11536

68
143

D. ANTONII FERNANDEZ

DE OTERO

J. C. CARRIONENSIS,

OPERA JURIDICA

Primam Partem Digesti.

D. ANTONII FERNANDEZ

DE OTERO

J. C. CARRIONENSIS,

OPERA JURIDICA

Duobus Tomis Digesta.

D. ANTONII FERNANDEZ

DE OTERO

J. C. CARRIONENSIS,

OLIM IN PINTIANA ACADEMIA INSTITUTIONUM

Civilium Cathedræ Moderatoris; deinde in Pintiano Regio Senatu

Forenſium Cauſarum Patroni,

TRACTATUS

DE OFFICIALIBUS

REIPUBLICÆ,

NECNON OPPIDORUM UTRIUSQUE

CASTELLÆ,

Tum de eorundem Electione, Uſu & Exercitio.

OPUS NON SOLUM TIRONIBUS, SED ETIAM MAGISTRIS

perneceſſarium, duplici Indice, Capitum ſcilicet, & Rerum locupletatum.

EDITIO NOVA, AUCTIOR ET ACCURATIOR.

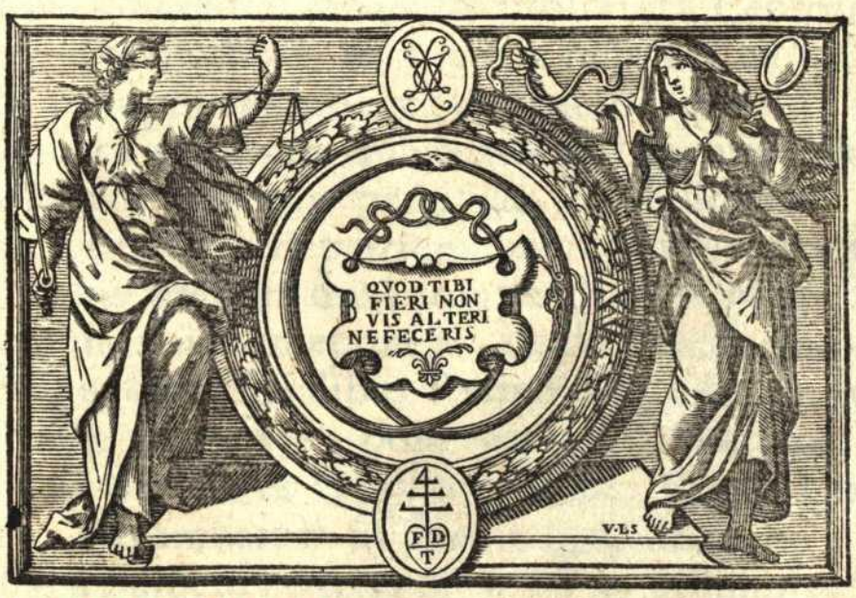

COLONIÆ ALLOBROGUM,

Apud FRATRES DE TOURNES.

M. DCC. L.

D. ANTONII FERRANDEZ

DE OTERO

J. C. CARTHUSIANENSIS,

Ordinis Cartusiensis Visitatoris, et Prioris Regii Scalæ Dei.

TRACTATUS

DE OFFICIALIBUS

REGIUNCULÆ,

Nec non de officiis Ecclesiæ, et Ecclesiarum.

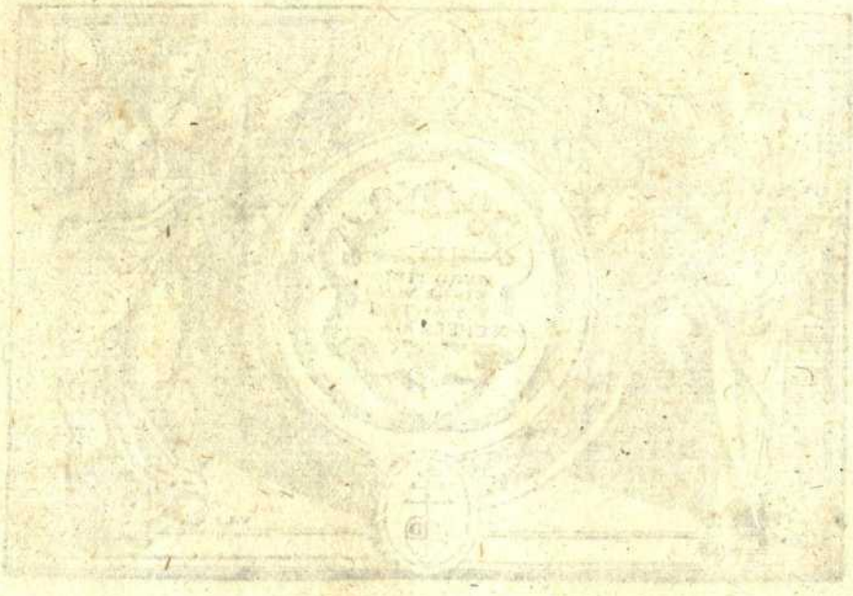

TOMUS PRIMUS.

M. DCC. L.

PROLOQUIUM
AD
LECTOREM.

PRÆFATIONUM uſus, in Librorum editionibus, non omnibus probatur, utpotè quæ Lectori in altum properanti remoram injicere videantur, & Genium rem ipſam cominùs videre geſtiens retinaculis importunis præpediant. Cui etenim bono, inquiunt, Tabellæ publicè propoſitæ velum obducere, & præſentem voluptatem avidis præripere oculis jamjam ad illam contemplandam ardentibus? vel eſurientem atque menſæ aſſidentem longiore diſcurſu convivam deſtinere, qua ſcilicet arte, quibuſvè condimentis edulia parata ſint, quaſi aures priùs quàm os & venter, ſaturandæ ſint? At verò cæteri, quibus ſanior reſidet ſententia, quamvis prolixiora Lectorem fatigantia Prolegomena explodant, non tamen recuſant ea quæ brevem totius Operis ſynopſim exhibent tanquam in ſpeculo, ut hac ratione mens imbuta primis rei diſſerendæ rudimentis, faciliori negotio intentionem Authoris percipiat, & delicatiori oblectatione ſingularum totius Operis partium pulchritudinem intueatur.

Quare operæ pretium duxi compendiariam hujus Tractatus delineationem in limine præponere, duabus diſtincti partibus, quarum prior agit de Officialibus Reipublicæ Hiſpanorum, ſive utriuſque Caſtellæ in genere: poſterior verò Prætores, ſeu Judices Ordinarios Civitatum & Oppidorum tam Regiæ Coronæ, quàm privatorum Toparcharum in ſpecie conſiderat.

Ampliſſima quidem materia eſt juxtà ac utiliſſima, ſiquidem in omni Republica benè conſtituta, Magiſtratuum inſtitutio principem locum ſibi facilè vindicat, ſine quorum authoritate, prudentia, & diligentia ſtare minimè poteſt; ut quemadmodum exercitus ſine Imperatore ab hoſtibus nullo negotio debellatur ac diſſi-

patur, & navis ſine gubernaculo evidentiſſimis ſubjacet naufragii periculis, non abſimili quoque ratione Civilis Societas non niſi ſapientiſſimorum Officialium conſilio & poteſtate conſiſtit, neque tranquilla pace frui poterit, niſi præſideant qui totam rem civilem publicam & privatam ſapientiâ ſuâ componant & gubernent. Omnia tamen, quæ ad hunc Tractatum revocari poſſent non congero; ſed ut mei moris eſt, ſelectiora & utiliora ad praxim forenſem, necnon politicam exhibeo, quæ nimirum obſervanda veniant in electione Officialium, ut digniores ſemper præferantur omníſque ambitioni via præcludatur; ut legitimè electi confirmentur à Principe, vel Baronibus, quorum juriſdictioni ſubſunt; ut confirmati munus ſibi impoſitum ſubeant, etiam inviti, ac diligenter perſolvant; ut præficiendi requiſitis qualitatibus ornentur; ut debito loco ſedeant; & incedant abſque confuſione & tumultu, meritíſque donentur ſalariis; qua ratione creentur Officia, retineantur, extinguantur, vel amittantur; aliáque quamplurima ſcitu digna, ac ſpecialia, quæ ſequens Capitum utriuſque Partis ſyllabus ſummo digito commodiùs indicabit.

Quæ omnia legum Civilium & Pontificiarum authoritatibus, appoſitis etiam quibuſdam ſacræ Scripturæ locis, Hiſtoriarum monumentis, & eruditiſſimorum Juriſperitorum deciſionibus ac ſententiis exornantur, ut non modò Dicaſterium ſeu forum judiciale profitentibus neceſſaria, ſed & cujuſvis ſtatus ſeu ordinis hominibus utilia non minùs quàm jucunda fore videantur. Hoc tamen Lectorem monitum velim, ut errata, quæ hac tempeſtate vix evitari poſſunt in Typis, judicio ſuo ſuppleat & emendet, & quæ Authori jure imputari non debent, benigna æquitate ferat & ignoſcat.

BIBLIO-

BIBLIOPOLÆ
LECTORI MONITUM.

ANnus nondum elapſus eſt, ab Operum omnium *Joannis Gutierrez* Editione noſtra; in cujus perfectionem, *Indicem* præcipuè generalem, prorſúſque novum, tot & tantos impendimus labores ac ſumptus, ut ſpei de ea conceptæ reſponderit fauſtus eventus. Ulteriùs ergo progredientes, & Eruditorum votis annuentes, qui ponderis ac momenti ejuſdem à nobis expoſtulant alios Auctores, in præſenti ſiſtit *Antonius Fernandez de Otero*, perilluſtris in Jure Conſultus, cujus Opera partim ab aliquot annis deficiebant, ſeparatimque tantùm venundabant. In Parmenſi namque Editione, Bondeni quidem adnectebantur Animadverſiones & Ampliationes ad Oteri Tractatum *de Paſcuis & Jure Paſcendi*; verùm omiſſa deſiderabatur ejuſdem Oteri *de Officialibus Reipublicæ* Tractatio. Lugdunenſis Editio Tractationem hanc ultimam complectebatur, at ei non erant annexæ prælaudatæ Bondeni Notæ & Additiones. Hæc omnia ſparſim edita conjungentes, Auctoris noſtri, ejuſque Commentatoris Continuatoríſve tibi præbemus Editionem, BENEVOLE LECTOR, omnibus numeris abſolutam, & quantum fieri potuit, erratis vacuam. De his Tractatibus, præſertim jam evulgatis, eorumque Auctoribus ſatis ſuperque cognitis, amplior tecum nobis non erit ſermo, certo confiſi animo rem tibi haud ingratam nos exequi; quo perducemur ad alia non minùs exquiſita utiliáve abſque intermiſſione edenda. His interim non invitus fruere, ſtudiisque noſtris favens, in æternum vale. *Datum Coloniæ Allobrog. Kalend. Januar. ann.* 1732.

INDEX CAPITUM
PRIMÆ PARTIS.

CAPUT I. *QUID Officialium nomine comprehendatur, & quid ſit electio.* Pag. 1

II. *De his quæ generaliter obſervanda ſunt in electione Officialium.* 3

III. *De qualitate eligendorum ad Officia Reipublicæ.* 9

IV. *In electionibus Officiorum an ſemper obtineat quod fit à majori parte, & cavendum ſit: Et quid ſi electores in pari numero contrarientur cùm diſcordent.* 20

V. *Electio ſeu nominatio Officialium utrum debeat fieri de digniori, an ſufficiat in utroque foro de digno, Et ſi indignus, & incapax nominetur, & eligatur, an Electores poteſtate eligendi priventur & quis tunc debeat eligere.* 22

VI. *De Confirmatione electionis Officialium quæ à Superiore neceſſariò eſt petenda, quomodo debeat fieri, & de ejus effectu.* 27

VII. *De prohibita Officium continuitate.* 30

VIII. *De pluralitate Officiorum prohibita, & quando permiſſa.* 34

IX. *Utrum Officia ſorte poſſint conferri, & ab hoc ſortis Judicio appellari valeat.* 36

X. *De Officiorum diviſione inter nobiles & plebeios. Et an unus ſtatus poſſit præſcribere contra alium Officia Reipublicæ.* 38

XI. *Officialium electio ſeu nominatio an per appellationem à contradicente interpoſitam ſuſpendi poſſit, an verò ex ejus executione, & poſſeſſione Officii tradita cauſetur attentatum.* 46

XII. *Electi & nominati ad Officia Reipublicæ ea tenentur acceptare, & quomodo compellentur & ex quibus cauſis excuſari*

Index Capitum.

ſari poſſint, & de praxi proponendi excuſationes. Pag. 51

XIII. *Officia Reipublicæ, durante tempore, pro quo nominatio ſeu electio facta eſt, an revocari poſſint; & quid ſi ad beneplacitum vel ad nutum fuerint conceſſa.* 62

XIV. *De præcedentiis Officialium Reipublicæ.* 67

XV. *Officia Reipublicæ an procurari & ambiri poſſint.* 75

XVI. *De Officialium Reipub. Salariis.* 76

XVII. *Officia reipublicæ quomodo extinguantur & amittantur.* 78

XVIII. *De obligationibus, intereſſe aut pœnis quibus ſubjaceant eligentes ſeu nominantes Officiales Reipublicæ & de Officialium fidejuſſoribus.* 79

PARTIS SECUNDÆ.

CAPUT I. *DE Prætoribus Civitatum, & Villarum eorumque locum Tenentibus, & Judicibus ordinariis cujuslibet oppidi tam Regiæ Coronæ, quàm privatorum Dominorum, ſeu Baronum.* 83

II. *De Alguacelis ſeu Birorariis.* 90

III. *De Officio Cuſtodis Carceris vel Commentarienſis.* 92

IV. *De Officio Judicis in Hiſpan. vulgò vocati* Alcade de la Hermandad, *& aliorum miniſtrorum, vulgò* Quadrilleros. 95

V. *De Officio Tabellionis ſeu* Notarii. 102

VI. *De Officio Decurionis.* 106

VII. *De Officio Diſquiſitorum, ſeu Cenſorum victualium, qui vulgò dicuntur* Fieles Executores de baſtimentos. 107

VIII. *De Officio Sindici ſeu Procuratoris generalis.* 110

IX. *De Procuratoribus Curiarum quos dicimus,* Procuradores de Cortes. 116

X. *De Officio Oeconomi Civitatis, Villæ ſeu cujuſcumque Concilii qui vulgò dicitur* Mayordomo de propios. 124

XI. *De Officio Theſaurarii publici, & regalis, & cujuslibet Depoſitarii publici ſeu privati per Judicem conſtituti.* 131

XII. *De Officio Depoſitarii publici horrei qui vulgò dicitur* Mayordomo del poſito: 143

XIII. *De Officio Cuſtodis murorum portarum Civitatis, portus, itinerum, ſeu montium, frugum, vinearum.* 145

XIV. *De Officio Exactorum tributorum, ac vectigalium Regni, & Eleemoſinarum Bullarum.* 150

XV. *De Officio Campſoris ſeu Cambiatoris publici qui vulgò dicitur* Cambio *& Numularii, qui dicitur* banco. 154

XVI. *De Officio Ponderatoris Auri, Argenti, & aliorum metallorum, qui vulgò apud nos vocatur* Contraſte, *& de mercatore publico.* 162

XVII. *De Officio Hoſpitatoris publici, quem vulgò vocamus* Meſonero. 165

XVIII. *De Officio alterius Hoſpitatoris, qui Caſtellæ ſermone dicitur* Apoſentador. 172

XIX. *De Officio Proxenetæ, venditionum, & aliorum contractuum, qui vulgò dicitur* Corredor. ibid.

XX. *De Officio Deſcribentium vicinos in publico æſtimo, vulgò* Padron *Cenſitorum quos in Hiſpania vocamus* Empadronadores y Deſagraviadores de pechos y tributos. 182

XXI. *De publicis Menſoribus agrorum, navium, & aliarum rerum ſimilium & Architectis publicis vulgò* Alariſes. 191

XXII. *De Officio Executoris publici Juſtitiæ, ſeu manu Volti, in Hiſpania vulgò* Verdugo *nuncupati & Præconis publici.* 198

D. AN-

D. ANTONII FERNANDEZ
DE OTERO,
I. C. CARRIONENSIS,

TRACTATUS DE OFFICIALIBUS.

PARS PRIMA.

CAPUT PRIMUM,

Quid Officialium nomine comprehendatur, & quid ſit electio?

SUMMARIUM.

1 *Officialium verbo quid ſignificetur?*
2 *Officiales à verbo officio derivantur.*
3 *Officium dicitur quod quiſque efficere debet.*
4 *Officium pietatis quid.*
5 *Officium Avi circa Nepotem quid?*
6 *Officium paternum.*
7 *Officium Magiſtratus.*
8 *Officium pro munere publico & honore uſurpatur.*
9 *Officium cenſuale.*
10 *Cohortale.*
11 *Comitianum.*
12 *Officium quandoque dicitur ipſe locus in quo Officiales conſiſtunt.*
13 *Officium nobile & mercenarium quid?*
14 *Officia quædam publica, quædam verò privata.*
15 *Publica duplici ſunt in differentia.*
16 *Privata quid ſint.*
17 *Officium quid differat ab artificio?*
18 *Artes aliæ ſordidæ, aliæ honeſtæ.*
19 *Officia alia honorifica, alia vilia.*
20 *Officiales ab officio publico derivantur.*
21 *Officiales Reipublicæ quo ſenſu dicantur.*
22 *Regis dignitas an ſit Officium?*
23 *An ex officio teneatur Rex Regnis inſervire?*
24 *Imperare non ſolum eſt dignitas, ſed ars artium omnium ſumma.*
25 *Proprium Regum officium quid?*
26 *Ars artium eſt hominem regere.*
27 *Electio à verbo eligere derivatur.*
28 *Electio propriè quid?*
29 *Electio generaliter definita quid?*
30 *Electionis definitio in genere.*

DIcturi de Officialibus Reipublicæ, eorum creatione & uſu, cum cæteris ad eorum miniſterium ſpectantibus rebus; oportet ut priùs dignoſcamus † quid Officialium verbo ſignificetur, ut meritò in propoſito, cum Marc. Tullio Ciceron. *lib.* 1. *Officiorum* præfari valeam: placet igitur, quoniam omnis diſpoſitio de officiis futura eſt, ante diffinire, quid ſit officium, ut intelligatur quid ſit id de quo diſputatur, quod ita docet D. Ambroſius *lib.* 10. *Officiorum in proœmio.* 1

Et ſanè † Officiales à verbo *Officio* denominantur: officium † autem dicitur, quod quiſque efficere debet pro ſuæ conditione perſonæ ut tradit D. Ambroſius *lib.* 1. *Officiorum*: Schander. *in l. tur. verb. Officium*: Cicero in *lib.* 1. *Officiorum & lib. de inventione, exornant* Cæſar à Coſta *lib.* 2. *antiquit.* pro verbo Officio utebantur, ut docet Poliaſter verb. *Officio* & iſto ſenſu apud legum latores dici ſolet † Officium pietatis quod à parentibus in liberos exerceri debet, & in *l. dotem ff. de collatione bonorum*, ubi quippe † Officium avi circa nepotem ex Officio patris erga filium pendet *l. fin. C. de dot. proin.* † ubi paternum eſſe Officium, Alciat. *lib.* 1. *de præſ.* 17. Palac. Rub. *in cap. per reſt. not.* 3. & *cap.* 24. *Collatione* 1. *ut in l.* 2. *ff. de inofficioſ. teſt.* Et 2 3 4 5 6

ſimiliter

7 ſimiliter † Officium magiſtratus, & jus dicentis, ut *l.* 1. *ff. de juriſdict. omnium judic. l. veluti* 27.
8 *de verb.* Sed & † Officium frequenter pro munere publico, & honore uſurpari ſolet *ut in l.* 2. *ff. de his quib. ut indign.* ibi: *item ſi quis contra mandata duxerit uxorem ex ea provincia, in qua Officium aliquod gerit. l.* 4. *§. proficiſci* ibi: *Quod officia proficiſcuntur, ff. de officio proconſul. l. cum Prætor.* 12. ibi: *ut civilibus non fungantur ff. de judic. l.* 6. *cap. min. l. ſi quis* 38. *l. eos qui* 65. *ff. de rit. nupt.* obſervant Coſta *in cap. ſi Pater* 1. *p. verb. uxorem numer.* 13. *de teſtam. in* 6. *erudi.* Cujac. 1. *obſervat. cap.* 11. *& lib.* 4. *cap.* 22. Et ſic dicitur Officium Præſidis, Comitii Præfectorum, Procuratoris fiſci, ut in *l.* 3. *quando fiſc. vel privat. l.* 2. *&* 3. *ad fin. C. de can. largitionibus l.* 10. *l. unic. in fin. C. de collat. donat. C. de devexund. lib.* 1. *C. ne fiſcus rem quam vend. l.* 1. *C. de bon. vacant. Officium Præſidiale*
9 *in l.* 1. *C. de Præſcript.* 30. *ann.* † Officium cenſuale. *l. teſtam. omnia* 18. *C. de teſtament. & apud*
10 *Symmach. lib.* 1. *Epiſt.* 47. † Cohortale Officium
11 ut *in l. eo* 33. *cap. de appell.* † Officium comitianum *l.* 2. *C. de offic. milit. Judic. & in decretal.* Collocantur plures tituli, *ut de Officio & poteſt.*
12 *delegat. de Offic. Ordin.* † quandoque dicitur ipſe locus, in quo Officiales conſiſtunt ut in *l. ſi fideijuſſor.* 7. *l. fin.* ibi: *apud Officium deponi debet ff. qui ſatis cogant l. ejus pro quo ff. de in juſt. voc.* Plinio *lib.* 1. *epiſt.* ibi: *Paucos poſt dies ipſemet regulas convenit in Prætoris Officio.* & frequenter etiam *ll. de Officio Judicis*, loquuntur
13 ut in *tot. titul. ff. de Offic. Judic.* Et aliud † nobile, aliud verò mercenarium dicitur de quo Bart. *in l. Imperium numer.* 6. *ff. de juriſd. omn. Judic.* Zas & Bros *in l.* 1. *ff. eod.* Pichard. *ad titul.*
14 *de Offic. Judic.* Sed & † officia quædam ſunt publica, quædam verò privata, ut in *l.* 16. *ff. cap. minut.*

15 Publica etiam ſunt † in duplici differentia, nam alia ſunt publica, authoritate & utilitate ſimul, hoc eſt quod omni modo, & principaliter ſunt inventa in Reipublicæ utilitatem, prout eſt Officium Præſid. ſeu Judicis ordinar. Synod. Procur. Decurion. & exactor. tribut. & ſimilia; alia verò ſunt publica authoritate tantum, ſed utilitate privata ut verificatur in tutela, & cura minorum: nam licet Reipublicæ conveniat, quod minores & eorum bona defendantur, privatim tamen in utilitatem minoris id cedit, quam diſtinctionem amplectitur D. Salgad. *de Reg. protection.* 3. *p. cap.* 8. *à n.* 17.

16 Privata verò ſunt † quæ ad ſingularem utilitatem pertinent, ut quæ à quovis pro ſuo libito exercentur, ut ſunt Oſtiarii, Ioncores, Miniſtratores, & quam plures alii in *l. Centuria* 203. *ff. de V.*
17 *S.* Et differt † Officium ab artificio, ut in *l. legatis §...ff. de legat.* 3. ubi communiter notant DD. *l. nominatim* 27. *ff. de man. miſſ. eod. tit. l. forma §. in ſervis ff. de cenſibus* Caſan. *conſiderat.* 31. *eleganter lib.* 2. Gaſpar Guttierrez de los Rilos *in not. Artium liberalium lib.* 11. *cap.* 3. quod conſiſtit in his, qui aliquam artem exercent.

18 Artes verò † aliæ ſordidæ, aliæ honeſtæ de quo extra conſuetudinem patriæ (quæ ut ars reputetur, vilis, mechanica, aut nobilis eſt attendenda, & Bart. *l.* 1. *C. de dignitatib. lib.* 10. *Platea in l. maximar. C. de excuſat. muner. & lib.* Alciat. *de præſ. præſ.* 48. *n.*12.) videndus eſt Tiraquel. *de nobilitat. cap.* 34. Caſaneus *in cat. p.* 11. *conſ.* 36. *cum ſeqq.* ſed de his non eſt ſermo. Similiter,
19 & Officia † alia ſunt honorifica, alia verò ſordida, & vilia, & ſuo loco dicemus; & interim *vide* Bart. *in l. unic. C. de mulier. & in quo loco ex n.* 15. Gregor. Lopez *in l.* 3. *tit.* 14. *p.* 4. Azeved. *in l.* 3. *tit.* 4. *lib.* 6. Recopil. *ex n.* 2.

Ab officio autem † publico dicuntur communiter, & derivantur Officiales, quo nomine ad ſignificandos magiſtratus, vel eos qui muneri publico inſerviunt utuntur Jur. Con. ut in *l. Præſidis* 34. ibi: *Præſidis provinciæ Officiales ff. de reb. credit. l. ſi quis* 6. ibi: *Officialium ſuorum, vel ſubſequentium, ff. de pœn. l.* 3. *§. miſſus ff. ut in poſſ. legat. l. pœn. ad fin. ff. de bon. damn. l.* 4. *C. de Epiſc. & Cler. l.* 2. *C. de dilatorib. lib.* 10. & frequens & ordinaria loquutio in *tit. novæ Recopil. & in l.* 1. *&* 2. *tit.* 4. *lib.* 3. *Recopil. l.* 1. *&* 23. 25. *&* 29. *tit.* 18. *lib.* 11. *tit.* 9. *lib.* 1. *ff.* 14. *l.* 12. *tit.* 12. *l.* 1. *tit.* 13. *l.* 46. *tit.* 11. *l.* 6. *tit.* 17. *l.* 15. *tit.* 16. *l.* 11. *tit.* 12. *l.* 13. *tit.* 14. *l.* 2. *&* 12. *tit.* 19. *l.* 5. *tit.* 17. *l.* 78. *ad titulum* & paſſim in pluribus legibus novæ Recopil. *in lib.* 9. Et hoc ſenſu dicuntur † Officiales Reipublicæ, & 21
habere Officium ut rectè conſiderat Joann. de Sant. Maria in *ſua politic. Chriſtian. cap.* 3. *per tot.* præcipuè ibi: *y fuera de lo dicho el ſer el nombre † del Rey nombre de Officio ſe confirma con* 22
aquella comun ſententia &c. & paulò inferius ibi: *ſepan pues † los Reyes que los ſon para ſervir a los* 23
Reynos, y que tienen Officio que los obliga a trabajo. Unde D. Chryſoſt. *in epiſt. ad Corint. ſermone* 15. ita ait & imperare † non ſolum digni- 24
tas eſt, imo ars eſt artium omnium ſumma Plato *epiſt.* 7. D. Thom. *de Regim. Princip. cap.* 15. ibi: *inter omnes artes vivendi, & regendi ars amplior, & ſuperior eſt*, & facit in propoſito illud Ærai *cap.* 13. † Regum proprium officium eſt 25
facere juſtitiam, *& in cap. Regum Officium*, 25. *q.* 15. quod dicitur lato modo; nam gubernatio Regni, & Vaſſallorum propria ars dicitur, ut colligitur ex Ariſt. *lib.* 6. *Ethicorum cap.* 4. *in fin.* ibi: *turpe eſt Regem alios regere niſi cognoſcat belli, & pacis artem, & turpiſſimum ſit artium ignarus.* Quinimo dicitur ars artium, ut mirificè affirmat D. Greg. Nazian. *Apologet. in proœm.* ibi: mihi videtur † ars artium, & ſcientia ſcientia- 26
rum hominem regere, animal tam varium, & multiplex: & *D.* Auguſt. *lib.* 5. *de civit. Dei cap.* 12. *refert* illa Virgil. carmina quæ ſatis huic rei conveniunt.

Tu regere Imperio populos Romane memento.
Hæ tibi erunt artes, paciſque imponere morem,
Parcere ſubjectis & debellare ſuperbos.

Unde Tit. Livi *lib.* 2. ita ait: excellentis ingenii citius defuerit ars, qua civem regat, quàm qua hoſtem ſuperet, quod proſequuntur Marquez *in gubern. tom.* 1. in principio. Cevalos in inſt. Reg. etiam in prin. & ſatis de hoc nec multum in quæſt. nominis immorari fas eſt.

Electio † autem à verbo eligere derivatur, quod 27
quidem latè patet, & multa ſe habet ut notat Gofred. *in leg. anni tit. de elect. §.* 1. *in princ.* in ſpeciali tamen ſignificatu, & in propoſito de quo agimus, eſt unum † ex pluribus voluntariè 28
capere, vel nominare Geminian. *in cap. cum expediat de elect. in* 6. Franc. *in cap. ſi quis juſto §. porrò n.* 2. eodem *tit. & lib.* Abb. *in cap.* Abbate *de ver. ſig.* Unde licet electio † dum gene- 29
raliter ſumitur, definiatur ut ſi appetitus conciliati unus eorum quorum in nobis eſt, & operari, & non operari, & ita operari & non operari eorum in quibus eſt propter quod non tamen

unum

unum & determinatum, ut tradit Ariſt. *l. 2. Ethic. eſt conſulta affectatio eorum quæ in nobis ſunt,*
30 tamen in ſpecie noſtra electio † nihil aliud eſt quam alicujus perſonæ idoneæ ad aliquam dignitatem, munus vel officium facta vocatio, ſeu nominatio, ut probat Hoſtienſ. *in ſum. tit. de elect.* Silveſter. *verbo electio* Bald. *in rubr. de elect.* Cados *in verbo electio n.* 1. Nicolaus Garc. *de benef. 1. parte cap. 6. à n. 15. & Spec. p. cap. 2. n. 6.* quæ qualis debeat eſſe, & quæ requiſita in ea concurrere debent infra dicemus.

CAPUT II.

De his quæ generaliter obſervanda ſunt in electionibus Officialium.

SUMMARIUM.

1 *Conſuetudo ad unguem obſervanda in Officialium creatione.*
2 *Electores vocari debent ſono tubæ vel campanæ.*
3 *Non verò ad ſonum tabulæ ſicut fit in Eccleſia in die ſancto veneris.*
4 *Vocari debent tam præſentes quàm abſentes; & quando?*
5 *Congregatio eorum qui intereſſe debent, ubi facienda.*
6 *Domus publica conſtrui debet ad hæc negotia tractanda.*
7 *Civitates quomodo nobilitentur.*
8 *Electio extra locum aſſuetum nulla eſt.*
9 *Locus an ſit de ſubſtantia electionis?*
10 *Electiones Officiorum fieri debent in die & hora aſſueta: & an potius mane vel veſpere?*
11 *Romani priuſquam ſenatum adirent ſuis falſis numinibus holocauſta ſacrabant.*
12 *Manes inferi unde dicti.*
13 *Si autem dies conſtitutus pro electionibus elabatur, an ſequenti nominari poſſint Electores, & quando?*
14 *Electiones an fieri poſſint & diebus feſtivis & feriatis.*
15 *Electio Officialium eſt voluntariæ juriſdictionis.*
16 *Perſonæ quæ in electionibus intervenire debeant & ſuffragia præſtare.*
17 *Creatio Officialium ad Regem noſtrum ſpectat.*
18 *Regis tamen permiſſione talis electio ad Concilium cujuſque oppidi pertinet.*
19 *Decuriones Concilium repræſentant.*
20 *In aliquibus locis non ſemper Decurionum ordo electionem facit.*
21 *Juramentum electionem præcedere debet.*
22 *Modi eligendi varii: ſpeculator quando eligere poſſit?* ibid.
23 *Scrutinium paratur, præſentibus omnibus qui debent, volunt & qui poſſunt intereſſe.*
24 *Per compromiſſum ad electionem proceditur, & quando?*
25 *Suffragium frequentiſſimus eſt eligendi modus.*
26 *Ordo loquendi ſeu ſuffragia præſtandi ſervandus.*
Ordo conſuetudinis, ibid.
Conſuetudine ſemota quid? ibid.
27 *Ex quo ceſſat tunc dignitates ſunt ſpectandæ.*
28 *Electores duntaxat, qui interſunt electioni, poſſunt ſuffragia præſtare.*
29 *Exul ſuffragium præſtare non poteſt. Nec is qui eſt in vinculis.*
30 *Ætas in Electore requiſita.*
31 *Surdus & ſimul mutus eligere non poteſt.*
32 *Electio debet eſſe libera, abſque vi, metu, vel impreſſione cujuſvis.*
33 *Vis, impreſſio, coactio, vel metus ubi intercedunt ſemper abeſt conſenſus.*
34 *Conſenſus ubi abeſt, nulla prorſus electio eſt.*
35 *Jura quæ liberum conſenſum in electionibus expoſcunt.*
36 *Electio facta ad aliorum impulſum nulla eſt.*
37 *Aut per factionem aut partialitatem.*
38 *Elector quando ſe corrigere valeat.*
39 *Publicatio ſcrutinii quando neceſſariò fieri debet?*
40 *Publicatio an de ſubſtantia electionis?*
41 *Publicationem variare non licet.*
42 *Electores, qui ſerò ad Concilium venerunt, ante publicationem poterunt ſuffragia præſtare, non verò facta publicatione.*
43 *Nominati in electione antequam admittantur ad uſum officii, tradaturque eis poſſeſſio, tenentur jurare.*
44 *Imo antequam jurent, licèt ſint nominati & recepti, nec ſunt Judices, nec habent poteſtatem Judicandi.*

UT Officialium creatio jure ſubſiſtat, & nullitatis vitio non laboret, primo loco † eſt 1
obſervanda ad unguem conſuetudo ſeu ordinatio, quæ in loco viget; eſt enim potiſſima lex in omnibus rebus electionem tangentibus *ex gloſſa per textum* ibi: *in l. nomin. C. de ſuſceptoribus, & arcariis l.* 11. *conducit textus in l. penultim. C. de jure fiſci lib.* 10. *litem eorum* ibi: niſi lex municipalis vel perpetua conſuetudo prohibeat *ff. quod cujuſq. univerſi nomine*, Bart. *in l. magiſtratus ff. ad municipal.* docet Puteus. *in tractatu de ſindicatu*, verb. *conſuetudo n. 6. & 7.* Marcus *deciſ.* 800. *num.* 3. *lib.* 1. Nicolos Loſæus *de jure univerſit. p.* 1. *cap.* 3. *n.* 55. hîc quomodo introducatur iſta conſuetudo, & quo tempore, & ex quibus D. Joan. de Caſtillo, 7. *tom. cap.*

Citra conſuetudinem verò plura de jure regulariter concurrere debent, quæ per DD. variis in locis ſparſa (breviter hîc congeſta) facile invenire rem non ingratam, ſed utilem & jucundam putabis.

In primis electores vocari † debent ſono tubæ 2
vel campanæ. *cap. in cauſ.* de electione *& ibi* Abbas: ſeu per nuncium prout ſolitum fuerit, ut notant DD. præcipuè Bart. *in l.* 1. *C. de decurionib. lib.* 10. & pleniùs *in l. omn. populi q.* 2. *principali col.* 6 *ff. de juſt. & jur.* Marant. *de Ordin. judiciorum, primo membro, part.* 6. *num.* 212. Et nuntium creare ad citandum, ad quem pertineat vid. Avend. *de exequend. mandat. cap.* 1. *n.* 8.

Non ad † ſonum tabulæ ſicut fit in Eccleſia 3
in die ſancto Veneris ex eodem Bart. *in l. fin. C. de præbend. Curial. lib.* 10. Franc. Marc. *deciſ. Delphin.* 787. ubi ait: quod ſpecialis vocatio non generalis per campanam ſeu tubam; ſed longe fallitur, cum hæc etiam ſpecialis dicatur, cognito die electionis, quia dies certus eſt conſtitutus, vel aſſignatus, etiam convocationem legitimè factam præceſſiſſe intelligere, & credere debemus, ſi notarius ſic, in actis electionis teſtatus fuerit, ut probat Add. *ad Bart. in nulli ff. quod cujuſque univerſit. nomine* Burg. de Paz *in l. 3. Taur. concluſ. 5. numer.* 823. ubi allegat Feder.

der. de Senis *conſ.* 288. Azeved. *in Curia Piſana lib.* 1. *cap.* 5. *littera F.* & nos diximus *ſup. in cap. de ſindico:* ubi quod *hæc convocatio debet fieri de mandato Superioris vel antiquioris in Officio l. obſervare C. de decurionib. lib.* 10. Guido Papæ *deciſ.* 106. Roland. *conſ.* 90. *n.* 3. *vol.* 1. Azeved. *in Curia Piſana lib.* 2. & 8. Avend. *in cap.* 14. *prætorum* 2. *p. n.* 3. & plures refert Bob.
4 *lib.* 3 *cap.* 7. *littera F. num.* 14. & † vocari debent tam præſentes quàm abſentes, ſi de hoc fuerit conſuetudo: *gloſſa in cap. coram de electione, & in cap. præſentium de teſtib. in* 6. *cap. cum electis de præbend. eodem lib. & l.* 1. *tit.* 15. *p.* 1. *& ibi* Greg. *in verb. coſtumbre:* quæ jura procedant etiam in officiis ſecularibus: Palacios Rub. *in repetit. Rubricæ in Princip. n.* 6. & 7. Bobad. lib. 3. *politicorum cap.* 8. *n.* 40. & copioſius *dict. lib.* 3. *cap.* 7. *ex n.* 14. ubi adducit Aymond. Cravet. *conſ.* 4. *num.* 17. *p.* 1. Decium *conſ.* 149. *vol.* 1. Avend. *in cap. prætorum. n.* 14. *verſic.* 3. & alios reſolvit quibus in caſibus, omiſſio hujus citationis inducit electionis nullitatem.

5 Congregatio † autem eorum qui intereſſe debent, facienda eſt in loco conſueto, in domo nempe Concilii, nam ad hæc negotia tractanda
6 & ſimilia debet conſtrui vel emi Domus † publica ut *in l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 7. *novæ recop.* ibi: *en-*
7 *noblecidoſe las ciudades † y villas en tener caſas grandes y bien fechas en que hagan ſus ayuntamientos y conſejos en que ſe junten las juſticias y Regidores y Officiales y a entender en las coſas cumplidoras a la republica que han de governar por ende mandamos a todas las Juſticias y Regidores de las ciudades y villas de nueſtra Corona Real y a cada una de ellas que no tienen caſa publica de cavildo ô ayuntamiento paſe a juntar de aqui adelante cada una de las ciudades y Villas hagan ſu caſa de ayuntamiento y cavildo donde ſe ajunten ſo pena que en la ciudad ô Villa donde no ſe hiziere que dende adelante ſiendo por ſu culpa los dichos Officiales ayan perdido y pierdan los Officios de Juſtitia y Regimiento que tubieren:* Alias talis
8 electio † extra locum aſſuetum facta erit nulla & valdè ſuſpecta *ex gloſſa Notabili, in l. ſicut ff. quod cujuſque univerſit. nomine:* quam commendat Abb. *in cap. cum omnis num.* 7. *ad fin. & ibi ejus Addit. l.* 2. *C. de decurionibus lib.* 10. *l. quoties* ubi Rebuff. *C. de legat. eodem lib.* Avil. *in cap.* 17. *prætor, gloſſa de conc. numer.* 3. Avend. *in cap.* 19. *prætor*, Azeved. *in curia Piſana lib.* 1. *cap.* 5. *littera B.* qui allegat *text. in l.* 7. *tit* 4. *par.* 3. *& in l.* 4. *tit.* 9. *lib.* 3. *recop.* & licet dicat talem electionem extra locum proprium factam nullitatem ex hoc ſolum non continere, quia ait
9 locum † non eſſe de ſubſtantia electionis ex Hoſtienſ. *in cap. quod ſicut de electione* Abbas *in cap. quia propter col.* 2. *verſ. vel ſaltim eodem tit.* Franc. Marc. *deciſ. Delphin.* 133. tamen verius eſt talem electionem extra locum ad eam faciendam publicè deputatum & aſſuetum, nullam eſſe ex juribus, ex Doctoribus ſuprà adductis, ut expedit Bobad. *d. lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 10.

10 Secundò Electiones † iſtorum officiorum fieri debent in die aſſueto & aſſignato veſperi vel manè ſicut ſolitum fuit; & ſanè citra conſuetudinem opportunius tempus eſt matutinum poſt ſolis ortum, quo tempore poſſit & debeat prius res ſacra celebrari præſentibus & adſtantibus electoribus, qui exorare debent Deum & humiliter deprecari ut emittat Spiritum ſanctum qui eorum corda illuminet & actus dirigat; & quod electiones faciendæ in obſequium ſuum tendant, & Reipublicæ utile ac bonum commune reſpiciant; nam & gentes Romanæ † priuſquam ſenatus adi- 11
rent ſuis falſis numinibus holocauſta ſacrabant, ut tradit Gellius *lib.* 14. noctium Atticarùm *cap.* 7. ubi: immolarique beſtiam prius, auſpicarique debere qui ſenatum aditurus eſſet; preces enim ad Deum, etiam ex Philoſophorum ſententiis, neceſſariæ ſunt, ut refert Raphaël Volateranus *in commentariis urbanis lib.* 29. *tit. de ſuppliciis cap.* 2. Bart. Philippus *in tract. de conſiliis diſcurſu* 11. §. 6. Azeved. *in curia Piſana lib.* 1. *cap.* 4. Bobad. *dict. lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 7. non tamen aptum his electionibus tractandis tempus nocturnum cenſeo: ut ait Gellius ubi ſententia. ſenatuſconſultum ante exortum aut poſt occaſum ſolis factum, ratum non fuiſſe: opus etiam cenſorum fuiſſe exiſtimatum, per quos eo tempore ſenatuſconſultum factum eſſet: Otthomanus *de verbis juris in fin. tit. de ſenator.* nec veſpertinum juxta illud Exodi: qui maturius mane operatur, tertiam partem operis confecit: ſic & Romani antiqui primis ſeptem horis diei, rebus feriis vacare ſolebant. Martialis.

Prima ſalutantes atque altera conterit hora
Exercet raucos tertia cauſidicos.
In quintam varios extendit Roma labores.
Sexta quies laſſi, ſeptima finis erit.

Latè Cabed. *deciſ. luſit. part.* 1. *deciſ.* 2. & conducunt in propoſito jura *in cap. ſiluit de officio delegati, & in auth. de judic.* §. *ſedebunt, & in l.* 7. *tit.* 4. *part.* 3. ibi *deſde gran manera, & in l.* 2. *tit.* 7. *lib.* 1. *fori l.* 4. *tit.* 6. *lib.* 3. *novæ recop.* quod ſi dies certus aſſignatus fuerit electionibus, licet aptius ſit eos manè conficere, quia *mane* dicitur boni hominis cauſa, ut ait Macrobius *lib.* 1. *Saturnal. cap.* 3. & ideo veteres *mane* bonum dicebant: unde Dii ipſi inferi manes
† dicti ſunt, quos bonos putabant; cujus con- 12
trarium eſt immane, de quo per Servium enarrantem *illud* 3. *Æneidos, ſtant manibus aræ:* tamen etiam in nocte illius diei poterunt fieri electiones ex his quæ in ſimili adducit Salicet. *in l. non minorem C. de tranſact.* Felin. *in dict. cap. conſuluit. col.* 3. *verſic. creditor non cogitur.* Tiraq. *de retractu* Lignager §. 1. *gloſſa* 11. *n.* 42. Fontan. *de pact. nuptial. clauſ.* 1. *numer.* 22. ſi autem
† dies conſtitutus pro electionibus faciendis, no- 13
minatoribus ſeu electoribus labatur forte propter controverſiam inter ipſos ortam, vel quia ſtetit aliud impedimentum, nihilominus poterunt nominatores ſequenti die nominare ex Abbat. Panormit. *conſ.* 93. *part.* 1. *per tot.* quæ ſequitur Bormius. Cavalc. *de contract. part.* 1. *deciſ.* 40. *num.* 20. quam pluribus exornat in Repertorio ad eaſdem deciſiones, verbo *electio*, quatuor referens fundamenta, quidquid in hoc caſu in contrarium ſentiat Avend. *de exequend. mand. part.* 1. *cap.* 19. *numer.* 22. quæ refert Fontan. *de pact. nuptial. col.* 4. *gloſſa* 10. *num.* 89. utrum autem ſi electio uno die fuerit cœpta rurſus die ſequenti continuanda, nulla habita ratione ſuffragiorum in favorem alterius ex nominatis datorum, diſputat plenè Cæſar Bart. *deciſ. Bononienſ.* 58. *per tot.*

An autem electiones † iſtæ poſſint fieri diebus 14
feſtivis & feriatis ſolet dubitari, & poſſe fieri expreſſè firmant Marant. *de ord. Judic. diſtinct.* 10. *in fin.* Avend. *in dictionario* verbo *election. & in cap.* 19. *prætorum numer.* 14. *verſic. tempus autem* Tiraq. *de pia cauſa privilegio* 156. Azeved. *in l.* 4. *tit.* 1. *nov. recop. gloſſa* 1. *num.* 4. Caſt. de Bobad. *dict. l.* 3. *cap.* 8. *numer.* 50. omnis enim

actus

actus voluntariæ juriſdictionis diebus feſtivis confici poſſunt, ut *in l. actus C. de feriis*, ibi *actus omnes, ſeu publici ſunt ſeu privati, diebus quidem paſchalibus conquieſcant; in his tamen & mancipandi & manumittendi cuncti licentiam habeant, ut ſuper his acta non prohibeantur.* Unde tutelæ quæ æquiparantur hujuſmodi Officiis, diebus feriatis poſſunt decerni *l. 2. ff. de feriis. l. per leg. C. de tranſact.* & qui ſint iſti actus voluntariæ juriſdictionis qui diebus feſtivis confici poſſint tradunt Panormit. *in cap. fin. de feriis*, Bart. *in tract. de clauſulis inſtrum. Clauſ. 1. gloſſa 5. numer. 36.* Franc. Vivius *deciſ. 35. lib. 1.* Ant. Fab. *in ſuo codice lib. 3. tit. 11. de feriis definit. 5.* Fontan. ubi *ſupra à n. 26.* & quod electio † officialium ſit voluntariæ juriſdictionis, nullus utique negavit, cum ſine cauſæ cognitione poſſit expediri, ut tradit Fontan. ubi *ſupra clauſ. 4. gloſſ. 10. n. 108.* quinimò in oppidis Caſtellæ frequenter electiones iſtæ vel in die Paſchatis vel Nativitatis Domini, vel in die Circumciſionis, vel Reſurrectionis, & aliis magnis feſtis ſolent celebrari. Tertiò ut ſcias quæ perſonæ † in his electionibus intervenire debeant, & ſuffragia præſtare; cum tamen in hoc certa & generalis regula quoad omnia conſtitui non valeat, animadvertendum eſt quod officialiter Reip. creatio † ad regem noſtrum ſpectat ut *in authentico de defenſoribus civitatum §. nos igitur col. 3. l. 1. tit. 9. lib. 3. recop.* Avend. *in cap. 1. prætorum numer. 1.* Aviles. *in cap. 1. gloſſa 1.* Cov. *in practicis cap. 4. numer. 3.* Azev. *in l. 3. tit. 5. lib. 3.* D. Joannes del Caſtill. *7. tom. cap. 41. num...* Sed uſu, privilegio † aut conſuetudine aut permiſſione & tolerantia principis, talis electio ad Concilium cujuſque oppidi pertinet. *l. 3. tit. 5. lib. 3. recop.* ibi *que los an por fuero ô por coſtumbre ô por privilegio* Matienz. *in fol. gloſſa 8. tit. 18. lib. 5. novæ recop.* & ejus nomine ad decuriones † qui Concilium repræſentant, ut *in l. 1. ff. de officio quæſtoris.* ibi *Romulum & Numam Pompilium duos quæſtores habuiſſe, quos ipſi non ſua voce, ſed populi ſuffragio crearent l. idem eorum §. ſi decurion. ff. quod cujuſque univerſit. l. 1. ff. decret. ab ordine faciend. l. ſecunda C. ſubeunda l. nominationes C. de decurionibus lib. 10. & facit textus in l. 1. tit. 18. lib. 5. novæ recop.* ibi: *Que ſean pueſtos y nombrados por las Juſticias y regidores de las tales ciudades, Villas y Lugares de Nueſtros Reynos, entendieren que cunple à nueſtro ſervicio y al bien y pro comun delas dichas ciudades y villas, y que libremente los pueden eligir en ſu conſejo* tradit Platea *in l. 2. C. de decurionibus lib. 10.* Ripa *de peſte tit. de Remed. ad conſervand. ubert. numero 184.* Petrus Greg. *ſintag. lib. 1. part. 2. lib. 18. cap. 14. numer. 4.* Aviles. *in cap. 17. prætorum gloſſ.* verbo *eligam:* Matienz. *in dict. 1. gloſſa 8. tit. 18. lib. 5. Recop.* Curia Piſana *lib. 2. cap. 18. numer. 3. & 4.* Azeved. *in dict. l. 1. novæ recop.* proximè allegata *numer. 11. dict. tit. 18. l. 5.* Bobad. *dict. l. 3. cap. 8. numer. 42.*

20 Sed aliquibus † in locis non ſemper totus decurionum ordo, Officialium electionem facit, ſed aliquibus ex his id committitur ut *in dict. l. item eorum §. 1.* ibi *ſi decuriones decreverunt acta per eum movendam quæ Dnumviri elegerint invidetur ab ordine electus: & ideo experiri poteſt: parvi enim ipſe ordo eligat, an is cui ordo negotium dedit, & Officiales antiqui quibus tenetur officium, ſolent quandoque Officiales ſequentis anni eligere, quod laudabile non inveni; præſertim ubi judicandum eſt à noviter electis: in quo ſemper quid lex municipalis ſtatuerit, vel quid uſus & conſuetudo introduxerint, erit attendendum & pro lege obſervandum.*

Quartò antequam electores iſti ſuffragia præſta- 21
re ad electionem aggrediantur, juramentum † præſtare debent liberè ſe facturos electionem Officialium ut *in dict. l. 1. titul. 18.* etiam deſcribit qui creare debeant: & loquitur in electione publica ibi: *ſo Juramento que agen en forma devida de eſcoger tales como ſuſo dicho es y quales cunplan al bien comun de la cauſa publica pospueſta toda aficion y banderia y amor y deſamor y todo interes y toda otra coſa mas ſolamente acatando à nueſtro ſervicio y que no tomaran ni reciviran por ello coſa alguna en caſo que les ſea prometida o dada por ello ô por cauſa de ello de ſu voluntad por los tales ô por otra qualquiera perſona ô perſonas*; ubi expreſsè firmat. Azeved. *gloſſa 10.* ibi: nota quod Rectores ſeu decuriones civitatum jurare tenentur electionem officialium liberè facturos, intereſſe poſtpoſito, nihilque ab eis recepturos & ſi ab ipſis vel aliis pro eis fuerit voluntariè promiſſum vel oblatum: Avend. *de exequend. mandat. cap. 19. numer. 14.* Unde ſi benè non eligunt perjuri efficiuntur. Sanchez *in ſum. tom. 1. lib. 3.* Dian. *in termin. tract. 1. miſcell. reſ. 67.* licèt Bobad. *dict. cap. 8. numer. 46.* juramentum iſtud in electoribus non eſſe in uſu nec regulariter requiri, in quo concilii ſeu univerſit. conſuetudinem attendendam cenſet.

Quintò varios eſſe eligendi modos, † ut per 22
Speculatorem *tit. de electione §. 1. & 3.* Anton. Cuecin. *de inſtitutione canonica tit. de electione per tot. maxim. numer. 191. cum ſequentibus*, Lancellotum *in eodem tract. & tit. §. celebratur autem electio.* Bertachinus *in repert.* verbo *electio, qualiter & quando* Azeved. *in addit.* & Curiam Piſanam *lib. 2. & cap. 6. littera B.* noviſſimè Julius Laborius *var. elucubrationum tit. 4. per tot.* Avend. *lib. 2. de metu cap. 5.* qui ita ait multiplicem eſſe electionum formam ſatis eruditè demonſtrat; Laborius aliam per inſpirationem Spiritus ſancti; aliam per quaſi inſpirationem; aliam per ſcrutinium; aliam per compromiſſum *dict. tit. 4. cap. 5. numer. 3. & cap. 7. n. 8. & cap. 19. n. 29.* per inſpirationem efficitur quando nullo inter eligentes ordine ſervato, ipſi quaſi inebriati & ſuper ſe quaſi facti, eligitur: Silveſt. *verbo electio 2. num. 17.* Azor. *lib. 6. parte 2. cap. 14. quæſt. 11.* Labor. *dict. cap. 17. numer. 2.* ubi requiſita quæ intervenire in ea debent, commemorat: per quaſi inſpirationem conſtituitur cum ſubitò & repentè unus poſt alium ſine aliquo intervallo eundem eligunt, ex Hoſtienſ. *cap. quia propter, numer. 70. de electione*, Oldrado *conſ. 155. numer. 1. & 2.* & reliqui DD. citati per Rotam in una Monaſterii menſe Julii 1621. coram Coccio.

Per ſcrutinium † paratur quando præſentibus 23
omnibus qui debent, volunt & poſſunt commodè intereſſe, tres de Collegio fide digni ſumuntur, qui vota ſingulorum ſecretè & ſigillatim diligenter exquirant, & in ſcriptis relata mox publicent in communi, quo facto, Collatione habita, is demum cenſetur electus in quo vel omnes vel duæ ex partibus tribus conſentiunt: formam ſcrutinii proponit Labor. *dict. tit. 4. cap. 7. à numer. 9. cum ſeqq.*

Per compromiſſum † ad electionem procedi- 24
tur cum aliqui idonei eliguntur in quibus omnium vice eligendi, certo modo poteſtas transfundi-

ſunditur cum aliquibus cauſis in compromiſſis ſpecificandis, Labor. *dict. cap.* 7. *à numer.* 23. *& cap.* 19. *numer.* 22. de aliis, vide per eum plena manu tractantem eruditiſſimum Majol. *Colloq.* 6. *Dier. Canic. tom.* 2. & ibi etiam accuratiſſimè agit de modo eligendi præſertim; de quo etiam nos latè *in cap.* quod dicam firmatum & ordine poſitum habebam, quando Avend. lib. de metu editus fuit, & ad manus meas pervenit.

25 Sed frequentior † mos eligendi per ſuffragia, & priſcis Romanorum temporibus ita uſitatum tradit Plin. *lib.* 10. *epiſt.* 78. *&* 80. *ad Trajanum:* quæ quidem ſuffragia voce non calculis dabant, ut Cæſar Bullenger. *lib.* 7. *de Imper. Roman. cap.* 8. an verò ſecretò vel publicè debeant emitti ſuffragia, iſta tradit Bobad. *dict. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 38. ita: *El botar ſecreto en los ayuntamientos con habas blancas y negras, ô con cedulas, ô por otras formas, muy extraordinario es, ſalvo en procuradores de cortes, ô de los eſtados, y en algunas otras ocaſiones muy raras, donde ſe temen ſobornos ô negociaciones violentas de perſonas poderoſas: y algunas vezes en tales caſos ſe dan proviſiones en el Conſejo para votar ſecreto; y no dudo ſino que tiene eſto menos inconvenientes y mas libertad para votar chriſtianamente, que no votar publico, como ſe uſa.*

26 Sextò, ordo † loquendi, ſeu ſuffragia iſta præſtandi ſervandus eſt, ſicut in aliis municipalis mos ut alias dixit Ulpianus *in l.* 1. *ff. de Albo ſervando* ibi: *decuriones in albo ſcriptos eſſe oportet l. municipali præcipitur.* Angelus *conſ.* 111. Ordo conſuetudinis Avend. *in cap.* 19. *prætorum numer.* 14. *verſic. & niſi*: Aviles *in cap.* 44. *prætorum gloſſa* 1. *numer.* 2. Azeved. *in additionibus ad Piſan. lib.* 2. *cap.* 4. *numer.* 10. *in fine:* ſemota verò conſuetudine prius debet loqui, & ſuffragia præſtare dignior in officio, *d. lib.* 1. ibi.

27 Sed ſi lex † ceſſat, tunc dignitates erunt ſpectandæ, ut ſcribantur eo ordine quo quiſque eorum maximo honore in municipio functus eſt *l.* 2. *C. ut dignit.* ordo ſervetur vel antiquior aut ſenior ex his quæ latè diximus *in cap. ex pluribus*, tam juris, quàm bonarum literarum tradit Caſtill. de Bobad. *ubi ſup. d. cap.* 6. *ex numer.* 37. *cum pluribus ſeqq.*

Sed in propoſito, & illud meminiſſe juvabit,
28 quod tantum electores † qui interſunt electioni poſſunt ſuffragia ſua præſtare: Unde ſi aliqui ex his ad locum electionibus ſolitum, & die conſtituto ac aſſignato non venerint; vel ſi poſtquam convenerunt, à locis diſceſſerint, ex aliis intereſſentibus, tantum ſuffragia debent requiri, expoſci & ſuſcipi *ex gloſſa* verbo *omnis*; *in Clementina ne Romani §. porrò* & ibi: addit. Marginal. de electione docet Abbas *in cap. cum nobis col. fin. eodem tit.* Franc. Marcus *deciſ. Delphin.* 78. *& deciſ.* 783. *&* 1337. Anton. Luc. *in inſtit. can. tit. de election. numer.* 182. Azeved. ubi proximè *lib. cap. num.* 8. *& cap.* 8. *n.* 7. *litera D.* unde ſi aliquis electorum quoquo modo abfuerit, etiam infirmitate vel alia juſta cauſa abſentiæ, non poterit per Epiſtolam vel mandatarium ſuffragium emittere, ut *in cap. quia propter quis juſto §. fin.* ibi: *non poterit aliquatenus per literas: eodem tit. in* 6. docet Boërius *deciſ.* 1. *numer.* 41. Piſon. *in curia lib.* 2. *cap.* 6. *&* 7. *&* ibi: Azeved. Petrus Greg. *lib.* 5. *ſyntagm.* 2. *p. cap.* 12. *num.* 20. niſi talis mandatarius admittatur de voluntate univerſitatis, ſeu Concilii, & aliorum electorum, ut ſentit Abbas *in dict. cap. ſcriptum & inde §. illud* Bobad. *ubi ſuprà dict. cap.* 8. *numer.* 63. *in gloſſa litt. A.* an ſufficiat quod tale mandatum detur antequam officium vacet, tradit Abb. *in cap. fin. numer.* 6. *de conceſſione præbendæ*: Vel ſi citetur elector abſens ut electionem facturus, penitus non poteſt committere vocem ſuam; quia ſine perſona ſua & ſine illo actu non poteſt expediri ut notant Bald. DD. *in l. fin. C. de edict.* Divi Adriani: ita Piſana in curia *dict. cap.* 7. ubi Azevedo *litera D.* & in caſibus in quibus aliquis mandatarius præſens poſſit nomine alterius ſuffragium præſtare; & ipſe etiam & ſua perſona ſuffragium habebat (cum nullus etiam extra electum poterit uti tali mandato ut *in cap. quia propter, & cap. ſi quis juſto de electione*, Piſana *dict. lib.* 2. *cap.* 6. *&* 7. ibid: Azeved.) non poteſt nec debet dividere votum ſuum, & mandantis *d. cap. ſi quis juſto §. porrò de electione in* 6. Romanuſque ſingularis & unicam dicit *ſingul.* 77. Abbas *in cap. conſtitutis de appellatione &* ibi: Philip. Franc. Dec. *& cæteri cap. allegat.* 22. incipit an ſufficiat: Molin. *lib.* 2. *de Hiſp. primog. cap.* 5. *n.* 51.

Ex quo fluit electorem exulem † ſuffragium 29
præſtare non poſſe, nec in vinculis detentum & eo commentarienſi commendatum, cum liberè electionibus intereſſe non poſſint *c. inter, de electione, cap. cum dilectus de conſuetudine.* Bobad. *ubi ſuprà numer.* 63. & idem dicas de excommunicato, *ut in cap. in illa quotidiana de electione* verbo *gloſſa Hoſtienſis:* & in hoc Boniſacii *in peregrina.* verbo *electio:* Anton. Lucus *lib.* 1. *inſtit. Canon. tit.* 7. *& lib.* 4. *tit.* 11. *verſic. atqui minor.* Belluga *in ſpeculum principum Rubric.* 4. 5. §. *quamvis n.* 2. *litera B.* quod tamen intellige de excommunicato majori excommunicatione, ut notant ſuprà citati; non verò minori.

Septimò Electores iſti † non debent minores 30
eſſe 20. annorum, ſicut dicimus de decurionibus; & licet ad officium decuriones natu minores 25. annis de jure communi non admittebantur, *l. ad Rempub. C. de muneribus & honor.* ibi: minores denique nec decuriones creantur; & ibi: nec creati in curia ſuffragium præſtant *l. ſpuriis §.* 1. *l. non tantum §.* 1. *ff. de decurionibus l. cum vos C. qui ætate lib.* 10. Suarez *alleg.* 12. Pachec. *de prætura urbana tit. de ſenatoribus.* Piſana in curia *lib.* 1. *cap.* 12. & ibi Azeved. *tamen de jure Regn. ſufficiunt* 20. anni *ut in l.* 17. *verſic. pero ſi dentro tit.* 3. *lib.* 7. *recop.* & an cenſeatur diſpenſatum cum minori cui datum eſt officium, ut Franc. Marc. *deciſ. Delphin.* 263. DD. *in l. quidam conſulebant ff. de jure judic.* Abbas *in cap. præterea numer.* 11. *de teſtibus* Suarez *alleg.* 12. *n.* 6. Bobad. *d. cap.* 8. *n.* 11. *litera* B.

Pari ratione nec eligi poſſunt ſurdus † & ſi- 31
mul mutus *l. honores §. ſurdus ff. de decurionibus numer.* 17. Piſa *ubi ſuprà dict. cap.* 12. & ibi Azeved. æquiparantur enim mente capto ſeu furioſo, ut docet Bart. *in l. facto numer.* 28. *ff. de vulg.* Alex. & Dec. *in l. humanitatis C. de impub. cum prætor. §. fin. ff. de jud. l. diſcretis* ubi DD. *in cap. ex eo* 32. *de elect. in* 6. ubi gloſſa verbo *diſcretione*, Petrus Greg. *num.* 2. Prax. 1. *part. cap.* 15. Mandagoſt. *de elect. cap.* 7. Auguſt. Barboſa *de officio & poteſt. Epiſcopi tom.* 1. *tit.* 1. *cap.* 3. *n.* 21.

Octavò Electio quælibet debet † eſſe libera 32
abſque vi, metu vel impreſſione cujuſvis; nam ut ait Bald. *in cap. quia propter de electione numer.* 11. conſenſus igitur requiritur tanquam naturale fundamentum, & debet eſſe ſimplex, id eſt, ſine ulla vi, & metu; adeò quod ſi violentia coarctet electores, vel clamor furibundi populi, electio

dicitur

dicitur ipſo jure nulla, quia non dicitur liberum quod quoquo modo eſt coarctatum *ff. de conditionibus & demonſtrat. l. Titio centum §. 1. argu. ff. qui & à quib. l. ſi optio*, notant Abb. *in cap. cum poſt petitam, num. 3. de electione poſt. in hoc cap. cum in jure, & in cap. cum ſicut, eodem tit.* Franc. Marc. *deciſ. 927. num. 7. part. 1.* Cardinal. Tuſc. *litera E. concluſ. 62. num. 1. tom. 3.* Ubi
33 autem vis, impreſſio † coactio vel metus intercedit, ſemper abeſt conſenſus, *cap. quatuor. 11. quæſt. 3. cap. cum locum cap. gemma de ſponſalibus.*

34 Unde talis electio † prorſus eſt nulla ex Abbate *in cap. 2. n. 3. & in cap. benè 1. numer. 11. de electione* Bald. *in conſ. 1.* Summatis Navarro *conſ. 5. numer. 2. de electione*, Palatios Rubeos *in repert. cap. per veſtras numer. 1. de donat. inter virum* Coſmas *in pragm. ſanct. tit. de electione verb. præſumant*, Rota *deciſ. 15. numer. 1. circa finem de renunciat.* Farinac. *deciſ. 65. numer. 6. tom. 1.* Auguſt. Barb. *in tomo de electione cap. 23. numer. 8.* Julius Laborius *ubi ſuprà numer. 4. cap. 6. num. 38. & cap. 21. à numer. 1.* Avend. *de metu d. cap. 1. ex numer. 56.* cum pluribus ſeqq.

35 Et ſunt expreſſa jura † quæ hunc liberum conſenſum in electoribus expoſcunt omnem vim, exactionem, ſeu privatum commodum vel reſpectum excludentia *in cap. cum dilectus 8. de conſuetudine*, ibi: *liberam eligendi auctoritatem, cap. quiſquis 43. de electione*, ibi: contra canonicorum libertatem, *cap. in nomine Domini 33. diſtinct.* ubi ut pura, ſincera, atque gratuita, &c. *& in cap. ubi periculum, §. cæterum de electione in 6.* ibi: cæterum quia, cum arbitrium vel inordinatus captivat affectus, vel ad certum aliquem oblationis cujuſque neceſſitas adigit, ceſſat electio dum libertas adimitur eligendi, ex quibus ſi fuit electio facta ad populi clamorem importunum, nulla eſt, ex Bald. qui elegantiſſimè ſui dicti reddens rationem *in cap. Oſius Epiſcopus numer. 1.* ita ait: Item notat quod electio facta ad clamorem populi non valet: clamor impedit animum ne poſſit diſcernere æquum: *ff. de appellat. l. ſi conſtat, ff. qui & à quibus, l. ſi privatus:* nihil enim geritur ſi cum clamore veneretur, *argum. ff. de hered. inſtit. l. final.* & ita firmat Palac. Rub. *in repetitione Rubricæ d. cap. per veſtras, §. 81. n. 2.* Petr. Gregor. *ad textum de electione cap. 15. à n. 18.* Barb. *in cap. ſuæ, n. 2. de præbend. & dignit.*

36 Ex eadem ratione electio † facta ad aliorum impulſum, nulla eſt ex Joan. Lupa *de repetitione 2. de donationibus, §. 81. n. 13.* Auctor Paneg. Philip. qui elegantiſſimè ſignificat verbis: ubi & ultroneum ſit quod non aut metus extorſerit, aut cujuſpiam injunxerit auctoritas, aut publica flagitat conſuetudo, ſed affectus liberrimus; & de electione ex metu reverentiali facta, & quovis modo meticuloſa, videndus eſt Avend. *dict. cap. 5.* qui rem eruditè proſequitur, ubi *n. 73.* ait quod *electio pariter eſt, ſi fraudet pacta conventionis, & intendimenta ſubornationis accedant, quia auferunt libertatem*, Naccar. *conſ. 1. de electione*, & faciunt jura *in dicto cap. quia propter*, & *cap. cum omnia & ibi:* Abb. *de electione*, Julius Labor. *d. c. 21. n. 19. cum ſeqq.* & eſt mirabilis in propoſito *l. 7. tit. 2. lib. 7. novæ recopil.* quæ varias pœnas aſſignat talibus electoribus de cujus intellectu vide Matienz. *in dialog. Relator. 4. part. cap. 2. numer. 2.* & eodem fonte provenit electionem reſtrictam ad certum hominem nullam eſſe, cùm jam non ſit libera electio; ita Panormit. *in cap. terra, de electione, &* Butrius *in cap. cum in jure eodem tit.* quod ſi reducatur ad tres vel quatuor perſonas Caſtellinus *de electione cap. 8. numer. 7. &* idem ſi electores cogantur eligere ad voluntatem alterius, & proſequitur Avend. *de metu cap. 5. n. 69.*

Et ſimiliter electio per factionem † & partia- 37
litatem familiarem, non eſt admittenda, ita ut in certo perſonarum genere aut numero officia reputantur aut tragefica, & pernicioſa peſtis pluribus, in oppidis Caſtellæ irrepſit, inhiat & pullulat in magnum Reip. diſpendium: & ad eam vitandum etſi de jure communi id jam erat cautum, & per totum titulum *C. de munere non continuan. l. 10.* nec inter eos qui ſunt ejuſdem domus, debent continuari honores; ut docet Petrus Greg. *ſyntag. 2. p. tom. 1. lib. 18. cap. 13. n. 28. & ſequenti*, Boërius *deciſ. 2. num. 5.* Avend. *in cap. 19. prætorum num. 23. verſic. ſi tamen:* & latè in ſpeciali cap. nos diximus: in ſupremo Caſtellæ conſilio expediuntur litteræ ut ne pater filium, nec è converſo, frater fratrem ſeu patruelem eligat; & tamen non ſatis huic malo ſuccurſum extat: nam ut ait Bobad. *d. lib. 3. cap. 9. n. 5. No ai lugar, villa, ni aldea, ni pueblo, ni ciudad, que no eſte diviſa en parcialidades y bandos contrarios, aun entre amigos y parientes, y mucho mas donde ay diferencias de linages y eſtados: eſta es la eſcuela de la milicia del demonio, deribada de ſobervia para ſeñorear unos de otros, y executar los ſobervios y poderoſos ſus voluntades:* vide Joannem de Navicanis *in ſilva Nuptiali, lib. 4.* incipit, *non obſtat. n. 134.* Azeved. *in l. 1. tit. 7. recop.* Alciat. *lib. 5. Parergon cap. 12. numer. 5.* Decian. *2. tom. crim. lib. 7. cap. 7. n. 11.* Boërius *in tractat. de ſeditioſis in princip. n. 10.* Caccialup. *in l. omnes populi numer. 23. ff. de juſt. & jure.*

Experimento cognoſcimus & tot litibus, quæ ad curiam noſtram ſuper electionibus Officiorum ortis quotidie veniunt, & tam petulanti animo ac partium notæ æmulatione actitantur.

Nonò, antè dictis illud annectendum putavi, electorem † qui ſuffragium voce aperta præſtite- 38
rit, poſſe ante publicationem ſcrutinii factam, corrigere ſe & pro alio præſtare & alteris eligenti, accedere (quod tamen improbat Bobad. *d. cap. 8. numer. 65.*) poſt publicationem verò, nequaquam ut *in cap. publicato 58. de electione*, ubi publicatio ſcrutinio variare nequeunt electores; cujus rei rationem præſtat Bald. ibi: *numer. 3. his verbis*, quæro, quæ eſt ratio iſtius capitis; & reſponde, quia ſcrutinio vis oritur eligendi; cum igitur ei qui debet eligi, ſit jus quæſitum ſcilicet officium judicis, quo mediante oportet eligi *argument. ff. de relig. l. ſi quis ſepulchrum*: nimirum ſi pœnitentia non habet locum. Præterea dicit lex quod deſiderium apud acta publicatum non poteſt corrigi, ut legitur & notatur *in l. rura C. de omni agro deſerto lib. 11.* & facit quod legitur & notatur *C. de repud. hæred. l. ſicut*, ubi omnino videas quam utique rationem tradiderat *gloſſa in dict. cap. publicato*, verbo *variare*, ibi, ideo non poſſint variare, quia jam res non eſt integra *eodem cap. in cauſis & cap. Eccleſia veſtra*, & nemo poteſt mutare conſilium in alterius præjudicium *ff. de reg. jur. l. nemo* ſequuntur ſcribentes ibi: Henricus de Boich. qui aliquos caſus tradit, in quibus etiam publicatione facta, licebit variare, veluti ſi forma electionis non fuerit ſervata, vel ex aliqua ratione conſtiterit, nulli jus quæſitum fuiſſe, quod ubi exempli fiat apud quæ videre poteris.

Quod ut faciliùs percipias, breviter advertas velim, quod quando electio per modum ſcrutinii fuit *in cap. quia propter* 43. *de electione*, cujus
39 publicatio † neceſſariò debet fieri, ut *in textu*, ibi: & in ſcriptis redacta mox publicent in communi, cujus publicationis cauſam & originem tradit Bald. *in dict. cap. publicatio numer.* 9. ibi: quæro unde ſumpſit originem iſta publicatio ſcrutinii; reſponde de quadam ſimilitudine, ſcilicet à publicatione teſtium quorum voces ſunt mortuæ, antequam legitimè publicentur ut *ff. quæ in fraudem creditorum l.* 2. *&* 3. *in verbo ponatur*, *& C. de re Judic. l. geſta*: & iſta publicatio ſcrutinii perfecta ſtatim fieri debet, nec prætextus alicujus contradictionis, aut appellationis interpoſitæ, retardari; & ejus omiſſio nullitatem electionis operabitur: eleganter Tiver. Daci. *conſ.* 8. *tit.* 1. *n.* 84. his verbis: nam licet videatur eſſe regula juris, quod electio ſine publicatione nulla ſit, non valeat, ut videtur probari *in cap. quia propter & in cap. publicatio de electione*, prout etiam dicimus de teſtamento quod ſine publicatione nullum eſt *l. fideicommiſſa §.* 1. ubi gloſſa *ff. de legat.* 3. & ſcribentes *in l. his qui. de teſtamen.* & prout etiam dicimus de ſententia quæ ſi non ſit publicata, non tenet ut *in l. ſtatutis* ubi Bald. *in princip. cap. de ſententia*, ex brevi recitatione, ſicut & inſtrumentum contractus non publicatum nullum eſt per omnes *in l. contractus C. de fide inſtrum.* & per Alex. *conſ.* 77. *col.* 9. *verſ.* 3. in Decium *in* 1. *volum.* ſicut etiam leges, & ſtatuta non publicata non ligant, & notant omnes, *in cap. cognoſcentes de conſtitut. & per omnes in l. omnis populi de Juſt. & jure in §. qu. principali:* ideo ex præmiſſis videtur quod ſi conditio ſit oppoſita publicationi, electio non valeat per prædicta: attamen in caſu noſtro veritas eſt
40 quod publicatio † non eſt de ſubſtantia electionis, nam advertendum eſt quòd in qualibet electione, dictæ publicationes requiruntur, altera de ſubſtantia, altera non prima & ſubſtantialis eſt quæ fit in ipſos eligentes; & in hac procedit *cap. quia propter & cap. publicatio de electione*, per quæ jura datur infra electionis: & eſt neceſſe quod inter eligentes publicetur qui electus eſt; imo in continenti poſt electionem publicari debet, ne poſſint eligentes divertere, & extraneus actus ut dicitur *in dict. cap. quia propter*, & per ſcribentes ibi: & per Hoſtienſ. *in ſumma de electione*, *§. qualiter*, *verbo mox:* quæ quidem publicatio etiam eſt neceſſaria, quia tribuit jus electo, adeo ut non liceat variare: ut traditur *in dict. cap. quia propter*, *& dict. cap. publicato:* ubi latè Joannes Andreas. & ubi *n.* 85. agit de alia publicatione electionis populo facienda, quam diverſam à prima, nec ſemper neceſſariam, ejuſque omiſſionem nihil operari tradit & iterum repetit *n.* 2. 18.

41 Factam igitur publicationem † non ſolum variare non licebit, quinimo nec electores qui ſuffragiis à ſe præſtandis renunciare poterunt vocem reaſſumere, & ſuffragium præſtare, & ratione juris quæſiti, ſuprà perpenſa & in ſpecie tradit Card *dict. cap. in cauſis numer.* 7. *de electione per textum* ibi *& in cap. ad Apoſtolicam de regularib.* Azeved. *in additionibus ad Piſanam curiam lib.* 7. *cap.* 5. *litt. C. in fin. verſic. & an ſi quis* Bobadill. *d. cap.* 8. *n.* 65.

42 Pari ratione electores † qui ſerò ad concilium venerunt, licet ante publicationem, poterunt ſuffragia præſtare & admitti debent, non tamen admittendi ſunt, facta publicatione, *cap. ubi periculo §. hoc ſacro in fin. de electione.* Utrum autem electores poſſent in aliquo caſu pro ſe ſuffragium præſtare, ut officium ſibi conferant, *in cap. de qualitatibus eligendorum* dicemus.

Poſtquam autem publicata & lecta fuerit Officialium electio, nominati † antequam admittan- 43
tur ad uſum officii ſui, & eis tradatur poſſeſſio, tenentur jurare ut in *l.* 21. *tit.* 23. *lib.* 4. *novæ recop. & lib.* 2. *tit.* 15. *lib.* 3. *tit.* 9. *& lib.* 1. *tit.* 6. *lib.* 3. in quibus juribus aſſignatur infrà illius juramenti forma & quid continere debeat tradunt Didacus Perez *in l.* 4. *tit.* 16. *lib.* 2. *Ordinamenti gloſſa*, Platea *in l. per hanc C. de erogat. milit. annonæ lib.* 2. Avend. *in cap.* 2. *prætorum numer.* 1. *&* 2. *lib.* 1. Matienzo *in dict. lib. tit.* 18. *lib.* 5. *recop. gloſſa ſuprà*, & ſententia lata ab Officiali antequam præſtet juramentum, erit nulla: Affict. *in conſtit. Siciliæ lib.* 1. *Rub.* 67. teneturque ad intereſſe partium ut *in cap.* 1. *§. judicis*, & ibi notat Bald. *de pace juramento firmanda*: puniturque arbitrariè, ut per Lucam de Penna utiliter & practicè adnotavit: Avileſius *in proœmio* verbo *en los caſos* quod pro coron. de hujus c. verba ſua tranſcribere non pigebit, *in iſtis capitibus* (inquit Avileſius) *contentis & in l.* 1. *tit.* 7. *lib.* 1. *ferill.* ubi non dicit quòd hoc juramentum debet fieri tam per ordinarios quàm per judices delegatos & arbitros, & melius *in l.* 2. *tit.* 4. *part.* 3. ubi ponitur infra juramenti facienda per judices & eam formam ponit textus *in l.* 4. *tit.* 15. *lib.* 2. *ordin. reg. quamvis*: & ibi Montalin. *d. l. ord. in gloſſa* in verbo *Judex ordinarius & text. in l. ſancimus C. ad Jul. Repet. & in l.* 4. *tit.* 16. *lib.* 2. *in ordinar. Regali*, ubi cavetur quod quiſque debet jurare; quod nulli debet nec promiſſione pro illo officio, alias lex dedit vel permiſit, eo probabitur, ut ibi: & Bart. *latè in l. Barbatius* Philippus *ff. de officio prætorum n.* 1. & Platea *in l. omnes C. de decurionibus lib.* 10. ubi tenet quod qui fraude vel ambitione aliquam dignitatem adeptus eſt illa privari debet tanquam ambitioſus, *ut in l.* 2. *C. de ore decurion. lib.* 10. & ibi per eum.

Quin imò † antequam jurent, licèt ſint no- 44
minati, & recepti non ſunt judices, nec habent poteſtatem judicandi ut *in dict. l. ordin. & part.* probatur & vide *infra in gloſſa* Cartas & tenet Bald. *in cap. ſignificaſti de electione numer.* 4. ubi ait quod juramentum debet præcedere inveſtituram corporalem: & ibi ponit quoque perſonas, quæ debent jurare antequam gerant officia, ſcilicet prælatus, & qui recepit inſignia dignitatis vel adminiſtrationis, vaſſallis, rectoris civitatum, tabellionis, & nummularii, item milites & ſtipendiarii, cuſtodes portarum, & ſimiles; item tutores, & curatores, orphanotrophi, ut *carb. tut. l. final.* & ſi quis; quod ille qui petit inſignia debet præſtare ſolita Juramenta ut Bald. *ubi ſuprà in fin.* & vide quæ dicam *infra in cap.* 33. *in gloſſa final.* alias non poteſt uti Juriſdictione, niſi prius juraverit, & geſta aliàs ſunt nulla, licèt Bald. & DD. *in l. rem novam C. de Judiciis*, & ibi gloſſa teneant contrarium *in verſ. referatur*, quia Ludo. Bogoli, *in ſecundis interpretationibus*, tenet contrarium, quem ſequitur Nicol. Boërius *in tract. de cuſtodia clavium numer.* 52. *&* 53. *tom.* 5. *tractatuum fol.* 273.

CAPUT

CAPUT III.

De qualitatibus eligendorum ad Officia Reip.

SUMMARIUM.

1 *Perſonæ idoneæ & habiles eligi debent ad Reipublicæ officia.*
2 *Perſonæ inhabiles & incapaces ad ſubeunda Reip. munera, quæ?*
3 *Judæis omnes adminiſtrationes & dignitates interdictæ ſunt.*
4 *Chriſtianis quorum Religionem Romani communiter Judaïcam ſuperſtitionem appellabant, officia & honores conceſſere Verus & Antoninus Imperatores, non verò Judæis.*
5 *Chriſtianis veteranis noviores imperare injuſtum & indecorum eſt, Officiorum publicorum occaſione, & quare?*
6 *Neophyti veteranis Chriſtianis inimici, & cur?*
7 *Conſilium Judæi cujuſdam Chriſtiano datum, ſaluberrimum.*
8 *Aliud Judæorum quorundam perniciosiſſimum.*
9 *Neophyti infames in jure habentur.*
10 *Infamibus portæ dignitatum patere non debent.*
11 *Neophytis deficiunt qualitates quæ in jure requiruntur ad rectè gubernandum.*
12 *Neophyti omni tempore ingratiſſimi.*
13 *Neophyti conſilio & prudentia vacui.*
14 *A dignitate ſenatoria in Regiis conſiliis & Cancellariis excluſi.*
15 *In Regno Navarræ, nec ad munera publica, nec ad munus advocationis admittuntur.*
16 *Mulieres Neophytæ in nutrices filiorum Regis de jure non admittuntur.*
17 *Neophyti & noviter converſi, eorum nepotes à præbendis Eccleſiarum excluduntur.*
18 *Item ab officiis ſanctæ Inquiſitionis, & à quibuſdam Religionibus præſertim divi Hieronymi &c.*
19 *Item ab Ordinibus militaribus ſancti Jacobi.*
20 *Statuta excludentia Neophytos ab omnibus muneribus juſta eſſe defenduntur.*
21 *Neophyti ad officia honorifica Reip. admitti non debent.*
22 *Filii cur avito crimine puniantur.*
23 *Deſcendentes ex Judæis ſectatur infamia.*
24 *Acceptio perſonarum apud Deum odioſa.*
25 *Jura quæ excludunt Neophytos & noviter converſos à præbendis ac dignitatibus Eccleſiaſticis referuntur.*
26 *Converſi aut Neophyti quinam dicantur.*
27 *Clericus quis inhabilis ad officia habeatur.*
28 *Surdus omninò, non verò ſurdaſter ad quæ officia inhabilis.*
29 *Mutus, ſtultus & furioſus cur ad officia inhabilis.*
30 *Spurius an jure ab Officiis excludatur?*
31 *Quæſtio affirmativè deciditur.*
32 *Obſcuri ſeu obſcuro loco nati regulariter ad officia Reip. non admittuntur.*
33 *Spurius an appellari debeat ignobilis?*
34 *Spurius qua infamis infamia.*
35 *Baſtardos plurimos dignitatibus fuiſſe aptiſſimos.*
36 *Legitimus cur ſpurio præferendus.*
37 *Spurius in dubio nemo præſumitur.*
38 *Tabernarii, muliones, ſutores, hoſpitatores, artocrearii, mechanicaque exercentes officia, muneribus Reipublicæ inhabiles.*
39 *Condemnatus pendente appellatione non dicitur condemnatus.*
40 *Officiales antequam ſint non poſſunt nominari ad officia.*
41 *Debitores Reipublicæ ad officia publica inepti.*
42 *Officialis qui ob demerita fuit remotus ab officio Reipublicæ, maxima ignorantia notatur.*
43 *Vicini & naturales extraneis & alienigenis præferendi.*
44 *Vicinus ad officia obtinenda etiam habitator eſſe debet.*
45 *Vicinus & habitator quis dicatur.*
46 *Pauper utrum ob inopiam videatur indignus officiorum Reip.*
47 *Dignitas major dari ei minimè debet qui minorem non habuit.*
48 *Oppoſitio defectuum in Electis, minori parti eligentium competit.*
49 *Nominati ad aliquod officium non poſſunt reprobari, ſi aliàs ad aliud officium quod parem requireret idoneitatem, fuerint approbati.*
50 *Impugnatio electionis à quolibet de populo admitti non debet.*
51 *Filius familias non prohibetur eligi ad munera publica, dummodo major vinginti quinque annis.*
52 *Infamis infamia juris indignus & inhabilis ad officia Reip.*
53 *Impugnatio electionis cujus expenſis fieri debeat?*

CUm electiones ad officia Reipublicæ debere fieri de perſonis † idoneis & habilibus 1
ac dignis, in ſuperiore cap. firmaverimus, nunc conſequenter inquirere oportet, qui ſint iſti idonei & digni; quod utique ſi ab oppoſitis argumentum faciamus, facilè dignoſcemus. ut *in princip. inſtit. de his qui ſunt ſui vel alieni juris l. 1. ff. eodem, l. & ſi contra in fin. ff. de vulg.* Everardus *in Topicis legum loco* 75.

Et primò illi nullatenus erunt admittendi quibus ex ſpeciali privilegio, ſtatuto ſive ordinatione municipali prohibitum, & defenſum fuerit; in quo pro diverſitate oppidorum diverſa erunt jura, ut eſt notum, & advertit Font. *de pact. nupt. clauſ. 4. gloſſa 1 n. 55. p. 1.*

De jure verò plures ſunt perſonæ † inhabiles 2
& incapaces ad ſubeunda officia Reipublicæ; & ſanè ad munera publica & officia honorifica Reip. & adminiſtrationem juſtitiæ non debent eligi aut nominari Judæi & noviter converſi, Neophyti, ſeu illi quos communiter in Regno Caſtellæ vocant Marranos: ex illa dictione Marranata: & poſt diverſos *à gentilico* populo ut *in cap. Geliſarius 23. quæſt. 4.* & hæretici vel ab eis deſcendentes; quod ex ſequentibus videtur probari juris fulcimentis.

Primò ex *cap. conſtituit 23. q. 4.* ibi conſtituit Sanctum Concilium ut Judæi aut hi qui ex Judæis ſunt, officia publica nullatenus appetant: ibi gloſſa & Archidiaconus, Felinus, & Annania *in cap. cum ſit de Judæis, in princ.* Ludov. Rom. *ſing.* 197. Covarr. *in Clem. ſi furioſus p. 1. §. 2. n. 8. in princip.* & faciunt jura *in cap. quando 24. diſtinctione cap. fin. 48. diſtinctione cap. Neophyt. 61. diſtinctione, cap. Monaſteriis 19. quæſt. 3. cap. cum ſit cap. ad liberandum de judiciis.*

Secundò

Secundò ex textu *in l. fin. C. de Judæis*: ibi: hac valitura in omne ævum l. ſancimus *neminem*
3 *Judæorum* † *quibus omnes adminiſtrationes, & dignitates interdictæ ſunt, nec defenſoris civitatis ſaltim fungi officio, nec patis honorem arripere concedimus*; *& ibi quiſquis, agitur vel inſulas acceperit, quæſitis dignitatibus non potiatur*; *vel ſi ad officia irrepſerit ab his repellatur*, quam utique legem correptoriam fuiſſe legis generaliter 33. §. *fin.* ubi Verus & Antoninus eos, qui Judaïcam ſuperſtitionem ſequuti ſunt, honores adipiſci permiſerunt: plerique putarunt ut Acurtius ubi Bart. Alberic. & Salicet. & Dinus cogitavit prædictam permiſſionem à Vero & Antonino quoad officia & honores, conceſſam fuiſſe tantum inter ipſos Judæos; prohibitionem verò *in dict. l. fin.* factam, eſſe intelligendam de Officiis & honoribus noſtris; quæ utique reſtrictio jurium correctionem vetabat, ut *in l. præcipimus C. de appellationibus*, *C. Cum expediat de electione*, *in 6.* Sed ſi antiqua monumenta recolimus antè ſignati doctores utpote hiſtoriarum ac originis & cauſæ prædictæ permiſſionis de qua *in dict. §. fin.* ignari apertè falluntur. Ulpian. enim *in dict. §. fin.* non loquitur nec eſt intelligendus de
4 Judæis, ſed de Chriſtianis † quorum religionem illis temporibus *Judaïcam ſuperſtitionem*, gentes Romanæ communiter appellabant, ut colligere poteris *ex Cornel. Tacit. lib. 18. Sueton. Tranq. in vita Tiberii*, *& Plinio paſſim in ſuis Epiſtolis.*

Verus igitur & Antoninus prædictam legem ſeu permiſſionem n favorem Chriſtianorum fecere grato animo, in remunerationem cujuſdam magnæ victoriæ obtentæ de Marcomanis Imperii inimicis, quam quidem conſequuti fuere propter quandam Chriſtianorum legionem quæ inter alias nationes in ſuo exercitu interfuit: qui quidem Chriſtiani invocato noſtro vero Deo, aquam ſitienti, & æſtuanti exercitu Romano cælitùs copiosè effundi & labi precibus impetrarunt: & irruentibus fortiter ac pluvia & aëre in facies Marcomanorum divinitùs converſis, ſtrages magna eis fuit facta, & victoria feliciter pro Romanis decantata, quæ utique legioni Chriſtianorum præcipuè fuit attributa; & ex tunc ex Dione Siculo *in ſua hiſtoria*, prædicta legio fulminatrix communiter nominatur, & in præmium Chriſtianorum lex fuit permiſſa, cum prohibitione edictali, ne quis ex eis ob ſuum cultum accuſaretur; & honorum, & Officiorum publicorum facta permiſſio de qua *in dict. §. fin.* ut teſtatur Florentius *in apologetico cap. 5.* Tertullian. *in apologetico*, quem refert Ludovicus Ruard. Franc. Duaren. in Scholiis *ad d. l. generaliter*, *§. fin.* Alciatus in verb. *quidem ignaviæ*, *vel lib. 10. & diſput. lib. 3. cap. 8.* & victoriæ ſuprà relatæ meminere Mexia in vita prædictorum Imperat. *fol. mihi 84.* Pinel *in Monarchia lib. 11. cap. 35. §. 5.* qui etiam prædictæ legis factæ in favorem Chriſtianorum, & non intelligendæ de Judæis ut verba ſonant meminit ibi, *y en el cuerpo del derecho puſieron ley anbos hermanos que determinava igualdad de vivienda y conceſion de honras entre los Gentiles Romanos y los Chriſtianos que alli llama Judios que era entonzes el nombre mas comun porque eran conocidos: porque de los Judios ya ſavemos quan en odio de los Enperadores eſtavan.* Pater Mariana *p. 1. hiſtoriæ Hiſp. lib. 4. cap. 6.* ibi: *hizo en perſona guerra a los Marcomanos, gente ſeptentrional que oi ſon los Morabos, padeca grande falta de agua: al tiempo de encontrarſe con los enemigos, y la Gente toda para parecer iban en ſu compania muchos Chriſtianos aliſtados en la duodecima legion, por cujas oraciones caio tanta agua que ſe remedio la neceſsidad. La tempeſtad y torvellino fue tal que con los raios y relampagos que davan de cara a los enemigos quedò la Victoria por los Romanos. Muchos hazen mencion de eſte ſuceſo tan notable: Julio Capitolino dice que per las oraciones del Em erador ſe aplacaron los Dioſes y caio la llubia. A nueſtros eſcritores muchos y mui antiguos que refieren la coſa como eſta dicho, favoreze Dion y una carta del Emperador, que anda en Griego y en Latin ſobre el caſo, ademas del nombre de* fulminatrix *que ſe dio aquella legion y quiere decir echadora de Raios caio raſtro del ſobre dicho nombre en Turragona, en un huerto de Juan de Melgoſa donde ay un Capitulo con eſtas palabras bueltas de latin en Romanze a los Dioſes defuntos a Julio ſegundo que vivio treinta y nuebe annos dos meſes y diez dias. Julio Joſ ho de la duodecima legion lançadora de Rayos a ſus liberto bueno y leal. Y fuera de eſta inſcripcion que es arto notable ay en Barcelona en la caſa de los Roquelenes del arte de la Yglefia de los ſantos Juſto y Paſtor ut teſtamento de eſte tienpo cortado de muchas piedras la mas ſeñalada antigualla que deſte genero ſe conſerva en Eſpaña por el ſe entiende que la uſura centeſſima de tienpo de los Romanos era quando ſe acudia cada uno al acreedor con la octava parte del principal que ora lo miſmo de la raçon de doce por ciento: de manera que en eſpacio de cien meſes ſe dobla el candal: de do ſe llamò uſura centeſſima o ſea porque principio de cada mes quando acoſtumbraban a hacer las pagas, davan al logrero la centeſſima parte del dinero que preſto las palabras del teſtamento: no pongo aqui por ſer larga la ſuma de lo que contiene, es que Lucio Celio Centurion de la legion 7. gemina y dichoſa, y de la legion 15. Apolinar. que ſervio a los Enperadores Marco Aurelio Antonin. y Aurelio Vero, y tubo otros diferentes cargos manda a la Rep. de Barcelonas ſiete mil y quinientos denarios, con cargo de que las uſuras ſemiſſes (que era la mitad de la centeſſima, es a ſaver ſeis por ciento) del dicho dinero hicieſen eſpectaculos de luchadores todos los annos a diez de Junio en que ſe gaſtaſen ducientos y cinquenta denarios y el miſmo dia ſe dieſen ducientos denarios para azeite a los luchadores laqual mandò hazer devaxo de ciertas condiciones: ſino las cumplieſſen ſubſtituie en la miſma manda con las dichas cargas a la Rep. de Tarragona para que aya y llebe dicho dinero,* & ita ſuprà dictos referens noviſſimè Carrillo in ſuis Annalibus anno 176. ſub eiſdem Imperatoribus fol. 56.

Tertiò quia injuſtum & indecorum eſſet Chriſtianis † veteranis noviores & noviter converſos 5
officiorum publicorum occaſione, imperare, ut *in cap. nulla officia 54. diſtinctione & in dict. cap. cum ſit & cap. penult. de Judæis l. fin. C. eodem tit.* ibi: *nec acquiſiti ſibi officii authoritate muniti adverſus Chriſtianos & ipſos plerumque ſacræ religionis Antiſtites, veluti inſultantes fidei noſtræ judicandi, vel pronuntiandi quamlibet habeat poteſtatem*: & de jure Regio textus ſingularis in l. 3. tit. 24. p. 7. ibi: *y los Emperadores que fueron contiguamente Señores de todo el mundo tubieron por bien y por derecho que por la traicion que hicieron matar a ſu Señor que perdieſſen por ende todas las honras y los privilegios que avian, de manera que ningun Judio nunca hubieſe jamas lugar honrado ni officio publico en*

que

que pudieſe apremiar a ningun Chriſtiano en ninguna manera. Et militiæ Chriſtianæ quodam modo contrarium videtur, veteranis Chriſti militibus tirones hos præferri, qui paulò antè ſuſcepta publica officia ipſi aut eorum parentes Catholicam fidem & religionem Chriſtianam fœdis à Judæis ceremoniis illudebant, & inſectabantur: & quodam modo eis daretur occaſio ut in ſuperbiam elati injuriam Chriſtianis in multis pararent ob innatam contra eos inimicitiam; ut graviter conſiderat Covar. *in dict. Clement. ſi furioſus* 1. *part.* §. 2. *numer.* 8. *in princip.* unde teſtes contra Chriſtianos eſſe non poſſunt, ut latiſſimè tradit Farinac. *de poſſeſſionibus contra teſtes q.* 56. *à numer.* 205.

6 Neophyti † etenim quodam modo jure quodam hæreditario, à majoribus ſuis derivato, irreconciliabili odio veteranis Chriſtianis, & verbis & factis invidi, æmuli, inimici, iracundi & vindices exhibentur: cujus rei etſi plura exempla poſſem afferre, de quibus per Fortalitium fidei lib. 3. *per totum licitum:* Ænarde Cardona *de expulſione Juſtificabronum ab Hiſpania cap.* 48. *fol.* 184. illa tantum quæ vernaculo ſermone Ignatius de Villar *in ſua ſilva reſponſorum lib.* 12. *reſponſ.* adducit, quia forte non ad manus omnium liber ejus occurret; prout ipſe refert & eiſdem verbis referam ibi: *acaecio pues que quando los bienaventurados, y dichoſos Reyes Catholicos D. Fernando y Donna Iſabel por el bien univerſal de nueſtra Eſpaña, y a buena ventura de los Chriſtianos de ella mandaron echar y echaron fuera de los Reynos a los Judios enemigos y eſcarnidores de la lei Evangelica: un Judio en la dicha ciudad de Cordona tenia por amigo a un Chriſtiano viejo de quien avia recivido muchos beneficios. Eſte Judio era rico de poſeſiones y eredades, las quales no podia vender ſin gran daño y perdida de ſu hazienda por ſer el termino dentro del qual los dichos Judios avian de ſalir de eſtos Reynos muy breve: acordò el Judio de ocurir con eſta neceſidad (como con las demaſtolia) a el amigo Chriſtiano viejo el qual guardando fielmente las leies de amiſtad, dio orden en que dentro de muy breve tiempo hizo vender a ſu amigo ſus eredades en los precios que valian, y mas, fingiendo ſer propias ſuias por mejor encubrir la neceſidad de ſu amigo en tal conjuntura, y recogido todo el dinero de ellas ſe lo entrego a el Judio: el qual con grande inſtancia rogò a ſu amigo le puſieſſe ſu dinero en ſalbo aſta la raia de Portugal, adonde ſe iba a bivir, y el Chriſtiano viejo Cordoves lo hizo aſſi: y al tiempo que el uno ſe deſpedia de el otro entendiendo el Judio que condignamente pagava a ſu amigo el Chriſtiano lo que a ſus buenas obras devia, le dixo el Judio: ſeñor, quiero os dar un*

7 *conſejo por la deſpedida † en pago de lo mucho que os devo conque entiendo ſatisfago la deuda de nueſtra antigua amiſtad y ruegos que no lo olvideis, y es que mientras vivieredes eſtes la barba ſobre el honbro para no fiaros en coſa que inporte de ningun onbre de nueſtra nacion y generacion aunque ſea baptiçado porque os ago ſavera lei de buen Judio que deſde el bientre de nueſtras madres nacimos enemigos y lo ſomos muy deveras de Chriſtianos en tanto grado que de ninguna coſa tenemos mas cuidado que de ofenderlos y dar traça como engañarlos, y os certifico que con quanto bien me aveis echo y conozco que os devo ſi a eſte tienpo de la partida pudiera hazeros algun tiro y engañaros lo hiciera no porque vueſtras obras lo mereçen ſino es por que no es mas en mi mano ni de los demas Judios de mi nacion ſi alguna vez ſcofrez ocaſion de engañar o ofender algun Chriſtiano y lo dexamos de hacer es porque en algunos lo eſtorba la prudencia conque vencemos nueſtra mala inclinacion; y en otros no tanvien conſiderados lo eſtorva la covardia y temor de la pena (por manera que no dexamos de hazer mal ſino es quando no podemos) cuio aviſo fue de tanta eficacia que de alli adelante jamas el Chriſtiano viejo ſe fiò de ningun Judio convertido ni tratò ni conversò con ningun honbre de aquella generacion, y quando por las mañanas ſalia de ſu caſa entre otras coſas que decia encomendandoſe à Dios era ſantiguandoſe, decir: libra me Señor, de los laços del demonio y trapaças y engaños de Judios.* Conſilium profectò Judæi nobis omnibus ſaluberrimum fuit, & magni faciendum, & ex quo oderunt nos, ut ſcriptum eſt apud Lucam *cap.* 1.

Semexante es el cuento precedente à otro que de eſta perverſa gente me refirio un amigo mio clerigo theologo de buena vida y linpia generacion, el qual ſalio de la voca de don Juan Martinez Selizco Arzobiſpo que fue de Toledo de buena memoria y fundador de tan ſanto y loable eſtatuto como todos ſabemos que fundò en la ſanta ygleſia de aquella ciudad; y fue que quando (como eſta dicho) los dichos Reies Catholicos tenian determinado expeler de nueſtra Eſpaña la lepra de la ſinagoga y aviendoles ya aſignado el termino a los Judios para ſalir de eſtos Reinos: viendo ſe tan triſtes y affligidos con tan triſte decreto acordaron eſcrivir una carta a los Judios de la ſinagoga de Conſtantinopla ſignificandoles la miſeria en que eſtaban y pidiendoles conſexo y parecer para lo que avian de hazer en tan grande afliccion y trabajo pues les era forzado à bautiçarſe o dexar ſu naturaleza con detrimento de ſus haciendas. Viſta pues la dicha carta por los principes de la ſinagoga de Conſtantinopla reſolvieron el darles à ſus amigos el mas agradable conſejo que para ſu indignacion ſe pudo imaginar y el mas daño ſo que pudieron inventar para ſus enemigos los Chriſtianos, y fue que en reſpueſta de la carta dixeron aſſi:

Hermanos y amigos nueſtros, una carta vueſtra recivimos por la qual nos ſignificais el travaxo y miſeria en que eſtias, y para ſalir de ella nos pedis conſejo, favor, y ayuda: el qual os dieramos de muy buena gana con nueſtras perſonas y haziendas como nueſtra lei y Nacion nos obliga, ſi la diſtancia tan grande de tierra no nos lo empidiera: pero daros emos un conſejo provecho ſo con que podais conſervar vueſtras haziendas y vengaros de los Chriſtianos de eſſa Eſpañola gente que tanto ha procurado y procura la diminucion de nueſtra ſanta lei y eſtado Judaiſmo; y es que lo mejor que pudiereis † ſoſegeis vueſtro eſpiritu y diſimuleis con paciencia vueſtro dolor y los que tubieredes grandes poſſeſiones y las pudiereis vender ſin daño notable vueſtro las vended y venios aca que noſotros os ayudaremos à conſervar vueſtro eſtado y punto en que aveis vivido: de manera que no ſintais mucho la auſencia de vueſtra patria, y los que eſto no pudiereis hazer Bautizaos como el edicto del Rei manda ſolo para cumplir con el conſervando ſiempre en vueſtro pecho nueſtra ley y pues decis queos quitan vueſtras haziendas haced vueſtros hijos avogados y Mercaderes y quitadles en ellos a los ſujos ſus haciendas y pues decis que os quitan las vidas hazed vueſtros hijos medicos y ziruxanos y Boticarios y quitarles anello a ſus hijos y de deſcendientes ſujos: y pues decis que los dichos Chriſtianos os han violado y profanado vue-

8

ſtras

ſtras ceremonias y Sinagogas haced vueſtros hijos clerigos los quales con facilidad podran violar los templos y profanar ſus Sacramentos y Sacrificios. Eſto contenia en ſubſtancia carta que la ſynagoga de Conſtantinopla eſcrivio à los Judios de Eſpaña, los quales de tal manera ſignieron el conſejo que ſe les dio que deſpues aca ſe ha viſto por eſperiencia que Avogados, medicos, ziruxanos y Boticarios deſcendientes de eſta perverſa generacion han ſido conbencidos de los delitos referidos en la carta de la Sinagoga de Conſtantinopla y eſpecialmente ſavemos por coſa muy cierta y averiguada que médico deſcendiente de Judios fue declarado por ereje por los Inquiſidores de cierto diſtrito de Eſpaña al qual ſe le averigò que viviendo en cierto pueblo cuyo nombre no decaro por no ofender a nadie (que cierto eſta es mi intencion) aver muerto con medicinas falſas, adulterinas y venenoſas mas de treſcientas perſonas y cadavez que viniendo de viſitar (o por mejor decir de buſcar la muerte a los enfermos) entrava en ſu caſa la muger que tenia que tan vien era de generacion de Judios le decia: vien venga el vengador, y a eſto el marido Judio le reſpondia alçando y meneando el brazo derechos y zerrando el puño ſignificando victoria de los enemigos, venga y vengara.

Yo conoci muy lejos deſta ciudad de Alcaran deſcendientes, dos hermanos deſta mala ſeta y generacio caſados con dos mozas hermoſas y buenas mugeres y Chriſtianas viexas y muy amigos de ſus maridos, los quales muchas vezes rogavan y perſuadian a ſus mugeres a que ſe viſtieſen y aderezaſen lo mexor que pudieſen, de ropas de fieſta; y ellas con la ſencillez de Chriſtianas viejas y entendiendo que en ello davan guſto y contento a ſus maridos, ſe veſtian y adereçavan todo lo mejor que ellas podian; y en aquellos meſmos dias que ellas eſtavan tan aderezados como los dichos hermanos ſus maridos las mas ruines, viejas y deſtrozadas ropas que en caſa tenian, y ſe calçavan avarcas porque profeſavan officios de labradores y lo eran. Todo lo qual eſtos converſos hacian ſolo con fin de que la gente de aquel pueblo donde vivean mormuraſen de ſus miſmas mugeres y las tubieſen por mugeres libianas y en opinio y reputacion de tales; pues andando ſus maridos tan mal tratados y veſtidos, andavan ellas tan galanas y vien adereçadas: y la cauſa era el odio y mala voluntad que naturalmente tenian a ſus mugeres ſolo por ſer Chriſtianas viejas y enemigas de ſu nacion de manera que poſponian ſu miſma onrra a ſu bengança: Vino ſe eſto averiguar por confeſion de los miſmos maridos, los quales deſpues de ellas muertas ſe jactavan dello, diciendo que las Chriſtianas viejas que preſumian mucho de limpieza aſi ſe avian de tratar.

9 Quartò, quia Neophyti † infames in jure habentur, ut *in dict. 3. part. ſuperiùs allegata*, ibi: *Antiguamente los Judios fueron muy honrrados y tubieron muy grande privilegio ſobre todas las otras gentes, y ellos tan ſolamente eran llamados pueblo de Dios: mas porque ellos fueron deſconocidos a aquel que les avia honrado y privilegiado y en lugar de le hacer honrra le deſhonraron dandole muerte mui abiltadamente guiſada, coſa fue de derechos que por tan gran yerro y maldad que hizieron, que perdieſen la honra y el privilegio que tenian.* Alfonſus de Caſtro *de juſta hæreticorum punitione, lib. 1. cap. 7. verſ. fateor.* tenent Avend. *de exequend. mand. lib. 2. cap. 19. n. 20.*

10 Infamibus † autem portæ patere dignitatum non debent *l. 1. C. de infamibus, tit. 10. l. famoſi l. penult. C. de dign. lib. 12.* Maſcard. *de Judæis part. 2. cap. 5.* honores enim quaſi jure innato, honoratis debentur, ut *in l. honores, 7. ff. de decurionibus*, ibi: honores & munera, non ordinatione ſed potioribus quibuſcumque injungenda ſunt *l. 1. ff. de albo ſcribendo*, ibi: dignitates erunt expectandæ, ut ſcribantur eo ordine, quo quiſque eorum maximo honore functus *l. ut graduati, 11. l. bonor. 14. ff. de muneribus & honoribus.*

Quintò, quia omnes utique qualitates, ſeu animi dotes quæ à jure ad rectè gubernandum, & munera publica, & honorifica exercenda, regulariter requiruntur, in iſtis Neophitis † deficiunt: 11
Si enim ad fidelitatem attendamus, quæ in omni Reipublicæ officiali ſeu adminiſtratore Juſtitiæ vel bonorum publicorum, ſpectatur; Neophiti infideles ſunt ut habetur *Deuteron. cap. 31.* generatio perverſa, & infideles filii, de quibus Paulus *ad Rom. cap. 11.* ſic ait, facti ſunt; quaſi eos ab arbore, & radice fractos eſſe ſignificans, ſequens in hoc Paulus pulchram illam ſimilitudinem & allegoriam olivæ, & idem Paulus 14. ad Rom. *Iſraël*, inquit, *inimicus Deo factus eſt, quia non credidit Chriſto:* igitur iſtorum fidei commendandum exiſtimo, cum promiſſam fidem Patres eorum non præſtent, ſed potius violant: hoc enim infidelis homo denotat, ut conſtat *ex Cæſar. 7. belli gallici* ibi: *qui convenerant per ſe infideles manus cogere, atque apertè bellum parere cœperunt:* Et *ex Cicer. pro Milone* in hæc verba, *quantæ infidelitates in amicis*, & quantæ in Neophitis, bone Deus in quibus nulla tam firma amicitia eſſe poteſt, quàm ut plurimum vel obolo vel teruncio non violent.

Si ad gratitudinem, utique ingratiſſimi † omni tempore fuerunt, quò enim amplius Deus beneficiis & favoribus Judæos afficiebat, eò amplius eorum ingratitudo creſcebat, & petulantia, ut *in cap. 32. Deuteronomii* ibi: *incraſſatus eſt dilectus, & recalcitravit: incraſſatus, impinguatus, dilatatus reliquit Deum factorem ſuum & recedit à Deo ſalutari ſuo:* & in principio capitis *generatio prava atque perverſa:* & Oſeæ cap. 2. *dedit eis aurum & argentum & ipſi fecerunt Baal.* & inferius *cap. 13. adimpleti ſunt & elevaverunt cor ſuum*, & alia plura adjecit Ignatius de Villar. ubi *ſuprà.* 12

Si ad ſapientiam & prudentiam Neophiti † & eorum parentes abſque ea utique fuere & ſunt ut *in dict. cap. 32. Deuteronomii* ibi: *gens abſque conſilio, & prudentia*, & ibi: *generatio prava & perverſa, Populе ſtulte, & inſipiens.* 13

Si ad integritatem & pecuniarum odium, frequenter, & ut plurimum ſunt avari, alienorum bonorum cupidi, & continui uſurarii, ut notum eſt.

Quæ omnia in eis adnotavit Apoſtolus *ad Titum cap. 1.* ibi: *ſunt enim multi etiam inobedientes, vaniloqui, & ſeductores maximè qui de circumciſione ſunt: quos oportet redargui; qui univerſas domos ſubvertunt, docentes quæ non oportet turpis lucri gratia.*

Unde a dignitate † ſenatoria in Regiis & ſupremis Conſiliis & Cancellariis, ſunt excluſi, ut teſtatur Otalora *de nobilitate 2. p. tertiæ principalis 7. n. 25.* & ab officiis domus Regis, in qua non niſi nobiles, mundo tamen & puro ſanguine noti, quos vulgo *Chriſtianos viejos*, appellamus admitti conſueverunt *l. 2. tit. 9. part. 1.* & meritò in- 14

to indecorum etiam eſt majeſtatem Regiam talibus uti famulis & miniſtris, quorum majorum aut avi aut parentes propter criminis proditionem ab eorum majoribus in majeſtatem divinam commiſſi, infames & abjecti ab omnibus nationibus reputabantur. Præterea & excluduntur ab officio Medicorum auguſtalis ac Regis domus, & ab hoſpitali celebratiſſimo Divæ Mariæ de Guadalupe: ibi enim & pleriſque in aliis locis, Medici & Chirurgi debent eſſe Chriſtiani veterani, ex utroque latere, & maximè ſuper hoc indagatio fuit ut in Regno Valentiæ ab officiis pharmacopolarum artium; & utinam in noſtro Regno Caſtellæ ita caveretur, nam tale officium maximæ confidentiæ eſt.

15 In Regno autem Navarræ † nec ad munera publica, nec ad munus advocationis admittuntur, cum hoc diſcrimine quod ad officia publica prohibitio extenditur uſque ad ſecundum gradum impuri ſanguinis, quod verò attinet officium advocationis etiam in ulteriori gradu, Neophyti nec eorum deſcendentes admittuntur per quandam proviſionem Regiam ut affirmat Olanus *in ſua concordia antinom. juris littera C. n.* 74. quod prudentiſſime proviſum fletit, & ad omnia Regna utinam extenderetur: cum enim officium advocatorum ita laudabile & honorificum omni tempore fuerit, ut latè *in alio cap.* diximus & latius forſan dicemus, indignum & reprobum cenſeo Neophytos vel deſcendentes ab eis, ad tantum munus evehi & admitti, præſertim in ſupremis Senatibus & Regis magnis juſtitiæ conventibus.

16 Ex eadem radice provenit mulierem Neophytam † vel immundo Judæorum vel hæreticorum ſanguine procedentem, in nutricem filiorum Regis non debere admitti; tum quia principalem Majeſtatem non decet ejus prolem tali lacte nutriri, propter generis vilitatem & abjectionem, tum etiam quia ut plurimum gens Neophytorum ad omne opus nequam prona eſt, & mores nutricis cum lacte ſugere infantem, quandòque contingit, & poſſibile eſt ut firmat Avicenna *l.* 1. *Doctorum* Lobera *de regim. ſalutis & de ſterilitate hominis cap.* 15. *fol.* 76. in cujus rei comprobationem plura adducit Ignatius de Villar *ubi ſuprà ex num.* 49. ego autem ſat in propoſito conferre cenſeo *legem* 3. *tit.* 7. *p.* 2. (habeo omiſſam) *eſto es en darles amas ſavias y bien acoſtunbradas y de buen linage. Bien anſi como el ninno ſe govierna y ſe cria en el cuerpo de la madre aſta que nace otro ſi ſe govierna y cria de la ama deſde que le dala teta aſta deſtetarle y porque el tiempo de eſta crianza es mas largo que el de la madre porende no puede ſer que no reciva mucho del temperamento y de las coſtumbres del ama. Onde los ſavios antiguos que ablaron en eſtas coſas naturalmente dixeron que los hijos de los Reies deven tenera tales amas que tengan leche aſat y ſean vien acoſtumbradas y ſanas y hermoſas y de buen linage, y de buenas coſtumbres.*

17 Rurſus Neophyti † noviter converſi & eorum deſcendentes excluduntur à præbendis Eccleſiarum quas communiter vocamus de ſtatuto, & à collegiis Univerſitatis Salmanticenſis & Complutenſis, & collegio Bononienſi, ubi Doctor Hieronymus Franc. de Otero patruelis meus, nunc autem Inquiſitor Barcinonenſis Rubro, & habitu fuit inſignitus, & veſperorum Cathedram eruditiſſimè, & maximo omnium applauſu regentavit, & duos libros utiliſſimos ac omnium litterarum apprimè ornatiſſimos cudit & typis mandavit, & ſtatuto Collegiorum, *l. Regia* 22. *tit.* 7. *lib.* 1. *recopil.* eſt confirmatum ibi: *por que en algunos Collegios de las univerſidades deſtos nueſtros Reinos ai conſtituciones en que los dichos Collegios no recivan por Collegiales Chriſtianos Nuevos mandamos que ſobre ello ſe guarden las conſtituciones ſobre ello fechas por los fundadores de dichos Collegios*: & illud verbum *Chriſtianos viejos* non tantùm de recenter ad fidem ac Religionem Chriſtianam converſis intelligendum eſt, ſed etiam de illis, qui à Judæis antiquam trahunt originem: & ſic practicatur.

Item ab officiis ſanctæ Inquiſitionis † & à quibuſdam Religionibus præſertim à Religione Divi Hieronymi, & Conventus canonicorum Regularium ſancti Auguſtini qui vocantur, *Nueſtra ſennora devone vibere*, fit accurata & acerrima generis indagatio & inquiſitio; à pluribus confraternitatibus hujus civitatis, & confraternitate ſancti Juliani prædictæ Villæ de Carrion (ubi ego ortus fui, quæ tale ſtatutum puri ſanguinis diu & per multa tempora firmiter obſervatum habet) ex qua utique confraternitate Pater meus fuit, in quo (humiliter & grato animo Deo refero gratias) non ſolum purus & mundus à tam peſtilenti labe enituit ſanguis, ſed maxima generis Nobilitas; cum natus ipſe ſim in loco de Mogro in montanis de Santander, ac omnes parentes ejus, *Oteros* cognomine vocati ſint perantiquis temporum curriculis & ſæculis, nobiles & fidalgi fuerint & habiti ſunt, ex antiqua & nobili *Oterorum* domo. 18

Præterea Neophyti † & eorum deſcendentes ab omnibus ordinibus militaribus ſancti Jacobi, Alcantaræ, & Calatravæ excluduntur, ut conſtat eorum conſtitutionibus. 19

Nec de juſtitia prædictarum conſtitutionum ſeu ſtatutorum † excludentium Neophytos ſeu eorum deſcendentes dubitari fas eſt: nam talia ſtatuta & juſtiſſima & rationabilia eſſe defendit Simancas in *defenſione ſtatuti Toletani*: ubi uſque ad *cap.* 57. educit & mero Ordine congerit 23. cauſas & rationes: Alphonſus de Oxeda *de incompatibilitate beneficiorum* 1. *part. cap.* 23. *à n.* 87. Aſcala *in conſ. ſapientis lib.* 1. *cap.* 10. Horatius Campanao *l. Mediol. c.* 414. *n.* 99. Otalora *de nobilitate d.* 2. *p.* 3. *partis*, *C.* 17. 20

Ex prædictis igitur formatur opinio iſta in principio capitis propoſita, nempè quod Neophyti † ſeu eorum deſcendentes ad officia Reip. honorifica admitti non debent, & quod inhabiles, indigni & incapaces eorum ſint; quod utique fideliter & pro conſilio intimavit Regi noſtro Henrico III. religioſiſſimus & omni genere virtutis ornatiſſimus & maximus vir Divus Paulus, de quo unà cum Conſilio circa hæc officia deneganda Neophytis referre libuit, quæ tradit Zamolloa Garivai *lib.* 45. *Hiſtoriæ Hiſpanicæ cap.* 48. *num.* 50. his verbis: *entre tres celebres fue mui notable prelado el excelente Doctor Don Pablo Obiſpo de Cartagena que ſiendo Judio no ſolo de nacion de ſus progenitores, mas tanvien de profeſion recivio el agua del ſanto Bautiſmo dejando el Judaiſmo avia tenido eſte notable prelado antes de ſu converſion grandes diſputas ſobre la lei Judaica con muchos Doctores Catholicos, cujas raçones como para la dureza era dada de ſus progenitores no baſtaſen a laſaçon para ſacarle del Judaiſmo: ſucedio que un dia un doctor no queriendo con el contender por diſputa ſino es por eſcrituras le dio el tratado que el glorioſo ſanto Thomas de Aquin eſcrivio doctiſſimamente llamado* de legibus *que anda con ſu prima ſecundæ donde ad-* 21

mirablemente diſputa el Doctor ſanto contra la ley de los Judios eſta obra leio con diligencia y atencion grande Don Pablo el qual allando en ella muchos ſecretos del Judaiſmo que aun el miſmo con ſer el Ravi demas letras que en eſtos Reinos avia los ignorava fue alunbrado del Eſpiritu ſanto diciendo en ſu coraçon que ſin duda la ley de Chriſto era la de la ſalbacion del mundo deſpues ido a el Pontifice Romano y ſiendo del perſuadido vino a decir y confeſar publicamente pues eſte ſantiſſimo Doctor con ſer de la ley Judaica majores ſecretos que el miſmo Don Pablo profeſava la ley Evangelica de Chriſto era la verdadera ley y carrera de la ſalvacion en la de los Chriſtianos y aſi recivio el ſanto Bautiſmo renunciando eſpontaneamente la dureca paſada de eſta manera Don Pablo vino a ſer Chriſtiano por la doctrina de ſanto Thomas y con legitima raçon dicen los Theologos que quien ſave a ſanto Thomas ſave todo y que quien a el no ſave, no ſave nada, des pues eſte celebre baron con el diſcurſo del tiempo vino meritiſſimamente a ſer obiſpo de Cartagena y de alli paſo al obiſpado de Burgos de laqual ciudad tomo el miſmo re natura fue excelente prelado, grande filoſopho y theologo y ſingular predicador y de grande conſejo y maravilloſo ſilencio y prudencia y eſcribio muchas obras en eſpecial el libro que ſe llama Eſcrutinio de las eſcrituras y es de gran volumen y las adiciones a la partida de Nicolas de Lira ſobre la Biblia y otro tratado de la cera del ſennor y otro de la Generacion de Jeſu Chriſto con otras obras no ſolo el fue grande letrado pero el tiempo que en el Judaiſmo fue caſado tubo tres hijos grandes letrados de los quales el mas ſennalado fue Don Alonſo de Cartagena Dean de Segovia que ſucadio el obiſpado immediatamente al pene fue obiſpo de Burgos de quien en las hiſtorias de los Reyes Don Juan el ſegundo y Don Henrique el quarto ſe hizo y hara larga relacion y fue el que eſcrivio en lengua Latina la genealogia de los Reyes de Caſtilla yl con que alguenas vezes le eo citad fue el otro Don Ponzalo obiſpo de Palecia prelado de muchas lettras y erudicion, el tercero fue Albargarcia de ſanta Maria que refieren aver eſcrito la coroni.a de eſte Rei Don Henrique la qual aſta oraja y o no hè biſto y parte de la coronica de ſu hijo el Rey Don Juan el ſegundo, es notable prelado Don Pablo por aver ſido Obiſpo de Burgos, es llamado entre los Theologos el qual con ſer converſo a conſexo al ſennor Don Henrique por cauſas notables que a ello le pudieron mover que aningun Judio ni converſo recivie ſe en el ſervicio de ſu caſa Real, ni en el conſejo, ni en otros officios Publicos Reales de ſus Reinos, ni en la adminiſtracion del patrimonio Real coſa notable que con ſer el miſmo de ellos ſapientiſſimo Obiſpo fueſe de ſu propio parecer contra ſu propia nacion.

Et ſanè prædicta omnia, quæ de Neophytis ſeu de novo converſis ſuprà dicta manent, intelligenda eſſe de eorum etiam ab antiquo deſcendentibus plures ex DD. ſuprà citatis obſervant, ex ratione quam tradit Tiraq. *in l. quiſquis §. 1. C. ad legem Juliam majeſtatis*, ubi: in quibus paterni hoc eſt hæreditarii criminis exempla imitantur eleganter Decius *conſ.* 34. *num.* 31. *C.* 22 ibi: quia filii † deſcendunt, & originem trahunt ab infeſto ſanguine, & ideò puniuntur: Afflictis *lib.* 1. *conſtit. Neapol. Rub.* 2. *num.* 42. ideo in crimine Læſæ majeſtatis puniuntur filii pro patribus, quia humor deſcendit à trunco in ramos: nam ut ait Ovidius *lib.* 4. *metamorphoſeon.*

Qui viret in foliis venit à radicibus, &c. Bald. *in l. Gallus §. quidam rectè col.* 3. poſt medium, *verſic. in 2. gloſſa & in l.* 2. *num.* 2. *C. de liberis & eorum liberis:* quia contrahunt rubiginem aliena jam infeſta, Fulgoſ. *verſic.* 159. *n.* 1. ibi: cum pater qui eſt radix, ſit corruptus, non poteſt bonus eſſe filius, & ex corrupta radice deſcendere: Cumanus *in l. ſi quis cum totum num.* 4. *verſic.* 2. *q. ff. de exceptione rei judicatæ*, ibi: quia proceſſerunt ex radice jam vitiata ideoque ab ipſa emergunt ſecundum ejus naturam: & eleganter Joannes Faleng. *ſupra Pſalm.* 108. ibi: à malis exorti parentibus illorum dicuntur præ ſe ferre iniquitates, quia à corrupta radice corrupti & ipſi ſunt. Montanus *in Pſal.* 50. qui proximorum etiam parentum peccatorum, ſive iniquitatum, qui naturam non poſſunt inficere humanam, ſicut primi parentis peccatum fecit, reatus tranſit ad perſonam pro his ex eis natam, & cum Platone *in car. d.* Simancas *de Catholicis inſtit.* 29. *num.* 5. Auguſtinus, Eugubin. in prior. per v. ſic interpretatus eſt, id eſt malè ibit infeſtim poſt modum; ita inquit improbitas unius maximè improbi facit ut genus pereat remanente veſtigio ſceleris, & imitari ſimiles parentibus procreati: & facit, *de jure noſtro Regio textus in l.* 6. *tit.* 27. *part.* ibi: *por que los icieron deſpues que eſtavan en poco dannados en el mal que hubieſen fecho temiendo ſe que en alguna manera recudieſen aquellos miſmos.* Et Imperator Veſpaſianus reddens rationem quare ob delictum & proditionem Agrippæ filium ſuum, eo quod in corde ejus relinqueretur opus patris ſui, quia conceptus ſit ex ſemine rebellionis ut recenſet Joſephus *lib.* 1. *de bello Judaico cap.* 6. & Alex. 4. *in bulla & conſtitutione contra Conradum filium Imperatoris Frederici, in ſumma conſtitutio. Pontifical. Petri Matthæi:* nam in hoc pravo genere patrum in filios cum ſanguine derivata malitia, ſicut carnis propagatione, ſic imitatione operum nati genitoribus ſucceſſerunt; & ibi: quia flagitioſi & educati ad delinquendum procliviores magiſque liberi evadunt, & Horatius *lib.* 4. *carminum.*

Fortes creantur fortibus, & bonis.
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant Aquilæ columbam.
Doctrina ſed vim promovet inſitam
Rectique cultus pectora roborant
Ut cumque defecere mores
Dedecorant benè nota culpæ.

Docet Peregrinus *conſ.* 10. Chaſſaneus in *Catalogo Gloriæ mundi* 11. *part. conſiderat.* 25. & ut ſcribit Galenus *lib. de ſubſtantia virtutum animalium in princip. cap.* 6. potentiæ animæ ſequuntur corporis temperaturam, quod non latuit Ulpianum *in lib.* 1. *§. apud Julianum ob quæ vitia, ff. de Edelino edictum:* cum dixit vitium corporale interdum animam penetrare, & eam vitiare: Tiraq. *de nobilit. cap. num.* 292. Et hac ratione puto in ſacra pagina Geneſis, *cap.* 18. & 19. dictum fuiſſe in civitate Sodomæ, quod ſolus Loth juſtus inventus eſt: nam licèt in ea erant filii parvuli, qui nondum ob ætatem peccaverant, tamen in eorum peccatis fuerunt concepti, & macula patrum nativitatem præceſſerat, ut inquit Joannes Ignatius *in l. fin. n.* 37. *ad Ælian.* & facit illud Eccleſiaſtici *cap.* 41. *filiorum peccatorum periet hæreditas*, & ibi: *& cum ſemine illorum aſſiduitas opprobrii:* cujus rei plura haberentur exempla, *Geneſis, cap.* 19. *Numerorum cap.* 17. *Regum lib.* 2. *cap.* 12. *Joſue cap.* 6. & refert aliqua Plutarchus de ſera Numinis vindicta, Cælius

lius Rhodiginus *antiquarum lectionum lib.* 16. *cap.* 19. & Quintus Curtius de rebus geſtis Alexandri, ait legem in Macedonia fuiſſe, quod conſanguineus ejus, qui in majeſtatem Regiam proditor eſſet, ſimul cum eo interficeretur.

23 Unde juſtè deſcendentes † ex Judæis vel noviter converſos infamia ſectatur, & ad eos officiorum Reip. denegatio extenditur quod utique in maledictione ab eis poſtulata inſitum venit, dum patres eorum cum maxima vociferatione clamabant : *ſanguis ejus ſuper nos, & filios noſtros.*

Contrariam tamen ſententiam Neophytos & noviter converſos, ac eorum deſcendentes ad officia publica, & honorifica admitti debere plura pro ſe habere fundamenta quæ tam ex ſacræ paginæ diverſis locis, quam juris Canonici, & Regii variis ſanctionibus congeſta ſpecialiter & miro ordine refert Montalbus *in l.* 2. *verbo Jernadico tit.* 3. *lib.* 4. *fori regalis*, ibi : latiſſimè rem perſequitur, ex quibus quatuor tantùm vobis ſubijciam.

Primum quod Neophyti propter novam converſionem & reductionem ad noſtram orthodoxam & Catholicam fidem non pœnis, prohibitionibus & ſuppliciis, ſed præmio digni ſunt, *l. fin. C. de ſtatutis & imaginibus l. itaque fol.* 12. *ff. de furtis, unde in Extravaganti Joann. XXI.* incipit *dignum arbitrantis*, juri conſonum dicitur, Renatos fonte Baptiſmatis Judaïca cæcitate dimiſſa amplioribus favoribus & gratiis, quàm antea habuerant, etſi juri communi cum aliis civibus, utuntur *l. Judæi C. de Jud.* ibi : contra jus viventes, Felin. *in C. multorum num.* 5. de Judæis omnibus qui ſtatutorum immunitatibus, privilegiis, odiiſque in incolas locorum ubi ipſi habitant collatis potiuntur, ut communem ex aliis deſcribit Emmanuel Suarez communem opinionem verbo *Judæis num.* 221. Alphanus *Collectan. Juriſ.* 58. Burſatus *conſ.* 200. *n.* 10. *vol.* 2. ut ſic alii alliciantur ad dimittendum Judaïſmum, alii autem diabolo incitante formidarunt conſiderantes injuriis & contumeliis affligendos, ut conſiderat Montalbus, *ubi ſuprà conſ. item licet aliquid.*

Secundum quod ſemper fuit apud Deum odi-
24 bilis & odioſa perſonarum † acceptio ut *in C. venerabilis de præbendis*, & ideo ſtatim excludens ab hominibus & juſtitiæ gubernatione certum perſonarum ſtatum injurioſum utique eſt ; ut *in l. eos* 17. *ff. de decurionibus.*

Tertium ex pluribus conſiliorum authoritatibus.
25 Neophyti † & noviter converſi ad præbendas & dignitates admitti debent ut *ex Concilio Nicæno cap.* 2. *Arelaten. num.* 2. *cap.* 1. *cap. in novo* 21. *diſtinctione*, *Toletano cap.* 1. *cap. ſi qui cap. nonnulli* 2. *quæſt.* 7. *cap.* 157. *dictione :* & facit textus expreſſus *in cap. eam de reſcriptis* ibi : *pro eo verò quod judæus extiterit ipſum dedignari non debet & in cap. cum deputati de Judæis*, iſti illud allegantes in repulſionem ipſorum quod eorum ipſis generatio non eſt nota, qui undecumque venerit gratia divina vocatur, dum laudabiliter exequantur officium, ſuo ordini ex ſuperabundanti, requiritur ſuæ notio nationis, & *in cap. ad decorem de inſtitutionibus.*

Quartum quod hæc opinio de jure Regio *partitarum* expreſsè eſt approbata, nec in controverſiam quoad officia poteſt deduci, ut conſtat *ex l.* 6. *tit.* 24. *part.* 7. ibi, *Otroſi mandamos que deſpues que algunos Judios ſe tornaren Chriſtianos que todos los de nueſtro ſennorio les onren y ninguno no ſeaoſado de retraer a ellos y a ſulinaxe que fueron Judios en manera de dueneſto y que aian ſus bienes y todas ſus coſas partiendo con ſus hermanos heredando lo de ſus padres y de ſus madres y de los otros ſus parientes anſi como ſi fueſen Judios y que puedan hacer todos los officios las honrras que a todos los otros Chriſtianos.*

Et hanc opinionem tuentur Felin. *in d. C. canite num.* 12. Ripa *num.* 29. Card. *in ſum. q.* 8. *diſtinction.* Alphonſus Epiſcopus Burgenſis Ichierſis *in tractatu ſtatutorum :* Ambroſius de Oropiſa Generalis ſancti Hieronymi *in lib. ſummæ ad debellationem gentium :* Abulenſ. in Levit. *cap.* 19. *q.* 32. Montalbus, *ubi ſuprà*, Didacus Perez *in l.* 9. *tit.* 1. *lib.* 1. de ordinamentis, Avendanno *d. lib.* 1. *cap.* 19. *n.* 20. *& in diſtin. ad l. partitarum* verbo *Judæos.*

Sed in hac opinionum differentia, pro earum concordia eſſe diſtinguendum exiſtimo autorem : loquimur de Neophytis propriè & ſtrictè, & de recenter ac nuper ad noſtram Catholicam fidem converſis ; & in iſtis procedit opinio prima cum ſuis Juribus & cum Covarr. Joann. Baptiſta Caſtill. *in add. ad Ludovicum*, Romano *ſingular.* 672. fratre Henrico Maceroi *in ſua apologia part.* 2. *cap.* 3. & aliis tradit Ignatius del Villar. *d. reſponſo* 12. *num.* 38. Neophytus autem in propoſito, ſive recenter & de novo converſus dicitur ille (ſecundùm aliquos) in quo tantum eſt converſionis triennium elapſum ut *in authore de monachis.* 19. *quæſt.* 3. ſed verius eſt hoc Judicis arbitrio relinqui ex *ſuprà* citatis.

Aut loquimur de converſis † qui eandem fidem 26
Catholicam profeſſi & amplexi fuerunt, vel quia ipſi ab infantia Baptiſmum ſuſceperunt, vel quia parentes aut avi eorum noviter ad fidem noſtram venere, & iſtis officia Reip. ſæcularia non ſunt interdicta ; in quibus procedit *d. l.* 5. *partita* & eſt intelligenda ſecunda opinio, niſi in illis de quibus loquimur prematica alleganda *fol.* 5. & Ignatius del Villar. *in dictis locis* ; qui tamen ſecurè affirmant & ſolum propter teſtimonium ſæculi ſi commodè fieri poteſt nobiles ſive ignobiles puro tamen ſanguine natos (vulgo *Chriſtianos viejos*) in his officiis publicis & honoribus ſemper Neophytis aut deſcendentibus ab eis, eſſe præferendos : ſed & filium apoſtatæ ſeu hæretici etiam reconciliati judicem eſſe non poſſe, nec alia plura officia habere poſſe expreſſè cautum extat, *in l.* 3. *tit.* 3. *lib.* 8. *novæ recopilat.* ibi : *Mandamos que los reconciliados por el debito de ſu cregia i apoſtaſia ni los hijos y nietos que de los quemados y condenados por el dicho delito aſta la ſegunda generacion por linea maſculina aſta la primera por linea femenina no puedan ſer ni ſean del nueſtro conſejo ni oidores de la nueſtra audiencia, y chancilleria ni algunas dellas ni ſecretarios, Alcaldes ni Majordomos ni contadores majores ni menores ni teſoreros, ni pagadores ni contadores de quentas ni eſcrivianos de camara ni de rentas ni Chanciller ni rexiſtradores ni abogado ni fiſcal ni tener otro officio publico ni Real nueſtra caſa y corte y Chancillerias y anſi miſmo que no puedan ſer Correxidor ni Juez ni Alcalde ni Alcaide ni Alguacil ni Merino, ni Veinte y quatro, ni Rexidor ni Jurado, ni Fiel, ni executor, ni eſcrivano publico ni del conſexo ni Major-domo ni Notario publico ni Fiſco ni Ziruzano ni boticario ni tener otro officio publico ni Real en algunas de la ciudades, Villas ô Lugares de los nueſtros Reynos y ſennorios ſo las penas en que caen y encurren las perſonas privadas que uſan de officios para que ni tienen abilidad ni capacidad ſo pena de fiſcation de todos ſus bienes para la nueſtra camara y fiſco en las*

las quales penas incurren por el miſmo echo ſin otro proceſo ni ſentencia ni mas declaracion y las perſonas queden a la nueſtra merced. Sed ut ad theſim in ordinem inhabilium, & eorum qui reputantur indigni ad officia publica exercenda, redeamus, inhabilis utique & indignus ad iſta officia
27 haberetur clericus † qui reaſſumpſerit coronam ut *in l.* 17. *tit.* 3. *tit.* 1. *ordinament.* ibi: *ſi los clerigos de menores ordines no traxeren corona avierta ni beſtiduras clericales no puedan tener officios de Juzgados ni de executores ni otros officios publicos en qua leſquiere ciudades, Villas y lugares ſalbo ſi fueron caſados o no trageren corona abierta ni abito de clerigo, pero ſi reſumiere corona que no pueda tener ni gozar de los dichos officios publicos y ſi fuere clerigo no caſado no pueda tener ni uſar de los tales officios y no vale la diſpenſacion que en contrario ſe diere y ganare.*

Et licèt regulariter non deficiat factum ad pœnam incurrendam, niſi ſequatur effectus ut ait Bald. *in l. ſi quis C. de inoff. tit.* quam ſequitur Felinus *in cap.* 1. *de præſumptionibus fallentia* 8. tamen ad hanc inhabilitatem officiorum incurrendam & electionis paſſivæ, ſufficit factum ipſum reſumendi tonſuræ privilegium, quod & alia *l.* nempe 3. *tit.* 4. lib. 6. ejuſdem ordinamenti ita cautum invenitur, *ibi: Otro ſi ordenamos y mandamos que qualquier nueſtro arendador ô fiel ô Rexidor de las nueſtras rentas que ſe llamare ô dixere clerigo de corona ſobre las coſas tocantes a los nueſtros maravedis y a los de nueſtra renta y ſe requiſiere al Juez eccleſiaſtico que por el miſmo fecho aia perdido todos ſus vienes aſi muebles como Raiçes, la mitad para la nueſtra Camara y la mitad para el acuſador, & ita advertit Fluendannus cap.* 19. *n.* 12.

Item inhabilis eſt ad talia officia exercenda Sur-
28 dus, ſi ſit omnino † ſurdus; aliàs ſi eſſet Surdaſter tantum, id eſt, qui licet, (ut reliqui) non audiret, tamen audiret licèt tardè, utique admitti debet ut *in l. fin. ff. de legitimo*, ut obſervat Fontan. *d. clauſ.* 4. *gloſſa* 10. *part.* 1. *num.* 50. ubi ait ita intelligenda eſſe jura prohibentia, vel excuſantia, quæ à muneribus publicis, ut *in l. unica C. qui morbo ſe excuſant:* & idem dicendum
29 eſt de muto † & ſtulto furioſo, ſeu mente capto & de aliis quos enumeravit, *l.* 4. *tit.* 4. *part.* 3. *l.* 7. *tit.* 9. *lib.* 3. *recop.* ibi: *Eſtablecemos que el que fuere deſentendido de mal ſeſo no pueda ſer Juez por que no a ſeſo para otro librar los pleitos derechamente. El que fuere mudo por que no podria preguntar a las partes quando fuere meneſter ni reſponder ni dar Juizio por palabra, ni el ſordo por que ao oia lo que fuere raçonado ni alegado, ni ciego por que no vera los hombres ni los ſabia conocer, ni onrar ni hombre que tegna tal enfermedad que continuamente le diere por que no podra Juzgar ni eſtar en Juicio y el que fuere en duda ſiguare ſcera ô no y el que fuere deſta manera enbargado no podra comportar el travajo ſegun con biene para librar los pleitos: Ni otroſi el que fuere de mala fama y ubiere echo coſa por que vala menos por que tal naſeria derecho que Juzgaſe a los otros ni el que fuere de religion por que menguaria lo que eſta tenido de hacer en ſervicio de Dios y demas ſeria ſin raçon que el que deſanparo el mundo le dieſen a oir y librar los hombres:* Quæ omnia eleganter proſequitur Bobad. *lib.* 1. *polit. cap.* 12. *ex num.* 16. ſed & quæſtionis eſt utrum ſpurii vel baſtardi, & inceſtuoſi capaces ſint officiorum publicorum; quem honorem habent ut juriſdictionem: & ſanè pro affirmativa parte illud primo loco expendi poteſt, quod in materia officiorum omnes cenſentur digni & habiles, qui expreſſè inveniuntur prohibiti, ut *in l. cum prætorum ff. de Judiciis*, ubi communiter DD. & copioſè Barb.

Sed nullo jure ſpurius † invenitur notatus, & 30
indignus officiorum; ergo ad ea admitti debet. Secundò pro hac opinione facit, *textus in l. generaliter* 3. §. *ſpurios ff. de decurionibus:* ubi ſpurios quoque poſſe in ordinem adlegi nulla dubitatio eſt, ſed ſi habeat competitorem legitiméque natum præferre eum oportere divi fratres Juliano Avito Bitiniæ Præſidi reſcripſerunt. Ceſſantibus verò his etiam ſpurii ad decurionatum & re, & vita honeſti recipiuntur; quod utique non ſordi erit ordini cum ex utilitate ejus, & ſemper ordinem plenum haberet *textus in l. ſpurii decuriones fiunt:* ut ideo fieri poterit ex inceſtu quoque natus, non enim impedienda eſt dignitas ejus qui nihil admiſit.

Contraria tamen ſententia † ſequentibus niti- 31
tur fundamentis. in primo, quia ſpurii, Baſtardi ſeu inceſtuoſi, infames ſaltim infamia reputantur, ut tradit Arg. *in ſumma C. de infamibus in principio*; quem ſequitur Bald. *in l.* 1. *col.* 1. *C. de jure aureorum Annal.* ubi & citat *textum in l. ultim. C. de natural. lib. idem* Bald. *in l. in bonæ fidei col.* 1. *verſic. idem duo C. de jurejurand.* Capitius *deciſ.* 32. *num.* 7. Tiraq. *de nobilit. cap.* 15. *num.* 14. Avend. *in propoſito d. cap.* 19. *nu.* 24. *verſic. ſunt autem infames*, ubi allegat Thom. grammaticum *conſ.* 48. & facit *textus in l.* 2. *tit.* 6. *part.* 7. ibi: *infamado es de fecho aquel que no naſce de caſamiento derecho*; & ubicumque agitur de aliquo honore filii ſpurii appellet *filiore*, latè Molin. *de Hiſpan. primog. lib.* 3. *cap.* 3. *nu. fin.* Mieres *de Majorat.* 1. *part. quæſt.* 2. *n.* 53. *& quæſt.* 31. *num.* 267. quod etiam extendit Bald. *in l. generaliter §. cum autem C. de inſt. & ſubſtit. ad ſpurium legitimatum*, Tiraq. hinc plures refert: ubi proximè *n.* 18. infamibus autem officia honorifica non debent concedi, ut in rebus infamibus dirigitur in 6. præſertim juriſdictionem habentia cum judicaretur honor, & dignitas, ut per Boërium *deciſ.* 222. *à n.* 1. *cum ſequentibus in d. lib.* 7. ibi: *ni otro ſi el que fuere de mala fama, & in d. l.* 4. *tit.* 4. *part.* 3. Bobad. ubi ſuprà ibi: *Bajos y ſerviles y de infame condicion.*

Secunda ex doctrina Franciſci Curtis ſenioris *in l. admonendi col.* 27. *verſic.* 22. *ff. de jurejurando*: ubi expreſsè ait, non eſſe admittendos ſpurios ad dignitates: & hinc fortaſſis prodit Venetorum inſtitutum, qui natos illegitimè in ſuum Conſilium non admittunt: tamen ſi poſtea quoquo modo jura legitimorum nacti ſunt refert Fulgoſius *conſ.* 62. ſtante ſtatuto *verſic. hoc evidentius:* & hac ratione ſpurius doctor eſſe non poteſt, ut tradit Cardinalis, *in proœmio Clementinarum num.* 4. Felinus *in cap.* 4. *de magiſtris n.* 2. Tiraq. *ubi ſuprà n.* 15. quamvis dubitabile dicat: Roxas *in epitome ſucceſſionum cap.* 20. *num.* 82. ubi latiſſimè omnes ſpuriorum defectus & incapacitates hac prohibitione juris refert per totum caput & ibi: quidquid in propoſito pro extenſione argumenti hujus expetieris facillimè invenies.

Tertiò quia obſcuri † ſeu de obſcuro loco na- 32
ti regulariter ad officia Reip. non admittuntur ex *gloſſa obſcuri Auth. de defenſoribus civit. in principio*; debent enim honeſti eſſe honeſtate ſæculi de qua loquitur gloſſa verbo *honeſtior.* Gutierrez *verſic.* 31. *n.* 1. & 6. ſed ſpurium obſcurum

&

& de obſcuro loco natum quis ignoravit? obſcurus enim homo dicitur ille cujus parentes latent, & ignorantur juxta illud Tull. *lib. 6. officiorum:* qui magna ſibi proponunt obſcuris orti parentibus; *& in 7. in Verrem actione:* obſcuro loco natus: & Livius *lib. 6. ſecundi belli punici*, de Sepio Leſſio quam perobſcuro, inquit, loco natus & alibi *in eodem libro*; Quintus obſcuro genere ortus, in cujus rei confirmationem plura tradit Tiraq. *de nobilitate, cap 2. num. 12.* & facit *textus in l. concubinatu:* ubi obſcuro loco nato *ff. de concubinis:* ſpurius autem de obſcuro loco natus dicitur, quia ſine patre eſt vel vulgo conceptus *ff. de ſtatu hominum §. ſi adverſus inſtituta de Nuptiis.* Calepinus *in* verbo *ſpurius* Caſtellanus Coſta *in d. ſpurium* Roxas *de ſucceſſione ab inteſtato cap. 19. in principio.*

33 Quod ſi obſcurum appellaveris † ignobilem ut in hoc ſenſu utitur Suetonius *in Vitellio*, in illis verbis: *Vitelliorum originem alii aliam, & quidem diverſiſſimam tradunt, partim veterem, & nobilem*, partim verò novam & obſcuram, & Statius *lib. Silva. 3. Silva 2.* ibi:

Non te ſeries inhonora parentum
Obſcurum proavis & priſcæ quis & egentem,
Plebeia de ſtirpe tulit...

Spurius utique ignobilis ſemper in jure fuit habitus & communiter reputatus, Tiraq. *d. cap. 15. num. 16.* non enim ſuccedit in honoribus Patris, nec eſt de domo, familia ſeu caſata ejus: *l. eam legitimè ff. de ſtatu hominum l. liberos ff. de ſenatoribus lex revera* ibid. Bald. *C. de ſuis & legitimis hæredibus l. 3. tit. 15. part. 4. lib. 2. tit. 13.* eadem partita: & ideo non portat arma progenitorum familiæ, de quo latè per Tiraq. Roxas ubi *ſuprà fol. 86.* Otalora *de Nobilit. 2. part. 3. princip. cap. 3. num. 3.* Joannem Garciam *eodem tractatu gloſſa 1. §. 1. num. 61. & gloſſa 21.* ubi per alios varios numeros: an hoc in legitimato, Principis reſcripto procedat, ingenuè diſputat Joannes de Caſtill.

Quintò jure etiam divino incapax ſucceſſionis paternæ & abjectus ſpurius fuit habitus & legitur Geneſis, *cap. 21.* ibi: *Eijce ancillam hanc & filium ejus; non enim erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ*, & Paulus *ad Galatas cap. 4.* de quo *in cap. non omnis 32. quæſt. 2. & in cap. dicat aliquis 32. q. 4. & lib. ſapiens. cap. 3. adulterorum filii abominatio ſunt Deo: cap. penult. 36. diſtinctione & Deuteron. cap. 3.* ibi: *non ingredietur mamzer: ita ad Corinthios cap. 7. filii veſtri & legitimi immundi ſunt*, quod Bonifacius Martyr Regi Anglorum ſcribens uti habetur *in cap. ſi gens 56. diſtinctione*, exactiſſimè ſignificavit: *ſi gens Anglorum* (inquit Bonifacius) *ſicut per iſtas provincias divulgatum eſt in nobis, in Francia & in Italia improperatur, & ab ipſis paganis improperium nobis objicitur, & ſpretis legalibus connubiis, adulterando, & luxuriando ad inſtar Sodomiticæ gentis, fœdam vitam duxerit, de tali commiſtione meretricum æſtimandum eſt degeneres populos & ignobiles, & furentes libidine fore procreandos; & ad extremum verſam plebem ad deteriora & ignobiliora vergentem & noviſſimè nec bello ſæculari fortem nec in fide ſtabilem, & nec honorabilem hominibus, nec Deo amabilem eſſe venturam:* Paleotus *de nothis ſpuriis cap. 54.*

In hac tamen opinionum controverſia cujus veram reſolutionem firmare non auſus cogitandam reliquit Azevedo *in d. l. 7. conſ. 9. lib. 3. Recopil. num. 142.* ſemper proclivior fuit affirmativæ parti: Cui profeſſori obſtant argum. contraria:

primum, quia latet infamiam facti talem eſſe, ut omnes agnoſcunt, ſed ad incapacitatem & inhabilitatem officiorum Reip. contractandam hæc non ſufficit, ſed eſt neceſſarium quod ſit infamia juris, & quod in ea expreſſa ſit prohibitio, ut affirmat Fontan. *d. gloſſa 10. num. 52. verſic. prædicta autem omnia:* ubi alios refert Covarr. *in practicis, d. cap. 19. n. 5. verſic. 6. conſ.*

Rurſus quod ſpurius † non eſt infamis infamia 34
facti, quæ ab ejus moribus deſcendat, ſed ob culpam parentum, quadam ad peculiares effectus à jure afficitur nota quæ dicitur à multis infamia facti, ut rectè animadvertit Covarr. ubi *proximè verſic. 2.* conſtat & ita intelligenda eſt *d. lex 2. tit. 6. part. 7.* ibi: *Infamando eſt defectio*; & ita infamia facti nunquam inducit prohibitionem officii vel dignitatis ut *in l. 2. §. miles ff. de his qui notantur infamia*: nec ſecundum, quia Curtius dum contrarium ſentit, uti deceptus fuit & adverſus jura loquens non eſt audiendus, nec Venetorum ſtatutum de quo loquitur Fulgoſius nos immorari debet, cum quælibet civitas ſeu communitas ſuis ordinibus regatur, ut Avend. *in ſuo ſenſu ut §. jus autem civile, inſtituta de jure naturali gentium & civili:* quod in conſequentiam trahi non debet: nec tertium, quia gloſſa *in d. authentic. de defenſoribus civitatum* verbo *obſcuro* & verbo *generaliter* intelligi prout officiorum exercitio repugnet & quæ à jure ſpecialiter ſit notata, non autem dict. aliquæ ſolum ad alios effectus notant, habet.

Cum tum plures ſpurios & Baſtardos † gubernationi, dignitatibus, bellis, & magnis officiis aptiſſimos fuiſſe & ſacra & humana indicant elogia ut *in cap. undecumque cap. nunquam & cap. naſci 56. diſtinctione:* ubi & traduntur plures rationes ut ab officiis & dignitatibus ſpurii non arceantur & *in d. cap. naſci*, ſcribitur Jephte illum ſpectatæ fidei judicem Iſraël cujuſque magnæ res geſtæ narrantur meretricis filium eſſe: & Hercules, & Alexander Magnus quibus in re militari, ut cætera defuerint, neminem parem fuiſſe unquam legimus; veterum ſcriptor magnus tamen meros ſpurios fuiſſe tradit: hinc olim in Attica locus quiſpiam erat *Cynoſarges* appellatus Herculi dicatus, in quo ſpurii quique tam ex patre quàm ex matre cives non erant, exercebantur, quoniam Hercules nothus erat, & tamen virtute ſua Diis æquum honorem aſſecutus eſt. Stephanus, & Suidas; ſed & Romulus ipſe inter Deos habitus, patre incerto fuit, ob idque ad abigendam ignominiam dicitur fabulosè ejus matrem divino compreſſu eum peperiſſe, ut refert Tiraq. *d. cap. 15. num. 2. & 31.* ubi de Servio Tullio, Timotheo, Athenienſium Imperatore, Themiſtocle, Medone, Teucerœno, Beonpho, Necomaco, Homero, Demoſthene, Bruto; & de noſtris ſcriptoribus, Joanne Andrea, Bartolo, Gratiano, Petro Lombardo, Petro Comeſtore, idem ex bonis authoribus affirmat: & de noſtris Hiſpanis poſſem utique maximos & præſtantiſſimos virtutum & nobilitatis Heroës qui ſpurii fuerunt referre, quibus legitimi fratres & parentes non ſolum dedignari non potuerunt, ſed ſuis factis inclytis juſtiſſimè gloriantur, ſed ſufficiat unum pro cæteris, nempè Madarran Gonzalez de Lara filium D. Buſtum de Lara Dominum oppidi de Sajas *de los infantes*, antiquitùs dicti *de Lara* & non *de Bureba* ut aliqui dixerunt, nunc autem *de los infantes* à quo deſcendit perilluſtris, antiquiſſima & nobiliſſima familia *de los Manriquez de Lara, de quo latè per Camalloam Garibai lib. 10. compendioſæ*

dioſæ Hiſtoriæ Hiſpaniæ cap. 16. *tom.* 1. Sandobal in ſpeciali iſtorum Baronum deſcendentia quam poſt vitam Imperatoris Alphonſi VII. collocavit, ſed generali Hiſpaniæ conſuetudine abſque controverſia receptum eſt ſpurios filios magnatum, Regum, Ducum, Comitum, Marchionum & Baronum nobiles eſſe & nobilitatis parentum radice coruſcare: ita Rainus *de Nobilitat.* 2. *quæſt.* §. *quæſtionis in princip.* Joannes Gutierrez *in repetitione* §. *ſui inſtitut. de herebas qual num.* 190. *por la de ſer.* 145. §. 1. ad officia igitur Reip. honorifica admittendi ſunt ſpurii dum tamen aliàs ſint apti, nec ob ſpuritatem tantum ſunt rejiciendi, fateor tamen quod reſpectu & oppoſitione legitimorum, ſpurii non ſatis apti conſiderantur, nec eis præferri debent ut *in d. l. generaliter*, §. *ſpurios* ubi legitimus competit & præferendus
36 eſt ſpurio † quod non provenit ex eo quod ſpurius indignus vel inhabilis ſit, ſed ex eo quod ſemper melior debet eligi & idoneior, ut ſuprà diximus latè & ita dicit Covarr. *d. cap.* 19. *num.* 6. *ne quidquam urget:* unde ſpuritas non obſtat ad hæc officia conſequenda, nec infamiam irrogat Burgas *de Nobilitate, diſcurſu* 3. *nu.* 16.

Et in ſpuriis natis ex flumine Ibero ad Montanos ſurſum, qui etiam nobilitate parentum gaudent, ut probat latè Joannes Garcia *de Nobilit. gloſſa* 1. §. 1. *num.* 60. *cum ſequentibus.*

Sed & illud obiter ad quod in dubio nemo
37 præſumitur ſpurius † ſive Baſtardus ex his quæ adjecit Joannes Garcia *de Nobilit. gloſſa* 20. *num.* 38. nec etiam qui ob aliquod delictum publicum paſſus eſt verecundiam, vulgo *haſido afrentado* admittendus eſt ad officia Reip. Avend. ubi *ſuprà dict. verſic. ſin autem*, nam licèt ictus fuſtium non infamet, niſi cauſa propter quam imponitur, infamatatoria ſit *l. ictus fuſtium ff. de his qui notantur infamia notat gloſſa* verbo *algun ierro in l.* 5. *tit.* 6. *part.* 7. tamen quia communi vulgi opinione & omnium diſtinctione iſte talis propter proprium delictum infamis & vilis reputatur ad talia non debet eligi officia, ut docet Azeved. *in d. l.* 7. *n.* 15.

38 Nec tabernarii, † muliones, ſutores, hoſpitatores, vulgo, *Miſoneros*, artocrearii, & alii qui Mechanica officia de quibus loquitur Tiraq. *de nobilit. cap.* 34. *per tot.* Cravet. qui loquitur 1. *Tabernario conſil.* 13. *num.* 2. *& conſ.* 163. *volumine* 1. Roland. à valle, *conſ.* 34. *num.* 5. *vol.* 2. quibus officia Reip. honorifica non ſunt conferenda Parlad. *in Rubric. de donat.* §. 9. *a.* 9. nec paſtores ut *in l. ne quis ex ultimis: C. de dignitatibus lib.* 12. ubi Bart. expreſsè ſumit illum *textum: ſic quod negociantes, artes viliſſimas ad dignitatem ſeu honorem non aſpirant, & aſpirantes repelluntur à dignitate ſeu honore etiam quæſito*, & ubi Joannes de Platea, ubi etiam ait quod propter vilitatem negotiationum repelluntur à dignitatibus & honoribus, tanquam viles & humiles, non autem propter pœnale exercitium negotiationum: nec quia ſunt infames, ſed quia talia officia exercent; & ponderanda ſunt verba illa, *abjectiſque officiis ut l. deformibus monetariis etiam*, quæ utique inſinuant quod exercentes mechanica officia abjecta iſta præſtantes miniſteria vilia, privantur Officiis honorificis *l. ſi cohortalis, verſ. etiam cunctos ad Cohortal. & princip.* Cornicul. *lib.* 12. proſequitur Joannes Gutierrez *conſ.* 31. *per tot.* maximè *ex num.* 6. quæ vidi: quod tamen intelligi niſi inde factum albore ut in illis qui utenſilia *ff. de muneribus, & honoribus*, an pecuniaria hominem facit, ut quando quam multum apti aut idonei admittantur, & è contra procedat primum cujus membrum quoties publicè illa quæ ipſo jure infamant, fiunt, prout eſt in delictis poſitis per *l.* 4. *tit.* 6. *part.* 7. tunc enim nulla requiritur ſententia; nam ſi occultè fierent tunc quamvis ipſo jure infamia incurreretur requiritur ſententia infamiæ incurſæ declaratoria, etiam ut agnovi ab officiis honoris & dignitatis conſequenter repelleretur: & ita videtur probari *in d. l.* 5. *tit.* 6. *part.* 7. *in fine & voluit gloſſa faciendo, ibidem:* nam ubi dicitur quod ſi quis deprehenditur in furto per quod delictum ſit notorium, licèt nondum ſententiatum ſit ſuper eo, infamis eſt, nam in notoriis nulla requiritur, *conſ.* quomodocumque lex loquatur; ſecundum Hypolitum *in d.* §. *aggredior n.* 125. *cum pluribus ſequentibus:* ſi tamen non deprehenditur interim, quod improbatur & ſuper furto ſententia condemnatoria adeſſe infamis, diu non poteſt & ſic non repellendus ab officii acceptione: nam & ſic videmus quod licèt infamis infamia juris teſtis eſſe poſſet prout commune diximus jam ex Jaſim *d. l.* 1. *num.* 65. *C. de ſum. trinit.* tamen ſi infamia eſt occulta non repelletur à teſtimonio, prout & hanc communem deteſtatur Aretin. *in C. cum non ab homine num.* 93. *de judic. ex gloſſa in l. contra ff. de teſtam.* pro quo eſt optima lex *tit.* 16. *part.* 3. *col.* 3. *in princip.* ibi: *Conocido, & in col.* 1. ibi: *Conocidamente:* & ſic eſt declaranda & intelligenda Angeli Doctrina *in l.* 18. *qui in judicio ff. de his qui notantur infamia*; dicentis quod committens crimen publicum eſt infamis infamia facti, etiam non ſecuta ſententia; nam verum eſt quoties ex tali crimine eſſet infamatus publicè, prout intelligit, *gloſſa* 2. *in l.* 5. *tit.* 6. *part.* 7. *& gloſſa* 1. *in l.* 7. *Coll. & part.*

Illud tamen advertas velim quod ubicunque requiritur una ſententia de ea utique intelligi debet, quæ tranſivit in rem judicatam, non autem de ea à qua appellatum fuit, vel appellari poteſt, quia idem eſt non eſſe latam ſententiam, vel latam ſed ſuſpenſam appellatione: Surdus *allegantiæ* 335. & condemnatus, † pendenti appellatio- 39
ne non dicitur condemnatus *l.* 1. *C. fin. ff.* ad Tertullianum *l.* 2. *& conſ. cum ff. de pœnis:* quod eſt adeo verum, ut ex quacumque cauſa accidat quod ſententia non habeat executionem vel ſuum debitum effectum, judicandum de ea ſit ac ſi prolata non fuiſſet: Surdus *diſcuſſione* 51. *numer.* 22. Cancer. 3. *part. cap.* 17. *de ſententia & executione à num.* 42. & condemnatus ex ſententia quæ aliàs irrogaret infamiam, non dicitur interim infamis, dum appellatio pendet: Boërius *conſ.* 1. *num.* 2. & cum Lancelloto & aliis tradit in terminis Fontanel. *d. gloſſa* 10. ſi prius repetita nec faſtidio, ſed utilitati erit eum plures allegare, *ex num.* 6. *cum pluribus ſequentibus.*

Nec officiales antequam ſint, † dicuntur poſ- 40
ſe nominari ad officia Reip. Bart. *in l.* 1. cum omnes Judices tam civili ſententia: Callendus *de ſindicatu quæſt.* 96. Aviles *in C. per textus cap.* 4. verbo *juſtitia n.* 14. Cabedo *de diviſione* 84. *nu.* 1. nec debitores † Reip. qui rationem non red- 41
diderunt *l. reſcript. debitores* ibi: *gloſſa l.* 2. *C. de debitoribus civit. lib.* 11. non ſemper §. *cum debitores ff. de lucro immunitatis* Avend. *dict. c.* 49. *num.* 25. ubi allegat Ripam *in tractatu de Peſte* 3. *part.* verbo *ſuſceptores Rep.* in propoſito, qui ſignantur ab Ulpiano *in dict.* §. *debitores rerum publicarum ad honores invitari non poſſe certum eſt, niſi prius in id quod debetur Reip. ſatisfecerint: ſed eos demum debitores rerum publica-*

rum

rum accipere debemus, qui ex adminiſtratione Reip. relinquantur : cæterum ſi non ex adminiſtratione ſint debitores, ſed mutuam pecuniam de Rep. acceperunt, non ſunt in ea cauſa ut ab honoribus arceantur.

42 Et Officialis qui ob demeritum † fuit remotus, & privatus officio Reip. maxima ignorantia notatur *l. cognitionum ff. de variis & extraordinariis cognitionibus*, ubi minuitur æſtimatio quando quis ordine movetur, Platea *in l. 1. C. de his qui non in plateis ſtipendiis ſoluti ſunt lib.* 10. ibi *: nemo ille qui ſemel intruſione convictus, idem rurſus Officium gerat, in quo etſi ante d. reſcriptum noſtrum Clandeſtina ſupplicatione intulerit :* ubi Platea, *Cod. de dignitate lib.* 12. ubi judices qui ſe furtis & ſceleribus maculaſſe fuerint convicti, *ablatis, codicillo, inſignibus, & honore exuti inter peſſimos quiſque habeatur l. 2. C. de Palatinis ſacris largit. lib* 12. *ubi nullus ; Theſaurenſis vel officialis comitis theſauri ſemel deprehenſus ex quocumque pacto aut repetat militiam ſuam aut aliam, deciſ.* 121. *& in dubio præſumitur ob culpam remotus* Platea *in l. quicumque C. de uſis officiis lib.* 12.

43 Tandem de vicinis † & naturalibus pro complemento hujus capitis, meminiſſe juvabit, extraneum, & alienigenam & non vicinum illius loci ubi ſunt exercenda officia, vicinis & habitatoribus & his qui ibi larem habent ſunt concedenda, ut *in auth. de defenſoribus civit. §.* ibi *: ſed ſervandum circulum habitatoribus civitatis quorum aliqua ratio eſt hoc implentibus, & dum circulus expletur, rurſus revertentibus ad ſollicitudinem, & civitati per prædictam curam adminiſtrantibus.* Boterus *deciſ.* 272. & de jure noſtro eſt *textus in l. 1. tit. 3. lib. 7.* ibi *: Mandamos que los Officiales perpetuos de las nueſtras Ciudades, Villas y lugares no ſean prohibidos ſalvo los naturales de los que ſon en ellas Vezinos y moradores ſiendo naturales y veniendo a hacer morada en ella y no en otra manera, & in l. 1. tit. 14. eodem lib. 7.* ibi *: des los naturales deſtos Reinos y aviendo los tales perſonas idoneas naturales de los lugares de los officios vacaren las preferimos.* Avend. *d. c. 19. num. 7. in princip.* vicini enim & naturales ſcient idoneas conſuetudines ac ſtatuta ipſa civitatum & Villarum, & amor patriæ, & deſcendentium impellit eos ad rectè officium gerendum ; honeſtum quippe eſt & fructuoſum in ſua patria quemquam beneficiari, ut aliàs tradit Abbas *in cap. ad decorem ad finem de inſtitut.* & ubi in loco inveniuntur idonei non debent præfici extranei Bald. & Albericus *in l. divus ff. de tutoribus & curatoribus* Tatiſabis *gloſſa & DD. in l. plane ff. quod cujuſque univerſit. nomine* Gregorii Lopez *in l. 13. tit. 15. part. 1.* notat Avend. *in d. l. 1. & in l. 14. tit. 3. lib. 1. recop. n. 9.*

Circa quod advertas velim quod non requiritur ad hæc officia obtinenda quod quis ſolus ſit
44 vicinus † ſed inſuper habitator *dict. l. 1.* ibi : *Que ſean ellos vezinos y moradores en las ciudades, Villas y lugares donde fueren prohibidos de los tales officios o naturales de ellas, o que aian ſido vezinos de ellas diez annos antes que por nos aia ſido prohibido de tal officio.*

45 Quis autem dicatur vicinus † & habitator, & quomodo contrahatur vicinitas & utrum petentibus poſſit denegari, & an in duobus locis poſſit habere ſimul, & qua parte anni debet quis habitare & reſidere ? & alia pleraque notatu digniſſima, & paſſim occurrentia quæ neceſſariò hìc diſcutienda ſe ſe offerebant, latiſſimè & copioſè ac valenter invenies *in lib. meo de paſcuis & jure paſcendi cap. 4. per tot. & cap. 5.*

Utrum verò pauper † propter inopiam videa- 46
tur indignus ut *in l. inhabilis ad officia Reip.* ſolet dubitari, & minus aptum tradit Platea *in l. ad ſubeunda C. de decurionibus lib.* 10. Aviles. *cap. propter cap. 4.* verbo *le cunple num.* 10. Avend. *verſic. ſuprà n.* 17. Cabedo *de decuſſione* 84. *num. 1. & deciſ. 2. part. 1.*

Et ſemper debet attendi quòd major dignitas
† non detur ei qui minorem non habuerit antea 47
l. neminem C. de conſulibus lib. 12. *l. ultim.* ubi *gloſſa C. de decurionibus lib.* 10. *l. honores, ff. eodem :* qui minorem habuerit præferendus eſt nullam habenti ſi idoneior eſt : Marcus Antonius Eug. *de Neapol. illuſtr. cap.* 17. *num.* 14. Maſtrill. *de magiſtratu lib. 1. cap. 24. n. 41.*

Oppoſitio † verò defectuum in electis, ſuæ ac 48
impugnatio electionis minori parti eligentium ſeu univerſitatis competit ut *in lib. 86. tit. 1. lib. 7. recop.* Curia piſana *lib. 2. cap. 15.*

Nam licèt minor pars non poſſit diſſolvere quod à majore parte factum extitit : cæterum non prohibetur per viam Juſtitiæ coram potiri, & quilibet de populo allegare cauſam ob quam electio facta à minore parte univerſitatis annulletur, & Conc. celebri Armor. 132. *num. 1. & 8.* Corſatus *in ſuis ſingular.* verbo *univerſitas*, cuilibet de populo competit, & poterit appellare *l. reus delatus* ubi gloſſa *in C. ut circa conſ. alicui in 6.* Abb. *in c. delicti de except.* Avend. *d. c. 19. n. 27.* Cabedo *diviſ. Luſitana* 112. *part. 1. per totum*, quod intelligit ibi : *contra promovendum, non verò contra jam promotum ex Revifaccho in l. unica C. de ſententiis, quæ pro eo quod inter notabilius num. 9.* Ant. devict. *in C. exp. A. de teſtibus :* Barbatia *conſ. 64. col. 1. vol. 1.* nam contra jam promotum ſolum admittitur is cujus intereſt, ſequitur Fontan. ubi *ſuprà n. 91.*

Sed ſingulariter producta limitantur ut nomi-
natus † ad aliquod officium non poſſit modo ali- 49
quo, nec ab eo cujus intereſt, nec ab alio reprobari, ſi aliàs ad aliud officium quod requireret eandem (*ut l. majorem*) idoneitatem extitiſſet approbatus in notata *in C. cum venerabilis de except.* Panormit. *in cap. præſentium num. 7. de teſtibus* & Eccl. Hugo *conſ. 28. num. 5.* arguentes ab approbatione teſtis quæ ſi ſemel fuit ab alio facta, non poterit amplius ille teſtis reprobari, latè & pulchrè Vebus *dec. 270. lib. 2.* Boër. *deciſ. 144. num. 16. cum ſequentibus.* Quod utique verum cenſet Fontan. ubi *ſuprà num. 94.* niſi impedimenti cauſa approbationis orta fuerit poſt primam approbationem ; tunc enim nominatus de novo poreſt reprobari Boër. *deciſ. 142. n. 17.* & nullo etiam opponente Domino loci ad quem pertinet confirmatio, poteſt non admittere Bobad. *in ſua polit. lib. 2. cap. 16. num. 156.*

Sed non paſſim hæc impugnatio † electionis à 50
quolibet de populo debet admitti præſertim ſi malitiosè apparet ex Cabedo *deciſ. 84. num. 16.* ubi juſtè in propoſito exclamat Fontan. *ubi proximè num. 90. verſic. cæterum*, his verbis *: nec ego alias benè ſentirem de eo qui id intentaret facere :* ſuſpicor enim id fieri vix poſſe abſque verſutiæ labe, & ſpiritu ultionis, ratione alicujus intrinſeci, de quo contradictor electum proſequatur, ſi non palam & manifeſtè, certè clanculum & latenter ; quapropter debent judices cum hi caſus occurrunt hæc deligenter, & occaſionem perſcrutari quæ movere poſſet contradictorem, aut nomi-

natum, vel eligentem, quod immunitas in privilegiatis injungitur; ſed tabellio an admitti debeat ad officia Reip. dubitari ſolet: & ſanè licet negativè reſpondeat Avend. *dict. cap.* 19. *per tot. in l. unic. C. de decurionibus lib.* 10. quia tabellionatus officium infame reputabatur ut tradit Cravet. *d. conſ.* 163. uterque fallitur, quia Officium tabellionis honorificum eſt, ut ſuo loco diximus, & tradit Covarr. *in practicis d. cap.* 19. & in terminis Fontan. *d. gloſſa* 1. *num.* 88. ibi: *Cæterum mitius forſan cum eis eſſet agendum*; nemo enim non videt quanti honoris ſit his temporibus officium tabellionatus, & præterea quod poteſt quotidiana experientia experiri, pluribus comprobat Magon. *in tractat. de tabellione author.* quantique ſint ex ipſis, digni quidem, nedum ad unam civitatem, ſed ad integrum regnum gubernandum ac regendum; ac propterea in omnibus ferè rebus publicis noſtræ Hiſpaniæ receptum jam eſt, ut hi ad hujuſmodi & alia officia quæcumque honoris & lucri laudabiliter admittantur.

Sed ut quilibet electus ad officium debet eſſe ejus ætatis quæ requiritur, ut ad id admittatur, & quæ ætas in ſingulis officiis requiratur, dice-
51 mus in ſpecialibus capitibus: & filius familias † non prohibetur eligi ad munera publica, dummodo major viginti quinque annis ſit; licèt *l. final. C. de filio familias lib.* 10. *l.* 3. *§. ſi filius ff. de muneribus & honoribus §. expleviſſe ff. eodem* Cabedo *de diviſione luſitana* 84. *n.* 30. ætas autem ſeu qualitas vel dignitas debet adeſſe in nominatis ad officia tempore electionis, nec ſufficit quod ſuperveniat *l. ſi quis mihi bona §. ceſſum ff. de acquirend. hær. l. fratres ff. de pœnis*, Clementina *ut hi &* ibi: *gloſſa de ætate & qualitate*, latè Decius *in C. poſt ceſſionem de probationibus*; Flaminius quæ de communi teſtatur *lib.* 4. *de reſignat. beneficii, quæſt.* 1. *num.* 14. Cravet. *de ante tempore §. vidimus* & abunde *n.* 33. Raudenſ. *conſ.* 11. *num.* 36. Zevallos *q.* 693. *num.* 16. Gutierrez *conſ.* 1. *num.* 15. ubi allegat *text. in C. ſuo tempore & cap. ei cui de præbendis in* 6. Azeved. *in l.* 5. *tit.* 2. *lib.* 7.

52 Cum tamen infamem † infamia juris indignum & inhabilem ad officia Reip. & ſuprà dixerim, & certo certius ſit *ut in l.* 7. *tit.* 6. *part.* ubi Gregor. *gloſſa* 1. ibi: *que eſtos tales no pueden ganar de nuebo ninguna dignidad ni honrra para que deven ſer excoxidos hombres de buena fama; aun las que avian ganado antes las deven perder luego que fueren provados por tales: in dubium ſolet excitari, utrum ut quis infamis ſit requiratur ſententia ſuper delicto ex quo reſultat infamia, in quo adeo utiliter & doctè procedit Azeved.* in d. l. 7. tit. 9. lib. 3. *quod ejus verba tranſcribere non dedignabor; qui ita inquit* num. 12. *& videtur dicendum quod ſic, nam ante ſententiam non efficitur quis infamis cum uſque tunc non habeatur pro tali. ſecundum Hipolitum* conſ. 52. num. 17. cap. 319. vol. 1. & in practicis §. aggredior num. 105. *ubi tamen in* num. 111. *confeſſionem ſufficere in judicio factam, item & quod ſententia requiratur videtur probari*, in l. 5. tit. 6. part. 7. *in quantum ibidem per* gerundium in dum *futurum tempus reſpiciens, formam & conditionem inducens* ut ſuprà l. proxima *diximus textus ille loquitur* ibi: *ſiendo dada, ſententia quaſi antequam datur infamis non reputatur interim ſalvum quod in judicio per confeſſionem non apparet de delicto infamante eum dum quod inquit Hipolitus* in dict. 111. num. exprobrat dict. lex 5. fin. *& ibi gloſſa in judicio in hac tamen qu. quoad materiam de qua nunc tractamus, ſit liber de eligendo in judicem aliquem necne, dicendum mihi videtur ex Jacob. & Abberelatis per* gloſſa ſuprà in l. 4. tit. 6. part 7. *quod ſi infamia incurſa fuit ipſo facto tenet, ut non poſſit incurrere in ſe an eſſet judex; ſufficit quod probetur, quamvis nondum ſuper ea ſententia lata fuerit declaratoria infamiæ incurſæ: & hoc quod novum officium acquirendum, ſed quod privandum exercitio officii, ante infamiam incurſam, ſententia requiritur, vel ſaltim notorietas infamiæ ipſo jure incurſæ ſecundum quod diximus* in l. 2. tit. 7. num. 17. ſuprà iſto lib. *ſi verò non ipſo jure infamia incurratur, ſed ſententia neceſſe eſt, poterit optimè officium illud exercere nec eſt repellendus ab ejus exercitio:* quæ quidem diſtinctio videtur poſſe probari ex *textu in l.* 4. *&* 5. *tit.* 6. *part.* 7. nam *in l.* 4. ponuntur illi qui ipſo jure infames ſunt & fuerunt propter delictum: & in illis inquit *textus* ibi *in fine*, quod nulla requiritur ſententia, ut ab honoris & dignitatis officio conſequendo repellantur *in l. vero* 5. ponuntur illi qui per ſententiam condemnandi ſunt & declarandi infames tacitè vel expreſsè, per condemnationem de delicto eos infamante, & in eos, inquit textus ibi: *ſententiam requiri*: ergo antequam ſententia pronuntietur expelli non poterunt ab officiis juſtitiæ, acceptione & conſequutione: & videtur hæc bona diſtinctio in propoſitum, ſi eam intelligamus & declaremus hoc ſcilicet modo quod alias ab hominibus dilectam & approbatam ipſe ſolus reprobaret, & ni valde juſtificata appareret, repelleret eum cum omnium impenſarum condemnatione ac Damnorum reſartione, & ita in illo ſenatu deciſum refert Fontanel.

Cum itaque pro impugnatione † electionis po- 53
pularis ſit actio: hic diſputare non ineptè poterat, cujus expenſis eſſet proſequenda, & utrum electum pro expenſis ſicut unus de populo eſſet compellendus contra ſe contribuere, etſi duo litigaturi ſe opponebant electionem factam impugnantes, quis eſſet præferendus? Et an ſententia contra unum de populo lata ſuper tali electione, cæteris, & univerſitati præjudicet; ſed hæc omnia & alia pleráque in propoſito occurrentia, maxima licèt & aperta veritate reſolvi *in dict. tract. de Paſcuis & jure paſcendi cap.* 29. *per tot.* & pro expenſis factis in lite mota ſuper electione facta impugnanda vel defendenda à majore vel minore parte univerſitatis: Vide curiam Piſanam *lib.* 2. *cap.* 16. *per tot.* & ubi adjectio Azevedi.

CAPUT IV.

In electionibus officiorum an ſemper obtineat quod fit à majori parte, & cavendum ſit, & quid ſi electores impari numero contrarientur cum diſcordent.

SUMMARIUM.

1 *Curiæ quod major pars efficit habendum eſt ac ſi omnes egerint.*
2 *Obtinere ii debent in electionibus officiorum, quibus major pars eligentium adſtiterit.*
3 *Quod non procedit in rebus gratiæ.*
4 *Et hoc intelligendum eſt perinde ac ſi eſſet ſtatutum vel conſuetudo diſponens quod major pars ſufficiat.*
5 *Electio à majore parte facta tunc tantùm valet, quando omnes electores vocati fuerunt, cum debuerunt vocari.*
6 *Quod tamen intellige ſi minor pars agat de contemptu non aliàs.*
7 *Conſenſus majoris partis ſi eſſet ſanæ contrarius vel adeſſet juſta cauſa contradicendi, aut minor pars eſſet ſanior vel prudentior, major pars non attenditur.*

8 *Sem-*

8 *Semper attenditur major pars prædominans.*
9 *Electio à majori eligentium parte facta, exequenda non obstante contradictione.*
10 *Objectio extrajudicialis non sufficit & cur.*
11 *Procedendū est in hoc casu, appellatione remota.*
12 *Præsumptio, quod factum est à majori parte, valere, nihil obstat, & cur.*
13 *Contrarium profecto optimè defendi potest.*
14 *Rationes Imolæ inanes in hoc casu.*
15 *Electores si fuerint impari numero quid faciendum?*
16 *Gratificari posse quinam existiment in proposito.*
17 *Quod limitatur.*
18 *Superior meram gratificationem non habet, sed electionem unius ex electis à pari numero.*
19 *Princeps ab hac regula excipitur.*
20 *Æqualitas impari numero quando accidit deveniendum est ad sortes.*

1 QUod major pars curiæ † efficit pro eo habetur ac si omnes egerint, docet Scævola *in lib. quod major. ff. ad municipal.* cujus textus regula si ad omnes casus ex eo per DD. desumptos, & adnotatos prosequuturi essemus longissimum profecto iter arripere notabimur, & superfluitatis vel maximè digressionis vitio tribuetur, quare via tantum quod capiti humano, & instituto nostro naturaliter conveniat, servatis ad unguem multis, in medium proponamus oportet.

2 In electionibus † ergo officiorum illi obtinere debent quibus major pars eligentium adstiterit; quia in negotiis universitatis, quæ sunt communia pluribus ut universis procedit regula *d. leg. cum major*, facit textus *in cap. 1. de his quæ fiunt à majori*, ubi DD. suprà *in cap. 1. de rebus Eccles. in 6.* Clement. Pastoral. *in princ. in vers. plures de rescript. cap. Episcopus de temp. ordin. cap. cum nobis de elect. cap. sanè 65. distinctione*, & in Regio Consilio in sententiis statur majori parte Auditorum *lib. 7. num. 4. lib. 2. Rec.* Et ratio est quia ubi concurrit major electorum pars, seu numerus præsumitur Zelus: Alciat. *lib. 1. præs. 15.* Franch. qui rem prosequitur *decis. 2. part. 1.* & facit illud *Prover. cap. 24.* ibi: erit salus ubi multa consilia sunt; & ubi major numerus est, ibi major zelus præsumitur, & *Paralip. lib. 1.* quia quò plures sunt Consiliarii eò perfectiùs veritas revelatur: *cap. prudentiam in fin. de officio delegati* ibi: *integrum est judicium quod plurimorum sententiis confirmatur, & leg. 10. nu. 14. part. 1. & leg. 32. n. 4. part. 3.* & plura: Bobad. videndus *l. 3. c. 8. à n. 168.* Capitius *decis. Neap. 152.* Fontan. *claus. 3. num. 74.* Quam utique sententiam in proposito casu observandam censeo, quidquid contrarium per varia jura amplectatur Garcia *de nobil. part. 3. §. 2. vers. restat illud*, cujus opinionem posse & debere practicari in judicibus qui in gradu appellationis cognoscunt de electione, qui justissimè sanius judicium minoris partis attendent ad confirmandam, vel revocandam electionem.

Quam utique regulis variis ampliant, & limitant DD. sed potissimè in rebus gratiæ non procedere
3 † omnes agnoscunt; ut *in Authent. de defensor. civit. §. fin.* ibi: *nisi cuncta civitas, nullo reluctante elegerit eum leg. fin. Cod. de author. præstanda leg. defen. glossa fin. de natal. restit. glossa mag. in cap. cum omnes de constit.* ubi Ign. Host. & cæteri, Felinus *num. 17. vers. 1. fallit*, & testantur communem; Dec. ibi: *c. elect. num. 6.* Socin. *reg. 143. vers. fallit ubicumque*, Jas. *in leg. juris gentium §. fin. num. 8. vers. 7. ff. de pactis*, Mariana *in leg. 4. §. cato. 274. ff. de verb. oblig.* D. Padilla *in leg. aquam num. 3. eod. de servit.* Cum tamen electio officiorum sit actus necessarius, quod à majori parte fit est observandum: Annan. *alleg. 57. num.* Nec obest textus *in dicta authent. de defens. §. fin.* ibi: *nullo reluctante*; quia procedit in declaratione continuata & sic in casu gratiæ, ut observat Azeved. *in leg. 4. num. 5. lib. 3. recop.* & nos alibi diximus.

Et in tantum, quod suffragiis majoris partis sancitur aliter; quod procedit itidem † si esset 4
statutum, vel consuetudo disponens quod major pars non sufficiat: Gosred. *cons. 51.* Riccius *in addit. ad Franc. d. decis. 2.* Afflict. *d. decis. 1.* Azeved. *dict. cap. 14. num. 13.* Bobad. *ubi suprà num. 169. littera A.*

Verum † procedit si omnes electores vocati 5
sunt cum debuerunt vocari; nam si contempti fuerint, tunc factum à majori parte non valet, minore de contemptu agente, secundum omnes *in cap. 1. de his quæ fi. cap. 2. de elect. ad leg. 10. num. 14. part. 1.* ibi: *E quando alguna &* Avend. *1. part. cap. 19. num. 14.* Azeved. *ad cur. Pisan. cap. 2. & lib. 2. c. 14. n. 3.*

Quod tamen intellige † si minor pars agat de 6
contemptu non aliàs, Marcus *decis. delphin. 134. num. 3.* quærit an contemptus possit unam de duabus electionibus ex eadem scriptione resultantibus ratificare, & an judex in officio possit allegare contemptum alicujus de Capitulo, dissert Abbas *in cap. in genesi, col. final. de electione*, Greg. Lopez *in dict. leg. 10. num. 14. part. 1. gloss. fin.* quod procedit quando electores congregantur ut Collegium, & nomine universitatis, non ut singuli, ut cum Lambert. & aliis probat Azeved. *ad c. 14.* ubi quod contemptus minoris partis non reddit electionem nullam, sed annullandam, *ex cap. quod sicut de electione*, & ideo minori parte contempta faciente electionem esse validam; & quid quando major pars fuit contempta, quæ omnino vide, quæ tamen ab eo ita eruditè scripta sunt ad quid repetenda.

Rursus in electionibus quando † consensus 7
majoris partis esset sanæ contrarius vel adesset justa causa contradicendi; aut minor pars esset sanior, vel prudentior; major pars non attenditur *cap. 2. cap. coram de elect.* ibid: *quæ majori*, & *saniori parte cap.* Capellanus *de feriis* ibi: *meliori, vel subtiliori nititur ratione ad cap. 1. de his quæ fi.* ibi: *nisi à prioribus, & inferioribus aliquid fuerit rationabiliter objectum, & obtentum ad leg. 10. part.* ibi: *mas si los que son mas pocos &* Bobad. ubi suprà *num. 170. littera H.*

Itaque semper † attenditur major pars prædo- 8
minans; Unde si aliquis præsentatus à patronis habet plures voces, & majorem partem patronorum, cessat concursus inter præsentatos, & is solum examinandus est, & si idoneus reperitur, est instituendus *cap. 3. de jure patronatus, & ibi glossa* Covarr. *in regul. peccatum 2. part. §. 7. n. 8.* Lambert. *de jur. patron. 1. part. lib. 2. quæst. 10. art. 3. num. 17. & 3. p. lib. 2. q. 4. art. 1.* Gutier. *2. canon. quæst. 10. num. 10.* Vega *in summa, 1. part. cap. 3. casu 34.* Ludovic. *decis. 494. num. 3. late* D. Salgad. *de reg. protect. 3. p. cap. 19. à num. 124.* Gram. *cons. civil. 4.* & dicitur potior pars, & sanior ubi electores sunt ditiores. Bald. *in leg. & suum §. fin. ff. de pact. num. 4.* eleganter Thesaurus *decis. 1. num. 8.* qui licèt in sententiis judicum data paritate loquatur, tamen omnium DD. assertiones in proposito applicabiles, & ita ait *num. 8.* usque ad *num. 12. & suprà ibi; in causis criminalibus observatum.*

Electio

9 Electio † autem quæ fuerit à majori parte eligentium facta erit exequenda non obstante contradictione interposita à minori parte, etiam si probatio justificatæ contradictionis in continenti offeratur, ut putant Abbas, & alii *in cap.* 1. *de his quæ fi.* cujus rei tres solent cognitæ allegari rationes.

10 Prima quia † extrajudicialis non sufficit objectio exceptionis, vel contradictionis legitimæ, etiam si illius fuerit objecta probatio; quia extrajudicialia non suspenduntur appellatione, ut latè per Franciſc. *in cap. bon. n.* 34. *de elect.*

11 Secunda, † quia cum procedendum in hoc casu, appellatione remota, ut *in dict. cap.* 1. ibi: *appellatione remota valet semper, ut suum consequatur effectum*, quod à majori & saniori parte capituli fuerit statutum *cap. ex ore dict. nu.* ibi: *non attendente.*

12 Tertia; quia cum præsumptio † sit pro factis à majori parte nihil obstat dict. oblatio; qua utique tres rationes assignavit Imol. *cap.* 1. *col.* 1. *&* 2. *in cap. cum inter Canonicas col. penult. in fin. de election.* Amplectitur Azevedo *lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 12. D. Salgad. *de Reg. protect.* 2. *part. cap.* 13. *nu.* 227.

13 Sed contrarium † profecto optimè defendi potest ex juribus & argumentis à me allatis, & ex eodem textu *in dicto cap.* 1. ibi: *nisi competitoribus*, quæ etiam utique admittunt contradictionem, & appellationem ab electione facta à majori parte capituli, & executionem denegant, dummodo contradictio, & reclamatio fundetur in aliqua rationabili causa.

14 Nec quidquam obstant rationes † Imolæ *suprà dictæ*, non prima; quia quantumvis electio officialium sit actus extrajudicialis, ut *in leg. assignare ff. de assign. libert. lib.* 1. §. *si assignare ff. eodem* Gam. *decis.* 173. *à n.* 9. Valasc. *cons.* 61. *num.* 5. 11. *&* 14. *&* 102. *num.* 25. Flores 3. *var. q.* 22. *num.* 1. *&* *à num.* 4. *&* *num.* 84. D. Castillo 6. *contr. cap.* 80. *num.* 2. Etiam à nobis dictum alibi manet eo ipso quod contra electum sive electorem opponitur de aliquo defectu, facta reclamatione, vel contradictione electio reducitur ad actum, & processum judicialem, & appellatio interposita tanquam ab actu judiciali metiri debet ut diximus *sup.*

Nec secunda & tertia, quia non est in distinctione verum quod omne factum majoris partis, debet non obstante appellatione exequi, sed in certis casibus Marcus *decis.* 135. *part.* 2. & facit illud Exodi 23. ibi: *nec in judicio plurimorum acquiescere sententiæ*, & sic nihil obstat factum majoris partis cum & probationi contrariæ subsit, & appellari possit, & appellatio in aliquibus soleat suspendere, ut latè diximus *in cap.* ibi: *quod talis electio periculo attentati subjiciat*, vel non satis distinctè scriptum invenies; ita intelligere debes latè tradita à Bobad. *dict. cap.* 8. *ex n.* 168.

15 Sed quid faciendum quando electores † sunt in pari numero, ita quod ex duobus vel tribus electis unusquisque eodem numero, & æqualia suffragia pro se haberet, ferè semper in praxi occurrit & disputatione dignum est.

In quo utique dubio Pisa *in cur. cap.* 17. superiorem, aut Judicem ad quem pertinet confir-
16 matio & approbatio, gratificare † posse existimat, & quod in plerisque locis hujus gratificationis viget consuetudo, quæ juri communi satis conformis est ex Bart. *in leg. in venditione* §. *si unus ff. de bon. auth. Jud. possess. & leg. duo judices* & ibi Alex. *ff. de re judicat.* & facit textus *in cap. cum autem* ubi Abbas *de jur. patronat.* Felin. *in rubric. de treug. & pac. n.* 7. *&* 8.

Quod tamen non ita indistinctè † & generali- 17
ter accipias, sed cum judicio discussionis, & grano salis; nam regulariter datur inæqualitas eorum qui impari numero electi sunt, nec est locus gratificationi; nec personarum acceptio juxta illud Jacobi Apost. *cap.* 2. ibi: *Si autem personam accipitis peccatum operamini, redarguti à lege quasi transgressores*, & Levitici *cap.* 19. ibi: *non consideres personam pauperis, nec honores vultum potentis, juste judica proximo tuo.* & illud Lucæ 20. *Non respicis* &c. & apud Marcum Evangel. etiam legitur, *cap.* 12. ibi: *nec vides in faciem hominum*, & ex Hebræa, & Græca Locutione explicat Jansen. *in concord. cap.* 116. docet Abbas *in cap. cum M. de const. num.* 14. Lambert. *de jur. patron. art.* 1. *quæst.* 5. *princ.* 3. *part.* 2. *lib.* *à n.* 1. *&* *art.* 18. *n.* 2. *&* *art.* 17. *num.* 9. in terminis; Marcus *decis. delph.* 5. Azeved. *ad Cur. Pisan. d. c.* 17. *littera D.*

Nec hoc casu superiorem † meram gratifica- 18
tionem habere: sed electionem unius ex electis à pari numero, qui sit utilior, & convenientior Reipublicæ affirmat Azevedo; aliter & in conscientia Judex sic malè eligens & gratificans peccaret; nisi aliqua ex causa, posset se excusare, ut quia dubium erat an alter pars sit securior, aut utilior, vel quia motus ex const. DD. aut variorum sapientium & timoratæ conscientiæ, prout per judices discretos, & conscientiæ suæ amatores fieri solet, & considerandum deliberatè est, & pensatè; Azevedo sequitur Fontanel. *d. glossa* 10. *n.* 54. *vers. sed sit itidem si non contradictores.*

In Principe † tamen vel alio qui ex mera libe- 19
ralitate, & gratiosè, aliàs posset officium concedere ad ejusque nutum, & voluntatem disponere, rectè gratificationi erit locus; quia in re sua quilibet est moderator, & arbiter, ut *in leg. cum mandata Cod. mandati*, & facit illud Matthæi *cap.* 20. ibi: *an non licebit mihi, quod volo facere de meo*, mirabiliter docet Angarrianus *lib.* 2. *de legibus controv.* 8. *num.* 32. *qui num. sequenti* ita ait. *Ex qua doctrina &c.*

Sed in casu proposito nostræ quæstionis quando datur æqualitas † in pari numero deveniendum 20
esse ad sortes opponitur Nicolaus Garcia de beneficiis *tom.* 1. *part.* 5. *cap.* 4. *num.* 205. quæ refert Fontanella *d. glossa* 10. *n.* 54.

CAPUT V.

Electio seu nominatio officialium utrum debeat fieri de digniori, aut sufficiat in utroque foro de digno, & si indignus & incapax nominetur & eligatur, an electores potestate eligendi priventur & qui tunc debeant eligere.

SUMMARIUM.

1 *Electores in officiis publicis digniores eligere debent.*
2 *Doctores hanc doctrinam tuentes tum jurisconsulti, tum etiam Theologi referuntur, & num.* 3.
4 *Objiciuntur duo huic opinioni.*
5 *Quibus satisfit.*

6 *Molinæ objectio proponitur, & huic respondetur.*
7 *Eligens dignum omisso digniori, etiamsi peccet mortaliter, tamen restitutioni erga digniorem non est obnoxius.*
8 *Eligens indignum non solum peccat mortaliter, sed etiam tenetur ad damna ex tali electione sequuta resarcienda.*
9 *Restitutio damni ex indigni electione provenientis, non dignis seu dignioribus facienda, sed Ecclesiæ aut Reipublicæ.*
10 *Electores ob electionem de indigno factam an priventur pro illa vice facultate eligendi, & ad quem illa revertatur, proponitur quæstio 5.*
11 *Elector scienter eligens indignum amittit pro illa vice potestatem eligendi.*
12 *Electione de indigno facta, facultas eligendi ad Superiorem devolvitur.*
13 *Electores indignum scienter eligentes arbitrariè puniendi.*
14 *Electores indignum ignoranter eligentes non privantur facultate eligendi, sed possunt iterum ad nominationem de digno procedere.*
15 *Elector, dum indignum ignoranter eligit, non potest dici delinquere.*
16 *Electio, dum aliquo casu non sortitur effectum, puta quia nominatus non vult consentire electioni, non ideo electores privantur facultate iterum nominandi.*
17 *Eligendi facultate non excidunt electores, dum dubium est scienterne an ignoranter indignum elegerint.*
18 *Electio de indigno utrum scienter, an verò ignoranter facta fuerit quomodo probetur, traditur* remissivè.
19 *Regula,* utile per inutile non vitiari, *non procedit in individuis.*
20 *Intelligitur eadem Regula in proposito.*
21 *Personæ quot sunt electæ, tot etiam sunt electiones.*
22 *Electio de dignis legitimè facta & publicata statim jus acquiritur electis.*
23 *Indignus ad officia publica ille dicitur qui non habet qualitates ad id necessarias.*
24 *Indigni quinam dicantur.*

LOngissimum & diffusum disputationis campum materies hujus capitis nobis præstabat, sed tamen ita eleganter, & copiosè per infra referenda variis in locis ad partes & per argumenta est actitata, quod labor repetendi ab eis minutatim dicta, gratus & jucundus non censetur: Quapropter tantum ea quæ pro resolutione quæstionum in fronte cap. istius propositarum necessaria fuerint, brevibus perstringam cancellis, & vestris oculis objiciam.

1 Itaque in officiis † publicis electores seu nominatores digniorem eligere & nominare debere notissimi juris est *ut in l. ad subeunda C. de decurionibus lib.* 10. ibi: *dignissimi meritis & facultatibus:* in Authent. *de defensoribus civit. in princip. vers. interim* ibi: *sed in vicem universi nobiliores* ibi: *glossa inquit nota nobiliores esse eligendos, ut in authent. ut judices,* sine quo suffragantibus, ibi: *honestiorem quendam ad administrationes dirigere l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 4. *Novæ recop.* pro qua opinione plures possim & maximæ au-
2 thoritatis & eruditissimos † viros referre, & cumulare, sed tamen pauci sufficiunt, cum ita apertè veritati accedunt: eam igitur viriliter amplectuntur & severè observandam profitentur *in C. cum olim sub nu.* 2. *de testibus,* eligendus est idoneior: Platea *in l. humilioribus C. de susceptoribus lib.* 10. Avi. *in c.* 17 *per tot.* verbo *eligant num.* 2. ibi: *de jure communi ad Concilium civitatis spectat facere electionem officialium: & talis electio debet fieri de magis ido eo* Joann. Valer. *in differentiis utriusque fori* verbo *electio, different.* 2. *num.* 3. ibi: *quilibet distributor, seu collector munerum Reip. tenetur ea conferre dignioribus sub pœna peccati mortalis.* Molin. *de hisp. prim. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 66. ibi: *hæc autem opinio vera ac tuta non videtur, cum jure civili statutum est, meliores ac nobiliores ad magistratus sæculares eligendos esse.* Joann. Gutier. *lib.* 2. *Canonicar. cap.* 11. *num.* 42. qui postquam id in beneficiis & dignitatibus Ecclesiasticis per varia fundamenta comprobavit, ita inquit *superiora omnia de digniore eligendo ad Ecclesias & beneficia Ecclesiastica, procedunt etiam eisdem rationibus in electionem & provisionem munerum publicorum atque gubernationis & administrationis justitiæ, ex quibus totius Regni regimen Ecclesiastici ac sæcularis status moderatio plerumque pendet:* & paulò inferiùs ubi reddit rationem ibi: *sive, etenim hæc publica munera conferantur, & onera Reipubl. quæ privati ad ejus ministerium subire tenentur, velut bona, & honores in suis communitatis, utroque casu peccatur digno conferendo, omisso digniori: priori quidem, quia conferens non servat illam justitiam, & jurisdictionis rationem in regimine communitatis, qua uti debet erga ipsam Remp. cum teneatur digniorem muneribus publicis præficere,* Avend. cap. licet ergo & cap. unico, ut Ecclesiastica beneficia & in cap. vilissimus 1. *q.* 1. *posteriori autem casu peccat Princeps communitatis adversus justitiam distributivam, juxta quam tenetur Reipub. honores, & bona subditis distribuere, secundum cujusque dignitatem, ut dignior digno, melior bonus in his assequendis præferatur,* ut ex *Aristotel. lib.* 5. & hujus *cap.* 3. probavit in nostris terminis; Covarr. ubi *supra per tot. illum §.* 7. & præcipuè *num.* 3. Bobad. *lib.* 3. *politic. cap.* 8. *num.* 44. ibi: *toca a los Regidores la leccion de los officios y deben eligir los mas ydoneos.* D Perez de Lara *de anniversariis, lib.* 2. *cap.* 2. *ex. num.* 34. Sarmiento de Padilla *in leg. cum quidam ff. de leg.* 2. Caldas *de monit. emphyteusis tom.* 3. *cap.* 5. Parlador. *tom.* 3. *different.* 8. *num.* 8. & 2. Spin. *de testamentis glossa* 18. *num.* 9. & 10. Alex. Raudens. *decis.* 35. & 36. *part.* 1. Azevedo *cons.* 24. *ex num.* 40. Hieronymus Gonzalez *suprà regul.* 8. *Cancellariæ glossa* 4. *ex num.* 128. Joannes Garcia *tom.* 5. *pract. quæst.* 67. *num.* 6. Antonius *tract.* 10.

Et ex Theologis † Bannes 2. 2. *q.* 63. *artic.* 2. 3
dubio 6. ait *Senatores infideles sunt, & injusti contra Rempub. & contra bonum eligendorum, si officia, quæ distribuunt per suffragia omnium, dispensent minus dignis, quia inter ipsos, & Rempub. est pactum formale, vel virtuale de eligendo digniore,* Salon. 12. tom. 7. quæst. 63. art. 5. controversia 9. concessione 2. *quando officia providentur per plura suffragia, ideo vult Respub. fieri electionem illam cum pluribus ut multorum judiciis, & rationibus propositis melius Reipub. consulatur; repugnat autem omnino huic fini, & scopo, eligere dignum, relicto digniore: ergo non licet.* Mederiaga *in tractatu de Senatu* 42. *En las elecciones que los ajuntamientos consistoreos y conseios hacen de los officios ciudadanos acostumbran probeher, y distribuir entre mismos es necessario si guarda las reglas*

de

de juſticia diſtributiva ſo pena de pecado mortal y anſi ſe han de probeher de ordinario en los mas dignos y mas quietos, y menos codicioſos ſino es que ſean officios de poca importancia. Petrus de Aragon. 27. *q.* 63. *art.* 2. ibi: *ſi Reſp. ad plura ſuffragia eligeret miniſtros quilibet ſub peccato mortali tenetur ſuffragari digniori*, Ledeſma *in ſumma tom.* 2. *tract.* 2. *de fid.* 5. ibi: *quando la election de los officios ſe hace por votos y es que a de ſer parte o ciudadano de la Republica cuyo es el officio es pecado mortal de acceptacion de perſonas no eligir el mas digno para el exemplo es quando los Regidores eligen los miniſtros de la republica eſto tienen comun en los diſcipulos de ſanto Thomas y ſe confirma por que aunque eſtos officios principalmente ſe inſtituyen por el bien publico y por la publica neceſſidad, pero ſegundariamente ſe ordenan al bien de los miniſtros ciudadanos: Luego quando ſe cumple con el bien comun, tambien ſea de tener attenzion a la dignidad y meritos de los ciudadanos y partes de la republica: Luego a ſe guardar la forma de la Juſticia diſtributiva*, Leſſius, Revelius, Mercado, Açor, & alii plures relati à D. Joan. de Caſtillo & Piſana ubi *ſuprà*.

Cui axiomati tot juribus, Doctoribus, & ratio-
4 nibus vallato duo † ſolent objici argumenta: Primum aliqui quos maximi nominis viros aſſererem, opinionem probabilem eſſe in officiis ſæcularibus ſufficere eligere dignum relicto digniori: ita Caietan. *in ſumma* verbo *electio*. Vazquez *opuſculo de beneficiis cap.* 2. §. 5. *dubit.* 13. *nu.* 97. Molina *in ſumma tom.* 1. *tract.* 6. *cap.* 6. *n.* 83. *& p.* 2. *tract.* 9. *cap.* 6. *q.* 7.

5 Sed huic difficultati † ſatisfit ſupra loqui in caſu quo Princeps ſupremus officia diſpenſaret; ſecus autem ſi dicta officia diſpenſarent miniſtri inferiores, & maximè ſi hoc efficerent per ſecreta ſuffragia, ut eſt in caſu noſtro, & ita videtur ſentire Maderiaga ubi ſuprà, vel etiam reſpondetur ſupra dictam doctrinam, vel opinionem eſſe communem Juriſconſulto, & Theologo velut juſtè advertit, & reſpondet Ant. Diana ubi *ſuprà* verſ. dico tertio.

6 Alteram excitavit † Ludovicus Molin. *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 54. ubi quamvis autem præfata opinio (de qua paulo ante meminimus) quod ſcilicet in foro conſcientiæ ſemper dignior ac melior eligi debeat, communis hæc vera ſit, plures tamen de hac dubitare ſolent, ex eo præſertim quod jure Canon. diſponant electionem factam de digno prætermiſſo digniori validam eſſe, ex quo fit ut impoſſibile ſit peccare illum qui juris Canon. author. aliquid fecit, *text. in cap. qui peccat* 23. *quæſt.* 4. alias namque jus Canonicum vinculum injiceret, peccandique anſam electoribus tribueret, quod nullatenus dicendum eſt; quæ ratio adeo urgens fuit Peruſino *in dict. cap. conſtitutis*, ut ex ea contrariam opinionem ſecutus fuerit Joannes Gutierrez ubi ſuprà, qui aliquas limitationes hujus obſervationis proponit, velut in munere exigui momenti *num.* 58. & in alio caſu de quo ibi *num.* 60.

Secundò obſervandum eſt eligentem idoneum ſeu dignum, omiſſo digniori, tametſi peccave-
7 rit, non tamen † ad ſatisfactionem damni, ſeu fructuum officii, vel muneris publici digniori Reip. faciendam obnoxium eſſe; quod reſpectu dignioris omiſſi ſeu neglecti ea ratione ſuadetur, quia ſi reſtitutio in hoc caſu facienda eſſet, non utique ex alio capite, quàm quod digniori damnum illatum fuerit in re ſibi debita (ut ſuprà dictum manet) hæc tamen ratio in propoſito non currit; quia ipſa tantum obtinet, & procedit quando damnum alicui fit in re propria, vel ſibi debita, ut propria, non autem ei debita ut communis quæ non eſt propriè, nec verè debita, præcipuè cum debeatur ad utilitatem communitatis, & contingit in beneficiis, & publicis muneribus; nam ut ait Divus Thom. 2. *quæſt.* 16. *art.* 1. *ad* 3. alio modo quod eſt proprium, alio modo debetur, quod eſt commune: at verò Princeps vel alius proviſor offerens digno prætermiſſo digniori, Eccleſiam, vel publicum munus, ſeu Sacerdotium quod ei debitum erat, ſolum peccat reſpectu dignioris adverſus juſtitiam diſtributivam; quia eſt acceptor perſonæ, digniori non concedens ex bonis communitatis, quod juxta ejus dignitatem, & potius quam digno debitum erat: At obligatio reſtitutionis non procedit à juſtitia diſtributiva ſecundum Divum Thom. 2. 2. *quæſt.* 62. *art.* 10. *in corpore quæſtionis.* Igitur in noſtra ſpecie elector ſeu proviſor non tenetur ad reſtitutionem, & juſtitia diſtributiva agit de diſtribuendis bonis communibus alicujus, nempè communitatis intra eos qui ejuſdem ſunt communitatis: Commutativa verò agit de bonis privatis unicuique cujus ea propria ſunt concedendis ſicque contendit ut unuſquiſque habeat à privatis & particularibus quod ſuum eſt, unde prior juſtitia, nempe diſtributiva conſiderata, reſpectu communitatis ad privatos, poſterior verò, id eſt commutativa reſpectu privati ad privatum, ut advertit Ariſtot. *lib.* 5. *ethicor. cap.* 5. Sanctus Thom. 2. 2. *quæſt.* 16. *art.* 1. Florent. *in* 4. *part. ſuæ ſummæ num.* 5. *cap.* 1. *&* 3. Covar. *in regula peccatum* 2. *part.* §. 4. *num.* 1. reſpectu Reipublicæ ceſſat etiam reſtituendi ratio cum ei dignum miniſtrum elector dederit ei idoneum, nec aliquod damnum ſaltim conſiderabile ei intulerit, ut eleganter tradit cum Soto, Adriano, Cov. Pad. & alii (reprobata opinione Caiet. qui contrarium cenſuit) Molin. *dict. cap.* 5. *num.* 57. Navar. *in manuali cap.* 17. *num.* 69. Mercad. *lib.* 6. *de contract. cap.* 17. Angelus *in ſuis floribus Theolog. quæſt.* 3. 2. *parte tit. de Clericis reſtit. obnoxiis col.* 1. Spino. *in ſpeculo teſtam. gloſſa* 18. *in princ. nu.* 9. *&* 10. copioſè Joannes Gutierrez *d. lib.* 20. *cap.* 11. *n.* 49. *cum ſeqq.* qui argumentis pro contraria opinione à ſe perpenſis ſatisfacit, & reſpondet, *& nu.* 43. probat idoneum electum digniori omiſſo eſſe in animæ judicio licèt elector peccaverit, quem vide, quia plura ad propoſitum affert, quæ nos ut promiſſis in principio capitis iſtius ſtemus libenter omittimus. Sed illud adverte, quod dignior ad officium, & idoneior ille profecto exiſtimandus eſt, qui cæteris aptior, & magis utilis ad miniſterium cui præficitur, cenſeatur, ut habetur in *Concilio Trident. ſeſſ.* 24. *cap.* 18. ibi: *Ex hiſque Epiſcopus eligat quem cæteris magis idoneum judicaverit*, & docet Divus Thomas 2. 2. *qu.* 63. *art.* 2. Soto *lib.* 3. de juſt. & jure *qu.* 6. *art.* 2. Covar. in regula peccatum, 2. *part.* §. 7. *nu.* 4. Ledeſma *in* 29. *quæſt.* 18. *art.* 2. *verſ. ſecundo magnopere*, ubi ait hoc eſſe æſtimandum arbitrio prudentis viri: eleganter Joann. Gutierrez ubi *proxim. n.* 63. ibi: *illud tamen mente ſemper eſt tenendum in propoſito digniorem, vel idoneiorem non ſimpliciter dici illum qui doctior vel qui ſanctior ſit, ſed qui juxta munus cui præficiendus eſt aptior, cujus miniſterio apparet*, Hieronymus Gonzalez *ſuper dict.* 8. *Cancel. gloſſa* 4. *ex nu.* 11. 3. Aloyſ. 5. Riccius *in Collectan. de uſ. p.* 3. *collect.* 278. Barb. *in addit. ad Trident. d. cap.* 18. *n.* 29.

Tertiò

Tertiò obſervandum eſt eligentes, ſeu nomi-
8 nantes indignum † non ſolum peccare mortaliter, ſed teneri ad reſarcienda damna ex tali electione ſecuta tenent DD. ſuprà citati ut Naldus *in ſumma* verbo *eligere n. 6.* Fernandez *in inſtruct. Confeſſariorum part. 2. cap. 21. num. 5.* Covar. *in regula peccatum, §. 7. num. 6.* Miranda *in manuali part. Iud. Tom. 2. quæſt. 23. art. 13. concl. 2.* Pater. Mederiaga *dict. lib. de ſenatu cap. 24.* ibi: *Quanto de eſtos pecados ſe venben algunos pidiendo el officio que no merezen: los que ruegan por ellos, y los que conſientem ſin accordarſe jamas de confeſſarlos y reſtituir los daños que aquel hizo a la republica que no faltaraque hazar el dia de Juicio*, Molina *d. cap. 5. num. 58.* examinat cui facienda ſit hæc reſtitutio & damni ſatisfactio, his verbis: quod quando electio de digno facta fuerit, verum eſt, ſi verò de indigno electio facta fuerit, dicendum eſt electores teneri ad reſtitutionem
9 faciendam; quæ quidem reſtitutio † non debet fieri dignioribus ſeu dignis, quibus officium, ſeu beneficium præſtandum eſſet, cum hi nullum jus conſiderabile ad beneficium, ſeu officium prætendere poſſint, ſed Eccleſiæ, vel Reipublicæ, cui ex electione indigni damnum contingit, ipſum damnum reſtituendum atque reintegrandum erit; quod etiam dixit Andr. *in d. quæſt. ſeu tractat. de reſtitut.* quæ refert, & ſequitur Domin. de Soto *dict. quæſt. 3. art. 3. col. 29.* qui id ipſum comprobat ſimilitudine œconomi quem Dominus miſit ad conducendum operarios. Sic enim ipſe prætermiſſis operariis idoneis alios non idoneos conduxit, non tenebitur quidquam reſtituere idoneis, ſed Domino cui damnum intulit ex mala operariorum electione quæ ſimilitudo ſatis applaudit.
10 Ob electionem verò factam † de indigno an electores poteſtate eligendi priventur pro illa vice, & ad quem revertatur facultas eligendi ſeu nominandi, quæſtionis eſt: & in reſolutione tres caſus diſtinguendi ſunt, ut tradit Menochius *lib. 2. de arbitrar. cent. 6. caſu 511.*

Primus eſt, quando elector ſcienter indignum eligit, ſecundus quando ignoranter, ut quia neſciebat an electus ille indignus tali electione eſſet, Tertius quando ſumus in dubio an ſcilicet eligens ſciverit vel ignoraverit a ſe electum eſ-
11 ſe indignum. In primo † caſu privatur abſque dubio elector poteſtate eligendi pro illa vice: ut *in cap. cum in cunctis §. ult. de elect. & in cap. quanto eodem num. 6.* atque pro ea vice ad Superiorem devolvitur eligendi facultas *cap. gratum de poſtulatione prætorum:* quæ jura licet in beneficiis Eccleſiaſticis procedant, in quæſtione officiorum ſæcularium maximè conducunt: valet enim argumentum de uno ad aliud ex *Bart. in leg. 2. §. data, ff. de optione l. relatus* Rubius *in rep. cap. per veſtras introducta rubricæ num. 6.* Pinel. *in rubr. Cod. de reſcind. 5. p. cap. 21. n 31.* Cavedo *deciſ. Luſit. 9. num. 4. part.* & quod in hoc caſu priventur electores in officiis ſæcularibus eligendi voce pro illa vice, tradunt Bald. *in cap. venerabilem de electione*, Abbas *in dict. cap. cum in cunctis §. 1. & in cap. cum inquiſitionem ut notabili, eodem num.* Tiraq. *l. boves §. hoc ſermone limit. 1. num. 43.* Petrus de Avendanno *1. part. de exequend. cap. 19. num. 22.* Molina *de hiſpan. primogen. lib. 2. cap. 4. num. 39. verſ. ſed & innata, concluſ. 244. n. 4.* Spin. gloſſa *de teſtam. gloſſa 4. numero 86.* Cavalcanus *in repert. ad deciſ. Levicam verbo dignos præſentans*; Aviles & Graſſis *deciſ. 386. numero 4.* qui ait ita in Rota reſolutum fuiſſe, exiſtimat eſſe neceſſarium quod hæc nominatio dolosè ſit facta, & quando dolosè videatur facta tradit Molin. *dict. lib. 2 cap 5. num. 10.* Fontanel. *de pactis municip. clauſ. 4. gloſſa 10. n. 41.* Menoch. *ubi ſuprà n. 10. cum duobus ſeqq.* qui omnes ea inſident ratione, quod habens privilegium ad aliquid faciendum ſi eo malè utatur ſcienter, privari eo debet, ut *in cap. privilegium 11. quæſt. 3. leg. Judæos Cod. de Judæis leg. eos Cod. de aquæduct. lib. 11.* Sicut dicimus privari liberalitate & beneficio Principis qui eo abutitur, in in vaſſallo feudo abutente. Jul. Clar. *in feud. q. 36.* Corbulo *de jure emphyteut. lib. de cauſa privationis ob rei rationem deciſ. 293. part. 2.* Caldas Pereira *de nominatione emphyteutæ tom. 3. cap. 10. num. 6. & de abundantibus privilegiis ſibi conceſſis, ſi id ſcienter fecerint in tractatu de imperio quæſt. 13. num. 1. in 12. olei tract.* Superior autem ad quem † in hoc caſu devolvitur facultas 12
eligendi, vel erit Concilium univerſitatis à quo facultas eligentium derivata fuit, eorum nominatio originem ſumpſit; vel poteſtas, aut Dominus loci, ut ex Abbat. *in cap. venerabilem de electione, num. 20.* Reſt. Caſtello ubi proximè *quæſt. 25. num. 10.* Fontan. ubi *ſupra num. 43.* & iſto caſu Concilium, ſeu Dominus Baro quilibet ad quem devolvitur facultas eligendi tenetur eligere perſonam de eodem oppido quo nominatores nominare tenebantur ex vi ſubrogationis *num. 8.* & in ſpecie Cavedo *deciſ. Luſit. 52.* ubi pulchrè admodum loquitur & plura ſatis conducibilia tradit.

Sed in illo caſu quando electio indigno † ſcien- 13
ter facta fuit, non ſolum electores facultate eligendi privantur, verum electione ceſſata arbitrariè debet puniri, ex Doctrina Bald. *in leg. nemo martiris Cod. de ſacr. Eccleſ.* Avend. *d. c. 19. n. 22. verſ. ſic ergo.*

In ſecundo verò caſu quando nominatio, ſeu electio ignoranter de indigno † facta fuit, ele- 14
ctores facultate eligendi non privantur, ſed poſſunt iterum nominare, & electionem de digno facere, ut obſervant ſuprà citati; & cum Felin. *in cap. ex tenore col. 1. de reſcriptis*, Jaſon. *in leg. 4 §. condemnationem num. 30. ff. de re judic.* & ibi Rip a *num. 45.* Peralta *in leg. unum ex familia §. ſed ſi uno num. 3. ff. de legat. 2.* tradit Menoch. *dict. loco num. 6.* & Rota Romana *dict. deciſ. 282.* atque in hac ſpecie debet intelligi Avendan. *d. cap. 19. num. 22. verſ. & novo*, qui tamen id generaliter & ſine diſtinctione tradiderat.

Eam tamen ſuprà citati hujus rei diſtinctionem aſſignant; quia hoc in caſu non poteſt † dici de- 15
linqui, ſi elector, ſeu nominator, unde licet electio nulla reddatur, non tamen propterea privari poterit facultate iterum eligendi, vel nominandi, ut in judice, qui licet nulliter declaraverit, non tamen propterea privatur facultate iterum judicandi, *leg. ſi ut proponis 2. Cod. quomodo, & quando judex*, Menoch. *de arbitrar. quæſt. 67. lib. 20. n.* Cald. Pereira *de nomin. contract. tom. 3. cap. 3. n. 8. cum multis ſeqq.* quem vidi, quia aliquibus objectionibus ſatisfacit, & reſpondet.

Et dicta in hoc caſu procedunt etiam, non ſolùm quando electio, ſeu nominatio fuit facta de indigno ignoranter; ſed etiam quando aliàs ipſa quocumque alio † caſu vel impedimento non 16
potuit ſortiri effectum, puta, quia electus vel nominatus noluiſſet ad electionem conſentire, vel poſt conſenſum juri ſuo renuntiaſſet, vel etiam interim moreretur; tali enim caſu non fit devolutio ad ſuperiorem; ſed imo elector & nomina-

tor poſſet iterum ac pluries eligere, vel nominare, donec electio effectum ſortiatur, à quo datur ei tempus integrum diſſenſus, renunciationis, vel mortis, quod mirificè probat Pont. *in cap. ſi electione, in 6.* quod eſt notatu digniſſimum, & eis à me relatis verbis tradit Fontanel. ubi *ſuprà num.* 49. qui refert Molin. *dict. lib. 2. cap. 4. n. 38.* Tiraquel. *in dict. §. hoc ſermone limitat. n. 1. cum ſeqq. ad finem ff. de verb. ſignific.*

17 In tertio, & ultimo caſu, ſcilicet quando non conſtat an vero ſcienter † an ignoranter facta fuerit nominatio, vel electio de indigno, electores non privantur facultate iterum eligendi, quia in caſu dubio non præſumitur ſcientia dignitatis, & per conſequens animus eligendi, nec delictum, ut contendit Peralta *in dict. leg. cum quidam n. 3. ff. de leg. 2.* dicens quod electio indigni præſumitur ignoranter facta, & quod eligens indignum præſumatur dolo fuiſſe circumventus, tradit Cefalus. *conſ. 359. n. 52. lib. 3.* Mieres *de major. 1. p. q. 19.* Sed an præſumatur, licet contrarium affirmaverit Bart. *in leg. ſi patronatus, ff. de confirmatione,* ſequitur Menoch. ubi *ſuprà n. 9.* qui meritò notatur à Decio *in cap. cum in cunctis §. Clerici n. 10.* Bart. opinionem nimis rigidam, & contra rationem, & æquitatem affirmat, Mieres ubi *ſuprà* Molin. ubi *ſuprà num. 4.*

18 Quomodo autem ſcientia † vel ignorantia probetur & præſumatur, & ex quibus conjecturis eliciatur, tradit Surdus *conſ. 7. num. 39. & deciſ. 28. num. 48. & deciſ. 246. num. 8.* ubi quod ſemper ignorantia præſumitur, Menoch. *de arbitr. judic. lib. 2. centur. 2. caſu 186. & de præſumpt. 21. & 23.* Maſcard. *de probat. con. 879. cum duobus ſeqq. & con. 1294.* & ego tetigi *in tractatu de paſcuis cap. 20. num. 18.* Illud autem quod dictum manet nominationem, vel electionem ſcienter, vel doloſè de indigno factam nullam eſſe, & ob eam electores pro illa vice facultate, vel voce eligendi privari, non ſolum procedit ſi tota electio fuiſſet facta de indignis (quod rarò contingit) ſed etiam quando unus tantum indignus fuit nominatus, & indignitas, vel incapacitas unius, electis cæteris capacibus, & dignis officit, & tota nominatio corruit, quod utique ſuadetur ex eo quod hujuſmodi privationes, ulterius pro vice nominandi, quando quis indignum nominavit, ſtatutæ ſunt propter delictum quod committunt nominatores, ſive electores ita eligendo, ſeu nominando, juſtitia perpendimus, quod quidem delictum æquè committitur ſi nominator unus fruſtrabitur ac ſi plures, licet majus erit in hoc ſecundo caſu, & exigui in primo.

Præterea quia licet regula vulgaris ſit, utile
19 per inutile † non vitiari, ut in regula utile, quam ſtatim exornabimus, tamen non procedit in individuis *leg. 1. §. tam quæritur §. Tribatius ff. de aqua quotidiana, & æſtiva,* ut docet Bald. *in leg. fin. num. 10. in fine Cod. de pact.* ubi vult quod donatio omnium præſentium, & futurorum annulletur, non ſolum pro parte ſed in totum propter dividuitatem contractus, & eſt communis opinio ſecundum Bald. ubi *prox. n. 61.* Purpurat. *n. 247.* Guido *conſ. 714. n. 5.* Julian. Clarus *exceptione, ſentent. §. donatione, num. 2.* tradit latè Sarmiento *lib. 6. ſelectarum cap. 5. per tot.* At ubicumque actus reſpectu eſſentiæ dividuus ſit, nihilo minus, utile per inutile vitiatur, teſte Bart. *in leg. Græci §. illud de fideju ſſor. per illum textum unde,* Ludovicus Romanus *conſ. 66.* reſpondit electionem contra formam ſtatuti in triennium factam nullam eſſe reſpectu triennii, ſed etiam reſpectu cujuslibet alius brevioris temporis, ac proinde nec in annum ſuſtineri poſſe.

Deinde quia electores (ut in alio capite ſuperius diximus) antequam ſuffragia præſtent juramentum iſti capaces, & dignos eligendi præſtant; juramentum autem electioni primæ interpoſitum, hanc utique individuam facit, quia juramenti natura eſt actum de ſe dividuum, & ſeparabilem, individuum facere Bald. *in §. tamen n. 2.* & in... de controverſiis inveſtituræ in uſibus feudatoris Conv. *conſ. 202. num. 17.* Grammat. *conſil. 124. ad finem,* Cota in verbo *juramentum eſt quid individuum,* & verbo *teſtis fides:* Petrus Surdus *deciſ. 16.* Seraphin. *privilegio 107. num. 29.* Igitur utilis, & digni electio propter inutilem alicujus indigni electionem ceſſare debet, & electores vocem pro illa vice amittant, & tota ad ſuperiorem electio devolvatur, ut in ſpecie ita reſolvunt Fontanella *dict. gloſſa 10. numero 53. & 54.* Cabedo *deciſ. Luſ. 84. numero 7.* & apertius *n. 15. part. 2.* ubi ait, quod ſi ſtatuto univerſitatis, vel confratrum dicatur, quòd illius officiales per confratres & non alios eligantur, quaſi alii non confratres interveniant & confratribus vitiabitur electio ex defectu fratrum; idem ſi lex dicat quod electores & electi ſint municipales, id eſt incolæ ejuſdem municipii, ſi eligantur exteri aut alienigenæ ſimul cum municipalibus, non valet electio.

Verùm ſalva tantorum virorum pace quorum utique maximam eruditionem, ex ſuis ſcriptis non ſolum agnoſco, ſed miror ſpeculationem acerrimam, huic ſententiæ & reſolutioni non ſatis meus aquieſcit animus, ad quod moveor ex ſequentibus.

Primò ex dicta regula utile per inutile, quæ in his quæ poſſunt ſeparari ſemper abſque dubio † procedit, ut tradit Alciat. *in leg. ſi mihi* 20
ff. de verb. oblig. ex num. 30. ubi *num. 31.* teſtatur hoc ſecurè procedere in perſonis ex Sinor. *conſ. 114.* & inde provenit quod ſi pater qui melioravit aliquem ex filiis in tertio bonorum, ordinem, & formam legis 27. Tauri obſervavit, illud utique quod contra formam, & ordinem factum eſt annullatur; ſed valet, & tenet legitimè factum uſque ad eam perſonam excluſivè, quæ contra ejus legis ordinem ſubſtituta fuit, ut latè per Dom. Joann. del Caſtillo *lib. 2. pract. cap. 7. ex num. 14. & lib. 5. cap. 100.* Gutierrez *pract. lib. 8. q. 51. num. 15.* Domin. Chriſtophor. de Paz *ad leg. 200. ſtyli quæſt. 4. ex n. 44. cum pluribus ſeqq.* Angel. *ad leg. 11. gloſſa 4. ex num. 14. tom. de las mejoras.* Cum igitur diverſa perſona ſit electa in decurionem digno habitu erectio in aliud officium ut patet aſcenſus, digni electio ob alterius incapacitatem non debet corruere.

Secundò, quia in electione officialium † quot 21
ſunt perſonæ electæ tot ſunt electiones, ad notata *in leg. cohæredi §. cum filiæ verſic. nec fideicommiſſa ff. de vulgar. leg. unum ex familia §. ſi de falcidia ff. de leg. quoties Cod. de donat. quæ ſub modo leg. unum §. cum quidem ff. de reb. dubiis,* Molina *de hiſpan. primogen. lib. 4. cap. 11. n. 47. in fine,* Suarez *in quæſt. majoratus numero 18.* Greg. Lopez *in gloſſa 1. in leg. 23. numero 13. part. 2.* filius hermandad *in leg. 27. Tauri, num. 10. & 2.* nec unius officialis electio habet quid connexum, ſeu dependens cum electione alterius, maximè cum ſint diverſa officia; unde ſuccedit regula & *in leg. etiam 30. §. 1. ff. de minoribus:* cujus verba apprime hîc conveniunt, Herennius Modeſtinus reſpondit, ſi ſpecies in qua pupilla integrum

integrum reſtitui deſiderat, cæteris ſpeciebus non cohæret, nihil proponi cur à tota ſententia recedit actor poſtulans audiendus ſit.

22 Tertiò, quia electio legitimè † de dignis facta, & publicata, ſtatim fuerit acquiſitum jus, quale electis ut *in alio cap.* diximus Cabedo *dict. deciſ.* 84. *num.* 11. nec poſſunt electores variare, quod utique ſatis acerbum, & rigidum eſt amittere ex delicto in alterius perſona commiſſo ad notata in regula id quod noſtrum eſt de *regul. jur.* & pœna nullitatis electionis ſeu privationis voce eligendi non debet extendi, niſi quatenus fuit delictum commiſſum, ut *leg. ſancimus Cod. de pœnis* ibi: *nec ulterius progrediatur metus quam inveniatur delictum.* Denique quia ingens, & maximus circuitus eſt ob incapacitatem unius, omnem pervertere optionem, & factionibus, ac quodam modo injuriis eorum, qui legitimè erant erecti, daretur occaſio, & quodam modo maximus eorum eſt contemptus & opprobrium, quæ omnia ſemper vitanda ſunt ut *in leg. marcii puto §. ſi pupillas* ibi: *alioquin inventa erit*; *ff. de rebus eorum, leg. Dominus ff. de conditione indebiti*, Latè Petrus Surd. *conſ.* 248. *n.* 18. Everardus *conſ.* 45. *num.* 2. Craveta *conſ.* 811. *numero* 3. quæ cum caſus occurrerit poteris non malè expendere, nec ab aliquo univerſa invenies, tandem quod ſit tenendum cogita, ut imbecillitatem mei ingenii adjuves, vel carpas; illud tamen ſecurè obſervans, quod quando electio cujuſlibet officialis pertinet ad diverſos electores, ut in aliquibus oppidis mos eſt, ut puta ſi alii eligunt judices, vulgo *Alcades ordinarios*, alii decuriones, vel alii œconomum, deputatos, aut judices ob electum indignum, cæteræ aliorum officiorum electiones non ceſſabunt, quia in iſto caſu ſine dubio concurrunt rationes meæ opinionis ſuprà traditæ.

23 Quartò, obſervandum eſt indignum † eſſe illum, qui non habet qualitates ad officium neceſſarias (de quibus in ſuo cap. dicemus) nam indignus opponitur, & eſt contrarius idoneo, ut tradit Gutierrez ubi *ſuprà num.* 54. Fontanel. *dict. gloſſa* 10. *num.* 55. *verſ. quæ autem reddunt incapacem.* Idoneus autem quis ſit, vide per Tiraquel. *de pœnis ſemper quæſt.* 51. *num.* 42. Bald. *in leg. precibus Cod. de impuber.* Maſcard. *conſ.* 877. & 878. ubi an præſumatur, & quomodo probetur idoneitas.

Ea autem omnia, quæ ſupra dicta manent, electione facta de indigno, intelligi debent de indigno, & indignitate juris, & ejus prohibitione, non verò de indignitate facti ut probat Molin. *dict. lib.* 2. *cap.* 5. *nu.* 1. Peralta *in leg. cum quidam ibi n.* 4. *ff. de leg.* 2. cum aliis relatis per Caldam Pereiram *dict. tract. de nominatione, emphyteut. tom.* 3. *cap.* 10. *num.* 64. Fontanel. ubi *ſuprà num.* 52. & in alio cap. dicemus.

CAPUT VI.

De confirmatione electionis officialium à ſuperiore neceſſariò expetenda, quomodo fieri debeat, & de ejus effectu.

SUMMARIUM.

1 *Confirmatio officialium ſequitur electionem.*
2 *Confirmatio in oppidis Regiæ coronæ ab ipſomet Rege expetenda eſt.*
3 *Regis permiſſu ſeu tolerantia ſæpe confirmatio electionis non expoſcitur in oppidis Regiis.*
4 *Baronum in oppidis ab iiſdem expetenda eſt confirmatio electorum.*
5 *Nominati ad officia an juriſdictionem à Barone confirmante, an verò ab electoribus accipiant?*
6 *Expenditur in propoſito pro Baronibus* Text. in authent. de defenſoribus civitatum §. jusjurandum.
7 *Pro electoribus verò varia afferuntur jura* & n. 8. 9. & 10.
8 *Confirmatio ſimplex regulariter de novo nihil tribuit.*
9 *Intelligitur in propoſito* dict. §. jusjurandum & n. 12.
10 *Barones jus confirmandi electionem habentes non poſſunt reſpuere electum unicè ad Officium, nec unum ex electis & alium nominare, niſi electus incapax fuerit aut prohibitus officium exercere*, & num. 14.
11 *Juriſdictio electis & confirmatis conceſſa ordinaria eſt.*
12 *Barones ad quos adducuntur electiones Officialium, an ſoleant in Curia Regis reſidere vel in aliis divagare locis & an iſta confirmatio poſſit extra territorium ſuum ab eis fieri.*
13 *Barones poſſe extra territorium ſuum confirmationem officialium facere, id intelligit Fontanella procedere in Barone ſeu Domino à principe juriſdictionem habente, ſecus ab inferiore.*
14 *Confirmatio officialium poteſt fieri diebus feſtivis.*
15 *Confirmatio officialium electorum poterit adhiberi per procuratores, & ad hoc requiritur ſpeciale mandatum*, & numero 20.
16 *Confirmatio eadem poterit fieri per litteras.*
17 *Confirmationem ſi quis contradicat, ipſa judicialis efficitur.*
18 *Confirmatio facta poſt contradictionem, dicitur vera ſententia & definitiva.*

ELectionem ſeu nominationem officialium † ſequitur confirmatio, quæ confirmatio dicitur pars, & implementum electionis; conſiderato effectu, prout dicitur venditionem traditione impleri, quæ tamen ſine traditione perfecta eſt eleganter Otadus *conſ.* 146. *verſ. & ſi aliquando, & conſilio*, 18. *n.* 14. ubi diſputat an Confirmatio conferat jus, an verò exercitium adminiſtrationis, & ſanè confert jus, ſeu ſaltim titulum juris, *cap.* 9. *allegatione fin. verſ. ad ſecundam n.* 3. & 7. Tuſcus *conſ.* 707. *tom.* 2. *litt. C.* 1

Quæ neceſſariò † expoſcenda eſt in oppidis Regiæ Coronæ ab ipſomet Rege, quia Confirmatio ſemper ad ſuperiorem pertinet, ut notat Felin. *in cap.* 1. *de conſtit. col.* 7. Decius *in rubrica de confirmatione utili, vel inutili*, Bald. *in leg. fin. Cod. de legibus, & in leg. Barbarius in fine de officio prætoris*, Dec. *reſponſ.* 8. *numero* 225. *vol.* 1. Avend. *de exequend. mand. cap.* 19. *numero* 21. ſed Regis permiſſu, & tolerantia † frequenter in oppidis Regiis in quibus officialium electio pertinet ad Concilium, ſeu ejus vice ad certas perſonas, confirmatio hæc non expoſcitur, nec requiritur, ſed electio publicata à judicibus exhibetur, qui electos, & nominatos admittunt, & eis poſſeſſionem tradunt præſtitis de hoc actibus, quia ante adeptam poſſeſſionem & factam admiſſionem (quæ loco Confirmationis poteſt conſiderari) nondum plenum jus ſunt aſſequuti, nec officia- 2 3

les nuncupari poſſunt & pro talibus haberi ex Bald. *in leg.* 1. *ff. de officio præfecti*, Auguſtinus ubi ait quod in officiis tria requiruntur electio, acceptatio, & ingreſſus officii, & concludit quod poteſtas, antequam intret palatium, non poteſt exercere officium, quia non dicitur in quaſi poſſeſſione, quod etiam repetit idem Baldus *in leg. privatorum Cod. de juriſd. omnium jud.* Abbas *in cap. tranſmiſſa, num.* 3. *de electione* latè Curia Piſana *lib.* 1. *cap.* 13. *à n.* 4. *cum ſeqq. ubi* Azeved. *in additionibus littera, F. & littera, D.* Mieres *de majorat.* 1. *p. q.* 68. *num.* 26. *cum ſeqq.* ubi ait quod ad aliquod officium jus etiam in abſentia acquiratur, *lib. labeo* ubi notatur *ff. de jurejurando leg. publius Mevius ff. de condict.* & demonſtrat. ante acceptionem poteſt talis electio revocari, & illi non eſt plenè jus quæſitum, & irrevocabile allegat Bart.

4 Bald. Imola & alios plures. Sed in oppidis † Baronum, ſeu Dominorum confirmatio hæc ab eis expoſcenda eſt, ſi vel juriſdictionem plenam in oppido habeant ad quam pertinent officia præſertim juriſdictionalia, vel hoc jus confirmandi eis privilegium præſcriptione, vel alio quovis modo acquiſitum fuerit; & ita intelligenda ſunt quæ in propoſito tradunt Avend. & cæteri relati, & referendi; ſupponunt enim in ejus ſcriptis hanc Confirmationem à Dominis ſeu Baronibus efflagitandam, non tamen diſtinctè quo jure procedant, ſignificant.

5 Sed in propoſito illud primo loco † ſatis notandum & diſputatione dignum ſe offert utrum iſti nominati, vel electi à Concilio ſeu electoribus deſtinatis, videantur juriſdictionem vel officia ſua à Domino, ſeu Barone confirmante accipere, an verò ab electoribus, vide D.Solorz. *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 26.

6 In qua quæſtione pro Dominis perpendi ſolet † textus *in authent. de defenſoribus civitatum §. jusjurandum* ibi: *jusjurandum verò præbens quod omnia ſecundum legem ac jus agat, eſt omnium communiter confirmandus, ſicut nunc ex præcepto glorioſiſſimorum noſtrorum præfectorum, in biennio vero, eſt removendus à curia non habente licentiam à clariſſimo provinciæ judice removendi eum, ſed ſi quid videat agere non rectè nuntiare ad glorioſiſſimos noſtros præfectos, unde ei fiat vere privatio: unde etiam datur*, & ubi notat *gloſſa verbo removendi eum, & verbo datur*, cujus text. authoritate ita axioma hoc firmat Bald. *in cap. cum omnes num.* 22. *de conſtitut. & in cap. ad hæc de allodiis in uſibus feudorum*, Angel. *in dict. authent. de defenſoribus civitatum §. de cætero*, Covarr. *in pract. cap.* 4. *num.* 6. *verſ.* 2. *concluſio.* Molin. *de hiſpan. primogen. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 10. Nata *conſ.* 636. *num.* 67. *vol.* 3. Avend. 1. *part. de exequend. mandatis cap.* 19. *n.* 21. *verſ. facta autem electione*, & allegat gloſſa. *in cap. relatum de præbendis*, Joannes Gutierrez *conſ. num.* 20. ibi: & confirmatur quia nominati ad magiſtratus non habent ſolidam juriſdictionem quo uſque fuerint confirmati à ſuperiore cui competit Confirmatio, nam ab eo cenſetur habere ſolidam juriſdictionem, ſed eſt textus *in leg. defenſores* 4. *Cod. defenſ. civitat. §. de cæteris col.* 3.

7 Contraria tamen † ſententia verior, & receptior eſt, quæ ſequentibus fulcitur, & ſuadetur fundamentis, & primo ex *textu in leg. quia ff. de juriſdict. omn. jud.* ibi: *& quia nec principaliter ei juriſdictio data eſt, nec ipſa lex differt, ſed confirmat mandatam juriſdictionem*, ubi gloſſa *verbo nec ipſa lex ita pungit*; dic ergo, *non eſt hic per omnia paria aliquid ab aliquo dari, & aliquid confirmari.*

8 Secundò *ex textu* † *ſingulari, & eleganti in leg. ſi donatæ* 37. *§. ſi ſponſus ff. de donationibus inter virum & uxorem* ibi: *quia bene factam donationem confirmare videtur, non inchoare novam.*

Tertiò quia † Confirmatio ſimplex regulariter ni- 9
hil de voto tribuit, nullumque defectum aut obſtaculum tollit *cap.* 1. *ubi gloſſa* 2. *cap. cum delicta cap. examinata de confirmatione utili vel inutili* Mandoſius *regula* 22. *quæſt.* 10. *num.* 2. Molina *lib.* 2. *c.* 3. *num.* 47. & aliquos refert Hieronymus *ſuper* 8. *regul. juris Cancell. gloſſa* 45. *§.* 1. *num.* 76. Salgado *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 11. *n.* 37.

Quartò pro hac opinione † eſt mirabilis gloſſa, 10
& quia verbo *nec ipſe*; ubi poſtquam prænotavit & retulit eos qui juriſdictionem ordinariam dare poſſunt, addit ſequentia verba: *item conſenſus univerſitati licèt à Præfecto confirmari debeat*; quam profecto juriſdictionis dationem non confirmanti, ſed eligenti univerſitati tribuendam apertè ſupponunt, notat Jaſon qui pro regula conſtituit *in leg. more ff. de juriſdictione omnium judicum num.* 26. & in propriis terminis confirmationis officiorum Burgos de Paz *conſ.* 48. *n.* 2.

Qua opinione prout veriore retenta in nihilo ei 11
obeſt textus *in dict. §. jusjurandum* (cujus verba in contrariam opinionem viros magnos Covarr. & Molina coëgerunt) dupliciter enim ei ſatisfieri poteſt; & primo quod illud verbum *datur*, non debeat referri ad verbum curæ ſed ad verbum Confirmationis oppoſitum in initio textus, ut ſit ſenſus, *ut inde ei fiat curæ privatio, unde etiam datur confirmatio.*

Secundò quia illius textus † ſuppoſitio in prædi- 12
ctis verbis procedit in confirmatione voluntaria, & in confirmante, cujus ſit libera facultas non admittendi vel reſpuendi electum, vel privare officio eum ante terminum expletum, vel ob aliam cauſam, quæ ſuadent verba illa; *ſed ſi quid videatur agere non rectè nuntiare ad glorioſiſſimos noſtros præfectos, ut inde fiat curæ privatio unde etiam datur.* Secus autem eſt, & diverſum jus conſideratur in confirmatione neceſſaria, ſicuti eſt iſta de qua agimus. Domini enim ſeu Barones † 13
qui jus confirmandi habent electiones, ſeu nominationes officialium non poſſunt eos pro ſuæ voluntatis libito reſpuere, ut docet Ripa *in tractatu de peſte lib. de remediis, ad ſervandam ubertatem numero* 193. *in fine* ubi allegat textum *in cap. de officio cuſtodis*; ſeu non admittere, nec poſtquam Confirmationem præſtiterunt eos privare, ut affirmat Covarr. *in dict. cap.* 4. ibi: *hic enim conſtituuntur liberi à Domino*, & expreſſius *in cap.* 9. *pract. num.* 4. ibi: *quod planè conſtat quod hi, qui judices ordinarii omnino ſunt, adeo firmam juriſdictionem habentes, quod etiamſi ad plebis electionem per ipſum Dominum confirmentur & conſtituantur, nihilominus liberum ei non eſt eorum juriſdictionem impedire, aut tollere*, ſequitur Azevedo *in leg.* 45. *num.* 4. *lib. recopil.* unde ſuccedit elegans doctrina, *in dict. leg. more num.* 51. *ff. de juriſdict. omnium jud.* ibi: *quandoque quis confirmat aliud quod non eſt ipſo jure nullum, ſed eſt imperfectum, aut quando ſuperior confirmat electionem, tunc non videtur dare qui confirmat, ſed videtur imperfectum perficere*, ut in authent. de defenſoribus civitatum §. interim: *ſimiliter cum prætor interponit decretum alienationi, emancipationi & ſimilibus, non videtur ille dare aut facere illum actum, ſed confirmat, & perficit: quando quis jus confirmat actum perfectum, & validum, & tunc aut ille actus non erat in ſua libera poteſtate, quia tum non poterat tollere, & tunc qui confirmat*

confirmat non dat, ut in leg. unum ex familia §. ſi de Falcidia ff. de leg. 2. quod ita etiam firmavit Bald. *in leg.* 2. *Cod. de teſtamentaria manumiſſ.* ibi: *& nota quia interdum illud, quod confirmatur eſt de ſe validum, & perfectum, & certum, & prius tempore, & tunc aliàs confirmator non dicitur diſponere, etiamſi ſit ſuperior ut notatur ff. de juſtitia & jure leg. manumiſſiones in* 1. *gloſſa interdum*: id quod confirmatur eſt Principiatum, ſed non perfectum, nec conſummatum reſpectu finis ad quem ordinatur, ut electio quæ Confirmationem deſiderat, & tunc confirmator dicitur confirmare, id eſt cum alio firmare non per ſe diſponere ut *ff. de juriſdict. omn. jud. leg. & quia*: Imola *in cap. inter dilectos de fide inſtrumentor. num.* 4. ubi Felinus *num.* 15. & ipſum obſervat Matienço *in leg.* 3. *n.*10. *lib.* 5. *recop. gloſſ.* 17. & citra reſolutionem ſupra traditam ſingulariter adverte quod confirmatio Dominorum dupliciter debet fieri. Primò quando ad quodlibet officium unus tantum nominatus, & electus fuit, & tunc abſolutè, & omnino neceſſaria dicitur confirmatio cum non ſit locus optioni, optare enim eſt unum de duobus, vel tribus aut pluribus eligere. Avend. *de metu lib.* 2. *cap.* 5. Secundò quando pro uno quoque officio duo, vel tres nominantur à Concilio vel electoribus, ut Dominus, vel Baro ex eis unum optet, & officio præficiat, ut pluribus in locis ita ſolitum eſt, & in confirmatione, quam civitas hæc quotannis præſtat primis diebus Januarii officialium villæ de Tudela de Duro uſitatur, & hoc caſu pro ea parte qua optio unius ex contentis in nominatione fit, utique de novo dare videtur confirmans, & ſecundum hanc diſtinctionem percipere debes quæ in reſolutione hujus quæſtionis *in dict. cap.* tradidimus & intelligendi ſunt DD. ibi relati, adde Molinam *de hiſpan.* 1. *gen. cap.* 25. *num.* 10. Fontanel. *dict. clauſ.* 4. *gloſſa num.* 137. Pelaz de Miere *de majorat.* 1. *p. quæſt.* 71. *num.* 57. *&* 4. *part. quæſt.* 2. *à n.* 91. ubi differit an confirmatio privilegii quid de novo concedat, qui ait hoc omne multum conferre ad plura negotia quæ in Regali Cancellaria agitantur, & contingunt.

In hac verò Confirmatione, in utroque caſu ſu-
13 prà relato non poteſt confirmans reſpuere † electum unicè ad officium, vel unum ex electis, & alium nominare, ut docet Ripa *in tractat. de peſte lib. de remedio ad conſervandam ubert. n.* 193. *in fine*; ubi allegat *textum in cap.* 1. *de officio cuſtodis* niſi electus ſeu nominatus fuerit incapax, vel prohibitus officium exercere; quia ad confirmantem pertinet cognoſcere de inhabilitate ad petitionem partis, vel ex officio ut *in cap. Venerabilis, & cap. nihil de elect. & cap. nobis de conceſſ. præbendæ* eleganter Bobadilla *lib.* 2. *polit. cap.* 6. *art.* 16. *num.* 155. ibi: *Ni aun depende confirmar los officios que el conſejo ſen nalla y preſencia, ſi no fuere por notorio defecto de incapacidad*: docet expreſsè Joan. Gutierrez *conſ.* 21. *n.* 20. & hoc caſu quando invalidatur electio, an iterum ipſi electores debeant aliam electionem facere vel priventur pro illa vice eligendi facultate, tranſire debeat electio ad ſuperiorem, ut in alio cap. dictum à nobis manet.

14 Juriſdictio autem, quæ his † electis & confirmatis conceditur ordinaria eſt, cum ex permiſſu, ſeu tolerantia Principis vel conceſſione ejus proveniat officii electio, ſeu confirmatio ex Bart. *in leg. ne quidquam §. ubi decretum ff. de officio proconſulis* 1. *lectura à num.* 5. *&* 2. *num.*8. Didacus Covarr. *lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 4. & alios refert Molina ubi *ſuprà num.* 12. Fontanella *in loco ſuperius adducto num.* 129. Opportunè etiam hîc venit inquirendum an frequenter Domini † ſeu 15
Barones ad quos adducuntur ſeu mittuntur electiones officialium ſoleant in Curia regis reſidere, vel in aliis locis divagare, an confirmatio iſta ab eis poſſit extra territorium ſuum fieri; in quo dubio affirmativam ſecurè poteris retinere opinionem, nam electio hæc officialium, ſeu confirmatio voluntariæ eſt juriſdictionis ut *in cap.* diximus, & ita obſervat Fontanel. *de pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſſa* 10. *part.* 1. *n.*80. actus verò voluntariæ juriſdictionis extra territorium exerceri poſſe nullus ambigit, & ita intelligitur communiter *text. in leg. fin. ff. de juriſdict. omn. jud.* ut ibi notatur Decius *num.* 5. *cum ſeqq.* Covarr. *lib.* 3. *var. reſol. cap.* 20. *num.* 8. Boërius *deciſ.* 20. qui teſtatur in ſenatu Burdegali deciſum, Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 19. *à n.*7. *cum ſeqq.* Maranta *in praxi* 4. *part. diſt.* 18. Stephanus Gratian. *deciſ. Provinciæ Mardriæ.* 98. Fontanel. *in terminis dicto loco à n.* 107. *qui n.* 109. *repro.* Avend. *dict.* 1. *part. de exequendis cap.* 19. Contrarium tenentem dicens non excludere rationem qua Avend. movetur.

Supra dictam verò reſolutionem † intelligit 16
Fontanella *num.* 11. procedere in Domino, vel quovis alio habente juriſdictionem à Principe, ſecus verò ab inferiore, hic enim non poteſt extra territorium juriſdictionem etiam voluntariam exercere, & ſic nec tales electiones, ſeu confirmationes facere, quam differentiam probat textus *in leg.* 2. *de officio proconſul.* extra urbem exiſtenti exercitium voluntariæ juriſdictionis tribuit, & illud denegat ejus delegato de quo per Bart. *in leg.* 1. *num.* 35. *Cod. de ſumma Trinitate & fide, & charitate*, & Bald. ibi *numero* 14. Dec. *in leg. fin. num.* 6. *Cod. de juriſdictione omn. jud.* Rip. *in tract. de peſte tit. de remedio ad curandam peſtem remedio ult. num.* 50. Roland. à Valle *conſ.* 91. *num.* 12. *vol.* 3. unde putabant Bald. & alii quos refert Covarr. *dict. cap.* 20. *num.* 8. quod licèt Epiſcopus poſſet extra territorium beneficia conferre; quia hic eſt actus voluntariæ juriſdictionis, non tamen id licere vicario ipſius Epiſcopi, quaſi habeat ab inferiore à Principe juriſdictionem, ſed decipiuntur, & ſignanter eos carpunt Covarr. & Boërius ubi *ſuprà* Gratianus *d. deciſ.* 98. Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 29. *cum* 3. ubi pluſquam 70. DD. in id comperit Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 8. *n.* 226. quod refert & ſequitur Fontanella ubi *ſuprà n.* 111.

Ex eadem diſtinctione quod confirmatio † offi- 17
cialium potuit fieri in diebus feſtivis in lectionibus diximus, & ſatis aperte comprobatur *ex dictis à* Guidone Papa *deciſ.* 215. *per totum*, ac juramentum præſtari ab electoribus, ut etiam manet à me dictum, & obſervat Fontanel. ubi *ſuprà n.*113. *& clauſ.* 1. *n.* 29.

Rurſus & confirmatio poterit † fieri per procu- 18
ratorem *ex notatis per gloſſam in leg. cum eſſet mihi verſ. ſolet ff. de ſervit. ruſtic. præd. leg. cette. §.* 1. *ff. de Precariis*, notat expreſsè Avend. *dict. cap.* 19. *prætorum n.* 21. nam poteſt quis per alium, quod poteſt facere per ſe ipſum, à qua utique regula caſus de quo eſt noſter ſermo non inveniatur exceptuatus, & qui regulæ limitationem allegat, debet habere pro ſe legem.

Alio caſu neceſſarium puto ſpeciale mandatum † 19
requiri propter rei gravitatem, cum agatur de tam magno præjudicio, *argu. textus in leg.* 5. *§.* 1. *ff. ad Trivell.* ubi Bart. *in moli. leg. filius familias col. fin. ff. de donat. & in leg. Paulus ait ff. de acquir. hæredit.*

hæredit. Theſaur. *deciſ.* 155. & ex rationibus adductis per Fontanellam ubi *ſuprà clauſ.* 4. *gloſſa* 5. *n.* 46.

20 Et ſequenter confirmatio talis † poterit fieri per literas *ex textu expreſſo in cap. agnoſcitur de his quæ fiunt à Prælatis ſine conſilio capituli*, notat Avend. & cum eo Fontanel. uterque ubi *ſuprà*. Præterea illud advertendum duxi, quod officiorum electio, & confirmatio non ſolum eſt actus voluntariæ juriſdictionis, ut diximus ſuprà, ſed extrajudicialis; & in ea extrajudicialiter debet procedi, & confirmari proceſſus extrajudicialis, ut cum Lambertino *lib.* 2. *de jure patronatus, part.* 2. *quæſt.* 2. *Princip. art.* 3. *n.* 9. tradit Hieronymus Gonzalez *in reg.* 8. *cancel. in annotat. nullit. & attentat. in cauſis benef. n.* 43. *gloſſa* 9.

Si tamen aliquis contradicat † confirmationem
21 faciendam aliquid contra electum objiciens efficitur judicialis ex eodem Lambert. *in cap.* 4. *art.* 11. quæ eſt Prin. 2. *part. lib.* 2. *n.* 67. *cum ſeqq.* ex gloſſa *in repet. cap. fin. de electionibus*, ubi communiter per DD. notatur loquendo de inſtitutione, & confirmatione quod in eis appareat contradictio ſine dubio interveniet cauſæ cognitio.

Vel confirmatio dicitur vera † ſententia defi-
22 nitiva, & idem omninò erit affirmandum quando nullus comparuit contradictor, ſed ſuperior confirmans ex officio diſcuſſit negotium cum vera cauſæ cognitione, & aſſignavit promotorem fiſcalem qui contra electum aut formam quidquam alleget, & opponat; Philippus Francus *in c. conſtitutis appellat. n.* 1. *columna* 4. quæ loquitur in confirmatione ubi Hoſtienſis, Imola, Antonius de Butrio, Joannes Andreas *in cap. avaritiæ de elect. lib.* 6. Bertachin. *in ſuo repertorio verbo confirmatio poteſt ſub num.* 80. *ad med.* ubi ait, quòd confirmatio Prælatorum facta in contradictorio judicio eſt ſententia definitiva, & confirmat electionem aliàs nullam, ſecus ſi fiat de plano, & contradictorio judicio, ſed extrajudicialiter, quia tunc eſt interloquutoria, & allegat Bald. *in addit. ad ſpeculat. de appellat. verſ. pro definitiva, & gloſſa in dict. cap. fin. verbo inanes de elect. in* 6. & ideo Bertach. *dict. loco numero* 100. ait quod confirmatio cum petitur, & nullus ſe opponit non requirit libellum, nec litis conteſtationem ſecundum Speculatorem *tit. de libelli conceptione*, §. *nunc videndum n.* 6. *& conſ.* 33. Franch. Mar. *deciſ. delphin.* 1357. Cardin. *cap.* 9. *tom.* 3. *littera E. conſ.* 70. *num.* 5. *& conſ.* 711. *verbo confirmatio vim deffinitivæ*, Salgado *de Regia protect. part.* 1. *cap.* 13. *n.* 6. *cum ſequentibus*, quanti verò momenti, & ponderis ſit hæc ratio propter quam confirmatio ſit actus judicialis, facilè percipere poteris, ſi advertas quatuordecim differentias eſſè inter judiciales actus quos retulit Abbas *in cap.* 51. *ex numero* 7. *uſque ad num.* 10. *de appell.* & ſpecificè proſequitur, & ſatis accuratè explicat Hieronymus Gonzalez ubi *ſuprà ex numero* 29. *cum pluribus ſeqq.* qui notanter *advertit num.* 36. quando cognoſcetur ſi appellatio eſt, à confirmatione, vel actu judiciali aut extrajudiciali ſumma ex diſtinctione ſuprà tradita hoc dependet, qui plures refert, apud quem ſucceſſus occurrat videre potes.

CAPUT VII.

De prohibita officiorum continuatione.

SUMMARIUM.

1 *Continuare officia Reip. in una eademque perſona legibus antiquis ubique invenitur prohibitum.*
2 *Continuationis prohibitæ traditur ratio* remiſſivè.
3 *Officia annalia debent eſſe ſaltim per triennium aut ex cauſa per ſexennium, non autem fieri perpetua.*
4 *Officiales omnes ad beneplacitum conſtituti in dubio cenſentur annales.*
5 *Auditores & ſenatores Regis per annum ſolum nominantur, ſed ſingulis annis confirmatio & prorogatio ad curiam mittitur, unde perpetua eſt eorum dignitas.*
6 *Barones aut Domini locorum ultra annum officiales creare non poterunt.*
7 *Univerſitas non tenetur recipere officialem creatum ultra annum.*
8 *Confirmari non poterit officialis poſt annum elapſum.*
9 *Electio facienda per annum ſi facta fuerit per plures an remaneat pro uno tantum, an verò vitietur in totum diſputari ſolet?*
10 *Electio officialis facta ultra annum ſuſtineri poteſt, ſi ita principi placeat.*
11 *Electio ultra annum admittitur dummodo conſuetudo ſit ut amplius durent officia.*
12 *Quod procedit etiam in officiis exigui momenti & quando in oppido non reperiuntur facile officiales idonei.*
13 *Officialis ultra annum munus exercere poteſt quando electus ad idem officium nondum adeptus fuiſſet poſſeſſionem.*
14 *Officialis tranſacto anno ſui officii ad idem non niſi lapſo quinquennio, & ad aliud niſi triennio poteſt promoveri.*
15 *Quod procedit etiamſi ipſe electus & nominatus, velit nominationi aſſentire.*
16 *Expenditur in propoſito*, textus in leg. ſponte 17. ff. de muneribus & honoribus.
17 *Schedulæ Regiæ ſolent in Hiſpania expediri quibus pro uno quoque oppido admiſſio ad idem officium poſt triennium præcipitur.*
18 *Continuatio officii inter diverſas perſonas maximo ſanguinis vinculo vel neceſſitudine conjunctas, ut patrem & filium &c. prohibita eſt.*
19 *Continuationis officii inter patrem & filium &c. vetitæ traditur ratio* remiſſivè.
20 *Guelphorum & Gibelinorum factiones referuntur in propoſito* ex Hiſtoria.
21 *Blancos inter & Nigros fratres diſſidia enarrātur.*
22 *Reſcripta vulgò*, Cartas acordadas, *expediri ſolent in Conſilio Regio in favorem villarum ubi ſunt officia annalia, quibus cavetur ne in electionibus officiorum patres filiis, & viciſſim, nec fratres fratribus ſuffragia præſtent.*
23 *Continuatio officiorum non ſolum in honorificis, ſed & in lucroſis & pœnalibus vulgò* de Carga, *à jure noſtro reprobatur.*
24 *Continuatio officiorum non eſt reprobanda dum electio officialis ſit à tota univerſitate ſeu toto Collegio nominante & nemine reluctante; nec dum eſt penuria Civium idoneorum ad officia gerenda,*

gerenda, & num. 25.

26 *Continuatio officii decurionatus non prohibetur.*

1 OFficia Reipubl. † in una perſona continuare antiquis legibus cautum ubique invenimus, nam & Athenis ut tradit Demoſthenes, ſancitum extitit ne cui iterum ſindicum fieri liceret crearive à populo. Idque ne ſindicia (hoc eſt) ſindici munera, ad publicam utilitatem inventa verterentur in quæſtum, compendiumque privatum, refert Petrus Gregor. *ſintagm. juris* 3. *part. tit.* 49. *cap.* 5. *n.* 3. quin imo *lege duodecima tabularum*, ita cavetur inter eundem magiſtratum ni interfuerint decem anni ne quis capto & extito libro *lib.* 3. *ab urbe condita*, & *lib.* 40. apud Romanos ſemper pernicioſam magiſtratuum continuationem viſam fuiſſe docet Simancas *lib.* 8. *de Rep. cap.* 36. *nu.* 2. Sed & poſtea idem Imperatorum, & Cæſarum ſanctionibus ſtabilitum fuit *ut in leg.* 3. *Cod. de muner. & honor. non continuandis lib.* 10. *& in rubrica illius tituli* ibi: *& intervallis*, quæ verba utique reſpiciunt ad intercapedinem, & temporis ſpatium quod in una perſona finito officii tempore debet intervenire, ut ad idem reaſſumatur, tradit Garcia Toletanus *in lucerna Rubricarum poſterior. lib. Codicis dict.* 11. *nu.* 7. & licèt *dicta leg.* 12. *Tabularum* eſſet dicendum ad quinquennium in confirmatione ejuſdem officii numeris redactum fuit *ut in leg.* 2. *Cod. illo tit.* ibi: *ab honoribus ad honores quinquennii vacatio datur.*

2 Cujus continuationis prohibitæ rationem † eleganter tradit Petrus Greg. *ſyntagm. jur.* 2. *part. lib.* 18. *cap.* 13. *nu.* 29. ibi: *nec valens quidem continuare vel repetere honores temporaneos, poſt aliter in leg. Juliam de ambitu cum publicæ diſciplinæ ſemel geſtæ ſufficiunt: nec veniat frequentia ordinationis ex continuatione curæ, & per quandam machinationem muneris renovando fiat aliquibus infinita prædicta gubernatio.* Ubi allegat textum *in leg. unic. Cod. ad leg. Juliam de ambitu & in authent. de defenſoribus civitatum*, & quia officia per circulum civitatis ad omnes ejus habitatores ſpectant, ut *in authentica §. interim, ſed ſervandum circulum habitatoribus civitatis, quorum aliqua ratio eſt hoc implentibus, & dum circulus expletur, rurſus revertentibus ad ſolicitudinem, ut magiſtratus, & honores Reip. continuentur*, ut ſic omnes præmii, & honoris ſæpè virtutum ſint ſcitatores, ut *ex Homero* tradit Tullius 1. *Tuſcul. in principio.* Claudian. 1. 66. ibi:

Egregios invitant præmia mores:
Hinc priſcæ redeunt artes, felicibus inde
Ingeniis aperitur iter ſpretæque coluntur
Muſæ.

Juvenalis *ſatyra* n. 10.

Quis enim virtutem amplectitur ipſam,
Præmia ſi tollas?

Et in diſtributione, & in partitione officii Reipub. ita ſingulariter attenditur, *in leg.* 3. *n.* 4. *lib.* 7. *ordinamenti Regal.* ibi: *La otra por que naturalmente la eſperanza diſputa los hombres a travajan de ſer buenos, virtuoſos, y los diſcretos conozen que la honrra es privilegio de la virtud, y quando conozen que los officios de honrra ſe an de dar a los, que fueren allados buenos, e virtuoſos, y no por ſer hijos de los officiales, o alcades todos ſe es fuerzan en exercitarſe en las virtudes y bondad por alcanzar el premio de la honrra*, Avend. *in cap.* 19. *Prætorum part.* 1. *num.* 19. *verſ. item qui pluribus annis* ubi ait, quod in hoc ne ordo & circulus pervertatur, omnis color fraudis debet vitari, & allegat Bald. *in leg. nemini Cod. advocatis de verbor. judiciorum.*

Et ex eadem ratione provenit officia annalia 3
eſſe debere vel ſaltim per triennium vel ex cauſa per ſex permanere, non autem perpetua fieri, vel dividuare, & ita publicè expedire, ut Ariſt. *politicorum* 2. Ægidius *de regimine Principum lib.* 3. 1. *part. cap.* 13. Bieſſius *de repub. lib.* 4. *num.* 11. Nevizan. *in ſilva nupt. lib.* 5. *num.* 100. *ad finem* ubi eleganter Tacitus *lib.* 2. *annal.* ait, *ſuper viri vitam annua magiſtratus deſignatione quid ſit honorem per quinquennium agitet, quid ſuper omnium vitam*, & Caſſiodorus *lib.* 7. *variarum, prudenter inſpexit antiquitas provinciarum dignitates, annua ſucceſſivè reparavit, ut nec diutina poteſtate unus inſoleſceret, & multorum profectò gaudia reperent; ſufficit enim unicuique diviſione laudatum; quia dum tempus poteſtatis prolixum quæritur culparum opprobria non mutantur*, & Joſeph. *lib.* 5. *de bello judaico; annuis vicibus Romani Magiſtratus mutantur, quo ſit ne inſolens diu maneat, & moderatior citò ſuccedat*, & leg. 12. Tabularum *ita etiam cavebatur civitatem annali leg. ſervato*, & Cicero *Philippica* 1. *lex melior utiliorque etiam Reipub. ſæpius efflagitata, qua ne prætoriæ Provinciæ plus quàm annum, neve plus quàm biennium conſulares obtinerentur*, notat Gregor. Lopez *in leg.* 6. *tit.* 4. *p.* 3. verbo *acavaren el ſu tiempo*, Petrus Surdus *conſ.* 261. *in princ. vol.* 2. & apud varias nationes officia annalia, & per minus tempus durare refert ille magnus Politiæ Magiſter Caſtillo de Bobadill. *lib.* 1. *politicor. cap.* 17. *ex nu.* 15. & facit textus *in leg. nemini Cod. de ſuſceptoribus lib.* 10. Capitius *deciſ.* 121. *n.* 4. & de jure noſtro Regio eſt textus *in leg.* 1. *tit.* 7. *lib.* 3. *Recopil.* ibi: *Mandamos que los aſiſtentes, y governadores de nueſtros Reynos cumplido el tiempo de los dos annos que hubieren tenido los officios hagan reſidencia y antes ſi vieremos que cumple a vueſtro ſervicio y al iven de la Ciudad, o Villa donde eſtubiere el tan aſiſtente, o correidor, y que no puedan ſer probeidos por mas tiempo de los dichos officios haſta que hagan la di ha reſidencia aun que a Ciudad, o Villa de reſiden lo ſupliquen*, notat Bobadill. *lib.* 5. *politic. cap.* 3. *num.* 143.

Et omnes officiales conſtituti † ad beneplacitum cenſentur in dubio annales Amad. *ad Vincent. de Franquis deciſ.* 409. *n.* 11. licèt contrarium obſervaverit Greg. Lopez ubi *ſuprà*, Burgos de Paz *conſ.* 21. *n.* 6. & ejus relatis Pelaez de Mieres *de Major.* 4. *part. quæſt.* 10. *nu.* 63. de quo latius *in alio cap.* dicendum eſt. 4

In Curia noſtra Auditores, & † ſenatores Regis per annum tantum nominantur, licet ſingulis annis mittatur ad curiam Confirmatio, & prorogatio, & ſic perpetua eſt eorum dignitas; unde univerſitas, & quodlibet oppidum cui ex privilegio ſeu conſuetudine competit officiales creare non poterit id facere niſi per annum ad textum *in authent. de defenſoribus civitatum §.* 1. *col.* 3. & Abbas *in cap. finali de judiciis*, maximè ſi Principi ſubeſt; Cabedo *dec.* 84 *part.* 2. *n.* 6. nec Barones, † aut Domini locorum ultra annum officiales creare poterunt, Vincentius de Franquis *dec.* 409. *in princ.* ſequitur Dom. de Pont. *in tractatu de poteſtate proregis tit. de electione officialium nu.* 2. Boërius *deciſ.* 149. Francus Marcus *dec.* 29. *part.* 2. nec univerſitas † creatum officialem ultra annum tenetur recipere Capib. 1. *de Baronibus pragmatica* 3. *num.* 139. debent enim Barones ſuos conſtituere officiales per tempus ordinarium. 5 6 7

8 Quin imo elapſo † anno officialis non poterit confirmari in officio *ad textum in dicto authentico de defenſor. civit. §. fin. leg. Divus ubi omnes ff. ad municipal. §. 1. Inſt. de perpet. & temp. action.* Romanus *ſingular. 95. & 662. alias 669.* Jaſ. *in leg. & ſuum hæredem §. hodie ff. de pact.* Alban. *in addit. ad Bart. in leg. nulli num. 11. ff. quod cujuſque univerſ. nom.* Nata Conſilio 58. *n. 9. vol. 1.* Corſetus *ſingulari* 388. Vibius *deciſ.* 129. Mazarat. *lib. 1. caſu* 64. Vincentius de Franquis *deciſ.* 479. Alfon. Ann. *allegat. 15. & ſingulari* 369. ubi ampliat in officiali univerſitatis aliquo reſultante (de quo alibi diximus) Franquis *deciſ. 11. & 609. num.* 2. Petrus Surd. *Conſilio 261. num.* 13. in tantum quod Baro uti primus civis (ad notata per Franquis *deciſ.* 197.) poteſt impedire Confirmationem officialis faciendam per univerſitatem, ſi ipſe contradicit, Alfonſus de Ann. *allegat. 15.* & notat *addit. ſui filii ad Vincent. de Franquis deciſ. 2. & 264. deciſ. 609. cap. 16. l. de Baronibus pragmat. 5. n. 67.* dicens quod erit ſindicandus in fine officii, licet contrarium notetur per Franquis *deciſ.* 479. & vide in propoſito Cancerium *lib. 2. variarum cap. 2. n.* 257. Laudus de officialibus *quæſt.* 114. Surdus *conſilio 261. n. 6.* ubi quod antequam confirmetur debet ſindicari *ex Bart. in leg. neminem Cod. de ſuſcept. lib.* 10. latè Maſtrillus hæc & alia in propoſito doctiſſimè referens de magiſtratibus *lib. 1. cap. 23. à n. 61. cum ſeqq. & deciſ.* 185.

9 Et ſi electio facienda † per annum, facta fuerit per plures, an remaneat pro uno tantum anno, an verò vitietur in totum diſputari ſolet? & Romanus *conſ. 66.* affirmat nec pro uno anno valere, quando ſtatutum dat formam actui electionis, ita ut actus ſit individuus *quia tunc utile per inutile vitiatur*, ſequitur Alciatus *in leg. 1. §. ſi mihi Pamph. num. 9. ff. de verb. obligat.* Cabedo *deciſ.* 84. *num. 7. part. 2.* Proſperus Petra *in additionibus ad cap. deciſ.* 49. *littera B.* & nos alibi jam diximus, ſed illud quod ſuprà diximus electionem officialium ultra annum factam non ſuſtineri nec admitti
10 debere limitatur, præter quam † ſi aliud Principi placeat, ita Joannes de Platea *in lib. 2. & 3. Cod. de diverſis officiis, tit. 2.* Alciatus *in ſpeculo ſummi Pontificis cap. 54. num. 8.* an autem in hoc caſu requiratur eadem ſolemnitas ſicut in electione vide Angelum *concluſ.* 280. Cavalcanum *dec. 15. num. 37. part. 2.* licèt debet præcedere ſindicatus. Nata *conſ. 57.* & ita practicari proteſtatur Coſta *de remediis ſubſidii, remedio 72. num. 4.* Sotum *in dict. leg. ne omnem Cod. de ſuſcept. lib. 10.* ubi Aretinus.

11 Propterea, & limitatur ſi fuerit † conſuetudo quod officia plus durent, Purpuratus *conſilio 127. num. 3.* Laudus ubi *ſuprà dict. quæſt.* 129. Gabriel *de conſuetudine conſ. 1. num. 41.* Nata *conſ. 58. n. 2.* Greg. Lopez *in leg. 9. gloſſa 5. tit. 18. part. 2.* & in officiis parvi momenti & exigui, & quan-
12 do † facilè in oppido non inveniuntur officiales apti: Surd. *conſ. 261. nu. 10.* ubi ſubdit quod propter hujuſmodi neceſſitatem licet in eadem curia judicem & actuarium agere, Lucas de Penna *in leg. 1. Cod. de primiceriis lib. 12.* Nata *conſil. 58. num. 3.* & conducunt tradita per Bobad. *lib. 1. politic. cap. 12. num. 28.*

13 Rurſus, & ultra annum poterit officialis † exercere, quando electus non fuiſſet adeptus poſſeſſionem, nam tunc in officio exiſtens poteſt adminiſtrare *leg. 1. §. adminiſtrantem, ut omnes judices leg. meminiſſe ff. de officio proconſulis.* Guid. Papæ *conſ. 188. & deciſ.* 501. Carrotius *de locato tit. de Caſtellanis quæſt. 4. num. 3.* Aviles. *in cap. 5. prætorum*; & Prorex cui finitum fuit tempus tenetur expectare donec ſucceſſor nominatus vadat, aliàs punitur; Vincent. de Franquis *deciſ.* 393. & debetur ſalarium pro illo tempore, Maſtrillus ubi *ſuprà dict. cap. 23. n. 77. in fine, & in cap. 21. notab.* 12. ſicut è converſo nec admittere tenetur ante lapſum annum *leg. ſi ire oportet §. conſequens in fine ff. de excuſat. tit.* ubi Bald. Aviles *in cap. 5. prætorum verbo deldia.*

Ex quibus officiorum continuatio exoſa omni jure, & valde præjudicialis ſemper viſa fuit, itaque officialis tranſacto † anno ſui officii ad idem 14
non poteſt niſi lapſo quinquennio, & ad aliud niſi triennio promoveri *leg. 2. Cod. de muneribus, & honoribus non continuandis lib.* 10. P. Gregor. ubi *ſuprà dicto cap. 13. num. 29.* Latè Joannes Anton. Navarrus *in obſervat. ad leg. ab honoribus Cod. de muneribus, & honor. non contin. lib.* 10. Vincent. de Franquis *deciſ.* 210. *n.* 13. ubi additio Amendolæ: quod procedit † etiam ſi ipſe electus, & no- 15
minatus velit, & ſponte nominationi aſſentiat, Craveta *conſ.* 459. *dub. 71.* Surd. *dict. conſ.* 261. *n.* 3. Vacatio enim hæc non eſt in favorem ejus tantum, ſed aliorum de populo introducta, ut ſupra dictum manet: Aymon Craveta *conſ. 259. n. 3.* & confirmat Vincentius de Franq. *deciſ. 264. n. 2. & deciſ.* 479 *nu. fin.* ubi additio Amendolæ tradit latiſſimè Vibius *deciſ.* 129.

Cui reſolutioni ſecundum eum non oberit † 16
textus in leg. ſponte 17. *de muneribus, & honoribus* ibi: *Sponte provinciæ ſacerdotium iterare nemo prohibetur:* quia procedit in officio quod cum ſumptu exercetur, ut docet poſt gloſſam *in dict. leg. ſponte* Joannes de Platea *in leg. 1. Cod. de muneribus, & honor. non contin. lib.* 10. & eſt de mente Bart. ibi: quem ſequitur Nicolaus de Neapolis, Franq. *dict. deciſ. 264. num.* ubi reſpondit *ad textum leg. divus* 18. *ad municipal.*

Ex quo etiam in noſtra Hiſpania ſolent † Re- 17
giæ cedulæ expediri, quibus pro unoquoque oppido (id eſt poſcente) præcipitur. *Que reguarde el gueco de los officios publicos de concejo que a de paſſar para que el miſmo que le tubo pueda volver a ſer eligido en el officio publico ſemejante o diferente, paſſandoſo tres annos.* Notat Licentiatus Garcia, Toletanus ubi ſuprà, & eſt plus quàm notum, quæ utique continuatio officiorum non ſolum prohibita in una eademque perſona ut ſuprà diximus; verum inter diverſas † perſonas dum tamen 18
maximo ſanguinis vinculo, & neceſſitudine conjuncti ſint, veluti inter patrem, & filium ut *in dicta Rubrica, & leg. 1. Cod. de muner. & honoribus non continuandis inter patrem & filium lib. 1.* ubi ſancitur quod ſi pater aliquem geſſit honorem, vel aliquod publicum authoritate exercuit officium per annum, eo anno tranſacto, vel aliter honore, & munere finito, nec poterit filius ad eundem honorem, vel idem munus admitti, & creari, nec ipſum immediatè continuare, quod tamen de filio in poteſtate patris exiſtente, non de emancipato intelligendum eſt *ex gloſſa verbo continuare*, continentur ab DD. recepta.

Cujus continuationis † prohibitæ inter patrem 19
& filium, & perſonas ejuſdem domus, vel familiæ, ratio redditur à Boërio *deciſ. 2. n. 5.* ibi: *item eſſe conferre ſucceſſivè pluribus de eadem domo, quod prohibitum eſt ne potius videatur dignitas delata ex ſucceſſione, quam ex canonica inſtitutione vel electione*, & idem prænotatur à Vincentio de Franq. *deciſ.* 264. ibi: & notandus eſt ille titulus: quia in dies videmus in multis Regni

uni-

universitatibus in quasdam familias potentes, quasi per viam successionis transmitti officia ad successores; unde maximè clades oritur universitatum; sequitur Avendan. *in dict. cap. 19. prætorum*, ubi ex eadem ratione reprobatur consuetudo quæ in aliquibus locis viget quod officialis possit nominare successorem in officio ut in sequenti anno, suum & idem officium exerceat; per textum *in cap. Apostolica §. his omnibus loquitur*, & latè Signorolus *de homedis cons. 64.* quæ profecto consuetudo non solum si nominatur successor, in officio conjunctus sit sanguine, sed magnus amicus, nutritiva est factionum popularium vulgo *Vandos*, & sic merito omni modo vitanda *ut in leg. 1.* ubi notat Bart. *Cod. si propter inimicitias lib. 10.* & quod de amico illius qui litem habet cum Republ. prænotavit Joannes de Platea *in leg. decem virorum Cod. de decurion. lib. 10.* & factionum istarum mala, & incommoda vitanda refert Bobad. omnino videndus *lib. 3. politic. cap. 9. ex num. 5.*

Quis enim quam pestilenter Resp. omnis per factiones amicorum, aut familiarum uniones lædatur antiquo & diuturno experimento non agnoscit, reminiscatur quisque quantumvis historicarum lectionum oblitus, & avidus scrutetur quan-
20 ta in Ecclesia strages ex Guelphorum, † & Gibelinorum factionibus, & pugnantiis obvenerit. Guelphi enim, qui (ut ait Bart. *in tractatu de Guelphis, & Gibelinis in principio*) ut zelatores fidei dicuntur, summo Pontifici & Ecclesiæ semper adhæserunt. At è contra Gibellini pro Imperatore Friderico II. cognomento Barbarossa acriter contra Ecclesiam, & Honorium III. & Gregorium IX. suum successorem superbo, & dæmoniaco spiritu invehebantur, & dimicabant: ita clades, exitia, interitus hominum, & civitatum deferre, & dinumerare nedum difficile, sed penè impossibile appareat, quæ sæculi misera & infelix, ac tetra conditio tempore prædicti Imperatoris erepsit usque ad alia multum posteriora tempora pertinaciter, v lut familiarum innata successione absque discursu rationis, sed ex consuetudine ad vocem nominis, & depravata natura continuata, ut testantur Pinella *lib. 21. Monarch. Ecclesiasticæ §. 4.* Mexia, Brovius, & Gordianus quos refert Carrillo *in annalibus* sub Gregorio IX. anno Domini 1237.

Et post eos eodem pestilenti morbo orta fuerunt, & citò pullulaverunt magna illa dissidia Pe-
21 stoniæ inter filios † Hermancellariæ ex duabus mulieribus habitos & uno ex eis fortassis ex communi odio inter fratres naturaliter conceptos juxta illud Ovidii metamorph.

Fratrum quoque gratia rara est.

Percusso uterini fratris contra alios ex parte tantum desævire cœperunt & ut factionem continuarent alteri Blancorum, alteri verò Nigrorum nomenclaturam usurparunt & ad Florentiam translati Circulorum nomini, & factioni Blanchi accesserunt: at Nigri Donatorum familiam admodum circulis insævientem in suam defensionem, & patrocinium deprecati fuerunt; quo pacto admissione, & inita societate omnes Blanci, & Nigri summopere creverunt & pullulaverunt, de quorum dissidiis, & bellis civilibus mutuis incursibus agit D. Antonius *3. part. tit. 10. cap. 851.* Blondus *lib. 9. decade 2.* Pineda *lib. 22.* Monarch. Ecclesiasticæ *cap. 11. §. 1. & seqq.* & de pluribus familiarum factionibus in nostra Hispania videndus Hieronymus Zurit. in *indecessor. annal. Aragon.* verbo *Bandos.*

Itaque ad vitandas partialitates, & ut officia Reip. in certis familiis non continuentur, nec monopolia fiant in nostro Regno providè à summis justitiæ patribus in Consilio Regio solent accordatissima † rescripta expediri, quæ vulgo vo- 22
cantur *Cartas acordadas* in favorem villarum, & oppidorum in quibus officia electiva annalia sunt, in quibus præcipitur, & cavetur ne in electionibus, seu officiorum nominationibus, patres filiis, & è contra, nec fratres pro fratribus suffragia præstent ut advertit Castillo de Bobad. *dict. lib. 3. cap. 8. num. 56.* Lucerna *juris ubi suprà n. 6.*

Quæ officiorum continuatio, non solum in officiis honoribus, & lucrosis à jure nostro reprobantur, sed etiam in officiis † onerosis, & pœna- 23
libus vulgo dictis *de Carga*, omni ratione videtur inimica, ut labor æqualiter inter vicinos, & incolas impertiatur, & dividatur ut *in leg. munerum, & leg. æstimationem §. fin. de muneribus, & honoribus inter patrem, & filium non cont. per textum* ibi: *in leg. placuit Cod. de palat. sacrar. larg. lib. 22.* Bobad. *lib. 5. cap. 7. n. 4. littera F.* Ille ergo qui anno præterito bullarum fuit Collector, aut aliud onerosum exercuit officium justissimè, cessabitur, si alii vicini sint qui nominari possint si immediatè duobus annis sequentibus iterum, vel ad aliud simile officium nominetur ut suo loco dicemus.

Verùm non est adeo generalis, & absoluta hæc continuationis officiorum prohibitio quòd in aliquibus non admittitur casibus: primus fuit quando electio fit officialis à tota universitate & toto collegio † eligente nemine reluctante, ut *in au-* 24
thentic. de defensoribus civitatum, in fine ibi: *sed usque ad hoc solum est tempus, nisi cuncta civitas reluctante nullo, elegerit eum*; & licet electus in officio sindici Reip. loquatur, ut advertit Bart. *in leg. omnes populi nu. 10. de just. & jure*, ejus ex arte tradita à Petr. Greg. *3. parte syntagm. dict. lib. 49. c. 5.* (quam sententiam ex Athenien. sanctè retulimus) tamen ejus decisionem ad cætera Reip. officia extendi posse verior, & receptior sententia ex Romano *singular. 662. incipit ad eligendum & singularibus heri fui consultus*, Bobadilla ubi *proximè*, & aliis pluribus quos retulit *2. part. hujus tractatus cap.*

Si igitur ex congregatis, & electioni interessentibus nullus discrepaverit, confirmatio, nominatio, & reelectio, valida etiam est, etiamsi intervenientes non consenserint, Pascal. *in tract. de virib. patr. potestat. 4. part. cap. 1. num. 8.* Mastrill. *decis. Siciliæ 188. num. 6.* Riccius *Collect. 3. 6.* Secundus casus est quando inest civium † muni 25
cipum & incolarum (qui idonei sint ad tale officium gerendum) penuria, tunc enim hujusmodi officiorum continuatio permittitur, ut *in leg. honor. §. generandorum* ibi: nec continuare quisquam honores potest nisi alii non sint, qui honores gerant eosdem competendo, quos gesserunt cum pluribus constitutionibus cavetur, *ff. de muneribus & honor. non continuandis dict. lib. 2.* & in hoc nititur, & fundamentum habet si Schedula Regia quæ frequenter expediri solet, & dirigi ad oppida in quibus nobiles medietatem officiorum habent ut ex inopia & defectu nobilium possint finito officio iterum ad alia sequenti anno eligi officia, ut latè *in cap. de dist. statuum* diximus, ex quo quæ hîc mirè conveniebant ne ibi dicta manerent; hæc tamen Schedula difficillimè, & rarò, summaque cum consideratione esset expedienda propter tam magna præjudicia, & damna Reip. qui ex officiorum continuatione insequuntur, ut sententia explicuimus, &

ita

ita commendat libenter Garcia Toletanus ubi *suprà num.* 12.

26 Tertius casus est in officio & honore † decurionatus, *ut in leg. à decurionatu 5. ff. de vacatione & excusatione mun.* ibi: *à decurionatu quamvis hic quoque honor est ad alium honorem nullam vacationem tribuendam*, Ulpianus respondit, *dict. leg. divus* 18. *ff. ad municip.* quæ in decurionibus debet intelligi *dict. leg.* 1. *Cod. de muneribus & honor. non contin. lib.* 10. cujus rei rationem tradit Petr. Greg. 2. *part. syntagm. lib.* 18. *cap.* 13. *num.* 19. ibi: *decuriones hinc eximuntur, qui possunt si velint, non autem inviti, honores iterum repetere; quia hi potius Consilii gratia & rationis honores habent*, Lucerna juris, & Bobadilla ubi *suprà*.

Sed & in aliis Consiliariis, & Assessoribus, licet omnibus judicibus illustri præditis potestate repetere Consilia, seu officii continuationem facere ut *in leg. liceat Cod. de Assessoribus*, & *in casu legis proconsulis ff. de officio proconsulis* ex ratione à Petr. Greg. ubi *proximè assignata* ibi: *quia qui semel bonus cognitus est non debet ob hoc solum quod jam probatus est, improbari*, docet Accursius *in dict. leg. Divi* in verbo *continuet*.

CAPUT VIII.

De pluralitate Officiorum prohibita, & quando permissa.

SUMMARIUM.

1 *Pluralitas officiorum Reipublicæ in una eademque persona, & juri repugnat & rationi contraria est.*

2 *Militias duas quis non potest exercere, nec duobus sociari Collegiis.*

3 *Pluralitas Beneficiorum Ecclesiasticorum canonibus inimica.*

4 *Pluralitatis & concursus officiorum sive magistratuum prohibitæ affertur ratio* remissivè.

5 *Pluralitatis officiorum in una persona & in eodem oppido tunc habet locum prohibitio, cum officia sunt incompatibilia, non autem quando sunt compatibilia.*

6 *Gallitiæ Regni Gubernator præest regali senatui, & militiæ militum est Generalis, & percipit duo salaria.*

7 *Quod procedit etiam dum Princeps ex duobus officiis unum facit supprimendo alterum, nam id obtinens percipiet duo salaria quæ ambo officiales percipere solebant.*

8 *Episcopus quis potest esse & Canonicus, & adesse Capitulo tanquam Canonicus licèt sit Episcopus.*

9 *Episcopus dum adest Capitulo tanquam Canonicus, sedet in loco inferiori, & secundum locum obtinet* ex Felin.

10 *Plura officia quæ compatibilitatem continent, obtinere nusquam prohibitum fuit.*

11 *Senatoribus plerisque supremi Consilii præter senatoriam dignitatem cui tamen continuo vacant, conferuntur à Rege plura alia ministeria honorifica & lucrosa.*

12 *Incompatibilia quænam dicantur officia seu ministeria facilè discretu haud quaquam est.*

13 *Incompatibilia dici possunt ea officia quæ ratione finis seu exercitii inter se pugnant.*

14 *Incompatibilia erunt duo officia in quorum exercitio & fine persona una duplicem contrarii status personam repræsentat.*

15 *Officia duo habentia administrationem obtinere quis regulariter non potest, dum per actum unius impeditur exercitium alterius.*

16 *Incompatibilibus ex duobus officiis vacat primum per admissionem secundi, ipso jure & sine alia requisitione*, & numero 17.

18 *Sententia declaratoria necessaria censetur ad vacationem unius officii per assecutionem alterius.*

PLura officia † Reipublicæ in uno oppido quem simul habere, & juri repugnat, & rationi contrarium est ut *in leg. libertos §. præscripto ff. ad municip. & in leg. ex hac parte Cod. de prox. sacr. scrin. lib.* 11. *leg. quisquis Cod. de postul. leg. fin. Cod. de muner. & honor. contin. leg. quisquis Cod. de cohortal. lib.* 12. *leg.* 1. *Cod. de præpos. agentibus in rebus eodem lib. disputat. ad part.* Jaso. *in leg. cunctos populos Cod. de summ. Trinit.* & ex jure nostro Regio sunt jura expressa *in leg.* 3. *tit.* 3. *lib.* 9. *recop.* ibi: *tenemos* usque ad *merced. fuere &c.* 1

Et *in leg.* 1. *num.* 4. *lib.* 2. *recop.* quis nec potest duas † militias exercere, ut *in leg. his quidem §. imposterum Cod. qui milit. possunt lib.* 12. nec duobus Collegiis simul sociari ut in *leg. §. fin. ff. de collegiis just.* & in beneficiis † Ecclesiasticis non admittitur talis pluralitas, & concursus; quinimo canonibus est inimica, ut *in cap. dudum* 2. *de election.* ubi Innocent. *& in cap. cum jam dudum de præbendis cap. sanctorum* 70. *distinctione cap.* 1. 21. *quæst.* 1. Abb. *in cap. extirpandæ §. quia verò de præbend.* 2 3

Cujus concursus & pluralitatis officiorum, sive magistratuum in una persona prohibitio † nititur ratione; nam ut ait textus *in leg. plures ff. de pactis, difficile est ut unus homo vocem duorum sustineat, & in leg. fin. Cod. de Assessoribus*, ubi postquam Justinianus expresse prohibuit non posse quem esse advocatum & judicem in una causa ibi: *cum satis* &c. elegantiori stylo Divus Greg. *in cap. singula* 98. *distinct.* ibi: *Ecclesiasticis*: usque ad *distributa, &c.* & vulgo jactatur quod qui duos insequitur lepores neutrum capit, & quia ut *in cap.* diximus, officia & magistratus per circulum civitatis, seu oppidi omnes vicinos tangere debent, unde Tacit. 1. annal. *proinde in civitate tot illustribus viris munita, non ad unum omnia deferre, plures facilius munera Reipublicæ subeant*; eleganter Petr. Greg. *de republica, lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 5. ibi: *Principis*: usque ad *conferre.* &c. & ex *Carthaginen.* refert Aristot. 3. *politic. cap.* 9. hoc axioma cognitum observari, non convenit, ut unus præferatur minister pluribus muneribus, sed singuli singulis: & conducit elegans textus *in cap. diversis fallaciis de Cleric. conjugat.* ubi probatur divisum in duo plenam sui non habere potestatem; ubi glossa, *& ex cap.* 54. Curiarum Matriti anno 1428. dantur provisiones in Regio senatu, ne quis duo officia incompatibilia obtinere possit; prosequitur ultra *ordin. interpret. in juribus supra relatis*, Aviles *in cap. Prætor, cap.* 1. *verbo officio* Azeved. ad *Cur. Pisan. lib.* 2. *cap.* 22. Hoied. *de incompatibilit. beneficior.* 1. *part. cap.* 8. Tuschus *littera O. concl.* D. Perez de Lara *in compend.* 11. *ex numero* 20. 4

Quæ quidem plurium officiorum in una persona, & in eodem oppido prohibitio procedit quando sunt officia † incompatibilia, ut in juribus 5

suprà

ſuprà adductis, ſecus verò quando ſua natura, & actu, & exercitio compatibilia ſunt; tunc tamen non prohibetur concurſus ut probatur *argum. text. in cap. relat.* 21. *quæſt.* 1. *& in cap. duo iſta* 23. *quæſt.* 3. *cap. cum inter & in cap. quod ſint §. præterea de elect. leg. ſi pater §. qui duas ff. de adept. & facit textus in leg. duorum in princ. ff. de oper. libert. leg. Papinianus §. impubes leg. filius leg. adverſus §.* 1. *ff. de inoffic. teſtament.* notat Bart. *per text.* ibi. *in leg. ſi conſul. ff. de adoption. & in leg. comperimus Cod. de prax. ſacro lib.* 12. *& in leg. fin. col. de collegiis illicitis*, Bald. *in leg. Domitius ff. de numeris*, notant DD. Regnicol. *ſuprà* adduct. maximè Aviles *num.* 9. ubi advertit, quòd ſi quis gerat duo officia compatibilia, habebit duo ſalaria *Authent. ut judex ſine quo ſuffragio §. illud tamen ubi gloſſa verbo periculum*, Roman. *conſ.* 26. *num.* 10. *viſo facta*, & ita con-
6 tingit in Regno † Gallitiæ ubi idem Gubernator præeſt Regali ſenatui ut regens, & eſt Militiæ militum generalis, & percipit duo ſalaria ut teſtatur Lara *ſuprà nu.* 13. & idem erit ſi Prin-
7 ceps † ex duobus officiis faciat unum, & ſupprimat alterum ut poſt Bald. *conſ.* 277. *vol.* 2. *per leg. fin. Cod. de frumento.* Alex. *lib.* 10. tradit Aviles ubi *proxim. n.* 15. & tali caſu percipiet ſalaria quæ ambo officiales percipere ſolebant, cui tamen accreſcit onus accreſcere debet & commodum, ut tradunt ſuprà relati, præcipuè Roman. ubi *ſuprà* Felin. *in cap. cum olim de re judicat.* Caſtrenſ. *in leg.* 3. *ff. de officio Aſſeſſor.* Cagnol. *in leg. diem finit. num.* 259. *ff. illo tit.* quæ refert & ſequitur Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cap.* 123. *à nu.* 6. Tunc non confunduntur officia nec jura, & unus plures repræſentat perſonas, & eſt quaſi eſſent duæ perſonæ diſtinctæ, tradit Alex. Ludovic. *dec.* 532. *&* 232 *num.* 8. *& deciſ.* 868. *num.* 1. & pro duobus officiis diverſos ſindicatus habebit ex Angel. *in Authent. ut determinatus ſit numerus cleric. §. illud autem col.* 1. Azeved. ubi *ſupra n.* 11.

8 Nam quis poteſt eſſe Epiſcopus, & † canonicus, & adeſſe Capitulo tanquam Canonicus licèt ſit Epiſcopus *cap. poſtulaſti de reſcript.* & ſi Capitulo interfuit ut canonicus poteſt appellari ad eum tanquam ad Epiſcopum *cap. à collat. de præbend. lib.* 6. Lecac. *de appellat. quæſt.* 8. *n.* 60. *&* n.
9 124. & cum adeſt Capitulo † tanquam canonicus ſedet in loco inferiori, & habebit ſecundum locum, ſecundum Felin. *in rubric. de major. & obed. num.* 4. Gail. *de amiſſ. Roman. Imper.* ſeparabilis à perſona non ſedet in loco inferiori, ut in Conſiliario qui eſt in Conſilio tanquam advocatus, quia debet eſſe in propria ſede; Franch. *deciſ.* 138. ſequitur Riccius *collect.* 674. *&* *deciſ.* 144. & ideo in lite propria quam per ſe advocando eruditiſſimè defendit Gomez de Sanabria, meritiſſimus hujus Reg. ſenatus ſenator, ſedem cum ſupremis ſenatoribus (ut accept.) habuit.

10 Itaque plura officia ſeu dignitates † quæ incompatibilitatem non contineant, obtinere nuſquam prohibitum fuit, & de jure noſtro Regio eſt expreſſa deciſ. textus *in leg.* 28. *n.* 4. *lib.* 1. *recopil.* ibi: *por que no es coſa conveniente* uſque *por ellos.* Ecce textus formalis qui prohibitionem hanc ad officia incompatibilia reſtrinxit, dignitatum ſeu magiſtratuum compatibilium concurſum admittit.

Et vide quæ in propoſito tradit Petr. Antibol. *de muner.* 3. *part. num.* 61. ubi agit de officiis, ſive publicis, ſive privatis, & id paſſim videmus
11 in pluribus Regiis ſenatoribus ſupremi † Conſilii, quibus ultra ſenatoriam dignitatem cui continuò, & ſemper vacant, plura alia, & honorifica, & ſatis lucroſa commendantur à Rege noſtro miniſteria in rebus, & cauſis maximi momenti quibus privativè provideant, & eis pro ſingulis miniſteriis aſſignatis, conſtituitur ſalarium.

Quæ autem dicantur officia ſeu miniſteria † in- 12
compatibilia vel repugnantia, non eſt facile diſcernere, nec poteſt in hoc certa conſtitui doctrina ut tradit Aviles *ſuprà num.* 7. ſed ſecundum qualitatem, & varietatem factorum, perſonarum, & officiorum, judicium eſt ſufficiendum ex Abbas *in cap. in literis de probat.*

Sed ne ita aridè, & ſeverè uti Aviles hinc tranſeamus, quæ officia incompatibilia, ſeu repugnantia videantur ex noſtra contrariorum, ſeu pugnantium ratione utique poterimus & ſic judicium in propoſito certis percludere cancellis, & notis.

Contraria autem dicuntur, & incompatibilia † 13
ea omnia quæ ratione finis, ſeu exercitii inter ſe pugnant, ut notat Bald. *in leg. unic. num.* 4. *Cod. ſi ſervus* ibi: *& dicuntur contraria quorum finis eſt contrarius, & incompatibilis.* Everard. *in loca pugnant. Jur. oppos. n.* 12. *&* 13. *fol.* 365. D. Molin. 2. *de primog. cap.* 14. *n.* 87. Surd. *conſ.* 280. *n.* 15. ibi, *dicuntur autem contraria ea quæ ratione unius ſubjecti, atque ejuſdem finis pugnant, & contraria mutuò ſe expellunt vol.* 2. Unde abſolutè militat naturale præceptum quod ex duobus contrariis, unius admiſſio impedit concurſum alterius *leg.* 1. *Cod. de furtis leg. quis ſervus, Cod. de action. & obligat. leg. in his intereſt. §. ſi patronus ff. de bon. libert.* Bald. *in leg. in rebus num.* 7. *Cod. de jur. dot.* Socin. *conſ.* 27. *num.* 1. *vol.* 4. Surd. *conſ.* 433. *num.* 15. *vol.* 2. Bellamer. *con.* 10. *n.* 43. uſque ad 47. & facit textus *in leg. ſi non nupſerit.* 99. *ff. de condit. & demonſtrat* ibi: *ridiculum eſt enim eandem & ut viduam, & ut nuptam admitti.*

Itaque officia illa duo † in quorum exercitio, 14
vel fine una perſona duplicem perſonam ſtatus contrarii, repræſentet incompatibilia & contraria erunt; veluti ſi quis eſt judex ordinarius & ſimul in eiſdem cauſis velit eſſe judex appellationis, cum tamen debeat eſſe major ordinario, cum ſemper à minori ad majorem judicem debeat appellari, *ut in leg.* 1. *ff. qui & à quibus*, neceſſario repugnat, quod judex appellatus, & appellationis eadem ſit per ſententiam *ut in c. Romana de appell. in* 6. vel ſi Advocatus unius ex litigantibus vellet eſſe aſſeſſor, & judex ut *in dict. leg. fin. Cod. de Aſſeſſor.* vel ſi eodem tempore, & eiſdem horis qui unicuique officio perſonaliter adeſſe deberet, vel in duobus oppidis quis duobus officiis præficiatur qui ſimul reſidentiam requirant: unde officia ſi non ſunt contraria ratione finis & exercitii, licèt ſint diverſa ex Principis vel poteſtatis conceſſione, rectè poterunt ab uno exerceri ex Doct. Bart. Plat. & Ang. *in leg. comperimus Cod de proxim. ſacror. lib.* 12. ubi affirmant quod poteſtas poteſt quem deputare, ut ſit ſimul judex maleficiorum, & notarius, & ſimiliter quod judex qui erat tabellio poterit judicare ex actis ſcriptis, & factis coram ſe quod proſequitur Aviles ubi *ſuprà n.* 4. *verſ. & idem tenet & c.* 36. *gloſſa verbo in ſcripto num.* 3. & generaliter an quis poſſit eſſe judex, & tabellio diſput. Decius *conſ.* 42. Luc. de Penn. *in leg.* 1. *Cod. de primic. lib.* 12. Surd. *conſ.* 261. *n.* 10. *vol.* 2. ubi ait quod in locis parvis & officiis parvi emolumenti poterit quis in eadem curia tabellio, & judex ſimul eſſe. Natta *conſ.* 58. *n.* 3. Maſtrill. *de Magiſt. cap.* 23. *num.* 75.

Deinde

Deinde dicendum regulariter quem non poſſe
15 habere † duo officia habentia adminiſtrationem quoties per actum unius impeditur exercitium alterius *ut in leg. à decurionatu ff. de vacation. muner. & ex gloſſa* verbo *dos officios in leg.* 60. *num.* 3. *part.* 1. tamen ex cauſa rectè poterit dari talis concurſus, ut docet Felin. *in cap. ex literis n.* 10. *juncta gloſſa de probat.* Præterea prohibitio talis concurſus plurium officiorum etiam ceſſat in voluntaria juriſdictione, ubi non eſt impedimentum juris vel facti, *ut in leg. ſi conſul.* ubi notat Bart. *ff. de adopt.* Humada *in dict. gloſſa* 60. *tit.* 9. *part.* 1. Quod quidem Azeved. *in dict. leg.* 4. *tit.* 3. *lib.* 6. *Recop. num.* 6. indiſtinctè intelligit ſive in voluntaria, ſive in contentioſa juriſdictione; & ait quod ubi per legem prohibitum eſt duo officia habere, ſive adminiſtrationem habentia ſive non, ſi ſint compatibilia, ſive non ſint, ſervanda eſt omninò legis diſpoſitio; ubi verò non eſſet lex prohibens duo officia inſimul obtineri, ſi incompatibilia non ſunt, benè poſſunt in eodem ſubjecto concurrere, ſed ſi incompatibilia eſſent, exercitiumque & adminiſtrationem requirerent, nullo modo obtineri poterunt.

Denique in propoſito illud advertus quod in
16 officiis incompatibilibus † per admiſſionem unius, ipſo jure, abſque alia requiſitione vacat primum ut probat textus ubi Bart. *in leg. quiſquis Cod. de cohortal. lib.* 12. *gloſſa in pragmatica ſanct. tit. de collat. §. cujus rei verbo pluralitas*, & facit textus *in cap. ut quis* 25. *de elect. in* 6. notat Perez *in leg.* 22. *tit.* 2. *lib.* 3. *ordin.* & de jure Reg. ita expreſsè cavetur *in dict. leg.* 4. *num.* 3. *lib.* 7. *recop.* ibi: *Pierda el que primero tenia y no aya mas*, junctis verbis præcedentibus cum primo utique tantum repetunt, non verò aliquam requiſitionem exigunt ut rectè advertit Azeved. *num.* 9. quidquid contrarium ſignificaverit Perez *in leg.* 1. *tit.* 5. *gloſſa* longè tamen falluntur. Et horum opinio procedit ſolum, & intelligi debet *in* 2. & 3. caſu prædictæ legis, ibi: *y mandamos que qualeſquiera Rejidores de nueſtras Ciudades, villas y lugares tubiere por merced la eſcrivania del Juzgado de los Alcaldes ordinarios do fuere Rejidor ſea tenido de renunciar el uno de ellos qual mas quiſiere haſta dos meſes luego ſiguientes deſpues que fuere requerido que lo haga* & ibi: *y anſi lo miſmo mandamos, que una perſona no pueda aver mas de un officio de regimiento en diverſos Lugares, y ſi mas hubiere del dia que fuere requerido aſta los dichos dos meſes ſea en ſu podes tener el uno de ellos qual mas quiſiere, y dejar el otro, y no lo haciendo anſi los podamos probeher ambos en quien nueſtra merced fuere.*

Cæterum in primo caſu nempè in duobus offi-
17 ciis † conſiliaribus de quo locuta fuit prædicta lex Regia in principio abſque ulla requiſitione, & temporis præfinitione ex ademptione & conſecutione ſecundi, primum ipſo jure vacare ſtatuit ibi: *y ſi tomare otro officio que pierda el que primero tenia, y no le aya ni tenga mas:* quod & jure communi obſervat Bartol. *per textum* ibi: *in leg. in quibus Cod. qui mil ni pos*, quo attento, ſi Rectorum, vel duo officia erant in diverſo loco acceptio ſecundi erat nulla ipſo jure, nec dabatur optio ut *in leg. omnes & in leg. duumvirum Cod. de decurion. lib.* 10. & rectè pungit Azeved. *dict. lib.* 2. *cap.* 22. *ad Cur. Piſan. verbo dimittat n.* 12.

Verùm in prædictis caſibus officium alterum
ex aſſecutione alterius vacat; vel quandoque am-
18 bo amittuntur, tamen ſententia declaratoria † requiritur quæ ſemper in omnibus caſibus in quibus pœna ipſo jure incurritur, & ſtatuitur neceſſaria eſt ad talis pœnæ incurſum declarandum, ut *in cap. cum ſecundum, §. confiſcationis*, & ibi Joann. And. commun. DD. *de hæret. in* 6. & *in leg. ejus qui delatorem* ubi Bart. *ff. de jur. fiſci*, & eſt communis opinio ut per Tiraq. *in leg. ſi unquam. verbo revertatur nu.* 400. Gramm. *deciſ.* 15. *à nu.* 8. Roland. à Valle *conſ.* 90. *num.* 20. *vol.* 3. Gomez *var. cap. fin. n.* 3. Azeved. *in leg.* 1. *tit.* 4. *lib.* 4. *recop. à n.* 62. Menoch. *de recuper. rem.* 5. *n.* 68. & *de arbitrar. caſu* 220. *n.* 6. ubi teſtatur *de magiſt. recep. opinione & conſ.* 99. *n.* 168. *lib.* 1. Peregrin. *de jur. fiſc. lib.* 4. *tit.* 5. *n.* 8. Farinac. *in prax. tit. de inquiſitione quæſt.* 10. *n.* 70. apud quos quomodo ad hanc declarationem faciendam actuari debeat judicium, & alias in propoſito utiliſſimas quæſtiones proſpicere poteris.

CAPUT IX.

Utrum officia ſorte poſſint conferri, & ab hoc ſortis judicio appellari valeat.

SUMMARIUM.

1 *Sortis judicium omni tempore & inter varias gentes, pluribus in caſibus, & uſitatum & approbatum fuiſſe ex divinis compertum eſt elogiis.*

2 *Sortis judicium inter Ethnicos antiquos frequentiſſimum fuit, quod variis ex hiſtoria relatis exemplis comprobatur.*

3 *Romani provincias inter Conſules, Proconſules, Prætores & Quæſtores ſorte dividebant.*

4 *Athenienſes officia & Magiſtratus ſorte conſtituebant.*

5 *Sorte dirimi poterunt ſuffragia in pari numero concurrentia, & cui ſors ceciderit officium eſt conferendum.*

6 *Sortes in aliquibus caſibus damnatæ & prohibitæ, in aliis verò permiſſæ.*

7 *Sortis judicium in electionibus Eccleſiaſticis expreſſe prohibitum invenitur.*

8 *Uſus intervenire debet in judicio ſortis, ut illud ab omni peccato & ſuſpicione prava vacuum habeatur.*

9 *Sortis electiones quæ in ſacra leguntur ſcriptura intelliguntur ex* Gratiano.

10 *Sortis judicium ſervatis ſervandis firmum & juri conſonum eſt, adeo ut ab illo appellari non poſſit.*

11 *Damnum & lucrum dum quis ex incerto eventu poteſt conſequi, nullo modo læditur, etſi damnum inde percipiat ex* textu in leg. de fideicommiſſo Cod. de tranſactis.

JUdicium † ſortis omni tempore, & apud di- 1
verſas nationes pluribus in caſibus, & uſitatum & approbatum fuiſſe communiter divina elogia paſſim indicant ut habetur *Num. cap.* 26. ibi: *pluribus majorem partem dabis, & paucioribus minorem... ita dumtaxat ut ſors terram dividat... quidquid ſorte contigerit &c.* & cap. 33. ibi: *Ego dedi vobis illam in poſſeſſionem quam dividetis vobis ſorte, pluribus dabitis latiorem, & paucioribus anguſtiorem, ſingulis, ut ſors ceciderit*, & in cap. 34. ibi: *ingreſſi fueritis terram Chanaan, & in poſſeſſionem vobis ſorte ceciderit*, & iterum: *hæc erit terra quam poſſidebitis ſorte*, & in c. 36. ibi: *terram ſorte dividere filii Iſraël*, &

Deuter.

Deuter. *cap.* 1. ibi : *& ipſe ſorte terram dividet*, & Paralip. *cap.* 24. *porrò diviſit utraſque inter ſe familias ſortibus*, & in Pſalmo 77. *& ejecit à facie eorum gentes, & ſorte diviſit eis terram*, & hanc conſuetudinem ſequuti fuerunt milites qui ſuper veſtem Domini miſerunt ſortem, ut Matth. *cap.* 27. Marc. *cap.* 15. Luc. *cap.* 23. & Joann. *cap.* 19. ibi : *diviſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem* : & Saül in Regem ſorte fuit electus ut habetur *Reg. cap.* 10.

2 Et apud antiquiores Ethnicos † frequens fuiſſe judicium ſortis Diodoſicus Bibliothecus *l.* 4. refert Atlantem & Saturnum Cœli filios Imperium ſorte fuiſſe partitos : & Romulus, & Remus cum eſſent fratres Gemelli, nec ætatis diſcrimen facere poſſent, ſorte augurii diremerunt uter nomen novæ urbi daret, cujus conditum Imperium regeret, ut teſtatur Livius *lib.* 1. *ab urbe condita*, & Darius primus Perſarum Rex Regnum ſorte adeptus fuit, cum ſignum ſortis eſſet inter illum & alios Regni prætenſores ſui equi hinnitus, ut tradit Herodotus in Hiſtoria *lib.* 5. Juſtinus *lib.* 1. Marcellin. *lib.* 23. Oroſius *lib.* 2. *cap.* 9. & inter Areſtem, & Eraclidem Regni menſorem controverſiam ſorte conſopitam indicat Alciatus *lib.* 5. *pareg. cap.* 22.

Et cum Hector fortiſſimum quemque Græcorum ad ſingulare certamen convocaſſet, novem ducibus contendere, ſeu pugnare cupientibus, placuit unum ex pugnaturis ſorte eligi, ut apud Homerum *l.* 7. *Iliados*. Unde Ovid. ita facti illius reminiſcitur.

Hunc ego peccantem cum quo concurreret hunc que
Suſtinui, ſortemque meam voviſtis Achivi,
Et veſtræ voluere preces.

Sed & alia plura pro exornatione hujus argumenti tradit Tiraquel. *de primog. c.* 17. §. *prima opinio per totum* Cevallos *lib.* 1. *commun. contra commun. q.* 249. *n.* 59.

3 Et apud Romanos, Provinciæ inter † conſules, Proconſules, Senatores, Prætores & Quæſtores ſorte dividebantur, ut *in leg.* 1. §. 1. *ff. de quæſt. leg. emancipati* §. 1. *ff. de adopt.* & Athenienſ. officia, &
4 Magiſtratus † ſorte conſtituebant, ut *in leg.* 2 *ff. de origine jur.* & *partitione electionis*, quando æqualia ſunt ſuffragia inter nominatos ita firmat *gloſ. in ſum.* 26. *q.* 2. ubi adjicit exemplum Divi Matthiæ qui in Apoſtolatum ſorte electus fuit ; unde plurimi caſus in jure ſorte dirimuntur, ut *in leg. hujuſmodi* §. *ult. ff. d. leg.* 1. *& in leg. ſi cujus* §. *ſi inter duos, ff. de uſufruct. leg. quod ſi ambo ff. de judiciis leg. ſi quæ ſint cautiones ff. famil. leg. fin. Cod. commun. de legatis leg.* 2. *Cod. quando & quibus* 4. *pars debeatur lib.* 12. §. *optionis Inſtit. de legat.* Tiraquel. *ſuprà ex n.* 15. & ut ait Baldus *in leg. fin.* tale judicium ſortis dicitur judicium fortunæ cujus dux eſt Deus. D. Auguſt. *in Pſal.* 30. ſuper illis verbis *in manibus tuis ſortes meæ*, ita ait, ſors non aliquid mali eſt, ſed res in dubitatione humana divinam inducens voluntatem, quæ verba tranſcripta invenies *in cap.* 1. 26. *quæſt.* 2. ſed & ſubdit D. Aug. paulò poſt ; *in ſorte non eſt electio, ſed voluntas Dei*, & id ſignificatur *Proverbior. cap.* 16. ibi : *ſortes mittuntur in ſinum, ſed à Domino temperantur.*

Ex quibus utique reſolvendum judico in pa-
5 ri numero ſuffragiorum ſorte rem † dirimi poſſe, & cui ſors acciderit officium eſſe conferendum. Item, & valere conſuetudinem, quæ in pluribus locis viget, ut certa nomina tam electorum, quàm eligendorum in certam urnam mittantur, & puer

vel alius quiſpiam ex nominibus involutis, vel Schedulis permixtis aliquas extrahat, & vicini contenti in eis eo ipſo electi, & legitimè creati erunt, & ad officia admitti debent, nec his obſtantibus quod ſortes regulariter improbatæ ſunt à jure, *in dict. cap.* 1. 26. *quæſt.* 2. *& in cap. nos ſtatim, & in cap. hi qui & in cap. ſortes* 46. *quæſt.* 5. & præcipuè in electionibus ut *in cap. in fin. de ſortilegiis* ibi : *licet nota non careat quinimo multa reprehenſione ſit dignum quod ſors in talibus intervenit*, & infrà : *electionem celebratam de ipſo gratiam Confirmationis admittimus, ſortis uſum in electionibus perpetua prohibitione damnantes*, ubi gloſſa verbo *in electionibus*. Unde Cicer. *lib.* 2. *de diviſ.* dicendum ait : igitur putas de ſortibus, quod inſons eſt, idem propemodum quod micare, quod talos jacere, quod teſſeras, quibus temeritas, & caſus non ratio, nec conſilium valet, tota res eſt inventa facilis, aut ad quæſtum, aut ad ſuperſtitionem, aut ad errorem, & Bald. *in proœmio ff.* cum ita ait de judicio ſortis, *Judicium fortunæ remotum eſſe à ratione ; ideoque nec rationem, nec intellectum debere ſe committere huic fortunæ, quæ ſæpiſſimè præfert iniquum æquo, nec rectè judicat, ut in leg. ſed an ultro* §. *ult. ff. negot. geſtis*, & idem Bald. *in cap. licet cauſa col.* 7. *verſ. oppoſitio quod Papa* ; non eſt (inquit) juſtum ut opes noſtras committamus fortuitis, & incertis *leg. quæ fortuitis Cod. de pignor. action.* nam fortuna eſt nutus Dei nobis incertus, vel ſi eſt altera natura in cœlo, habens dominium caducorum, non debemus nos immiſcere ejus officio, ut Alciatus *in leg.* 2. *ex his num.* 25. *id ſortis judicii eſſe periculum, & ſubjectum fortunæ, & non rationi.* Et Cor. Tacit. *lib.* 20. affirmat apud Romanos morem ducendi ſorte Præfectos ex numero Prætorum, non diu manſiſſe quia ſorte errabat ad parum idoneos ; & Dionyſ. Halicarnaſſ. *lib.* 2. *antiq. Roman.* laudat Romulum, quod nec venalia, nec ſorte dividenda fuiſſent Sacerdotia. Baſilius quoque magnus, *Congreſſione* 8. *de apibus*, loquens ita ait : *non ſorte poteſtatem eſt aſſecutus, ſortium tamen concurſus ad omnium peſſimum deterrimumque perſæpe deferunt magiſtratum*, & plura alia Tiraq. *ſuprà ex n.* 8. D. Joann. *de Orozco Cov. lib.* 2. *de ver. & falſ. prophet. cap.* 16. *M. circul.* 2. *c.* 4.

Reſpondetur non quod ſortes aliquibus † caſibus 6
& deficientibus qualitatibus & requiſitis infra referendis damnatæ ſunt; in aliis verò licitæ, & permiſſæ ſemper tolerantur ubi expreſsè prohibitæ ſunt, ut notat Alex. *in leg. hujuſmodi* §. *ult. de leg.* 1.

In electionibus Eccleſiaſticis † ſortis judicium *in* 7
dict. 8. *c. final. de ſortil.* expreſsè prohibetur; quia ad beneficia, & dignitates Eccleſiaſticas conferendas ſpecialis forma in jure eſt aſſignata *in cap. quia propter de electione*, quæ præciſè obſervanda eſt, omiſſo, & neglecto judicio ſortis ; & mirabiliter reſpondit Tiraquel. ubi *ſuprà num.* 14. & eſt de mente gloſſæ & omnium ſcribent. *in dict. text.* licet quando inter duos contenditur de Papatu ad tollendam, & tam magnam controverſiam ſedandam conveniens quandoque erit, ſorte litem dirimi, ut per Card. Florentus *in elicit col.* 14. *verſ. poſtquam hæc ſcripſeram de election. & conſ.* 154. incipit *quæſitum eſt*, Felin. *in cap. capitulum ſanctæ col. penul.* Tiraquel. ubi *ſuprà numero* 25. In ſæcularibus autem officiis in caſu æqualitatis ſuffragiorum, vel conſuetudinis, aut ordinationis, quia hæ ſortes in electionibus approbantur, & ſelectæ ſunt, non eſt quod in dubium reſolutionem ſuprà traditam revocet.

Ut tamen electionem Prætorum, ſeu quod

8 electionibus ſortium judicium † ab omni peccato, ſeu prava ſuſpicione vacuum prorſus haberemus in hoc ſortium judicio uſus intervenire debet, & ſummè ſunt attendenda quæ graviſſimè tradit P. M. del Rio *diſquiſ. Magic. lib.* 4. *cap.* 4. *quæſt.* 1. *de diviſoria ſorte* ibi: *in cæteris igitur dignitatibus* uſque ad *verſ. Poteſt ſortitione res decidi.*

Porrò ne quem fallat quæ in ſacra Scriptura
9 leget de ſortibus † rectiſſimè poſt Beatum Hieronymum & Bedam, monuit Gratianus ea nihil ad noſtra pertinere tempora, nam in veteri lege Deus inter alias hanc quoque inſtituerat, qua in ſortitione uterentur, cumque ſortem præmitterent; quæ qualis fuerit conſtat: videtur ſuiſſe quædam ad Deum mentis elevatio cum oratione ad hoc inſtituta, ut colligitur ex Levit. 16. ubi de Capri emiſſarii ſortitione ſic legitur: *duos hircos ſtare facient coram Domino in oſtio tabernaculi teſtimonii mittenſque ſuper utrumque ſortem, unam Domino & alteram Capro emiſſario, cujus exierit ſors Domino offeret illum pro peccato; cujus autem in Caprum emiſſarium, ſtatuet eum vivum coram Domino, ut fundat preces ſuper eo, & emittat eum in ſolitudinem,* & B. Luc. *de ſorte Apoſtolatus* ita ſcribit, poſtquam narravit duos ab Apoſtolis coram Domino ſtatutos Barſabam, & Matthiam, *& orantes dixerunt; tu Domine qui corda noſti omnium, oſtende quem elegeris ex his duobus unum accipere locum miniſterii hujus, & Apoſtolatum de quo prævaricatus eſt Judas, ut abiret in locum ſuum; & dederunt ſortes eis, & cecidit ſors ſuper Matthiam.* Primum igitur ſtatuebantur ſortituri coram Domino, mox oratio fundebatur, ſortes ſingulis dabantur, emittebantur in ſinu, urna, vel alio vaſe cujus ſors exibat ſuper eum cadere, dicebatur certe miſſus, aliquando in ſinum teſtatur Salomon, ſortes mittuntur in ſinum, ſed à Domino temperantur; interdum in Calice, quem ſinu continebant, unde & calix in ſacra Scriptura ſæpe ſignificat ſortem, & ſecundum nonnullos his verbis *Dominus pars hæreditatis meæ*, quare legis veteris ceremoniarum abrogatione etiam hæ ſortitiones, & ceremoniæ ceſſarunt; unde Venerabilis Beda obſervat Apoſtolos ante ſpiritum ſanctum acceptum in electione B. Matthiæ adhuc legali ceremonia uſos fuiſſe: poſt ſpiritum verò ſanctum acceptum non amplius ſortem adhibuiſſe, & ſola uſos oratione ad Dominum, & jejunio adjuncto, ſic tamen legitur elegiſſe ſeptem Diaconos, & Presbyteros; ſanè cum Salvator, qui fallere non poteſt, nec falli, promittat cuncta orantibus, ſtultum & abſurdum eſt relicta oratione quæ promiſſionem habet, confugere ad ſortem; cum ſe adfuturum Deus in novo teſtamento nos repromiſit: nonnulla de ſortibus etiam Joann. Arber. *& de election. per ſortem factis*, plura ſatis eruditè nobis Cabreros *de metu lib.* 2. *cap.* 5. *à n.* 10. poſt hæc viſus.

Quibus in caſibus in ſuprà relatis requiſitis ſer-
10 vatis adeo firmum, & juri † conſonum eſt judicium, vel electio ſortis quod ab ea appellari non poſſit, ut teſtatur Bald. *in dict. leg. fin. col.* 1. *Cod. commun. legatis* qui allegat textum *in Auth. ut omn. obeſt judicibus §. penul.* quem ſequitur Jaſo ibi: *& in leg. hujuſmodi §. ult. col. ult. ff. de leg.* 1. Corn. *conſ.* 143. *lib.* Hipol. de Marſil. *in rep. leg.* 1. *num.* 149. *Cod. de rapt. Virg.* Cota *commemorabili, verbo, ſortis.* Tiraquel. *de prim. dict. quæſt.* 17. *num.* 9. Quod tamen limita ſi ſortes legitimè & ſine fraude fuerunt factæ, & tamen dolus interve-
nerit, aut aliqua calliditas, vel modus ſortiundi non fuerit obſervatus cum captio & dolus à quacumque te excludi debeat *leg. minoribus Cod. communia utriuſque Judic. leg. ſi uxori, ff. de aur. & arg. leg.* & à rationibus à Tiraquel. ubi *ſuprà n.* 9. *& in qu. non diſſimili tractatu de jur. primog. quæſt.* 60. *num.* 8. ſtatim referendis, nec minori contra hanc ſortis electionem, ſeu judicium reſtitutio competit & ex celebri Doctrina Bald. *in leg. ait prætor §. ult. ff. de minori*: dum ait quod ſi in diviſione minor optet deteriorem partem ei reſtituitur, niſi illi ſorte contigerit, quia tunc utitur communi, & contra adverſam fortunam non datur reſtitutio & idem ferè ſentit *in leg. verum §. ſciendum per illum textum* ibi: *occaſione damni non inconſultò accidentis, ſed facto*, tit. ff. illo.

Pro quo facit textus *in leg. de fideicommiſſo, Cod. de tranſ.* ubi quando ex incerto eventu quis poteſt conſequi lucrum † & damnum, nullo mo- 11
do læſus dicitur etiamſi damnum conſequatur, vel ſi ſit minor; Tiraquel. *ſuprà num.* 91. latè Pinel. *in leg. Cod. de reſcindend. vendit.* 2. *p. cap.* 1. *cum ſeqq.* qui tamen ſatis ancipiter procedit, & ſic pro hujus rei reſolutione omnino inſequi debemus doctr. Ayor. *de participation.* 3. *par. quæſt.* 11. *num.* 27. qui rem utiliter, & ſubtiliter edocuit ibi: Sed licèt hæc opinio, & concluſio magis communis eſſe videatur nec ab ea ſit recedendum.

CAPUT X.

De Officiorum diviſione inter nobiles & plebeios, & an unus ſtatus poſſet præſcribere contra alterum officia Reipublicæ.

SUMMARIUM.

1 *Nobiles duntaxat ad officia honorifica Reipublicæ antiquitùs fuiſſe invitatos multa ſuadent teſtimonia, aut ſaltem plebeiis fuiſſe ſemper prælatos.*

2 *Theſeus nobiles à plebeiis primus ſejunxit.*

3 *Athenienſium legiſlator magiſtratus omnes ex nobilibus & divitibus inſtituit.*

4 *Romani Conſules, Quæſtores, Tribuni militum Cenſores & cæteri Magiſtratus inter nobiles tantum patricios primis Reipublicæ temporibus eligebantur.*

5 *Nobiles inter & plebeios in ſtatu Caſtellæ ſolent omnia Reipublicæ officia honorifica pro æquali ſeu dimidia parte diſtribui.*

6 *Nobilibus æqualiter & plebeiis ut officia conferantur, peti poteſt, ubi fuerint tres nobiles qui ſtatum forment & perficiant.*

7 *Nobiles ſi tres fuerint qui ſtatum in aliquibus diſtinctum & formatum habuerunt ſententiis vel uſus præſcriptione acquiſitum, in uno tantum nobili, qui nunc ſit, ſtatus conſervetur quoad omnes præeminentias ſtatui competentes.*

8 *Officiorum dimidia pars ita competit honorabilibus annuatim & eorum ſtatui ut in locis ubi non ſunt tot nobiles ad hæc officia gerenda, poterunt nobiles officiales exiſtentes, expleto officii annalis tempore, continuare ſequenti anno idem etiam officium.*

9 *Continuare vel non continuare officia in favorem Reipublicæ eſt indultum, cujus ſanè intereſt nobiles*

nobiles ab officiis nullo caſu exerceri.

10 *Nobiles dum ita pauci ſunt numero ut ad officia ipſis convenientia etiam per continuationem aut reelectionem explenda non ſuppetant, tunc plebeii eorum loco creantur donec nobiles inveniantur.*

11 *Plebei cum officia nobilibus debita in eorum defectu obtinent, quia illa tanquam in ſequeſtri & depoſiti intuitu exercent, ſemper videtur ſtatus nobilium per eos poſſidere.*

12 *Litis ſingularis cauſa & ſucceſſus enarratur ab Autore in propoſito.*

13 *Natura ipſa non verò accidens in cujuſlibet rei cognitione attendenda.*

14 *Accidentale officium & naturale ſuſtinens aliquis, hoc potius quàm illud exequi cenſetur* ex doctrina Bald.

15 *Natura potius quàm adventitius caſus conſiderari debet.*

16 *Aptitudo naturalis magis quàm accidentale impedimentum attenditur.*

17 *Nobilium in ſtatu quoties deſunt tot perſonæ quot requiruntur ad officia ipſius ſtatus peragenda, vel etiam ad numerum electorum explendum quid faciendum ſit in hoc caſu.*

18 *Medietate officiorum nobilibus competentium, & cæteris prærogativis, an potiantur ii qui privilegio & Regia conceſſione nobilitatem obtinuerunt.*

19 *Princeps nobilitatem concedere poteſt.*

20 *Princeps vel Imperator, tribuere poteſt jus agnationis & quod quis ſit de domo vel ſanguine alicujus, licet ſit illegitimus & extraneus.*

21 *Princeps naturalibus poteſt juribus aliquem reſtituere & quaſi per novam regenerationem de novo quoad nobilitatem mundanam & politicam creare.*

22 *Princeps poteſt aliquibus in ſignum nobilitatis, arma concedere.*

23 *Naturalem qualitatem alicui ineſſe idem eſt ac ineſſe ex privilegio.*

24 *Doctores & Licentiati in una ex tribus univerſitatibus graduati tanquam nobiles ex privilegio admittuntur ad officia Nobilibus genere competentia.*

25 *Nobilibus conceduntur officia, vulgo*, Alcaldes de la hermandad, *dicta, ad hoc ut nobiles ex privilegio prædictis officiis gaudere poſſint.*

26 *Sententia qua Nobilibus ex privilegio tribuuntur eædem prærogativæ ac Nobilibus genere, contraria ſtatuitur.*

27 *Leges quibus cautum eſt medietatem munerum Nobilibus concedendam eſſe, de Nobilibus ex nativitate, non verò ex civili acquiſitione intelligendæ.*

28 *Legis verba de caſu ex jure communi veniente, non autem ex ſpeciali debent intelligi.*

29 *Statutum loquens de primogenito intelligitur de vero & naturali primogenito, non de ficto.*

30 *Imaginarius & non verus agnatus dicitur ille qui aſſumit arma alterius familiæ.*

31 *Nobilitas vera conſiſtit in ſanguine.*

32 *Cives adoptivi ea officia habere non debent quæ ex conſuetudine concedenda ſunt naturalibus* ex doctrina Bald.

33 *Privilegiati non debent gaudere officiis quæ Nobilibus ſanguine conceduntur.*

34 *Sententiæ qua denegantur nobilibus ex conceſſione eadem officia quæ debentur nobilibus genere, reſpondetur & ſatisfit &* n. 35. & 36.

37 *Nobilis privilegiatus cum Nobili ex ſanguine dum concurrit in electione officii ille huic poſtponendus eſt.*

38 *Nobilis ex ſanguine præfertur illi qui ex propria virtute conſequutus eſt nobilitatem.*

39 *Nobilitas ob aliquale ſervitium vel levem cauſam adepta non tanti æſtimanda eſt.*

40 *Nobilitas propter militare exercitium aut aliquod egregium virtutis facinus conceſſa maximi habenda eſt, poteritque concurrere cum nobilitate ſanguinis.*

41 *Nobilitatis conceſſio laudabilis eſt in Regibus liberalitatis virtus & remunerationis.*

42 *Nobiles privilegiati ſuum privilegium quoad acquiſitionem officiorum non minoris quàm nobiles ſanguine æſtimare debent.*

43 *Servitii præſtiti ob quod ſit indultum privilegium, ut de cauſa conſtet, ſufficit ut in ipſo indulto enuncietur.*

44 *Nobiles licet firmum jus habeant ad medietatem officiorum Reipublicæ, ſtatu tamen plebeiorum contra ſtatum nobilium poterit præſcribere & contra.*

45 *Nobilis nobilitatis ſuæ cauſam agens an lite pendente poſſit eligi ad officia Nobilibus competentia, an verò ad officia plebeiorum debeat nominari, & nominatus cogendus ſit ad tale munus acceptandum.*

46 *Nobilis lite pendente ſuper nobilitate ſua tributa interim ſicut Plebeius & agnoſcit & ſolvit, &* n. 47. & 48.

ANtiquitus ad officia honorifica Reipub. † nobiles tantùm invitari, & eligi plura 1
utique ſuadent teſtimonia, & priſtina commendant monumenta, & cum in plebeis abſolutam, & omnimodam ab iſtis officiis, & eorum uſu privationem prorſus non inveniamus, nobilium tamen prælationem ſemper, & ubique eſſe circa officia & magiſtratus omni jure commendatam agnoſcere neceſſariò debemus, ut habetur Deuteronom. *cap.* 1. ibi: *Tuli de tribubus urbis viros ſapientes, & nobiles, & conſtitui eos principes tribunos, & centuriones*, & Machabæorum *lib.* 1. *cap.* 3. ſcribitur Antiochum Regem ſuis negotiis præfeciſſe Lyſiam hominem nobilem ex genere Regio, & eſt textus celebris, *in authentico de defenſoribus civitatum §.* 1. *in principio* ibi: *ſed in vicem univerſi nobiliores civitatum habitatores hoc miniſterium adimpleant*: ubi gloſſa *nobiliores, & in authent. præſidis in princ. Cod. de Epiſcopal. aud.* ubi Præſides gentium per unamquamque civitatem præparent ad honores non viliſſimos, ſed nobiliores civitatum habitatores, quos aliqua ratio bonæ opinionis conſtitutos nominavit defenſores per circulum, & facit textus *Cod. grandi de ſupplend. Prælat. lib.* 7. ubi *Dominicus notabili* 2. *& in leg. honor. §. de honoribus* ibi: *Origo natalium ff de muneribus & honoribus* ibi: *plebeis honoribus decurionum fungi prohibetur*, ex quo Bart. *in leg.* 1. *in col.* 3. *Cod. de dignitatibus lib.* 12. *& in leg.* 1. ubi etiam Joannes de Platea *Cod. de conditis in publicis horreis lib.* 10. notat plebeium non poſſe eligi ad dignitatem, & apud Athenienſes Theſeus † fuit primus qui nobiles à plebeis ſe- 2
junxit, illiſque poteſtatem creandi ex ſuo ordine magiſtratus adminiſtrandique leges tum pia & religioſa interpretandi ac diffiniendi tribuit, ut teſtatur Plutarchus *in Theſeo*, quin etiam Romulum ita ſuam Rempub. conſtituiſſe, ut illuſtrem genere, virtute, ac pecuniis ab ignobilibus humilibuſque

buſque ſecerneret, illoſque patricios appellaret, tradit Dionyſius Halicarnaſſæus *lib. 2. antiquitatum Romanarum*, ad quam Romuli diviſionem reſpicit illud Statii *lib. 1. Silvarum in epithal. num. 1. Stellæ, & Violantillæ* ibi: *clarus de gente Latina*

Eſt juvenis, quem Patritiis majoribus ortum,
Nobilitas gaviſa tulit.

3 Sed & Solon Athenienſium † legiſlator (ſequutus fortè Theſeum) Magiſtratus omnes ex nobilibus, & locupletibus inſtituit, ut tradit Plutarchus in *Solone*, & Ariſtoteles *lib. 2. Politicorum c. 8.* ſcribit nobiles, & ingenuos ſibi rationabiliter honores arrogare, & ibi carpit legem Lacedæmoniorum, quæ Ephorum (is magiſtratus apud eos maximus) ex plebeis creari jubebat; unde in eam Rempublicam multa obveniſſe mala tradit, & Plato *lib. 3. de legibus* inter ſeptem rationes imperandi hanc ſecundam conſtituit, ut ignobilibus generoſi imperent, quæ & alia multa copioſè prout moris eſt illi congerit Tiraquel. *de nobilitate cap. 20. ex num. 1. cum multis ſeqq.* Chaſſaneus *in Catalogo gloriæ mundi 8. part. conſiderat. 36.* Balduinus *ad leges Romuli, & 12. Tabularum.* Et curioſius, & accuratius præ cæteris exornat Caſtillo de Bobadilla *lib. 1. Politicorum cap. 4. per totum*, & per varia loca Burgos *de nobilitate cap. 10. numero 2. & 3.* cum aliis infra referendis, & legibus noſtræ Hiſpaniæ ita condemnatur, ut *in leg. 18. tit. 9. p. 3.* quæ cùm loquatur de judicibus creandis ait: *Y por todo eſto an de aver muchas bondadas primeramente ſer de buen linaje para aver Verguenza de no carar, & leg. 23. tit. 22. part. 3. & leg. 3. tit. 24. eadem part. & leg. 3. tit. 9. lib. 3. recopil.* eleganter Avend. *de exequend. mandat. 1. part. cap. 19. n. 18. verſ. & poteſt*, ibi: & poteſt reddi alia ratio & à nobis jam alibi dictum manet.

4 Et apud antiquos Romanos † ita advertit Tiraquel. ubi *ſupra n. 6.* Conſules, Quæſtores, Tribunos militum, Cenſores, Dictatores, & cæteri Magiſtratus, & Patricii tum ex nobilibus creabantur, quo uſque Plebs ob ſuam magnam ambitionem ac tumultus frequentes obtinuit ut etiam ex ſuo corpore crearentur; ut eleganter, & copioſè deſcribit Livius *lib. 6. ab urbe condita* & Pomponius *in leg. 2. §. 2. ff. de origine juris* ibi: *& plebs cum contenderit cum patribus, & ut ex ſuo quoque corpore Conſules creare poſſent, & patres recuſarent, factum eſt, ut tribuni militum crearentur partim ex plebe partim ex patribus.* Itaque in principio, tantum tribunorum officium Plebeiis fuit communicatum, poſt verò ad Conſulum & Dictatorum culmen aſpirarunt ut *in dict. leg. 2. §.* deinde cum placuiſſet, creari etiam ex plebe conſules, cœperunt ex utroque corpore conſtitui, Ambroſius de Morales *in Rep. Roman. 2. part. lib. 5. cap. 10.*

5 Itaque in noſtro Caſtellæ Regno ſtatui † nobilium, & plebeiorum pro æquali, ſeu dimidia parte, ut vulgo jactatur, ſolent omnia Reipublicæ officia honorifica communicari, ut per Gregor. Lopez *in leg. 2. tit. 9. part. 2. gloſſa 4.* Palatius Rubius *in repetitione rubricæ de donat. §. 6. num. 7. & 8.* Avend. *de exequend. mand. 1. part. cap. 19. nu. 18. verſ. 8.* eleganter Burgos de Paz *conſ. 10. n. 1. cum ſeqq.* præſertim *num. 6.* Joannes Garcia de nobilitate, *gloſſa 35. num. 3. & gloſſa 6. num. 10.* Parlad. *diff. 31. num. 8.* Bobad. *lib. 1. politic. cap. 4. num. 15. & 24.* Curia Philippica *1. p. §. 2. num. 34.* Barnabas Moreno de Bargas *de nobilitate al diſcurſ. 10. numero 3. dict. diſceſſion. 10. n. 3.* & pro hac nobilium, & plebeiorum diſtinctione facit textus ſingularis, *de jure noſtro Regio in leg. 5. tit. 15. part. 2.* ibi: *y deſto deben ſacer emenaje los mas honrrados homes del Reino que hi fueren aſi como los prelados, e los ricos homes dos Cavalleros dos fijosdalgo dos homes buenos de las Ciudades, e de las villas*, & ſpecialiter in diſtributione officiorum textus ſingularis *in leg. 1. num. 13. lib. 8. recop.* ibi: *ſe elijan y nombren dos Alcaldes de la hermandad el uno del eſtados de los Cavalleros y eſcuderos y el otro de los Ciudadanos e y Pecharos.*

Sed & hoc ut officia æqualiter conferantur nobilibus & plebeiis poteſt peti ubicumque fuerint † tres Nobiles qui ſtatum firmare poſſint: non 6
enim minori, quàm trium numero firmatur, & perficitur ut *in leg. neratius 85. ff. de verbor. ſign.* ibi: Neratius priſcus (inquit Marcellus, trium Collegium facere, quod maximè ſequendum eſt, *ex ratione quam ex Ariſtotele lib. 1. de Cælo cap. 1.* tradit Joannes Garcia *dict. gloſſa 35. n. 51.*

Si tamen in aliquibus tres nobiles fuerunt † qui 7
ſtatum in aliquibus actibus diſtinctum, & formatum habuerunt ſententiis, vel uſu, præſcriptione, & obſervantia acquiſitum in uno tantum nobili qui nunc ſit, ſtatus conſervatur quoad omnes præeminentias, & qualitates ſtatui competentes ut *in leg. ſicut §. fin. ff. quod cujuſque univerſitatis nomine*, gloſſa *in dict. leg. neratius*, & communiter notatur *in cap. cum omnes de conſtitut. & in cap. cum dilecta de reſcriptis*, & plurima in propoſito tradit Petrus de Vixio *in directorio electionum, cap. 2. à num. 3. cum ſeqq.* Joann. Garcia *dict. gloſſa 34. n. 52.*

Et tantum competit hæc dimidia pars officiorum † honorabilibus, & eorum ſtatui annuatim, 8
quod in locis ubi non ſunt tot nobiles ad hæc officia inſervienda, nobiles qui anno præterito officiales Reipub. fuerunt facti, poterunt in ſequenti anno non ſolum ad alia officia eligi, & creari, ſed eadem quæ habebant, electione & nominatione facta, continuare, nam licet hæc continuatio regulariter prohibita ſit, ut ſpeciali cap. diximus, tamen in hoc caſu ob defectum nobilium, & numeri ſufficientiam, ut in ſuo ſtatu hæc qualitas & prærogativa medietatis officiorum conſervetur talis continuatio, reelectio admittitur; nec obſervanda eſt intercapedo, ſeu intervallum temporis quod vulgo in Caſtella dicimus *el hueco*, & docent Joann. Garcia *de nobilitate dict. gloſſa 85. numero 67.* ibi: *igitur in officiis electivis qualia* los de los Alcaldes ordinarios, *in quibus habet locum dicta lex ab honoribus*, & ita etiam obſervat Bargas *dict. diſcurſ. 10.* qui ita obtentum fuiſſe per nobiles villæ de Montejo ubi incolatum, & vicinitatem obtinebat, & ideo praxi receptum quod frequenter expediuntur proviſiones & Regiæ Schedulæ in confirmationem hujus praxis, & refert eam quæ in favorem nobilium prædictæ Villæ de Montejo in ſimili caſu fuit expedita, quæ ut de ſtylo, & forma harum proviſionum deponere valeas ad literam ſubdere decrevi & ſic ſe habet.

Don Phelipe &c. à vos el concejo, Juſticia y Regimiento de la Villa de Montejo, ſalud & Gracia ſepadeis que Pedro Corcito en nombre de Pedro Garcia Bernave Morono de Bargas y Venito Sanchez hidalgo vezinos de eſſa villa por ſi y en nombre de los demas hijoſdalgo de ella nos hixos relacion que el dicho eſtado tenia carta executoria para que ſe les dieſſe la mitad de los officios de Alcaldes y Rejidores de dicha villa y a cauſa de no aver numero ſufficiente para Guardar el gueco de dos o

tres

tres años no ſe les dava todos les annos ſin paſſar el dicho gueco, ſupplicando nos le mandaſſemos dar nueſtra carta y proviſion para ello y ſegun y como por nos eſtaba probeido emandado, o como la nueſtra merced, lo qual viſto por los de nueſtro concejo fue acordada que debiamos le mandar dar eſta nueſtra carta, para vos en la dicha razon e nos tubimos lo por bien. Por laqual os mandamos que en no aviendo en eſſa villa numero ſufficiente de hijoſdalgo para que ſe pueda guardar el orden que por nos eſtaba dada carta del à que ſe a de tener en la election de Alcaldes ordinari demas officiales de concejos que es que no pudieſſen ſer elegidos a ellos los Alcaldes a los miſmos officios de Alcaldes eſtaſer paſſados tres annos ni otro officio en que tubieſen voz, y voto haſta ſer paſſados y eſte miſſo tiempo de los dichos dos annos los Rejidores y demas officiales nueſtra merced y voluntad, y tenemos por bien que ſin embargo de ella de aqui delante puedan ſer reelejidos a los miſmos officios de Alcaldes los officiales de concejo de dicho eſtado de hijoſdalgo de eſſa dicha villa paſſado un anno y a los demas officios de concejo de ella conforme à la carta expreſſa que el dicho eſtado de hijoſdalgo tubiere para que ſe le pueda dar la mitad de los dichos officios contra el tenor y forma de loqual no vais, ni poſeis; ni conſentais paſſar en manera alguna ſo pena de le nueſtra merced y de Diez mil maravedis para la nueſtra Camara ſo la qual mandamos a qualquier Scribano os la notifique y de teſtimonio de ello porque nos ſepamos como ſe cumple nueſtro mandado el Conde de Miranda el Licenciado Don Diego Fernando de Alarcon el Licenciado Don Franciſco Alena Barrio nuebo el Don Antonio Bonal. Ex. Alconſo de Vallejo ſcribano de Camara lo fice ſcribir por ſu mandado con acuerdo de los de ſu concejo regiſtrada poes lorje Oloal Chanciller Jorje Oloal de Vergara. Cujus rei ea eſt ratio quia dimidietas officiorum de jure pertinet privativè ad nobiles, ut ſupra diximus; unde ſi non ſint numeri ſufficientes qui talia gerant officia ad reliquos ſui ſtatus pertinere debet, ut alias conſideravit Caliſtratus *in leg. honor. §. gerendo ff. de muneribus, ibi: ſi alii non ſint qui honores gerant eoſdem compellendos qui geſſerint plurimis conſtitutionibus cavetur*: Divus Adrianus *de iterandis muneribus*, reſcripſit in hæc verba: *illud conſentio, & alii non erunt idonei, qui hoc munere fungantur ex his qui jam functi ſunt creentur*, & nos alibi dicemus.

9 Deinde quia non continuare † vel continuare officia in favorem Reipub. eſt indultum cujus equidem intereſt Nobiles nullo caſu ab officiis arceri, tum propter eorum ſplendorem, quo ipſa Reſp. magis luceſcit, & condecoratur, tum etiam, quod ſemper aptiores ad uſum, & exercitium officiorum, quàm alii de populo judicantur *leg. honores*, 7. *§ his qui ff. de decurionibus*, Chaſſaneus, & Bobadilla *ſuprà* Gutierrez *conſ.* 31.

10 Quin imò ſi ita pauci numero ſunt † Nobiles quòd nec per reelectionem, aut continuationem poſſint officia Reipublicæ explere, veluti ſi cum tantum tres ſint nobiles ſint quatuor aut quinque officia, tunc equidem illud, vel duo illa quæ ſuperſunt, & quæ ſtatui nobilium conveniebant, & aliàs eis (ſi forte eſſent) adjudicarentur, utique apud plebeios, ſtatus nobilium nomine deponi debent, & interim quod nobiles inveniantur qui ad eorum uſum creari poſſunt Plebeij creantur, & eliguntur; ut *in leg. eos ff. de decurionibus* ibi: *& maximè in eis civitatibus quæ copiam virorum honeſtorum habent, nam paucitas eorum qui muneribus publicis fungi debeant neceſſario hoc etiam ad dignitatem municipalem habeant* invitat textus elegans *in leg. ut gradatim §. 1 & 2. ff. de muneribus, & honoribus.*

Quo caſu cum officia hæc ad Plebeios in defectu 11
† nobilium deveniant, & nomine eorum officia hæc tanquam in ſequeſtri, & depoſiti intuitu, & ratione exerceant, ſemper per eos videtur ſtatus nobilium poſſidere, ut *in leg. licet §. rei depoſitum ff. depoſiti*, notat Franciſcus Conanus *comment. jur. civil. lib. 9. cap. 4. in princ.* Petrus Gregor. *ſyntagm. juris lib. 23. cap. 3. n. 4.* & facit textus *in cap. 1. de ſequeſtrat. poſſeſſionum & fructuum*, latè D. Joannes del Caſtillo *lib. 3. controver. cap. 6. n. 15.* Amatus Rodriguez *in tract. de privileg. creditor. art. 6. num. 9.* qui plures referunt.

Circa quod ſingularis, & non multum † fre- 12
quens lis (dum hæc ſcriberem) ſe obtulit & agitata fuit in hac Curia ſtatus nobilium villæ *de la Mava Rey*. Cum enim in ea non eſſent tot nobiles numero qui poſſent explere officia ſui ſtatus & ſic neceſſarium fuit, quod ex numeris plebeiorum quidam ſequeſtri, aut depoſitarii nomine crearetur ad officium procuratoris generalis nobilium, & eorum ſtatus nomine illud pro illo anno exerceret utique ſecretè prout moris eſt in dicta villa, ſtatu nobilium fuit Plebeius ille ad prædictum officium nominatus & electus: cum tamen contigiſſet quod iſte in electione etiam ſecreta quæ à ſuo ſtatu plebeiorum tunc facta fuit, inveniretur, & extitiſſet creatus ad aliud officium; publicatione utriuſque electionis uno tempore facta, cum ei per ſuum ſtatum intimaretur quod officium ad quod erat legitimè à ſuis electoribus creatus acceptaret, id recuſare intendebat, ea motus ratione ac illud in defenſionem ſuam allegans quod à nobilibus ob defectum ſui ſtatus perſonarum (licet depoſiti nomine) in officium honorificum nobilium pro illo anno erat electus, & quod jus ſibi jam ex prædicta electione erat requiſitum quando ſtatus plebeiorum ſuam electionem facere cœpit, & ſuffragia in eum contulit eo in facto probato, quod licet utriuſque electio tam ſtatus nobilium, quàm plebeiorum uno tempore, & momento per tabellionem actorum Concilii fuit die Paſchatis, Nativitatis Domini noſtri Jeſu Chriſti publicatione facta, tamen nobiles per ſe ſeparatim (prout conſuetum habent) nominationem ſuam, & electionem faciebant, & ſecreto tabellioni priori loco arcebant, & ſingula officia ſui ſtatus, ſicut intereſſe convenerant, ſcribi in libro inſtabant. Cum hanc inter alias nobiles in dicta Villa prærogativam, & præcedentiam haberent quod prior eorum ſit vox, & electio, & ſtatim ſequatur, & in ordine ſcripturæ proponatur Plebeiorum electio. Ex quibus rationibus, & fundamentis cum etiam compulſione acceptandi prædictum Plebeiorum officium ad hanc curiam appellaſſent in ea ſollicitè à prædicto officio excuſatum haberi intendebat. Verum contrarium (me patrocinante) in Curia, vel in Senatu fuit decilum, & obtentum pro quo illud perpendebam, quod licèt in defectum nobilium ſtatui eorum ſui competeret aliquem ex plebeis ad officium eorum provocandi in ſupra dictis, tamen in Plebeio, caſu in hoc à nobilibus electo ad unum officium ſui ſtatus, & aliud in ſimul creato à Plebeis ex quorum ſtatu ipſe electus erat, debet attendi, & præponderat cauſa naturalis creationis, quæ firmat electionem factam plebeis ad officium ſui ſtatus in plebeio, non verò accidentalis, quæ ob defectum

nobilium in perſona diverſi ſtatus ad talem electionem faciendam potuit invitare nobiles, nam in omnibus diſpoſitionibus cauſa naturalis prævalet accidentali, ut *in leg. qui habet* ubi notat Bart. *num.* 2. *ff. de tutelis leg. tutor petitus §. quæ tutoribus ff. de excuſat. tutor. leg. cum pater ff. de jure dotium, leg. fin. ff. de his qui veniam ætatis impetraverunt*, docet Socin. Senior *conſ.* 110. *n.* 8. *lib.* 4. Alciatus *in leg.* 2. *num.* 36. *ff. de verb. ſignific.* Ruin. *conſ.* 59. *num.* 11. *lib.* 3. Tiraquel. *de retract. §. ea gloſſa ſup. num.* 26. Joan. Garcia *de nobilitate, gloſſa* 12. *num.* 43. Perez de Lara *lib.* 1. *de anniverſariis, & capell. cap.* 18. *num.* 3. *lib.* 2. *cap.* 1. *& vitæ hominis cap.* 21. *n.* 20. Et in cognitione cujuſlibet rei non accidens

13 ſed natura † ipſa expectanda eſt, Bart. *in leg. quoties ferro, qui maximos num.* 11. *ff. de publicanis, & vectigal.* Cujus doctrinam in propoſito expendit nominis eruditiſſimus, & omnium literarum Coryphæus & magiſter communis D. Joannes de Pareja olim juris canonici primarius in Salmanticenſi Academia digniſſimus anteceſſor, nunc autem in hoc Senatu meritiſſimus Pater conſcriptus, cum in ſua aula præſidens de prædicta lite, & controverſia cognoſceret.

Et conducit doctrina Bald. *in leg. pro fictit.* 5. §. *Papinianus lib.* 10. *ff. de jure dotium*, ubi

14 ait quod ſuſtinens officium † accidentale & naturale, hoc citius quàm illud exequi cenſetur; deinde & illud addit quod naturalis qualitas, & conditio in iſto electo non potuit mutari ob honorem ſibi à nobilibus in defectum aliorum tributum; nec enim actus honoris mutavit perſonæ originem & genus, ut *in leg. falſa §.* 1. ibi: *nam honor. cujus habitus eſt non perſona mutata*, ubi Paulus Caſtrenſis *leg. Alexandrinis Cod. de decurionibus lib.* 10.

15 Et denique quod natura potius, † quàm adventitius caſus conſiderari debet ut *in leg. vindicatio cum concordat. ff. de rei vindicatione*, Jaſius *conſ.* 4. *num.* 25. Mieres *de majorat.* 1. *part. quæſt.* 51. *num.* 161. *in* 2. *impreſſione.*

16 Et magis conſideratur aptitudo † naturalis, quàm impedimentum accidentale *leg.* 2. *ff. de adoptionibus* tradunt Lapus *allegatione* 101. *nu.* 12. Quintilianus Mandoſius *in tract. de ſignatura grat. verſ. adoptandi indultum*, unde patria naturalis cujuſque, & origo attenditur, non accidentalis: Menoch. *conſ.* 112. *num.* 61. *lib.* 2. D. Joannes del Caſtillo *lib.* 5. *controver. cap.* 86. *num.* 17.

Sed ut ad propoſitum noſtri thematis redea-

17 mus, quotieſcumque in ſtatu nobilium † deficiunt tot perſonæ quot ſunt neceſſariæ, non ſolum ad officia ſingula ipſius ſtatus peragenda vel etiam ad numerum electorum explendum, & perficiendum, an illi nobiles qui adſunt ſeorſum debeant habere ſuam electionem, vel quid in hoc caſu faciendum? eleganter reſolvit Joannes *dict. gloſſa* 35. omninò videndus *num.* 69. his verbis: *Præterea ſolet diſputari, an in hoc caſu cum deſunt ex nobilibus quo caſu ad ignobiles pertinet exercitium officiorum, item in caſu, quo nobiles, & ignobiles creandi ſint, qui quoad ſua officia, an nobiles ſeorſum habeant ſuam electionem inter ſe, & ignobiles item? an verò totus populus debeat creare, & eligere omnia officia nobilium, & ignobilium ita ut electio pertineat ad nobiles, & ignobiles ſimul tanquam ad populum, & nobilis admittatur ad ſuffragium, non tanquam nobilis, nec plebejus tanquam plebejus, ſed ſinguli tanquam unus de populo? & excluſa legitima conſuetudine quæ obſervanda eſt ex his quæ diximus, verius de jure eſt quod electio pertineat ad nobiles ſimul promiſcue tanquam ad populum & nobiles admittantur ſinguli tanquam unus de populo. Item & ignobiles, & primum quia licet antiquitùs Romæ conſules ex utroque corpore crearentur nobilium, & populi, tamen idem populus utrumque conſulem creabat, & à coeundo comitia dicta ſunt, quod totus populus ad creandos conſules coiret, & vocabatur populus per curias id eſt quod hodie dicimus per Parochias. Dionyſ.* lib. hiſtoriarum Romæ; *inde comitium dictum eſt Congregatio totius populi; inde eſt totus titulus*, in leg. 12. Tabularum de cap. Civis, *niſi per maximum Comitium ne ferunto refert Cicero* de legibus, 3. *& de jure pertinet electio*, à los concejos, in cap. 17. Prætorum verbo eligam, n. 1. *Matienzo* in leg. 1. tit. 18. lib. 5. Recop. *cum enim ad populum pertinet electio, ſequitur quod ad nobiles, & ignobiles pertinet; quia hi ſunt duæ partes populi ejuſdem §.* Plebs autem Inſtit. de juſtitia, & jure leg. 5. in princ. tit. 2. part. 1. *cum his quæ diximus ex Alberico & aliis* ſuper hac gloſſa num. 54. verſ. 1. in jure civili, *ubi id latè probavimus & quia populo emanavit juriſdictio, & populus magiſtratui, & in Magiſtratum omnem vim, & poteſtatem contulit* leg. 1. ff. de conſtitut. Principis §. quod Principi de jure natur. gent. & civili, *& diximus ſuprà* in ſcriptione num. 5. *& quia de jure ad Concilium univerſitatis ſpectat electio officialium ex Bart.* in leg. 2. Cod. de decurionibus lib. 10. & leg. item eorum §. ſi decuriones ff. quod cujuſque univerſitatis nomine, & in leg. ſed ſi ex dolo, *ubi gloſſa, Platea* in rubrica de decurionibus lib. 10. *Lucas de Penna & Rebuffus* lib. 2. eodem. *Unde ſi pro duobus reperiantur æqualia numero ſuffragia non eſt reveniendum ad qualitates, quod à nobilibus ſit alter electus juxta textum* in leg. in albo de decurionibus lib. 10. *quia non à nobilibus eligitur, ſed tanquam civibus, nec nobiles tanquam nobiles eligunt, ſed tanquam ſinguli de populo uti diximus, & ad ſortem deveniunt, & eſt ratio; quia quæ qualitas non fuit in actu ea non requiritur in examine actus*, argum. text. in leg. tutelas de capitis diminut. ibi: *quia deſinunt eſſe mutata familia, & quia electio redacta eſt ad numerum electus qualitatibus Alexand.* conſ. 192. vol. 6. num. 9. verſ. in contrarium.

Quæ autem circa medietatem † officiorum in 18
nobilibus ſuprà firmavimus, an procedant in his quod & privilegio, & Regia conceſſione conceſſa eſt nobilitas, tam anceps utique eſt quæſtio, & licet à pluribus ſit examinata, non tamen fortaſſis per tot, & hoc ordine congeſta juris fulcimenta invenies, & ſic ad partes eam libuit in medium proponere, & ſanè pro affirmativa, nempè quod iſta privilegiati quibus à Principe conceſſa eſt nobilitas his officiis, ac cæteris exemptionibus, prærogativis, & præcedentiis potiri debeant quibus veri nobiles potiuntur ſequentia urgent juris fundamenta.

Primus quod Princeps poteſt concedere † hanc 19
nobilitatem ut habetur Eſther. *cap.* 6. *& cap.* 10. ibi: *Sic honorabitur quemcumque voluerit Rex honorare.* Unde Plinius *in panegyrico Cæſaris* ait, eſſe ut nobiles conſervet, & efficiat *leg.* 1. *Cod. de præpoſitis lib.* 12. *gloſſa fin. in leg.* 1. *Cod. de domeſticis eodem lib. num.* 80. deffinit nobilitatem quod ſit qualitas per principatum tenentem illata, qua quis ultra honeſtos plebejos acceptus oſtenditur, & de jure noſtro Regio eſt textus elegans

gans *in leg. 6. tit. 27. part. 2.* ibi : *puede les dar honrra de hijoſdalgo a los que no lo fueren por linaje*, docet Tiraquell. *de nobilitate cap. 6.* Greg. Lopez *in leg. 2. gloſſa 9. tom. 21. part. 6.* Menchaca *de ſucceſſionum creatione lib. 3. §. 30. ex num. 250.* Megia *de nobilitate lib. cap. 63.* Gutierrez *lib. 3. pract. quæſt. 13. num. 64. & q. 14. num. 11.* Guardiola *de nobilitate cap. 14.* Otalora *eodem tractatu cap. 1. part. 4.* Bobadilla *lib. 1. polit. cap. 4. à num. 3.* Licentiatus Gregorius Lopez Madora *de excellentiis Hiſp. cap. 5. in princ.*

Secundum quia ſic in ſimili videmus, quod
20 Princeps † vel Imperator poteſt tribuere jus agnationis, & quod quis fiat de Domo, & ſanguine alicujus, licet aliàs illegitimus ſit, vel extraneus; ut tradit Socinus *conſ. 1. per textum in leg. ſi filius Cod. de legitimis hæredibus, & in leg. ſi filius, ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti*, Burſatus *conſ. 129. num. 81. lib. 2.* Decius *conſ. 258. n. 5.* Thomas Tribius *deciſ. 59. part. 1.* & poteſt tribuere jus primogenituræ, ut referens Bald. *in leg. cum ex oratione per textum* ibi : *ff. de excuſatione tutor.* probat Joannes Citier. *in tractatu de primogenitura lib. 2. q. 5.* docet eleganter Gregor. Lopez *in leg. 3. tit. 21. part. 3. in gloſſa verbo con villana*, ubi affirmat quod ſi quis diſponat in majoratu quod ſuccedens in eo non contrahat matrimonium cum plebeia, ſed cum nobili quam dicimus *hijadalgo*, ſatisfacit diſpoſitioni majoratus ſi contrahat matrimonium cum ea quæ ex principis privilegio facta eſt *hijadalgo*.

Et tertium ex eo quod Princeps abſque du-
21 bio naturalibus † poteſt quem reſtituere, & quaſi per novam regenerationem de novo, quem quoad nobilitatem mundanam, & politicam hominem creare, *in leg. ſi ſervus leg. aliis §. ſervo legato* ibi : *novus homo videretur eſſe ff. de adimend. legat. leg. ex facto §. ex facto* ibi : *ſuſceptos quaſi ab alio ff. ad Trevel. authent. ſed hodie Cod. de jure aureorum annulorum* ibi : *& regenerationis jus habet Authent. quibus modis naturales efficiantur legitimi §. reliqui, & §. ſi igitur* ibi : *nihil à legitimis filiis differentes.* omnis enim nobilitas procedit à Principe ſecundum Albericum *in leg. imperatores per textum* ibi. *ff. de decurionibus*, & Bart. *in leg. 2. num. 61. Cod. de dignitatibus dicto lib. 12.* & plures alios quos citat Pattianus *in tractatu de probationibus lib. 12. cap. 26. num. 33. gloſſa pariſienſis in conſuetudinibus pariſienſibus part. 2. §. 9. gloſſa 3. num. 4.* & de jure noſtro Regio ſunt plura jura, ut *in leg. 7. & 8. tit. 9. lib. 6. Recopil. leg. 5. cum ſeqq. tit. 21. part. 2.*

Quartum ex eadem ratione poteſt Princeps, & ſolet aliquibus in ſignum & titulum nobili-
22 tatis concedere † arma, & inſignia etiam alterius familiæ *ex toto tit. Cod. ut nemo privatus gloſſa in Authent. de mandatis Principum §. pen.* docet Pariſius *conſ. 29. num. 1.* cum aliis Tiraquel. *de nobilitate cap. 6. num. 12.* ibi : *ſed ex eo quod Princeps cui arma, ſive inſignia conceſſerit, videtur & illi nobilitatem conferre*, ut docet Joannes Ray *in tractatu nobilitatis infra quæſt. 3.* quæ eſt princip. ex quo videtur intelligere Ray non niſi nobilibus conferre armorum inſignia, nam nulla alia ratione videri poteſt Princeps conferre nobilitatem concedendo inſignia, niſi quia inſignia ſunt nobilium tantum, & præterea ea concedendo videtur etiam qualitatem concedere, quæ ad ea referenda requiruntur : *argumento leg. quidam conſulebant* & ibi : *not. de re judic.* nec enim refert ut dicit ipſe Ray dictiſne an factis quis animum ſuum declaret *per not. in leg. de quibus ff. de legibus concord.* alibi à me traditis. Maſcard. *concl. 193. num. 52.*

Quintum ex eo quod idem eſt alicui ineſſe
† qualitatem per naturam *in leg. ineſſe ex privi-* 23
legio ex Bald. *in dicta leg. cum ex oratione ff. de excuſatione tutorum, & in leg. ſi filius ff. ſi certum petatur & in leg. ſive poſſidetis num. 3. Cod. de probationibus*, docet Quintilianus Mandoſius *in regula 3. reſervationis quæſt. 18. num. 7.* Tiraquel. *in tractatu de primogenitura quæſt. 34. n. 42.* Joannes Garcia *dict. tract. de nobilitate gloſſ. 1. §. 1. num. 42.* Paulus Pariſius *conſ. 141. num. 18. lib. 4.* Jaſius *conſil. 1. num. 8. & 9. lib. 2.* Padilla *in leg. clari Cod. de fideicommiſſis num. 10. in fin. & in leg. tranſigere num. 85. Cod. de tranſactionibus.*

Sextum quia ita practicari vidimus in Licen-
tiatis & Doctoribus † graduatis in una ex tri- 24
bus univerſitatibus Salmantina, Pinciana, Complutenſi, & in Collegio Bononienſi, ut latè reſolvit Joannes Garcia ubi *ſuprà dicta gloſſa 85. num. 9.* & poſt eum expreſsè in officiis judicum *de los hijoſdalgo*, & judicum qui vulgo dicuntur *Alcaldes de la hermandad :* ita obſervat Mieres *de majorat. part. 1. quæſt. 51. ex num. 319. in 1. impreſſione* ibi : *ſecunda deducitur intellectus ad leg. 30. tit. 4. lib. 2. ordinam.* quæ dicit quod judices quos vocamus *Alcaldes de hijoſdalgo*, debent eſſe nobiles, prout pleniùs *in dicta leg.* continetur; nam attenta doctrina Bald. ſufficit quod ſint nobiles ex privilegio; dicta autem iſta lex eſt hodie *tit. 11. lib. 2. recopil.*

Tertiò infert quod in locis in quibus officia quæ nos vocamus, *Alcaldes de la hermandad*, vel *Alcaldes ordinarios* : Conceduntur nobilibus
† ad hoc ut gaudere poſſint prædictis officiis 25
quod ſint nobiles èx privilegio de quo legendum eſt quod ſcribit noviſſimè Joannes Garcia *in tract. de nobilitate gloſſa 1. §. 1. num. 50. fol. 50.* & iterum *§. 55. num. 34. fol. 84.* qui hoc refert. *Idem tenere videtur quod vidi in practica in quodam certi loci cui datum fuit officium tanquam nobili eo quod erat advocatus & graduatus per univerſitatem Complutenſem, & non debet quis eſſe nobilis in uno, & in alio non, una & eadem res non debet diverſo jure cenſeri juxta jura vulgata* Azeved. *in leg. 1. tit. 1. lib. 6. Recopil. num. 59.* Gironda *de privilegiis q. 150. n. 828.*

Contraria tamen † ſententia fortiſſimis adſtrui- 26
tur fundamentis, & primo ex illo celebri Sigiſmundi Imperatoris reſponſo cujus meminit Chaſſaneus in Catalogo Gloriæ mundi 8. *part. conſiderat. 18.* Joannes Garcia *dicta gloſſa 1. §. 1. n. 50. prope finem.* Azevedo *ubi proximè num. 24.* Cum enim quidam ab eo peteret quod eum conſtituiſſet nobilem facere, & acutiſſimè reſpondit *Refert divitem, aut exemptum te facere, nobilem verò minimè.* quaſi utique fateretur Imperatorem ſeu Principem, neminem verè nobilem facere poſſe, quod utique coadjuvatur *ex deciſione textus in leg. 12. tit. 21. part. 2.* ibi : *Hidalguia ſegun diximos en las leies antes de eſta es nobleça que biene a los hombres por linaje*, & plura tradit Tiraquel. *in cap. 8. num. 14. de nobilitate*, Avendan. *in dictionario* in verbo *milites*, ubi ait quod appellatione fidalguiæ comprehenditur nobilitas naturalis; Otalora *de nobilitate. 3. part. cap. 6. num. 4.*

Secundo quia leges † omnes, aut ordinatio- 27
nes quibus cautum extat nobilibus medietatem

munerum honorabilium esse concedendam, utique de nobilibus ex genere & nativitate, non autem ex Civili acquisitione factis, & creatis intelligi debeant; quia verba naturaliter, non autem civiliter intelliguntur, ut *in leg. fin. Cod. de his qui veniam ætatis impetrav.* ut *in leg. ex ea parte §. insulam ff. de verbo. oblig.* tradit plura Gomerius *in regula de idiomate q. 9.* Menoch. *cons. 266. num. 31. lib. 3.* & facit textus *in leg. Statius Florus §. Cornelio felici ff. de jure fisci & in leg. filio quem pater, ff. de liber. & post.* ibi: *ne imagine naturæ veritas obumbretur*, & facit textus *in cap. susceptum de rescriptis lib. 6.* notat Jaso *in rubrica ff. de operis novi nuntiatione*, & in confirmatione multa huic proposito, & argumento aptissima congerit Mieres *dict. quæst. 51. ex num. 124.*

28 Tertiò quia verba † legis, seu statuti debent intelligi de casu qui venit ex jure communi, non speciali per dispensationem aut privilegium, ut latè tradit Mieres *de majorat. 4. part. quæst. 40. à num. 26.*

29 Unde statutum † loquens de primogenito intelligitur de vero, & proprio, & naturali primogenito, non autem de ficto, ut tradit Socinus Senior *cons. 252. col. 4.* Jacob. & Bald. *in leg. quoties Cod. rei vindicatione* Gratus *cons. 25.* Tiraquel. *lib. 1. de primogenitura quæst. 4. à n. 34.* Menoch. *cons. 211. n. 28. lib. 3. & cons. 97. num. 117. lib. 1. & tractatu de præsumptione lib. 4. præsump. 81. n. 14. & præs. 83. num. 20.* & hinc provenit quod ille qui assumit nomen & arma alterius familiæ

30 dicitur imaginarius † & non verus agnatus, ut probat Cephalus *cons. 251. n. 58. lib. 2.* ubi consuluit in statu de Albuquerque Decius *cons. 258. num. 6.* Socinus Junior *cons. 36. n. 55. & 57. lib. 3.* Alexand. *cons. 55. num. 1. lib. 6.* ubi tradit quod translati in jus agnationis non sunt propriè agnati, nec comprehenduntur sub statu mentionem faciente de agnatis ex Bald. *ex leg. lege in fine, & in leg. meminimus Cod. de legitim. hæred.* & proximior vocatus in aliqua dispositione intelligitur qui jure est proximior, non repræsentativè. Petra *de fideicommissis quæst. 11. num. 55.* Cephalus *cons. 489. nu. 8. & 9. lib. 4.* Thesaurus *decis. 65. num. 2.*

31 Quartò quia nobilitas vera † consistit in sanguine, ut *in dicta leg. 33. tit. 21. p. 2.* ibi: *majormente lo son aquellos que lo son por linaje antiguamente y hacen buena vida por que les biene como heredad leg. stigmata ff. de gradibus*, ubi quod in nobilitate requiritur antiquitas; quod non nascitur in ictu oculi ex Bald. *præludio feudorum in ultim. decis.* Otalora *de nobilitate 2. part. cap. 3. num. 8.* Sed jura sanguinis nullo jure civili, nec privilegio immutari possunt, ut *in leg. jura sanguinis ff. de Regul. jur. §. fin. Inst. de jur. natural. leg. 3. ff. de interdictis leg. jus cognationis ff. de pactis.* Menoch. *cons. 220. num. 127.*

Quintò ex celebri doctrina Bald. *in leg. in urbe ff. de statu hominum*, ubi ait, quod quando

32 ex consuetudine † sunt danda officia naturalibus civibus, non poterunt illa habere cives adoptivi sibi facti, & quia verba legum, seu statuti propriè sunt intelligenda, nec sunt cantanda, ut tradit Joannes Garcia, *glossa 1. §. 1. num. 28.* & privilegiatus respectu nobilis naturalis dicitur sicut Alchimia, & Aurichalcum *dict. glos. 35. nu. 3.* & plura in confirmationem adducit *glossa 21. num. 2.*

33 Sextò & ultimò quod privilegiati † non debent gaudere officiis nobilibus sanguine concessis, affirmat expressè Guido Pap. *decis. 88. & decis. 388.* Quintilianus Mandosius *in regula 16. rei judicationis quæst. 20. nu. 1. fol. 88.* & aliud est nobilitas, aliud nobilitatis privilegia tradit Baeza *de inope debitore cap. 16. num. 43.* Mieres *d. q. 51. n. 155.*

Sed hæc argumentorum dissidia licèt quæstionem difficilem prorsus & dubiam reddant duorum casuum repartita sectione ad concordiam facilè reducuntur, ex quibus resolutio solida manebit.

Et priusquam ad hos casus deveniamus scire oportet quod agamus de quæstione privilegii semper, pro cujuslibet rei disquisitione verba ejus sunt primo loco attendenda *ut cap. Porro, de privilegiis*, quo sic supposito duo casus sunt distinguendi: aut enim per privilegium nobilitas seu fidalguia fuit concessa aut aliqua immunitas seu exemptio ad certas regulas seu causas limitata & reducta.

In primo casu utique † privilegiati quibus no- 34
bilitas, & fidalguia concessa fuit sicut ea gaudent, & potiuntur veri nobiles, & fidalgui hujus Regni poterunt intuitu ipsius nobilitatis eis à Rege concessæ prædictis officiis Reipub. veris nobilibus debitis uti, & in eis procedunt, & intelligi debent prioris & affirmativæ opinionis fundamenta.

In secundo verò casu quando per privilegium 35
† non eis tribuitur omnimoda nobilitas, & fidalguia, sed quædam immunitas, & exemptio, tunc equidem ea tantum eis servabitur, non verò in cæteris aliis prærogativis, & præcedentiis, sicut nobiles sanguine gaudebant, ac per consequens ad officia nobilibus debita jure necessario non aspirabunt.

Quæ resolutio, & juri consona est & placuit 36
† Joan. Gutier. *dicta leg. 35. n. 48. vers. & hæc magis*, ibi: & hæc magis confirmatur ex eo; quia si privilegiati quales sunt, *los de Simancas, Valderas, y los de Antona Garcia* non gerant officia cum nobilibus, id ex eo provenit, quia in illis privilegiis de sola immunitate fit mentio quæ continetur suis finibus, ut diximus *dicta gloss. 1. §. 1. n. 50. & dict. c. porro*, cæterum si præter immunitatem nobiles quoque fierent profecto ea indulgentia Principis ad effectum nobilitatis pertineret, & tunc cum nobilibus assisterent & cum eis conventi crearent, & crearentur ad officia nobilia, & si nihil aliud obstaret ex particulari ordinatione, aut statuto militiæ possent deferre habitus, quia Rex hæc potest facere, nec ulla ratio contrarium suadet, ideoque quia DD. Advocati, Senatores, & Advocati fisci habent & immunitatem, & præterea immunitatis prærogativas, procul dubio exercebunt cum nobilibus ista officia nobilium, & obtinebunt, quæ nobiles obtinere consueverunt; eaque eo fortius sunt recipienda, quia non sunt sublata jure nostro *argument. textus in dicta leg. 1. tit. 14. lib. 6.* & quæ ad eam diximus *suprà n. 35. versic. nec hoc solum* & facit *lex 8. tit. 3. p. 2.* ibi: *como la ley antigua lo manda*, vocat legem antiquam jus commune, nec enim nulla alia lex est in qua ea verba possint verificari, & facit *lex 8. tit. 7. lib. 1. novi ordinamenti*, ibi: *que a los tales es concedida por leies de este Reino*; hæ autem leges procul dubio sunt leges partitarum nempè *dicta lex 8.* & quæ sunt *in toto tit. 31. part. 2. quæ ex leg. 8.* jus commune conservat, & ita nostro quoque jure habent locum omnia, quæ diximus de Doctore Advocato, Bachalaureo, eminenti Senatore, & Advocato fiscali, ut & immunitatem habeant, & præterea nobilium prærogati-

rogativas omnes quas jus, & concedit, & concedere poteſt, nec ſublatæ villæ leges ſint, aut derogatæ, imo ſervatæ, quod etiam prædixerat idem Joannes Garcia *dicta leg.* 1. §. 1. *num.* 50. *per totum.* Verum licèt nobiles privilegiati ad prædicta officia ſtatui nobilium competentia admitti
37 debeant, ſi tamen nobilis privilegiatus † cum nobili ſanguine in electione officii concurreret, & controverſiam haberet, & pari ſuffragiorum numero uterque eſſet, utique nobilis ſanguine in hac lite ſicut in aliis præcedentiis præferendus eſt; quia nobilitas ex natura, & eſſentia præfertur nobilitati ex accidenti, ut latè tradit Jacobus Portius *conſ.* 167. *num.* 98. facit textus *dicta leg.* 2. *tit.* 21. *p.* 2. ibi: *Majormente lo ſon aquellos que lo ſon por linaje*, Mieres *dicta q.* 51. *num.* 95.

38 Quin imò nobilis ex ſanguine † præfertur illi qui ex propria virtute conſequutus eſt nobilitatem ſecundùm Bart. *in leg.* 1. *Cod. de dignitat. lib.* 12.

Sed circa nobiles privilegiatos in hac re utique diſtinctione res eſt abſolvenda, ut ſemper ad cauſam conceſſionis privilegii, ſeu nobilitatis attendamus, ut *in leg. verum ff. de furtis* ibi: *nec enim factum quæritur, ſed cauſa faciendi*, ſi enim
39 nobilitas à Principe fuit conceſſa † ob aliquod ſervitium, vel ob aliquam levem cauſam, licèt quomodocumque fuit nobilitatis effectus producere valet, cum Princeps pro libito ſuo abſque cauſa, vel ſine ea nobilitare poſſit, ut tradit Greg. Lopez *in dicta leg.* 6. *tit.* 27. *part.* 2. *gloſſa* 1. Tiraquel. *cap.* 6. *n.* 22. Ramirez *dicta leg. Regia* §. 23. *n.* 14. Tamen non adeo tanti eſt habenda nec æſtimanda.

40 Sin autem hæc nobilitas † ob aliquod exercitium militare, vel ob aliquod egregium virtutis factum ſit indulta, maxima erit habenda & cum nobilitate ſanguinis, vel generis poterit concurrere, & actum, ut vulgò dicitur agere, ut notat Oſorius Luſitanus *lib.* 2. de nobilitate verſiculo 3. in fine, ibi: *nam cum aliquis operam egregiam in bello præſtitiſſet, erat illi ab Imperatore conceſſum, ut nobilis haberetur, & inſigne virtutis geſtaret aliquid per quod nobilitaret genus, & poſteritatem ad ſimilis facti memoriam excitaret.* Meſia *lib.* 2. *de nobilitate cap.* 12 *conſ.* 3. & colligitur *ex dicta leg.* 6. *tit.* 27. *part.* 2. licèt enim vaſſalli ſemper debeant parati, & expoſiti eſſe etiam cum vitæ diſpendio Regi ſuo, & Regno inſervire, ut *in leg.* 9. *tit.* 9. *part.* 2. ibi: *por que ellos deben eſtar aparejados a poner los cuerpos avida, o muerte por el Rey lib.* 3. *tit.* 29. *part.* 2. ibi: *Mas aun aventura el cuerpo a muerte, o opreſſion*, tamen hæc ſervitia in ſimilibus caſibus facta, boni Principis & Regis eſt magna remuneratione, & præmio condecorare, ut docet Tiraquel. *in leg. ſi unquam verbo donat. remuner. n.* 69. *Cod. de revocand.* ex ratione quam tradit Joann. Garcia *in tract. de donat. remuner. n.* 3. ibi: *hæc obligatio, & antidota habet quædam incitamenta naturalia ad liberalitatem*, quæ ſunt veluti quædam nobilia calcaria quibus nobiliter adigimus ut benefacientibus benefaciamus.

Et in Regibus, & Principibus laudabilis eſt
41 hæc liberalitas, † & remunerationis virtus, & ad conſervationem Regnorum ſummè ab omnibus commendata, ut probat Divus Thomas *in tractatu de regimine Principum lib.* 1. *c.* 6. Lactantius Firmianus *lib.* 2. *de inſtitutionibus cap.* 6. Thorus *in ſua Philoſophia lib.* 22. *cap.* 1. Tiraquel. *de nobilitate cap.* 37. *n.* 45. Rol. *de majeſtate Principum §. beneficium, & liberalem.* Menoch. *conſ.* 307. *n.* 11. *lib.* 3. Tapia *in rubrica de inſtitutionibus Princip. cap.* 4. *n.* 1. ubi rationem reddit, ibi: *nam ea ſubditos ſibi devotiſſimos reddit ad arma ſuſcipienda alacres facit & præmiorum ſpe ad majora pericula ſubeunda impellit, illius condemnationes immenſas non eſſe, nec liberalitatem frænis, aut cancellis coërceri debet, cum omni tempore, omnique caſu validæ ſint*, ut conducunt de jure noſtro Regio text. *in leg.* 51. *tit.* 13. *part.* 2. ibi: *Ermoſa gracia es la que el Rey hace por merecimientos de ſervicios, que aya alguno hecho*, & ibi: *o acorriere, al Rey o al Reyno en tiempo de guerra*, & *in leg.* 2. *tit* 9. *part.* 2. ibi: *E aviendo los tales de beles hacer bien, calgo acada uno de ellos Segun lo que mereze por ſa Vordad*: & *in leg.* 30. *tit.* 26. *part.* 2. ibi: *aviendo voluntad que ellos ſemetan mas rocios a ſervir a Dios, y a los Sennores que los embian no zelando muerte ni foridas ni otro peligro que les avenieſſe ſaviendo que abrian emmienda y galar don por ello*, quæ & alia jura expendebam ego in lite cujuſdam nobilitatis privilegii pro D. Franquis de Modoio Juriſconſ. Carrionenſi. Proſequitur Menoch. *lib.* 2. *præſumpt. cap.* 3. *n.* 14. Tiberius Decianus *Reſp.* 51. *n.* 21. *lib.* 3. Regnarius Sextinus *de Regalibus lib. cap.* 3. *numero* 38. & 52.

Nobiles ergo iſti † licet privilegiati, cum tamen 42
privilegium ſuum in tam magna cauſa, & ex ſua natura, & qualitate ad acquirendam nobilitatem habili conſiſtat, & fundamentum habeat non minus quoad acquiſitionem officiorum quàm nobiles ſanguine æſtimare debent; qua de re videre poteris quæ adducunt Tiraquel. *de nobilitate c.* 8. Chaſſaneus *in Catalogo Gloriæ mundi part.* 9. *præſ.* 48. *conſideration.* Joannes Garcia *dicta gloſſa* 1. §. 1. *nu.* 55. Otalora *eodem tractatu de nobilitate* 4. *p. cap.* 1. *num.* 6. Azevedo *in verbo armados Cavalleros in leg.* 1. & 4. *tit.* 1. *lib.* 6. *recop. per textum*, ibi: Bargas *de nobilitate diſcurſu* 8. *numero* 7.

Ut autem de iſta cauſa ſervitii præſtiti † & fa- 43
cti egregii ob quod ſit indultum privilegium conſtet, ſufficit quod in eo enuntietur, nam aſſertioni Principis in privilegio factæ planè creditur Bald. *in leg. illud collatione penult. verſiculo quarto quæro Cod. de ſacroſ. Eccleſ. & in leg. fin. ff. de exercitoria actione* Decianus *conſ.* 25. *num.* 39. *lib.* 1. *per textum in leg. Aquilius Regul. ff. de donat.* ibi: *quia & cum patre meo ſemper fuiſti*, maximè cum non verſemur in prohibitis *in leg. ex his verbis Cod. de teſtamento militis* Alexand. *conſ.* 34. *lib.* 4. Stephanus Gratianus 2. *tom. diſputat. cap.* 386. *num.* 7. Cæſar Barcius *deciſ.* 117. *ex num.* 15. Joſephus Ludovicus *deciſ. Peruſina* 3. *num.* 9. Peregrinus *conſ.* 7. *num.* 17. *lib* 3. Menoch. *conſ.* 368. *n.* 13. & 24. *lib.* 4. Ant. Gabriel. *de probat. concl.* 2. *num.* 33. ubi dicit quod ſtatur aſſertioni Principis circa benè merita etiam in præjudicium tertii, quamvis aliter de bene meritis non conſtaret, dummodo Princeps talia merita in ſpecie narraverit ſecundum Jaſonem *conſ.* 227. & licèt nobiles † ita notum, & firmum jus 44
ad mediam partem officiorum honorabilium Reip. habeant, rectè tamen ſtatus Plebeiorum contra ſtatum nobilium, & contra poterit officia hæc præſcribere, ut in uno tantum ſtatu privatione permaneant, ut per tredecim fundamenta mirabiliter non tantum ſuadet, ſed convincit Joann. Garcia *dicta gloſſa* 35. *ex num.* 54. *uſque ad numer.* 59. pro cujus opinione pluries in hac Regali Canceliaria vidi judicatum, & obtentum in villa de la Sonſierra, me cauſam unius ſtatus

patro-

patrocinante, ſic deciſum fuit, ut intuitu præſcriptionis, ſtatui plebeiorum omnia Reipub. officia fuerint addicta, & licet contrarium defendere & tueri tentaverim, Avendannus *in capitibus Prætorum* 1. *p. c.* 19. & poſt ipſum Burgos de Paz *conſ.* 10. tamen eorum fundamenta ſigillatim refutat Joann. Garcia *ubi proximè n.* 59. *verſ. reſtat nunc cum ſeq.* & adeo eruditè ut utiliter in hac (ſicut in aliis) actum fecit, quem quod ab ejus labyrintho libens pedem retraho tanti Doctoris allegatione & remiſſione contentus.

Tandem in propoſito controverti frequenter ſo-
45 let, an ſi nobilis † nobilitatis ſuæ cauſam agit, durante lite poſſit eligi ad officia honorifica Reipub. ſtatui nobilium competentia, an verò in officio plebeiorum nominari debeat, & nominatus neceſſariò cogendus ſit ſubire tale munus. Cujus dubii veram reſolutionem diſtinctione comprehendit Covarr. *lib.* 1. *var. cap.* 16. *num.* 11. aut enim priuſquam electus eſſet, & nominatus ad officium nobilium ſuper quo contenditur, erat lis ei mota ſuper ſua nobilitate, & ſtatu, & tunc ad officium ſtatui nobilium competens creari non debet *ex textu celebri leg. reus delatus ff. de muneribus, & honor.* Ubi reus delatus durante lite ad munera publica eligi non valet, *leg. ſin proponis Cod. quando provocare non eſt neceſſe*, ubi pendente lite ſuper Decurionatu non poteſt quis eligi ad Duumviratum qui decurionibus, non aliis competit, ut *in leg. qui ſtatus ff. de re militari leg. qui de libert. ff. de liberal. cauſa*, ubi litigans ſuper ſtatu ſuo in militia aſſumi non poteſt ſive is actor ſit, ſive reus, etiamſi ex poſſeſſione libertatis, quæ ſemper præſumitur & in ſervitute poſtuletur, & *ex cap. omnipotens de accuſationibus*, quo cavetur reum criminis delatum pendenti accuſatione non poſſe ad Eccleſiaſticam dignitatem promoveri, & quidem juſta ratione, non accuſatione pendente gravata eſt opinio rei delatæ ob infamiam facti *ex gloſſa* ubi etiam DD. *in dicta c. omnipotens, & in cap. ultimo de teſtibus, & in leg. quia latronibus §. 1. ff. de teſtamentis*, quæ quidem infamia facti facit quem indignum muneribus Eccleſiaſticis ſecundùm Covarr. qui etiam intelligit idem procedere in officiis ſæcularibus, in quo judicio meo decipitur, ut diximus *in cap.*

46 Et ideo interim quia lis pendet † ſuper nobilitate tributa, & indictiones ſicut quilibet alius plebeius agnoſcit, & ſolvit *leg.* 9. *tit.* 21. *lib.* 2. *Recop.* ibi: *que durante los pleitos pechen todos los que tubieren executorias uſadas y guardadas, y no fueren notorios fijoſdalgo*; Bald. *conſ.* 138. *num.* 3. *lib.* 1. ubi ait quod pendente quæſtione ſuper immunitate, interim qui ſe prætendit immunem, debet per judicem cogi ad ſolvendum ad inſtantiam communitatis, hoc eſt Concilii, quod refert, & ſequitur Ægidius Boëſius *in ſua prax. crimina i tit. de Principe & privilegio ejus num.* 146. Palatius Rubios *in cap. per veſtras de donatione inter. notabili* 2. *verſ. ſed palera num.* 45. Otalora *de nobilitate* 3. *partis principalis cap.* 3. *per totum*, Menchaca *lib.* 2. *controv. illuſtr. cap.* 87. *n.* 8. & 19. Joann. Garcia *eodem tract. gloſſa* 10. *per tot.*

47 Et licèt *prædicta leg.* 9. tantum † loquatur in contributione & ſolutione indictionum in qua fortior, & ſtrictior diſpoſitio eſt conſideranda ob grave diſpendium quod cæteris popularibus imminet in hac contributione ex nobilium immunitate, & ob juris præſumptionem quæ maxima eſt in Principis favorem, & nemo ſit ab his tributis exemptus, *cap. omnis anima de Cenſibus cap. cum perſonæ de privilegiis in* 6. quæ quidem rationes non adſunt in muneribus & honoribus ad quos quilibet regulariter eligi poteſt, etſi plebeius ſit.

Et cum *dicta leg.* 9. videatur continere † jus 48
novum, & correctorium, & ſic non debet extenſionem recipere ultra caſum ab ea præfinitum & deciſum, ut *in leg. his ſolis Cod. de revocand. donat.* tradunt DD. *in leg. ſi vero §. de vero ff. ſoluto matrimonio* latè Jaſo *in §. ſequen. num.* 7. *Inſtit. de actione*, & caſus omiſſus circa offi.ia (cum quibus nihil providet) debeat remanere in diſpoſitione juris noſtri, *leg. immodiciſſimè*, ubi notatur *ff. de liber. & poſt.* tamen cum iſta officia ſint accidentia, & qualitates quæ non niſi nobilibus concedi debent & ſtatui nobilium conveniant, & ſic fundantur in principali ſubjecto nobilitatis & perſonarum, ſic ipſæ perſonæ, ipſam ſubſtantiam & eſſentiam nobilitatis non habeant, utique attributis ejus gaudere non debent. Attributa enim ſine ſubjectis ſtare non poſſunt ſecundùm Philoſophum & probatur immuniter, *in leg. ejus qui in provincia, ff. ſi certum petatur, & in leg. decem, ff. de verb. oblig. & §. ſervus Inſtit. de Capitis diminut.* & ita argumentatur ultra Covarr. Otalora *dict. cap.* 3. *n.* 5. ubi proximè.

Aut ante litem motam ſuper ſtatu, & nobilitate quis erat, vel fuit electus ad officia nobilium, & tunc utique rectè creari poterit ex Covarr. ubi *ſuprà n.* 12. *in fin.* Cujus Doctrinam intelligere, & percipere debes ſecundùm ea quæ Joan. Garcia ubi *ſuprà gloſſa* 3. *n.* 49. tradit his verbis, & magis confirmantur hæc omnia quæ diximus ex eo quia ſolet dubitari.

CAPUT XI.

Officialium electio, ſeu nominatio an per appellationem à contradicente interpoſitam ſuſpendi poſſit, an verò ex ejus executione, & poſſeſſione officii tradita cauſetur attentatum.

SUMMARIUM.

1 *Appellationis prætextu à contradicente interpoſitæ debet ſuſpendi nominatio officialium, & poſſeſſio tradita ſubjacet periculo attentati.*

2 *Appellationis permiſſio naturalis eſt qualitas.*

3 *Lites omnes ſuper nominatione officialium temporalium non ſunt ex ſua natura & qualitate exequibiles, ſed via ordinaria actitantur.*

4 *Afferuntur jura appellationem à nominatione officialium admittentia.*

5 *Appellatio quando à jure permittitur expreſsè utrumque operatur effectum.*

6 *Agitur* de Textu in leg. Imperatores 21. §. 1. ff. de appellat.

7 *Pro contraria opinione adducitur*, lex conſtitutiones, & lex fin. ff. de appellat. *Item & textus* in leg. 6. tit. 18. lib. 4. recop. & *num.* 8.

9 *Eluſoria eſſet ſententia quæ poſt annum à nominatione officialis elapſum proferretur ſuper negotio*

negotio appellationis in eadem nominatione interpositæ, pro quo afferuntur verba textus in cap. fin. de judiciis.

10 *Possessionis traditio nominato seu electo est quid facti & actus consequutivus jurisprudentis.*

11 *Electiones officiorum quæ publicantur frequenter sunt majori suffragiorum numero.*

12 *Distinctione casuum conciliantur duæ opiniones.*

13 *Objectio facta nominato ad officium post confirmationem superioris, non impedit possessionem nec officii exercitium.*

14 *Objectio oppositа nominato seu electo ante traditam possessionem & factam confirmationem suspendit electionis effectum, & possessio non obstante appellatione tradita, erit attentata.*

15 *Judicis inferioris sententia super lite nominationis lata non est exequenda, sed intuitu appellationis est suspendenda.*

16 *Appellatio dum interponitur in nominatione ob non servatam aliquam ex requisitis formam nulliter facta, si talis nominatio executioni mandetur attentata erit.*

17 *Appellatio omninò frivola, & contradictio vanis nixa fundamentis nominationis executionem impedit, nec attentati periculum inducit.*

18 *Nominatio evidenter continens iniquitatem ex actorum serie resultantem non est exequenda, & interpositæ appellationi debet deferri quoad utrumque effectum.*

19 *Nominationi ad officium authoritate & utilitate publicum, & non admissioni accusationum dum appellatio intra legitimum tempus interposita est, talis nominatio vel sententia accusationes non admittens exequenda non est.*

20 *Nominatus ad aliquod officium cujusdam oppidi vel civitatis, dum lis pendet an sit ejusdem oppidi civis vel vicinus, non debet ad id adstringi, sed expectanda est decisio & determinatio super prima lite.*

21 *Electus cum impeditur exercere officium, ad officialem præcedentem triennii spectat usus ejusdem officii.*

22 *Lite pendente in gradu appellationis, si elabatur annus officii, an electus cui contradictum fuit jam obtenta causa possit & debeat sequenti anno ad officium admitti, an autem pro eo anno alius de novo eligendus sit.*

23 *Tempus non currit impedito agere seu administrare.*

24 *Sententia Confirmatoria nominationis obtenta non debet esse illusoria nec judicium frustrari*, leg. si prætorum 75. ff. de jud. leg. fin. ff. ne quid in loco public.

25 *Agitur* de textu in leg. si ita stipulatus essem, cum leg. seqq. ff. de verb. obligat.

26 *Expenditur textus* in leg. Paulus respondit §. cujus, *ibi*: triennio continuo, juncta glossa *verbo* tempore ff. de liber.

27 *Affertur in proposito textus*, in leg. servus qui testament. 14. ff. servus cum hæred. ff. de testam. mil. *Item* & lex Cæsar. ff. de publicanis & n. 28.

29 *Contraria sententia ut securior affertur, nempe electum non esse reintegrandum subrogando annum sequentem loco anni elapsi.*

30 *Expenditur in proposito textus* in leg. si usus-fructus 6. ff. de usufructu in biennium legato.

31 *Annalia officia singulis annis inter cives seu vicinos per circulum debent provideri.*

32 *Intelliguntur jura & fundamenta posterioris opinionis ex mente Doctorum, unde resolvitur quæstio.*

33 *Electus qui non fruitus est officio ob contradictionem factam, causa jam evicta recursum habet ad damna fructuum in officio obvenientium in contradicentem.*

HUjus Capitis Thesis, etsi frequens atque assiduò per manus advocatorum defertur & pluribus in locis per DD. sit tacta, non tam adeo apertè discussa invenitur, quod clariori, & faciliori methodo, & resolutione non indigeat; quapropter præstantiora, pro utraque parte, & validiora juris, & DD. fulcimenta adducam, & pro eorum concordia ad veram resolutionem, & casuum occurrentium distinctionem deveniam.

Itaque nominationem officialium prætextu † 1
appellationis à contradicente interpositæ suspendi debere, & possessionem traditam periculo attentati subjacere tradito. Primò ex eo quod omnibus in litibus appellatio quoad utrumque effectum semper permissa censetur, ut *in leg. & in majoribus* ubi DD. *Cod. de appellat.* & communiter notatur *in lege à sententia ff. de appellat.* Aug. Barb. *in cap. ut debit. 59. num. 13.* Guerl. *decis. 49. num. 1. & 2.* D. Valençuel. *cons. 43. n. 150. secat. de appellat. quæst. 17. à n. 1.* in quacumque sententia vel gravamine; nam appellationis † permissio est qualitas naturalis, & à se 2
naturali quatenus est defensio, *in dict. leg. 1. ff. de appell. cap. omnis oppressus 2. quæst.* & ejus prohibitio semper est accidentalis alicujus particularis rationis nota, ut diligenter expendit D. Salgad. *de Regia protect. 2. part. cap. 7. numer. 73.* Cumque pro hac parte sit regula permissiva, & generica, qui ab ea speciales limitationes casuum eximere contenderit, necessario pro sua opinione textum, aut legem adducere debet *ex glossa* communiter recepta *in leg. quæ restituere ff. de rei vindic.* Franc. *in Rubrica de appellat. col. 4. vers. 3. promitte.* Socin. *cons. 39. lib. 4.* & plures allegat Lancellot. *de attentat. part. 2. cap. 12. ampliat. 5. num. 9.* & cum nulla lege expressè talis appellatio à nominatione officialium sit prohibita; sequens est executionem nominatorum ad officia spreta appellatione traditam attentatam esse tradit aliis relatis Surd. *decis. 36. nu. 2. Cevall. de cognit. glossa 6. n. 16.*

Secundò illud non rectè expendi potest quod lites † omnes super nominatione, seu creatione 3
officialium temporalium etsi summariæ sint, & brevioribus & strictioribus terminis concludi debeant; non tamen sua natura, & qualitate exequibiles sunt, sed via ordinaria actitantur, nec contrarium colligi potest *ex doctrin.* Bart. quæ communiter pro executione facienda talis nominationis, non tamen benè intellecta solet adduci *in leg. 1. ff. de glandi legenda & in leg. si prius quæst. 10. ff. de novi operis sumpt.* nam plura sunt negotia summaria, quæ tamen ordinaria esse nemo ambigit, ut *in interdictis*, adipiscendæ retinendæ, vel recuperandæ possessiones, *& remedio c. reintegrandæ 3. quæst. 1.* præsertim jure Canonico; sive in judicio Ecclesiastico, sive læculari si agatur, appellatio etiam suspensiva in eis admittitur ex Bald. *cons. 321.* ad evidentiam pernittendum est, *col. 1. lib. 3. & in cap. querelam col. 4. vers. sed nunquid de elect.* Ripa *in cap. sæpe in fine de restit. spoliat.* Alciat. *resp. 36. num. 6.* Menoch. *de recup. poss. rem. 15. à num. 641.* Nata *cons. 4. lib. 3. & cons. 583. n.*

4. &

4. & *num.* 13. *vol.* 3. Saſcus *deciſ.* 25. *num fin. in fin.* Felician. *de cenſibus lib.* 3. *cap.* 1. *numer.* 11. ubi adducit pro hac opinione textum expreſſum *in cap.* 1. *de ſequeſt. poſſ. & fruct. & in element. unica de ſequeſtr.* & de jure Regio id multo magis procedit, ut tradit Sahagun *in repert. dict. cap.* 1. *num.* 78. & plures congerit D. Salgad. 3. *p. c.* 12. *de Regia protect. nu.* 54.

4 Tertiò quia plura ſunt jura appellationem † à nominatione officialium indiſtinctè, & abſolutè admittentia, ut *in leg. hi qui leg.* 1. §. *ſi quis ff. quando appellat. & in leg. ſi ad ſcribarum & in leg. Nominationis Cod. de appellat. & in leg.* 2. *& in leg. cum decurionatus Cod. de decurionibus: & in cap. nominationes* 2. *quæſt.* 2. *leg.* 8. *tit.* 23. *part.* 3. *leg.* 3. *tit.* 16. *lib.* 3. *ordin.* docent communiter DD. *in juribus ſuprà relatis*, Bald. *in leg. ſi pater Cod. ſi pend. appell. num.* 14. Maranta *in prax. part.* 6. *art.* 2. *in verbo at quandoque appellatur num.* 324. *fol.* 506. Rebuff. *de ſent. proviſ. art.* 8. *gloſſ.* 2. *num.* 1. & *in tract. de appellat. art.* 7. *gloſſa* 2. *num.* 18. Avend. *de exequend. mand. cap.* 19. *num.* 26. *verſ. his caſibus & aliis*, D. Salgad. ubi *ſuprà* 3. *part. cap.* 8. *n.*
5 17. & quando à jure appellatio † expreſsè permittitur utrumque utique operatur effectum, ut *in cap. non ſolum de appell. in* 6. cum ibi notatis: quin imo appellatione conceſſa in dubio quoad utrumque effectum conceſſa videtur, Nelijan *conſ.* 44. *n.* 9. Crot. *conſ.* 124. *num.* 11. Roland. *conſ.* 34. *n.* 11. *vol.* 3.

6 Quartò pro hac opinione facit † textus expreſſus *in leg. Imperatores* 21. §. 1. *ff. de appellat.* ubi ſi magiſtratus creatus appellaverit, collegam ejus interim utrumque officium ſuſtinere debere; ſi uterque appellaverit alium interim in locum eorum creandum, & eum qui non juſtè appellaverit damnum agniturum; ſi quod repulſæ paſſus ſit, ubi apertè deciditur nominationem ad officium ex appellationis interpoſitione ſuſpendi.

Contraria tamen ſententia, & opinio ſequentia proſequitur juris fundamenta. Primum quod offi-
7 cia iſta ferè ſemper † ſunt annalia, ut eſt notum; ſed in his quæ conſumuntur appellatio interpoſita nequaquam ſuſpendit executionem, ut *in leg. conſtitutiones, & in leg. fin. ff. de appellat.*
8 *leg. fin. ff. quando appellatio ſit*, & facit † textus elegans *in leg.* 6. *tit.* 18. *lib.* 4 *recop.* ibi: *Como quiera que el Alcalde debe otorgar la apelacion en los pleitos que las leyes deſponen: pero ſon algunos pleitos en que no queremos que ſe otorgue Apelacion aſi como ſi ſe al caſe algun hombre de mandad que algun hombre que no era deſcomulgado, ni debedado que no ſea ſepultado, o ſobre coſa que no ſe pueda guardar, como ſobre ubas antes que el vino ſea hecho de ellas, o ſobre mieſes que ſe an de ſegar, o ſobre otra coſa ſemejante que pereze por tiempo*: tradit Rebuff. *in com. ad conſt. Reg. Gal.* 1. *tom. tract. de ſent. proviſ. in præfat. num.* 139. ubi ait quod lite pendente ſit proviſio conſiderata qualitate cauſæ ſi forte vis perierit, vel conſumeretur durante lite, ut fructus, vel equus pro expenſis, *argum. textus in leg. mediterraneæ* & ibi Bart. *Cod. de annonis, & tribut. lib.* 10. quo argumento utitur Gutierrez *conſ.* 31. *à num.* 28.

Secundum quod ſi appellatio quoad utrumque effectum admitteretur annus interim laberetur, &
9 ſententia quæ poſtea in negotio proferretur † eluſoria eſſet; pro qua conſideratione in lite nominationis cujuſdam officii ſæcularis, ſingulariter faciunt, & expendi ſolent verba text. *in cap. fin. de judiciis*, ibi: *reſpondente ſyndico monaſterii hos malitioſè proponi, ut videlicet cauſa probata tempus Regiminis electo prædicti inutiliter elabatur*, ut mirè concinit doctrin. Bart. *in leg.* 6. *ff. de glande eligenda numero* 1. ibi: *& pro hoc dico ego quod ſi contentio ſit de officio Prioratus, ſeu conſulatus iſtius civitatis quod durat duobus menſibus iſta cauſa debet expediri ita cito quod tempore non incipiat tranſire, quia dilatio eſſet cauſa, quod periret res de qua contenditur: & regulariter ſemper in omnibus cauſis præcaveri debet ne judicia fiant illuſoria*, ut *in leg. ſi prætor.* 75. *ff. de judic.* Ubi alioquin illuſoria erunt hujuſmodi edicta & decreta prætorum *leg. fin. ff. ne quid in loco publ.* ibi: *alioquin inane & illuſorium Prætoris Imperium erit*, leg. fin. §. fin. verſ. non autem Cod. de bon. quem liber. ibi: *ne ledarum leges fiant.*

Tertium ex eo quia tradere † poſſeſſionem 10
electo, ſeu nominato, eſt quid facti, & actus conſequutivus juriſprudentis, unde nec ob appellationem, à nominato, vel à tertio qui intendit eum non eſſe officii capacem, ſeu legitimè electum interpoſitam executio impediri debet nec dicitur attentare, ut *cap. conſtitutis l... de appell.* ubi ſi benè attendatur eſt textus formalis ubi Abbas Panormit. & Franchus *in cap.* 6. *bene quæſt.* 13. *in fin. num.* 32. *de appell.* docet Lambert. *de jure Patronat. art.* 3. *q.* 6. *princ. part.* 2. *numero* 8. Lancellot. *de attentatis* 2. *cap.* 12. *lim.* 40. Azeved. *ad cur. Piſan. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 54. Cevall. *quæſt.* 897. *num.* 827.

Quartò quia hæ electiones officiorum † quæ 11
publicantur frequenter fiunt majori ſuffragiorum numero, ut eſt notum; in his autem quæ fiunt majori parte Collegii ſeu univerſitatis, nec appellatio admittitur, nec ejus intuitu executio retardatur, ut *in c.* 1. *de his, quæ fiunt*, ubi appellatione remota prævalet ſemper, & ſuum conſequetur effectum *cap. ex ore eodem tit.* & dixi *ſuprà cap.* Azeved. ubi *ſuprà lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 12.

Hæc ſunt quæ pro utraque parte potui excogitare fundamenta, quorum diſſidia ſequenti caſuum diſtinctione † concilianda, & intelligenda ve- 12
niunt. Primus caſus eſt quando electiones, ſeu nominationes antequam eis objiceretur defectus, ſeu incapacitas, vel fieret contradictio, cepit poſſeſſionem officii, quia tunc prætextu contradictionis ſtatim factæ, & appellationis interpoſitæ poſſeſſio ab eo non eſt avocanda, nec impedire quominus officium in quo nominatus eſt, exerceat, ut tradit Specul. *tit. de cenſibus* §. *nunc videndum, n.* 16. Avendan. *dict. cap.* 19. *n.* 23. *verſ. decimo tertio in fine*, Lambertin. & Rebuff. quos refert, & ſequitur Azeved. *in Cur. Piſan. dict. cap.* 4. *lib.* 2. *n.* 14. Aviles *in cap. prætor.* 1. *part. cap.* 5. *verbo ſuſpendidos, verſ. ſed quid ſi aliquis eſt electus, n.* 4. & jam prædixerat Petr. Antibol. *de muner. & honor. part.* 3. *n.* 69 Franc. Marc. *dec.* 45. *cum ſeqq.* Cabedo *dec.* 212. *n.* 2. Fontanel. *de pactis nupt. clauſ.* 4. *gloſſa* 10. *n.* 98. Amaya *in leg. n.* 2. *Cod. de decurionibus*, & idem erit in nominato, & confirmato † ad 13
officium per ſuperiorem; nam objectio ei oppoſita poſt confirmationem non impedit poſſeſſionem, nec officii exercitium ex DD. *ſuprà* relatis.

Secundus caſus erit quando ante traditam poſſeſſionem & † Confirmationem factam, (ut ei 14
eſt

eſt neceſſaria) oppoſita fuit objectio nominato, & facta contradictio ex aliqua rationabili cauſa, & tunc ſi ea non obſtante & appellatione interpoſita nominatus juraverit, & poſſeſſio ei tradita fuerit, utique attentata erit ex juribus & doctoribus pro opinione *ſuprà* adductis. Quod procedit & ſimiliter obſervandum erit quoties duo contendebant contra alterum, intendens quilibet præferri, & admitti altero excluſo ad officium:

15 Sententia judicis inferioris † apud quem lis nominationis agitabatur, pro aliquo lata annullans nominationem, vel electionem alterius exequi non debet; ſed intuitu appellationis ejus effectus ſuſpenditur, quia iſta ſententia appellabilis utique eſt quoad utrumque effectum. Quo caſu poterit apud tertium, officium ſuper quo contenditur deponi, & ſequeſtrari, ita ut damnum ſi quod reſultaverit patiatur qui victus fuerit, commodum verò, vel emolumentum vincenti præſtabitur, & ad eum pertinebit, *ex dicta leg. Imperatores* §. 1. *ff. de appell.*

Tertius caſus eſt quando appellatum fuit à

16 nominatione ex eo quod facta fuerit † nulliter contra conſuetudinem, & ſolitum ordinem, & non ſervata forma, vel denique deficiat in aliquo ex requiſitis neceſſariis ad validitatem electionis, quo caſu ſemper poſſeſſio erit attenta: ſi talis nominatio executioni mandaretur tanquam nulla appellatione non indiget, *leg. ſi contra* 12. *ff. de appell. ubi gloſſa* ibi: *ſupervacua fuit*, ex Bart. & eſt textus *in leg. nominationum* 29. *ubi gloſſa* ex Bart. & Salicet. *Cod. de appell. & in leg. veterani per textum* ibi: *Cod. quando provoc. non eſt neceſſe*, & idem erit quando perverſus fuerit ordo judicialis in non admiſſione probationis, aut excuſationis, vel contradictionis à quolibet factæ; dum tamen legitimè; quia tunc etiam ſi cauſa exequibilis eſſet adhuc deferendum eſt appellationi, executio ſuſpendenda ex doctrina Bald. *in cap. excom. quæſt. de reſtit. ſpol. leg. ab executione Cod. quando provoc. Bart. in leg. num.* 2. *ff. de appell. recip.* Jaſon. *in leg.* 1. *num.* 2. *ff. de bonor. poſſeſſ.* Covarr. *part. cap.* 28. *ſub num.* 22. *cap.* 23. *verſ. cæterum.* Et idem dicendum ſi nominatio fieret de aliquo notoriè incapace, & indigno, ut cum Bobad. 3. *polit. cap.* 8. *num.* 48. tradit Salgad. 3. *part. de Reg. protect. cap.* 8. *num.* 19. quæ fuit potiſſima ratio, ut electio facta in illis cauponibus, & ſtabulariis de quibus agit Gutierrez *conſ.* 32. ad officium nobile judicum ordinariorum non ſolum non exequeretur nominatio; ſed meritò fuerit admiſſa, & rejecta.

Quartus caſus quando appellatio interpoſita,

17 eſt omninò frivola, † vel quia nominatus inefficacem, & debilem excuſationem allegat, aut qui contradicit electioni, & appellat, ridiculis, & frivolis nititur fundamentis, & tunc talis nominatio juſtiſſimè exequi debet, abſque metu & periculo attentati; cum appellationibus frivolis non eſt deferendum, ut *in cap. cum appellationibus frivolis de appell. in* 6. & circuitus ſunt vitandi.

18 Sicut è converſo ſi nominatio, & electio † evidenter contineat iniquitatem, quæ ex ipſa actorum ſerie reſultat, nunquam eſt exequenda, & appellatione interpoſita etiam in cauſis ſua natura exequibilibus, & ſummariis quoad utrumque effectum deferri debet, ut tradit Bald. *in cap. Paſtoralis* §. *præterea à num.* 5. *de officio delegat. & in leg. conſentaneum num.* 25. *verſ. quæro nunc quid à tali miſſione*, *Cod. quomod. & quando jud. & in leg. unic. num.* 5. *verſ. denuo quæro, num.* 8. Abbas *in cap. Paſtoralis col. pen. verſ.* 39. *effectus de appell.* Capic. *deciſ.* 167. *num.* 3. Rota *deciſ.* 100. *num.* 12. *part.* 1. Mariſcot. *lib.* 1. *var. reſol. cap.* 86. *à numer.* 287. *& cap.* 87. *à num.* 29. Maranta *in ſpecul. part.* 6. *art.* 2. *princ. ubi & quando appellatur limit.* 6. *num.* 31. Lancel. *de attent. part.* 2. *cap.* 12. *limit.* 25. *num.* 15 & plures refert D. Salgad. ubi *ſuprà* 3. *part. cap.* 9. *ex num.* 4. ubi multa in propoſito notatu digna adducit.

Quintus caſus eſt quando quis eligitur, &

† nominatur ad officium vel munus authoritate 19
& utilitate publicum: hoc eſt quando principaliter, & omnimodo fit indultum in Reipublicæ utilitatem, prout eſt officium ſindicatus, procuratoris Concilii, decurionis, & executoris tributorum, & ſimilium; & ipſe ſuas accuſationes allegat, & à nominatione vel non facta accuſationum admiſſione intra tempus legitimum appellaverit, talis nominatio vel ſententia non admittens accuſationes exequi non debet, & ſi non obſtante appellatione executioni mandetur erit attentata; quia quoad utrumque effectum appellabilis eſt *dicta leg. hi qui*, *leg. civis Cod. de appell. leg. ſi ad ſcribarum leg. nominatione*, & ex aliis juribus in tertio fundamento hujus quæſtionis ſuprà adductis, tradit Avend. *de exequend. mand. dict. cap.* 19. *n.* 26. *in fine*, & plures quos refert D. Salgad. *dict. cap.* 8. *n.* 17.

Quinimò ſi fortè lis pendet † an quis ſit civis 20
vel vicinus alicujus oppidi, civitatis, aut villæ, & fuerit nominatus ad aliquod officium publicum ipſius, non debet adſtringi, & compelli, ſed debet expectari deciſio & determinatio ſuper prima lite, & quæſtione tanquam ſuper præjudiciali, nempe an ſit vicinus, vel non, ut contendit Bald. *in leg. ſi ut proponis* 3. *per text.* ibi: *Cod. quando provoc. non eſt neceſſ.* ubi adducit pro ſua opinione textus *in leg. ordinata ff. de liber. cauſ. & in leg. diximus ff. de excuſatione tutor.* Sed hoc latius in alio loco, nempè, *in cap.* Illud autem notatu dignum eſt quod quando electus impeditur

† exercere officium interim quouſque litem pere 21
merit, & conſequatur poſſeſſionem ſui officii, aut veniat alius ſucceſſor ad officialem præcedentis triennii ſpectabit uſus illius muneris & officii, *ex leg.* 1. *Cod. ut omn judicat. civil. quam mil. & leg. meminiſſe poterit ff. de conſul.* Guid. Pap. & ibi *addit.* 501. Gratian. *diſcept. cap.* 184. *n.* 46. Bobadil. 2. *pol. cap.* 2. *n.* 23. tradit Fontanel. *de pactis clauſ.* 4. *gloſſa* 10. *n.* 9.

Sed pro Coronide hujus cap. his aptiſſimè, & opportunè occurrit diſputandum an lite † pen- 22
dente in gradu appellationis, (cum ferè ſemper ſunt duæ inſtantiæ, nempè viſionis, & reviſionis) ſi labatur tempus, & tranſactus fuerit annus officii, vel regiminis, electus, ſeu nominatus cui contradictio facta fuerit, pro ſe reportaverit in cauſa ſententiam debeat, & poſſit ſequenti anno admitti, & ſuum officium exercere intuitu electionis, & nominationis factæ, an verò in alium electio nova pro illo anno ſequenti poſſit fieri, in qua quæſtione pro ea parte, & opinione quod in ſequenti anno debeat admitti, & exercere officium qui ſententiam obtinuit. Primò facit quod cum in cauſa victoriam reportaverit hoc non debet eſſe damno ipſius; ſed ſuccumbentium, nec in tali caſu lapſus temporis ſolet officere textus *in leg. contra majorem Cod. de inoffic. teſtamento*, ibi: *præſcriptio ex prioris judicis mora quinquennalis temporis non naſcitur*; *quæ officere*

23 *non ceſſantibus non poteſt*, nam impedito agere † ſeu adminiſtrare non currit tempus, ut *in leg.* 1. §. *fin. cum vulg. Cod. de ann. except. cap.* 1. *de præſcript.*

24 Secundò quia ſententia † obtenta non debet eſſe illuſoria, nec judicium fruſtrari *dict. leg. ſi prætorum* 75. *ff. de jud. leg. fin. ff. ne quid in loco publ.* aliis ſuprà adductis *num.* & talis nominatio, electio, ſeu ſententia confirmatoria cum effectu debet impleri, *leg.* 3. §. *hæc verba*, *ff. quod quiſque juris.*

25 Tertiò *ex textu* † *eleganti* (cum in prætextu hanc ibi movent quæſtionem DD.) *in leg. ſi ita ſtipulatus eſſem cum leg. ſequenti*, *ff. de verb. obligat.* ubi qui promiſit ædificare domum vel inſulam, deinde aliqua pars inſulæ vel domus conſumpta incendio fuit, non ſolum tempus quod durat ad faciendum ſpectandum eſt; ſed integrum redintegratur ad totam inſulam ædificandam.

26 Quartò textus † *in leg. Paulus reſpondit* §. *cujus* ibi: *triennio continuo*, *juncta gloſſa*, *verbo tempore*, *ff. de liber. cauſa*, ubi venditus ſervus Titio ea conditione, ut poſt triennium manumitteretur, ſub quibus verbis videntur contrahentes voluiſſe, quod ſervus prius per triennium ſerviat venditori quàm manumittatur: is autem ſervus ante expletum triennium per aliquod tempus aufugit, & poſtea reverſus eſt defuncto jam Titio, cui erat ſerviturus, & reſponſum eſt à Juriſconſultis ſecundum ea quæ proponerentur expleto tempore poſt quod manumittitur, debuit libertatem ei competiiſſe; id eſt, ſerviendo illud tempus quod ei fuit adjectum ad ſerviendum redintegratur, quatenus deeſt etiamſi deſit facto debentis implere.

27 Quintò ad idem facit † text. *in leg. ſervus qui teſtament.* 14. §. *ſervus cum hæred. ff. de teſtam. mil.* ubi ſervus liber eſſe juſſus eſt cum hæredi ſeptem annorum operas dediſſet, & is ſervus fugit cum annum in fuga fuerit, & ſeptem anni lapſi ſunt computati illum quo fuit in fuga, ſecundùm Oldrad. & Alberic. ibi: *quibus elapſis quærebatur*, *an liber eſſet*, *& reſpondit Ulpianus non fore liberum*, *niſi tandem quod aufugiſſet ſervus ſit*, *& ſic conſequenter tempus quod deeſt reintegratur*; cujus text. argumento oſtendunt DD. quod famuli ſervientes audiuntur ſi volent explere de novo tempus quod fuerunt in fuga, ad notata, *in leg. cum hæres* §. 1. *ff. de cauſ. not.* Alberic. *in dict. leg. ſervus qui teſtamentum* §. 1. ubi limitat, niſi Dominus loco ſervi fugitivi per illud tempus alium recipiat, ut *in leg. ſi in lege* §. *colonus ff. locati.*

28 Sextò *ex leg.* † *Cæſar ff. de publicanis*, impedimento lapſum non computatur, ſed redintegrandum venit.

Sed contraria ſententia communi Doctorum placito & verior, † & ſecurior viſa fuit; nempè 29
quod annus ſequens non ſit ſubrogandus loco anni lapſi, nec electum eſſe redintegrandum, nam aliud eſt regimen unius anni, & aliud regimen alterius, ut in ſpecie concludit Bart. *in leg. prius*, *in* 10. *quæſt. ff. de oper. nov. nunc.* ad quam in hoc puncto ſe remittet *in dicta leg.* 1. *ff. de gland. legend.* & *in dicta leg. ſi iſta ſtipulatus eſſem*, Abbas, Panor. *per text.* ibi: *in cap. fin. notabil. penul. de judiciis*, ubi Aretin. *verſ. 6. nota*, *& verſ. fel. col.* 2. *verſ. nota textus*, ibi: *inutiliter*, *& in cap. vergentium in fin. de re judic.* Barb. qui loquitur in ſpecie officio ancianorum, & Bart. Doct. ſequuntur ibi omnes Canoniſtæ, & eam communem dicit Jaſ. *in dicta leg. ſi ita eſſem ſtipulatus col. pen. in princ.* quod ex ea infert ad Doctorem qui promiſit legere per biennium; idem Jaſ. poſt Bart. & alios *in leg.* 2. *ff. de re judicata.*

Secundò pro hac opinione ſatis arridere videtur † text. *in leg. ſi uſusfruct.* 6. *ff. de uſufruct. in bien-* 30
nium legat. Si biennium ad moram vel impedimentum tunc hæredis fuerit lapſum, etſi teneatur ad intereſſe; non tamen aliud biennium eſt concedendum ut uſufructuarius utatur; cujus rei rationem tradit Pomponius ex horum verborum ſerie atque elegantiſſimè, iſte jam uſusfructus non poſſit eſſe cui legatus eſt; quia alius futurus ſit, quàm qui legatus fuerit, & ibi tradit Bart. Cujac. *in recitat. ſolem. in lib. officiorum ad dict. leg. ſi uſusfructus* D. Caſtill. *de uſufruct. lib.* 10. *&* 13. *n.* 17. *ubi n.* 16. in propoſito intelligit textum *in leg. qui uſufruct.* 43. §. *fin. ff. de uſufruct.* & *n.* 18. reſpondit ad textum *in leg. ſi ſervus* §. *fin. ff. de verb. obligation.* qui deciſione dictæ legis ſic uſusfructus videbatur evitare.

Tertiò quia officia regulariter ſunt † annalia, 31
latè dixi *in cap.* & ſingulis annis debent inter vicinos, ſive cives per circulum provideri, ut omnes ſine exceptione poſſint tangere, ut *in authent. defenſ. civit.* §. *inter in fin.* ibi: *ſed ſecundum circulum habitatoribus civitatis quorum aliqua ratio ſi hoc implentibus ad ſolicitudinem*, *nec impedimentum præſtitum per litem motam à particularibus univerſitatis hoc in caſu cæteris concivibus*, *qui vocem paſſivam in electionibus officium ſequenti anno faciendis habent*, *debet nocere*, *quod tamen ab aliis factum eſt*, *& non debet in aliorum injuriam protrahi.*

In quo opinionum diſſidio † illud utique ex 32
mente DD. ut veriſſimum deſumi poteſt, quod quando electio, ſeu nominatio facta eſt pro certo tempore limitato, & determinato, puta pro hoc anno proximo ſequenti & ſi tempus labatur impedimento litis motæ, vel quolibet alio accidente non ſubrogatur alius annus, ut nominatus admittatur ad officium; quoniam ut dictum manet, aliud eſt regimen, & aliud adminiſtratio, & ſic procedunt, & debent intelligi jura, & fundamenta poſterioris opinionis. Cæterum quando in genere tempus appoſitum eſt, ut pro quinquennio, aut biennio non facta adjectione an de proximo, vel de aliis, tunc nominatus qui in lite ſibi mota victoriam reportavit admittendus eſt, ex tunc pro illo tempore conceſſionis ad officium, & ita deciſum fuit in terminis hujus quæſtionis apud Farinac. *deciſ.* 419. *part.* 2. Albert. Valaſc. *deciſ.* 155. qui argumentis & juribus pro prima opinione adducta ſpecialiter reſpondit: cum tamen tradita reſolutione omnia pro utraque parte adducta concilientur: ſed & illud non omittunt quod electus qui ſententiam reportavit ob impedimentum ſibi factum, ne officio frueretur, habet † recurſum ad damna fru- 33
ctuum vel emolumentorum in officio obvenientium contra impedientem, ut *in leg. ſi uſusfructus* cum aliis ſuprà adductis, ut *in leg. fin. cum ibi notatis*, *ff. de eo per quem fact. erit.* & *leg. inde Neratius* §. *idem Julianus*, *ff. ad leg. Aquil.* Franc. & Valaſc. *ſuprà* D. Salgad. *de Reg. protect. part.* 4. *cap.* 11. Cavalcanus pulchrè loquens *in repertorio*, Suarez *deciſ.* 4. *verbo electio n.* 11. ubi ſignanter dicit teneri impedientem in foro conſcientiæ, ad omnia damna, expenſas, & intereſſe; quæ refert, & ſequitur Fontanel. *dict. gloſſ.* 10. *clauſ.* 4. *n.* 105. *cum ſequentibus*, quæ omnia attentè pervideas ſic alibi ſcripta non invenies, nec magno labore ex Doctoribus diſcerpere poteris.

CAPUT

CAPUT XII.

Electi & nominati ad officia Reipublicæ ea tenentur acceptare, & compelluntur, & ex quibus cauſis excuſari poſſint, & de praxi proponendæ excuſationis.

SUMMARIUM.

1 *Naſcitur nemo ita liber ut ſoli naſcatur, ſed etiam patriæ ſuæ commodis & uſui.*
2 *Reſpuere officia publica indecens & indecorum eſt.*
3 *Ubamdæ Regis Gothi ex Hiſtoriographis Hiſpaniæ exemplum affertur in propoſito.*
4 *Electus ad quodlibet Reip. officium authoritate & utilitate publicum, illud neceſſario acceptare & inſervire tenetur.*
5 *Judicare & magiſtratum gerere, munus publicum eſt.*
6 *Advocatus poteſt cogi eſſe Conſiliarius.*
7 *Advocatus cogitur pro clientulo ad patrocinium ſumendum, maximè urgente neceſſitate.*
8 *Advocato alicujus Clientelam ſubire recuſanti ad petitionem partis, à Reverendiſſimo Præſide præcipitur, ut in lite auxilium præbeat ſub pœna 50. ducatorum.*
9 *Pauperum Advocatus ſi non ſit deſignatus poteſt compelli quilibet ex Advocatis pauperem gratis adjuvare.*
10 *Notarius, Procurator fiſcalis, Collector pecuniæ publicæ. Item & Depoſitarius poſſunt cogi ad officia ſua exercenda* & num. 11. 12. & 13.
14 *Affertur exemplum recens coactionis ad officium acceptandum ſub pœna duorum millium ducatorum.*
15 *Pœna recuſantis acceptare officium ſine excuſatione legitima ſtatuitur*, in text. leg. ſi ad Magiſtratum Cod. de decurionibus lib. 10.
16 *Electi ad officium compelluntur ad id acceptandum per capturam & incarcerationem & bannum.*
17 *Electi ad officium poterunt ad illud ſerviendum extrahi à domo ſua.*
18 *Athenienſes officia publica recuſantes capite multabant, Romani libertate, & Spartani patria.*
19 *Nominati ad officia poſſunt variis ex cauſis ſe excuſare & ab eorum onere eximi.*
20 *Excuſantur illi qui habent privilegium à principe ne ad officia Reipub. inviti eligantur.*
21 *Familiares ſanctæ Inquiſitionis ex privilegio Regis non coguntur ſuſcipere officia Reipub. quæ tamen acceptare non prohibentur & ſi ea exercentes deliquerint à judicibus ſæcularibus plectendi ſunt.*
22 *Milites vulgò* vatallor *& omnes qui bello expoſiti ſunt eximuntur à muneribus publicis acceptandis.*
23 *Confratres ſanctæ Trinitatis & ſanctæ Mariæ de la Merced & Collectores eleemoſynæ ſancti Antonii, &c. exemptione fruuntur, ut ad officia publica ineunda compelli non poſſunt.*
24 *Senes qui ſeptuageſimum annum compleverunt* Oter. De Officialibus. *legitimam de jure munerum publicorum excuſationem habent*, ex leg. 3. §. fin. ff. de decurionibus.
25 *Excuſantur officia publica accipere illi qui habent duodecim filios.*
26 *Jura varia afferuntur quibus indicatur exemptionem munerum ex liberorum numero non induci.*
27 *Affertur in contrariam opinionem*, lex ſi quis decurio 24. Cod. de decurionibus lib. 10.
28 *Conciliantur & intelliguntur jura de exemptione munerum loquentia*, ex Theſauro.
29 *Exemptionem ab officiis publicis & muneribus perſonalibus præſtat numerus quinque liberorum.*
30 *Excuſationem in honoribus patrimonialibus & realibus utrum inducat numerus duodecim filiorum.*
31 *Referuntur Doctores qui excuſationem in muneribus realibus & patrimonii ex liberorum numero non admittunt.*
32 *Exemptio officiorum perſonalium habentibus quinque liberos cur condonata fuerit.*
33 *Spartarum legiſlator præmia conſtituit eis qui operam procreandis filiis dabant.*
34 *Patri habenti filios lex tribuit prærogativam præcedendi in honoribus non habenti, & plures habenti concedit præcedentiam reſpectu ejus qui pauciores habet.*
35 *Exemptionem officiorum perſonalium præſtat numerus quinque non minus filiarum quàm maſculorum etiamſi ſint utrique emancipati.*
36 *Nepotes continentur in nomine liberorum ad complendum numerum qui excuſat ab officiis.*
37 *Nepotes plures tantum loco unius patris mortui habentur ad numerum excuſantem faciendum.*
38 *Exemptio officiorum admittitur in patre vel ejus filiis divitibus, at non ſi univerſitas ſeu populus ſit nimium pauper.*
39 *Filii legitimati per conſequens matrimonium vel Reſcripto Principis complent numerum ad exemptionem munerum.*
40 *Filii numerum ad immunitatem requiſitum formantes, ut vivant tempore liberationis ſufficit licèt poſteà decedant.*
41 *Cauſa ad effectum certo & limitato tempore requiſita ſuffic t quod adſit illo tempore, quamquam poſteà ceſſat.*
42 *Expenditur in propoſito textus* in leg. 2. §. remittit. verſ. oportet ff. de excuſation. tutor. & in leg. qui liber. §. amiſſi, ff. de oper. libert. & in leg. ſciendum, §. ſi fundum, ff. qui ſatiſd.
43 *Opinioni cui adhæret autor nempe ſufficere ut liberi qui numerum ad exemptionem neceſſarium complent tempore liberationis vivant, objiciuntur quædam*, ex cap. cum ceſſante, & ex leg. adigere §. quamvis ff. de jure patronatus.
44 *Privilegium propter paupertatem conceſſum expirat auctis facultatibus* leg. cura §. deficientium ff. de muneribus & honor.
45 *Reſpondetur objectioni oppoſitæ & intelligitur regula quod ceſſante cauſa privilegii, debet ceſſare privilegium.*
46 *Munerum in exemptione favor Reipub. cauſa principalis & immediata fuit, educatio vero liberorum cauſa remota vel impulſiva.*
47 *Privilegii conceſſi reliquiæ aliquæ ubicunque*

reſtant, licet ceſſet finalis cauſa privilegii.

48 *Cauſa & effectus cum habent tractum ſucceſſivum quomodocumque ceſſet cauſa ceſſabit etiam effectus.*

49 *Privilegia agricolis conceſſa pro eo tantum tempore locum habent quo & agricolæ & animalia aratoria habuerint.*

50 *Satisfit objectis & adducitur textus* in leg. 2. §. qui munera ff. de vacat. muner.

51 *Exemptioni requiſitum numerum implet aliquis ex liberis militiæ defunctus pro Republica aut Principe.*

52 *Immunitati præſtandæ non conducunt liberi adhuc in utero exiſtentes.*

53 *Infirmi excuſantur à muneribus publicis ſuſcipiendis, & affertur in exemplum excuſationis Manlius Torquatus conſul Romanus.*

54 *Infirmitas quæ à muneribus exemptionem præſtare poſſit qualis eſſe debeat arbitrio judicis relinquenda eſt.*

55 *Infirmitas vera & propria dicitur quæ ex humorum exceſſu cauſatur & ex quibus ſuccedit febris.*

56 *Infirmitas quomodo probetur, traditur*, remiſſive.

57 *Excuſantur à muneribus perſonalibus Originarii alibi habitantes, ſi ad officia in loco originis vocantur, tamen ſi alii ſint idonei, aliàs ſecus.*

58 *Excuſantur à prædictis officiis qui alibi aliud officium habent*, ad textum in leg. fin. ff. de vacat. muner. gloſſ. in leg. 1. Cod quemadmodum civilia munera lib. 10. ſpecialiter in tit. de cenſibus §. nunc dicendum & §. ſi avo.

59 *Eximuntur à muneribus principales Conductores Gabellarum ſeu redituum Regalium & univerſitatis.*

60 *Excuſantur à minoribus officiis acceptandis ij qui majores Magiſtratus adminiſtraverint & officia honorabilia exercuerint.*

61 *Excuſantur pauperes à ſuſcipiendis muneribus, ſi minus idonei ſint & injuncto muneri ſufficere non poſſint.*

62 *Nobiles eximuntur ab officiis acceptandis ſi ea officia ad quos nominantur ſint vilia & indecora.*

63 *Officia vilia & indecora quænam dicantur traditur*, remiſſivè.

64 *Excuſationis intuitu refertur ab Autore lis quædam quæ ſuper delatione tutelæ agitata fuit à qua ſe excuſare nominatus intendebat, quia ſe nobilem vulgo* fidalgum *dicebat.*

65 *Expenditur contra nominatum ad tutelam & ab ea ſe excuſare prætextu nobilitatis nitentem, textus* in leg. ſpadonem 17. §. ſi ſcire oportet. ff. de excuſat. tutorum.

66 *Excuſatio à tutela non competit niſi ex cauſis à jure expreſſis de quibus*, in tit. de excuſat. tutorum & Inſt. in text. in leg. 1. tit. 17. part. 6.

67 *Nobilis attento jure communi perſonalia & realia munera ſubire compellitur*, ex textu in Authent. de defenſoribus civitatum §. audiam, verſ. ſi qua verò.

68 *Nobiles tutelæ immunitate & exemptione regulariter non gaudent niſi illi tantum quibus ob magnam ſuam generoſitatem vel ob aliquod ſpeciale privilegium expreſsè fuit indulta iſta exemptio.*

69 *Tutelæ immunitas nobilibus conceditur intuitu alicujus officii in quo ſint conſtituti, non verò generaliter aliis nobilibus.*

70 *Tutelæ munus nec vile nec ſordidum unquam exiſtimatum eſt.*

71 *Tutelæ ratione & curæ, Princeps tutor ſive curator Regni & Reipublicæ dicitur.*

72 *Vocari pariter omnes ad munera publica quieti & tranquillitati publicæ expedit in urbibus populoſis, & in quibus ſæpe nulla aut ſaltim non tam manifeſta differentia eſt inter nobiles & plebeios.*

73 *Excuſanti ſe nobili à tutela plebeii favens ſententia adſtipulatur*, text. in leg. 1. §. libertinis pupillis.

74 *Expenditur in propoſito*, text. in leg. cum ex oratione 40. ff. eodem tit. de excuſat. tutorum.

75 *Ponderatur* lex 21. titul. 14. lib. 7. recopil.

76 *Clericus tanquam eques cæleſtis militiæ gaudet privilegiis equitis armatæ militiæ.*

77 *Tutela munus perſonale eſt*, ex leg. 1. §. 1. ff. muneribus & honoribus.

78 *Nobiles non poſſunt compelli ad officia acceptanda, etſi vilia non ſint, dum tamen aliquo modo nobilitati aut opinioni præjudicent*, ex Conſilio Jacobi Galli.

79 *Doctor ſemper eſt intelligendus ſecundùm jura quæ allegat.*

80 *Agitur* de text. in dicta leg. 1. §. libertinis & in dict. leg. cum ex oratione 47. ff. de excuſat. tutorum & in d. leg. 3. eodem tit.

81 *Intelligitur* textus in leg. 11. tit. 14. libro 6.

82 *Excuſantur ab officiis publicis minores viginti annis.*

83 *Electus ad aliquod officium ſi moriatur, onus ſubeundi munera non tranſit ad hæredem.*

84 *Excuſantur Advocati à muneribus oneroſis & perſonalibus Reipublicæ.*

85 *Excuſationes ab officiis ineundis quomodo & quo tempore allegari & proponi debeant ſubjicitur.*

86 *Reſolutioni tempus & rationem excuſationis aſſignanti multa objiciuntur jura oppoſita.*

87 *Objecta jura perpenduntur & intelliguntur & & cum Autoris ſententia conciliantur à Joanne Garcia.*

NEminem ita liberum naſci † quod ſibi ſoli 1
naſcatur, ſed patriæ ſuæ commodis & uſui affirmat Plato *Epiſt.* 9. Archit. Taxenet. *leg. 1. §. generaliter ff. de vent.in poſſ.mitt.* ibi: *quia non tantum parenti ejus eſſe dicitur, verum etiam Reip. naſcitur*, & facit textus *in leg. poſtliminium §. filius ff. de captivis, & poſtlimin. re verſ.* ibi: *quia pater ſic illum amiſit, quemadmodum patria*, & conducunt quæ tradit Aviles *in cap. 1. prætorum verbo Tierra*, quapropter officia publica † reſpuere, 2
& non admittere indecens, & indecorum eſt Ariſtotel. *lib. 6. polit. cap. 1.* oportet (inquit) *publicorum publicè, exercitationem fieri, & ſimul, & non debet quiſque civis eſſe ſuum æſtimare, ſed omnis civitatis, particula enim civitatis unuſquiſque eſt, cura autem ſingularum particularum reſpicere nata eſt ad curam totius*, Plato ubi *ſuprà vocante igitur patria ipſa ad Rempublicam gubernandam abſurdum forſan eſſet non parere, præſertim cum ſimul accidat ut aditus pravis hominibus relinquatur, qui nulla ipſius quod optimum eſt ratione proficiſcuntur ad publica*; quod tradit Cicero *de officiis ad Herennium* ibi: *nullum eſt periculum quod ſapiens pro ſalute patriæ vitandum arbitretur, hæc enim ſecundum loquitur non mihi ſoli, ſed etiam atque adeo multò potius natus ſum patriæ,*

patriæ, vita quæ fato debetur ſaluti patriæ potiſſimum ſolvatur, & lib. 1. de officiis num. 99. *multi autem* (inquit) *& ſunt & fuerunt qui tranquillitatem expetentes negotiis publicis ſe removerint, ad otiumque perfugerint in his, & nobiliſſimi Philoſophi longeque Principes, & quidam homines ſeveri, & graves, nec populi nec Principum mores ferre potuerunt, dixeruntque nonnulli in ægris delectari re ſua familiari his idem propoſitum fuit, quod Regibus ut nec regerens, nec cui parerent libertate uterentur, cujus propoſitum eſt ſic vivere ut velit : quare cùm hoc commune ſit potentiæ cupidorum cum his quos dixi otioſos, alteri ſe adipiſci id poſſe arbitrantur ſi opes magnas habeant alteri ſi contenti ſint, & ſuo, & parvo in quo omninò neutrorum contemnenda ſententia eſt, ſed facilior, & tutior ; & minus aliis gravis, aut moleſta vita eſt otioſorum, fructuoſior autem hominum generi, & ad claritatem amplitudinemque aptior eorum qui ad Rempublicam & ad res magnas ſe accommodaverunt, quapropter & eis forſitan concedendum ſit, Remp. non capeſſentibus, qui excellenti ingenio doctrinæ ſeſe dediderunt, & his qui aut valetudinis imbecillitate, aut aliqua graviori cauſa impediti a Republica receſſerunt cum ejus adminiſtrandæ poteſtatem aliis laudemque conceſſerunt ; quibus autem talis nulla ſit cauſa ſi deſpicere ſe dicant ea, quæ plerique admirantur imperia, & magiſtratus, his non modo non laudi, verum vitio dandum puto quorum judicio in eo quod gloriam contemnant & pro nihilo putent difficile factu eſt non probare, ſed videntur labores, & moleſtias tunc offenſionum & repulſarum quaſi quandam ignominiam timere, & inſaniam :* hactenus Cicero ; hoc idem tradit D. Proſper, *de vita, & contemplatione*, lib. 3. cap. 28. ibi : *Videndum eſt utrum juſtè faciant illi, qui ſe removentes ab occupationibus cunctis, ac ſtudiis ſpiritualibus conferentes nihil humanæ Societati proficiunt, & deſideria ſua commodis omnium præferentes utilitatem communem deſideratam vacationem, & electionem contemnunt ; cum profecto laborantibus opem ferre nollent, cum poſſint, & communi bono poſthabito otioſa quiete frui nihil habeat æquitatis, cui æquitati qui ſerviunt omnes omnium bono utuntur ac veluti ſibi invicem nati ſalutem mutuam tuentur ac diligunt, ac per hoc contra juſtitiam faciunt, hi qui merito ſuæ converſationis, vel eruditionis allecti otioſum ſtudium fructuoſæ utilitati regendæ multitudinis anteponunt, & cum poſſint, laboranti Eccleſiæ ſubvenire, operoſæ adminiſtrationis laborem fruendæ quietis contemplatione refugiunt :* hæc dictus Autor : quæ refert Bobadill. *loco citato num. 16. littera A.*

3 Quod in electione Ubambæ Regis † Gothi in Hiſpania noſtra exemplo ab hiſtoriographis noſtris traditur. Cum enim Ubamba aut modeſtiæ cauſa, aut maximè honoris timore Regnum ad quod electus fuerat ſuſcipere recuſaret, quidam fortiſſimus, & magnanimus Dux ita eum intrepidè fuit allocutus. *Por ventura ſera juſto que reſiſtas a lo que toda la nacion ha determinado antepongas tu repoſo a la ſalud y contento de todos, en mucho tienes eſſos pocos annos que te pueden quedar de vida por cuio reſpecto reuſas el tomar eſta Carga y con tu muerte moſtrar al mundo que ninguno debe con color de modeſtia tener en mas ſu repoſo particular que el propio comun de todos*, ita P. Mariana *tom. 1. Hiſtoriæ Hiſpaniæ lib. 6. cap. 12.*

4 Unde electus, & nominatus † ad quodlibet Reipub. officium autoritate, & utilitate publicum illud neceſſario acceptare, & inſervire tenetur, ut *in leg. munerum §. judicandi*, ubi communiter notatur, *ff. de muneribus, & honoribus*, Bart. *in leg. abſenti num. 2. ff. de donationibus*, Decius *in cap. Prudentium, addiſcimus num. 21. de officio delegat.*, Carolus de Tapia *in leg. fin. 1. part. cap. 4. numer. 32. de conſt. Princ.* Montanus *de adminiſtratione univerſitatum pragm. 2. num. 337.* qui loquitur in Sindicis univerſitatis Avend. *de exequend. mandat. cap. 19. numer. 16.* & in Magiſtratu creato, & electo eſt textus *in leg. ſi quis magiſtratus Cod. de decurionib. lib. 10. leg. ſi quemquam Cod. de Epiſc. & Clericis*, ibi : *ut quæratur cogendus* ; & in Amba Senatore ſive Legato *gloſſ. in leg. ſi quis decurio, Cod. de decurionibus lib. 10.* & communiter approbata per Bart. Plateam, Lucam de Penna, & Angel. Bart. *in leg. veluti, ff. de juſtitia & jure num. 1.* & facit textus *in leg. ſciendum, §. ſi accuſatio*, & *§. ordine, ff. de legat.* Bobad. *lib. 1. pol. cap. 15. nu. 10.* qui ampliat in militibus, & aliis ut ibi per eum *num. 42.* nam judicare † & magiſtratum gerere munus publicum eſt ad *text. in leg. quippe, ff. de judiciis leg. nunquid ff. ad Trebel.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt. 2. numer. 21.* & in Advocato quod poſſit † cogi eſſe Conſiliarius, Joann. de Platea *in leg. in filiis num 3. Cod. de decurionibus lib. 10.* & *in leg. ſemel in fin. Cod. de re mil. lib. 12.* Bobad. *dict. cap. 15. n. 8.* Cavedo *deciſ. Luſitan. 84. num. 45. part. 2.* Sic ſimiliter cogitur † pro clientulo patrocinium ſumere, ut notant Bald. & Salicet. poſt Gofred. *in leg. invitus Cod. de procuratoribus, gloſſa in leg. 1. §. ait Prætor. ff. de poſtulando*, maximè urgente neceſſitate Bart. *in leg. ſancimus Cod. de advocat. diverſ. jud.* & conſulere idem Bart. *in leg. 2. per textum ibi* juncta gloſſa *verbo conceſſum, Cod de proximis ſacrorum cerim. lib. 12.* Vibius *commun. opin. lib. 1. verbo advocatus.* Et in curia noſtra ſi aliquis ex advocatis Clientelam † alicujus ſubire recuſat, præcipitur ei ad petitionem partis à Reverendiſſimo Præſide, & auditoribus quod in illa lite adjuvet pœna 50. ducatorum, & faciunt adducta per Menoch. *de arbitrar. caſu lib.* & ſi non eſt ſpecialiter deſignatus pauperum † advocatus poteſt compelli quilibet ex advocatis pauperem gratis adjuvare, *leg. providendum, §. 1. de poſtulando*, quæ in id citat Covarr. *pract. cap. 16. numer. 4. prope medium*, & *lib. 3. var. cap. 14. num. 1. verſ. quibus expreſſum*, ab aliis verò muneribus, & officiis perſonalibus advocati excuſantur, ut in loco diximus, & affirmat Fontanel. *de pact. nupt. clauſ. 4. gloſſ. 10. part. 1. n. 127.*

Et in Notario quod cogatur † ſcribere, & officium exercere Menoch. qui allegat Romanum *ſing. 259.* incipit tabellio, & jam prædixerat Bald. *in rubric. Cod. de fide inſtrum. n. 3.*

Et in Procuratore † fiſcali, Decius *in leg. invitus, ff. de reg. jur.* & in Curatore, ad litem textus *notabilis* & ibi : *gloſſa in §. eſt autem Inſtit. de tutelis leg. 1. §. ſi quis tutor. ff. quando appellandum ſit*, Baeza *de decima tutor. quæſt. cap. 2. n. 27. & ſequenti.*

Et in Collectore pecuniæ † publicæ, Albericus *in leg. munerum, ff. de muneribus, & honor.* & ſuo loco dicemus.

Et in Depoſitario publicæ † pecuniæ vel redituum Regalium vel ejus, quæ interim dum lis pendet deponi jubetur ut ſuo ſpeciali loco dicemus.

Et dum hæc ſcribo cum ob ſenectutem officio
14 † Depoſitarii hujus Regalis Cancellariæ Ludovicus Victoriæ ſe exonerare intenderit, fuit nominatus Joann. Gallicus nobilis hujus urbis concivis, & originarius, & licèt officium ſuſcipere recuſet pœnâ duorum millium ducatorum ei à Reverendiſſimo Præſide & Senatoribus juſſum eſt quod officium acceptet, & ſubire compellatur, & de aliis pluribus officiis publicis neceſſario acceptandis à nominato videndi ſunt ſuprà relati DD. Præſertim Bobadil. *dict. cap.* 15. *n.* 39. *uſque ad finem capitis*, Avendan. Fontanella ubi *ſuprà*, & Maſtrillus *de Magiſtrat. cap.* 30. *à n.* 64.

15 Pœna verò recuſantis † acceptare officium ſine excuſatione legitima tradit textus *in leg. ſi ad magiſtratum Cod. de decurionibus lib.* 10. *ſi ad magiſtratum nominati* (inquit Imperator) *aufugerint, requirantur, & ſi pertinaci eos animo potuerit latere eis ipſorum bona permittantur qui præſenti tempore in loco eorum ad Duumviratus munera vocabuntur, ita ut ſi poſtea reperti fuerunt biennio integro onera duumviratus cogantur agnoſcere, omnes enim qui obſequio publicorum munerum tentaverint declinare ſimili conditione teneri oportet*; Aviles *in cap.* 17. *Prætor. gloſſa verbo eligant n.* 5. *ubi n.* 6. ait quod ſi loco nominati compareat alius qui vel onus prædicti officii ſubire pro ipſo nominato recuſante acceptare non eſt audiendus, & allegat textum *in leg. Stichum Titio §. vult. ff. de ſtatu liber.* Lucas de Penna *in dicta leg. ſi ad magiſtratum in colum. verſic. ita pene.* Compelluntur au-
16 tem † officia eis indicta acceptare per capturam, & incarcerationem & bannum: gloſſa Bald. & Salicet. *in leg. preces Cod. de ſuſcept. tutor.* Angel. allegat Romanus, & alii *in leg. dotem*, quam aliqui legunt *ſub.* 1. *liberta, ff. ſoluto matrimonio*, & *in dict. leg. munerum, §. judicandi. ff. de muneribus & honor.* Romanus *ſingulari* 188. Decius *in dicta leg. invitus*, & ibi etiam Cagnol. *& in leg. invito, ff. de reg. jur.* Aviles *ſingulari* 177. Caſaneus *in Catalogo gloriæ mundi, part.* 11. *conſider.* 32. ubi probat quod ſi artifices ſunt neceſſarii in aliqua Republica non ſolum qui inventi fuerint poterunt compelli ſuum artificium exercere, ſed & de novo addiſcere, per plura fundamenta quæ ibi adducit Vibius *deciſ.* 144.

17 Ad ſerviendum officium ad quod † nominati ſunt poterunt à Domo ſua extrahi, *leg. ſi cui muneris publici*, & *leg. ſi quis magiſtratus*, & *leg. æſtimationem, ff. de muneribus, & honor. leg.* 6. *tit.* 17. *part.* 3. & *leg.* 11. *tit.* 13. *part.* 2. & ibi Gregorius *& in leg.* 16. *tit.* 13. *gloſſa* 5. *part.* 2. & plura in confirmationem tradit Bobad. *dict. cap.* 5. *numer.* 38. *lit. C.* Maſtrillus ubi *ſuprà à numero* 65.

Unde Athenienſes recuſantes officia publica
18 † capite multabant, Romani libertate, Spartani patria, & Sophonetus quod dux nominatus munus recuſaſſet multatus fuit, ut refert Xenophon *de Ciri minoris expedit. lib.* 5. Alexand. *lib.* 4. *dierum genial. cap.* 6. & alia in propoſito tradit Simancas *de Repub. lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 4.

19 Sed variis ex † cauſis poſſunt nominati ad officia excuſationem intendere, & ab eorum onere liberari.

20 Et primum excuſantur † qui habent privilegium à Principe ne ad officium Reip. inviti eligantur ad *textum in leg. ſenatus, ff. de officio Præſidis leg.* 1. *Cod. de his qui à Principibus, lib.* 10. Platea *in leg.* 1. *Cod. de Primiceriis lib.* 3. Avend. *de exequend. mand.* 1. *part. cap.* 19. *ſub nu.* 16. *verſ. undecimus caſus eſt.*

Et ex privilegio Principis familiares † ſanctæ 21
Inquiſitionis iſtam exemptionem, ut inviti ad officia Reip. ſuſcipere non cogantur, utique habent, ut melius, & aptius fidei cauſis, & miniſterio ab ipſis exhibendo vacare poſſint, licèt ſi volunt talia officia gratis acceptare non prohibentur: & cum exercuerint ſi in eis delictum commiſerint utique privilegio ſanctæ Inquiſitionis non gaudebunt, ſed à judicibus ſæcularibus plectendi ſunt, ut *in leg.* 20. *tit.* 1. *lib.* 4. *novæ Recop.* ibi: *Iten que los que tubieren officios Reales o publicos de los pueblos, o otros cargos ſeglares: y delinquieren en coſas tocantes a los officios y cargos ſean juzgados en los dichos delitos por las Juſticias ſeglares.* Quod explicat eruditè, & copiosè Narbona ſuper *dicta leg.* 2. *per totam* maximè *numer.* 132. *&* 133.

Item eandem exemptionem habent milites † 22
qui vocantur *del Vallator*, & omnes hi, qui bello expoſiti ſunt, nempe, *los hombres de armas y continuos.*

Et Confratres † ſanctæ Trinitatis, & ſanctæ 23
Mariæ de la Merced, & Collectores eleemoſinæ ſancti Antonii Abbatis, & Hoſpitatores ſuorum religioſorum. Item Monetarii, & alii officiales ſpeciali Regum indulto prout continetur in eorum privilegiis quæ hîc inſerere ſatis prolixum, & ſuperfluum foret, meminimus tamen, quæ frequentiora ſunt, & nobis magis nota. Sed præter eos qui privilegiis principalibus juvantur, de jure excuſationem legitimam publicorum munerum habent ſenes † qui ſeptuageſimum comple- 24
verunt annum, ut *in leg.* 3. *§. fin. ff. de decurionibus*, ibi: *& ſi majores annis ſeptuaginta ſunt munera quidem civilia ſubire non coguntur*, leg. unic. Cod. qui ætate ſe excuſant leg. 2. tit. 17. part. 6. ibi: *La undecima es en el mayor de ſetenta annos*, text. *in §. item major Inſtit. de excuſat. tutor.* Menoch. *lib.* 2. *de arbitrariis caſu* 45. *cum ſenectus illis gravida ſatis, & moleſta ſit, & ipſa infirmitas ad text. in cap. magna de voto*, Azeved. *in leg.* 6. *num.* 10. *tit.* 5. *lib.* 3. *novæ Recop.* Fontan. *de pact. nup. caſu* 4. *gloſſa* 10. *part.* 1. *num.* 125. Cavedo *deciſ* 84. *num.* 43. *to.* 2. poſt Ripam *in tract. de peſte tit. de privilegiis contract. cauſa peſtis num.* 222. Gutierrez *de tutel.* 1. *part. cap.* 21. *num.* 24. Maſtrill. ubi *ſuprà num.* 95.

Deinde excuſantur illi † qui habent duodecim 25
filios *leg. fin. Cod. qui numero liberorum*, & ibi Joannes de Platea *leg. albo, leg. ſi ultra Cod. de decurion.* Avend. *de exeq. mand. dict. cap.* 19. *ſub num.* 16. Cavedo *dicta deciſ.* 84. *num.* 36. *&* 37. qui idem intelligunt ſi habeat qui tantum quinque filios, & de jure noſtro Regio eſt textus formalis *in dicta leg.* 2. *tit.* 17. *part.* 6. ibi: *quando, aquel que es dado por guardador a cinco hijos legitimos, y naturales vivos.*

Qua in re diverſimodo loquentia † paſſim inve- 26
nies jura, nam ex liberorum numero exemptionem ſeu munerum excuſationem non induci dixit Ulpianus, *in leg.* 2. *§. numerus, ff. de vacat. munerum* ibi: *numerus liberorum ad ſeptuaginta annorum ab honoribus vel muneribus his cohærentibus excuſationem non præſtat, ſed à muneribus tantum civilibus.* Caliſtratus autem *in leg. ſemper §. demonſtratur*, affirmat numerum liberorum ad excuſationem municipalium numerum prodeſſe non omnium, & quem quia ſexdecim filios habebat à muneribus liberavit. Imperator verò Antonius *in leg.* 1. *Cod. his quis numero liberorum ſe excuſant* ita

ait:

ait : *numerus liberorum ab honoribus non excuſat.* ipſe autem *in leg. nepotes*, & *in leg. de perſonalibus*, & *in leg. fin. Cod. eodem tit.* & *lib.* numerum quinque liberorum à muneribus perſonalibus liberare affirmat.

27 Sed Julianus Imperator † *in leg. ſi quis decurio* 24. *Cod. de Decur. lib.* 10. ita ait : *ſi quis decurio pater ſit duodecim liberorum honoratiſſima munerum quiete donetur.* Ubi duodecim liberorum numerum in decurione, vilioris officii, & honoratiſſimorum munerum exemptionem conſequantur expöſcunt, & idem Julianus *in leg.* 55. *Cod. Theodoſium ſub tit. decurionibus collocata lib.* 12. idem refert tredecim tamen liberos expoſcens ibi : *qui pater ſit tredecim liberorum non modo ad curiam non vocatur, verum etiamſi ſit decurio honoratiſſima quiete donetur.*

Quorum jurium diverſitatem (ne in his proli-
28 xius, quàm decet procedamus) breviter † conciliare poteris cum Theſauro *deciſ.* 267. *num.* 4. his verbis ex quibus concordari poſſunt omnia jura, quæ in hac materia diſcordare videntur, nempè ut *leg.* 1. *Cod. de his qui num. lib.* & *leg.* 2. §. *numerus de vacat. muner. cum ſimilibus*, loquantur generaliter, ita ut regula ſit minorem numerum liberorum non excuſare puta duorum vel trium, in duobus, vel tribus pluralis numerus verificetur, *leg. ubi numerus ff. de teſtibus leg. vero nepotes Cod. de his qui num. liber.* loquatur in perſonalibus muneribus, & *leg. ſi quis decurio Cod. de decur.* loquatur in decurione, & *leg. ſemper* §. *demonſtrat. ff. de Jure immunitatis*, loquatur indiſtinctè tam in perſonalibus, quàm in patrimonialibus, ſed hæc ultima licèt ponat exemplum in numero 16. liberorum, ampliatur etiam in numero 12. liberorum, ita ut nulla ſit differentia inter decurionem, ſeu privatum prout magis communiter DD. voluerunt; hactenus Anton. Theſaurus.

Ex quibus quod ad noſtrum propoſitum atti-
29 net † illud formaliter deducere poteris numerum quinque liberorum ab officiis publicis, & muneribus perſonalibus excuſationem præſtare in quo concors eſt omnium Doctorum, & receptiſſima ſententia.

30 Sed in oneribus patrimonialibus † & Realibus utrum numerus 12. liberorum excuſationem præſtet ſatis controverſum eſt, nam quidam putant excuſare per textum *in dicta leg. ſi quis decurio*, ubi gloſſa *in verbo munerum* addit etiam *patrimonialium*, quæ lex licèt loquatur in decurione, procedit etiam in quocumque 12. liberos habente, etſi decurio non ſit ex Barto. ibi : Lucas de Penna, & Joannes de Platea & Bart. Ancharran. *in cap. licet de cenſibus.* Guido Papa *quæſt.* 401. Caſaneus *in conſuetudine Burg. rub.* 1. *part. verſ. adverte num.* 55. Angel. Aretin. *in princ. Inſtit. de excuſat. tutor.* ubi etiam in praxi obtinuiſſe teſtatur Ruin. *conſ.* 124. *num.* 9. *lib.* 4. Alciatus præſumpt. *reg.* 1. *præſ.* 76. Natta *conſilio* 539. *lib.* 3. Gregor. Lopez *in dicta leg.* 2. *verbo cinco fijos ad fin. tit.* 17. *part.* 6. Roland. à Valle *conſ.* 66. *num.* 35. *lib.* 1. Theſaur. *dicta deciſ.* 267. *nu.* 4. Avend. *in dict. cap.* 19. *Prætorum nu.* 26. ubi ait quod licèt de jure Regio hæc opinio non procedat, tamen practicatur, quia dantur quotidie mandata Supremo Conſilio ubi habens 12. liberos excuſetur ab honoribus realibus licèt judices inferiores hoc non practicabant ſecundum eundem Avend. 2. *part. cap.* 14. *Prætor. num.* 34.

31 Alii verò è contra putant, & ſic ab iſtis † muneribus realibus, & patrimonii liberorum numerum non excuſare, ut affirmat Covar. *lib.* 4. *de ſponſalibus* 2. *p. cap.* 8. *in princ.* qui fatetur, quod etſi aliquando primam opinionem in praxi ſequutus fuerit, tamen eam utpote falſam poſtea reprobavit, ut ſic numerum liberorum neminem à tribulis vulgo *pechos*, eximere, qui intelligunt textum *in dict. leg. ſi quis decurio in muner. perſonal.* cujus opinioni accedit, & inhæret Gutierrez *dict. cap.* 21. *n.* 3. *in fin.* apud quos vidi, hæc enim obiter citra exemptionem onerum realium dixiſſe ſufficiat Faquin. *lib.* 3. *controverſ. jur. cap.* 19.

Sed ut ad noſtrum inſtitutum redeamus, exemp- 32
tio officiorum, & munerum † perſonalium habentibus quinque liberos juſtiſſimè condonata fuit, ut pater libentius vacet procreationi liberorum; Lucas de Penna *in dicta leg. nepotes col. fin.* Roland. *conſ.* 52. *num.* 14. *lib.* 2. Ripa *in leg. ex facto num.* 13. & 14. *ff. de vulgari*, Bart. *conſ.* 312. *lib.* 3. Rebuff. *in dict. cap. ſi quis decurio*, Ferdinandus Paez *in tract. de excuſat. parentum*, *num.* 4. & *ſeqq.* Verſatur enim maxima utilitas publica in eo quod ſobole Reſpub. repleatur ut *in leg.* 1. *ff. ſoluto matrim.* ibi : *ad ſobolem procreandam, replendamque liberis civitatem leg.* 2. *Cod. de indict. vid. toll.* nam & Paulus Jur. C. Adrianum reſpondiſſe refert ſe malle ampliare Imperium hominum adjectione potius, quàm pecuniarum copia, *leg. fin.* §. *fraudes ff. de bon. damnat.* is enim qui † Spartis leges dedit, cum cuperet 33
quam plurimos Spartis eſſe cives adhortatus eſt, ut quam maximum liberorum numerum vel procrearent, præmia conſtituens his qui procreandis liberis operam darent, unde *ex leg.* apud eos conſtituta his qui tres filios ſuſcepiſſet, præſidii & ſtationis, qui quatuor munerum vacationi habent, ut Ariſtotel. *lib.* 2. *politic. cap.* 7. & ideo patri habenti filios † lex tribuit prærogativam in 34
honoribus præcedendi non habenti filios. *leg. in albo Cod. de decurion. lib.* 10. & plures habenti concedit præcedentiam reſpectu ejus qui licèt habeat filios habet tamen paucos, *leg. ſpurii* §. *fin. ff. de decurion.* & plura in laudem prolis adducit Joannes Stologus *ſer.* 37. *de jure trium liberor.* Franc. Duonenſ. *lib.* 1. *dif. cap.* 40. Sed eodem jure legem Spartanorum tradit Ælianus *lib.* 6. *de var. hiſt. & Romanorum*, Plutarchus *in Numa* & Aulus Gellius *lib.* 2. *cap.* 15. qui caput legis Papiæ refert his verbis : *Is poſtquam Soboles civitatis neceſſaria viſa eſt ; & ad populi prolem frequentandam præmiis atque invitamentis uſus fuit, tam ante latis quibuſdam in rebus qui uxorem & quinque liberos haberent, ſenioribus nec liberos nec uxorem habentibus ſicuti*, cap. 7. legis ſi Juliæ, *priori ex conſulibus faſces ſumendæ poteſtas ſit, non qui plures annos natus eſt, ſed qui plures liberos quam Collega, aut in ſua poteſtate habet, aut bello amiſit* : & dicta lex Cod. (licèt ab Auguſto fuerit facta) lex Julia appellata fuit, cum enim antea diceretur Cajus Octavius, deinde Cajus Julius Cæſar Octavius dictus eſt, ut ex Dion. *lib.* 45. notat Ant. Auguſt. *lib.* 3. *emendationum cap.* 8. quæ & alia in propoſito tradit, & accuratiſſimè proſequitur Covar. *dicta* 2. *part. de ſponſal. cap.* 8. *n.* 2. & 3.

Circa exemptionem verò officiorum, ſeu mu-
nerum perſonalium ob numerum quinque filiorum advertas velim idem eſſe in filiabus, † quam in 35
maſculis, nam in favorabilibus maſculinum fœmininum concipit, ſicut filiorum appellatione regu-

lariter veniunt filiæ, *leg. filius* 84. *leg. juſta* 201. *leg. liberorum* 210. §. *fin. ff. de verb. ſignif. leg. ſi quis ita in principio, ff. de teſtament. tutela*, & in terminis eſt text. *in leg. fin. Cod. de his qui numero liberorum*, & *in leg.* 2. §. *remittit verſ. non ſolum. ff. de excuſat. tutorum*, Roland. à Valle *conſ.* 52. *lib.* 2. Theſaurus *dict. deciſ.* 267. *num.* 5. qui hoc extendunt etiamſi filii ſint emancipati, ut filiæ nuptæ vel in religionem ingrediantur, quamvis in filiabus nuptis quando extra domum parentis ductæ fuerint, quinimo inſimpliciter diſpenſatis dubitet Ferdinad. Paez *in tract. ſpeciali de excuſatione parentum ob numerum liberorum n.* 66. videtur enim deficere ratio educationis, ſed contrarium deciſum fuiſſe teſtatur Theſaurus ubi ſuprà, & in emancipatis filiis adducit pro ſua opinione text. *in leg.* 2. §. *incolumes ff. de vacat. munerum*, qui apertè & ſine verborum anfractu id probat ibi: *incolumes liberi etiamſi in poteſtate patris ſui deſierint eſſe excuſationem à muneribus civilibus præſtant.*

Et ad hunc numerum liberorum (qui excuſationem præſtat) formandum, & explendum in
36 liberorum nomine continentur † nepotes, & computantur in numero tam maſculini, quàm fœminini ſexus, ad text. *in dicta leg. liberorum*, cum ibi notatis, & eſt textus *in leg. nepotes Cod. de his qui numer. liber.* ibi: *nepotes loco parentum ſuccedentes vice eorum prodeſſe conſueverunt; ideoque ſi quinque numerus liberorum ex amiſſorum filiorum nepotibus ſuppletur à muneribus perſonalibus, is quem patrem tuum eſſe dicis juxta conſtituta excuſatur.*

37 Quod tamen intellige ita ut plures nepotes † tantum loco unius patris mortui habeantur ad numerum faciendum, ut tenet Angel. *in §. Inſtitut. de excuſat. Tutor. per textum in leg. nepotes*, ubi Joannes de Platea, Imola *conſ.* 77. *col.* 2. Roland. à Valle *dict. conſ.* 52. *num.* 7. Theſaurus tamen ubi *ſuprà* unumquemque loco unius filii haberi ubi proximè ait *num.* 6. & movetur æquitate cum militet eadem ratio educationis, & quod ut filii, ſic & nepotes ſunt in poteſtate Avi, & ita per Senatum deciſum fuiſſe teſtatur in cauſa Ternenglii 1565. & anno 1589. 15. Julii.

38 Et procedit hæc immunitas † ſive exemptio etiamſi pater, vel ejus filii ſint divites; & per Ripam *in dicta leg. ex facto ff. de vulgari*, Roland. à Valle *dict. conſ.* 52. Quod tamen non admittas ſi communitas vel populus eſſet nimium pauper, & ex illis, *ex gloſſa in dict. §. demonſtratur*, & ita temperavit ſenatus apud Theſaurum ubi *ſuprà num.* 9.

39 Et in filiis legitimatis † ſive per conſequens matrimonium, ſive Reſcripto Principis; quoniam utroque caſu habentur pro filiis verè legitimis, & ad explendum numerum idoneis, ut in terminis tradit Ferdinandus Paez, ubi *ſuprà n.* 55. *& ſequenti* Ruin. *conſ.* 124. *lib.* 4.

Idem intelligas etiam ſi liberi iſti poſtea de-
40 cedant † cum tamen tempore liberationis vivant; quia ſufficit ſemel conditionem extitiſſe, ut latè affirmat Jaſo *in leg. ſciendum*, §. *fin. numer.* 3. *& ſeq. ff. qui ſatiſd. cog.* & facit text. *in leg. videamus ff. de eo quod metus cauſa* ibi: *ſufficit enim ſemel perveniſſe, ad proximum hæredem, & perpetua actio eſſe cœpit*, & *in leg. ſi quis hæredem Cod. de inſtit. & ſubſtit.* ubi ſufficit conditionem extitiſſe, licèt implementum non duraverit; conducunt verba textus *in leg.* 2. *ff. de leg. præſtand.* ibi: *& placet ſufficere in ea neceſſitudine tunc eſſe antequam dies legati cedat*, & quod adducunt Bart. Paul. Angel. & Jaſ. *in leg. fin. Cod. de indicta viduitate tollend.* & *leg. in ſubſtit. ff. de vulgar.* & Jaſo *in dicta leg. ſi quis hæredem*, ubi affirmat quod ſi teſtator legat alicui filiæ cum vidua fuerit, ſi filia fuit effecta vidua, & poſtea nubat non admittit legatum, quia ſatis eſt quod fieret vidua, quod ſecus eſſet ſi legatum relictum eſſet donec & quouſque vidua fuerit, quia tunc nubendo perderet legatum, ut per Jaſonem ubi proximè.

Deinde quia ubicumque certo † & limitato 41
tempore requiritur quod adſit cauſa, ſufficit quod cauſa ipſa adſit illo tempore quamvis poſtea ceſſet; Bald. *in leg. generaliter col.* 4. *verſ. ſed dico*, *Cod. de Epiſc. & cleric. per textum in leg. quæcumque* §. *fin. ff. de Public.* quæ ſequitur Anania *conſ. ult. col. fin.* Dec. *in authent. præterea, col. ult. Cod. unde vir.* & *in cap. cum ceſſante col.* 1. *in fin. de appellat.* & *conſ.* 24. *col.* 1. Joannes Anſich. *in rubric. ff. ſoluto matrimon. n.* 4. ſed in terminis iſtis lex requiritur quod tempore immunitatis pater habeat liberos. Ergo ſufficit licèt aliqui ex his poſtea moriantur.

Rurſus pro hac ſententia non parum arridere
videtur † textus *in leg.* 2. §. *remittit verſ. opor-* 42
tet ff. de excuſat. tutor. ibi: *oportet autem liberos vivos eſſe quando tutores patres dantur, qui enim antea deceſſerunt his non connumerantur, nec rurſus nocent qui poſtea moriuntur*, & *in leg. qui libertinis §. amiſſi, ff. de oper. libert. amiſſi* (inquit Juriſconſult. Paulus) *antea liberi ad eas operas quæ poſtea imponuntur proſunt, ut Julianus ait, ſed etſi uno amiſſo obligat ſi deinde alter naſcatur, multo magis Pomponius ait amiſſum hunc jungi ut liberetur*; & *in leg. ſciendum §. ſi fundum ff. qui ſatiſd. cog.* ubi ille qui tempore judicii poſſidet immobilia, relevatur ab onere ſatiſdandi, & quamvis poſtea deſierit poſſidere, non tamen tenetur quaſi ceſſante cauſa cautionem præſtare; quia ſatis judicatur quod tempore judicii poſſederit immobilia, per quæ fundamenta in hoc dubio hanc opinionem omninò ſequendam affirmant Joannes Andreas *in cap. decet de regul. jur. in* 6. ubi refert in publica diſputatione ita determinatum fuiſſe per DD. præſtantiſſimos Bart. (qui ad Joan. Andream ſe remittit) *in leg.* 2. §. *fin. ff. de excuſat. tutorum*, quæ ſequitur Bald. *in addit. ad ipſum Joann. Andream*, Fulgoſius *conſ.* 52. *col.* 1. Imola *conſ.* 77. *col. fin.* Alberic. *in rubrica de muneribus, & honor.* Dec. *in dicta authent. præterea in fine*, & *in leg. fin. ff. ſi certum petatur*, & *in cap. cum ceſſante col.* 2. *in princ. de appellat.* Joannes de Platea *in leg. nepotes col.* 1. *Cod. de his qui num. liber.* Laud. *in tractatu de fiſco conſ.* 198. ubi ait hoc notandum eſſe quia obtinuit in cauſa illorum de ceſſatione, in civitate Laudenſi cum illuſtriſſimo Duce, & eam ibi communem ſequuntur Socinus, & Jaſo *in dicta leg. ſciendum §. ſi fundum*, Ripa *in dicta leg. ex facto num.* 13. *&* 17. Alciat. *in tract. de præſumpt. regul.* 1. *præſum.* 36. *num.* 2. Roland. à Valle *conſ.* 52. *à numero* 39. *cum pluribus ſequentibus* Pancirolus *conſ.* 2. *num.* 50. & pro hac opinione ſæpius judicatum affirmat Theſaurus ubi *ſuprà n.* 8.

Cui opinioni utpote veriori, & favorabiliori libenter adhæreo, etſi plura contra eam poſſunt juris obſtacula objici, quæ profecto non obſtant, & qua potero brevitate facillimè diluam.

Et

Et primò immorari nos nequaquam poterit
43 quod ceſſante cauſa liberorum † ob quam immunitas iſta conceditur, ceſſare etiam debet ipſa immunitas, ut *in cap. cum ceſſante, & in leg. adigere, §. quamvis, ff. de jure patronatus*, ut ſimiliter privilegium conceſſum filiis propter parentes, mortuis parentibus non durat, ut docet Bart. *in leg.* 1. *Cod. de Epiſc. & Cleric.* Manſ. *in leg.* 1. *num.* 28. *Cod. de raptu Virginum*, & pri-
44 vilegium † propter paupertatem conceſſum expirat auctis facultatibus, *leg. cur. §. deficientium, ff. de muneribus, & honor.* Nicolaus de Neapol. *inter lecturas*, Bart. *in leg. non tantum §. eos, ff. de excuſatione tutorum*, & facit textus *in leg. fin. Cod. qui bona cedere poſſunt*, ubi privilegium ceſſionis bonorum ceſſat ſuperveniente pinguiore fortuna, *& in leg. Titia Seio §. ceſſuras ff. de leg.* 2. ubi beneficium propter minorem ætatem inductum ſuperveniente ætate perfecta finitur.

45 Nam reſpondetur quod regula † ante ſignata, & ex dictis juribus deducta quod ceſſante cauſa privilegii debet ceſſare privilegium ſeu immunitas, procedit ubi unica tantum eſſet privilegii cauſa, ſecus autem ubi plures ſunt ad quas Lex, ſeu Princeps reſpexit, tunc enim quamvis una vel altera ceſſet cum remaneat altera, ſemper privilegium permanebit, ut notat Barbat. *in cap.* Raynaldus *col.* 9. *verſic. revera de teſtamentis per textum* juncta gloſſa, *in §. affinitatis Inſtituta de nuptiis, ut in leg. ſi non lex Ælia ſententia, ff. de hæred. inſtituend. & in leg. liberorum §. notatur, ff. de his qui notantur infamia*, unde cum in cauſa de qua eſt noſtra diſputatio immunitas conceſſa fuerit ob educationem liberorum, & onus alendi eos, ſed etiam favorem Reipublicæ cui pater tot liberos procreaverit, ut *ſuprà diximus*, ut probat Alciatus *in dicta præſumptione* 36. licet liberi moriantur quod favor Reipublicæ ſemper duret, & attendatur.

Cui reſponſioni ſi replices, quod cum immunitas hæc conceſſa fuerit ob liberorum educationem, & favorem Reipublicæ ſimul, & ſic ob duas cauſas finales etiam hoc caſu ceſſante una licèt altera permaneat, non tamen debet permanere immunitas, ut *in cap. quoniam frequenter §. porrò juncto §. ſin autem ut lite non conteſtata*, Abbas *in dict. cap. cum ceſſante*, & ibi Decius *num.* 4. Barbat. ubi *ſuprà*: etiam hoc non obſtabit; quia iterum reſpondetur verius eſſe quod
46 favor † Reip. fuit cauſa principalis, & immediata, educatio verò liberorum remota vel impulſiva, quod utique ſuadetur ex eo quod pater ſi ditiſſimus ſit & filii habeant unde ſe alant, quo caſu pater non tenetur alere filium, *leg. ſi quis autem liberis §. inde reſcripſit, ff. de liber. agnoſcendis*, adhuc ei competeret talis immunitas, ut probat text. *in dicta leg. ſi quis decurio in ſui generalitate*, & *ſuprà* diximus, ceſſante verò cauſa impulſiva ubi remanet finalis, ſemper diſpoſitio durat, *leg.* 1. *§. ſexum ff. de poſtulando* Tiraquel. *in tract. de ceſſante cauſa limitat.* 1. *num.* 1. *& ſeqq.* Galganet. *de condit. & demonſt.* 2. *part. cap.* 4. *quaſt.* 9. *num.* 2. Mantica *de tacitis, & ambiguis lib.* 3. *tit.* 12. Nicolaus Revenerius *deciſ.* 7. *num.* 12. *& duabus ſequentibus*, Everardus *in loco à ceſſante ratione legis num.* 4. *ceſſante conſ.* 25. & plura alia in propoſito notatu digna pro cauſa finali, & impulſiva D. Joannes del Caſtillo *lib.* 5. *controv. juris tom.* 6. *cap.* 172. *per tot.* maximè *num.* 32. *& 36.*

47 Quinimo ubicumque reſtant reliquiæ † aliquæ privilegii conceſſi, licèt ceſſet cauſa finalis privilegii, quandoque non ceſſat privilegium propter reliquias, quæ remanent, *leg. fin. ff. de decurionibus, leg. etiam* ubi Manſilius *ff. de quæſtionibus*, Dinus *in dict. cap. decet*, Joannes Hannibal, ubi *ſuprà n.* 42. In noſtro autem caſu ſemper remanent reliquiæ, & ſic privilegium ceſſare non debet, & ita reſpondet Ripa *in dicta leg. ex facto n.* 16. & Anania *dict. conſ. ult. verſiculo & licet*, Rollandus à Valle *dict. conſ.* 52. *à n.* 50. *cum ſequentibus.*

Nec etiam obſtabit ſi ſecundo loco contra reſolutionem ſuprà dictam, objicias quod ſi cauſa † & effectus habent tractum ſucceſſivum quo- 48
modocumque ceſſet cauſa, ceſſabit etiam effectus ex Bald. *in leg. generaliter Cod. de Epiſcop. & Clericis*, & ibi: *de excuſat. à munere propter abſentiam Reipub. ff. de excuſatione tutorum*, Alexander *in leg. ſicut dotem §. ſi maritus ff. ſoluto matrimonio*, Decius *conſ.* 24. *in fine*, & id videmus in privilegiis † conceſſis agricolis quia tantum 49
pro eo tempore habebant locum in quo, & agricolæ fuerint, & animalia aratoria habuerint, nec ſufficit habuiſſe, ut *in authentica agricultores Cod. quæ res pignori oblig. poſſ.* ibi: *dum viles inſident dum agros colunt leg. ſemper. §. negotiatores: quamdiu quis in illis ſe exerceat*, & *in §. fin.* ubi Bart. *ff. de jure immunitatis* Collant. *in pragmatica de los Labradores lib.* 1. *cap.* 2. *nu.* 5. quod quis autem excuſetur ab officiis tractum utique ſucceſſivum habet, non autem momentaneum, ut patet ad oculum, & in terminis ita ſentit, & pungit Alex. *in dict. §. ſi maritus, & in dicta leg. ſciendum §. poſſeſſor. §. qui ſatis de cognitio.* Nicolaus Areletanus in additionibus ad Alciatum *dict. regul.* 1. *præſumptione* 36. Ergo videbatur dicendum mortuis aliquibus filiis, & ſic numero neceſſario jam deſtructo ceſſare immunitatem.

Quia reſpondetur quòd argumentum procedit † quando cauſa requiritur ſimpliciter, non 50
tamen quando incerto tempore, quia tunc ſatis eſt quod illo tempore ſubſit cauſa, ut per Bald. & alios citatos, *ſuprà*, & procedit quando cauſa requiritur tam ad inducendum, quàm ad conſervandum jus immunitatis, vel privilegii; ſecus verò ſi requiratur tantummodo ad producendum ineſſe. In propoſito autem numerus liberorum videtur tantum requiſitus ad acquiſitionem privilegii, non ad converſationem, pro quo facit pulchre textus *in leg.* 2. *§. qui munera ff. de vacat. muneribus*, ubi dicitur quod numerus liberorum ſuperveniens non eximit ab oneribus ſuſceptis. Ergo nec numerus deficiens eximit ab immunitate jam acquiſita, ut idem operetur propoſitum in propoſito quod oppoſitum in oppoſito, *leg. fin. §. ſi filius. §. de leg.* 3. Ripa ubi *ſuprà. nu.* 17. Rolandus à Valle *num.* 56. qui affirmat quod in ea cauſa numerus liberorum non habet tractum ſucceſſivum, quia ſimpliciter non videtur conceſſum privilegium contemplatione filiorum, ut eos alat pater, ſed principaliter in favorem patris, & Reipub. cui pater liberos procreavit, ut per Alciatum *dicta præſumptione* 36. & alios *ſuprà* relatos.

Rurſus ad numerum liberorum explendum, & affirmandum ſufficit quod aliquis liberorum † 51
mortuus fuerit in bello pro Republica aut Principe, ut quis exemptionem cum aliis vivis nanciſcatur; Albericus *in rubrica de muner. & honoribus num.* 88. Illi enim qui pro Repub. ceciderunt in perpetuum per gloriam vivere intelligun-

liguntur *leg. Bello amiſſi, ff. de excuſatione tutor.*

52 Non tamen proderunt liberi adhuc † in utero exiſtentes, ut per Joann. de Platea *in dicta leg. nepotes*, Angelus *in §. 1. Inſtit. de excuſatione.* Petrus Antibol. *de muneribus, & honor. in §. 2. de diviſione munerum, num. 26.* Albericus *in rubric. de muner. & honor. num. 8.* Nam iſto caſu exiſtens in utero non habetur pro nato ad commodum ipſius, *leg. qui in utero. ff. de ſtatu hominum.* Roland. à Valle *dict. conſ. 56. n. 6.* nec etiam adoptivi *leg. 2. §. adoptivi, ff. de excuſat. munerum.* quod quomodo procedat tradit Roland. ubi *ſuprà. num. 5.*

Poſtquam verò de excuſatione ob numerum liberorum dixi us, ut ad noſtrum thema revertamus, excuſantur etiam infirmi † ad textum *in leg.* 53 *2. §. quæ ita, ff de vacation. muner.* Avendan. *de exequendis mand. dict. cap. 19. ſub num. 17. verſ. tertius caſus*, Azevedo *in leg. 6. tit. 5. lib. 3. novæ Recop.* & facit text. *in §. item propter adverſam valetudinem inſtit. de excuſationibus tutorum*, & *in dicta leg. 2. tit. 17. part. 6.* ibi : *la ſettima es del enfermo de tal enfermedad que nunca pudieſſe guarecer*, Maſtrillus ubi *ſuprà n. 92. cum ſeq.* Unde Manlius Torquatus Conſul declaratus excuſata oculorum valetudine centuriam illam, quæ ſuffragium tulerat revocari juſſit, proximum, ac periculoſiſſimum ſeſe exemplum dixit introductum ſi oculis alienis Rempublicam adminiſtrandam ſuſpiret, hortatus eſt alium magis idoneum eligerent; cum verò cuncti inſtarent, *alium* (inquit) *quærite, Quirites, ad quem honorem hunc transferatis, nam ſi me gerere eum cogetis, nec ego mores veſtros, nec vos Imperium meum perpeti poteritis.* Itaque ſuffragio denuo inito conſules electi alii fuerunt, juſtam enim cauſam arbitrati ſunt, ut teſtatur Livius *lib. 6.* Plinius de viris illuſtribus *cap. 28.* & Valerius Maximus *lib. 6. cap. 4.* & privilegiis infirmorum agit Gomerius *in regula Cancellar. de infirmis reſignantibus quæſt. 9. per totam.*

Infirmitas autem (quæ ab honorum munere 54 † excuſationem poſſit præſtare) qualis debeat eſſe judicis arbitrio relinquenda eſt, ut tradit Bald. *in authent. ſed ſi quis ab aliquo, num. 13. Cod. de teſtibus* Lucas de Penna *in leg. unica Cod. de mend. validis lib. 1.* Socin. Senior *conſ. 444. col. 4. lib. 2.* & Marſillus *in leg. quæſtionis modum numero 19. ff. de quæſtionibus*, Judex ergo quem infirmum, & valetudinarium eum arbitrabitur qui modo corporis habitu, & affectu ſæpè malè valet, & frequenter ægrotat; Socin. *in cap. quoniam frequenter de inſti. col. 4. verſ. tertio declaratur*, & cum intrinſeco morbo aliquo ex honorum exceſſu cauſato laborat, & eum qui ita ex morbo debilitatus, aut impeditus eſt, ut onere, vel officio de quo agitur incumbere non valeat, *leg. 1. §. ſed ſciendum ff. de ædilitio edicto.* Dum morbum in toto corpore intelligit, ut febris, in parte, ut cæcitas, vel debilitas, & ejus verba retulit Aulus Gellius *lib. 4. noct. Attic. cap. 2.* Menoch. *lib. 2. de arbitrariis caſ. 60.* unde debilitatus excuſatur à muneribus quæ corpore implenda ſunt, *leg. 2. §. corporis debilitas ff. de vacat. muner.* & à munere judicandi, *cap. ſi pro debilitate de officio delegati*, cum ibi notatis, Azevedo *in dicta leg. 2. qui* 55 *ait* : aut vera tamen, & propria infirmitas † eſt illa quæ ex humorum exceſſu cauſatur, ex quibus ſuccedit febris, ut tradunt moderni Avenionenſes *in tract. de peſte*, & propriè de illo infirmo qui in lecto jacet, & febri corripitur debent intelligi argumenta eorum quæ dicit Bart. *in leg. §. hoc interdictum per textum ibi, ff. de fonte*, Rebuff. *in concord. Franciæ rubr. de Collatione, §. 1. verbo impedimento in princ. pag. 3.* & Felinus *in repertorio ſuo verbo infirmitas eſt ſufficiens cauſa. fol. 60.* (& ſic inquit textus noſter *continuamente*) nam ſi continuo gravis & infirmitas, eſt apellatione infirmitatis, & gravis, eſt intelligendum ſecundum Gometium *in Reg. Cancell. de infirmis reſignantibus quæſt. 28.* & ita in ſimili declarat Oroſcius *in leg. 1. n. 11. ff. de officio ejus cui mandatum eſt juriſd.* & facit textus, & ibi tradit Bart. & DD. *in leg. quæſitum ff. de re judicata.*

Quomodo autem probetur infirmitas † tradit 56
Henriq. Rota *in tract. de ſynodo Epiſcop. 2. part. num. 59.*

Excuſantur etiam ab his officiis, & muneribus perſonalibus originarii † alibi habitates ſi vocan- 57
tur ad officium in loco originis, ſi tamen alii ſint idonei, aliàs ſecus, & ſibi imputent, quòd alibi ſe tranſtulerunt Petrus de Valdis *in tractat. de collectis numero 33.* refert, & ſequitur Montanus *de adminiſtratione univerſitatis pragmat. 2. numero 336.*

Et alibi officium habentes † ad textum *in leg.* 58
ff. de vacat. muner. gloſſa in leg. 2. Cod. quemadmodum civilia munera lib. 10. ſpecialiter *in tit. de cenſibus §. nunc dicendum, & §. ſi ut proponas Cod. quando provocare non eſt neceſſe*, Antibolus *de muneribus part. 3. num. 6. cum ſeqq.* Cavedo *deciſ. Luſitana 84. num. 21. part. 1.* ubi quod nemo ad duplex officium poteſt eligi ſeu ad duo officia ſimul, nec appareat ad quod prius fuit electus optio erit electoris non electi probat gloſſa *in dicta leg. 1. Cod. quemadmodum civilia muner.* & quod tutela non excuſat à muneribus civilibus, *leg. tutelam Cod. de excuſationibus munerum.* nec decuriones ſemel electum poſſunt excuſare *leg. 1. Cod. de decretis decurion. lib. 10.* & alia pleraque ſummè utilia in propoſito tradit ibi Cavedo.

Excuſantur etiam † Conductores principales 59
gabellarum ſeu redituum Regalium, & univerſitatis ad textum *in leg. unica quibus muner. excuſ. qui poſt impletam militiam lib. 10.* non verò hi qui ab eis conducunt; Cavedo *dicta deciſione 84. n. 26. cum ſeqq.* quem ſequitur Maſtrillus *dict. cap. 30. n. 105.*

Rurſus excuſantur qui majores † magiſtratus 60
adminiſtraverint, vel honorabilia officia exercuerint, ſi ad minora fuerint vocati, & electi, *leg. majores Cod. quemadmodum civil. muner. dict. lib. 10.* ubi Odofred. & Joannes de Platea, Carolus de Tapia *in leg. fin. ff. de conſtitution. Principum, 2. part. cap. 9. numer. 94.* & pluribus in oppidis Caſtellæ ita obſervari vidi, & jam conſuetudine obtentum quod vulgariter dicitur, *que no puedan decaer*, Cavedo, & Maſtrillus *dictis locis.*

Sed & pauperes ſi minus † idonei ſint, 61
& injuncto muneri ſufficere non poſſint, excuſari debent *ad textum in leg. honor. §. de honoribus, ff. de muner. & honor.* Antibolus de *dict. 3. part. ſub n. 46.* Montanus *de adminiſtrat. univerſitat. pragmat. 2. num. 332.* Cavedo ubi *ſuprà numero 29.* Maſtrillus *numero 104.* & aliqua in propoſito circa paupertatem, *alibi* diximus.

Excuſantur denique † nobiles ſi ad vile offi- 62
cium, & indecorum eligentur, *leg. munerum §. judicandi quoque. ff. de muner. & honor. leg. final.*

final. & ibi Bart. *Cod. de ſuſceptis lib.* 10. & *in leg.* 1. *Cod. de dignit. lib.* 12. Bobadill. *dicto cap.* 1. Cavedo ubi *proximè n.* 26. Marcus Anton. Surg. *de Neapol. illuſtribus cap.* 23. *n.* 16.

63 Et quæ ſint officia indecorabilia † & quæ nobilia diximus, *in cap.* 1. *remiſſivè*, & ex conſuetudine Regionis, provinciæ verificatur Bart. *in leg.* 1. *Cod. de dignit. lib.* 11. *num.* 10. Cavalcan. *deciſ.* 41. *n.* 23. Garcia *de nobilitate gloſſa* 7. *num.* 12. Domin. Perez de Lara *in compendio vitæ hominis cap.* 28. *num.* 5. ubi ait nobilem ab officio œconomiæ Eccleſiæ, vel alterius piæ confraternitatis excuſare ſe non poſſe, tale enim officium honorificum reputatur quia ſervire Deo regnare eſt; unde David 2. *Regum cap.* 6. *ad finem* ait: *vivit Dominus, quia ludam ante Dominum, vilior fiam at glorioſior apparebo*, & ibi alia jura allegat.

64 Cujus excuſationis intuitu, & occaſione † non poſſum reticere, & ſilentio prætermittere litem, quæ in hac curia hoc anno fuit ventilata ſuper delatione cujuſdam tutelæ à qua excuſare nominatus intendebat; quia ſe nobilem dicebat, vulgo *fidalgum*, pupillum autem cujus tutela deferebatur plebeium eſſe, quæ communiter vocamus noſtro idiomate *Pechero*; & ſic tale officium non convenire nobilitati ſuæ, & ſanè quæſtio prædictæ litis ſatis dubia & præſtantiſſimis Auditoribus, & Advocatis cauſam agentibus viſa fuit; & ad ſecundam Aulam remiſſa, undique ab ipſis utrinque adducebatur, & quid in lite deciſum fuerit breviter referam.

65 Et contra nominatum qui prætextu † nobilitatis ſuæ excuſationem propoſuit plura utique faciunt, & perpendi poſſunt & primo maximè urgere videtur textus *in leg. Spadonem* 17. *ſi ſcire oportet, ff. de excuſatione tutor.* ibi: *ſcire oportet nulli dignitatem tribuere excuſationem. Unde ſi quis ſenator fuerit hic tutor erit, & eorum qui inferioris ordinis eſt quam ſenatorum*, eò maximè quod ille qui accepit vel habet immunitatem civilium, vel publicorum munerum is tutela vel cura non excuſabitur, ut *in dicta leg. ſpadonem §. qui accepit.*

66 Secundò quia excuſatio † à tutela non competit niſi ex cauſis à jure expreſſis de quibus *in tit. de excuſatione tutorum* & *inſtit. eodem*, ut docet textus *in leg.* 1. *tit.* 17. *part.* 6. ibi: *Razones ciertas por que los hombres ſe pueden excuſar que no ſean guardadores de huerfanos*; Mandoles Albenſius *conſ.* 580. *ex n.* 15. Joann. Stephan. *quæſt. Juris, cap.* 34. qui agit de procuratoribus curiæ ſe excuſantibus, ſed inter eas non invenitur, nec numeratur talis excuſatio, ut ex inſpectione jurium & cum eis loquentium patet; ergo procedit conſequens.

67 Tertiò ex eo quod jure communi attento † nobilis perſonalia, & realia munera ſubire compellitur, ut de perſonalibus, probat textus *in authent. de defenſoribus civitatum, §. audiam verſ. ſi quæ verò*, ubi redditur ratio in fine ibi: *Convenit enim unumquemque nobilium ſemper fruitionem agere civitatum, quam inhabitantem hanc eis conferre habitationis diſpenſationem*, & *in leg.* 3. *§.* 1. (ſi ſolerter inſpiciatur) *ff. de muner. & honor.* nam poſtquam dixit quod milites excuſantur à muneribus perſonalibus (de illis enim loquitur textus ut ait gloſſa) ſubjungit *lex* 1. *Cod. cæteros acie privatos id eſt non militantes, quamvis militum ſint cognati, legibus patriæ ſuæ, & provinciæ obedire debet*, & illum tetum notat Salicetus ibi: *contra nobiles*, & in realibus, & patrimonialibus textus *in leg. munerum §. patrimonialium autem verſ. ab hujuſmodi muneribus*; ubi expreſsè notat Bartol. *ff. de muneribus, & honoribus leg. reſcripto, §. ultimo*, ubi, & utrumque voluit Salicetus in ſua *repetitione, col. antepenultima, ff. eodem.* Albericus *in tract. de muneribus & honoribus* quæ poſſum ſuper *dicto tit. exceſſ.* ſed quæro numquid nobiles excuſantur, & *in leg. qui origine in prin. ff. illo tit.* Petrus Antibolus *de illo tract. exceſſ. ex nota, hoc quæro numquid nobiles*, Bertrand. *conſ.* 123. *ponitur in facto col.* 1. *lib.* 1. Ripa *lib.* 2. *reſponſ.* 21. *Nobiles*, & *lib.* 2. *reſponſ.* 4. *ſupremus Dominus col.* 3. *verſ. videndum ergo reſtat, ut reſponſ.* 26. & alios refert, & ſequitur Tiraquel. *de nobilitate, cap.* 20. *n.* 159.

Quartò quia nobiles regulariter prædicta † tutelæ exemptione & immunitate non gaudent, niſi illi tantum quibus ob magnam eorum generoſitatem, vel ob aliquid ſpeciale privilegium expreſsè fuit indulta talis exemptio, ut *in leg. non tantum §. Illienſibus, ff. de excuſationibus tutorum*: *Illienſibus* (inquit Galiotratus); *& propter inquiſitam nobilitatem civitatis, & propter conventionem originis Romanæ jam antiquitus, & ſenatuſconſultis & conſtitutionibus Principum pleniſſima immunitas tributa eſt, ut etiam tutelæ excuſationem habeant*; *ſcilicet eorum pupillorum Illienſes non ſint*, idque Divus Pius reſcripſit, ubi Bald. & Nicol. de Neapol. *in lectura Bart.* notant per illum quod propter nobilitatem aliquando conceditur immunitas, Tiraquel. ubi *proximè num.* 166. Cujac. *lib.* 10. *obſervat. cap.* 5. unde habemus apud Capitolinum in Gordiano Senatum ſummi muneris loco clariſſimæ Gordiani familiæ tribuiſſe ut ejus poſteri ſi vellent à tutela vacarent. 68

Vel nobilibus in aliqua nobilitate † ſeu officio conſtitutis, cujus intuitu, & prætextu talis ſolet concedi immunitas facilè, non generaliter aliis nobilibus extra dignitatem, ut *in lege ſenatorum*, & *in leg. nemo §. tutus verbis, & in leg. præcipimus Cod. de dignitat. lib.* 12. *& dicta leg.* 3. *§.* 1. *ff. de muneribus, & honor.* loquitur in militibus actualiter exiſtentibus in caſtris quemadmodum, *leg.* 3. *tit.* 17. *part.* ibi: *Cavalero que eſtubieſſe en corte del Rey o en otro lugar ſeñalado por orden del, o por procumenal de la tierra vien ſe puede excuſar que no tome guarda de huerfano por raçon de aquel ſervicio que, &c.* & *in leg.* 14. *tit.* 16. *eadem part.* ibi: *muntas viviere fuera de ſu caſa ſerviendo al Rey, o a otro ſeñor en ſervicio de Cavalleria*, ſumpto argumento, ad ſenſus, quod validiſſimum eſt in jure, ut *in leg.* 1. *§. hujus rei, ff. de officio ejus cui mandata eſt juriſdictio*, ut *in leg. qui teſt. §. mulier. ff. de teſtament.* Nerardus *in Topicis legal. cap.* 4. 69

Quintò quia tutelæ munus † nec ſordidum nec vile unquam fuit reputatum, & maximam habet poteſtatis, protectionis, & Dominii autoritatem; nam autoribus, & curatoribus ratione adminiſtrationis, quam exercent quædam veluti poteſtas, & dominatio in eos quos gubernant, & res ſuas concedi videtur, prout Divus Paulus expreſſit, *ad Galat.* 4. *quanto tempore* (inquit) *hæres parvulus eſt, nihil differt à ſervo, cum ſit Dominus omnium, ſed ſub tutoribus eſt*, id Cicero *q. Tuſculan.* ubi de furioſo loquens, qui ita ſit affectus cum Dominium rerum ſuarum vetant duodecim tabulæ, illa nimirum lege quæ his erat verbis concepta *ſi furioſus eſſe incipit agnatorum, gentiliumque* 70

in

in eo pecuniaque ejus poteſtas eſto, de qua idem Cicero *lib. 2. de inventione*, & plura tradens Balduinus *ad leg. 12. tabul. cap. 28. & 24.* Othomannus, & Revardus, *cap. 13. practic. cap. 27.* Anton. Auguſt. *cap. 11. pag. 229.* & Budeus *in notis ad leg. ff. de ædilitio edict.* Baeza *de decima tutorum part. cap. 2. n. 32.* ubi quod tutor habetur loco Domini, & patris.

71 Et ratione hujus protectionis † curæ Princeps tutor ſeu curator Regni, & Reip. dicitur, & ad eum principaliter ejus clientela ſpectat, ut tradit Seneca, *lib. 1. cap. 4. de Clementia ad Neronem.* & Franciſcus *topic. tractat. de poteſtate Principis ſæcul. §. 5. nuum. 36.* D. Salgad. *de Regia protect. cap. 2. præludio 2. num. 76. & præludio 5. nu. 204.* D. Joan. de Solorzan. *lib. 2. de jure Indorum, cap. 9. & ex num. 48.* Cur ergo nobilis quiſque tutoris nomen, & officium aſpernabitur.

72 Sextò; quia in oppidis, & urbibus † populoſis frequenter nulla datur, aut ſaltim non tam aperta eſt inter nobiles, & plebeios differentia, ad omnes pariter aſſumptiones, & munera publica vocari, & admitti plurimum quieti, & tranquillitati Reipub. expedit, ut teſtatur Daniel Othon. *de jure publico Imperii Romani part. 19.*

73 Pro contraria verò † ſententia, quæ pro nobili facit ut ſe excuſet à tutela plebeii, adſtipulatur primò textus *in leg. 1. §. libertinis*, Pupillis ingenuos tutores, vel curatores Præſides non dabunt, niſi omnimodo libertinorum penuria ſecundum locum illum ſit.

74 Secundum idem firmatur † ex textu *in leg. cum ex oratione 40. ff. eodem tit.* ibi: *cum ex oratione Divi Martii ingenuus libertino tutor datus excuſari debeat*, & *in leg. 3. Cod. eodem tit. de excuſat. tutor.* ibi: *excuſationis quidem tuæ ſi ingenuus libertino datus eſt certa cauſa eſt.* Ex quibus juribus probatur diſparitatem conditionis pupilli, & tutoris, vel curatoris nominati excuſationem à tutela præſtare, obſervat Franciſcus Duarenus *in comment. juris ad lib. 27. tit. 1. de excuſat. tutorum, cap. de cauſis excuſationum.* ibi: *hæc quæ hìc dicuntur ſequuti ſunt qui mores noſtros introduxerunt quibus nobiles ſe excuſare poſſunt ſi dentur tutores plebeis, quod ſcio receptum eſſe*, ſequitur Borrel. *lib. 3. comment. Jur. cap. 19. littera M.* qui licèt de ingenuis & libertinis locutus fuerit de nobilibus etiam cenſuit, ut ſentit Oſcaldus Eligerus ibi.

75 Tertiò videtur probare † *ex leg. 21. tit. 14. lib. 6. recopil.* hoc modo inducta, quod in ea agatur de revocatione exemptionis aliquibus conceſſæ tributorum, & tutelarum, ut patet: ibi: *Empadronadores, ni correjidores, ni tutores*: videntur ſtatim ſequentia verba: *y queremos que no gozen de ello ſalvo aquellos que los derechos y leyes de nueſtros Reynos excuſen de los tales cargos y officios.* Præſupponit namque legiſlator (licèt aliud agens) nobiles non ſolum eſſe legum diſpoſitione à muneribus, & tributis liberos, ſed etiam ab officiis, quo verbo tutela comprehendetur, *leg. athlete, §. 2. ff. de excuſat. tutor.* & in hanc ſententiam videtur ſe inclinare Otalora *de nobilitate. §. par. principali cap. ult. n. 1.* dum ſæpius repetit nobiles eſſe exemptos ab omnibus muneribus realibus, & perſonalibus.

Quartò; quia validum eſt argumentum de milite cæleſti ad terreſtrem, & ſic Clericus
76 † tanquam eques cæleſtis militiæ & gaudet privilegiis equitis armatæ militiæ, & quoad ea in multis exequantur, *cap. de gradato de pœnis lib. 6.* gloſſa *in leg. milites Cod. de locato, & in leg. miles* ubi Bart. Angel. & DD. *ff. de re judicata*, Everardus latè *in topicis legalibus loco 22.* Sed ſic eſt quod licèt Clericus ſit ſi vult poteſt eſſe tutor, nec ei denegari debet tale officium, invitus tamen & renuens non poteſt, *in auth. præſul. totos, Cod. de Epiſc. & Clericis leg. 45. ad finem, tit. 9. part. 6.* Baeza ubi *ſupra n. 38. in fine*, ergo nec debet compelli nobilis.

Quintò, quia tutela munus † perſonale eſt, ut 77
in leg. 2. §. 1. ff. de muner. & honor. ibi: *illud tenendum eſt generaliter perſonale ſi quidem munus eſſe quod cum corporis labore, & ſollicitudine animi, & vigilantia principaliter exiſtit*; cum *ea lege final. ff. eodem, tit.* ibi: *munera perſonalia ſunt quæ animi præviſione, & corporis intentione ſine aliquo generis detrimento pertractantur, veluti tutela, & cura alendi, quem aliquæ curatio, & quæſtura in aliqua civitate inter honores non habetur & ſic valdè oneroſum*, & pluribus exornat, & comprobat Baeza *dict. cap. 32. per totum*, maximè *num. 36. verſ. Laboret adminiſtrare, & num. 182.* ibi: *Ergo jure optimo decima tutori datur, tantum enim laborem æquum eſt præmio penſari.* Laborem appellat tot res, tot caſus, tot pericula, non enim penſatur decima quilibet labor, ſed labor tutoris, qui tantus eſt, ut citius navem adornaveris, quàm eum ad vivum expreſſeris, Dominus Perez de Lara in compendio vitæ hominis, *cap. 27. numer. 3. & 4.* & facit *lex 2. tit. de la guarda de los huerfanos lib. 3. fori*, ibi: *por razon de ſu travajo*, officia autem honoris, & non honoris nobilibus hercle non conveniunt, ut ſæpius à nobis dictum manet.

Sextò conducit in propoſito elegans Conſilium Jacobi Galli 89. ubi ait nobiles † non poſſe 78
compelli ad officia etſi vilia non ſint dum tamen aliquo modo nobilitati, aut opinioni præjudicent. Negari autem non poteſt quod ſi nobilis tutor ſit plebeii, in aliquo turbabitur ejus conditio, cum exactores tributorum ſuam domum intrent, & exeant extracturi pignora, &. collectas vel tributa vulgo, *Pechos* pro perſona, & bonis pupilli, & fortaſſis quandoque qui viderint non ſatis perceperint intuitu cujus fiebat aditus in domum tutoris, & ſolutio Collectarum, ſuis filiis, & nepotibus de ſua nobilitate poſt agentibus actus confeſſione in teſtes admiſſi & recepti quid pernicioſiſſimum poterunt dictis ſuis concludere quibus nobilitatis aqua nitida turbetur, & quaſi ex caligine fœtida appareat.

Hæc vobis in hac ancipiti quæſtione pro utraque parte aliis omiſſis fax ſit; in qua ſi meum licèt interponere Judicium cum puncto juris veriorem primam partem utique reor eſſe grano ſalis tamen temperandam, quod eam non ſemper & praxis admittat; quoties in loco in quo pupilli plebeii tutor nobilis deſignatur, ſed penuria tutorum; hoc enim in caſu loquuntur Guillielmus Bened. *in cap.* Raynutius *verbo & uxorem Adelaſiam num. 405.* qui mendosè allegatur, *numer. 666. de teſtamentis*, Bobadill. *lib. 2. part. 1. cap. 15 n. 42.* Nam Jacobus de Arenis, Nicolaus de Neapolis & Bald. quos ipſe refert, & quorum autoritate nititur ſua opinio in hoc caſu loquuntur, & non indiſtinctè, ut patet ex Bald. *dicto loco n. 2.* ibi: *Nota hìc quod propter penuriam perſonarum interdum nobilium ad ignobilium obſequia convertantur.* Baeza *dicto cap. 2. n. 39.* & Doctor ſemper eſt intelligendus † ſecundum jura quæ allegat, & 79
in lite mota, & in iſta curia ſic deciſum fuit in favo-

favorem nobilis qui excuſationem pupilli plebeji intendebat, & uti credo ea ratione moti fuerunt ſapientiſſimi Auditores, cum pupillus, & bona in hac florentiſſima & vicinorum numeroſa inclyta urbe eſſent, ubi non potuit conſiderari penuria tutorum, ſed ex ſimulatione, & nota malitia, Nobili verò Joachin de Izcarei tutelam delatam fuiſſe.

Nec abſque prædicta omni caſu diſparitate conditionis tutoris nominati, & pupilli excuſa-
80 tionem præſtare intelligas te quidquam moveat † textus *in dicta leg.* 1. §. *libertinis*, & *in dicta leg. cum ex oratione* 47. *ff. de excuſatione tutorum*, *& in dicta leg.* 3. *eodem tit.* loquuntur enim in libertino qui reſpectu cujuſlibet ingenui infimæ admodum conditionis eſt, & ex levi cauſa poterant inter virtutem reduci, *leg.* 2. *Cod. de libertinis & eorum liberis*, nec ad convivia invitabantur, Suetonius, *in Auguſto Prætor. pract. diſput. lib.* 1. *cap.* 16. Et ſic induces reputatum, & exiſtimatum fuit ingenuum libertini bona & perſonam adminiſtrare, tamen data penuria, & inopia tutorum nulla erat excuſatio, Anton. Auguſt. *emand. lib. ſingular. ad Modeſtinum in rationibus ad legem libertini*, *ff. de ſtatu hominum fol.* 232.

81 Nec etiam textus † *in leg.* 21. *tit.* 14. *lib.* 6. quaſi attentè perpendatur in verbis ſuprà ponderatis non ſupponit nobiles eſſe exemptos à tutelis & officiis perſonalibus, ſed loquitur indiſtinctè de eis qui excuſationes habent à jure; nempè ob plures cauſas, & rationes de quibus in iſto capite mentionem ſpecialem facimus. Nec Otalora eſt intelligendus abſolutè ut liberum faciat, & immunem nobilem ab omnibus muneribus realibus, & perſonalibus, ſed ab eis tantum quæ nobilitati prorſus repugnent. In realibus veluti in tributis vulgo *Pechos*, & aliis ſuper indictionibus ad quas tantum tenetur plebs in perſonalibus veluti in officiis prorſus vilibus, & abjectis, & pro talibus à jure, vel communi loci exiſtimatione uſurpatis, & ſuſceptis: nec enim Otaloræ intentio potuit alia, & diverſa eſſe, ſiquidem quoad ſpecialiter agit de excuſatione tutelæ in nobili, non dixit abſolutè nobilitatem excuſationem præſtare, ſed his verbis perſtrictis uſus fuit, imo propter nobilitatem ſolet quandoque à Principe tribui immunitas etiam à tutela ut eſt textus quem omnes dicunt ſingularem, *in leg. non tantum* §. 1. *in princ.* ibi *& propter inclytam nobilitatem*, *ff. de excuſat. tutorum.*

Et ad alia fundamenta ex ſupra dictis à nobis animadverſis facilis eſt tibi reſponſio, & ſic ad alias excuſationes officiorum reddes. Mi-
82 nores † etiam viginti annis excuſantur ab officiis & muneribus publicis perſonalibus, *leg.* 2. §. *de minor. ff. de vacat. munerum*, §. *item ſi major*, *Inſtituta de excuſatione*, Gratian. *diſceptat. Jur. cap.* 805. *num.* 14. D. Perez de Lara ubi *ſuprà*, latè Maſtrillus *lib.* 2. *de Magiſtratibus cap.* 5. & facit totus titulus, *Cod. qui ætate*, *& profeſſione ſe excuſant*, ubi de profeſſoribus aliquarum artium. Item excuſantur aliqui artifices, & qui ſint videbis, *in tit. de excuſat. artificis lib.* 2. Cavedo *dict. deciſ.* 84. *n.* 40.

83 Et ſi electus ad aliquod officium moritur † non tranſit onus ſubeundi munera ad hæredem ut *in tit. Cod. ſi poſt creationem quis deceſſit*, *eodem lib.* 6. Cavedo ubi *proximè n.* 41.

84 Excuſantur denique Advocati † ab iſtis officiis oneroſis & muneribus perſonalibus, ut *in leg. medicos Cod. de profeſſoribus*, *& medicis*, *lib.* 10. Nata *conſ.* 65. *numero* 1. Ripa *in tractatu de peſte tit. de rem. præſervativis n.* 216. Francus Marcus *deciſ.* 636. *n.* 4. & pluribus comprobat Jacob. Ren. *in tract. de privil. juriſconſultorum*, *part.* 3. *privil.* 69. *n.* 1. Cavedo ubi *ſuprà n.* 43. Fontanella *dict. clauſula* 4. *gloſſa* 10. *n.* 227. & nos jam *alibi* latiùs diximus.

Poſtquam autem de excuſationibus verba diximus, nunc ſolum ſupereſt pro iſtius capitis complemento quomodo, & quo tempore † allegari, 85
& proponi debeant breviter ſubjicere, & praxim eis utendi exponere: & ſanè licèt in tutore, & curatore ſe excuſante coram ipſo judice ordinario qui eum nominavit, debeant cauſæ excuſationis proponi & allegari intra quinquaginta dies à die ſententiæ dationis, ſeu nominationis tutelæ numerandos, dummodo is ſit in loco in quo datur tutor vel curator, vel alibi, intra tamen centum milliaria; ſi verò abſens fuerit intra centum milliaria aſſignatur pro ſingulis viginti milliaribus unus dies, & inſuper triginta in quibus ſuam excuſationem manifeſtet; & judex debet ferre ſententiam approbando, vel reprobando excuſationem, namque antea licet appellare, non verò pro aliis vicibus, & officio illi, ſi poſtea alio tempore fuit nominatus in eo, vel in cæteris officiis quibus conveniet excuſatio, *leg. voluntariè Cod. de excuſat. tutor.* ibi: *voluntariè munera privilegiis non denegant*, *leg.* 2. *Cod. de his qui ſponte publica munera lib.* 10. Bartol. *in leg* 1. *ff. de conſtitutionibus Principum in fine.* Alexand. *conſ.* 33. *n.* 8. *vol.* 5. notat Greg. Lopez *in leg.* 42. *tit.* 18. *part.* 3. *verbo feſta trienta annos*, ubi ait quod ſi quis haberet vi immunitatis complementum reſpectu munetis, & tamen ſolvat nocet ſibi in ſolutis non in ſolvendis, Andreas Gail. *practicarum obſervat. lib.* 2. *obſervat.* 60. *n.* 12. qui pulchrè rem proſequitur per varios caſus procedens, ut in eo qui licèt immunitatem habeat paſſus tamen fuit ſe deſcribi in libro ſolutionum, de quo per Felin. *in cap. cum acceſſiſſem n.* 29. *de conſtitutionibus*, Jacob. Menoch. qui materiam rectè explicat *de præſumptio. 6. præſumpt.* 41. *n.* 7. Puteus *deciſ.* 188. *n.* 3. *lib.* 2.

Cui reſolutioni plura utique reſiſtunt † jura ex 86
diametro, ut *ex textu in leg.* 16. *de his qui ſponte munera public. ſubeunt* ibi: *redire ad excuſationem quam reliquerunt non poſſunt*, & *in leg.* 3. §. *fin ff. de jure immunitatis* ibi: *ſi honorem decurionatus agnoverint compellendos publica munera accipere*, & *in leg. ultima in fin. ff. de privilegiis veter.* ibi: *Muneribus fungi coguntur*, & *in leg. Pratores*, §. *ſi poſt cauſam*, *ff. de vacat. munerum*, ibi: *ſemel enim agnoſcendo judicium renuntiat excuſationi*, & *in leg. Campanus*, *ff. de operis libertorum* ibi: *ſed ſi cum poſſet ea recuſare obligari ſe paſſus ſit, non inhibendam operum præſtationem, quia donaſſe videtur*, & *in leg. ſi quis delegat. var.* 12. *ff. de donat.* ibi: *ſimilis videtur ei qui donat*; *quoniam remittere exceptionem videtur.* Ex quo textu colligitur interpretes cum quis fert excuſationem ſibi competere, & non opponi renuntiare videri & *in leg.* 2. *Cod. de tabulariis lib.* 10. ibi: *conditionem habeat quam ipſe elegerit depoſiturus ſui ordinis dignitatem*, *& in leg* 2. §. *fin. ff. de decurionibus* ibi: *majores annis quinquaginta ad decurionatus honorem invitati vocari conſtitutionibus prohibentur*, *ſed ſi ei rei conſenſerint*, *& ſi majores annis* 70. *ſint*, *munera quidem civilia ſubire non coguntur*, *honores autem gerere debent*, & *in leg.* 3. *Cod. de decurionibus lib.* 10. ibi: *cum decurionatus honorem ſponte ſuſceperis ex albo eximi*, *licèt annoſum te eſſe dicas*, *non potes*, & *in leg.* 2. *Cod. de jure dominii impet.* ibi:

ſi creditor pignus jure dominii à noſtra ſerenitate poſſidere petiit, & per formam reſcripti alio anno uſuras à vobis accepit an beneficio impetrato reſcripſiſſe videatur, & in cap. cum acceſſiſſent de conſtitutionibus, ibi: *niſi poſtea dicti Canonici contravenerint aliqua videlicet in primicerium eligendo, & in cap. pro illorum de prabendis* ibi: *ſponte ſua Canonici ultra numerum Canonicorum receperunt.*

Prædicta tamen omnia jura ſingulariter, & 87 eruditiſſimè † expendit, & intelligit, & cum reſolutione noſtræ ſententiæ conciliat Joannes Garcia *gloſſa 6. num. 29. verſ. ut autem rem comprehendit.* Carolus Tapia *in leg. de conſtitutionibus Principum, 2. part. cap. ex num. 1. uſque ad 12.* Gregorius Acatius *de privil. lib. 3. cap. 15. ex n. 1. uſque ad 12.* Camillus de Medicis *conſ. 63. ex num. uſque ad 8.* Auguſt. Barboſa *ad dicta cap. cum acceſſiſſent, num. 6. cum ſeqq.* ubi latè agit de unico actu contraventionis Fontanella qui Joannem Garciam nec vidit, nec retulit ubi *ſuprà num. 132. cum ſeqq.* qui *num. 136.* diſputat breviter, & reſolvit dubium illud, quid è converſo erit dicendum in eo, qui cum poſſet ad aliquod officium, ſeu munus publicum concurrere, & de facto in eum ſors cecidiſſet pro eo gerendo renuntiavit eidem propter aliquod forſan impedimentum naturale quod haberet, vel alias cenſens ſe illud non poſſe exercere, an per hujuſmodi renuntiationem cenſeatur renuntiaſſe muneri; addes ut quandocumque in eum poſtea contingat ſors non debeat nec poſſit admitti, nec reſolvens ita ait huic dubitationi facilem eſſe judici reſponſionem ex eiſdem, quæ in præcedenti latè deduximus, aut enim iſte renuntians renuntiavit ſimpliciter ſorti, quæ ſuper eum cecidit, & tunc hæc contraventio non poteſt privare niſi pro illa vice tantum, aut verò renuntiavit ſolemniter ſortibus etiam futuris & tunc clarus eſt caſus quod ſibi præjudicaverit. Idem caſus fuit diſputatus in Senatu de anno 1605. in cauſa in eo vertenti ad relationem egregii ſenatoris Jacobi Pineda inter Bernardum Pennam Pharmacopolam civem, & Conſules ibi juratos dictæ civitatis: & tandem in favorem dicti Pennæ reſolutum cum declaratione facta 5. ſeptembris dicti anni 1605. *declarando* ſcilicèt non potuiſſe dictum Pennam inhabilitari pro officio conſulis pro quo ſorte extractus fuerat; & ex eo quod tam in Conſilio generali dictæ civitatis quàm publicè dixiſſet & declaraſſet ſe nolle eſſe conſulem dictæ civitatis, nec præeſſe muneri nec officio conſulis & Jurati, quia erat ſurditate impeditus.

CAPUT XIII.

Officia Reipublicæ durante tempore pro quo nominatio ſeu electio facta eſt, an revocari poſſint, & quid ſi ad beneplacitum vel nutum fuerint conceſſa.

SUMMARIUM.

1 *Revocari regulariter non poſſunt officiales ab officiis Reipublicæ durante tempore per quod nominati ſunt, niſi adſit cauſa & admonitio præcedens facta fuerit*, & num. 2.

3 *Revocationis officialis cauſa quænam juſta dicatur.*

4 *Revocari an poſſint officiales creati ad beneplacitum à Rege vel à Domino ſeu Barone quibus eſt facultas creandi.*

5 *Beneplacitum nulli ſubjacet legi.*

6 *Uſus communis loquendi multum operatur in creatione officialium.*

7 *Intellectus extraneus quiſnam dicatur.*

8 *Revocare conceſſionem in officiis quibuſcumque perpetuis ex cauſa & cum illius cognitione licitum eſt.*

9 *Beneplacitum morte concedentis expirat.*

10 *Precarius velut poſſeſſor eſt ille qui officium ad beneplacitum habet.*

11 *Capellanus ad nutum, non juvatur Regulis de annali & triennali poſſeſſore.*

12 *Patronus ſucceſſor non tenetur ſtare nominationi ſeu conceſſioni à prædeceſſore factæ.*

13 *Capellanus ad nutum poterit revocari per nominantem vel ſucceſſorem aut hæredem in patronatu, etiam malitia ceſſante.*

14 *Tabellionatus officium ſerviendi per ſubſtitutum facultatem habens poteſt eum ſemel poſitum, revocare ad libitum aliumque nominare, etiamſi prius præſentatus fuerit in Conſilio Regio, ibique approbatus poſſeſſionem ceperit.* Ex Azevedo in leg. 4. tit. 25. lib. 4. Recopil. num. 6. & 7.

15 *Mandatum cum pacto de non revocando revocari poteſt & precarium cum detrimento Adverſarii, etiamſi cauſa non adeſſet, dum tamen electus abſit, maximumque incommodum ex revocatione non proveniat.*

16 *Conceſſa à Principe officia ſine temporis præfinitione cenſentur perpetua.*

17 *Concedens officium quamdiu ſuæ voluntati placeret, ex quo ſemel placuit amplius ſine cauſa ei diſplicere non poterit.*

18 *Conceſſum Beneficium à principe debet eſſe manſuræ.*

19 *Mutatio officialium frequenter vergit in detrimentum publicum.*

20 *Mutatio rara Officialium boni Principis ſpecimen præbet.*

21 *Conceſſa officia à Principe ſumma cum difficultate auferenda eſſe pluribus Regni legibus cavetur.*

22 *Tabellionis officium debet eſſe perpetuum.*

23 *Beneplacitum tacitè non revocatur.*

24 *Beneplacitum non expirat morte Principis concedentis juriſdictionem, quando verſatur publicus favor & utilitas.*

25 *Pœnitentiarii officium non expirat mortuo Papa.*

26 *Inquiſitorum minorum durant officia defuncto generali Inquiſitore.*

27 *Expenditur in propoſito textus* in leg. 2. tit. 1. part. 2.

28 *Tabellio ſemel ad aliquod officium electus non poteſt ſine cauſa removeri.*

29 *Notarius electus per Archiepiſcopum pro vita ipſius Notarii, non poteſt per ſucceſſorem in Archiepiſcopatu removeri.*

30 *Vicarius Epiſcopi non poteſt ſine cauſa removeri.*

31 *Beneplacitum ſeu voluntas, etſi omnem libertatem contineat, non eam tamen habere vel accipere debet quæ honeſtati publicæ & decentiæ opponitur, & quæ abſque alicujus injuria vel detrimento exerceri non poteſt.*

32 *Vox* liberè *quomodo ſit intelligenda & ita non amplietur ut aliquid fiat alterius detrimento*, & n. 33.

34 *Vox* placeat *qua ratione intelligi debeat.*

35 *Uſus communis loquendi debet ſemper reduci ad diſpoſitionem juris.*

36 *Voces illæ*, durante mera & libera voluntate ſeu beneplacito, *quid operentur in creatione officialium ad beneplacitum.*

37 *Revocationem voluntatis inter & ceſſationem ejuſdem ponitur diſcrimen.*

38 *Concedens juriſdictionem donec eam revocaverit, morte ejuſdem non cenſetur revocata.*

39 *Intelligitur textus* in leg. cum precario, §. fin. & in leg. quæſitum, §. quod à filio, ff. de precario.

40 *Conceſſiones & gratiæ factæ ad Beneplacitum ſedis Apoſtolicæ vel Romani Pontificis, an per mortem ipſius concedentis extinguantur & revocentur traditur*, remiſſivè.

41 *Capellaniarum ſeu Beneficiorum ad nutum & officiorum ſæcularium ad beneplacitum differentia traditur*, remiſſivè.

42 *Azevedi doctrina*, in leg. 4. titul. 25. lib. 4. Recopill. num. 6. & 7. *intelligitur.*

43 *Precarii mandati ex natura procedit, quod illud ad libitum revocari poſſit.*

1 REipublicæ Officiales durante † tempore per quod fuerunt nominati non poſſunt regulariter removeri ab officiis, ut *in authent. de defenſoribus Civitatum*, §. *jusjurandum*, ubi gloſſa verbo *removendus*, docet Avendan. *in capite prætorum 1. parte cap. 3. verſ. undecimo deducitur*, Bobadill. *lib. 1. politic. cap. 16. num. 195.* & facit textus *in leg. Magiſtratus de injuria*; Bartol. *in leg. ſi finita §. cum furioſè, ff. de tutelis*, Afflictis *in conſtitut. ſtatuimus num. 45. in princip. & num. 48.* Baiard. ad Clarum *quæſt. 73. num. 48.* & idem Clarus *quæſt. 16. n. 5.* Pariſius de Puteo *de Syndicatu verb. accuſatus, num. 10.* & pro quo tempore regulariter concedi ſolent officia jam *ſuo loco* diximus.

2 Quod tamen intellige niſi adſit † cauſa & præcedente monitione; Avend. *dicta part. 1. cap. 5. num. 3.* & *cap. verſ. negligentia autem*, Gramm. *voto 28. n. 28.* Pariſius de Puteo *tract. de Syndicatu tit. de exceſſibus Baronum*, Covar. *pract. cap. 9. n. 4.* Azeved. *in leg. 45. num. 4. tit. 4. lib. 3. Recopil.* Andreas Gail. *lib. pract. reſolut. obſervat. 17. per totum*, ubi teſtatur *de practica Cameræ Imperialis*; Menoch. *lib. de arbitrar. q. 55.* Minſinger. *ſingul. obſervat. centuria 5. obſervat. 8.* Ludovic. Peguera *deciſ. crimin. veſt. Catalon. Conſilii cap. 36.* Cancer. *var. reſolut. 2. part. cap. 2. n. 167.* Maſtrillus *de Magiſtrat. cap. 23. n. 59.*

3 Juſta autem remotionis cauſa erit † veluti ſi officialis negligens in ſuo officio fuerit, ut *in leg. carcer. ff. de cuſtod. reorum leg. ult. ff. ubi pupillus educari debeat, leg. ſi quos Cod. de offic. præfecti prætorio*, Romanus *conſil. 467. in fine*; vel ſi eſt inſufficiens in exercitio illius officii, *leg. ut gradatim, §. reprobari, ff. de muneribus & honoribus*, latè Alciatus *de præſum. reg. 3. præſum. 19. n. 4. & 5.* ubi plura refert exempla; nam tunc juſtiſſimè quis privatur officio in quo deliquit, ut *in cap. 2. & in cap. cum ad monaſterium de ſtat. monach.* vel ſi officiales amoverentur ex cauſa publicæ utilitatis quæ privatis ſemper anteferri debet; Roman. *dict. conſil. 467. ex leg. quod ſemel, ff. de decretis ab ordine faciend.* Menoch. ubi *ſuprà n. 7. & 8.* Maſtrill. ubi *ſuprà num. 60. & deciſ. 188. num. 14. part. 2.* Capicius *de Baronibus*

pag. 5. num. 37. Fontan. *de pact. nupt. clauſ. 4. gloſſa 10. n. 144. p. 1.*

Controverti tamen frequenter ſolet utrum quod ſuprà diximus procedat in officialibus † creatis ſeu 4
nominatis à Rege noſtro ſive Domino aut Barone (cui facultas eſt creandi) ad beneplacitum ſuum ſive pro tempore ſuæ voluntatis, aut ad nutum. Et ſanè quod talis nominatio ad beneplacitum facta vel pro tempore voluntatis poſſit cum cauſa & ſine ea revocari ſequentibus adſtruitur fundamentis.

Primò quia † beneplacitum nulli ſubjacet legi, 5
ut *in leg. fideicommiſſa, §. ſi fideicommiſſam, verſ. quamquam*, juncta gloſſa *verb. volueris, ff. de legat.* Menoch. *lib. 1. de arbitrar. quæſt. 7. num. 2. & conſ. 133. num. 10. lib. 2.* ubi de verbo *placuerit*, & liberam quandam ſignificare voluntatem neceſſitatis; & *lib. 10. de arbitr. quæſt. 8. n. 7. & conſ. 87. n. 17. lib 1. & conſ. 134. num. 8. lib. 2.*

Secundò quia communis † uſus loquendi mul- 6
tum profectò operatur & attendendum eſt *leg. labeo ff. de ſupellectil. legat. leg. librorum, §. quod tamen, ff. de leg. 3.* nam omnis intellectus extraneus † dicitur qui auribus vulgi non convenit; 7
Alexand. *conſ. 284. num. 4. lib. 6.* Dec. *conſ. 285. n. 2. 6. & 7.* Felin. *in cap. cum M. num. 7. de conſtit.* Everard. *in locis legalibus loco ab opinione vulgi*, Mantic. *de conjectur. ultim. volunt. lib. 8. 3. tom.* & *de tacitis & ambiguis lib. 2. tit. 8.* Mieres *de Majorat. 1. part. q. 65. num. 10.* in quo plura cumulat D. Joannes de Caſtillo *lib. 5. controver. jur. 2. part. tom. 6. cap. 154. per totum*, ubi quod præfertur etiam proprietati verborum. Sed concedere aliquid alicui ad beneplacitum quis in communi uſu loquendi & opinione vulgi non fatebitur & intelliget idem eſſe ac ſi conceſſiſſet tantum pro tempore quo voluerit, & ſic poſſe revocare profectò nullus. Quod ſi aliquis id opinetur indicet nobis per quæ verba conceſſio limitata & pro libito voluntatis & quando quis velit revocanda vel ſuſtinenda ſignificetur, quo argumento peracutiſſimè in propoſito utitur Fontanella *dicta gloſſa 10. num. 152.*

Tertiò quia ſi in officiis quibuſcumque † per- 8
petuis licitum eſt ex cauſa & cum illius cognitione revocare conceſſionem, ut *ſuprà* diximus, nihil viderentur operari illa verba *durante beneplacito* vel *tempore voluntatis*, nec ullum producere effectum ac ſuperflue viderentur appoſita contra regulam textus *in leg. 1. §. hæc verba, ff. quod quiſque juris & in cap. ſi Papa de privilegiis lib. 6.* quod utique admittere non debemus præſertim cùm verba illa non ita præſumendum quempiam dicere quod non prius mente cogitaverit, §. *idem tu vero ff. de ſupell. legat.* Menoch. *lib. 1. præſumptione 22.*

Quartò quia beneplacitum † morte concedentis expirat, *leg. 4 ff. locati cap. ſi gratioſè de reſcrip. in 6. cap. ſi delegatus, de officio delegati eodem lib.* Bald. *in leg. 1. Cod. de poſtulando* & *in leg. poſt dotem num. 8. ff. ſolvatur*, Philippus Cornius *conſ. 62. & conſ. 235. lib. 2.* Goſadinus *conſ. 22. n. 10.* Socin. Junior *conſ. 63. num. 10. lib. 2.* Ant. Gabriel. *lib. commun. concl. tit. de præbendis concluſ. 1. num. 10.* Jacob. Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt. 69. num. 5.* Capicius *deciſ. 136.* ubi addit Proſper. Pet. Covar. *lib. 3. var. cap. 15. num. 1. & 3.* Carolus Tapia qui latiſſimè & per varios caſus diſtinctè rem proſequitur, *in lege fin. 1. part. cap. 3. ff. de conſtit. princip. ex num. 6.* Quod utique non ex alia ratione procedit, niſi quia per mortem præſumitur inducta tacita revocatio

voluntatis cum per eam finiatur, ut *in dicta leg. locatio* & facit textus *in leg.* 45. *tit.* 5. *part.* 5. ibi: *Por que deſpues que lhome es muerto no le finca querer ni non querer:* ſi ergo per mortem cenſetur beneplacitum revocatum ex eo quod per eam inducitur licita & præſumpta concedentis revocatio, multo magis dici debet illud revocari poſſe per contrariam voluntatem concedentis.

Quintò quia iſte qui habet officium ad bene-
10 placitum † eſt tanquam precarius poſſeſſor, *leg.* 2. §. *deciditur & leg. fin.* Felin. ibi: *numero* 4. & Ca-
11 pellanus ad nutum † non juvabitur regulis de annali & triennali poſſeſſore; Mohedan. *deciſ.* 169. *alias* 340. Flamin. *de reſignatione beneficior. lib.* 11. *quæſt.* 3. *num.* 84. *cum ſequenti, & n.* 96. Mieres *de majorat.* 4. *part. quæſt.* 10. *numero* 30.
12 Et patronus ſucceſſor non tenetur ſtare † nominationi ſeu conceſſioni factæ à prædeceſſore juxta gloſſam, *in c. ultim. nec prælati vices ſuas*, per quam ita tradit *dec. Rotæ Romanæ* 177. *n.* 2. *part.* 3. & poterit revocari dum à fundatore non fuerit nominatus, niſi malè verſatus fuerit,
13 Velaſcus *conſult.* 105. *n.* 19. Et malitia † ceſſante poteſt talis Capellanus ad nutum removeri per nominantem vel ſucceſſorem aut hæredem in patronatu, ut cum Coſma Gumier. *in pragm. ſanction. tit. de Collat. verbo perpetuis n.* 3. *ad finem*, & Navarro *conſ.* 6. incipit: *de Capellania n.* 1. *de præbendis ſine culpa Capellani, & cauſæ cognitione*, contendit D. Perez de Lara *de Capellaniis cap.* 6. *num.* 22. ubi mirabiliter tradit quod adſit præſumptio malitiæ in hoc caſu, & ex quibus inducatur vel non, & quod Capellanus ad nutum remotus non poteſt ex remotione facta à patrono vel ſucceſſore conqueri cum non videatur injuriam irrogare, qui utitur jure ſuo, ut *in cap. cum Eccleſia vulterana* 31. *de elect.* & *in gloſſa verb. injuriam*, & *in leg. injuriam* 13. §. 1. *ff. de munere*, *leg. nullus*, *ff. de regul. jur.* Et hoc evenire poſſe proſpicere debuit Capellanus, *argumento legis.... §. huic ſubjungit*, *ff. locati.* Et judex debet ex officio ſuo providere ne vis fiat Patrono utenti jure ad tradita per Marcum Antonium Peregrinum, *conſ.* 48. *n.* 4. *vol.* 3. *ad finem.*

Quibus adde Lambertinum, *de jure patronatus lib.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 2. *per totum novæ quæſtionis principalis*, quem ad hoc refert Gutierr. *lib.* 3. *pract. quæſt.* 11. *n.* 4. qui ait Capellanum ad nutum abſque legitima cauſa pro libito voluntatis poſſe amoveri ubi plura.

14 Sextò firmatur hæc pars ex his quæ tradit † Azevedo *in leg.* 4. *tit.* 25. *lib.* 4. *Recopill. num.* 6. & 7. quæ in propoſito adducit & ſequitur Gutierr. ubi *proximè numero* 22. ait enim Azeved. quod habens facultatem ſerviendi officium tabellionatus per ſubſtitutum poteſt eum ſemel poſitum revocare ad libitum, aliumque nominare, etiamſi prius fuerit præſentatus in Conſilio Regio ibique approbatus, & poſſeſſionem ceperit; nam mandatum conceſſum alicui quocunque tempore revocari poteſt ad voluntatem mandantis, *leg. ſi verò remunerandi*, §. *ſi mandavero*; & ibi Bartol. *ff. mandati, leg.* 24. *tit.* 3. *part.* 5. ubi ampliat quod etiam lite conteſtata revocari poſſit cum clauſula, *Salvo honore procuratoris revocati.*

15 Et mandatum cum pacto † de non revocando revocari poteſt & precarium cum detrimento adverſarii etiamſi cauſa non adeſſet, dum tamen delegatus abſit, maximumque incommodum ex revocatione non proveniat; *in leg.* 4. *ff. de precario*, *cap. fin. de precario*; Gregor. *verbo fecho in leg.* 2. *tit.* 2. *part.* 5. Covar. *dict. lib.* 3. *var. cap.* 15. Menoch. *de arbitrar. centur.* 1. *caſu* 23. *ex num.* 10. notat Bartol. *in leg. cum precario*, *ff. eodem*, Covar. 2. *tom. var. cap.* 7. Decius *in leg.* 2. *ff. ſi certum petatur* 2. *lectura, num.* 13. Ripa & Sylveſter. *verbo precarium num.* 5. Capitius *decil.* 116 *n.* 5. Richard. *in princip. inſtitut. de donationibus n.* 9. & *in §. mortuo, n.* 10. *Inſtit. de locat. & vendit.*

Contraria tamen ſententia nempè officia conceſſa ad beneplacitum & ad nutum non poſſe auferri abſque juſta cauſa & ejus cognitione ſequentibus fulcitur fundamentis.

Primò quia omnia officia à principe † conceſ- 16
ſa ſine temporis præfinitione cenſentur perpetua; *leg. juriſperitos*, *ff. de excuſat. tutor.* ibi: *& honor deletus finem certi temporis ac loci non haberet*; *leg. præſides*, *ff. ſi certum petatur* ibi: *Præſides Provinciæ officiales quia perpetui ſunt*, Bartol. *in leg. de pupillo*, §. *ſi quis ipſi prætori*, *ff. de novi oper. nunt. col.* 1. *verſ.* 3. *quæro*, Petrus de Bella Pertica *in leg. quiſquis*, & ibi etiam Cinus & Bald. *col.* 1. *Cod. ſi certum petatur*, Alexand. qui plures refert *in leg. in principalibus propè finem*, *ff. eodem*, ubi communiter habetur validum eſſe argumentum de officiali perpetuo ad officialem ad beneplacitum creatum; Jaſo *in leg. cum quis, n.* 20. *Cod. de jur. & fact. ignorantia*, Gregor. Lopez *in leg.* 6. *tit.* 4. *part.* 3. *verbo acaveren en ſu tiempo*, *ad finem*; ubi ait quod in dubio officiales creati intelliguntur perpetui quando ſimpliciter conceditur eis officium ſine temporis præfinitione, ſive ad beneplacitum concedentis.

Secundò quia concedens † officium quandiu 17
voluntati ſuæ placeret ex quo ſemel ei placuit amplius ei ſine cauſa diſplicere non poterit, ut *in leg. Thais §. ſorore ff. de fideicommiſſ. libert. leg. ſufficit ff. de condit. indebit. gloſſa verb. electionem in Clement. & ſi principalis de reſcript. gloſſa, verb. perpetuos in leg. final. de reſcriptis in* 6. & licèt quis in re ſua liberum habeat arbitrium eodem quidem uti nequit ſi actus ab eo geſtus æquitati adverſetur, ut *in leg. ſi fidei commiſſa*, §. *quamquam*, *ff. de leg.* 3. quæ ad hoc citat Bald. *in leg. ſi quis major Cod. de tranſact. collat.* 1. *verbo nota*, & maxima injuria videtur fieri officiali qui ſine cauſa removetur.

Tertiò quia beneficium † conceſſum à Prin- 18
cipe debet eſſe manſurum, ut *in leg. decet de regul. jur. in* 6. *cap. ſi cui nulla* 36. ibi: *hujuſmodi conceſſio quam cum ſpecialem gratiam contineat debet eſſe manſuram non expirat etiam re integra per obitum concedentis de præbendis in* 6. mutatio officiorum † frequenter vergit in publicum 19
detrimentum, ſolent ergo officiales diſpergere bona, & res ſubditorum, ubi ſunt receſſuri ab officiis: præterea novi non ſunt adeo inſtructi, nec mores & tempus ſubditorum agnoſcunt ad textum *in cap. cum monaſteriis*, 19. *quæſt.* 3. & ut plurimum ſunt ſubditis oneroſi, unde Ariſtoteles, 2. *polit. cap.* 1. ait: *ſatius eſſe, ſi fieri poſſit, ut ſemper idem gererent magiſtratus*, & *cap.* 6. *ut in corpore victus ratio mutata parum prodeſt, ita quoque magiſtratuum in Republica mutatio nequaquam idem commodat.* unde gloſſa *in cap. hinc eſt* 16. *quæſt.* 1. *verbo detrimenti*, ſolent enim Abbates electi in Epiſcopos diſpergere res Eccleſiæ ſuæ cum ſe receſſuros ſperant, quia non parcet populis regimen brevi argumento & melius eſt ut omiſſum officium ſub umbra magiſtratus veteris gubernetur, quàm ſi alteri novi incognitæque perſonæ

perſonæ gubernandum in diſcrimine committatur, *leg. prætor. §. fin. ff. de vacat. & excuſ. muner. cap.* 1. ibi *quam alteri novo de re nupt.* ita Lucas de Penna *in leg. neminem Cod. de ſuſcept. præp. & arcar. lib.* 1. *num.* 11. quo loco refert exemplum Tiber. Cæſar. cui diſplicebat officialium mutatio ad inſtar leproſi & ulceroſi qui minus odit muſcas jam plenas & ſubſiſtentes quàm ſaturas & de novo accidentes, utpote magis famelicas: *additio ad Rebuff. in dicta leg. neminem in fin.* Simancas *de Republica lib.* 8. *cap.* 36. Gregor. Tholoſ. *lib.* 4. *ex Joſepho lib.* 8. *antiquit. Judaicar.* Nicephoro *lib.* 1. Alex. ab Alex. *lib.* 4. *ſuoſque procuratores Imperator idem vix aut numquam mutabat; in hoc enim ſe dicebat parcere plebi, nam Procuratores ſcientes admodum ſe habere poteſtatem quidquid poſſunt rapiunt*, & idem refert Suetonius *lib.* 2. *de* 12. *Cæſaribus*, & Julius Capitolinus de Antonino Pio, *ſucceſſorem viventi bono judici nulli dedit niſi optato præfecto urbis & petenti.* Unde inter conditiones &
20 mores † boni Principis eſſe ſuos officiales frequenter non mutare Guillelmus Benedict. *in cap.* Raynutius ubi duas habens filias *numero* 41. *de tit. & ſub numero* 43. ubi quod ita alliciuntur veteres officiales videntes ſe in ſuo ſtatu confirmatos ad melius ſerviendum & fidelitatem ſervandam Principi cujus beneficio potiuntur, & ipſum plus diligendum, & ad duriora pro ipſo patiendum & odia fortè concepta deponendum, & commutandum in ardorem ferventis amoris, & dilectionis; & quod ex his rationibus per Ludovicum ſecundum Franciæ Regem fuit facta pragmatica ſanctio, quod officia omnia in Regno illo perpetua forent, de qua per Aufredum, *tit. de exceſſibus officialium cap.* 9. *§. præterea*, refert hæc, & plura alia ſcriptu digna Maſtrill. *de magiſtrat. dict. lib.* 1. *cap.* 23. *ex n.* 27. *cum ſeqq.* ubi per maxima contendit fundamenta officia perpetua eſſe debere, licèt annalia, & temporalia regulariter in Regno eſſe agnoſcat & nos diximus *in cap.* ut & maximas rationes quare temporalia & annalia ſint, & debeant eſſe, & geſſimus, quæ licèt dictis in hoc fundamento opponantur, tamen facta officiorum diſtinctione poterit controverſiam ad concordiam reducere. In aliquibus enim officiis pro ſua qualitate, & aliqua ſpeciali ratione expedit eſſe annalia veluti juriſdictionalia ut ſi omnes bene meritos Reipublicæ tangant, & ſemper jubendo, & imperando officiales non ſuperbiant, & injuriosè procedant contra ſubditos, & in aliquibus veluti ſuperioribus ad quæ ſemper ſpectatiſſimi viri evehuntur experimento cognoſcitur utilius eſſe fore perpetua, nec ſine magna cauſa amoveri debere, uti hanc diſtinctionem agnoſcit Melchior Jun. *Politic. quæſt. part.* 1. *quæſt.* 26. *in fin.* Simancas *dicto lib.* 8. *de Republ. cap.* 35. *& cap.* 36.

21 Quartò quia plures † ſunt leges Regni quibus ſumma cum difficultate officia à Rege conceſſa aufferenda eſſe cavetur, ut *in leg.* 7. *tit.* 13. *lib.* 4. *Recop.* ibi: *ſi acaviere* & *in leg.* 11. *cum duabus ſeqq. tit.* 2. *lib.* 7. *ordinam.* & *in leg.* 24. *eodem tit. & lib. & in leg.* 10. *in fine tit.* 3. *lib.* 7. *ordinam.* quibus probatur ante obitum officialium eorum officia eis non eſſe auferenda, nec literas expectativas officiorum alicui eſſe concedendas. *lib.* 13. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopil.* ibi: *es nueſtra merced*, uſque ad *officio vaque.*

Procedit etiam ſi literæ expectativæ generaliter concedantur, nullo viventis expreſſo officio, *per*
22 *leg.* 3. *tit.* 3. *lib.* 7. *recopil.* & in officio tabellionis †

quod debeat eſſe perpetuum eſt text. ſingular. *in leg.* 1. *tit* 20. *lib.* 2. *Recopil.* ibi: *por que no ſe* uſque ad *per toda ſu vida*, quas omnes leges in propoſito refert & ponderat ſingulariter præter omnes Burgos de Paz *conſ.* 21. *in principio*, & de jure commun. eſt text. *in authent. de referendariis*, §. 1. ibi: non ut quæ ſunt auferamus eis conceſſa, nec enim hoc eſt Imperialis majeſtatis proprium; Boerius *deciſ.* 159 *num.* 18.

Quintò quia beneplacitum † nec tacitè revo- 23
catur, nec morte concedentis extinguitur; Bartol. *in leg. more majorum n.* 8. *ff. de jur. omn. judic.* latè Menoch. *lib.* 1. *de arbitrar. quæſt.* 69. *num.* 13. Maſcard. *de probat. concluſ.* 88. *n.* 9. Caroccius *deciſ. ſeu caſu* 18. *n.* 6. qui ſecurè obſervavit quod quamvis voluntas morte finiatur, per eam tamen non inducitur revocatio, *leg. mandatum Cod. mandati §. item ſi adhuc Inſtitut. eodem*: aliud eſt enim voluntatem ceſſare, & aliud voluntatem revocare, & rectè expendit Covarr. *lib.* 3. *var. cap.* 15. *n.* 5. Maſcard. *dicta concluſ.* 188. *n.* 10. Alex. Raudenſ. *reſponſ.* 34. *n.* 72. *lib.* 6. & *de analog. cap.* 40. *n.* 61. quod utique colligunt, *ex cap. ſi delegatus de officio delegat. in* 6. quatenus habet quod ſi quis cauſam alicui delegaverit & non eam duxerit revocandam, non cenſetur revocata commiſſis per mortem delegantis, de quo textu, & ejus intellectu vero videndi ſunt Menoch. & Covarr. ubi *ſuprà.*

Præterea quando verſatur † publicus favor, 24
& utilitas nunquam expirat beneplacitum morte Principis concedentis ſuam juriſdictionem; Bald. *in leg. meminiſſe propè finem de officio proconſulis & legat.* Franch. *in dict. cap. ſi delegatus*, Vantius *in tractatu de nobilitate, tit. de nullitate ex defectu juriſdictionis de leg. n.* 104. Menoch. *dict. q.* 69. *num.* 8. Maſcard. ubi *ſuprà num.* 6. Barboſ. *in leg. qui tale num.* 84. *ff. ſolut. matrim.* Brunor Aſole *quæſt. leg.* 28. *per totam*, ubi diſputat an bannum ad beneplacitum Bannientis morte expiret, & cenſeatur revocatum, latè Carol. Tapia *in dicta leg. fin. cap.* 3. Capicius *deciſ.* 136. *per totam*, Fontanel. ubi *ſuprà dicta gloſſa* 10. *à num.* 148. Cavedo *deciſ.* 20. *n.* 4. *part.* 2. Fabius de Anna *conſ.* 14. & facit text. *in leg.* 2. *tit.* 3. *lib.* 2. *novæ Recopil.* quam ad hoc refert & allegat Gregor. *in leg.* 20. *tit.* 13. *part.* 2. *verbo de los officios*, Gutierrez *dicta quæſt.* 11. *lib.* 3. *pract. ex n.* 9.

Unde officium Pœnitentiarii non expirare † 25
mortuo Papa, tradit gloſſa *in Clementina Roman. §. eo tamen de elect.* Auguſt. Beroius *deciſ.* 1. Avend. *dict.* 1. *part. de exequend. part.* 3. *n.* 3. Franc. Marc. *dec.* 1278. *n.* 4.

Et quod Inquiſitore generali mortuo † duret 26
officium Inquiſitorum minorum tradit Simancas *de Catholic. inſtit. cap.* 34. *num.* 15. nec inſtitutores deputati à Rege ad negotiationes ſuas vel ad actus univerſales morte Regis ceſſant, ex Gregor. Lopez. ubi proximè qui allegat textum *in leg. ſi quis mancipiis §. ſi impubes ſecundum communem intellectum, ff. de inſtit. act.* & *in Proregibus Regnorum, & Provinciarum*, Cavedo, & Fontanel. *in locis jam citatis.* Utrum verò officia conceſſa à poſſeſſore majoratus morte ipſius expirent, & poſſint auferri à ſucceſſore, diſputat, & per concluſiones reſolvit Molin. *lib.* 1. *de Hiſpan. primog. cap.* 25. *per totum.*

Sextò, & ultimo pro hac opinione † eſt textus ex- 27
preſſus, *in leg.* 2. *tit.* 1. *part.* 2. ibi: *La primera poniendo a cada uno en ſu lugar qual le conviene por ſu linaje, o por ſu vondad, o por ſu ſervicio e otroſi mantener le en el, no faciendo por que le debieſſe perder*, ubi Gregor. in verbo *mantenerle* ait, & facit iſta lex quòd

officiarii Regis licèt gratis, & ad beneplacitum creantur à Rege non debent deſtitui ſine cauſa:
28 unde tabellio † ſemel electus ad aliquod officium non poteſt abſque cauſa removeri, Bald. *in leg. 2. Cod. quomodo, & quando judex*, Decius *in cap. quo-*
29 *niam contra n. 9. de probation.* Et notarius † electus per Archiepiſcopum pro vita ipſius notarii non poteſt per ſucceſſorem in Archiepiſcopatu removeri; Matthæus de Afflictis *deciſione* 101. & Franciſc. Marcus *deciſ.* 780. & 785. *quæſt.* 1. Rebuff. *in tractat.*
30 *de nominat. quæſt. fin. n.* 23. Nec Vicarius † Epiſcopi ſine cauſa removeri poteſt, Gutier. *de juram. Confirmatorio*, 1. *part. cap.* 59. *n.* 19. & plura in propoſito tradit Mieres *de majorat.* 4. *part. quæſt.* 10. *ex n.* 30. *cum pluribus ſequent.* Cancer. *lib.* 3. *var. cap.* 1 *de actionibus, & obligat. n.* 99. *& ſeq. & cap.* 12. *de officio judicis Tabellionat. n.* 190. *cum ſeqq.* Cevallos *pract. qu. comm. contra commun. q.* 425. *tota*, diſſusè & per varios numeros à nemine ex ſuprà citatis allegatis; Hieron. Gonzalez *in regul.* 8. *Cancel. gloſſa* 1. *per tot.* ubi plura de conceſſionibus ad beneplacitum Pontificis concedentis ſeu Sedis Apoſtolicæ congerit, quæ pro exacta noſtræ quæſtionis diſpoſitione ſunt notanda, Molina *de juſtitia, & jure, tom.* 2. *diſp.* 289. *& lib.* 6. *diſp.* 20.

Qua ſententia & opinione prout æquiori, & receptiori retenta non obſtabunt adverſaria fundamenta pro prima opinione adducta.

Non primum; quia etſi beneplacitum, & volun-
31 tas † omnem libertatem contineant, non tamen eam habere, vel accipere debet quæ honeſtati publicæ & decentiæ opponitur, & quæ abſque alicujus injuria vel aliquali detrimento exerceri non poteſt, veluti dicimus de libero arbitrio alicui commiſſo; non enim ejus prætextu quid iniquum aut injuriosum poſſe facere eum cui conceditur, notiſſimi juris eſt, ſed debet ſe cum æquitate naturali conformare, nec ab ea recedere, Bald. *in leg. ſi pater Cod. de teſtam. militis.* Decius *in cap. dilecti n.* 5. *de judiciis* Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *quæſt.* 13. *n.* 56. & facit text. *in leg.* 30. *tit.* 1. *part.* 6. ibi: *antes tenemos por vien que aian libre poder para facerlo e como quier que ellos mandaren e eſtablecieren facer de ſus coſas con razon y con derecho: leg. ſi libertus ita juraverit, ff. de oper. libert. leg. unde, ff. pro ſocio* ibi: *Unde ſi Nervæ tributum ita pravum eſt, ut manifeſta ejus iniquitas appareat, corrigi poteſt per judicium bonæ fidei.* Cum ergo auferre officium etiam ad beneplacitum conceſſum ſine cauſa aliqua habenti, dedecori & ignominiæ quodammodo ſit, ut *in leg. Magiſtratus, ff. de injuriis leg. litigatoribus*, cum ibi notatis, *ff. de receptis arbitris*, cum turpius ejiciatur quàm non admittatur hoſpes *cap. & ſi Chriſtus de jurejurando*, & diximus ſuprà *in* 2. *fundamento noſtræ* (quam amplectimur) *opinionis*, nihil mirum quod hæc beneplaciti voluntas non adeo libera ſit, quin ad certas rationes & æqualitatis metas reducatur.

32 Quemadmodum dicimus de verbo *liberè* † quod quamvis ſit amplum, & abſolutum, Menoch. *lib.* 1. *de arbitrar. quæſt.* 7. *num.* 34. & *de adipiſcend. poſſeſſ. num.* 53. quod tribus modis dicatur, quod liberum tradit, reſolvit poſt alios Zanebus, *in leg. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebel. numero* 55.

Tamen hæc dictio *liberè* non eſt ita amplian-
33 da † quod aliquid fiat cum alterius detrimento, & jure non ſervato, *cap. à nobis in principio de ſententia excommunicat.* Decius *in leg. unic. numero* 3. *Cod. de ſentent. quæ pro eo quod intereſt*, Socin. *conſil.* 62. *viſis, conventione* 164. & ubi liberè non excludit exceptionem quæ venit ex natura actus, ut per Alex. *conſ.* 80. *numero* 12. *lib.* 1. *& conſ.* 14. *numero* 3. *lib.* 2. & reſtringi debet ſecundum ſubjectam materiam, ut notat idem Alex. *conſ.* 58. *prima facie, numero* 22.

Et de verbo *placeat* † quod debeat intelligi de 34
arbitrio boni viri tradit Abb. *in cap. cæterum notabili* 2. *de foro competenti, & conſ.* 110. *num.* 1. *lib.* 2. Pariſius *conſ* 71. *num.* 17. *lib.* 3. Ripa *in leg. ex facto §. ſi quis rogatus. ff. ad Trebell.* Mieres *de majorat.* 1. *part. quæſt.* 1. *ex numero* 129. *& quæſt.* 10. *numero* 158. & conducunt, quæ tradit latè Anton. Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 40. *num.* 47. quod operari ſoleant verba illa quod quis poſſit alienare ad ſuum beneplacitum bona fideicommiſſi, ubi plura huic reſponſioni ſatis convenientia invenies.

Nec obſtat ſecundum quod ex communi intelligentia & uſu loquendi formabamus; quia reſ-
pondetur quod talis communis † uſus loquendi 35
debet ſemper reduci ad diſpoſitionem juris communis; nec attenditur quando verba vulgi, etſi communis loquendi uſus, repugnant verbis *leg. quia §. utuntur homines*, in loco communi uſus loquendi, ut ſcripſit Mandolus de Alva *conſ.* 8. *num.* 57. De Caſtillo *dicto lib.* 5. *cap.* 153. *tom.* 6. *num.* 10. Cum ergo ex diſpoſitione juris officia ad beneplacitum ſeu nutum conceſſa auferri non debeant ſine cauſa & ſub illa tacita qualitate & conditione legali videantur concedi, ut *ſuprà* diximus; conſequens eſt nihil in contrarium poſſe communem loquendi uſum operari, nec ſignificare.

Nec oberit tertium; quia licèt talia officia ad beneplacitum ſeu voluntatem ſine cauſa moveri non poſſint, adhuc verba illa, durante mera & libera voluntate ſeu beneplacito, non extant † ſuper- 36
flua, quia ut docent Guillelmus Benedict. ubi *ſuprà numero* 87. Fontanel. *dicta gloſſa* 10. *n.* 148. operantur quandam in nominato & proviſo perpetuam monitionem & ſtimulum ad benè & fideliter ſe habendum in exercitio officii. Et ut ego exiſtimo quod non erit neceſſaria ita gravis & fortis cauſa ad auferenda hæc officia conceſſa ad beneplacitum, ſicut in aliis, ut doctè ſentit D. Perez de Lara *dict. lib.* 2. *cap.* 6. *& n.* 22.

Nec etiam reſiſtit quidquam fundamentum quartum, nempè beneplacitum morte extingui ex juribus, & DD. ibi adductis probat elegans text. *in cap. unic. §. fin.* ibi *ſublato Epiſcopo de medio cum conſilium nequeat tunc peti ab eo*, nec ſede vacante aliquid novetur *lib.* 6. & ſic tacitè videri revocari.

Quia primam argumenti hujus partem libenter fatemur, ſecundam verò (in qua tota ejus vis conſiſtit) negamus, & aliud eſt voluntatem † 37
ceſſare, aliud revocare eam ut diximus, *in* 5. *fundamento ſuprà num.* Ruin. *conſ.* 115. *num.* 7. *vol.* 1. Caſtracanus *de ſocietate officiorum Curiæ, cap.* 55. *num.* 14. revocatio voluntatis ſeu beneplaciti eſt actus contrarius, ceſſatio verò voluntatis non eſt actus contrarius, ſed extinctio primi actus, & ille cujus voluntas ceſſat, dicitur non velle, & nolle dicitur ille qui revocationem facit; Decius *in leg.* 3. *n. fin. ff. de regul. jur.* Hieron. Gonzal. *ubi ſupr. num.* 60. *cum ſeqq.* ubi *n.* 62. affirmat quod ſi Judex ſua ſententia ita jacuit, *pone te ad confinia donec te revocavero*; hoc caſu per mortem non finitur delegatio cum per mortem non fiat revocatio, & ſit neceſſaria revocatio: Alex. *in leg. centeſimis, §. ſi ita ſtipulatus, n.* 11. Jaſon. *n.* 14.

Soci-

Socinus Senior *conſ.* 78. *ſuper prædicta col.* 1. *verſ.* 5. *& ultim. num.* 3. Decius *in cap. ex literis in fine de conſtitut. & con.* 108. *num.* 4. Felinus *in dict. cap. ex literis num.* 10. *verſ. & majus dubium*, licet contrarium tenuerit hoc caſu Bartol. *in dict. §. ſi ita ſtipulatus num.* 10. quem ſequi videtur contra Bartol. firmat Covar. *d. cap.* 15. *ſub n.* 3. *verſ. hinc etiam conſtat.*

38 Et pari ratione qui concedit † juriſdictionem donec eam revocaverit, morte ejus non cenſetur revocata *d. cap. ſi delegatus de officio delegati in* 6. Bartol. *in dicta leg. more num.* 7. Alex. *num.* 12. Jaſon. *n.* 15. Decius *num.* 19. *ff. de juriſd. omnium judic.* Menoch. *dict. q.* 69. *n.* 29.

39 Et ex hoc infertur intellectus † ad textum *in leg. cum precario §. fin. & in leg. quæſitum*, *§. quod à filio*, *ff. de precario*, ideoque precarius morte non finitur; quia firmum, & validum fuit donec fuerit revocatum, & mutata voluntas, ut *in leg.* 2. *§. eſtque*, ibi: *ut revocare cum mutaverо voluntatem*, *ff. eodem*, Covar. *ubi prox. num.* 3. *in fine*, Menoch. *q.* 69. *num.* 21. Maſcard. *concl.* 188. *n.* 22. *&* *n.* 31.

Cum igitur beneplacitum neceſſariò debeat revocari, & cum cauſa, ut diximus, & iſta revocatio non inducatur per mortem nihil ad rem facit: quod per eam ceſſet voluntas, & ſic argumentum non procedit, nam & hæc diſſimilia ſunt, ut aliàs ait textus.

40 Et quid in conceſſionibus & gratiis † factis ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ vel Romani Pontificis concedentis, & de diſcrimine utriuſque caſus, an beneplacitum extinguatur vel duret, & de revocatione plurium officiorum per mortem Pontificis, Archiepiſcopi, Epiſcopi vel Prælati concedentis diſputat per varios numeros Gonzalez *dict. gloſſ.* 12. *fere per totum*, quæ pro complemento materiæ videre poteris, tædetque ab eo tradita tranſcribere, cum ibi videri ſatis doctè collocata poterunt.

Nec obſtat quintum; quia in officiis ad beneplacitum conceſſis verius exiſtimavit cum Bald. *in leg. ab ea parte*, *ff. de probationibus*, Nicolaus Boerius *deciſ.* 150. *num.* 5. Mieres *de major. rat. ſup. dict.* 4. *part. quæſt.* 10. *num.* 30. non procedere argumentum, nam tales officiales uſquequo revocentur, verè poſſident.

41 In beneficiis verò aut capellaniis † ad nutum diverſa ratio in propoſito conſideratur, quam in officiis de quibus agimus ut agnoſcit Gutier. *dict. q.* 11. *num.* 25. *verſ. obſtant modo*, ibi: *in quibus officiis* uſque ad *num.* 26. *ibi:* ut per Sylvanum *conſ.* 66. *num.* 21. *in* 2. *part. ad pedem literæ*, & hanc diverſitatem, & differentiam inter officia ſecularia ad beneplacitum conceſſa, & beneficia ad nutum amplectitur Boerius *dict. deciſ.* 149. *nu.* 11.

42 Nec etiam obſtat ultimum de doctrina † Azeved. *in leg.* 4. *tit.* 25. *lib.* 4. *Recopil. num.* 6. *&* 7. nam loquitur in diverſo caſu nempè ſubſtituti nominati ab eo cui facultas erat inſerviendi officium per ſubſtitutum, in quo ſubſtitutus nomina proprietarii utique exercet, & poſſidet, ex ſua verò perſona nihil juris habet, ut *in leg. male agitur*; *Cod. de præſcript.* 30. & ſic ab eo argui non poteſt ad verum officialem (licet ad beneplacitum nominantis) conſtitutum.

Et quod in eo argumento adducitur de man-
43 dato & precario, procedit † ex natura ipſius mandati, & precarii quod ad libitum revocari poteſt præſertim in mandatore integro, ut *in §. recte cum ibi notatis inſtitut. mandati.* Beneplacitum verò in officiis non niſi ex cauſa, ut ſatis *ſupra* firmatum manet.

CAPUT XIV.

De Præcedentiis officialium Reipublicæ.

SUMMARIUM.

1 *Ordinum ac graduum diſtinctio in omnibus ſervanda eſt.*

2 *Ordo in Cælorum & ſyderum compagine ac ſtructura præter influxus & aſpectus varios mirabilis enitet.*

3 *Sedes propria & naturalis cuique elementorum gradatim diſtributa eſt.*

4 *Excellentia & quædam ſuperioritas in certis animalibus brutis terreſtribus obſervatur.*

5 *Dignitas & excellentia Phœnici & Aquilæ inter aves tribuitur.*

6 *Homo tanquam omnium creaturarum nobiliſſima dicitur microcoſmus.*

7 *Caput in membrorum ordine & diſtinctione cæteris omnibus dominatur.*

8 *Ordinem & graduum ſeparationem inter homines haberi legibus & conſtitutionibus politicis cautum extat.*

9 *Præcedere & præire Magiſtratus & officiales Reipublicæ debent cæteros omnes in proceſſionibus & aliis cœtibus.*

10 *Sedes honorabiliores quænam cenſeantur.*

11 *Dignitatis majoris differentia à minori unde petatur.*

12 *Præcedere debent officiales ſtatus nobilium officialibus plebeiorum.*

13 *Nobiliores officiales adverſus locum ipſis debitum uſurpantes, vel in poſſeſſione turbantes actione injuriarum agere poſſunt.*

14 *Dexterum latus Altaris in quo Evangelium cantatur in Eccleſiis oppidorum Hiſpaniæ, ſolet occupari per officiales ſtatus nobilis, ſiniſtro relicto plebeiis.*

15 *Dextera manus nobilior ſemper & præſtantior ſedes reputatur quàm altera.*

16 *Sedes ad patris dexteram pro majori honore & æſtimatione Primogenito conſtituenda eſt.*

17 *Conſuetudini circa præcedentias & judicum dignitates præcipuè deferendum eſt.*

18 *Ad Conſuetudinem inducendam in materia præcedentiarum ſufficit tempus decem annorum* ex doctrina Aretini.

19 *Conſuetudinis introductioni in præcedentiis quot actus ſint neceſſarii traditur*, remiſſivè.

20 *Præcedentiæ ad poſſeſſionem acquirendam ſufficit quidem unicus actus, non verò ad conſuetudinem formandam*, contra doctrinam Salgado.

21 *Præcedentiæ omnes vel in ſeſſionibus aut in aliis rebus non poterunt dici actus meræ facultatis.*

22 *Prætor quilibet & ejus locum tenens, vel Judex ordinarius qui in oppido quantumvis parvo nomine Regis utramque juriſdictionem habet, citra conſuetudinem debet priorem locum occupare, & cuilibet Judici delegato de commiſſione in actibus publicis anteferri.*

23 *Judex majorem juriſdictionem habens præferendus eſt minorem & limitatam ſeu tempora-*

lem habenti, ex doctrina Bobadillæ.

24 *Judex quilibet ordinarius habet universalem causarum cognitionem, & delegatus, illius tantum causæ expeditionem quæ sibi commissa fuit.*

25 *Prædecentia non semper ex majori jurisdictione causatur, sed ex repræsentatione alicujus magni & supremi superioris, veluti Pontificis, & Regis.*

26 *Judices vulgo* de la Hermandad, *debent post Prætorem immediatum locum occupare & incedere deinde Decuriones, postea Procuratores, Syndici universitatis & cæteri officiales prout consuetudo in quolibet loco usurpaverit.*

27 *Judex appellationis vulgo* Alcalde Mayor *nominatus à Dominis oppidorum debet præcedere cæteros Judices ordinarios.*

28 *Prædecentiam major dignitas jurisdictionis tribuit.*

29 *Præcedere quis duorum Judicum debeat, quorum alter in oppido cognitionem causarum criminalium privativè habet, alter verò civilium tantùm.*

30 *Prædecentia oritur inter Judices ex magnitudine causarum in occupatione & exercitio officii.*

31 *Præcedere debet ille ex duobus officialibus ejusdem muneris & status, qui est antiquior in officio (cum scilicet duplicia inveniuntur officia.)*

32 *Episcopus vel Canonicus qui prius creatus fuit, is etiam prius inter Episcopos vel Canonicos sedere debet.*

33 *Præferuntur cæteris Monachis, illi qui priùs instituti fuerint.*

34 *Præfertur juniori Doctor antiquior.*

35 *Præcedere cæteros ex pluribus officialibus qui simul ad dignitatem admittuntur, ille debet qui anteà Advocati officium exercebat.*

36 *Præcedere debet senior ex duobus officialibus uno tempore & unica electione creati in eodem munere, nisi interveniat aliqua specialis causa prærogativæ & prædecentiæ.*

37 *Ætate major præsumitur maturitate sensus præstantior.*

38 *Prædecentiam habere & possessionem prius capere debet ille ex auditoribus Regiis & majoribus Magistratibus à Rege simul nominatis, non qui ætate major est, sed qui aliàs officium nominatione Regis exercuerit.*

39 *Pintianam Regiam Curiam vulgo*, Corte y Chancilleria, *exactè describit Autor, recensendo scilicet, ordinem, distributionem, prædecentias, honores, &c. officialium, ministrorum & omnium denique membrorum ex quibus totum hoc celeberrimum corpus conflatur.*

40 *Pintianæ ejusdem Curiæ Hispano sermone affertur initium & origo.*

41 *Prædecentia inter officiales Reipublicæ in sessionibus & aliis in Ecclesiis & processionibus Ecclesiasticis quoties lites excitat, quis Judex earum sit competens, an sæcularis vel Ecclesiasticus.*

42 *Spiritualis res ubi cum profana miscetur dignior & potior est Ecclesiastica.*

43 *Sedem vel honorem ratione loci nemo in Ecclesia potest sibi acquirere sine licentia Episcopi.*

44 *Sepulturæ de jure dum in Ecclesia contenditur inter Laicos, cognitio ad Judicem Ecclesiasticum spectat.*

45 *Ordo servandus in Ecclesia quoad audiendas res spirituales & assistentiam sacrorum, actus est spiritualis.*

46 *Dissidia ob prædecentias circa res spirituales orta, etiam inter sæculares componere ad Ecclesiasticos privativè pertinet.*

47 *Prædecentiarum in Ecclesiis lites quoad jus proprietatis sentit Autor ad Ecclesiasticum judicem privativè spectare, non autem cum de possessorio & facto agitur.*

48 *Prædecentiarum in processionibus controversiæ extrajudicialiter & absque strepitu per ordinarium Ecclesiasticum, appellatione remota, sedandæ sunt.*

49 *Præferri qui debeant inter Clericos & Religiosos ordines, & quomodo in processionibus & Rogativis incedant traditur* remissivè.

50 *Prædecentia eadem in alloquendo, & scribendo prius, ac in sessionibus servatur.*

51 *Assurgere officialibus quilibet tenetur privatus & reverentiam & urbanitatem præstare.*

52 *Præferri quis poterit alteri & postponi ratione diversorum officiorum.*

53 *Prærogativas suas magnificare easque jure naturali tueri concessum est, absque tamen aliquo ambitionis seu superbiæ vitio, sed servandi ordinis causa.*

IN omnibus ordinum, ac graduum † distinctionem servari debere, & divinus opifex rerum Creator noster in operibus suis nobis notum fecit ad contemplandum reliquit, & post hominum sanctiones quasi divino imperante numine in qualibet re politica suadent, si enim Cælestium creaturarum, aut spirituum Hierarchias contemplemur, quis in eis mirum ordinem, locum, sedem, virtutes, & potestates decretas, qualitates distinctas non intuetur, ut ex Divo Dionysio *in sua Hierarchia*, & Divo Thoma, & aliis tradit Chassaneus *in Catalog. gloriæ mundi 3. part. consider. 6.* ibi: sexta consideratio Seraphin tanquam excellentes sint in primo loco, *y desde estas palabras translada asta estas*, & sic Lucas de Penna *in leg. ordinem Cod. de consulibus, & non sparg. lib. 12.* & primus ordo Ecclesiæ triumphantis est Seraphin. 1

Sin autem Cælorum, & Planetarum † compaginem, & visibilem attendimus structuram in eis præter constellationes, & varios influxus & aspectus, talis enitet ordo, ut musicæ, & sonantis harmoniæ accordatissimam vocem habere videantur; qua de re consule Joannem Laziardum, *in epitome univers. cap. 4.* Aristot. *lib. de cælo & mundo*, Cælium *lib. 1. antiquarum lectionum cap. 13.* Chassaneum *in gloria mundi cap. 12. part. 5. & consider. 8.* ubi sigillatim de quolibet cælo, & ejus mensura & gradibus agit Joannes de Sacrobosco, *in sua Sphæra*, & P. Ludovic. de Miranda suum expositorem, *cap. 5. & 6.* Linesium de Recamara, *in suis mathemat. cap. 10. & 11.* 2

Quod si elementorum distributionem † inspicias nobiliori & præstantiori gradum esse insitam sedem, & natalem collocationem invenies, ut docet Divus Damascenus, *lib. 2. cap. 6.* & ejus autoritate Chassaneus ubi *suprà part. 12. consid. 12. vers. Joannes Damascenus:* In hæc verba, hîc cognoscitur, & cognosci potest, *y traslada asta* reliquaque natura dignitate excellens est. 3

Si ad animalia irrationabilia † terrestria aspicias quam peculiaris excellentia, & superioritas in aliquibus respectu aliorum inveniatur omnes agnoscunt, 4

cunt, ut tradit Plinius *lib.* 28. *naturalis hiſtoriæ cap.* 11. variis in locis Bartol. *in leg.* 1. *Cod. de dignitat. lib.* 12. *col.* 7. ubi ait in eis generoſitatem & nobilitatem inveniri, Bonus de Cartuli *in tract. nobilit.* 2. *part.* Chaſſaneus ubi *ſuprà* 7. *part. conſider.* 3. *& dict.* 12. *part. conſider.* 12. ibi: *& reperiuntur animalia, quæ utuntur ordine, & inter terreſtria Elephantes, inter aves Ciconiæ, Grues, & Apes, ut de ſingulis infrà dicam*; quod plurimum ſervit ad propoſitum de ordine ſervando.

5 Et in avibus † dignitas, & excellentia cernitur, ut in phœnice de quo Plinius, *lib.* 10. *naturalis hiſtoriæ cap.* 2. Ubicius, Additionator, Hieronymus de Guerta, Divus Iſidorus *lib.* 2. *Etymologiarum*, & in Aquila quæ omnium avium Regina cæteras abſque dubio antecedit teſte eodem Plinio *dicto lib.* 10. *cap.* 3. ibi: *ex his avibus novimus aquilæ maximus honos, maxima & vis*, & hæc ſola ut aliqui ſentiunt fulmine non tangitur, & ideo Jovi fuit dicata qui prius eam nigro depictam colore excuſſo deauratam in ſignum majeſtatis, & victoriæ tulit, ut tradit Ferdinand. Mexia, *in ſuo nobilitario lib.* 3. *cap.* 1. *reſpect.* 2. *& cap.* 10. *&* 11. Alex. ab Alex. *lib.* 4. *dierum genialium cap.* 2. à quo Imperatores Romani poſt acceperunt, ut latè per Chaſſaneum ubi *ſuprà part.* 1. *conſ.* 38. *in* 17. *concl. verſ. ſic erit dicendum*, & quia Imperium diviſum fuit in duas partes, & Orientis, & Occidentis, duplici aquila in armis, aut inſignibus, aut Clypeis utebantur, ſicut nunc utuntur Imperatores, notat Guardiola de nobilitate, *cap.* 13. Bargas *de nobilitate diſcurſu* 16. *num.* 4.

6 Et in homine qui cum ſit digniſſima † omnium creaturarum, ut *in leg. juſtiſſimè, ff. de ædilit. edicto gloſſa in §. partes Inſtitut. de rerum diviſ.* & Mundus inferior & Microcoſmos dicitur in quolibet ſubjecto & individuo pleniori, & perfectiori methodo.

7 Hunc membrorum ordinem ac admirabilem † diſtinctionem experimur & miramur cum caput omnibus dominari membris, & cætera tanquam inferiora ei ſubminiſtrare & inſervire videamus: Paulus, *in leg. cum diverſis* 44. *ff. de Religioſ. & ſump. fun.* ubi quod ille locus dicitur Religioſus ubi caput humatur, & ideo Lucas de Penna *in leg. nemini Cod. de conſulibus & non ſpargendis lib.* 12. ait quod Princeps Reipublicæ quæ pro quodam corpore ponitur obtinet vicem & officium capitis; & indecens eſt membra perfectiora eſſe capite, *cap. miramur.* 60. *diſtinct.* Felin. *in cap. cum non liceat de præſcrip. in princ.* Bald. *in c.* 1. *§. ad hoc in* 4. *collat. de pace jurament. firmand.* ubi quod excellentia hominis tribuitur capiti in quo eſt fons rationis, & intellectus Ariſtotel. *lib* 3. *de anima.* Lactantius Firmianus *de opificio Dei cap.* 12. ubi ait caput eſſe principium corporis humani, & ideo dicitur, *in cap. libri ſcriptum eſt de me*, ut eſt in principio libri, & Marius Varro, Robertus Stephanus *in Theſauro* caput dicitur quod inde initium capiant ſenſus; proſequuntur omnes politici tam antiqui, quàm moderni, ut refert, & optimè expendit Andreas de ſancta Maria, *in ſua politica Chriſtiana cap.* 4. qua de re ut tam mirabilis Creatorem laudare, ac ore & mente ejus infinitam ſapientiam prædicare, ac ſine intermiſſione benedicere non ceſſes, perlegere poteris quæ perexactiſſimè tradit Coelius Rhodiginus, *l.* 1. *antiq. lectionum c.* 12. ubi ſigillatim de omnibus quæ ſunt in homine tam in mente, intellectu, memoria, quàm in corpore agit Chaſſaneus 2. *par.* ubi *ſuprà conſid.* 2. *&* 12. *part. conſider.* 46. Venerabilis pater Ludovicus de Granada *in Catechiſmo ex cap.* 23. uſque *ad* 32.

Quare legibus & politicis † conſtitutionibus 8
merito in omnibus caſibus hunc ordinem & graduum ſeparationem haberi providè cautum extat; & ſic in horum delatione in præcedentiis, & aliis prærogativis, & *in cap. illud* 8. *cap.* 5. *quæſt.* 1. *& in cap. percipimus* 39. *diſtinctione toto tit. Cod. ut dignitatum ordo ſervetur, lib.* 12. plura tradit Gerardus, *ſingular.* 33. Boërius *de Autoritate magni Conſilii*, & in miniſtrorum, & Magiſtratuum ſeu officialium diſtinctione reſpectu aliorum quam inter ſe reſpectu dignitatum, & officiorum ex *n.* 33. ibi: *& pro illius evidenti demonſtratione præmio, y deſde eſtas palabras*, uſque *ultra ſpiritum.* Menoch. *conſ.* 126. *lib.* 2. *num.* 1. ubi ita prorumpit. *Jam enim eos legiſſe exiſtimo*, uſque ad verbum *conantur.* Cevall. *de ordine per viam violent.* 2. *part. q.* 124. *in princ.*

Ex quo ordine & graduum diſtinctione illud
oritur quod cum Magiſtratuum, & aliorum † offi- 9
cialium Reipublicæ autoritas magna ſit & dignitas, & juriſdictionem à Rege & nomine ejus habeant & exerceant, ut *in leg.* 2. *ff. de albo ſcribendo, cap. per tuas, & majorit. & obedient.* ubi gloſſa, debent in Eccleſiis & proceſſionibus & aliis cœtibus cæteros omnes præire, & præcedere, ut *in leg.* 1. *& in dicta leg.* 2. *ff. de albo ſcrip. & in §. aliam Inſtitut. de bonor. poſſeſſor.* ubi qui ampliorem majoremque dignitatem obtinet præfertur, *leg.* 1. *Cod. de Conſulibus lib.* 12. Menoch. *conſ.* 257. *num.* 3. *& num.* 9. latè Chaſſaneus ubi *ſup.* 3. *part. conſider.* 24. Grammaticus *deciſ.* 64. *num.* 20. Quintus Curtius *de Alexand.* ait & Chaſſaneus 11. *part conſider* 6. ad expectanda certamina priores in Theatro ſedes aſſignari, Coronatorque ſedere juſſit; & Ovidius de judicio ſupra armis Achillis.

Conſedere duces & vulgi ſtante corona,
Et *lib.* 1. ibi:
Marmoreo ſuperi ſedere receſſu,
Celſior ipſe loco.

Itaque priores ſedes occupare debent, & ſemper honorabiliores † ſunt quæ magis alteri con- 10
junctæ, vel circa parietem, ubi fuerit caput teſtionis, aut cubiculi; Chaſſaneus ubi *ſuprà part.* 1. *conſid.* 14. *&* 15. & major dignitas conſideratur † vel ob prærogativam ordinis, ſeu eam 11
concedentis, vel ratione temporis, vel quod unus jure proprio eam obtineat, alter jure alieno quod ad longum proſequitur, & ſigillatim explicat exemplis quæ illuſtrat Menoch. ubi *proximè ex num.* 10 uſque ad *num.* 11.

Et hinc provenit officiales ſtatus † nobilium 12
præcedere debere officialibus plebeiorum in teſtionibus, in locis, in ſuſcipienda Pace in alloquendo, in ſcribendo, in ſuffragio præſtando, & aliis ut tradit Tiraquel. *de nobilit. cap.* 20. *n.* 53. Chaſſaneus *in dict. Catalog.* 3. *part. conſider.* 6. Pariſius *conſ.* 149. *num.* 1. *&* 2. *lib.* 4. Garcia *de nobilitate gloſſa* 18. *num.* 44. *& gloſſa* 35. *nu.* 59. Bargas *de nobilitat. diſcord.* 10. *num.* 6. docet gloſſa *in ſumma* 97. *diſtinct. & in dict. §. aliam, & in leg. ex agentibus verbo conſenſibus, Cod. de Princip. agent. in rebus, lib.* 12. & gloſſa *verbo ſedendi, in leg. quoties, Cod. ubi ſenatores præclariſſim.*, & facit text. *in leg.* 23. *tit.* 21. *part.* 2. ibi: *anſi deben ſer honrrados en muchas maneras de gieſa, &c. y enlebar las varas del Palio del ſanctiſſimo Sacramento el Jueves ſancto, y el del Corpus*

pus Chriſti, ut tradit Boërius de Franch. *deciſ.* 153. *n.* 4. *part.* 2. Cevallos *tom.* 4. *pract. q.* 897. *n.* 236.

13 Et poſſunt adverſus locum ſibi debitum † uſurpantes vel in poſſeſſione turbantes actione injuriarum agere, quod adeò mirabiliter comprobat, & exornat Lara Cordubenſis *in leg. ſi quis à liberis, ex num.* 23. quod ejus dicta oculis tuis ſubjicere non pigebit, ita ergo ait hinc ſcripſit Faber id eſt *de eſte, num.* 23. *tranſlada à la letra aſta el.* 33. ibi Boërius *in add. ad Gerardi ſingular.* 43. & videndi ſunt de hac re ultra *ſup. relatos*, Stephan. Gratian. *diſcept. cap.* 11. *ex n.* 22. D. Salgado *de Reg. protect.* 2. *part. cap.* 9. *num.* 48. & 49. ubi refert Tiberii Deciani *conſil.* 21. *tot. volum.* 1. D. Perez de Lara *de anniverſariis* 166. *cap.* 24. *n.* 18. & *infra in fine hujus capitis*, alios referam.

Regulariter verò in oppidis noſtræ Hiſpaniæ
14 in † Eccleſiis manus dextera reſpectu altaris Sacerdotis ad populum reſpicientis, & latus ubi Evangelia dicuntur, & cantantur occupari per officiales ſtatus nobilis, & poſſunt qui primam ſedem ſecundum officii dignitatem occupant cæteri nobiles qui non ſunt officiales, & in eodem latere ſedere debent. Siniſtra manu, aut latere altero relicto officialibus & cæteris plebejis, & plures ita (ſemota conſuetudine aut præſcriptione) in hoc Regio conventu dicitur.

15 Et ſemper manus dextera † nobilior, & præſtantior ſedes eſt altera ex Bald. *in leg. decernimus in* 3. *notabili, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Gloſſa *in cap. quam periculoſi* 7. *q.* 1. & facit text. *in cap. ſolitæ de majorit. & obedient. verſ. hæc ac ſi prudenter*, ibi: *non faceret, aut permitteret Patriarcham Neapolitanum magnum quidem & honorabile membrum Eccleſiæ juxta ſcabellum pedum ſuorum in ſiniſtra parte ſedere*, & facit illud Evangelii *unum à dexteris, & alterum à ſiniſtris*, & illud Pſalm. 109. quod reperitur *Matth.* 22. *Marci* 12. *ad Hebræos* 10. & *Matth.* 26. ibi: *à modo videbitis filium hominis ſedentem ad dextram virtutis Dei, & Actorum*, ibi: *Ecce video cœlos apertos & filium hominis à dextris virtutis Dei, & Geneſis* 48. *quemadmodum Joſeph conatus manum dexteram Patris Iſraël quam ſuper caput Ephraim Junioris poſuerat transferre ſuper caput Manaſſe*, & illud *Sapientis: Læva ejus ſub capite meo, &c. dextra ejus, &c.* Unde Bart. *in tract. de inſigniis & armis in* 4. *col.* ait quod dextera pars eſt principium motus; quod latius perſequitur Jacobus de Bonaidi *in Gloſſis ſuis ad Joannem de terra Rubea in leg. ſua de vinea Eccleſiæ, art.* 2. *primi tract. in* 4 *concluſ. verbo à dextris*, Chaſſaneus *in Gloria mundi* 1. *parte conſider.* 11. & *conſider.* 38. *concluſ.* 88. Conrad. *in templo judic. tom.* 2. *cap.* 5. §. 4. *in princ. num.* 11. Cacheranus *deciſ. Pedemontan.* 30. *n.* 1. & 16. Azevedo *in addit. ad Cur. piſan. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 7. Bobadill. *lib.* 2. *pol. cap.* 17. *nu.* 12.

16 Unde pro majori onere & exiſtimatione † Primogenito cuilibet ſedes ad dexteram Patris ſui eſt conſtituenda, ut ait Joannes *in ſcholia primatus*, Abbas *in cap. luit de voto*, extollit Barb. *conſ.* 18. *nu.* 6. *lib.* 2. Bald. *in leg. liberti quæſt. num.* 18. *de oper. libert.* Tiraq. *de primog. in præfatione*, *n.* 13. qui plures ibi refert. Seſſe *deciſ. Regni Aragon. n.* 1. & 2.

Sed circa præcedentias, & judicum dignitatem
17 præcipuè deferendum eſt † conſuetudini, quæ utique normam in his caſibus præſtat, & omnem tollit ambiguitatem, ut *in cap. ſtatuimus de major. & obedient.* Innocent. *in cap.* 1. *verſ. item in his eodem tit. cap. cum olim de conſuetud.* ubi notat Bald. & *in cap. cauſam num.* 6. *de probat.* Menoch. *dict. conſ.* 126. *num.* 3. *lib.* 2. & *conſ.* 51. *num.* 49. *eis ſequentib.* Decius *in cap. cum acceſſiſſent, col.* 1. *ante fin. verſ. & hæc comprobat. de conſtit.* Rota *deciſ.* 4. *de dictione in nobis*, Seraphin. *deciſ.* 4. 335. & *deciſ.* 663. Alonſus Ruyus *in collect. p.* 4. *col.* 1069. Franchis *deciſ.* 258. *num.* 2. & *deciſ.* 388. *num.* 4 Tiraquel. *de nobilit. cap.* 20. *num.* 55. *verſ. ſed in hoc*, Garcia *de nobilit.* allegatus à Perez de Lara *dict. lib.* 1. *de anniverſ. cap.* 24. *num.* 19. Gratian. *diſcept.* 298. *à n.* 8. Maſtrill. *lib.* 4. *de magiſtrat. cap.* 14. *numero* 1. Salgad. *ubi ſup. dict. cap.* 9. *num.* 18. Valenz. Velazq. *conſ.* 34. *numer.* 132. uſque ad 183. & latè ac copiosè D. Caſtillo, quæ poſt hæc ſcripta vidi *tom.* 2. *de tertiis, cap.* 41. *num.* 64.

Ad hanc verò conſuetudinem † in materia præ- 18
cedentiarum inducendam ſufficit tempus 10. annorum ex Aretino *conſ.* 22. *num.* 11. Grammat. *deciſ.* 64. *num.* 34. Maſcar. *dict. conſ.* 26. *num.* 34. Fabio de Anna *conſ.* 40. *vol.* 1. *num.* 5. Riccio *in prax. in titulo præcedent. diſput.* 678. *num.* 3. & ſi reſiſtit jus ſufficiet tempus 40. annorum ex Felino *in cap. auditis, numer.* 22. *de præſcriptione.* & Andrea Siculo *conſ.* 3. *num.* 2. Purpurato *in leg.* 2. *num.* 200. *ff. de officio ejus*, Marſil. *conſ.* 26. *num.* 14. Fabio de Anna *conſ.* 10. *ex num.* 3. Gratian. *diſcept.* 492. *ex numero* 9. Maſtrill. *deciſ.* 130. *nu.* 17.

Quot verò actus neceſſarii ſunt pro hujus † 19
conſuetudinis introductione diſputare contendens Salgado ubi *ſupr. ex num.* 20. demum *num.* 21. *cum ſeqq.* unico actu talem conſuetudinem perfici reſolvit his verbis, quod verum eſt *y deſde eſte, num.* 21. *traſlada haſta el* 26. ibi, *loco citato.*

Sed Doctiſſimi viri ſalva pace, licèt quoad ac-
quirendam poſſeſſionem † præcedentiæ vel con- 20
ſtituendam, unicum actum ſufficere fatear ex doctrina Bartol. *in leg.* 1. §. *hoc interdicto, ff. de itinere actuque privato, cap. querelam de electione, cap. conſultationibus de jure patronatus*, & ibi communiter notatur ex his quæ eruditè & ſatis utiliter (prout moris eſt) tradit ipſe Salgado *n.* 19. & 20. tamen conſuetudinem niſi ex bino actu formali nequaquam fatebor, cum id apertè comprobet Juſtinian. *in leg.* 3. *verſic. his ergo, C. de Epiſc. cap. aud.* ibi, *ut remiſſionem veniæ crimina niſi ſemel commiſſa non habeant* junctis verbis ſequentibus, ibi: *qui impunitatem veteris admiſit non emendationem potius quàm conſuetudinem*, & facit textus *in cap. ex parte de conſuet. & in leg.* 5. *tit.* 2. *part.* 1. ibi: *ſi en eſte tiempo fueren dados*, & ultra relatos ab eo Burſ. *conſ.* 343. Fabius de Anna *conſ.* 40. *num.* 8. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 126. *num.* 6. Gonzalez *in regul. Cancellar. gloſſa* 45. §. 2. *ex num.* 29. procedit inter perſonas inter quas fuit cauſatus actus poſſeſſionis *verſic. inter diverſas*, Franch. *deciſ.* 17. *num.* 12. & *deciſ.* 253. *num.* 10. Maſtrill. *de magiſtrat. lib.* 4. & 5. *num.* 36.

Sed & ante dictis illud obiter, & non inutiliter annectas velim, quod præcedentiæ † omnes 21
vel in ſeſſionibus, aut aliis rebus (cum in eis poſſit introduci conſuetudo, & cauſari præſcriptio, & ex jure magiſtratibus, officialibus, aut nobilibus debito eis competant, & proveniant) non potuerunt dici actus meræ facultatis, quia iſti ſemper conſiſtunt in facto illius contra quem præſcriptio intenditur, ut in exemplis, traditis per

Bar-

Bartol. *in leg.* 1. *num.* 40. *Cod. de conſtit.* & ex pluribus relatis à Gabriel. *tit. de præſcript. concluſ.* 1. Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 9. *ex num.* 2. Fontanel. qui plures refert *tom.* 1. *de pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſſ.* 19.

Unde ad hanc conſuetudinem, vel præſcriptionem cauſandam ceſſat quæſtio illa, an debeat eſſe prohibitio, aut negatio, ut in actibus meræ facultatis de qua latè per gloſſam & communiter DD. *in leg. qui luminibus, ff. de ſervit. urban.* Balbum *de præſcript.* 4. *cap.* 5. *part. quæſt.* 5. & 6. Aimon. *verſ.* 111. *num.* 22. Covar. *in regul. poſſeſſor*, 2. *part.* §. 4. *num.* 6. Roland. à Valle *conſ.* 22. *volum.* 2. *num.* 32. Joan. Garcia *de nobil. gloſſ.* 35. *n.* 57.

22 Citra conſuetudinem verò quilibet prætor, † & ſuum locum tenens, vel judex ordinarius qui in oppido quantumvis parvo nomine regis juriſdictionem utramque habet, priorem locum occupare debet, & cuilibet judici delegato de commiſſione debet in actibus publicis anteferri, notat Bobadil. *lib.* 2. *politicor. c.* 21. *n.* 61. ubi tamen ſentit judicem ordinarium alicujus oppidi non debere præcedere judicem adlegatum Conſilii magni, & inde legationem ejus rem maximi eſſe momenti præſertim ſi judex ordinarius ſit alicujus parvi oppidi ex Carolo Ruino *conſ.* 155. *numer.* 3. *lib.* 4. Cefalo *conſ.* 615. *numero* 17. *lib.* 5.

Quibus ultra animadverſa à Bobadilla adde
23 quod & ſic is qui majorem † juriſdictionem habet ſit præferendus minorem limitatam, ſeu temporalem habenti, ut tradit Joan. Andr. *in cap. penult. de offic. & poteſt. judic. deleg. lib.* 6. Boërius *in tractat. de ordine graduum utriuſque fori, numero* 21. Gandiſalvus *in tractat. de legato, part.*
24 1. *quæſt.* 9. & quilibet ordinarius Judex † habet univerſalem cauſarum cognitionem, ut *in leg.* 1. *ff. de juriſd. omn. jud.* & delegatus illius tantum cauſæ expeditionem, quæ ſibi commiſſa fuit.

Non tamen ſemper ex majori juriſdictione cau-
25 ſatur † præcedentia, ſed ex repræſentatione alicujus magni, & ſupremi Superioris, velut Pontificis, & Regis, utpotè in legato ipſorum, tradit Steph. Grat. *tom.* 1. *cap.* 111. *num.* 70. quod ita ſentit, & ſingulariter reſpondit Menoch. *dict. conſ.* 152. *numer.* 59. his verbis: *huic argumentationi reſpondit, in dicto conſ.* 55. *lib.* 2. & 1. dixit, *traſlada todo el numer.* 59. *y todo el libro.*

Poſt Prætorem judicem ordinarium, ſeu locum tenentem inſequuntur incedere, immediatum
26 locum occupare debent † judices *de la Hermandad*, quilibet reſpectivè in ſuo ſtatu, latere, aut manu; deinde Decuriones, poſt Procuratores Syndici univerſitatis, & cæteri officiales prout conſuetudo & mos in quolibet loco uſurpaverit, vel officiorum conceſſiones perpetuò, aut ad tempus cuilibet à principe cum certis præeminentiis, & prærogativis fuerint factæ; ipſe enim ut fons juriſdictionis, & mundi Dominus, poterit pro libito in hac ſicut in aliis ejuſdem generis rebus diſponere, in ſuo loco dicemus, & in pluribus officiis his temporibus venditis, vidimus & experti ſumus, & in illa Carrionenſi ubi ego natus fui Petro Cierro, & in Montanis unde ego originem duco, ortum habenti Alguaceli officium ipſius villæ, & ejus diſtrictus, & territorii fuit certo pretio venditum, ea prærogativa, & qualitate conceſſa ut poſt Prætores, & Signiferum vulgo, *Alferez mayor*, cæteros omnes in ſeſſionibus & in publicis univerſitatibus cœtibus vulgo, *ayuntamientos de villa* cæteros omnes præcedere.

Ex quo illud certiſſimum eſt quod Judex † ap- 27
pellationis vulgo, *Alcalde mayor*, qui nominatus eſt à Dominis oppidorum præcedere debet cæteros judices ordinarios, an major illius ſit & pleniorem cauſarum cognitionem ac dignitatem ſuperiorem obtineat ut in ſimili arguit Menoch. *dict. conſ* 126. *n.* 15.

Quia major dignitas † juriſdictionis tribuit præ- 28
cedentiam; Abb. *conſ.* 21. *lib.* 1. Bald. *in leg. quilibet, Cod. de decur.* Menchac. *controv. illuſtr. in præfat. num.* 127. Chaſſaneus ubi *ſuprà dicta conſider.* 12. *n.* 56. Gratian. *dicto cap.* 111. *nu.* 76. Boërius *deciſ.* 286. *n.* 8. Ricc. *collect.* 1446. Maſtrill. *deciſ.* 120. Seraphin. *deciſ.* 964.

Et inter duos judices † alterum habentem in 29
oppido privativè cauſarum criminalium cognitionem, alterum civilium tantum, quis præferri, & præcedere debeat, diſputat Chaſſaneus ubi *ſuprà* 2. *part. conſider.* 26. *per totam*: & ſanè ex magnitudine † cauſarum oritur præcedentia, & ex oc- 30
cupatione & exercitio officii, Felin. *in rubrica de mal. & obedent. num.* 4. gloſſa *in cap. ſtatuimus verbo conſuetudinem eodem tit.* Decius *conſ.* 161. Rota *deciſ.* 4. *de elect.* Fuſcus *tom. concluſ.* 430. *num.* 6.

Verùm inter officiales † ejuſdem officii & mu- 31
neris, & ejuſdem ſtatus (ubi duplicia officia inveniunt) ſemper antiquior, ſi quis fuerit in officio, alterum præcedere debet ex Bald. *in cap. cum olim per textum*, ibi: *de conſuet.* Alexand. & Jaſo *in leg. cum quid, ff. ſi certum petatur*, & facit text. *in leg.* 1. *Cod. de officio præfecti Prætorio, leg.* 1. *Cod. de præfect. ſacri cubic.* & *in dicta leg.* 1. *Cod. de conſulibus, lib.* 10. quibus cavetur quod conſul vel Præfectus primus creatus præferatur ſecundo creato; & facit text. *in leg.* 2. *Cod. de veter. enucleando*, & qui prius † Epiſ- 32
copus vel canonicus fuit creatus, is etiam prius inter Canonicos, aut Epiſcopos ſedeat, *cap.* 1. *de majorit. obedient. cap. Epiſcopus*, 17. *diſtinctione*, Jaſo omnino videndus *in conſ.* 192. *vol.* 2. Rebuff. *in tractat. nonum, quæſt.* 21. *in princ.* Azevedo *conſ.* 12. Sicut inter Monachos † illi 33
præferuntur qui prius fuerint inſtituti, ut *in cap. quandam de electione in* 6. Ancharranus *conſ.* 210. & Doctor Antiquior † Juniori præfertur; Chaſſa- 34
neus, *in Catalogo gloriæ mundi, part.* 10. *conſider.* 26. Menoch. *dicto conſ.* 127. *num.* 30. & inter officiales plures qui ſimul ad dignitatem admittuntur præferre & præcedere debet qui antea † advocati officium exercebat ex notatis per 35
Albericum, *in leg. laudabile Cod. de advocat. diverſ. Judicior.* latè Chaſſaneus ubi *ſuprà part.* 7. *conſider.* 28. *cum ſeqq.* & *part.* 4. *conſider.* 43. quos in propoſito refert Maſtrill. *de magiſtrat. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 37. ſunt enim aptiſſimi advocati Magiſtratibus exercendis ut jam *alio loco* dixi.

Si verò non interveniat aliqua ſpecialis cauſa prærogativæ, & præcedentiæ ex officialibus uno tempore, & unica electione creatis in eodem munere, tunc officialis † ſenior præcedere debet, 36
alterum, ut *in leg. ſemper, ff. de jure immunitat.* ibi: *ſemper in urbe natura ſenectus ipſa venerabilis fuit; namque majores noſtri pene eundem honorem ſenibus, & magiſtratibus, tribuebant*, & Philoſophus, *politicorum* 79. *natura quidem humano generi dedit hos ſeniores, hos Juniores, quorum quidem primos principari ſecundos ſubjici decet, nec indignari debet junior ſubjectus futurus; honeſtum enim eſt Juvenibus miniſtrare, & obedi-*

re

re ſenioribus, & Juvenalis, *ſatyr.* 13.

Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si Juvenis vetulo non aſſurrexerat, & ſi
Barbato cuicunque puer, licet ipſe videret
Plura domi fraga, & majoris glandis acervos,
Tam venerabile erat præcedere quatuor annis.

Quoniam qui eſt ætate major præſumitur ma-
37 turitate † ſenſus præſtantior, textus *in cap. niſi cum pridem, §. alia verſ. cauſa de renuntiatione*, & ſenes primam vocem in Conſilio habere debent, ut habetur *Eccleſiaſtici cap.* 32. ibi: *Loquere major natu decet enim te*, & plura tradit Chaſſaneus *in conſuet. Burg. in proœmio ſuprà illis verbis ordine*, & *in Catalog.* 11. *part. conſider.* 17. *tota*, & noviſſimè, & copioſè de Lara *in compend. vitæ homin. cap. de ſene toto.*

38 Quod tamen non procedit in auditoribus † Regiis, & aliis majoribus Magiſtratibus à Rege una electione, vel ſimul electis, & nominatis; quia eorum præcedere debet, & prius capere poſſeſſionem qui in aliis officium nominatione Regis inſervierit, ut latè per Vincent. de Franch. *deciſ.* 144. ubi hujus quæſtionis vide ea quæ adducit D. Caſtill. *tom.* 7. *de tertiis c.* 41. *numero* 49.

Sed licèt ab inferioribus ad celſiora aſcendam, faciamus pro aliquali memoria, & commenda-
39 tione, hujus magnæ Pintianæ † Curiæ & Regalis Cancellariæ, in qua minor, & imperitior ex omnibus tot ſapientiſſimis advocatis decem & ſeptem ab hinc annis cauſas perago, filiali invehor affectu, & quaſi naturali rapior amore, ut ejus licèt brevi laconiſmo depingam majeſtatem, ordinem & officiorum ſive miniſtratorum diſtributionem, & inter ipſos præcedentias, & honores.

Regia ergo hæc Curia quæ vulgo *Corte y Chancilleria* dicitur ut *in leg.* 4. quæ incipit, *Chanceller. tit. part.* 2. *leg.* 22. *tit.* 18. *lib.* 9. *Recopill.* Simancas *lib.* 7. *de reſp. cap.* 9. Renatus Copinas, *de donat. Franciæ lib.* 2. *tit.* 15. *num.* 5.

Ex his quæ tradit Covarr. *in pract. cap.* 4. *n. fin.* eſt membrum, & pars magni Conſilii Regis, ut teſtatur Matienzo, *in dialogo Relatorum*, 1. *part. cap.* 5. *num.* & quæ temporibus Henrici ſecundi (ut infrà dicam) inventa reperitur, ſexdecim Senatoribus & uno Præſide conſtat. Rurſus habet quatuor criminalium cauſarum Judices qui cognominantur *Alcaldes de Corte* & Virgam in manibus erectam in ſignum meri Imperii portant: quatuor nobilitatis judices coram quibus tantum cauſæ ejus pertractantur, & ab eis ad Auditores Regios appellatur, apud quos per ſententiam duplicem & viſionis, & reviſionis finem accipiunt, & lites conquieſcunt, qui quatuor nobilitatis judices, *Alcaldes de hijos de algo*, appellantur, & ſimul de vectigalium cauſis privativè cognoſcunt. Deinde duos Regios Fiſcos, alterum cauſis criminalibus pro vindicta publica inſervientem, qui ex eo in Aula judicum criminalium cauſarum cum eis ſub ſolio ad manum dexteram, poſterior tamen in ordine aſſidet. Alterum cauſas civiles præcipuè contra nobiles ſe eſſe intendentes vel vectigalibus cæteriſque tributis exemptionem intentantes, aut quoquo modo patrimonialia Regiæ Coronæ uſurpantes peragentem, qui tamen ſub Solio in qualibet Aula ubi lis vertitur ad ſiniſtrum tamen latus cum judicibus nobilitatis, vel cum Senatoribus etiam ſedet. Rurſus, & curia noſtra habet unicum, & privativum cauſarum omnium tam civilium quàm criminalium Cantabrorum, ſeu *Bizcainorum*, Judicem majorem, *de Bizcaya*, vulgo cognominatum. Hi omnes Magiſtratus togati, & eadem veſte talari induti præter eos qui in habitu ordinario Eccleſiaſtico, vel quia Clerici ſunt vel reditus Eccleſiaſticos percipiunt, ita incedere malunt quibus id tacitè permittitur.

Magiſtratibus verò ante ſignati diſtinctas in curia, & Domo Cancellariæ habent & ſortiuntur aulas & receſſus ad audiendas lites, ſexdecim enim Senatores dividuntur in 4. aulas quas *hiſpano* ſermone vocamus *Salas*, 4. in unaquaque: Reverendiſſimus autem Curiæ præſes in qualibet earum pro libito aſſiſtere poteſt quod vel id facit quando in iſta aut illa examinandæ accipiendæ ſunt lites caſuum qui dicuntur curiæ, in quarum viſu, & examine neceſſario ex ordinatione ſpeciali hujus Cancellariæ in inſtantia remiſſionis intereſſe debet vel extra hos caſus quando gravitas litium id expoſcit, & à partibus importunis precibus ab eo expoſcitur.

Et quis ſenatorum præferri debeat, an qui prius poſſeſſionem accepit, an verò qui prius literas nominationis impetravit, & de aliis in propoſito vide Cavedo, *deciſ.* 3. *Luſit. part.* 1. *per tot.*

Ordo autem ſeſſionum ita procedit: quando Illuſtriſſimus Præſes inter quatuor manet in medio binos ſenatores ad utrumque habens latus, & merito ex his quæ tradit Chaſſaneus *in dicto Catalog. gloriæ mundi*, 1. *part. conſider.* 13. quia locus melior honorabilior ſemper reputatur, ut notat Lucas de Penna *in leg. quiſquis, Cod. de Præfect. prætor. lib.* 12. non ut ait Caſſiodorus *lib.* 3. *epiſtolarum*, qui eſt in medio cunctorum ad ſe traheret aſpectum, & facit illud *Lucæ* 2. ibi: *qui ſedens in medio Doctorum*, & vide Boërium *deciſ.* 23. *num.* 6. Azeved. *in Cur. Piſan. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 10. & ad latus dextrum inſequuntur, & ſedent Senatores antiquiores, ad ſiniſtrum moderniores, ſervata inter eos antiquitatis, & temporis ratione, ut is præſidi proximior reſpectu alterius inveniatur, & ſedeat qui antiquior fuerit, ſin autem contingit, quod in aula inveniantur tres Senatores & Præſes, tunc antiquior Senator immediatus eſt præſidi, & Præſidem ad manum dexteram habet, quod ſi Illuſtriſſimus Præſes in aula non eſt, tunc inter tres Senatores antiquior præeſt, & in medio collocatur, ſin autem ſunt quatuor, etiam antiquior in medio ad manum dexteram ſedet.

Qui utique ordo in cæteris aulis obſervatur, nam judices cauſarum criminalium ſuam de per ſe aulam habent diſtinctam & ſeparatam, & judices nobilitatis. Judex verò Cantabriæ ſolus in ſua aula lites concludit.

In omnibus autem aulis ſint lignei gradus tres qui ſtratum, & locum eminentem, & altiorem ſolo reſiduo aulæ conſtitutum, per tres altitudinis pedes in iſto ſtrati loco conſtituta ſunt in utroque latere lignea ſedilia, in quibus Advocati per ordinem antiquitatis ſuæ reſpectu temporis in quo à Præſide, & Senatoribus in numerum, & collegium advocatorum fuerunt admiſſi, & recepti, ſedent, & antiquior magis adhæret & propinquior eſt ſedi Senatorum qui in frontiſpicio, & vertice, ſeu capite aulæ in hoc Senatu Eminenti habent, & gradum unum altiorem, & ſub ſolio rubeo & goſipino ſerico, quod vulgo vocamus *doſel* ubi Regia inſignia, & arma ſunt ſculpta audituri, & judicaturi lites ſuper pugilibus goſipio in Bullis ſedent: & Reverendiſſimus Præſes in

ſignum

ſignum majeſtatis ante ſe duo pugiles nigri coloris circa pedes ſuos habet.

Advocati autem dum factum litis refertur coopertum caput habent, cum tamen, & alloquuntur ſedentes nudo capite Pileum in manu ſiniſtra habentes dextera actus, & animi voces, & verborum vim, vel altis, vel ſubmiſſis motibus ſignificant, & orationem comitantur, & adjuvant, & qui actor eſt, vel qui ſententiam contrariam in lite fuit ſortitus à qua vel appellatum, vel ſupplicatum ſtetit, prius loquitur ſervata etiam inter plures advocatos unius partis in hoc etiam (ſicut in ſeſſionibus) antiquitatis prærogativa.

Relatores ſecus ſtratum, & extra gradus ligneos in planitie ſoli ante ligneam menſam (ibi acta litium, per legem defenduntur) in ligneo ſedili etiam facta merita manifeſtantes ſedent cooperto capite dum alloquuntur.

Procuratores verò partim ad utrumque latus in eadem planitie ſoli, & arce in ſedili ligneo adextant, aliquid tamen eloquuturi nudo capite aſſurgunt.

Sollicitatores verò litium penes procuratores omni tempore dum lis refertur, & controvertitur nudo capite extant, & dum ſe offert occaſio, & neceſſitas urget quæ ſunt in facto videnda pungunt, & perlegi per Relatorem expoſcunt.

Sed majeſtuoſa iſta Curia habet inſuper ultra magiſtratus, & advocatos proximè relatos, tam pro ornatu, & decore tanti Senatus, quàm neceſſaria, & faciliori litium expeditione plures alios officiales: habet enim 17. relatores unum *alguacilem* majorem qui enſe accincto cum judicibus criminalium cauſarum ſub ſolio quando cauſæ peraguntur ſedet, & iſte nunc eſt Comes *de Ozomo Dux de Galiſtro* qui per ſubſtitutum ſervit hoc officium, & emptum à Rege noſtro ſuo majoratui, & hæredibus, & ſucceſſoribus in eo, & pro ſua domo cum pluribus prærogativis habet cum facultate Regiâ nominandi carceris commentarienſem, & alios *Alguaciles* inferiores.

Habet etiam 18. Cameræ Referendarios quos vulgo vocamus *ſcrivanos de Camara* duodecim civilium cauſarum qui inſerviunt terni Senatorum quatuor aulis: tres qui judicum criminalium cauſarum curiæ aſſiſtunt: duos aulæ judicum nobilitatis cauſarum, & alios duos judici majori Cantabriæ vel Bizcainorum inſervientes.

Habet autem 35. procuratores ſollicitatores 20. Tabelliones Regios qui ex eo quoad recipiendas probationes ad omnia inſtituti Cancellariæ mittuntur, receptores vocantur, tam primi quam ſecundi numeri qui ſunt 52.

Item & alios qui diligentiores in cauſis nobilitatis pro defenſione Patrimonii Regis inſerviunt, quærentes teſtes, & inſtrumenta contra intendentes nobilitatem, & vulgo *diligencieros* appellantur.

Denique & oſtiarios, qui in Aula cum pallio, & enſe cincto cooperto capite ad ſedandas litigantium rixas, & refrenanda intempeſtiva vaniloquia attentè exiſtunt, & tacere jubent, & quando lis incipit recitari, procuratores ſeu ipſos litigantes publica & alta voce in oſtio Aulæ convocant, & vulgò, *Porteros de Camara* vocantur.

Sed poſtquam miniſtros tam ſuperiores quàm inferiores caput nempè, & membra quibus formatur corpus Cancellariæ noſtræ retulimus, non erit abs re nec cuiquam moleſtum, vel injucundum videtur ſi iſtius magni Senatus initium, & originem qua poſſumus brevitate exponamus; quod ut jucundius, & apertius ſignificetur vernaculo, & Hiſpano ſermone referre libuit.

Oter. de Officialibus.

Coſa ſavida es, † *que en la Eſpaña ulterior que era la mas à portada de Roma, paſſieron los Romanos en el tiempo que la poſſeyeron y predominaron quatro conventos Juridicos, o como nos otros decimos, audienzias y Chancillerias, donde ſe tratavan los pleitos y cauſas de las Ciudades, y toda la comarca: eſtos eſtaban en Sevilla, en Eſtiga, en Cordoba, y en Cadiz; yzieron aſſi miſmo ocho colonias, y avia otros lugares que ſe llamavan municipios de Ciudadanos Romanos, los quales fueron portados 22. y competian con las ocho Colonias. a las quales ſe los concedia el derecho y ventaja entre los demas, teniendo deſpues de Roma el primer Lugar, vota en la eleccion de Magiſtrados, parte en los cargos, officios y honrras, porque eran como hijos de Roma, uſando de ſu miſmo derecho, y leyes, y ſe goviernaban por la miſma forma que Roma, ſiendo ymagines y retratos de la grandeza y majeſtad de aquella gran Ciudad. El Emperador Auguſto honrro con mas ventajas eſtos municipios, mandando que todos tubieſſen mejor aſſiento que las colonias en las audienzias o concejos Juridicos, y eſta ventaja ſe conoze, pues los Preneſtinos deſtroſos de honrrar ſu tierra, pidieron al Emperador Tiberio que ſu Colonia la hicieſſe municipio para que gozaſe del privilegio y exempciones de los otros 22. municipios, el Emperador ſe lo concedio agradecido de que en aquella Ciudad ſe avia levantado ſano de una muy peligroſa enfermedad; y la cauſa porque era mas ventaja ſer municipio que colonia, es porque el municipio ſe conſerva en ſus miſmas leyes, y govierna ſin obligacion de guardar otros mandatos, y aſſi dijo Ulpiano*, & propriè, municipes appellantur muneris participes recepti in civitatem, ut nobiſcum munera faciant.

De la miſma manera nueſtros Reyes omittiendo el gobierno, y Juzgados que tubieron los Godos luego que fueron conquiſtados eſtos Reinos, y liberandolos del poderio de los Moros, mantubieron en Juſticia a ſus vaſallos, y es llano que tenia para ello audienzias, y tribunales, y que ſon antiquiſſimo en Eſpaña, como largamente refiere Greg. Lopez Madera; pero hacer candonos a nueſtro propoſito es coſa certiſſima que el concejo Real tubo origen y ſu firmacion, por el ſeñor Rey D. Fernando el tercero, que digniſſimamente llaman el ſanto, ſeñalando en eſte concejo Real de Caſtilla 12. oydores Letrados, come conſta de ſu coronica, para que le ayudaſſen a governar ſus Reynos, y eſtos fueron tan grandes varones que de ſus manos tenemos las leyes de las partidas en las quales ay leyes que haçen mencion de los concejeros del Rey y ordenan que los tengan, y deſpues los renovo el ſeñor Rey Don Alonſo el XI. en cuyo tiempo ſe acavaron las leyes de las partidas y ſalieron a luz en ſu nombre.

Deſpues el ſeñor Rey Don Enrique el II. eſtableçio un nuebo Juzgado, llamandole Chancilleria, non obſtante que las audienzias que los ſeñores Reyes ſus anteceſſores tenian ſe llamavan Chancillerias, y eran de dos Alcaldes, y juzgaban pleytos civiles y criminales.

Eſta inſtitucion de la Chancilleria ſe heço por el ſeñor Rey Don Enrique el II. en unas cortes que tubo en la Ciudad de Tiro en 6. de Noviembre, en la era de 1409. que es año del ſeñor de 1371. y puſo ſiete oydores, y manda que la audiencia ſea en ſu palacio, o en caſa del Chanciller mayor (que era como aora el ſeñor Preſidente) y que tengan y hagan tres dias de la ſemana audiencia, que ſon lunes, martes, y viernes, y deſtos ſiete oydores los tres fueron prelados Eccleſiaſticos quatro ſeglares, y ſeñala ſu ſalario, y nombra ocho Alcaldes,

dos de Caſtilla, dos de Leon, uno del Reyno de Toledo, y dos de las Eſtramaduras, y uno de la Andalucia; y dos Alcaldes del raſtro, y un Alcalde de hijosdalgo, y otro de las Alcadas, ſeñalando aſi miſmo el ſalario que ardelleban, y deſporque ninguno de los dichos Juezes no ſea abogado ni de parecer en pleyto alguno ſo pena de la ſu merced y del officio.

El ſeñor Rey Don Juan el ſegundo en unas cortes que tubo en la villa de Vribieſcazel año de 1387. *mando que la Chancilleria no eſtubieſſe en la corte ſino que reſidieſſe, 6. meſes de los puertos azia vallad y nombralos lugares donde ha de ſtar, y de los puertos alla otros 6. y en un ordenamento que hecho en Segobia, eſtando alli la Chancilleria, nombro dos Alcaldes de los hijos de algo, ya en eſte tiempo ſeballa aver Juez mayor de Bizcaya que ſe llamava Alonſo Garcia Chirino, tambien ſe hallava haver Preſidente con eſte nombre y titulo; porque en el año 28. del Reyno del ſeñor Don Juan el II. como ſe ve en el capit. 58. de ſu coronica, mando que Don Gutierrez Gonzez de Toledo Obiſpo de Palencia vinieſſe a la Chancilleria a ſer Preſidente, no por 6. meſes como lo eran los Prelados antes del, ſino por un año, y que llevaſſe de ſalario* 100. *maravedis, y eſto de no durar mas que por un año las plaças, ſe obſerva y guarda oydia, y aſi al principio de cada uno ſe envia nueba zedula al acuzerdo en que ſe proroga el ſervicio de la plaza.*

El ſeñor Rey Don Enrique el IV. puſo de aſſiento la chancilleria en eſta Ciudad de Valladolid, y acordo que de aquc no ſe mudaſſe por un Privilegio que diò eſta Ciudad en que dice eſtas palabras: Otro ſi me ſuplicaſteis, y me pediſtes por merced, pues io avia aora nueve años ordenado que la Chancilleria eſtubieſſe perpetuamente en Valladolid, os hizieſſe merced de confirmar el privilegio &c. aſi lo hizò y confirmò en 6. dias del mes de Agoſto de 1462.

Aunque por una cedula que eſta en el Caviſdo de eſta Ciudad de Granada, como conſta de ſu hiſtoria, la ſeñora Reyna Dona Juana enbio à los V. y quatro de aquella Ciudad, parece que los ſeñores Reyes Catolicos Don Fernando y Doña Yſabel ordenaron eſtubieſſe en Valladolid por eſtas palabras, bien ſaveis como el Rey mi padre y la Reyna mi Madre por algunas coſas cumplideras a ſu ſervicio, y eſpecialmente porque en los pleytos hubieſſe mejor y mas buen expedicion, huvieron ordenado hubieſſe dos Audiencias, y quella una reſidieſe en Valladolid, y la otra mandaron que por entonces reſidieſſe en ciudad Real, haſta en tanto que por ellos fueſſe prohibido otra coſa.

Pero no obſtante eſta Cedula tengo por mas cierto que el que puſo de aſſiento la Chancilleria en Valladolid fue el ſeñor Rey Don Enrique el IV. como que da dicho y todos los ſeñores Reyes deſde Don Enrique el II. que la inſtituyo, la fueron ampliando de mas Juezes haſta que la acavaron de poner en ſu perfeccion y forma como aora eſta, los ſeñores Reyes Catolicos Don Fernando y Doña Yſavel en las cortes qui tubieron en Toledo y en Medina del Campo en el año de 1489.

El ſeñor Rey Don Fernando fue tan zeloſo de la autoridad y poderio de eſte gran ſenado, que ſiendo Preſidente Don Alonſo de Valdivieſco Obiſpo que fue de Leon el año de 1490. *por undes cuido que tubieron de aver otorgado la appellacion para Roma ſobre un negozio que ſe avia traido haſta Real Chancilleria les privo a el y a los oydores de las Plazas, ſiendo el Dotor Martin de Avila, el Licenciado de Chancilleria, el Dotor Cano, y el Dotor Olmedilla, en cuyos lugares ſucedieron por preſidente el Dotor Juan Arias de Villa Obiſpo de Obiedo, que deſpues fue de Segobia, y por oydores el Licenciado Villena, el Dotor de Palacios, y el Licenciado Villa Mariel, el Licenciado Palacios Rubios, el Don de Villo Vela, el Licenciado Aſtudillo.*

La caſa donde eſta la Chancilleria fue de Alonſo Perez de Vivero Contador del ſeñor Rey Don Juan el ſegundo, vendiolas ſu nieto Don Alonſo Perez de Vivero, como pareze por una cedula de la ſeñora Reyna Doña Juana, en que por ella da licencia ſe venda, y que lo que dieren por ella ſe ſubrogue en el Mayorazgo que fueron dos quentos de maravedis, eſta la Cedula inſerta en la venta.

Sobre la puerta principal de eſta caſſa y Real Chancilleria eſtan tres piedras, en la que eſta pueſta en medio eſtan las armas Reales, y en las de los lados dos letreros en latin, el uno tiene eſtas palabras, Potentiſſimi, ac Catholici Principes Ferdinandus, & Eliſabeth, Hiſpaniarum & utriuſque Siciliæ, Reges, Regina, hanc ſacram Ædem miniſterio Juſtitiæ dedicarunt; *el otro letrero.*

Jura, fidem ac pœnam reddit ſua munera cunctis,
Hoc legi templum paceque ſacra domus.

Los miſmos ſeñores Reyes Catholicos yendo en Romania a Santiago de Galicia por el año de 1486. *inſtituyeron la Audiencia de Galicia, ſiendo ſuprimero aſiento en la Ciudad de Santiago, que deſpues ſe paſſo a la Coruña donde al preſente eſta, y tambien el año de* 505. *puſieron en la Ciudad de Granada Chancilleria, traſladando la que eſtava en Ciudad Real donde avia eſtado onze años, y el primer Preſidente que fue de la dicha Chancilleria de Granada fue el ſeñor Don Alonſo Carillo Obiſpo de Cartaria, que deſpues lo fue de Avilas.*

Sed ut ad propoſitum (à quo intuitu præcedentiarum, & ordinis Magiſtratuum tam ſuperiorum quàm cæterorum officialium noſtræ Pintianæ curiæ diſgreſſi fuimus) reditum faciamus, frequenter controverti ſolet, & dubitare vidi quoties in caſibus † præcedentiarum inter officiales Reipublicæ in ſeſſionibus & aliis in Eccleſiis, & proceſſionibus Eccleſiaſticis lis excitatur quis judex ſit competens, an ſæcularis, an Eccleſiaſticus: & ſanè hujus rei cognitionem ad Judicem Eccleſiaſticum pertinere ſuadetur ex eo quòd Judex ſæcularis non ſolum eſt incapax cognitionum rerum ſpiritualium, *cap. decernimus de judiciis cum ſimilibus*, Verum etiam, & an ex horum quæ cum rebus ſpiritualibus immixtionem, & individualitatem continent, ut *in cap. ſacris de ſepulturis*, ubi notat gloſſa cum Religioſis adhærent Religioſa ſunt *in leg. quæ religioſis*, cum ibi *notatis*, *ff. de rei vindic.* & quod aliqua res ex duabus mixtis componitur ſemper dignior mixta unione prævalet, & attenditur *cap.* 3. *de conſecrat. Eccleſ. vel altaris*, *cap. per tuas de arbitriis*, latè Lambertin. *de jure patron. quæſt.* 1. *art.* 7. & 10. Covar. *in practicis* 36. *n.* 5. Farinac. *de Inquiſitione q.* 8. *n.* 151. & *fragmentor. criminal. puncto* 2. *n.* 260. *fel.* 261. & 262. ubi per concluſiones, & regulas procedit, & latiſſimè exornat & adducit text. *in leg. generaliter*, *ff. de fidejuſſor.* D. Caſtillo *lib.* 8. *controv. cap.* 134. *n.* 18. *cum ſeqq. tom.* 6. 41

Et ſemper ubi res ſpirituales † cum profanis miſcentur dignior, & potior eſt Eccleſiaſtica, ut *in cap. quod in dubiis de conſecrat. Eccleſiaſt. vel altar.* & ex his quæ notat Anton. de Butrio, & Dominicus *in cap. ſi judex laicus de ſententia excommunic. in* 6. & DD. *ſuprà* relati. 42

Deinde, quia ex his provenit quod in Eccleſia † ratione loci nullus poteſt acquirere ſibi ſedem vel honorem ſine Epiſcopi licentia, aut Ordinarii tolerantia, ſeu permiſſione ex Abbat. poſt Hoſtienſ. & Joann. Andreas *in cap. penult. n.* 5. *de ſepulturis*, Lambertinus *de jure patron. lib.* 1. *part.* 1. *quæſt.* 11. 43

art.

art. 15. Molina *l.* 1. *de Hiſp. prim. cap.* 24. *n.* 34. Gratian. *diſc.* 100. *n.* 19. & facit textus *in cap. illud, cap. cum ſæculum de jure patronat.* & *in cap. bene quidem* 96. *diſt.*

44 Et ſic dum de jure ſepulturæ † in Eccleſia contenditur inter laicos cognitio ad judicem Eccleſiaſticum privativè ſpectat, notat Cardinal. & Abbas *in cap.* 4. *de judiciis, n. penult.* Felinus *n. fin.* Decius *n.* 6. *quæſt.* 9. *art.* 10. Medicis *de ſepult.* 1. *part. quæſt.* 16. *nu.* 44. & facit textus *in leg.* 36. *tit.* 6. *part.* 1. ibi, *es entierro de ſepulturas.*

45 Præterea quilibet ordo † ſervandus in Eccleſia quoad audiendas res ſpirituales, & adſiſtentiam ſacrorum, actus ſpiritualis eſt, ut teſtatur Navar. *conſ.* 46 3. *de foro compet.* & componere diſſidia ob † præcedentias circa res ſpirituales orta etiam inter ſæculares ad Eccleſiaſticos privativè pertinet *ex Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *de regular. cap.* 3. ibi : *Controverſias omnes de præcedentia quæ perſæpè cum ſcandalo oriuntur inter Eccleſiaſticas perſonas, tam ſæculares, quàm Regulares, tum in proceſſionibus publicis, tum in his quæ fuerint in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda umbella, & aliis ſimilibus Epiſcopus remota appellatione, & non obſtantibus quibuſcumque componat*; cujus textus deciſio inter ſæculares etiam perſonas de præcedentia concertantes procedit ex Garcia *deciſ.* 232. *n.* 3. Cevallos *de cognit. per viam violentiæ, quæſt.* 124. *n.* 2. & 4. Lara *lib.* 1. *de anniverſariis cap.* 24. *n.* 29. Cancer. *tom.* 3. *var. cap.* 10. *n.* 115. qui refert ſic deciſum fuiſſe in Senatu Cataloniæ, Repol. *var. reſolut.* §. 1. *n.* 158. Salgad. 2. *part. de protect. reg. cap.* 9. *n.* 3.

Quæ utique ſententia in hoc regio conventu obtinuit in cauſa Domini Petri de Velaſco cum conſilio ex vicinis de Vola in valle, ſeu diſtrictu *de Tranſmiera* inter quos cum lis agitaretur ſuper ſeſſionibus, & aliis præcedentiis in Collegiis, poſt longam diſceptationem in foro ſæculari tandem fuit à ſenatoribus cauſa remiſſa ad Eccleſiaſticum.

Verùm ſupra dictam aſſertionem quotieſcumque 47 † de jure proprietatis litigatur amplectar, non utique cum de mero poſſeſſorio & facto harum præcedentiarum ac ſeſſionum in Eccleſiis, vel proceſſionibus agatur, tunc enim judicem ſæcularem competentem eſſe, & cauſam prævenire poſſe reor, cum judex ſæcularis rei ſpiritualis poſſeſſoriæ incapax non ſit *ex doctrina* Bartol. *in leg. Titia, n.* 6. *ff. ſolut. matrim.* ubi Barboſ. *n.* 29. *Capitius, deciſ.* 7. *n.* 2. Cravet. *conſ.* 253. *n.* 2. *verſ.* 157. *n.* 1. Afflictis *deciſ.* 219. Roland. à Valle *conſ.* 22. *nu.* 24. *vol.* 2. Covar. *in pract. cap.* 35. *n.* 1. Grammat. *deciſ.* 78. Mieres *de majorat.* 3. *part. quæſt.* 11. *n.* 11. *quæſt.* 15. *n.* 19. & 20. Garcia *de nobilit. gloſſ.* 1. *n.* 27. & *gloſſ.* 9. *n.* 46. Gutier. *in canonicis, quæſt.* 34. *n.* 16. Theſaur. *deciſ.* 82. & 117. & 131. Pallado 3. *part. diſt.* 9. §. 2. *n.* 2. latè Cevall. ubi *ſupr. gloſſ.* 6. *n.* 133. & *quæſt.* 4. & *quæſt.* 65. *per tot.* & in terminis præcedentiarum, ita diſtinguit Don Perez de Lara *dicto lib.* 1. *de anniverſ.* & *caper. cap.* 24. *n.* 29. *in fin.* & ita pluries in hac Regia Curia obtinui, & quoties inter ſtatus ſuper præcedentiis in Eccleſiis, & aliis locis contenditur, ſimul cum aliis juribus, nempè officiis, bonorum univerſitatis fruitione, & aliis nunquam vidi quoad præcedentiam in Eccleſia quocumque modo agatur, ſive petitorio, ſive poſſeſſorio judicio, cauſam judici Eccleſiaſtico remitti. Sed unuſquiſque eam quam, & juſtitiæ rei, & conſcientiæ propriæ ſecuriorem viderit ſententiam amplectatur. Verùm controver-
48 ſiæ † præcedentiarum in proceſſionibus extrajudicialiter abſque ſtrepitu & foro per judicem, & ordinarium Eccleſiaſticum, appellatione remota, ſedandæ ſunt ex *dict. cap.* 13. *ſeſſion.* 25. *Concil. Trident.* & *ex Bulla* Gregor. Papæ XIII. *quæſt.* 82. & habetur in *bullario fol.* 1323. & inter clericos & † ordines religioſos qui præferri 49 debeant, & quomodo in proceſſionibus & rogativis incedant, diſputa ut docet latiſſimè Salgado, & ita eruditè & in pluribus hanc rem tangentibus calamum interponere meritò abſtineam, eo tantum relato contentus ad quem quando caſus occurret & ad certos quos ibi refert præſertim *n.* 53. ſecurè recurrere poteris.

Veruntamen pro complemento adverte quòd ea omnia quæ circa præcedentiam in ſeſſionibus locum habent, procedent † ut in alloquendo & 50 ſubſcribendo prius, *leg.* 2. *Cod. de præfect. prat. l.* 12. ibi : *Sed igitur prior ſedes ætate provectis locus conſpectior decernendi loquendique facultas antiquior cui eſt ſplendidior adepti magiſtratus vetuſtior, c. concilia,* §. *huic in fin.* 17. *diſt.* ibi : *ante Ravenatenſem Epiſcopum Mediolanenſem ſubſcripſiſſe, c. benè quidem,* 96. *diſtinct.* Gama *dict.* 1. *Luſitana.* Et quilibet privatus † officialibus aſſur- 51 gere debet reverentiam, ac urbanitatem præſtare, *ex Caſſan.* & *Doctoribus, ſuprà relatis.*

Et quod unus ratione diverſorum officiorum † poterit quandoque alteri præferri, & poſtponi 52 ex Menoch. *conſ.* 92. *num.* 2. & *num.* 26. & 46. uſque ad 76. *lib.* 10. Stephan. Gratian. *dict. cap.* 111. *num.* 13. & *cap.* 298. *num.* 102. Valenz. Velaz. *in diſcurſu præcedentiæ ex num.* 28. & *conſ.* 9. & facit text. *in leg. tutorem, ff. de his quibus ut indig.* ibi : *diſcreta ſunt jura quamvis plura in eandem perſonam concurrant aliud tutoris, aliud legatarii,* D. Solorz. *de Jur. Indiar. lib.* 2. *c.* 20. *ex num.* 7.

Et tandem quod ſuas magnificare prærogativas eaſque † Jure naturali tueri omnibus conceſſum 53 eſt ad textum, *in leg. obſervare, ff. de officio proconſul.* & ſuprà diximus. Id tamen abſque aliquo ambitionis ſeu ſuperbiæ vitio, ſed obſervandi ordinis cauſa, ut *in cap. fin.* 89. *diſtinctione,* Menoch. *conſ.* 126. *num.* 1. Tiraquel. *de primogen. in præfat. num.* 13. Bobadill. *lib.* 3. *politicorum, cap.* 2. *n.* 2. Maſtrillus *dicto lib.* 4. *de Magiſtris, cap.* 4. *in principio.*

CAPUT XV.

Officia Reipublicæ an procurari, & ambiri poſſint.

SUMMARIUM.

1 *Petere & ambire officia ſolebant Romani.*
2 *Peti poſſunt officia à Rege etiam intercedente pretio.* ex Doctrina Bald.
3 *Ambitio officiorum tandem Romæ pernicioſa viſa fuit.*
4 *Ambitio quid ſit.*
5 *Ambitio officiorum mala & damnabilis quænam dicatur.*
6 *Ambitio bona & laudabilis quænam reputetur.*
7 *Electio omnis quæ ſordibus aut precibus improbis facta fuerit jure Regio Hiſpaniæ damnatur.*

OFficia, & Magiſtratus Romæ † peti ſolebant, 1 ut *in leg. Barbarius Philippus, ff. de Officio*

Prætor, ibi: *Demum Præturam petunt*, & qui à ſummo Principe ea petebat, non lege Julia de ambitu reus fuit unquam exiſtimatus, ut *in leg. unica, ff. ad leg. Jul. de ambitu*, quinimò etiam
2 pretio † intercedente, à Principe peti poſſe, Magiſtratus & officia Juriſdictionalia dixit Bald. *in dicta leg. Barbarius*, *num. 6. verſ. veniamus*, Cujus ſententiæ aquieſcit Benedict. *in reſp. cap. Rainunt. verbo duas habens filias*, *num. 52.* & latè Caſſaneus *in Catalog. glor. 1. part. conſ. 60.* Licèt id congruum videatur, ut pungit Salicetus, *in leg. 1. num. 1. Cod. ad leg. Jul. de ambit.* ne quodam modo dicatur juſtitiæ venditionem tolerare, ut innuit Juſtinianus, ut *judices ſint à quoque*, §. 1. & eos autem docet Soto, *de juſtitia, & jure, lib. 3. quæſt. 6. art. 4. in reſponſione 2. argumenti*, latiſſimè Navarr. *in manuali, cap. 25. num. 7.*

3 Verum officiorum ambitio † etiam Romæ pernicioſa poſtea viſa fuit, *leg. Calphurnia damnata*, ut tradit Dionyſ. *lib. 37.* Cicero *in oratione pro Murena*, Decian. *2. tom. crim. lib. 8. cap. 21. nu. 8.* refert Bobadill. *2. politic. cap. 3. numer. 68.* & meritò, nam Alexand. Severus dicere ſolebat teſte Lampridio in ejus vita: *invitum non ambientem eſſe ad Rempublicam aſſumendum*, & ut habetur *in leg. contra publicam, Cod. de re milit. lib. 12. juncta gloſſa, honoris augmentum non ambitionem*, ſed labor ad unumquemque convenit devenire, gloſſa *verbo petere in leg. eos, ff. de decurion. & verbo precibus in leg.* ſic quemquam ad gerendum Imperium idoneum non eſſe, niſi qui victus, & coactus hoc munus ſuſcepit Doct. Joan. Licerienſ. *de primogeniis, lib. 2. q. 14.* Joan. Lupus *de Reg. gubern. lib. 1. c. 12. §. 13.* Guil. Benedict. ubi *ſupr. n. 61.* Decian. *dict. lib. 8. cap. 21. per totum*, Bonifac. *in peregrinat. verbo honores verſ. 3. n. 8.* Gregor. Lopez *in leg. 3. verbo obiſpo tit. 17. p. 1.* & facit text. *in leg. 13. tit. 2. lib. 7. ordin.* ibi: *deben ſer buſcados y llamados para ello*, Bobadil. ubi *ſupr. n. 67.* latiſſimè Martin. *in dialogo Relat. 4. p. cap. 9.* Nam ex ambitione plurima ma-
4 la oriuntur, quæ † eſt immoderatus appetitus honoris, ut autor eſt D. Thom. *2. 2. q. 131. art. 1.* facit textus *in cap. miramur in fin. 61. diſt.* unde Luc. de Peña *in dict. leg. contra publicam in verb. ambitione*, ait quod ambitio eſt *ſubtile malum, virus, peſtis occulta, doli artifex, mater hypocriſis, uber parens vitiorum, &c.* Plat. *lib. 31. de Reipublicæ ambitione: nihil reipublicæ perniciojus quippè quæ ſeditiones pariat*, & Cicer. *in Orat. contra Rubrum n. 89.* Unde ambitioſus depingitur ab Innocen. *in lib. de miſer. hum. condit.* quæ refert Peña *in leg. omnes omnino in fin. Cod. de decur. lib. 10.* in hunc modum, *honores* (inquit) *ambitioſus affectat eſtque ſemper providus ſemper attentus, ne quid dicat, vel faciat quod hominibus valeat diſplicere, &c.* quæ perſequitur Budeus *in part. dict. tit. propoſito, lib. 3. pag. 292.*

Quod quidem intelligas velim in his qui hono-
5 res Magiſtratus & officia † ambiunt, & immediatè, vel malis mediis appetunt, licet ſe eſſe dignos exiſtiment, eleganter Menoch. *de arbitrar. lib. 2. cent. 5. cap. 401.* ibi: *ambitio, &c.* uſque ad *verſ. necem ſibi.*

Quod ſi quis magiſtratus, vel officium non hoc
6 modo, ſed decenter † appetat; quia ſe dignum reputat inſpectis bonis naturæ, & gratiis ſibi à Domino collatis ſcientiæ videlicet, prudentiæ, juſtitiæ, patientiæ, & ſimilium quamvis eis indignum reputet, humiliter ſuos conſiderans defectus, ſed divino ſemper nixus ſuffragio æqui, & juxta viri diſpoſitionem adminiſtratorem proponat, ut ſic ad virtutum perfectionem pervenire poſſit, iſtius ambitionis ſpecies nequaquam improbatur, quinimo quodam modo virtutem eſſe affirmat D. Thomas *2. 2. q. 129. art. 1. & 2.* Oldrad. *in dict. leg. Barbarius, ff. de officio prætor.* Salicet. *in leg. unica, Cod. ad leg. Jul. de ambit.* Caſaneus *in dict. Catal. conſil. 60.* dum dicunt permiſſum eſſe magiſtratum appetere ſolum moribus, & virtutibus, & facit illud *Eccleſiaſt. cap. 7.* ibi: *noli quærere fieri judex, niſi virtute valeas irrumpere iniquitates*, eleganter Matienzo ubi *ſupr. cap. 13.* qui tali caſu, & prædictis circumſtantiis non appetere magiſtratus & honores, & officia puſillanimitati tribuit, & *num. 6.* ita inquit *non tanquam, &c.* uſque ad *utrum contendit.* Docet Maſtrill. *de Magiſtrat. lib. 1. cap. 30.*

Unde jure noſtro Regio † omnis electio, quæ 7
pretio accedente, ſordibus, aut precibus improbis facta fuerit, meritò damnatur *in leg. 22. tit. 2. lib. 7. ordin.* ubi Didacus Perez adducit, *Reg. Cathol. q. 65. in ord.* ibi: *Como dichos*, uſque ad verbum, *en reelegimiento, &c.* & *in leg. 8. eodem tit. & libro*, ibi: *por manera que no intervenga, ni reſpecto de precio, ni ſoborno, ni ruego de otras perſonas, &c.* ubi Azevedo omninò videndus, *per omnia ſcholia*, quæ in propoſito maximè conducunt.

CAPUT XV.

De Officialium Reipublicæ Salariis.

SUMMARIUM.

1 *Præmium ut correſpondeat labori juſtum eſt, & rationi conſonum.*
2 *Salaria officialibus Reipublicæ aſſignari debent quæ correſpondeant labori.*
3 *Salaria quis primum publicis officialibus, & magiſtratibus expenſis fiſci perſolvenda conſtituerit.*
4 *Salaria prætoribus & judicibus ordinariis perſolvi debent ex bonis populorum.*
5 *Avendani opinio improbatur, qua dicit nobiles & exemptos debere contribuere collectæ, quæ imponitur ad ſolutionem ſalariorum officialium.*
6 *Salaria competentia debent judicibus delegatis perſolvi ab ipſis partibus ad quarum petitionem miſſi ſunt.*
7 *Salaria competentia quænam dicantur.*
8 *Salarii ad quantitatem, ſi non fuerit certa conſuetudo quid agendum ſit.*
9 *Salaria debent aſſignari ſecundum perſonarum, temporis & officiorum qualitatem.*
10 *Salaria ſolvenda ſunt initio anni.*
11 *Et an hoc procedat in judicibus & officialibus qui à Dominis & Baronibus nominati ſunt, traditur* remiſſivè.
12 *Salaria conſtituere quando poſſit univerſitas.*
13 *Salaria debentur officialibus pro tempore quo ſerviunt, at non ultra.*
14 *Salarium an debeatur quando ob infirmitatem vel abſentiam ex juſta cauſa, licentia obtenta vel non obtenta, quis officio perſonaliter non inſervit*, remiſſivè.
15 *Salarium debetur mortuo officiali ante annum completum & ad hæredes ſuos tranſmittitur.*

16 *Sala-*

16 *Salarium duplex poterit lucrari officialis qui habet duo officia compatibilia.*

17 *Salarium debetur officiali finito anno vel tempore officii quousque veniat successor.*

JUstum, & æquum est, & omni rationi consonum, quod labori correspondeat † præmium, 1
ut ait Gregor. *in cap. charitatem in fine* 12. *q.* 20. ibi: *Justum nam est, ut ille consequatur stipendium qui pro tempore suum commodare reperitur obsequium*, & facit illud *sapient.* 10. mercedem suam quisque accipere secundum suum laborem; abhorret enim lex sine præmio homines laboriosis officiis præfici, & teste Catone cum labor est in damna mortalis exercet egestas, nec in officium suum ejusque damnum, suum esse debet, *cap. cum non* 2
deceat de electione, lib. 6. quapropter salaria † officialibus Reipublicæ assignari debent, quæ correspondeant labori, ut docet *glossa in leg. argentarium, ff. de edendo*, Felician. *in cap.* 1. *de simonia*, Avend. *de exeq. cap.* 2. *num.* 13. *vers. & contra*, latè Ludovic. Gom. *in regul. Cancellar. in utriusque signaturæ compendio, pag.* 318. Perez qui loquitur *in doct. Cathedram regente in leg.* 1. *tit.* 1. *lib.* 1. *ordin. glos. ult. vers. est etiam subtilis quæstio*, Matienço *in dialogo relat.* 3. *part. cap.* 32. *n.* 9. Mastrill. *de Magistrat. lib.* 1. *cap.* 21. *in princ.* præsertim cum judices esculenta, & poculenta, aliaque id genus à litigatoribus aut aliis accipere non possint sub maximis, & variis pœnis, ut notat Penna *in leg. in sacris col. fin. vers. quarto quæro Cod. de prox. sacr. scrin. lib.* 12. glossa *in §. leg. Julia Instit. de publ. judic.* Angel. *in authent. jusjurandum quod præstatur ab his*: Matth. de Afflict. *cap.* 42. *quæst. de officio capitanei*, Imola *in cap. cum ab omnibus de vita, & hon. de Alex. cons.* 206. *vol.* 2. & de jure Reg. hoc fine dubium procedit, ut *in cap.* 2. *prætor.* ibi: *Y no recivira la diva, ni acetara promessa, ni donacion ellos, ni su muger, ui hijos de ninguna persona por su ni otro directamente, ni indirectamente, durante el tiempo de su officio de cuya mano a su mano aya de venir a el, y a su provecho, ni ricivan mas de su salarto, y derechos que justamente devieren de haber segun la tabla de su auditorio* ubi Avil. Avend. *supra dict. c.* 2. *n.* 30. & 40. latè Simanc. *de Institutione, cap.* 34. *n.* 21. & facit lex 1. & 8. *tit.* 1. *lib.* 2. *ordin.* Matienço *supra & c.* 83. ubi non solum agit de pœnis judicum accipientium munera, verum & de his qui judices aut officiales pecunia & donis corrumpere tentant.

3 Sed qui primum salaria † officialibus publicis & magistratibus constituit expensis fisci persolvendis, fuit Imperator Augustus Octavianus ex Mœcenatis consilio, ut ex Dion. Cassiodor. *lib.* 52. & Petr. Greg. *syntagm.* 2. *part. lib.* 27. *cap.* 2. *num.* 7. tradit Bobad. *lib.* 5. *politic. cap.* 4. *num.* 9. *littera F.*

4 Itaque prætoribus, & Judicibus ordinariis † Salaria solent persolvi ex bonis populorum, ita in hoc Regno obtinuit, ut *in leg.* 7. *tit.* 16. *lib.* 2. *ordin. & in leg.* 5. *tit.* 5. *lib.* 3. Recop. ibi: *Se paguen de los propios*, Avend. 2. *part. prætor. cap.* 1. *nu.* 3. Covarr. *pract. cap.* 4. *nu.* 5. *post medium*, Flores de Mener. 1. *quæst.* 8. *num.* 13. Azeved. *in dict. leg.* 5. *num.* 1. Bobad. ubi *prox.* latè Mastrill. ubi *supra ex num.* 17. ubi aiunt quod si bona Concilii aut populi deficiant debet Collecta imponi inter vicinos pro quantitate justa Salarii persolvenda, quod etiam affirmavit Orosc. *in leg.* 6. *in fin. ff. de officio Assessoris, nu.* 9. & 10. Menoch. *cons.* 147. *n.* 8. *vol.* 2.

† Et licet Avend. in ea sit opinione quod in hac collecta etiam debent contribuere nobiles & exempti, tamen ejus opinio meritò improbatur per Greg. Lopez *in leg.* 2. *tit.* 4. *part* 3. *glos.* 2. *in fin.* Aviles *in cap.* 34. *Prætorum glossa fin. num.* 2. *& in cap.* 3. *glossa Jurisdictione*, 36. *vers. quia jurisdictio*, Bobad. *supra dict. n* 9. Flores *num.* 14. Azeved. *in dicta leg.* 5. *num.* 1. pro quibus facit text. *in dicta leg.* 5. ibi *que paguen esto los que suelen pagar en todas las cosas que son para empleo del concejo.* 5

Sed in judicibus delegatis ad partium petitionem missis vel constitutis, contrarium procedit, nam partes quæ eos petierunt, tenentur eis competentia Salaria † ministrare, ut cum Segur. An- 6
gel. Silvan. Garcia, Avend. & aliis tradit Flores ubi *supra n.* 12.

Salaria autem † hæc debent esse competentia, 7
& dicuntur competentia, quæ à Principe, lege, vel statuto, aut consuetudine sunt assignata juxta notata, *in leg.* 1. *Cod. de præbend. salar. lib.* 10. & *in authent. ut judex singul. quoque suffragia*, observat Bobad. *dict. cap.* 21. *n.* 9. *ubi n.* 11. advertit, quod si officialis plus accipit, mortaliter peccat, & ad restitutionem tenetur ex D. Thom. 2. 2. *cap.* 53. *art.* 1. Navarr. *de restitutione, lib.* 3. *cap.* 20. B. Molina *de justitia, & jur. disput.* 3. Menoch. *de arbitrariis casu* 714. *n.* 80. Greg. Lopez *in leg.* 7. *tit.* 9. *part.* 2. *glossa* 4. *& leg. penult. tit.* 19. *part.* 3. *glossa* 1.

Et ad quantitatem salarii si consuetudo † cer- 8
ta non fuerit, debent considerari tres ultimæ, & continuæ præstationes, aut solutiones ultimæ, & immediatæ quæ per multum tempus continuatæ steterint, ut probat Aviles *in cap.* 1. *prætorum, verbo salario à num.* 7. Flores ubi *supra num.* 16. circa quod consule Mastrill. ubi *supra ex numero* 59.

Sed hæc Salaria debent assignari † secundum 9
personarum, temporis, & officiorum qualitatem ex Menoch. ubi *supra casu* 223. *à nu.* 9. Pimio *casu* 103. *vol.* 2. ubi quod Salaria, aucto labore, augere non debent; Franc. Marc. *decis.* 449. & solvi debent † in principio anni; glossa & Bart. *in leg.* 10
Divus, ff. de var. & extraordin. cognit. Castrens. & Alex. *in leg. diem functo, ff. de officio Assessoris*, ubi Cagnol. *num.* 133. Carroc. *de locat. quæst.* 3. *quæst.* 13. *principalis, n.* 10. Tuscus *littera S. cons.* 10. *n.* 1. Cum tamen omnes in hoc consuetudine standum affirment.

Et an hoc procedat † in judicibus, & officia- 11
libus à Dominis populorum, & Baronibus nominatis disputat Flores omninò videndus, *n.* 38. & Mastrillus *n.* 30.

Et quando possit universitas constituere † Sala- 12
ria vide latissimè Joan. Paul. Mont. *de administratione rerum universitatis, in pragmat.* 1. *de salariis*, ubi multa notat Salic. *de fisc. dubit.* 8. *sub numer.* 18. Mexia *in pract. tax. concl.* 1. *numer.* 54.

Quæ quidem Salaria officialibus debentur pro tempore † quo serviunt & non ultra juxta nota- 13
ta, *in dict. leg. diem*, ubi Bart. *& in leg. scio, ff. de annu. legat.* Add. ad Capic. *decis.* 125. *vers. sed adverte*, quod limitat variis modis Mastrill. ubi *supra ex n.* 36. & quando ob infirmitatem † 14
vel absentiam ex justa causa licentia obtenta, vel non obtenta, qui officio personaliter non inservit vel ob aliquod impedimentum, an debeatur Salarium disputat ibi, Mastrill. *ex n.* 42. Flores *n.* 28. *vers.* 7. *conclusio.*

Sed & officiali mortuo † ante annum comple- 15
tum

tum debetur Salarium, & ad hæredes ſuos tranſmittitur, ut notat Bart. *in dict. leg. diem functo & in leg. ſupra Divus, ff. de officio Aſſeſſoris*, latè Jaſo *in dict. leg. diem*, ubi planè examinat materiam, Capic. *dict. deciſione* 125. *nu.* 2. Ceſal. *conſ.* 7. & 71. Surd. *conſ.* 42. *num.* 3. Carr. ubi *ſuprà num.* 194. ubi ampliat, & limitat Gregor. Lopez *in leg.* 1. *tit.* 8. *part.* 5. Aviles *dicto cap.* 1. *nu.* 18. Flores ubi *ſup. à nu.* 22. Morla *in empor. part.* 2. *titul.* 2. *quæſt.* 28. *n.* 229. Azeved. *in leg.* 9. *tit.* 16. *lib.* 2. *Recop.*

16 Quod ſi officialis habuerit duo † officia compatibilia duplex ſalarium utique poterit lucrari, ut tradit gloſſa, *in dict. leg. matriculam, Cod. de agentibus in rebus, lib.* 12. Menoch. *de arbitr. dicto caſu*, 223. Covar. *var. cap.* 13. *num.* 6. Seſſe *deciſ.* 194. *num.* 5. *cap.* 2. ubi etiam notat an ſi officialis delinqueret pro tempore præterito ei debeatur Salarium, quod latè Maſtrill. *ſuprà à numer.* 72.

17 Et finito anno, vel tempore † officii quouſque veniat ſucceſſor, debetur officiali Salarium; nam ſemper officialis antiquus debet inſervire, ut *in leg. unic. ff. de officio Prefati Auguſt. leg. meminiſſe, ff. de officio Proconſul.* ibi: *oportebit uſque ad adventum ſucceſſoris omnia debere Proconſulem agere, cum ſit unicus Proconſulatus, & utilitas Provinciæ exigat eſſe aliquem per quem negotia ſua provincialia explicent.* Authentica adminiſtrat. §. fin. ibi: *Non tamen poſſibile, nec portabile eſt ſine judice relinquere Provinciam*, Lopez *in leg.* 3. *tit.* 18. *part.* 2. *gloſſ.* 3. Avend. *de exequend. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 3. Flores *ſuprà n.* 37. Maſtrill. *ſuprà ex num.* 84. Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 25. *ex numer.* 7. Bobad. *lib.* 1. *pol. cap.* 1. *ex num.* 23. & Maſtrill. *ſuprà uſque ad fin.* Et alias reſolutiones huic argumento ſatis eruditè adducit & *in cap.* 22. latè agitur de ſportulis officialium, quæ quoties caſus occurrerit videbis.

CAPUT XVII.

Officia Reipublicæ quomodo extinguantur & amittantur.

SUMMARIUM.

1 *Conſumptione vel renuntiatione omnia Reipublicæ officia amittuntur.*
2 *Conſumptio officiorum Regno Hiſpaniæ utiliſſima ſemper viſa fuit.*
3 *Conſumptio officiorum ſæpe ſolet expoſci in Curiis à Procuratoribus Regni, & per Regem concedi.*
4 *Renuntiatio officiorum quid ſit.*
5 *Renuntiatio officiorum non debet fieri niſi in manibus Regis vel ſuperioris concedentis.*
6 *Defenſori civitatis non licet illam deſerere ſine licentia, & ſub certa forma.*
7 *Imperator non poteſt abdicare Imperium niſi in manibus ejus à quo habuit.*
8 *Renuntiatione officii nondum accepta in manibus Regis vel Superioris, poteſt officialis continuare adminiſtrationem officii tanquam non vacantis.*
9 *Renuntiationes officiorum quomodo debeant fieri traditur* remiſſivè.
10 *Renuntiatione facta officiorum ſine juriſdictione quæ locari ſolent, an reſolvatur locatio.*
11 *Renuntiatio officii non ſolum perſonaliter poteſt fieri, ſed etiam per Procuratorem.*

OFficia omnia amittuntur vel conſumptione † vel renuntiatione. Conſumptio autem officiorum fit quotieſcumque Principi videtur; nam cum Princeps Dominus ſit officiorum, & qui habet poteſtatem & creandi, & jure Regaliæ id ſibi competit, ut *in c.* 1. quæ ſint Reg. feud. in uſibus feudorum in verbo *poteſtas*: ubi ſcribit Caved. *deciſ.* 44. *n.* 2. *part.* 2. Maſtrill. *de magiſtrat. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 9. ita poterit ea conſumere, augere, vel minuere, ut notat *ſuprà* relat. & noviſſimè D. Caſtill. *de tert. cap.* 41. *num.* 15. & textus expreſſus, *in leg.* 14. & 15. *tit.* 3. *lib.* 7. *novæ recop.* ubi agitur *de conſumptione officiorum Doct. erudit.* Valenzuel. *conſ.* 93. qui loquitur in conſumptione ejuſdem officii tabellionis Conſilii vulgo *ayuntamiento* cujuſdam magni civitatis, quod allegavi in quadam lite civitatis Toletanæ, cujus ſum Advocatus in hac Curia Regia, quæ vertebatur inter Conſilium civitatis, & Tabellionis numerarios, & in ea ſententiam obtinui, licèt adhuc in gradu reviſionis indeciſa pendet. 1

Quæ idem officiorum conſumptio res prorſus † utiliſſima huic Regno ſemper potius viſa ſuit; quia officiorum pluralitas & officialium numerus exceſſivus maximè pernicioſum agnoſcitur, & plurima damna ſecum affert; nam præter quam quod multitudo perſonarum circa idem munus exercitium confuſionem parit, *ex gloſſa verbo in paucis in auth. de referendar.* pluribus excelſibus hoſtium via aperitur, ut rectè agnovit Petr. Greg. *lib.* 4. *ſyntag.* 15. *num.* 36. ibi: *Pluralitas magiſtratuum nihil boni affert Reipublicæ: ſed potius detrimentum & ſæpe turbatur ordo judicandi*, & iterum ibi: *qui rerum adminiſtrationi præſunt, ſunt ex natura pecuniæ cupidi, & lib.* 22. *cap.* 5. ibi: *quid non quæſo neceſſarii ſunt tot aulici primarii officiarii, inutiles vel utiles titularii, cur tot ſecretarii, cum duo, aut quatuor ſufficiunt negotiis expediendis, quare tantus numerus adminiſtratorum, & alii ſubminiſtri, & iſtorum famuli, & famulorum famuli, cur tot qui nutriuntur ſanguine populi*; ſuper quod exclamabat Simanc. *de Republ. lib.* 2. *cap.* 12. refert Bobad. 2. *pol. cap.* 1. *num.* 11. Licèt ſuo tempore non aderat tantus officiorum numerus, & ſic tam malæ ſtrages ſicut his temporibus non irrepſerant & tandem ſic ait: *ubi, inquam, fuerunt tot tribunalia ibi minor juſtitia, ubi, inquam, tot Senatores & magiſtratus, ibi minor cura Reipublicæ, ubi plures fuerunt leges, ibi cauſæ deterius terminantur, ubi tot judices, tot advocati, & notarii, & minus accepta cauſa pauperis, pupilli & viduæ, quando tot lites damnoſæ & immortales & plures Reipublicæ fures*: quod ſatis prudenter animadvertit Verdan. *in veriloqu. cap.* 16. Cevall. *in art. Reg. cap.* 26. & aliquid Azevedo *in dicta leg.* 15. *quam legit ſub gloſſa leg.* 14. *tit.* 3. *lib.* 7. *recop.* Maſtrill. *ſuprà lib.* 4. *cap.* 16. *à num.* 2. & eſt elegans textus *in dicta leg.* 15. ibi: *Los daños, e inconvenientes que ſe ſegurian*, & ibi: *el daño y confuſion que trae tal multitud de los officios.* 2

Quapropter ſæpè ſæpius hæc officiorum † conſumptio ſolet expoſci in curiis à Procuratoribus Regni, & concedi per Regem noſtrum, ut conceſſa fuit proximis præteritis annis, anno 1609. die 21. Auguſti, ut *in leg.* 28. *tit.* 3. *lib.* 4. *novæ Recop.* ibi: *en el ſervicio, &c.* 3

Sed, & renuntiatione etiam officiales officia amit-

4 amittunt, cum renuntiatio † ſit propriè vel juris ſpontanea ceſſio, ſeu dimiſſio, ut *in cap.* ſuper hoc de renuntiatione, quæ ad hoc allegat Rebuff. *in leg.* 191. *ff. de uſ.* & *in cap. quam periculorum* 7. *quæſt.* 1. quem in hoc conſiderat Angel. de Clavaſio *in ſum. verbo renuntiatio*, ibidem Rebuff. *in prax. benefic. tit. de reſig. in princ. pag.* 314.

5 Officiorum autem renuntiatio non niſi † in manibus Regis concedentis fieri debet, ut *in leg. penult.* & ibi *gloſſa*, *ff. de officio Præſidis*, notat Carrocius *in regula conceſſa ampliatione* 4. *de regul. jur. in* 6. Menoch. *de recuper. poſſeſſione remed.* 1. *num.* 277. & ratio eſt quia intereſt Superiori ne dimittatur beneficium ſine ejus licentia, ad notata *in cap. ſignificaſti de foro compet. & in cap. Clerico*, *& in cap. liceat* 3. *quæſt.* 6. & ut ſcribit Columel. *lib.* 9. *cap.* 10. adeo munitam nec deſerere Rempublicam debet, ſicut non licet defen-

6 ſori † civitatis illam deſerere ſine licentia ſub certa forma, *leg. ult. Cod. de defenſor. civitatum*, ibi: *nulli defenſori licere decernimus, ſi de publica ſollicitudine ſe liberare voluerit, niſi divino afflictus intimaverit ſuæ ſublimitatis judicio* Greg. Lopez *in leg.* 1. *tit.* 2. *part.* 7. *gloſſa* 18. Afflict. *in dict. part.* 1. *verbo poteſtas quæ ſint Regal.* Cancer. 3. *var. cap.* 14. *num.* 20. Caved. *deciſ.* 23. *part.* 3. Maſtrill. *ſuprà lib.* 1. *cap.* 24. *ex n.* 11. Ubi ait Romanum Pontificem poſſe in ſuis manibus renuntiare Pontificatum, ſed ex honeſtate ſaltem in conſiſtorio coram Cardinalibus illud faceret, ut tradit Flaminius Paris, *lib.* 2. *de reſig. quæſt.* 5. *per*

7 *totam.* Imperatorem † autem non poſſe à ſe abdicare Imperium, niſi in manibus ejus à quo habuit, ut obſervat Signorol. *conſ.* 26. Caſtal. *de Imper. q.* 103. *num.* 11. *& quæſt.* 110. *caſu* 279. Sed pauci ſunt Imperatores qui tali animi generoſitate uſi fuerunt, licet aliquos refert Maſtrill. *ſuprà ex num.* 1. *cum ſeqq.* Sed reticere non poſſum, nec ſilentio præterire inſigni timore Dei, virtute animi, maxima pietate & clementia præditum, noſtræ fidei ſummum cultorem, hæreticorum & hoſtium noſtræ religionis unicum flagellum & exitium Potentiſſimum noſtrum Imperatorem Carolum V. invictiſſimi Philippi IV. noſtri Regis, atavum, qui ſponte, & ſumma liberalitate Imperium renuntiavit, & Regna iſta prudentiſſimo filio ſuo Philippo II. gubernanda & præſidenda dimiſit, & in monaſterium ſancti Juſti ordinis Divi Hieronymi feliciter Deo in ſolitudine vivere receſſit, ubi monialis vitæ in exercitio, non tamen ſumpto habitu, quouſque ab hac vita migravit exemplo ſanctiſſimo peregit.

8 Unde officialem nondum accepta † renuntiatione in manibus Regis, vel Superioris poſſe continuare adminiſtrationem officii tanquam non vacantis tradit Rebuff. *in prax.* 3. *part. de ſimon. in reſignatione*, *num.* 29. *per textum in leg. meminiſſe*, *ff. de officio Præſidis*, Imol. *in clement. unic. de renuntiatione*, Franc. Caldeira *conſ.* 8. *à num.* 7. ubi addit quod etiam acquirit emolumenta officii, *ad textum*, *§. fin. auth. de adminiſtratione*, ibi: *deponit autem*, Cavedo *deciſ.* 23. *n.* 5. ubi etiam id conſtituit quando renuntiatio à Rege non fuerit admiſſa, proſequitur Maſtrill. *diſp.* 24. *num.* 23. ubi *num.* 28. ait quod data renuntiatione in manu Superioris, & per eum acceptа, non poterit amplius officialis adminiſtrare, licèt in eo remaneant privilegia primæ dignitatis ad hoc ut honoretur, Platea, & Rebuff. *in leg.* 1. *Cod. de præpoſit.* Caved. *deciſ.* 212. *num.* 6. *part.* 1.

Sed & renuntiationes officiorum quomodo † 9 debeant fieri extat integer titulus, 4. *lib. novæ Recopil.* cujus leges, quoties caſus occurrit, ſunt inſpiciendæ, & ibi Azeved. *per textum in leg.* 4. ibi deciditur quod renuntians debet vivere 20. dies poſt renuntiationem, ubi *n.* 3. *&* 4. *cum ſeqq.* diſputat quomodo computatio horum dierum debeat fieri, & *in cur. Piſan. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 2. Gom. Leocent. *dec.* 27. *nu.* 5. *&* 13. Quod renuntiatio iſta etiam ſi fit facta alicui idoneo, poteſt reſpici per Principem, de quo latè Matienço *in dial.* 4. *part. cap.* 12. *per totum.*

An autem renuntiatione facta officiorum ſine jurisdictione † quæ locari ſolent, ut per Pont. 10 *deciſ.* 28. & Cavalcan. *dec.* 25. *part.* 2. & locata erit, an reſolvatur locatio, ita ut admittatur renuntiatio, diſputat Caſtrenſ. *conſ.* 4. *num.* 4. *vol.* 1. Covar. 2. *var. cap.* 15. *in fine.* Vincent. de Anna *allegation.* 92. *vol.* 2.

Tandem renuntiatio iſta non ſolùm fieri poterit † perſonaliter, verum per procuratorem ſpeciale 11 mandatum ad hoc habentem, ut notat Didac. Perez *in leg.* 22. *n.* 2. *lib.* 7. *ordinament. pag.* 412. *verſ. utrum autem*, Azeved. *in dict. leg.* 4. *n.* 4.

CAPUT XVIII.

De obligationibus intereſſe, aut pœnis, quibus ſubjacent eligentes ſeu nominantes officiales Reipublicæ, & de officialium fidejuſſoribus.

SUMMARIUM.

1 *Electores ſeu nominatores officialium Reipublicæ pro culpa eorundem officialium tenentur ſicut ipſi de damni ſatisfactione ſeu condemnatione contra eos facta.*

2 *Subſtitutus officialis gerit periculo ſubſtituentis.*

3 *Eligens officialem, an eum exhibendo, finito officio liberetur ab obligatione damni reſarciendi.*

4 *Notarius vel Tabellio cui mittitur recipere fidejuſſorem tenetur ad intereſſe parti.*

5 *Notarius quibus in caſibus non teneatur ad intereſſe etiamſi fidejuſſio per illum recepta apparuerit & etiam extiterit minus idonea, traditur*, & num. ſeqq.

10 *Electores ſi plures fuerint alicujus officialis non omnes tenentur in ſolidum ad damnum per ipſum præſtitum.*

11 *Electorum aliqui ſi fuerint quos ex actis electionis conſtet non præſtitiſſe ſuffragia, ii non tenebuntur ad intereſſe.*

12 *Electores pro damnis ab officialibus per eos nominatis, præſtitis, via ordinaria non verò executiva ſunt conveniendi & condemnandi.*

13 *Fidejuſſores tenetur præſtare quilibet Magiſtratus pro adminiſtratione officii ſindicatus, ſive illud ſponte, ſive neceſſariò ſuſceperit.*

14 *Quod procedit etiamſi idoneus ſit facultatibus, & bona ſua obliget.*

15 *Fidejuſſores tenentur ad intereſſe non ad pœnam quam Magiſtratus delinquendo incurrit.*

16 *Magiſtratus nominans famulum vel officialem non tenetur pro delictis privatis extra officium commiſſis.*

17 *Fidejuſſores non tenentur ad intereſſe ex mala*

nominatione facta per Magiſtratum de ſucceſſore ſuo.

18 *Fidejuſſores ad damnum non tenentur pro geſtis ab officiali extra tempus ordinarium & conſuetum vacationi officii, etiamſi prorogatio termini per quem fuit electus officialis, ipſi conceſſa fuiſſet.*

19 *Expenditur in propoſito textus*, in leg. Labeonem fin. cum leg. ſeq. ff. de ambitu, & in leg. Lucius, §. Paulus, de adminiſtr. tutor.

20 *Fidejuſſio quælibet per prorogationem regulariter evaneſcit.*

21 *Prorogatio tantum operatur inter contrahentes.*

22 *Fidejuſſio eſt ſtricti juris.*

23 *Prorogatio non fit in his quæ ſunt ſtricti juris, de tempore ad tempus.*

24 *Prorogatio cujuſlibet termini cenſetur facta cum iiſdem pignoribus, cautionibus, pœnis, cautelis, renuntiationibus & clauſulis prout erat in primo termino.*

25 *Prorogatio novum contractum non facit, ſed tantum profert, nec per prorogationem unquam inducitur novatio.*

26 *Creditori licitum eſt ſine licentia fidejuſſoris, debitori terminum deſtinatum ſolutioni prorogare.*

27 *Prorogatus terminus idem eſt cum termino deſtinato.*

28 *Conciliantur opiniones contrariæ ſuper obligatione vel liberatione fidejuſſoria ob Prorogationem, per diſtinctionem* à Mauro *depromptam.*

29 *Afferuntur Doctores affirmantes abſolutè fidejuſſores ad limitatum tempus obligatos, per prorogationem à creditore debitori factam à fidejuſſione obligatione nullatenus eximi.*

30 *Fidejuſſores officialium & ipſi officiales & nominatores eorum quomodo & quo ordine conveniri debeant ob malè geſta*, & num. 31. & 32.

1 ELectores, ſeu nominatores officialium † Reipublicæ, pro culpa, ſeu malè eorum geſtis, ſicut ipſi tenentur de ſatisfactione damni, ſeu condemnationis contra eos factæ obnoxii ſunt, *leg.* 1. *Cod. de pericul. nominatorum, lib.* 11. *leg. Imperator.* 11. *ff. ad municipal.* ibi *: quod ſi fortè is qui periculo ſe nominavit : leg. quod gloſſa* 13. *ff. eodem*, ibi : *mox peractis omnibus periculum agnoſcat, qui non idoneum nominavit*, leg. 2. Cod. de ſuſceptione, & arcar. lib. 10. ibi *: juxta inveteratas leges nominatores ſuſceptorum, & eorum qui ad præpoſituram horreorum, & pagorum creantur, obnoxii teneantur ſi minus idonei ſint*, leg. executores, 8. Cod. eodem tit. & lib. ibi : *& animadvertant quemque nominaverint ad diſcrimen ſuum univerſa quæ gererent illi redundare*, ubi notat Bart. & Plat. quod poteſtas civitatis quæ mittit officiales ſuos, & executores per comitatum; quod ſi committunt aliquid illicitum ut furtum, Barateriam vel concuſſionem, tenetur poteſtas pro eis Doct. Penna *in leg. agentes, C. de agentibus in rebus, lib.* 11. *per totum* ibi *:* ubi afferit quod ille qui nominat aliquem ad munus publicum, ſuo periculo nominat; Innocentius *in cap. ex ratione de ætate & qualitate*; qui tamen alium elegit, videtur teſtimonium, & approbationem facere pro eo, ut *in cap. ſi ſervus*, 54. *diſtinctione*, Paris de Puteo *de ſindicat. verbo fidejuſſor. officialium, num.* 8. & 9. ubi quod pater nominans filium ad officium tenetur, Bobad. *lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 51. *cum ſeqq. & lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 78. Matienzo *in dialog.* 3. *part. cap.* 55. *n.* 3. Azeved. *in leg.* 1. *n.* 15. *& in leg.* 4. *nu.* 8. *cum duobus ſeqq. tit.* 6. *lib.* 5. *recopil.*

Unde officialis † ſubſtitutus gerit periculo ſubſtituentis, ut *in leg. nullus qui nexu* 6. *Cod. de decurion. lib.* 10. gloſſa *in leg. ſi quis ex corpore, Cod. de mur. leg. lib.* 11. ubi Platea *n.* 16. & hinc provenit quod Magiſtratus, vel Prætor, qui officiales, ſeu miniſtros, ſive Coadjutores nominavit tenetur pro delictis eorum in ſuis officiis patratis ad intereſſe parti perſolvendum, ut *in leg.* 1. *§. ſi ſervi, & in leg.* 21. *§. familiæ, ff. de public. & vectigal.* 2

Et licèt controverti ſoleat an eligens † officialem eum exhibendo finito officio liberetur, & aliqui teneant quod ſic, ut communiter notatur, *in dict. §. familiæ* Ludovic. Roman. *conſ.* 11. *in fin.* Puteus *de ſindic. verbo rectores terrarum nu.* 16. tamen contrarium verius in aliquibus caſibus judico, quos acutè perpendit Aviles *cap.* 4. *gloſſa verbo entregar* circa quod vide Greg. Lopez *in leg.* 2. *tit.* 16. *part.* 6. *gloſſa* 5. Paz *in prax.* 1. *tom.* 8. *part. cap. unic. nu.* 18. Azeved. *in leg.* 1. *tit.* 6. *lib.* 3. *recop. num.* 15. *& in dicta leg.* 4. *gloſſa verbo ſatisfacere dicto tit. & lib.* Bobad. *dicto lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 79. & hinc etiam provenit quod Notarius † vel Tabellio cui mittitur recipere fidejuſſorem tenetur ad intereſſe parti, *leg.* 1. *ff. de Magiſtrat. conveniend.* quod proſequitur ut per Vincent. de Franch. *deciſ.* 48. *num.* 3. *part.* 3. Seraphin. *deciſ.* 576. *num.* 6. Farinac. *tit. de delictis, & pœnis quæſt.* 24. *nu.* 83. *& tit. de Carcer. quæſt.* 23. *num.* 83. Joſeph. Ludovic. *deciſ.* 33. *tota* Pirro Maur. *de fidejuſſoribus ſcit.* 3. *cap.* 4. Gratian. *deciſ.* 69. *num.* 5. 3 4

Aliquibus tamen caſibus etiamſi † fidejuſſio apparuerit, & extiterit minus idonea Tabellio, & Notarius non tenebitur : primo ſi recipit Laudatorem, & approbatorem fidejuſſoris : Amadeus, *de ſindicatu n.* 21. *verſ. & ideo cautela eſt*, Joſeph. Ludovic. *deciſ. Lucenſ.* 33. *à n.* 8. 5

Secundò quando Notarius, vel Tabellio † de mandato judicis id facit, nam tali caſu mandatum judicis excuſat Notarium, vel Tabellionem ut non teneatur; Joſeph. Ludovic. *dicta deciſ.* 33. *n.* 17. Farinac. *in prax. dicto tit. de carcer. q.* 33. *n.* 9. 6

Tertiò quando principalis debitor eſt † ſolvendo, & multum dives, & ſufficit in propoſito quod ejus patrimonium tantum valeat quantum eſt quantitas promiſſa; Joſeph. Ludovic. *dicta deciſ.* 33. *n.* 14. *&* 15. Farin. *dicta q.* 33. *n.* 91. 7

Quartò quando Notarius, vel Tabellio recepiſſet fidejuſſorem minus idoneum † in præſentia partis non reclamantis; Joſeph. Ludovic. *dict. deciſ.* 33. *n.* 16. Farinac. *dicta quæſt.* 33. *nu.* 92. qui aſſerit ſatis eſſe non tantum expreſſum, verum etiam tacitum conſenſum partium. 8

Quintò quando erat ſolvendo † fidejuſſor tempore fidejuſſionis præſtitæ, licèt ex poſt facto fuerit effectus non ſolvendo, Farin. *dicta quæſt.* 33. *num.* 93. & idem in nominantibus officialem tunc idoneum, ſi poſtea non idoneus efficiatur obſervat Azeved. *in pragmat. de los Poſitos, cap.* 3. *numer.* 7. *& in leg.* 13. *numer.* 14. *lib.* 3. *recop.* & adverte ad prædicta quia ſunt contingibilia. 9

Illud autem advertimus, ut ad curiam à qua occaſione Notarii aliquantulum divertimus, redeamus, quod ſi plures † fuerint electores alicujus officialis, non omnes in ſolidum tenentur, ut *in leg. fin.* ubi communiter DD. *ff. de conſt. pecun. & in leg.* 10

leg. ſi plures, ubi Bart. & Alberic. niſi aliquis non ſit ſolvendo Pirrus Maurus, *dict. cap.* 4. *num.* 23.

11 At ſi conſtiterit ex actis † electionis aliquos ex electoribus non præſtitiſſe ſuffragia pro tali officiali profecto non tenebuntur, argument. text. *in leg. cum plures, §. ſervum ff. locat.* docet Puteus relatus ab Aviles *dicto cap.* 4. *Prætor. n.* 22.

Electores autem pro intereſſe, aut damnis ab
12 officialibus per eos nominatis, præſtitis via † ordinaria, non autem executiva ſunt conveniendi, & condemnandi, cum nullum contra eos adſit obligationis, ſeu fidejuſſonis inſtrumentum, cum tamen ex electione ſeu nominatione reſultet contra eos quædam ad inſtar approbatorum obligatio, quod quidem ſingulare eſt, & omni animadverſione dignum, & ita in teſtibus approbationibus tenet expreſsè Joan. Gutier. *lib.* 1. *quæſt.* 2131. *pract. n.* 10. ibi: *viaque ordinaria opus erit ad eos conveniendos*, Azeved. dum ſpecialiter, & ſingulari jure in approbantibus bona eorum, qui pro redditibus Regiis ſe obligant, contrarium obſervat, *in leg.* 6. *tit.* 1. *lib.* 9. *Recopil. à num.* 1. & in Notario, qui accepit fidejuſſionem, quæ poſtea apparuit inutilis, & inſufficiens; Farinac. *deciſ.*

Cum tamen pro adminiſtratione ſui officii qui libet Magiſtratus ſive voluntariè illud ſuſceperit,
13 ſive neceſſariò, teneatur † fidejuſſores pro Syndicatu præſtare, ut *in leg.* 2. *in fine ff. ad Municip.* ibi: *Imperator Severus & Antoninus reſcripſerunt non minus eos qui compulſi magiſtratu fungantur cavere debere, quàm qui ſponte officium agnoverunt*, notat Penna *in leg. ſi quis decurio Cod. de decurion. lib.* 10. & facit textus *in leg.* 2. *tit.* 16.
14 *lib.* 2. *ordinam.* quod procedit etiam ſi idoneus † ſit facultatibus, & bona ſua obliget; quia adhuc non relevatur à præſtanda cautione, ut *in leg.* 1. *ff. ut legat. ſuæ fidei nominatione*, Cavedo *obſervat.* Alex. *in leg.* 1. *n.* 12. *&* 13. *ff. qui ſatisdar. cogant.* idem jus (quod in electoribus, & nominatoribus ſuprà animadverſum remanet) in fidejuſſoribus procedit, & obſervandum erit, ut *in toto tit. de magiſtrat. Conven.* obſervat Pirrus Maurus *tract. de fidejuſſor. cap.* 36. aliàs *in præludiis ſecheonis*, 3. *fol.* 1139.

15 Tenentur tamen † ad intereſſe, non ad pœnam, quam Magiſtratus ſeu officialis delinquendo incurrit, *ex text. formali in leg.* 1. *Cod. de peric. eorum qui pro magiſtrat. intr. lib.* 11. ubi Bart. & Plat. ubi quod iſti fidejuſſores non tenentur ad id quod Magiſtratus ſeu officialis extra officium contraxit, vel deliquit; Bald. *in leg.* 2. *ff. de magiſtrat. conven. & in authent. hoc licet porrectum con. fin. Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Hypolitus de Marſil. *in repetit. rubricæ de fidejuſſor. numer.* 181. Nata *conſ.* 202. *nu.* 5. Mantic. *de tacitis & ambig. l.* 16. *tit.* 4. *nu.* 22. Raudenſ. *deciſ. Piſ.* 4. *n.* 20. Hering. *de fidejuſſor. part.* 2. *nu.* 35. & 189. Aviles *in cap.* 4. *gloſſa verbo obligado, & judicio Syndicatus, cap.* 3. *nu.* 19. Giurba *deciſ.* 88. *nu.* 8.
16 Sicut nec tenetur magiſtratus † nominans famulum, vel officialem pro delictis privatis extra officium commiſſis, ex pluribus quos refert Maſtrill. *de Magiſtrat. lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 40. *tom.* 2.
17 Non tamen fidejuſſores iſti tenentur † ex mala nominatione facta per Magiſtratum vel officialem de ſucceſſore ſuo, quæ utique nominatio frequentiſſimè ab eis ſpeciali oppidi conſuetudine, vel ordinatione, quæ ſolet fieri, immediatè officiales antiqui ſolent novos creare, ita Doct. Platea *in dicta leg. unic. Cod. de his qui pro Magiſtrat. fideiuſſ.* Aviles ubi *ſuprà numer.* 19.

Nec etiam tenebuntur ad intereſſe † vel quid 18
præſtare pro geſtis ab officiale extra tempus ordinarium, & conſuetum vacationi officii, etiam ſi prorogatio officialis ex nova conceſſione vel aliquo accidenti termini per quem fuit electus, conceſſa fuerit, ut docet Bart. vel alias ejus nomine Nicolaus de Neapolis autor illius lecturæ, *in leg. Titius, ff. de executione tutorum.*

Pro cujus opinione Primò facit † textus *in leg.* 19
Labionem fin. cum leg. ſeqq. ff. de ambitu, & in leg. Lucius, §. Paulus, ff. de adminiſtrat. tutor. ubi fidejuſſor tutoris non tenetur pro eis quæ tutor extra pubertatem ſponte gerit.

Secundò quod regulariter quælibet † fidejuſſio 20
per prorogationem evaneſcit, & reſolvitur, ut *in leg. item quæritur, §. qui impleto, ff. eodem* gloſſa, *in leg.* 2. *Cod. de procurat.* Jaſo *in leg. lecta. n.* 9. *verſic. circa iſtud notabile, ff. ſi certum petatur*, qui ampliat hoc verum eſſe etiam ſi fidejuſſor ſit abſens, & ignorans, ut *in leg. ſi unus, §.* 1. *num.* 1. *verſ. nota ex iſto textu, ff. de pact. & in leg.* 1. *§. & poſt operis, ff. de operat. nov. nuntiat.* ubi in terminis prorogationis loquitur Decius, *in cap. de cauſis n.* 4. *&* 5. & ibi Beroius *n.* 34. *de officio delegat.* Gratus *reſpon.* 126. *n.* 7. *vol.* 1. Gabriel. *in titulo de fidejuſſor. concluſione* 3. *num.* 70. *verſ. quarto limita*, Theſaurus *deciſ. Pedem.* 125. *tota*, Maſcard. *concluſ.* 124. *num.* 15. Rota Roman. *deciſ.* 5. 6. & 7. *num.* 1. Mantic. *de tacit. & ambig. part.* 2. *lib.* 16. *num.* 21.

Tertiò quod prorogatio tantum † operatur inter 21
contrahentes, cæteris verò non intervenientibus præjudicium nullo tempore, ſeu caſu irrogavit ut Doctor. Immol. *conſ.* 12. *verſ. quodam in fine.* Barbacia *conſ.* 31. *vol.* 1. *& conſ.* 15. *vol.* 7. Alexand. *in leg.* 3. *in fin. ff. de damno infecto.*

Quartò quia fidejuſſio † eſt ſtricti juris, ut *in* 22
leg. ſi pignore, & *in leg. ſi fidejuſſor. ff. de fidejuſſ.* Decius *conſ.* 107. *nu.* 2. Burſat. *conſ.* 193. *num.* 4. Sfortia *conſ.* 41. *n.* 45. Menoch. *conſ.* 119. *num.* 6. *& conſ.* 213. *num.* 13. Mantic. ubi *ſuprà dicto lib.* 16. *tit.* 14. *num.* 1. & 2. & prorogatio non ſit in his quæ ſunt ſtricti juris † de tempore ad tempus, 23
ad notata, *in cap.* Petrus & Gregor. *de officio delegati.*

Contraria tamen ſententia ſequentibus fulcitur fundamentis; & primo, quia prorogatio † cujuſ- 24
libet cenſetur facta cum ejuſdem pignoribus, cautionibus, pœnis, cautelis, renuntiationibus, & clauſulis, prout erat in primo termino, docet Neguſantus, *de pignor.* 3. *part. membr.* 6. *part. princ. num.* 13. *verſ. adverte tamen.* Anton. Gabriel. *titul. de delation. concluſ.* 2. *num.* 4. & vulgo jactatur quod prorogatio novum † contractum non fa- 25
cit, ſed tantum profert: Ruinus *conſ.* 101. *num.* 3. & per prorogationem nunquam inducitur novatio, ut *in §. præterea Inſtitut. quibus mod. ſolvit. obligatio.*

Secundò facit quod licitum eſt creditori † abſ- 26
que licentia vel permiſſione fidejuſſoris debitori terminum deſtinatum ſolutioni prorogate, nec ex hoc fidejuſſio liberatur, uti confirmant Hoſtienſ. & Anchar. Imol. & Abb. *in cap. conſtitutus de fidejuſſ.* Bart. *in leg. Lucius, §. Paulus, ff. de adminiſtratione Tutorum*, Alex. *in leg. lecta* ubi Jaſon. 2. *ff. ſi cert. petat*, Vivius *lib.* 2. *commun. opin. opinione* 110. Ceſal. *conſ.* 331. *n.* 26. *vol.* 3. Bertrand. *conſ.* 188. *vol.* 1. *in princ.* Anton. Gabriel. *de fidejuſſ. concluſione* 3. *n.* 1. Marſil. *dicta rubrica de fidejuſſor. num.* 9. Strach. *de decoctoribus, part.* 5. *num.* 1.

Tertiò

27 Tertio quia terminus prorogatus † dicitur, & eſt idem cum termino deſtinato; Felinus, & Cagnol. *in cap. de cauſis de officio delegati*, & in terminis quod per ſimplicem prorogationem termini factam principali non liberentur fidejuſſores, *ex leg. item quæritur, §. qui impleta, ff. de locat.* Dinus *conſ.* 11. quæ talis eſt, Jaſ. *in leg. 2. n. 28. alias, 25. Cod. de judic.* Alex. *conſ. 72. habita opportuna lib. 6.* Socinus *conſ. 21. lib. 1.* Rota *deciſ. 1. de poſit. in antiquis.*

Pro quarum opinionum oppoſitarum diſcordia
28 † ſedanda videndus eſt Pariſius de Puteo, *verbo fidejuſſor. officialium, cap. 1. numero 11.* Antonius Heringius *de fidejuſſor. cap. 2. §. 12. à num. 4.* ubi latiſſimè procedit Pirrus Maurus *eodem tractat. cap. 33. ſectione 1. num. 16.* Cujus verba (quia verè ſcopum attingit) ad litteram pro vera reſolutione referre decrevi ibi: *pro concordia ſic diſtinguas ut etiam ſuprà tetigimus, quod prima opinio quod facta prorogatione, liberentur fidejuſſores procedat, quando fidejuſſores ſunt obligati ad certum præfinitum tempus & limitatum, & dictum tempus eſſet elapſum, nam tunc facta prorogatione, & termini dilatione fidejuſſores non tenentur amplius, & ſic quando ex prorogatione termini augetur obligatio fidejuſſoris, puta, quia eſſet obligatus per duos annos, & prorogaretur ad duos alios annos; nam tali caſu fidejuſſores efficiuntur liberati, Abb.* in dicto cap. 6. conſtitutus, 10. *Jaſ.* in dicta leg. 1. Cod. de judicat. *Decius & Felinus*, in dicto cap. de cauſis, & in cap. præterea de appel. *Alexand.* conſ. 72. libro 6. & conſ. 66. numero 6. lib. 7. *Gratian.* reſponſ. 126. numero 12. vol. 1. & *diximus* ſuprà in hac eadem 2. part. ſect. 3. cap. 2. illat. 2. 3. & 4. & per totam. *Secunda opinio quod per prorogationem & dilationem termini fidejuſſores non liberentur, procedit quando fidejuſſores ſunt ſimpliciter obligati, & ſic quando per prorogationem non augetur obligatio; quia tunc facta prorogatione fidejuſſores non liberantur; quia per talem prorogationem in aliquo non gravantur, & ratio eſt, quia tunc prorogatio eſt facta ad differendam ſolutionem, non autem ad finiendam, & tollendam obligationem, quo caſu per prorogationem nunquam fidejuſſores liberantur*, & iſta diſtinctio eſt communis quam paſſim firmant DD. Specul. *de fidejuſſor. §. 1. numero 19.* Alexand. *dicto conſ. 72. num. 6. & conſ. 66. libro 7.* Socinus *conſ. 21. viſis colum. 4. in fin. lib. 1.* Capel. Tholoſ. *deciſ. 181.* ubi addit. Decius *conſ. 95. in fin. & conſ. 400.* Marſil. *rubr. Cod. num. 89.* Franc. *in cap. 1. de jurejurando in 6.* Guid. Papa, *ſingular. 977. numeri 1.* Abbas *in dicto capite, conſtitutus, num. 11. eodem*, Gratian. *dicto reſponſ. 126. num. 12. lib. 1.* Tiraquellus *de retract. §. 1. gloſſa 7. num. 26. vol. 3.* Felinus *in capite, de cauſis num. 3. verſiculo contrarium tamen*, ibi: *ſecus ſi ſimpliciter fidejuſſoris*, ubi Decius *num. 7.* Bart. *de clauſul. 41. gloſſa 7.* ad notata, quibus etiam adde Stracha *de decoctoribus, part. 5. nu. 1.* Franc. Marc. *deciſ. 539.* Bertrand. *conſ. 188. vol. 2.* Garrocius *de locatione & condemnatione, part. 3. tit. de fidejuſſor. num. 2.* Maſcard. *concl. 4. nu. 12.* qui hanc diſtinctionem communem vocat, ut etiam eam communem appelat Ant. Hering. *de fidejuſſor. cap. 20. §. 12. n. 3.* Et quando prorogatio dicatur augere obligationem ponit Dec. *in dicto cap. de cauſis num. 7.* ut etiam quando prorogatio obligationis fit, tertii prærogativæ præjudicat; advertit Galloſius, *de obligat. camerali. n. 19. 22. 23. & 24.*

Non tamen me fugit aliquos tamen maximæ autoritatis viros auſos fuiſſe hanc communem diſtinctionem impugnare, abſolutè affirmantes fidejuſſores † ad certum, vel limitatum tempus obliga- 29
tos per prorogationem per creditorem debitori factam à fidejuſſoria obligatione nullatenus eximi & liberari; inter quos fuerunt Jaſ. *in leg. lecta num. 9.* Panor. *in dict. cap. de cauſis* ubi Beroius *num. 37. de officio delegati*, quod ipſe hanc opinionem communem eſſe teſtatur Gabriel *de fidejuſſor. col. 3.* Emmanuel Suarez *in Theſaur. commun. opin. littera F. num. 160.* Theſaurus *deciſ. 125.* & hanc æquiorem, veriorem, communiorem, & in via diſputativa ſuſtentabiliorem eſſe inquit Ant. Hering. *in dicto tract. de fidejuſſor. cap. 70. §. 12. n. 4. uſque ad fin.* qui ad ipſa reſpondens contrariis opinionibus, & validis fundamentis, comprobare nititur.

Quid quod tamen non recedas à diſtinctione ſuprà firmata quæ & numero & pondere DD. eam præcedit, & præponderat; quo tamen ordine † de- 30
beant conveniri officiorum eorum nominatores, & fidejuſſores, docet Papinianus, licèt difficili verborum ſenſu, *in leg. Imperator. 11. cum duabus ſeqq. ff. ad municip. & de incol.* quarum verba ſic ſe habent, *Imperator Titius Antoninus*, & *leg. 12.* ita ait: *& ei qui &c.*

Ex quarum legum contextura id in ſummo deducitur: primo loco conveniendos eſſe † Magi- 31
ſtratus, vel officiales quando malè geſſerunt; ſecundò his excuſſis, eorum fidejuſſores; tertio & ultimo nominatores ſeu electores, qua de re utiliter ſatis Joann. Gutierrez *de juramento confirmando, 1. part. cap. 23.* ibi *ex ea limitat. &c.*

Quando verò Magiſtratus † ſeu officialis cui 32
jus dandi tutorem pupillo competebat, vel non dedit, vel non idoneum; tunc primo loco convenitur tutor ſeu curator; ſecundo ejus fidejuſſor, tertio ſubſidiaria actione Magiſtratus & ejus heres, ut poſteriori gradu nominator, ſeu elector, *ut §. ſciendum inſtitut. de ſatiſdat. tutor.* ubi notabiliter D. Richard. videndus.

TRACTATUS

TRACTATUS DE OFFICIALIBUS IN PARTICULARI.

PARS SECUNDA.

CAPUT PRIMUM,

De Prætoribus civitatum eorumque Locum Tenentibus, & Judicibus Ordinariis cujuslibet loci, tam Regiæ Coronæ, quàm privatorum Dominorum, ſeu Baronum.

SUMMARIUM.

1 *Prætorum muneris variæ quas ſortitur, afferuntur nomenclaturæ.*
2 *Prætoris Etymologia traditur*, remiſſivè.
3 *Correctoris, Prætoris aut Præſidis provinciæ nomen in Regno Caſtellæ frequentiùs adaptatur eis qui in civitatibus & villis Regiæ Coronæ præponuntur & conſtituuntur à Rege.*
4 *Correctoris nomen ſatis novum in Hiſpania.*
5 *Correctoris nomen à quo tempore & à quo Rege regnante uſitatum fuerit.*
6 *Correctorum nominatio abſque dubio ad Regem ſpectat.*
7 *Creatio Magiſtratuum vel Judicum inter Regalia conſtituitur.*
8 *Rex Hiſpaniæ nullum cognoſcit Superiorem temporalem, nec Imperatori ſubjacet, & major reputatur in regno ſuo quàm Imperator in Imperio* & n. 9.
10 *Expenditur in propoſito textus*, in leg. 1. tit. 4. part. 3. & leg. 2. tit. 18. eadem part. 3. & leg. tit. 9. lib. 3. recopil. & in leg. 1. & 7. tit. 1
11 *Rex poteſt omnes Magiſtratus ſeu judices vel officiales in civitatibus vel villis ſuæ Regiæ Coronæ ad libitum præponere contra oppidorum voluntatem & civibus eorum reſiſtentibus.*
12 *Correctorem ſeu Prætorem Concilium civitatis poterit nominare in aliquibus caſibus.*
13 *Prætores in urbibus magnis ſolent eſſe equites qui quia legum notitiam vel ſcientiam non profeſſi ſunt ſuos Aſſeſſores habere debent, ſeu potius locum Tenentes.*
14 *Aſſeſſores ſeu locum Tenentes Prætorum qui ſolebant nominari ab ipſis Prætoribus, jam à Regiæ Coronæ Conſiliariis nominantur.*
15 *Aſſeſſores Prætorum non dicuntur judices delegati, ſed ordinarii.*
16 *Aſſeſſores Prætorum quomodo uti debeant officio ſuo, & quæ in eis qualitates concurrere debeant ut ad tale munus eligantur, traditur* remiſſivè.
17 *Judices tantum ordinarii qui vocantur* Alcaldes *in parvis villis Regiæ Coronæ nominantur ab ipſarum Conciliis.*
18 Alcaldes *verbum arabicum cenſetur.*
19 *Judices ordinarii & cæteri officiales in oppidis Dominorum, an ab ipſis Dominis, an vero à Conciliis nominari debeant.*
20 *Judicum creatio ex radice ſeu fonte juriſdictionis provenit.*
21 *Vendita ſeu conceſſa villa, attento jure communi, videtur conceſſa juriſdictio ipſius.*
22 *Vendita ſeu conceſſa villa, attentis legibus Regni Hiſpaniæ, non cenſetur conceſſa juriſdictio, niſi expreſsè caveatur.*
23 *Conceſſa juriſdictione ſimpliciter, an videatur commiſſum merum & miſtum imperium, vel ſimplex tantum juriſdictio.*
24 *Conceſſa juriſdictione territorii, an videatur conceſſa in mari adjacenti territorio*, remiſſivè.
25 *Conceſſa per Regem juriſdictio, videtur tantum conceſſa quoad primam inſtantiam.*
26 *Conceſſio juriſdictionis, quantumvis ſit ampla & exuberans, ſimul cum territorio & Dominio totius oppidi aut villæ, Suprema juriſdictio nunquam cenſetur tributa.*
27 *Juriſdictio Suprema à Rege non poteſt ſeparari &*

ri & impoſſibile eſt quod à Rege abdicetur.

28 *Rex dum concedit alicui Dominium ſeu juriſdictionem omnimodam in aliquo oppido, ſeu jus quod communiter in Hiſpania vocatur* Vaſſalaje *adhuc, vicini illius oppidi, etſi Dominio ſubjaceant omnimodè, tamen Regis vaſſalli dicuntur.*

29 *Vaſſalli Baronum ſemper dicuntur ſubditi Dominio Regis, & tenentur eum defendere contra Barones.*

30 *Poteſtatis Supremæ excepto effectu, in aliis omnibus vicini oppidi condonati alicui quoad Dominium & juriſdictionem, dicuntur vaſſalli dicti Domini.*

31 *Venditionis aut conceſſionis verba inſpicienda ſunt, ut dignoſci poſſit quid conceſſum aut venditum fuerit.*

32 *Juriſdictio an in perpetuum vel ad vitam conceſſa videatur, ad dignoſcendum traditur* remiſſivè.

33 *Juriſdictio an perſonæ vel territorio conceſſa fuerit*, remiſſivè.

34 *Juriſdictionem præſcribi poſſe tam de jure communi, quàm Regio certum eſt.*

35 *Juriſdictio contra Regem immemoriali præſcriptibilis eſt.*

36 *Juriſdictionis præſcriptionem vel immemorialem ad perficiendam, an requiratur ſcientia Regis vel ejus officialium.*

37 *Poteſtas ſeu juriſdictio Suprema Regis omnino impræſcriptibilis eſt.*

38 *Præſcriptio juriſdictionis contra Regem ſit immemorialis, vel tempore 40. annorum cum titulo: at contra Dominos particulares tempore ordinario 10. vel 20. annorum cum ſcientia illius contra quem præſcribitur.*

39 *Signum juriſdictionis eſt creatio officialium.*

40 *Erectio furcæ vel patibuli per mandatum Domini vel ejus officialium, ſignum eſt juriſdictionis conceſſæ vel obtentæ.*

41 *Quod procedit etiamſi per centum annos non fuerit aliquis ſuſpenſus in illa furca.*

42 *Juriſdictio in ſecunda inſtantia, probatur ex eo quod ad aliquem deferantur appellationes.*

43 *Juriſdictionis uſus & exercitium probatur per impoſitionem & exactionem Collectarum ſeu Gabellarum, ſolutionem cenſus factam Domino vel oppido, receptionem decimæ, & Cuſtodiam Civitatis.*

44 *Juriſdictio nunquam probatur ex actibus qui Dominio conveniunt, cum unum ab altero prorſus ſeparatum ſit.*

45 *Juriſdictionis licèt ſint plures actus & per unum probatum, videatur probata tota juriſdictio in univerſum; hoc intelligi tamen debet ſi ille actus ſit univerſalis.*

46 *Juriſdictionis conceſſio quando non eſt aperta & non adeſt titulus, cum agitur de ea interpretanda, extendenda eſt vel coarctanda per uſum & exercitium poſſidentis.*

47 *Baro vel Dominus oppidi in quo ſibi conceſſa fuerit juriſdictio, poterit ſuum judicem qui vulgo* Alcalde mayor *nominatur, conſtituere cujus juriſdictio conceſſa tantum cenſetur in prima inſtantia, non autem in ſecunda, nec in gradu appellationis.*

48 *Juriſdictio in ſecunda inſtantia ſi expreſsè conceſſa fuerit judicibus à Baronibus creatis, quamvis ad eos appellari poſſit, tamen ab ſententia ab eis lata in gradu appellationis, appellatur ad Regiam Curiam.*

49 *Judex, vulgo* Alcalde mayor *appellatus in nihilo major reputatur cæteris judicibus ordinariis, etſi hoc nomine contrarium ſignificare videatur.*

50 *Judices per Dominos ſeu Barones creati in ſuis villis, non poſſunt nominari Correctores, ſicut judices Regis in ejus oppidis.*

51 *Judices à Baronibus nominati non poſſunt multam indicere extrajudicialem in contumaces ſeu rebelles ſuis juſſionibus niſi ob defenſionem ſuæ juriſdictionis & in quantitate trium Solidorum auri.*

52 *Judicibus per Barones conſtitutis non debent perſolvi ſalaria ex burſa communi, ſed ex bonis ipſius Domini.*

53 *Judices vulgo* Alcaldes mayores *nominati à Dominis oppidi non poſſunt ob infirmitatem conſtituere ſuos ſubſtitutos, qui in Hiſpania vocantur*, Tenientes.

54 *Barones ſeu Domini in oppidis in quibus juriſdictionem habent, reputantur ad ſummum ut Prætores ſeu Correctores Regis.*

55 *Baronibus ſeu Dominis oppidorum dum jus ex privilegio ita competit, poterunt judices ab ipſis nominati nominare ſibi ſubſtitutos.*

56 *Prætorum ſeu judicum officia vulgo*, Alcaldes ordinarios, *quia ſunt neceſſaria, nullus poteſt ab eis niſi ob infirmitatem vel aliam rationabilem cauſam excuſationem habere.*

57 *Prætorum ſeu judicum ordinariorum ad officia acceptanda quomodo compellendi ſunt ad ea electi.*

PRætorum munus diverſum in Jure nomenclaturam † ſortitur, nam & Præſes, vel Præfectus, Prætor, ſeu Corrector, vel Reipublicæ Adminiſtrator, ut *in author. de Judicibus in princip.* ubi gloſſ. *verbo adminiſtratoribus qui tali muneri*, deſignantur, & ſolent nuncupari; & hæc nomina ad ſignificandum prædictum munus, ſynonima ſunt, ut colligitur *ex l. 4. & eod. tit. Cod. de officio Rectoris, leg. Jul. Cod. ut omnes Judices tam civiles quàm crimin. leg. de aliment. Cod. de tranſlat.* ibi: *de futuris autem ſine prætore, aut præſidente l. 2. Cod. quibus non objicitur longum tempus præſcriptio*, ibi: *præfectus noſter, leg. de omnibus, & leg. legatus Cæſaris 20. ff. dict. penultima, ff. de offic. Præſidis auth. ut Judices ſine quo ſuffragio.* Hæc autem omnia gloſſ. & ibi Platea *in l. 2. Cod. de decurion.* Bart. Angel. & Alex. *in l. 1. ff. de officio Præſidis*, Montalt. *in repertorio legum Regni verbo Correctores*, & *in l. 1. tit. 4. part. 3.* Avendaño *in cap. 1. Prætorum*, docet Conradus *in templo Judicum lib. 1. cap. 7. & in Curiali brevi, lib. 1. cap. 9.* Caſſan. *in catalog. gloriæ mundi, 7. part. conſiderat. 18.* Petr. Gregor. *3. part. ſyntagmatum juris, lib. 4. cap. 32. n. 3. & ſequenti*, Feneſt. *de Magiſtratibus, cap. 19. & cum barone*, Didacus Perez *in Rubric. tit. 16. lib. 2. ordinament. verbo de los Corregidores*, Etymologiam † cujuſcumque nominis, & in quibus officium Prætoris ſeu correctoris cum aliis Magiſtratibus, docet & latè proſequitur Bobad. *lib. 1. politicor. cap. 2. & n. 3. cum ſeqq.* 1 2

No en autem Correctoris † Prætoris, aut Præſidis Provinciæ, in Regno Caſtellæ frequentius adaptatur eis qui in civitatibus & villis Regiæ Coronæ præponuntur, & conſtituuntur à Rege noſtro, ut *in l. 1. & 3. & 5. art. 5. lib. 3. Recopil.* docet Conradus *in pract. cap. 4.* Bobadill. ubi *ſuprà num. 9. & 11.* & in Hiſpania novum & ſatis 3

moder-

4 modernum † eſt, ſi quidem tempore Regis Alphonſi IX. cognomento ſapientis legum patrii juris conditoris, qui hodie communiter vocantur, *Corregidores* Judices, & vulgo *Alcaldes* cognominabantur, ut *in l.* 1. *Otro ſi Judices, tit.* 4. *& l.* 1. *tit.* 16. *part.* 3. *& l.* 4. *tit.* 24. *eadem part.* ibi: *Pro judicio de Alcalde de alguna Ciudad, o villa* & *in l.* 6. *&* 7. *tit.* 18. *part.* 3. ubi Gregor. Lopez *gloſſ. fin.* & multo poſt, ita fuit obſervatum, ut *in l.*
5 1. *&* 2. *tit.* 22. *l.* 8. *novæ recopil.* & à tempore † tantum Alphonſi XI. hoc nomen Correctoris uſitatum invenio in curiis Legionenſ. civitatis, *Era* 1387. *petit.* 8. & in curiis celebratis ab Henrico II. Burgis, *Era* 1411. *petit.* 4. & a Joanne Rege I. hujus nominis Viruice, *Era* 1487. *petit.* 24. & à Domino Joanne II. in civitate Camorenſ. 1. 4. 32. ex quibus proditæ fuerunt, *l.* 1. *ordinament.* 1. *&* 2. *tit.* 16. *lib.* 2. *hodie l.* 1. *&* 3. *tit.* 9. *lib.* 3. *recopil. lib.* 4. *tit.* 9. *eodem lib.* Et plures de officio & cura Prætorum egerunt, ut videre licet per Caſtill. de Bobadill. ipſe autem & accuratius & latius omnibus, ita ut Hiſpaniæ tanto viro, & hujus rei autore gloriari poſſimus.

6 Nominatio autem iſtorum † Correctorum abſque dubio ad Regem noſtrum ſpectat; licèt enim antiquitus in populo Romano reſideret, ut conſtat, ex Cicerone in Rufum ibi: *Omnes poteſtates, imperia, curationes ab univerſo populo Romano proficiſci convenit*, tamen ad ſedandas ambitiones, quæ in gubernatione mundi, & dignitatibus diſtribuendis, (vel ut aptius dicam) uſurpandis jam vigebant, populus in Auguſtum Cæſarem Imperatorem ſecundum, omne imperium, & poteſtatem tranſtulit, *leg. regia*, quæ ita nuncupatur, vel quod à Romulo expreſſa leg. talis poteſtas fuit conceſſa, vel quod ex tali tranſlatione, ſeu lege lata Regis majeſtas fuerit conceſſa, ut patet ex *l.* 1. *ff. de conſtit. Princip.* exornat latiſſimè Tapia *in dict. l.* 1. qui integrum ſuper ejus interpretatione confecit librum præſertim. *cap.* 1. *noviſſimè*, *ff. de origine juris*, *lib.* 1. *de offic. præfecti prætorio*, *leg.* 1. *ſed hoc ſtatu Cod. de vetere jure*; *ſed & quod Principis inſtantia*, *de jure naturali gent. & civil.* ibi: *Cum lege Regia, quæ de ejus Imperio lata eſt populis eis, & cum in omni imperium ſuum, & poteſtatem tranſtulerit*, 1. ubi Gregor. Lopez verb. *las gentes*, *&* 2. 7. *tit. part.* obſervat Corraſius *lib.* 7. *miſcellaneorum, cap.* 8. Philip. Corneus *conſ.* 1. *vol.* 3. *& conſ.* 177. *vol.* 1. Añar. Ribaldus *in hiſtoria juris civil. lib.* 4. *circa principium*, Conrad. *in templ. Judic. l.* 1. *cap.* 1. *tit. de Imperator. num.* 1. *& ſequent.* Menchac. *lib.* 2. *controv.* Fuſar. Illuſtr. *cap.* 82. *num.* 2. Corr. *in practicis cap.* 1. *num.* 3. Chaſſaneus *in catalog. gloriæ mundi*, *part. conſiderat.* 24. *verſ.* 15. Petrus Gregor. *ſyntagm. juris*, 3. *part. lib.* 47. *cap.* 20. *num.* 5. Parlador. *lib.* 2. *verſ. quotid. cap.* 1. *num.* 5. Mier. *de majorat.* 4. *part. quæſt.* 1. *num.* 46. *& in nova impreſſion. num...* Caſtill. de Bobadill. *lib.* 1. *politicorum*, *cap.* 2. *num.* 15. *& lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 103. *& num.* 152. Maſtrill. *de magiſtratibus*, quæ utique tranſlatio Imperii videtur divino teſtimonio approbata ut habetur Matthæi *cap.* 22. ibi: *Reddite quæ ſunt Cæſaris*, notat Oldrad. *conſ.*

7 Itaque inter regalia conſtituitur † Magiſtratuum vel Judicum Creatio, *l.* 2. *ff. ad l. Juliam de ambitu*, ibi: *Quid ad curiam Principis Magiſtratuum creatio pertinet*, *non ad populi favorem*, & *in cap.* 1. quæ ſint regalia veluti in uſibus ſeudorum ibi poteſtas conſtituendorum Magiſtratuum, ad Juſtitiam explendam, & in ea fundatam habet invictiſſimus Rex noſter ſuam intentionem, & docet Afflictis, *in cap.* 1. *quæ ſunt regalia in uſibus feudorum verſic. poteſtas*, *ex num.* 1. Bald. *in cap.* 1. *in princip. ex num.* 2. *de allodiis*, Alex. *in l.* 1. *n.* 35. *verſic.* Unde dicit Bald. *ff. de jur. omn. Judic.* Albertus Brunus *conſ.* 120. *collat.* 2. *verſ. & ſi Juriſdictio*, & Rex noſter non cognoſcit Superiorem † temporalem nec ſubjacet Imperatori de quo vide quos refert Azeved. *l.* 1. *tit.* 1. *l.* 4. *num.* 16. Et quod major reputetur Rex noſter in Regno quàm Imperator in Imperio eſt textus expreſſus, *in l.* 8. *tit.* 1. *part.* 2. 8

Et hîc inſerere poteris omnia ea quæ adducunt Chroniſtæ Hiſpaniæ in hoc articulo, quod Rex invictiſſimus † noſter non recognoſcit Superiorem, nec Imperatori ſubjacet. 9

Et de jure Regni expreſsè ita cavetur † *in l.* 10 2. *tit.* 4. *part.* 3. *& l.* 2. *tit.* 18. *eadem part.* 3. & *l.* 1. *tit.* 9. *lib.* 3. *recopil.* & *in l.* 1. *&* 7. *tit.* 1. *l.* 4. docet Martinez *in l. tit.* 10. *gloſſ.* 2. *n.* 1. *lib.* 5. Bobadill. ubi *ſuprà n.* 19. *& lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 73. *& num.* 74. Ramirez *de leg. Regia* 23. *num.* 60. Valaſc. *de jur. emphyt. quæſt.* 8. *num.* 21. Corr. *in Regia poſſeſſion.* 2. *part. q.* 9. *uſque ad finem*, Joannes Garcia *de expenſis*, *cap.* 968. Burg. de Paz *in pragm. legum Taur. n.* 32. Maſtrill. ubi *ſuprà*.

Unde Rex ad libitum poteſt omnes † Magiſtratus ſeu Judices, vel officiales in civitatibus vel villis ſuæ Regiæ Coronæ ad libitum præponere contra voluntatem oppidorum, & eorum vicinis reſiſtentibus; quia omnis Juriſdictio in regno iſto ab eo provenit & dimanat tanquam à fonte Juſtitiæ, & *in auth. conſtitutivo*, *quæ de dignitatibus in* 1. Bald. *in cap.* 1. *quis dicatur* Dux, Marchio, ſeu Comes, *in verb. à Principe*, in uſibus ſeudorum, & facit text. *in cap. Dominus*, *diſtincte cap. fundament. in* 1. *de elect. in* 6. Andeiſen *in tit. quæ ſint regalia*, *verb. poteſtas conſtituendorum*, Lucas de Peña *in leg. contra verſ.* 77. *de re milit. lib.* 12. Chaſſaneus *in conſuetud. Burg. rubric.* 8. *in* 3. *verſic. Nunquid in addit. num.* 24. & *in Catalog. gloriæ mundi*, 5. *part. conſiderat.* 24. *verſic.* 15. *&* 71. *& conſiderat.* 30. Petrus Gregor. *dict.* 3. *part. ſyntagm. lib.* 47. *cap.* 2. *num.* 60. *verſic. Proinde & num.* 9. Montalbus *in l.* 50. *tit.* 6. *part.* 1. *verb. frequecas verſic. pro contraria parte*, Avendanus *in cap.* 1. *Prætorum*, Covarruv. *in pract. cap. num.* 9. Matienz. *leg.* 1. *gloſſ.* 21. *num.* 3. *tit.* 10. ibi: *recopil.* Girond. *de gabellis*, 1. *part. num.* 33. *verb. lare alleg.* 80. *tom.* 2. *à num.* 3. *&* 4. 11

Sed in aliquibus caſibus poterit Concilium † civitatis ſeu villæ nominare Correctorem, ſeu Prætorem veluti ſi deceſſerit antequam nominaretur cujus locum Tenens, ſeu Subſtitutus, vel ſi eſſet in loco tam diſtanti ſeu remoto, quod in longo tempore non poſſet facilè adiri aut rogari, aut propter ſuas ingentes & magnas curas & occupationes negligens eſſet in nominando Correctore, ut videre licet per Caſtill. de Bobad. *dict. l.* 1. *politicor. cap. ex rationibus & juribus per eum perpenſis ex num.* 24. *cum ſeqq.* Iſtorum autem Prætorum ſeu Correctorum, conditiones & qualitates tanti muneris, ſeu dignitatis capaces ſint exiſtimentur, ac meritò eligantur & nominentur tradit copiosè & ſatis eruditè Bobadill. *dict. lib.* 1. *cap.* 3. & quomodo ſic nominati uti debent tali munere, tradit, *per totum ſuum tractat.* & omnes alii relati qui de prætura ſcripſere. 12

Hi autem Prætores quandoque (utpote in urbibus magnis) ſolent eſſe equites, qui nec legum ſcientiam nec notitiam profeſſi ſunt vel fuerunt, nec habent; & ideo frequenter debent habere ſuos † 13

Aſſeſſores, vel ut aptius dicam eorum locum in Juſtitiæ adminiſtratione, & litium expeditione tenentes quos hìc pono ſermone vulgari, eodem appellamus nomine nempè *Tenientes* quod jure communi etiam prævisum exiſtit, ut *in authent. de mandatis Principum feſtinatis*, ibi: *etiam Conſiliarium, & quicumque fuerit circa te aſſumere virum optimum & purum undique & contentum his quæ à fiſco dantur, & ſi quis Prætor ſpem auxerit, & non inveneris eum cuſtodientem tibi fidem juſtam illum quidem expelles* & *in auth. conſtit.* 82. ibi: *in noſtris Magiſtratibus omninò ad manus ſint, & aſſeſſores, qui legum placita explicent, & illi illorum ſuppleant occupationes*, & de jure noſtro regio, eſt textus *in l.* 22. *tit.* 9. *part.* 2. ibi: *E para facer bien, eſto bien aſi como conviene debe aver conſigo omnes Savidores, de fuero, e de derecho, que ſe ayuden a librar los pleytos, e con quien aya conſejo ſobre las coſas dudoſas* & *in l.* 10. *tit.* 5. *l.* 3. *recopil.* ibi: *mandamos que quando ſe les fuere prohibidos de los tales officios ſe les mandare, y encargue de nueſtra parte que tomen y tengan conſigo tenientes letrados de ſciencia y experiencia*, & *in l.* 1. 11. *&* 22. *eod. tit.* 5. *& lib.* 3. ibi: *Que ſirvan los officios por ſi miſmos y por ſus officiales ſiendo ellos preſentes*, & *in l.* 4. *tit.* 6. *l.* 3. *tit.* 6. docet Avendanno *de execut. c.* 3. *n.* 1.

Horum autem Aſſeſſorum ſeu locum tenen-
14 tium Correctorum nominatio † ſolebat eſſe curæ, & poteſtati eorum, ut *in l.* 4. ibi: *excoja tit.* 6. *l.* 3. *recopil.* Aviles *in cap.* 4. *Prætor. in princip. Bobad. l.* 1. *politicor. cap.* 12. *n.* 3. Jam verò à Conſiliariis Regiæ Coronæ creatur, ſicut ipſi qui Prætorum aſſeſſores, ſeu locum tenentes Juriſdictionem Ordinariam merum & mixtum Imperium habent, & utique de omnibus cauſis cognoſcere valeant; quia eorum authoritas à lege pendet, ex Chaſſaneo *in Catalog. gloriæ mundi*, 7. *part. conſiderat. poſt principium*, Aviles *in cap.* 4. *Prætorum gloſſ. juxta n.* 2.

15 Nec Judices nec legati dici poſſunt †, ſed Ordinarii dicuntur ut obſervat ex veriori reſolutione Hypolitus Rimin. *& in Rubr. ff. de offic. ejus cui mandata eſt Juriſdictio*, Maranta *de ordine Judiciorum*, 4. *part. diſtinct.* 5. *num.* 18. Covarr. *lib.* 3. *Variar. cap.* 5. *tit. num.* 4. Aviles *in cap. cum Prætorum, cap.* 4. *&* in gloſſa verb. *Juſtitia*, *n.* 5. Avend. *eodem tractat.* 1. *part. c.* 3. *num.* 2. Azeved. *in l.* 10. *tit.* 5. *num.* 1. *&* 2. *in l.* 1. *tit.* 9. *lib.* 3. *recopil.* Cæſar Coſta *lib.* 2. *variar. ambiguitatum, cap.* 7. *&* latius, atque elegantius Petrus Auguſtus Morla, *in Emperio Jur. tit. de juriſdict. omn. Judic. in præludiis num.* 85. qui refert & reſpicit contrariæ opinionis ſequaces.

Et quomodo uti debeant officio ſuo, &
16 quæ † qualitates in eis concurrere debeant ut ad tale munus eligantur, & de plurimis ad eos ſpectantibus videndus eſt Caſtillo Bobad. *dicto lib.* 1. *cap.* 12. *per tot.*

Sed in oppidis & villis parvis Regiæ Coronæ,
17 nominantur vulgo Judices † Ordinarii ab ipſis Conciliis, qui vocantur, *Alcaldes* ut *in l.* 1. *verſic. Otro & lib.* 4. *&* 1. 1. *tit.* 16. *part.* 3. *& lib.* 4. *tit.* 24. *eadem part.* ibi: *Por Judicio cap.* 4. *nu.* 5. *in fin.* Bobad. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 11. *& lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 71. & in eis crimin. ineſt quædam permiſſio & tolerantia Regis ut nomine ſuo Judices eligant & conſtituant, D. Lat. *alleg.* 80. *n.* 1. videndus.

18 Et verbum hoc *Alcaldes* arabicum † arbitror de quo vide Oroſium, Covar. *in theſaur. linguæ Latinæ in dict. verb. Alcaldes.*

In oppidis verò † Dominorum major difficultas 19
eſt & frequenter ſolet controverti, an ab eis an vero à Conciliis nominari debeant Judices hi & cæteri Juſtitiæ officiales.

Et ſanè clarioris intelligentiæ gratia, in hac re, in qua tot lites quotidie oriuntur, aliqua prædeterminanda duxi.

Et primò, quod Judicum † creatio utique pro- 20
venit ex radice ſeu fonte Juriſdictionis, ut notat Albert. Brunus *conſ. feudal.* 171. *verſic. & qui ponere officiales*, Boërius *deciſ.* 152. Avend. *de exequend. mandat. cap.* 13. *verſic. Ex quo ſolet* Nar. *de Juriſdiction. part.* 1. *cap.* 41. *num.* 4. qui ait Barones in terris habere poteſtatem creandi Magiſtratus ſi habent Juriſdictionem à Rege; Maſtrill. *l.* 4. *de Magiſtratib. c.* 17. *num.* 1. ubi *num.* 2. probat quod creare officiales fructus eſſe Juriſdictionis, & *num.* 4. quod immo officialium creatio eſt ipſa Juriſdictio, quia conſiſtit in eis creandis ex Bald. *in tit. de pace Juramento firmanda*, uſque ad *num.* 4. Gregor. Lopez *in l.* 2. *tit.* 4. *part.* 3. *gloſſ. Eſtos tales.* Molin. *de Hiſpan. primogen. l.* 1. *cap.* 25. *numer.* 1. Matienz. *in l.* 1. *tit.* 10. *lib.* 5. *novæ recopil.* gloſſ. 21. *num.* 1. Bobadill. *l.* 1. *politicor. cap.* 2. & *n.* 19. *littera O.* Chaſſaneus *conſ.* 43. *n.* 5. Molde Medrane *in allegatione de vic. Regis Aragonis*, 1. *part. n.* 9. Petrus Ludovicus Martinez *in allegat. contraria n.* 224.

Secundò præmitto, quod vendita, ſeu con- 21
ceſſa † villa, ſeu oppido, in dubio, attento Jure communi, videbatur conceſſa Juriſdictio ex Bart. *in l.* 1. *cum urbem per text.* ibi: *ff. de offic. præfecti urbi & ff. in l. inter, ff. de acquirendo rer. Dominio* Angel. *in l.* 1. §. *qui mandatam, ff. de offic. ejus cui mandata eſt Juriſdictio*, Bald. *in l. ff. de rer. diviſione, numer.* 43. *&* in *cap.* 1. *de capitan. qui cui vend. in uſibus feud. & l.* 5. *ff. de Judic.* Jaſ. ibi: *& conſ.* 42. *col. in volum.* 1. Boërius *dec.* 227. *n.* 8. *&* 9. Avend. *in cap.* 5. *Prætor. num.* 10. Duar. *allegat.* 6. *num.* 9. *&* nu. 15. Gregor. Lopez *in nu.* 68. *verb. Tal Villa. tit.* 18. *part.* 3. Covarr. *in practic. cap.* 1. *num.* 10. Martinez *in l.* 1. *tit.* 10. *l.* 5. *recopil. gloſſ.* 21. *n.* 24. Conrad. *in templ. judicum l.* 1. *c.* 14. *verb. juriſdictionis concedit, n.* 5. Mieres *de majorat.* 4. *p. q.* 20. *num.* 19.

Verum ex legibus Regni conceſſa † villa ſeu 22
oppido, non videtur conceſſa Juriſdictio, niſi expreſsè caveatur, quod deduxi, *ex l.* 9. *tit.* 4. *part.* 5. *&* 1. 5. *tit.* 15. *part.* 2. *&* 1. 12. *part. eadem, tit.* 1. & expreſſius *in l.* 1. *tit.* 10. *lib.* 5. *recop.* ibi: *Pero ſi en los privilegios y mercedes que aſi ſe hubieren echo à nueſtros ſubditos y naturales de villas y lugares no ſe dixere expreſamente, que ſe leſda en ellos la Juſticia ſino que les dona, da, y enagena la Villa y Lugar con que reſerva para ſi, en ella el Rey la Juſticia, ſi el ſennor en la Tal Villa, o Lugar la menguare, o dixere que la da, o dona, con que no entre en ella, o Lugar, Merino, ni Alcalde ni ſayon, ni official por que de las tales palabras, y de cada una de ellas pareze que reſulta la intencion del Rey aver ſido de donar, dar, e enagenar la Juſticia, tenemos por bien que aquel aquien fueſſe dada, o donada la Tal Villa, o Lugar con las dichas palabras o cada una dellas, aya la dicha Juſticia ſi uſo della. Yſi por el dicho privilegio, o merced no ſe dixeren las dichas palabras, o alguna dellas, pero dixere otras, conviene a ſaver que le da, dona, o enagena la Villa o Lugar enteramente no retiniendo para ſi alguna coſa, o que lo da en todo poderio de Sennorio real;*

como

como al Sennorio real pertenenze; queremos y mandamos que aya por ella Juſticia, ſi deſpues de tal privilegio, o merced uſo de ella continuadamente por tiempo de quarenta annos no ſiendo en el dicho tiempo echa interrupcion civil o natural por nos o por otro en nueſtro nombre, y ſi en los tales privilegios, Cartas, o mercedes no fueren pueſtas las dichas palabras, ſino otras, que le da, y dona la Tal Villa, o Lugar con todos ſus derechos, que en el, y en ſus terminos el Rey ha, y debe aver en qualquier manera entienda ſe que no le da la Juſticia por las dichas palabras ſalvo ſolamente las rentas y derechos de la heredad, y calumnias, y las heredades que el Rey tubiere en la Villa, o Lugar. Quod ita obſervavit Matienz. *in dict. l. 1. gloſſ. 21. num. 26. cum ſeqq.* Villalob. *in antinom. lib. 1. num. 161.* Oland. *in concord. antinom. lib. 1. num. 86.* Greg. Lopez *in l. 12. verb. ſingulos privilegios tit. 1. part. 2.* Gutierrez *in lib. 2. pract. quæſt. 131.* Azeved. *in dict. l. 1. tit. 10. lib. 5. recopil. numero 34. in verb. Salvo ſolamente*, & quibus verbis videatur conceſſa Juriſdictio, vide, *dicta in leg. Imperium, ff. de juriſdict. omnium Judic.* & Azeved. *in dict. l. 1. recopil. per text.* ibi: *corredi de la Juriſdicion civil y criminal, n. 28. &* ibi: *Aya la dicha Juſticia*; Matienz. ibi: *in dict. l. gloſſ. 7.*

23 & an conceſſa † Juriſdictione ſimpliciter videatur commiſſum merum, & miſtum Imperium, vel ſimplex tantum Juriſdictio conſule Felinum, *in cap. quoad ſedem, n. 4. de offic. Ordin.* Matth. de Afflictis, *in prælud. conſtitut. Siciliæ, quæſt. 6. n. 4. & lib. 1. rubric. 47. num. 13.* Didacum Perez *in l. 1. tit. 1. lib. 3. ordinament. col. 4. fol. 756.* Et quidem

24 ſi concedatur Juriſdictio † territorii utrum videatur conceſſa in mari adjacenti territorio diſputat Ruin. *conſ. 28. n. fin. vol. 1.* Marian. Frecia. *in tranſlat. de ſubfeudis baron. tit. quis dicatur Marchio, n. 3. & ſequenti*, Caſtill. de Bobadill. *lib. 2. cap. 6. num. 217.*

25 Et in dubio conceſſa per Regem † Juriſdictio alibi videtur conceſſa tantum quoad primam inſtantiam, ut ſimul cum Judicibus ordinariis à populo nominatis, poſſit conſtituere ſuum Judicem, qui cum eis poſſit, ut vulgo dicimus, cognoſcere de cauſis, *a prevencion*, non verò in gradu appellationis, quod latiùs proſequendum eſt; ut per Bobadill. *dict. lib. 2. cap. 16. ex num. 77.*

Illud tamen advertere non omittam, quod

26 quantumvis Juriſdictionis conceſſio † ſit ampla & exuberans ſimul cum territorio, & dominio totius oppidi aut villæ ſuprema Juriſdictio nunquam cenſetur tributa, eſt textus expreſſus *in dict. l. 1. tit. 4. recopil.* ibi: *Que ninguno ſea oſado de eſtorvar ni impedir en los lugares de Sennorio la Juriſdiction ſuprema que tenemos*, tradit Covarr. *in pract. cap. 4. in princip. & in repetit. cap. 1. quamvis poſtum. 2. part. ex n. 4. de pactis in 60.* Non enim poteſt hæc Juriſdi-

27 ctio † à Rege ſeparari, ut radius ſolis ab ipſo ſole, ita enim magnitudini, & autoritati ejus inhæret, ut *l. 9. tit. 13. partit. 2.* docet Gregor. *& in l. 8. verbo aquien tit. 13. part. 2.* & impoſſibile eſt quod à Rege abdicetur, ut affirmat Bald. relatus per Afflictum *dict. rubric. 47. n. 6.* Roland. à Valle *conſ. 1. n. 134. vol. 24.* Grammatic. *conſ. 28. &* Avendan. *in cap. 5. Prætor. n. 2. l. 1.* Covarr. ubi *ſuprà n. 1.* Alvarus Valaſc. *in tract. de jure emphyt. quæſt. 8. n. 31.* Aviles *in cap. 1. Prætor gloſſ. 1. nu. 3.* Unde ſuperflua & fruſtranea ſunt aliquarum conceſſionum verba in quibus ſuprema Juriſdictio reſervatur; nec enim hac obſervatione opus erat, ut *in l. 5. ad finem, tit. 5. part. 1.* ubi Gregor. verb. *dixeſſe* Avend. *in cap. 5. Rector. n. 2. l. 1.* Ex quo & illud provenit, quod quando Rex noſter concedit † alicui Dominium, & juriſdictionem om- 28
nimodam, in aliquo oppido, ſeu villa, ſeu jus quod communiter in Hiſpania vocamus *Vaſallaje* adhuc vicini illius oppidi etſi Dominio omnimodè ſubjaceant, tamen dicuntur Regis vaſſalli, ut notat Ludovic. Molin. *l. 11. de Hiſpaniar. primog. c. 13. n. 47. & 48.* Parlad. *different. 19. n. 4. tit. 3.* Covarr. *in pract. c. 4. n. 3.* Caved. *deciſ. 106. n. 1. 2. part.* præter ſuperioritatem, quæ ſemper reſidet, & manet in Rege, ex Bald. *conſ. 333. l. 1. & in rubr. cap. de rer. diviſion. n. 1. & in l. 2. n. 39. Cod. de ſervitut.* Afflict. *dec. 165. n. 10.* Caved. *dec. 40. n. 2. part. 2.* Menoch. *de recuperand. poſſeſſion. remed. 1. n. 3.* adeoque vaſſalli Baronum † ſemper dicuntur ſub- 29
diti Dominio Regis, & tenentur eum defendere contra ipſum Baronem.

Sed præter effectus ſuprem æ poteſtatis † in 30
omnibus aliis, vicini Oppidi condonati alicui quoad Dominium & Juriſdictionem vaſſalli dicuntur prædicti Domini, & in quibus conſiſtat hoc munus vaſſallagii, decidit text. *in l. 2. & in l. 4. & 5. tit. 15. part. 4. & de origine ejus*, videndus eſt Andreas de Sern. *in præludiis feudal. lib. collat. 9. q. 4.* Caccialup. *in cap. 1. de feudor. cognition.* Marin. Frecia *in tract. de ſubfeud. Baronum, l. 1. in princip. n. 1. & ſequent. part. 3.* Uldaric. Zatius *cap. 51. tom. feudal. in princip. & in l. 2. verſic. Curias.* Pirrus *in conſuetudinibus Aureliæ tit. de feudis in princip.* Claudius *in tract. de re militar. l. 9. c. 20.* Uvalſan. *l. 1. commentarior. hiſtoriæ Romanæ*, Franciſcus Conanus *l. 1. commentar. tit. de bon. libertor. fol. 172.* Caſtil. de Bobad. *l. 1. c. 166. ex n. 14.*

Tertiò præmitto quod principaliter & primo loco privilegii † ſeu venditionis aut conceſſionis 31
verba, ut dignoſci poſſit quid fuerit conceſſum aut venditum, inſpicienda ſunt, ut *in cap. porrò & in cap. recipimus & in cap. ex tenore, de privilegiis*, Baldus *in præludiis feudalibus, n. 47 & in l. quoties, Cod. de ſuis & legitimis hæredibus.*

Et in dubio an videatur conceſſa † Juriſdictio in 32
perpetuum vel ad vitam differit Bonifacius *in peregrina legum practicar. verb. Juriſdictio quæſt. 1.* ubi rejicit opinionem Bartholi, *in l. pater. ff. deſerut*: Et an videatur conceſſa territorio, ſeu perſonæ diſputat Boërius *deciſ. 227. numer. 17.* Si autem obſcura fuerit vel dubia ex uſu & obſervantia utique extendi vel coarctari debet privilegium, venditio ſeu conceſſio, ut in propoſito decidit mirabilis, & ſingularis text. *in dict. l. 1. tit. 10. lib. 5. novæ recopill.* ibi: *Pero ſi en los privilegios y mercedes, que aſi ſe hubieren echo, e hicieren a nueſtros ſubditos de Villas, y Lugares naticiales no ſe les dixere expreſſamente que ſe les da en ella la Juſticia, ſi no que les da, dona, y enagena la villa y Lugar en que reſerva, paraſi en ella el Rey la Juſticia, ſi el ſennor en la tal villa o lugar, lo menguare, o dixere que la da con que no entren en el Lugar Merino, ni Alcalde, ni ſayon, ni official por que de las tales palabras y de cada una de ellas reſulta y la intencion del Rey averſido de dar, donar o enagenar la Juſticia; tenemos por bien, que aquel aquien fue dada, o demandada la tal villa o lugar con las dichas palabras a cada uno dellos y a la dicha Juſticia, ſi uſo della:* ibi Matienz. *in verb. uſo della*, differit quod tempus ſufficiat, † & ſanè ex alia & diverſa ratione 33
quam ipſe denotat, exiſtimo indiſtinctè ſufficere

dicendum, quandoquidem hic de interpretatione privilegii agatur ut *in cap. cum dilectus de conſuetudine*, ubi Antonius de Butrio & Abb. *num.* 7. ſingulariter Paulus de Caſtro *conſ.* 47. *num.* 44. *lib.* 1. *text. in l.* 4. quæ incipit *expaladinar. tit.* 33. *part.* 7. & plures refert Molin. *lib.* 2. *de Hiſpaniar. primogen. cap.* 6. *num.* 57. & conducunt quæ in jure noſtro paſſim de obſervantia ſub ſecretas inveniuntur, ſecundum DD. quos retuli & congeſſi, *in tractatu de paſcuis & jure paſcendi, cap.* 1. *num.* 28. & vide Gratian. *diſput.* 655. *num.* 62. 675. *n.* 32. & 716. *num.* 20. & 756. *num.* 25. ubi talis obſervantia non indiget præſcriptione.

34 Nam Juriſdictionem præſcribi † poſſe tam de jure communi quàm Regio nullus ambigere poteſt, ut docet Bart. *in lib.* 1. *Denique, ff. de aqua quotidiana & æſtiva*, ubi Immola & Romanus, Oldradus, *conſ.* 254. Bart. Alberic. & Jaſ. *in l. Imperium, ff. de Juriſdict. omnium Judic.* Bald. *de præſcript.* 5. *verſ. partis principalis quæſt.* 3. Covarr. *reg. poſſeſſ.* 2. *part. in principio*, Matienz. *in dict. l.* 10. *gloſſ.* 10. *à num.* 2. Et poſſunt in propoſitum expendi textus *in l. veros Cod. de diverſis officiis lib.* 1. & *in cap. irrefragabili verſ. exceſſus de offic. ordinarii* & *in auth. de defenſorib. civitatum in jusjurand.* & eſt text. formalis, *in l.* 1. *tit.* 15. *lib.* 1. *novæ recopill.* ibi: *Por que algunos en nueſtros Reynos tienen y poſſeen algunas Ciudades, y lugares, y villas, y Juriſdictiones civiles y criminales ſin tener para ello titulo nueſtro ni de los Reyes nueſtros Anteceſſores, y ſea duda ſi lo dicho ſe puede adquirir contra nos y contra nueſtra Corona, por algun tiempo, ordonamos y mandamos que la poſſeſſion immemorial probando ſe ſegun y como, y con las calidades que la ley de toro requiere, que es la ley primera*, tit. 7. lib. 5. de eſte lib. *baſta para adquirir contra nos y nueſtros ſucceſſores qualeſquier Ciudades, Villas y lugares, y Juriſdictiones civiles, y criminales y qualeſquier coſa y parte de ella con las coſtas a el ſennorio y Juriſdiction annexas y pertenecientes*; &c.

35 Itaque Juriſdictio † contra Regem noſtrum immemoriali præſcriptibilis eſt abſque titulo, cum in ea ſupponitur ut latè dixi, *in tract. de paſcuis, cap.* 17. *num.* 7. & ita intelligit Covarr. *in regula poſſeſſor.* 2. *p. verſ.* 3. *numero* 5. *de rer. Juriſdiction. in* 6. Didacus Perez *in lib.* 6. *tit.* 13. *lib.* 3. *ordinament. gloſſ.* 1. Avend. *in cap.* 1. *prator. n.* 19. *in princip.* 1. *part.* & idem procedit ſi cum titulo adeſſet quadragenaria poſſeſſio, ut advertit Palac. Rub. *in repetit. cap.* 1. *per veras cap.* 3. *verſ. ſed eſt pulchra dubitatio, n.* 43. Covarr. ubi *proximè, n.* 3. & conducunt, quæ tradit Ludov. Molin. *dict. lib.* 2. *de Hiſpan. primog. cap.* 6. ubi ait quadragenariam poſſeſſionem cum titulo immemorabili præſcriptionem æqualem eſſe, & eandem vim obtinere; & allegat textum *in cap. cum perſona, verſ. quid ſi tales de privileg. lib.* 6. ubi ait probandam exemptionem ab ordinario, in quâ jus commune reſiſtit præſcribenti; & per conſequens requirebatur tempus immemorabile, ſufficit quadraginta annorum poſſeſſio cum titulo, per quem textus ita obſervant Archidiaconus, Joannes Andreas D. Dominicus Franciſcus, & conſequenter ſcribentes: & arridere videtur text. *in cap.* 1. juncta gloſſa verb. *legitimè de præſcription. in* 6. ubi communiter notatur, & *in l. fin. Cod. de fund. patrimonialib.* 10. & in terminis expreſſis Joannes Gutierrez *lib.* 1. *pract. q.* 85. & 86. ubi an ad
36 hanc præſcriptionem vel immemorabilem † perficiendam requiratur ſcientia Regis vel ejus officialium, & quomodo præſcriptio hæc interrumpatur? vide quæ dixi, *in tractatu de paſcuis ad cap.* 17. & *cap.* 20. & *cap.* 21.

Hoc autem debet intelligi de Juriſdictione ordinaria † tam civili quàm criminali mero & mixto imperio, non verò de Suprema poteſtate, quæ 37
proriſus contra invictiſſimum Regem noſtrum impræſcriptibilis eſt, ut expreſsè cavetur, *in l.* 1. *tit.* 15. *lib.* 4. *recopil. pero la Juriſdiction civil o criminal ſupremaque los Reyes an per mayoria o poderio real, que es de la facer y cumplir, donde los otros ſennores y Jueces la amenguaren; declaramos que eſta no ſe pueda ganar ni præſcribir par el dicho tiempo, ni por otro alguno:* ubi Azeved. *n.* 36. & 37. & docet latius Joannes Gutierr. *l.* 1. *practicar. q.* 88. *per tot.* Bobad. *lib.* 2. *politicor. c.* 10. *n.* 43. ubi reſpondet & ſatisfacit.

Illud tamen quod ſuprà firmavimus nempè Juriſdictionem † ordinariam immemorabili tempore vel 38
40. annis cum titulo præſcribi, intellige id procedere contra Regem; contra Dominos verò particulares, tempore ordinario, 10. vel 20. annorum cum ſcientia illius contra quem præſcribitur, procedit, ut obſervat Avendan. *in cap.* 1. *Prator. lib.* 1. *num.* 21. *verſ.* 6. *deducitur*, Antonius de Padill. *in l.* 1. *nu.* 53. *Cod. de ſervitutib. & aqua*, Salced. *in reg.* 397. Covarr. *in dict. regul. poſſeſſor.* 1. *part. verſ.* 3. *num.* 5. Matienz. *in dict. l. tit.* 10. *gloſſ.* 19. *n.* 5. *in fin.* Palacios Rub. ubi *ſuprà n.* 48. Azeved. *in dict. l.* 1. *tit.* 15. *lib.* 4. *n.* 4. Gutier. *dict. lib.* 1. *quæſt.* 87. ubi adducit in propoſitum deciſionem Nicolai Boërii 246. ubi concludit, illud omne quod contra regem non præſcribitur minori tempore quàm 40. annis, contra inferiores minore tempore, hoc eſt ordinario acquiri, Bobad. *dict. lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 204. & *lib.* 5. *cap.* 10. *n.* 15.

Quartò præmitto quod plura ſunt Juriſdictionis ſigna ex quibus cognoſci poſſunt vel donatam, vel præſcriptam eſſe, ut vel titulus interpretetur, vel quid præſcriptum fuerit percipiatur.

Et primum Juriſdictionis ſignum erit Judicum † creatio & nominatio, & officialium conſtitu- 39
tio ut *ſuprà* diximus *numero*, ex Juribus, & rationibus ibi perpenſis.

Sed hìc jam illud in propoſito dignum diſputatione ſe offert & in praxi crebrò occurrit, utrum Domini oppidorum, ex eo quod conſtet per inſtrumenta vel teſtium depoſitiones confirmaſſe nominationes ſeu electiones officialium ab oppido factas, videantur Juriſdictionem in populo habere eam ſibi donatam, vel quoquo modo ab eis acquiſitam, cujus quæſtionis reſolutionem, & utriuſque partis fundamenta videbis *in capite.*

Rurſus Juriſdictionis conceſſæ, † condonatæ 40
vel obtentæ ſignum erit quod mandato Domini ſeu ſuorum officialium furca vel aliud patibulum fuerit erectum, *l. capitalium, §. famoſos, ff. de pœnis*, ut ait Bald. *in l. de arboribus, §. de illo*, ubi gloſſ. & Flori. *ff. de uſufruct. idem*, Bald. *in c.* 1. *collat.* 5. *quid ſit inveſtitura in uſibus feudorum*, Decius *conſ.* 249. *in princip.* Oldrad. *conſ.* 161. *incipit thema tale eſt*, Albert. Brun. *conſ.* 34. *num.* 16. *inter conceſſa feudalia.* Chaſſaneus *in conſuetud. Burg. tit. de Juſtitiis, & Proceſſ. §. 8. verſic. ſegnes, num.* 2. Covarr. *lib.* 4. *variar. cap.* 5. *n. fin.* Bobad. *dict. lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 205. quod procedit etiam ſi per † centum annos non fuerit 41
aliquis ſuſpenſus in illa furca vel patibulo cum

caſus

caſus non ſe obtulerit, ut obſervant Bald. & Florian. *in dict. §. de illo.* Maſcard. *concl.* 946. *de probat. vol.* 2. & facit in propoſitum doctrina Bartoli, *in illis, Cod. de decurionibus, lib.* nempè quod habens eligendi jus illud non amittat ſi ſteterit per centum annos quod non elegerit, quia non expediebat. Et quod officiales alicujus oppidi attulerunt in territorio vel termino ſuper quo contendunt virgam juſtitiæ erectam licèt de aliquo caſu, quia non contingit, non cognoverint, ſignum etiam erit juriſdictionis, cujus rei originem tradit Chaſſaneus *in catalog. gloriæ mundi*, 1. *part. conſiderat.* 39. *concl.* 6. Guillelmus Rub. *de Juſt. cap.* 3. *in princip.* Petr Greg. 3. *part. ſyntagmat. Juris. lib.* 47. *cap.* 25. *num.* 5. Bobad. *lib.* 3. *politic. cap.* 2. *n.* 11. *&* 12. cum tamen introire cum virga erecta per territorium alienum ſit prohibitum, ut *in l. ſi cohortales, & in l. nullus & in l. fin. Cod. de cohortal. lib.* 12. *l.* 1. *Cod. de apparatib. Præfecti Annonæ eodem lib.* 1. *Cod. de diverſ. offic.* Bobad. *lib.* 1. *politicor. cap.* 13. *num. fin.*

42 Præterea † Juriſdictio in ſecunda inſtantia ſecus ſuperioritas, probatur ex eo quod ad aliquem deferantur appellationes, ut *in cap. ſi duobus, §. denique de appellat.* Albanus *conſ.* 62. *n.* 8. *& conſ.* 64. *nu.* 8. Cravet. *conſ.* 209. *n.* 9. *cum ſeqq.* & facit text. *l. à proconſulibus & in l. percipimus, Cod. de appellat. in* 6.

Deinde & per impoſitionem & exactionem
43 † collectarum ſive gabellarum, & ſolutionem cenſus factam Domino vel oppido contentis de Juriſdictione & autoritate text. *in authentico quibus modis naturales efficiantur*, ſicut tradit Bald. *in l.* 3. *in text.* ibi: *cenſeatur, Cod. de naturalibus liberis & in l. data opera col.* 19. *circa medium verſic. item bona ratio eſt quia videt, Cod. qui accuſare non poſſunt*, Marſilius *in Rubr. Cod. de probat. num.* 276. Socin. Senior *conſ.* 187. *col.* 4. *n.* 15. *vol.* 2. Ruin. *conſ.* 2. *n.* 4. *vol.* 4. & idem per receptionem decimæ & Jaſon. *conſ.* 166. *n.* 2. *vol.* 4. Albanus *conſ.* 62. *cum duobus ſequentibus.* Albericus Brunus *conſ.* 34. *n.* 16. inter conceſſa feudalia & per cuſtodiam civitatis probatur Juriſdictionis uſus, & exercitium ex Natta *conſ.* 672. *nu.* 1. *cum ſeqq. vol.* 4. & per alia ſigna de quibus per Maſcard. *dict. conſ.* 446. Bobad. ubi *ſuprà Tuſchum F.*

44 Illud tamen adverte quod ex actibus † qui Dominio conveniunt nunquam Juriſdictio probatur, cum unum ab altero prorſus ſeparatum ſit, ut dixi, & pluribus comprobavi, *in tractat. de paſcuis, cap.* 9. *num.* 15.

Quintò præmitto quod, licèt plures ſint actus
45 † Juriſdictionis, & per unum probatum videatur probata tota Juriſdictio in univerſum, ut tradit Panormitan. *conſ.* 71. *n.* 3. *lib.* 1. Fel. *in cap. auditis num.* 19. *de præſcript.* Alban. *conſ.* 34. *num.* 2. *& conſ.* 64. *num.* 19. *&* 79. Capell. Toloſanus *quæſt.* 322. Item fuit quæſitum an præſcribens, Vantius, *de militar. titulo qualiter ſententia & proceſſus*, tamen hoc intelligi debet ſi ille actus ſit univerſalis, & denotat animum poſſidentis fuiſſe univerſaliter poſſidere; ut advertit Abbas & Albanus ubi *ſuprà.*

Nam aliàs regulariter cum non adeſt titulus, &
46 conceſſio † aperta, & agatur de ea interpretanda, extendenda vel coarctanda in dubio per uſum & exercitium poſſidentis, & præſumptio, ac Juris diſpoſitio aſſiſtit pro Rege, quod Dominus Baro aut villa oſtenderit ſe poſſediſſe, illud tantum utile habebit non amplius, quia tantum præſcriptum quantum poſſeſſum, ut *in l.* 1. *§. fin. ff. dict. item actuque privato.* Unde in aliquibus Domini ſeu Barones habent tantum Juriſdictionem criminalem, in aliis civilem, in aliis per vicos, in aliis Jus tantum conſtituendi unum officialem, prout vel illis fuit condonatum à Rege vel ab eis præſcriptum.

Ex quibus præludiis ſeu obſervationibus facilè conjicere potes quando Judicum ordinariorum aut aliorum officialium creatio, in oppidis ſeu villis Dominorum & Baronum ad eos ſpectet vel ad concilia ipſorum oppidorum, nec ullo caſu poterunt cognoſcere de ſententiis latis, à judicibus ordinariis in caſibus menſæ, vel reſtitutionem hæreditatum ruptarum, quæ paſtui pecorum debeant ſervire, ut contendit Bobad. *dict. cap.* 16. *num.* 94. *l. A, & lit. P.*

Dominus oppidi & Baro in oppido in quo ſibi fuerit conceſſa Juriſdictio quæ ſemper ſibi videtur conceſſa in prima † inſtantia, poterit ſuum 47
Judicem, quem vulgo, *Alcalde mayor* vocamus, conſtituere & nominare, cujus Juriſdictio cenſetur accumulativè & ad prærentionem, ei cum cæteris Judicibus à populo nominatis conceſſa, non autem in gradu appellationis, nec in ſecunda inſtantia ex Angelo, *lib.* 1. *§. qui mandatam, ff. de offic. ejus cui mand. eſt Juriſdictio.* Alberic. Brun. *conſ.* 202. Roland. *conſ.* 4. *&* 6. *&* 41. & melius & accuratius *conſ.* 75. *n.* 15. *vol.* 3. Oldrad. *conſ.* 161. incipit *thema tale eſt*, Martin. Tretia *in tractatu de ſubfeudis Baron. l.* 2. *verſic. Decima tertia, n.* 5. *&* 6. Capit. *dec.* 27. Bobadill. *dict. l.* 2. *c.* 16. *n.* 76. Niſi expreſſè eis fuerit indulta & per privilegium acquiſita, ut *ſuprà* diximus.

Quinimo ſi eis expreſsè fuerit conceſſa † Juriſ- 48
dictio in ſecunda inſtantia, quamvis ad eos poſſit appellari, tamen ab ſententia ab eis lata in gradu appellationis utique appellatur ad Regiam Curiam, in qua etiam ſi ſit juſta revocatur ex defectu Juriſdictionis, & percipitur illud quod in ea fuerat deciſum, & concipitur in hæc verba *fallamus.*

Unde talis Judex vulgo † *Alcalde mayor* etſi 49
hoc nomine contrarium ſignificari videatur, in nihilo major reputatur cæteris Judicibus ordinariis ex Franc. Marc. *dec.* 72. *n.* 3. *cum ſeqq. volum.* 1. Camillo Plavio *in l.* 1. *verb. delegatum n.* 20. *ff. de offic. ejus cui mandata eſt Juriſdictio*, Corraſio *lib.* 3. *miſcellan. cap.* 19. Roland. *conſ.* 12. *leg. etenim num.* 10. *vol.* 2. nec poterit procedere contra aliquem Judicem ordinarium ex nominatis à populo vel eum capere ex lege nam & magiſtratus, *ff. de arbitris n.* 157.

Nec poſſunt nominari Correctores † ſicut Ju- 50
dices Regis ſuarum Villarum & civitatum ex Bald. *in* 2. *Cod. de ducat. in fin. lib.* 10. *etenim l. non dubium n.* 10. *verſic. Sed Petrus*, & Petrus *Cod. de legib. & in l. & hoc Tiberius Cæſar. de hæredib. inſtit. Ægid. Papæ diviſ.* 43. Chaſſaneus *in Catalog. gloriæ mundi*, 7. *part. conſiderat.* 9. *&* 5. *part. conſiderat.* 24. *caſu* 17. Avil. *in cap.* 2. *Prætor.* gloſſ. verb. *hæredit. n.* 9. Unde privilegio ſpeciali Comes de Lemus ſuum Judicem, qui reſidet in villa de Monforte poteſt nominare Correctorem, ut ita intellexiſſe, & ab aliquibus præceptiſſe teſtatur Caſtill. de Bobadill. *dict. cap.* 16. *num.* 48.

Nec poſſunt indicere † multam extrajudicia- 51
lem in contumaces, aut rebelles ſuis præceptis & Juriſdictionibus aut juſſionibus, niſi ob defenſionem ſuæ Juriſdictionis, & in quantitate trium Solidorum Auri, *l. eos Cod. de mod. multarum l.* 2. *Cod. de ſportulis* notat Angel. *in l.* 1. *ff. ſi quis ſit in Jus vocatus non terret*, Abb. *in cap. de cauſ.*

num. 12. qui dicit communem de officio legati, DD. *in l.* 1. *ff. ſi quis jus dicenti non obtemperat.* & iſti tres Solidi auri idem important, quod tres Caſtellani ex Covarr. *lib.* 1. *variar. cap.* 11. *num.* 3. *in princip. & de veteris nummi poteſtate, cap.*
52 3. *in princip. num.* 3. *in fin.* Et Salaria † eis debita non debent perſolvi ex burſa communi, & ex bonis populi, ſed ex bonis ipſius Domini ſeu Baronis, ut notat Avend. *in cap.* 10. *Prætorum, conſ.* 5. quod diverſum eſt in ſalariis Judicum Regis quæ ex bonis propriis ipſius oppidi aut villæ perſolvitur, quæ ſi deſint fit collecta inter vicinos ſtatus plebeiorum, Bobad. *dict. cap.* 16. *n.* 150. & *tit.* 4. *lib.* 6. *n.* 9.

53 Iſti autem Judices † vulgo, *Alcaldes mayores* nominati à Domino oppidi ſeu Barone non poſſunt conſtituere ſuos Subſtitutos (quos in Hiſpania vocamus *Tenientes*) ob infirmitatem, *l. ob ſententiam, ut in lib.* 6. *tit.* 5. *lib.* 3. *ad l.* 4. *tit.* 9. *lib.* 3. *recopill.* Cevallos *quæſt.* 42. *commun. contra comm.* ibi: *y que no ſe puedan ſervir ſin ſubſtitutos ſin nueſtra licencia*, docet Gregor. Lopez *in l.* 2. *tit.* 4. *part.* 3. Aviles *in cap.* 5. *Prætor. gloſſ. Juſtitia, num.* 7. Avend. *in cap.* 1. *Prætor num.* 24. *verſic. & in quarta cauſa, & in cap.* 3. *n.* 5.

54 Nam Domini ſeu † Barones in oppidis in quibus Juriſdictionem habent reputantur ad ſummum ut Prætores ſeu Correctores Regis, ut *in l.* 3. *tit.* 10. *part.* 3. *&* *in l.* 12. *tit.* 1. *part.* 2. gloſſ. *in authent. de quæſtor. habendam in cap.* 7. *prætor. num.* 1. *&* *n.* 10. *part.* 2. Innocent. *in cap. penult. de fidejuſſ. inſtrumentor.* Montalv. *in l.* 1. *verb. E no. tit.* 8. *lib.* 1. *fori*, Azeved. *in rubric. tit.* 7. *lib.* 3. *recopill. num.* 6. *&* *in rubric. tit.* 25. *num.* 4. *&* 5. Soates *allegat.* 6. Gregor. Lopez *in l.* 4. *tit.* 7. *part.* 5. *gloſſ.* 8. Avendan. *in cap. prætor. num.* 5. *verſic. item quæſt.* 2. Bobadill. *dict. cap.* 16. *num.* 19. Prætores autem niſi ex Regia permiſſione, utique de jure poſſunt nominare ſuos ſubſtitutos ſeu locum tenentes, non poſſunt nominare alios ex *l.* 22. *tit.* 9. *part.* 2. *&* *l.* 2. *tit.* 21. *part.* 3. *l.* 4. *tit.* 6. *lib.* 3. *novæ recopill.* Avendan. *in cap.* 3. *prætor. n.* 5. Bobadill. *lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 36. *&* *dict. cap.* 16. *l.* 2. *n.* 202.

55 Quod tamen limitatur † niſi Dominis ſeu Baronibus hoc Jus competat, ex privilegio; tunc enim poterunt tales Subſtitutos nominare ex text. unic. ſecundum Angel. *in l. cum Prætor. ff. de Judiciis*, & facit textus *in l.* 1. *&* 4. *tit.* 9. *l.* 3. *&* *l.* 1. *tit.* 15. *l.* 4. *recopill. &* *l.* 6. *tit.* 5. *l.* 3. *eod. lib.* notat Palac. Rub. *in repetition. capitul. per veſtras, §.* 1. *poſt nota* 62. incipit, *Sed eſt pulchra dubitatio, n.* 28. Azeved. *in l.* 4. *tit.* 6. *gloſſ.* 1. *l.* 3. *recopil.* Bobad. *dict. cap.* 16. *dict. n.* 202. *in fin.* Sed & illud non omittam quod officia hæc
56 † Prætorum & Judicum quos vulgo vocamus *Alcaldes ordinarios*, neceſſaria ſunt, & ideo nullus ab eis niſi ob infirmitatem vel aliam rationabilem cauſam poſſunt nec debent excuſationem habere, nec nobilitas eam præbet *l. ſi cui muneris publici vel ſi quis Magiſtratus & l. exiſtimationem, ff. de muneribus & honoribus, l.* 1. & ibi gloſſ. *Cod. qui pro ſua Juriſdictione, Cod. ſi pro debilitate, & cap. paſtoralis in princip.* & ibi gloſſ. *verb. Renitentem de offic. delegat. l. Prætor. inquit autem* ibi: *etiam invitus judicare cogitur, ff. de excuſat. mun. Authentic. ut in Judicibus non expet. ſacra Juriſdict. in princip. gloſſ.* 1. *excuſabitur junct. tit. in leg. ſpadonem, §. qui accepit & l. non tantum, §. non omnia, ff. de excuſat. Jur. l.* 6. *tit.* 17. *part.* 3. *&* *l.* 11. *tit.* 13. *part.* 2. & ibi Gregor. Lopez *&* *in l.* 16. *gloſſ.* 5. *tit.* 1. *part.* 2. *gloſſ. in l. vacuatis, Cod. de decurion. l.* 10. *gloſſ. nolente: in l. fin. Cod. ſi licentiariis l.* 12. & ibi: Platea *n.* 3. Puteus *de ſindicatu. verb. officiales cap.* 9. *n.* 6. *fol.* 105. *&* *verb. officium, n.* 6. *&* 8. *fol.* 254. Lucas de Penna *in l. neminem col.* 2. *in fin. Cod. de ſubſcriptione & Arcar. l.* 11. Platea *in l. ſi ad Magiſtratum, Cod. de decurion. l.* 10. *&* *in l. cum Procuratores, n.* 1. *Cod. de Metallariis l.* 11. *&* *in l.* 2. *fin. Cod. de adminiſtr. Reipublicæ eodem l.* 1. Avend. *in c.* 19. *Cod. de ſacroſanct. Eccleſia*, Oroſcus *in l. Barbarius. n.* 10. *collat.* 3. 93 *ff. de offic. Prætor.* Didacus Perez *l.* 4. *tit.* 1. *l.* 4. *ordinament. pag.* 6. *collat.* 2. *verſ. iſtud enim*, ibi: Quod iſtud munus judicandi eſt publicum authoritate, & utilitate, in quo ſive utilitas publica ſit ſecundario, ſive principaliter, nullus etiam exemptus à muneribus excuſatur; ubi etiam de Judice delegato hoc probat, tradit Petrus Gregor. *de ſyntagmat. juriſd.* 2. *p. lib.* 18. *cap.* 18. *cap.* 13. *n.* 6. Bobadill. *lib.* 1. *politicor. cap.* 1. *num.* 38.

Quibus autem remediis † cogantur electi & no- 57
minati ſubire & acceptare præfata officia tradunt DD. *in l. ſi ad Magiſtratum per tit.* ibi: *cum quæ vero aguntur, Cod. de decurionib.* Novel. *de defenſoribus civitatum Roman. notabil.* 288. & nos diximus latè *ſupra cap.* ubi etiam propoſuimus cauſas ex quibus nominati poterunt excuſari ab iſtis officiis publicis.

CAPUT II.

De Alguacelis ſeu Birorariis.

SUMMARIUM.

1 *Alguacelorum varia afferuntur nomina.*
2 *Alguaceli inferiores ſervile miniſterium exercere à paucis temporibus cenſebantur.*
3 *Alguacelorum creatio ad quem pertineat, deciditur*, leg. 23. tit. 5. & leg. 4. tit. 6. lib. 3. recopil. & leg. 5. tit. eodem lib. & leg. 7. tit. 4. part. 3.
4 *Alguacelorum miniſterium circa quæ verſetur.*
5 *Alguaceli non poſſunt captos apud ſe, ſeu in domibus ſuis, retinere.*
6 *Alguaceli tenentur noctu calles perluſtrare & viſitare hoſpitia vulgo* Las Meſones, *& lupanaria, & perquirere delinquentes.*
7 *Alguaceli mandata judicum exequi, pignora pro executionibus ſequeſtrare & debitores ex domo detrahere tenentur, in quo debent ſervare formam.*
8 *Mandata Regia, vulgo prohibitiones de remiſſo, ſolent expediri in Regia Curia Pintiana contra Alguacelos qui negligentes attenduntur in ſolutione parti facienda.*
9 *Capturam nec executionem facere poſſunt Alguaceli abſque mandato judicis in ſcriptis redacto.*

DIVERSA utique hujus officii nomina † paſ- 1
ſim invenio & de jure communi, qui munus hoc peragunt, *Birorarii*, quo nomine regulariter utuntur interpretes, ut per Bart. *in l.* 4. *in fin. Cod. de Principibus, agent. in rebus lib.* 12. Et plures quos allegat Barthol. *verb. Birorariis.* Farinac. *de teſtib. quæſt.* 56. frequenter nuncupantur apparitores, *l.* 1. *minacio, ff. de operis novi nunciatione, cap. cum parati de appellat. Bajuli mararii*, ut *in authen. defenſoribus civitatum. §. deinde eo Satellites, Ruatores, executores Juſtitiæ*, ut proſequitur Chaſſaneus *in conſuetudin. Burg. rubric.* 1. §.

1. §. 6. *gloſſ.* Petrus Gregor. 3. *part. ſyntagmat.* 16. 57. *cap.* 40. Avend. *de exequend. mandat. cap.* 17. *Prætor. num.* 3. In Regno verò noſtro Caſtellæ vulgo dicuntur Alguaciles cujus explicationem, ſeu ſignificationem aperit text. *in l.* 20. *num.* 9. *part.* 8. ibi: *Alguacil. llaman en arabigo aquel que de prender, e juſticiar los homes en la Corte del Rey por ſu mandado, e de los Jueces, que tengan los pleytos, l. tit.* 142. *ordinament. quæſt.* 7. *tit.* 23. *lib.* 4. *recopil.* ibi: *Mandamos que ninguno de los Alguaciles de la nueſtra Caſa y Corte chancillerias en de las otras Juſticias prenda, &c.* Et hoc nomine utuntur paſſim leges Regiæ quas refert Azeved. *in compend. ſeu recopill. legum quaterni de Alcabalas, in verb. Alguacil.* & ſanè Alguacelus Regis lege Curiæ ſemper maximo in honore fuit habitus, ut *in l.* 8. *tit.* 26. *part.* ibi: *E quando fecieren Alguacil de ſu caſa, que de treinta annos la muger por que hangan travajo e ſu renta es poca &c.*

Alguacelis verò inferiores paucis à tempori-
2 bus non honorificè † ſed ſervile miniſterium exercere cenſebantur, Greg. 3. *part. ſyntagmat. l.* 47. *cap.* 40. *num.* 16. quin imo ipſi ſolebant in noſtro Regno reos torquere, ſecundum Bobadill. *lib.* 2. *politicor. cap.* 13. *num.* 38. Bald. *in l. fin. q.* 8. *Cod. de edicto Divi Adriani poſt num.* 47. Auguſt. Berog. *quæſt.* 84. Farinac. ubi *ſuprà num.* 370. *part.* 2. ibi: *Otro ſi el a de prender aquellos que fueren de recabdar, e meter a tormento a los que ficieren por que*, & *l.* 3. *titul.* 30. *part.* 7. ſed Judicio meo decipitur Bobad. cum nuſquam in Hiſpanicis chronicis legamus, etſi id accuratè perquiſivi, quod talis executio ab Alguacelo facta fuerit, ſed ab officiali ſpecialiter ad id deputato; vel in ejus defectu viliſſima perſona, vel aliquo ſervo pœnæ, ut diximus *in cap.* neque leges ab eo adductæ, quibus nititur, ſuam opinionem ſuadent; nam illa verb. *dict.* 20. ibi: *E meter a tormento a los que ficieren por que*, non inducunt executionem perſonalem in Alguacelo, ſed aſſiſtentiam & præſentiam in ipſa, ut executio à manu tortoris, qui vulgo dicitur, *verdugo* fiat, & ipſe ibi nomine Juſtitiæ adſit, & quaſi autoriſetur executioni, & videat quomodo executio implementum habeat, quemadmodum intelligenda veniunt verba illa, *dict. l.* 20. *princip. aquel que ha de prender a de juſticiar los homes en la Corte del Rey.*

Quæ utique nequaquam ſignificant verbera eorum, ſeu decapitationem ab Alguacelis perſonaliter faciendam, ſed debere aſſiſtere executioni verberum ſeu decapitationis, uti videmus nunc poſt flagellatos, aut decapitandos, ſeu ad verecundiam proſcriptos per Calles publicos & uſque ad locum ſupplicii virgis erectis, in ſuis equis incedere tanquam autorizantes, & Juſtitiam repræſentantes.

Sed *hæc lex* 3. *dict.* 30. *part.* 7. nihil probat, nec ullum verbum in ea invenitur ex quo quid tale extrahi poſſit. Unde tale contra Alguacelos deinceps concipiatur, & pateat notitia.

3 Quis verò Alguacelos † creare poſſit decidit *lex* 23. *tit.* 5. *&* *lex* 4. *tit.* 6. *lib.* 3. *recopill. &* *lex* 5. *tit.* 6. *eodem lib. &* *lex* 7. *tit.* 4. *part.* 3. Avendan. *in cap.* 1. *Prator. num.* 11. *col.* 2. Bobad. *lib.* 1. *cap.* 1. *cap.* 13. *num.* 6. & quid debeant jurare, & facere antequam admittantur ad officium decidit etiam, *lex* 2. *tit.* 13. (*que es de los Alguaciles*) *lib.* 4. *novæ recopillationis.*

4 Horum miniſterium † verſatur in capiendis delinquentibus ſumma fidelitate & cura, ut *in l.* 20. *tit.* 9. *part.* 2. ubi Gregor. *in verb. Prender* & *in l. fin. per tit.* ibi: *tit.* 13. *lib.* 4. *novæ recopil.* Qui quidem Alguaceli non poſſunt captos apud ſe retinere † nec in ſuis domibus, ut *in tot. tit.* 5
Cod. de privatis carceribus, l. fin. tit. 29. *part.* 7. *lib.* 12. *tit.* 4. *lib.* 4. *fori.* At quis ſit carcer privatus, colligitur ex dictis Juribus, & ex tribus quæ notat Azeved. *in l.* 5. *tit.* 13. *lib.* 4. *novæ recopill.* poſtquam autem reos habuerint incarceratos tenentur Alguaceli id notum facere Judicibus, ut *in l.* 7. *dict. tit.* 23. *lib.* 4. *novæ recopill.* ibi: *Y mandamos ſola dicha pena, que los que aſi fueren por los nueſtros Alguaciles allando los dilinquendo, antes que los metan en la carcel, los Traygan ante los dichos Alcaldes y Juſticias, y leſdigan las razon de la preſſion para que hagan Juſticia, y ſi los prendieren de noche los pongan en la carcel, y luego por la mañana lo hagan ſaver a los dichos Alcaldes y Juſticias*, notat Pariſius de Puteo *de ſindicatu verbo captura cap.* 8. incipit *officiales deſtinati fol.* 92.

Tenentur Alguaceli noctu † Calles perluſtrare 6
& viſitare hoſpitia, vulgo *los meſones*, & Lupanaria, & perquirere delinquentes, ut *in l.* 4. *&* 20. *dict. tit.* 23. *lib.* 4. *novæ recopill.* ubi Azeved. eleganter Platea *in l. omnes num.* 2. *Cod. de aquæ ductu*, ibi: Ad officium Judicis & officialis pertinet circuire & inquirere domos, tabernas & balnea privatorum, ut videant, ſi qua fraus, deceptio vel delictum committatur, vel aliquid aliud contra publicam utilitatem, Bobad. *lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 20. *& lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 3. *cum ſeqq.*

Tenentur inſuper exequi mandata † Judicum, 7
pignora pro executionibus, ex domo debitorꝰs detrahere, vel ſequeſtrare; in quo debent ſervare formam, *l.* 25. *tit.* 23. *lib.* 4. *recopill.* quod ſi negligentes fuerint in captura, executione vel ſolutione facienda, obnoxii manent ad æſtimationem litis parti perſolvendam, ut *in l.* 4. *tit. fin. lib.* 3. *recopill. lib.* 2. *tit.* 3. *lib.* 2. *fori*, Suarez *in tit. de los implacamentos*, §. 7. *num.* 52. Aviles *in cap.* 10. *Prætor.* gloſſ. *in verb. derechos num.* 2. Azeved. *in l.* 10. *dict. tit.* 23. *n.* 24. *lib.* 4. *recopil.*

Quin imo in hac Regia curia ſolent † manda- 8
ta Regia expediri, quæ vulgò dicimus prohibitiones de remiſſo, contra Alguacelos qui negligentes attenduntur in ſolutione parti facienda, quod ſi in negligentia perſeverant, & mandata Regia non implent, vel juſtam, & legitimam non implendi excuſationem non referant, eorum expenſis mittitur Judex, qui ſolutionem faciat: & quomodo in executione facienda Alguaceli procedere debeant, dicit *lex* 19. *tit.* 21. *lib.* 4. *novæ recopill.* & quod ſi debitor, contra quem executionem habet, non dederit fidejuſſionem *de ſanemiento:* & qui reditus aut ſalaria, eis competant, *lex* 5. *tit.* 21. *lib.* 4. *novæ recopill.* Parlador. *lib.* 2. *rer. quotidian. cap. fin.* 6. *part.* §. *unic.* Guttierrez *lib.* 1. *practic. quæſt.* 128. 129. *in cap.* 10. *Prætor. in verb. Derechos*, & gloſſa *verb. por contento*, & *in gloſſ. verb. ſentenc. & in cap.* 4. *Prætorum verbo Donde ſe hiciere, n.* 3. *& in gloſſ. nolleve Salario* & *in gloſſ. No conſientan*, Azeved. *in dict. l.* 27. *titul.* 21.

Capturam, nec executionem † abſque mandato 9
Judicis in ſcriptis redacto facere non poſſunt, ut *in l. neminem*, 6. *de exhibendis reis, l.* 20. *tit.* 9. *part.* 2. *& l.* 1. *tit.* 29. *part.* 7 *tit.* 23. *l.* 4. *recopill.* & plures referens ita obſervat Bobadill. *l.* 1. *cap.* 13. *num.* 26. niſi in certis caſibus, ab eo ibi relatis, ubi ad longum plura, quæ obſervare debent Alguaceli, refert & proſequitur, quæ quia ſatis eruditè, per totum illud caput ſunt diſcuſſa, li-

libenter ea hìc omittimus ; eo tantum contenti , quod originem , & qualitatem officii , ſeu miniſterii Alguacelorum breviter retulerimus , cùm tamen aliqua etiam Alguacelos tangentia , in cap. de Commentarienſi & Cuſtode carceris trademus.

CAPUT III.

De officio Cuſtodis Carceris.

SUMMARIUM.

1 *Carceris Cuſtos communiter in jure Commentarienſis appellatur.*
2 *Commentarienſis unde ſic dictus.*
3 *Carceris cuſtos hiſpano idiomate* Alcayde *ſeu* Carcelero *nuncupatur.*
4 *Commentarienſis nominatio & delatio pertinet ad Regem & ejus Miniſtros.*
5 *Fidejuſſiones ac ſecuritates expetuntur à commentarienſi pro exercitio officii.*
6 *Commentarienſis Salaria Regis expenſis & fiſco perſolvi ſolent.*
7 *Commentarienſis captos benigne & ſine injuria verbo aut facto tractare debet.*
8 *Carcer dicitur locus cuſtodiæ deſignatus , ſive publicus ſit ſive privatus, aut tota ipſa civitas.*
9 *Ludos vetitos in carcere , nec non juramenta & blaſphemias debet prohibere Cuſtos carceris.*
10 *Immiſtio carnalis cum incarcerata muliere ſub pœna capitali vetita eſt commentarienſi; quam etiam pœnam incurrunt ipſi incarcerati ſi talem copulam habeant , etiamſi cum muliere quæ cognita erat meretrix.* & n. 11. & 12.
13 *Commentarienſis cavere debet ſub privatione officii , aut aliqua arbitraria pœna , ne detenti ſeu capti in ſecretis carceribus , arma aut alia inſtrumenta habeant , quibus carceris fractio aut mors cauſari poſſit.*
14 *Commentarienſis excuſabitur à fractione carceris vel morte incarcerati , ſi ſolitam fecerit ſuis horis captorum viſitationem , nec arma aut inſtrumenta inter eos invenit.*
15 *Incarceratos ob graviora delicta laxioribus vinculis retinere non debet Cuſtos Carceris.*
16 *Incarceratum torquendum , ne quis alloquatur , aut nuncium ad illum mittat , curam debet adhibere Commentarienſis.*
17 *Commentarienſis tenetur eſſe admodum diligens & invigilare cuſtodiæ Carceris.*
18 *Commentarienſis culpa præſumitur ſi incarcerati fugerint.*
19 *Commentarienſis quibus pœnis ſubjaceat ob fugam captorum , tum pro culpa criminali tum civili.*
20 *Affertur in propoſito* , lex 12. tit. 23. lib. 4. recopill.
21 *Subſtitutum apponere ſolet Commentarienſis in magnis carceribus , qui ſubſtitutus eum comitatur & adjuvat in miniſterio carceris.*

1 CUSTOS Carceris † communiter in Jure noſtro vocatur Commentarienſis , ut *l. Judices Cod. de Epiſcop. audientia , l. ad Commentarienſ. l. fin. Cod. de cuſtod. reorum* , ſic dictus ex eo quia commentatur carcerem , & captos ac detentos in eo , ut notat gloſſ. *in dict. l. ad Commentarienſ.* D. Ambroſius *in ſuo dictionario verb. Commentarienſis* , vel ut Budeus opinatur, *in l. fin.* 2 *Cod. de cuſtodia reor.* quia Commentaria † eorum qui in cuſtodia detinentur conficit : Menoch. *lib. 2. de arbitr. Cod.* 302. *num.* 11. quæ denominatio ſatis adhæret & conſonat ejus miniſterio , ſiquidem tenetur ſingulis triginta diebus , memoriam ſcriptis conficere omnium carceratorum , facta etiam animadverſione nominum, ætatis & cauſæ ſuæ capturæ , atque diverſitatis , & qualitatis delictorum , quorum intuitu in vinculis detinentur , ut *in dict. l. fin. & in l.* 8. *tit.* 29. *part.* 7. & *infrà* dicemus.

Sed in noſtro hiſpano idiomate communiter vocatur , *Alcayde o* † *carcelero* , ut *in dict. l.* 8. 3 *part. & in l.* 9. *tit.* 23. *lib.* 4. *novæ recopill.* quem etiam aliqui Depoſitarium nominant & appellant, ut Palaus de Caſtro *conſ.* 42. *vol.* 1. Pariſius de Puteo *de ſindicat. in parte :* & pluries in ſacra pagina vocatur Princeps carceris , ut habetur *Geneſis cap.* 39. ibi : *fuitque Dominus cum Joſeph & miſertus illius , dedit ei gratiam in conſpectu Principis carceris* , gloſſ. *in dict. l. ad Commentarienſes* , & ibi Baldus *num.* 2. Cujus denominatio † & delatio pertinet ad Regem , & ejus mini- 4
ſtros , ut notat Avendan. *in cap.* 20. *Prætorum , n.* 4. & 5. licèt ad Alguacelum majorem ſolebat pertinere, ut *in l.* 2. *tit.* 9. *part.* 2. & ibi Gregor. Lopez , gloſſ. *& in l.* 11. *tit.* 23. *lib.* 4 *recopil.* Avend. *in cap.* 1. *prætor. num.* 11. *verſic. ſi vero creantur* , & in Curia noſtra Commentarienſis appoſitionem in Regio carcere ad committendos , *Oſſorno* , utpote ad Alguacelum majorem , titulo ſpeciali ſpectare fuit inſtitutum.

A quo ſolent expeti fidejuſſiones , † & ſecuri- 5
tates , pro exercitio officii , quia alias fugæ incarceratorum periculo eligentis , & nominantis Commentarienſem erunt ; ut *in lib.* 1. *ferè per totam , Cod. de periculo nominatorum*, Bald. *in l. obſervare , §. Proficiſci , ff. de offic. Proconſulis , num.* 1. Montal. *in l.* 2. *tit.* 2. *lib.* 2. *foro gloſſ. For que no lo entiende* , Aviles *in cap.* 16. *Prætor. gloſſ. verb. carcer. num.* 8. Et antequam admittatur ad officia carceris Cuſtos debet ſolemnia facere de quibus , *lex undecima, tit.* 23. *lib.* 4. *recopil.* quæ ſic ſe habet : *For que los preſos mas diligentemente ſean guardados , mandamos , que antes que los Carceleros , o guardas de la carcel uſen de ſu officio , ſean preſentados ante los nueſtros Alcaldes , y Juſticias ante los quales Juren ſobre la Cruz, y ſobre los Sanctos Evangelios en devida forma , que bien y diligentamente guardaran los preſos , y guardaran las leyes , que con ellos hablan , ſo las penas en ellas contenidas , por que los officios de los carceleros deben ſer de gran diligencia , y convine que lo tengan hombres fiables ; mandamos que cada y quando que los Alguaciles hubieren de poner carcelero aſi en la nueſtra Caſa y Corte como en la nueſtra Chancilleria , o en otras partes que lo pongan , lo traygan a preſentar y preſenten ante los nueſtros Alcaldes , o ante las Juſticias que a la ſacon reſidieren , y ſe hallare , que es avil y perſona fiable para tener el cargo de la carceleria , que lo aprueben y den licencia para que eſte carcelero , y dende adelante uſe del officio ; de otra manera los Alguaciles no puedan poner Carcelero alguno ni los nueſtros Alcaldes y Juſticias no lo conſientan , y ſi los Alguaciles tentaren de poner Carcelero , ſin que preceda conſentimiento y aprobacion de los dichos Alcaldes y Juſticias como dicho es , que en tal caſo pierdan el derecho de nombrar y poner Carcelero , y ſe debuelto a los nueſtros Alcaldes y Juſticias por un an , por que los dichos Alcaldes y Juſticias nombren y pongan Carcelero , y no lo pongan ni tengan los dichos Alguaciles.*

Cu-

6 Cujus Salarium expenſis † Regis & fiſco ſolet perſolvi ex Bart. *in l. lex Cornelia, ff. ad Silanianum*, ubi cuſtodia reorum, ex fiſci patrimonio, eſt perſolvenda notat Bald. *in cap. nonnulli de reſcript.* Capella Toloſana, quæ eſt Avend. *de exequend. mandat. cap.* 10. *nu.* 7. *verſ.* Cum igitur, Thomas Zerdan. *in tract. de viſitat. Carceris, c.* 6. *n.* 15.

7 Qui Carceris Cuſtos benignè, & ſine † moleſtia, & injuria, verbo aut facto tractare captos debet, ut *dict. l. Judices cap. de Epiſcopali audientia, l.* 11. *tit.* 29. *part.* 7. quæ pœnam capitalem Commentarienſibus, injuriosè in captos ſævientibus impoſuit, notant Bald. *in l. fin. ff. de juſtitia, & Jur.* Puteus *de ſyndicat. verb. crudelitas, n.* 6. Bonifac. *in peregrin. verb. captio fol.* 63. *col.* 1. *verſic. Nec ob aliquam*, & facit text. *in l.* 9. *tit.* 24. *lib.* 4. *recopil.* ibi *Ni apremien los tales en las priſiones, mas de lo que deben, ni les de malas priſiones, ni tormento ni otro danno por malquerencia, y los deſpachar:* & ratio eſt quia afflictis non eſt danda afflictio, ut *in l.* 1. *ff. de pœnis cap. penultim. de cleric. ægrotante dict. l.* 11. *tit.* 29. *part.* 7. gloſſ. *in l. penult. ff. de dote prælegata*, Jaſon. *in l. qui Romæ, §. calumnias num.* 2. *propè finem, ff. de verbor. obligat.* & qui incarcerati ſub protectione curiæ ſunt, & legis ſecuritate juvantur; ita ut eos offendentes crimen læſæ Majeſtatis patrare dicantur, notat Bart. *in l. ejusdem, §. transfugas, ff. ad legem Corneliam de ſicariis*, Puteus *de ſindicat. verb. Adulterium, cap.* 1. Tiberius Decian. 2. *tom. crimin. l.* 6. *cap.* 11.

8 Et Carcer dicitur locus cuſtodiæ † deſignatus, ſive ſit publicus & communis ſive privatus, aut tota civitas: Angel. *in l. qui carcerem, ff. de eo quod metus cauſa*, Palacios Rub. *in repetition. Rubricæ de donat. inter virum & uxorem, §.* 9. *n.* 13. *cum ſequenti*, Bobadill. *l.* 2. *Politicor. cap.* 4. *n.* 13.

Inſuper tenetur iſte Cuſtos carceris prohibere
9 ludos † vetitos in carcere, ut *in l.* 6. *tit.* 24. *l.* 64. *novæ recopill.* notat Paz *in praxi* 1. *tom. cap. unico. articul.* 25. *fol.* 136. Cerdan. ubi *ſuprà cap.* 7. *n.* 3. Nec poteſt ipſe vinum vel victualia vendere captis, ut notant *ſuprà* citati, quin imo perjuria, blaſphemias, & alia vitia, ac ſcandala, quæ capti aliqui ſolent ibi committere debet cuſtos carceris evitare, ad longum proſequitur Bobad. *dict. cap.* 15. *num.* 127. *cum ſequentib. & lib.* 5. *cap.* 1. *in verb. Alcaldes de la carcel. n.* 1. uſque *ad n.* 5.

Sed & illud ſummoperè advertam ne cum
10 alia muliere capta † carnaliter ſe immiſceat; tale enim facinus capitali pœna plectitur ex doctrina Fabr. *§. item l. Julia in* 1. *num.* 6. *inſtitut. de publicis Judiciis*, Hypolit. *in ſingular.* 115. Pariſius de Puteo *in tract. de ſindicat. in verb. Adulterium, cap.* 1. incipit, *officialis quidem Magnus, num.* 12. Guido Papæ *ſingular.* 689. incipit: *Commentarienſis, & deciſ.* 448. Petrus Plaza *de delictis, cap.* 10. *ad finem*, ubi hoc oſtendit & ampliat, etiamſi mulier incarcerata ſit meretrix.

Cujus rei ratio eſt juxta Iodocum quem allegat Plaza, quod licèt aliàs poſſet meretrix impunè cognoſci, etſi uxor, & Bart. *ad l. Juliam de adulteriis*, Non tamen hoc procedit ſi meretrix eſt carcerata, quia tunc conſideratur & attenditur injuria caſtitatis carceratorum ratione lòci, ut notat Felerius *in praxi verb. vel carcerentur, num.* 25. Carrerius *in praxi* 3. *tractatu de homicidio, §.* 10. *excuſat laſcivia, numer.* 2. Circa quod varia fuerunt inveniunturque Doctorum Judicia inter ſe circa pœnam iſtam magnopere pugnantia, ut conſtat ex his, quæ latè Farinac. *in tract. de carcerib. & carceratis, quæſt.* 31. *ex numer.* 112. qui *numer.* 123. veram reſolutionem, & adverſantium D. D. diſſidium mirè ſedavit his verbis, *Quid dicendum veritas eſt quod ſi Cuſtos vel carceratus habet rem cum carcerata non honeſte, tunc punitur ea pœna, qua puniendus eſſet ſi cum ea extra carceres rem habuiſſet.* Et eſt gravius arbitrio Judicis propter carceris violationem, juxta ea quæ ſcripſit Menoch. *dict. caſu* 2. *quæſt.* 2. *numer.* 3. *& numer.* 6. Cum iſta parte libenter aſſentio, & idem juris eſſe crediderim † in car- 11
cerato cognoſcente uxorem vel ancillam Cuſtodis: igitur ſi cognita eſſet virgo vel vidua, cognoſcens, ſive Cuſtos, ſive carceratus ſit, tenebitur de ſtupro, ſi uxorata tenebitur de adulterio, non aliter, ut dixi, ac ſi extra carcerem eam cognoviſſet, & utroque caſu ſemper pœna erit aggravanda aliquid amplius, propter qualitatem violationis carcerum, & multo magis aggravanda ſi intervenerit vis, prout conſiderat Boërius, *dict. deciſ.* 327. *n.* 9. *verſic. quid dicendum in iſto puncto.*

Si verò cognita erat † meretrix, & tunc licèt 12
ceſſet pœna ſtupro, & adulterio, non tamen ceſſabit pœna arbitraria, propter carceris violationem juxta ſententiam Menoch. *in loc. citat.* & juxta tradita per Parid. Marſil. Folerium & Larrenum, *ſuprà* allegatos *numer.* 113. & in hoc diſſentio à Boërio qui nullam pœnam in iſto caſu Cuſtodi, ſeu carcerato infligi poſſe affirmavit. Caveat etiam Cuſtos & diligenter provideat, ut carcerati in ſecretis carceribus arma, † cultellos, furi- 13
culos & alia inſtrumenta, ex quibus, vel fractio carceris, & ligaminum poſſit cauſari, vel aliquod exitium, aut mors inter carceratos patretur, ut notat Farinac. *dict. quæſt.* 31. *n.* 48. Pariſius de 14
Puteo *ſuprà verb. carcer & carceratus, cap.* 3. *num.* 10. *verſic. licet ſolet provideri*, Cyrillus *in ſumma crimin. part.* 1. *rubricæ* 12. *de cuſtod. rei. §.* 3. *num.* 6. Nam aliàs tenebitur de tali exitio, ut privetur ſalim officio, vel aliqua pœna arbitraria multetur, ut *in l. carceri præpoſitus*, ibi: *vel ferrum venenumve in carcerem inferre paſſus eſt, officio Judicis puniendus eſt, ſi neſcit ob negligentiam removendus eſt ab officio, ff. de reor. cuſtod.* Angelus, Ar. *conſ.* 73. *num.* 2. *l.* 1. *inter conſilia criminum diverſ.* Boërius *deciſ.* 226. *num.* 3. *ad finem*, Alciat. *de præſumpt. regul.* 3. *præſumpt.* 15. *ſub num.* 5. *verſic. Nec præſumitur*, Bertaz. *conſ. crimin.* 69. *num.* 3. *lib.* 1. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 267. *n.* 11. *& 13. & concl.* 469. *num.* 8.

Excuſabitur etiam à tali exercitio, vel crimine
† parato, ſi Cuſtos carceris fecit ſolitam & aſ- 14
ſuetam viſitationem Captorum ſuis horis, & non invenit inter eos arma ſeu talia inſtrumenta ex Bertaz. *dict. conſ.* 69. *num.* 3. *& 4. l.* 1. Unde notanter ait Farinac. ubi *ſuprà nu.* 101. quod cum hodie apud nos ſoleant Cuſtodes hanc perquiſitionem facere, quando carcerati ſunt in ſecretis carceribus, non autem quando ſtant in publicis; idcirco ſi in publicis carceribus reperiantur immiſſum ferrum, venenum, funes, aut quid ſimile, non dicerem id eſſe adſcribendum culpæ Cuſtodis, qui, ut notum eſt, non ſolet nec tenetur perquirere amicos, qui veniunt ad viſitandos carceratos, in publicis carceribus, & poſſunt tunc talia afferre, & ibi etiam aliam excuſationem conſtituit, *n.* 96. *cum duobus ſeqq.*

Nec incarceratos pro gravioribus † delictis 15
laxioribus vinculis retinere debet, *lib.* 1. *de*

Cuſtod.

Cuſtod. reor. ibi: *Si criminis qualitas etiam catenarum acerbitatem poſtulaverit, is qui eſt in caſu criminis, & condemnationis debet diligentius cuſtodiri, l. ſi quis filio, §. ejus in verb. diligentioris Cuſtodiæ, ff. de injuſto rupto*, quin imo ejus manicas, ſeu *cepos*, & ligamina ferrea, & compedes ponere tenentur, in quo etiam ultra delictorum gravitatem, ætas, robuſtitas, ſanitas vel infirmitas carceratorum attendatur: Pariſius de Puteo ubi *ſuprà dict. c. num.* 5. Grammatic. *vot.* 29. *poſt n.* 5. & 7. Boërius *deciſ.* 116. *poſt num.* 3. Jodocus *in praxi, cap.* 17. *de carceribus, & Commentarienſibus, nu.* 6. Federic. *in praxi verb. carcerentur, num.* 4. Farinac. ubi *ſuprà num.* 36. *& qu.* 1. *in dict. tract. de carceribus, num.* 99. *cum ſequentibus.* Unde
16 eum qui eſt torquendus † vel in receſſu per Judices collocari juſſum eſt, non poteſt permittere aliquem alloqui, nec quod litteræ aut Epiſtolæ alicujus ei tradantur, in quo magna debet eſſe perquiſitio Cuſtodis, ut habetur, *in Bulla* Pii V. quæ eſt 65. *in ordine*, & habetur, *in Bullario* 2. *part. fol.* 1022. qua inter alia cavetur, quod executores & carcerum Cuſtodes cæterique quibus, tam vigore ſui officii, quàm alias quomodocumque data eſt facultas alloquendi reos, dum in ſecretis carceribus detinentur, nomine aliquarum perſonarum extra carceres exiſtentium, vel etiam eorumdem reorum ac teſtium, nuntium, Epiſtolam, literas vel ut vulgo dicitur, *ambaſciatas* abſque Judicis, & procuratoris Fiſcalis licentia afferre auſi fuerint, ultra alias pœnas à jure vel ſtatuto inflictas pœnam relaxationis in perpetuum vel ad tempus ad triremes, & ſi qualitas facti id exigeret, & Judici videbitur ultimi ſupplicii incurrant.

17 Et tandem tenetur eſſe admodum † diligens & continuo invigilare ſuper Cuſtodia incarceratorum, ut *in l.* 1. §. *fin.* juncta gloſſ. & doctrina Bald. *ff. ad Sillanum*, Cerdan. ubi *ſuprà num.* 2. & ideo ob ſolam negligentiam, licèt carcerati non aufugerint, poterit privari officio; Grammatic. *tot. dict.* 29. *n.* 3. & 16. *à fin.* Farinac. ubi *ſuprà n.* 60.

Quod ſi carcerati fugerint in dubio præſumi-
18 tur culpa † Commentarienſis, *l. negligentia aufugiſſe, ut in dict. l. fin. verſic. ſed ſi cuſtodia, & verſic. Ergo ſi caſu, ff. de cuſtodia reorum.* Angel. *de malefic. verb. Quod fama publica præcedente, poſt num.* 91. *in addition. littera B.* Boërius *deciſ.* 116. *num.* 1. & 2. Aretin. *conſ.* 88. incipit *conſultiſſimè*, Jaſon. *conſ.* 27. *lib.* 3. Alciat. *de præſumpt. regul.* 3. *præſumpt.* 15. *num.* 5. Anton. Gomez *variar. reſolut. tom.* 3. *cap.* 10. *de captura reor. num.* 11. *poſt medium*, Franc. Becius *conſ.* 44. *num.* 13. & *num.* 23. & *conſ.* 46. *num.* 1. *lib.* 1. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *dict. cqncl.* 267. *num.* 10. & *concl.* 469. *num.* 7. Farinac. qui hoc limitat & ſublimitat ubi *ſuprà num.* 2. *cum ſeqq.*

Et breviter, quia omnes caſus ſpecialiter recenſere eſſet nimis prolixum, per DD. infrà relatos inſpici poterunt. In ſumma adverte, quod ut ſcias
19 quando ex fuga Carceratorum † teneantur Commentarienſes, & ad quid, diſtinguendum eſt. Nam aut carceratus, qui aufugit captus fuit ob delictum, & cauſam criminalem ob quam erat impoſita, vel imponenda pœna Capitalis, & tunc eadem erit infligenda Commentarienſi, ut habetur, *Regum l.* 3. *cap.* 20. ibi: *cuſtodi virum iſtum; ſi qui lapſus fuerit, erit anima tua pro anima ejus, aut talentum argenti appendes*, & ibi. *Quia dimiſiſti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima ejus, & populus tuus pro populo ejus. Et cap. definiunt*, 17. *quæſt.* 4. *lib.* 13. *tit.* 23. *lib.* 4. *l.* 7. *tit.* 26. *lib.* 8. *Recopil.* Boërius *deciſ.* 215. *num.* 25. & *deciſ.* 217. *num.* 16. Menoch. *de arbitr. dict. caſu* 302. quod intellige quando dolus, colluſio, fraus aut magna negligentia quæ æquiparetur latæ culpæ, detegitur in Commentarienſi, alias enim vel privatione officii, vel pœna arbitraria punitur, quomodo intelliguntur Jura & conciliantur, *in dicta leg. carceri præpoſitus*, ibi: *Si pretio corruptus ſine vinculis agere cuſtodiam, vel ferrum venenumve inferri paſſus eſt, officio Judicis puniendus eſt. Si neſcit ob negligentiam removendus eſt officio*, & *in l. milites, ff. eodem* ibi: *ita demum afficiendos ſupplicio milites, quorum cuſtodia evaſerint, ſi culpa eorum omnia deprehendantur, alioquin pro modo culpæ in eos ſtatuendum eſt*, & paulo inferius, ibi: *Si tamen per vitium, aut deſidiam Cuſtodis idem evaſerit, caſtigandum eum, & in deteriorem militiam dari*, & *in l. fin. ff. eodem* ibi. *Qui ſi negligentiam commiſerint, pro modo culpæ, vel caſtigantur, vel militiam mutant*, & ibi: *fraudulenter autem ſi fuerit verſatus in dimittenda cuſtodia, vel capite puniatur, vel in extraneum gradum militiæ detur.* Quod latè proſequitur Farinac. omnino videndus, & ampliat 21. modis limitans, & ſublimitans ampliationes & poſtea limitat regulam, 11. modis; & tradit meo Judicio ac diſcutit omnes quæſtiones quæ in propoſito occurrere poſſunt. Si verò incarceratus, qui aufugit captus fuerit pro debito civili, etiam tenetur parti ad damna & intereſſe; & ſic ad ſolutionem debiti, ut *in l. fin. in fin. ff. de Juſtitia, reor.* ibi: *Quoniam ſi fugitivum Domino reddendum perdiderit, ſi facultates habeat, Domino pretium reddere jubere* Saturin. probat; ubi Angel. *num.* 7. Pariſius de Puteo, ubi *ſuprà verb. carcer & carceratus, cap.* 55. incipit *licèt detur, numero* 2. *in fin. verſic. Ideo ſi aufugiat.* Alciat. *leg.* 7. *præſumpt.* 15. *num.* 5. *verſic.* & *Propterea illis caſibus*, Bald. *conſ.* 167. *numero* 1. *lib.* 3. Menoch. *lib.* 2. *de cauſa* 302. *num.* 2. Farinac. ubi *ſuprà ex nu.* 74. quod etiam ibi ampliat & limitat.

Et utroque diſtinctionis caſu ita † decidit, *lex* 20
12. *tit.* 23. *lib.* 4. *recopill.* ibi: *Si los monteros, y los hombres de los Alguaciles de la nueſtra Corte, y Carceleros, y de las otras Juſticias que guardanon los preſos, los ſortaren, o no guardaren como deben, ſi el preſo merecia muerte, que aquel que los ſolto, y no los guardo como debia bien muera por ello; y ſi el preſo no merecia muerte, y merecia otra pena corporal, ſi el que lo guardare, ſe fuere, o lo ſoltore, que aya aquella miſma pena, que el miſmo preſo devia aver; y ſi por mengua de guarda ſe fuere, que eſte un anno en la Cadena; y ſi el preſo no merecia pena corporal, y era tenido de pagar pena, o deuda de dineros y ſi fuere con el, o lo ſoltare a ſaviendas ſea tenido el que lo guardare, a pagar lo, que el preſo era tenido, y eſte medio anno en la Cadena, y ſi por mengua de guarda ſe fuere, ſea tenido a pagar lo que el preſo debia, y eſte tres meſes en la Cadena.* Ubi notat Abb. ſed & illud omittere non libuit, quod Commentarienſis frequenter in magnis carceribus apponere ſolet, & nominare quendam † ſubſtitutum, & adju- 21
torem, qui eum comitetur, & adjuvet in miniſterio carceris; ut notant Cerdan. Bob. Menoc. & Farin. ubi *ſuprà qui n.* 49. & *ſequenti*, probat in hoc caſu Commentarienſem teneri de culpa ſubſtituti; quia ab eo fuit electus, & nominatus, quia mala electio eſt in culpa, ut *in l. qui tam non idoneum, ff. commodati,*

l. 1.

l. 1. *ſi quis igitur*, *ff. nautæ cap.* §. *pœna inſtituta obligat. quæ ex quaſi delicto.* Boërius 217. *poſt numerum* 8. Menoch. *ſuprà num.* 5. *& in ſeqq. numeris*, ampliat & limitat, quem quoties caſus occurrerit poteris videre, ea enim quæ tam lato, & miro ordine ibi congeſta ſunt hîc repetere injucundum cenſebitur, & ſufficit pro inſtituto noſtro ea tangere & referre.

CAPUT IV.

De officio Judicis in Hiſpania vulgo vocati, *Alcalde de la Hermandad*. Et aliorum miniſtrorum vulgo, *Quadrilleros*.

SUMMARIUM.

1 *Judicum Fraternitatis vulgo*, Alcaldes de la Hermandad, *origo*, *tempus*, & *cauſa eorum inſtitutionis traditur*, ex Antonio Nebrigenſi.

2 *Fraternitatis Judicum nominatio & electio ad quem pertineat?*

3 *Jurisdictio ad univerſitatum cauſas conceſſa dicitur ordinaria.*

4 *Proventioni locus eſt inter ipſos Judices fraternitatis.*

5 *Fraternitatis judices uniuſcujuſque ſtatus tum Nobilium, tum plebeiorum creari debent ex honorabilioribus & negotio aptioribus.*

6 *Dignitates & officia juſtitiæ vilibus & infamibus perſonis non debent condonari.*

7 *Fraternitatis judices officium perſonaliter debent exercere, nec ſubſtitutum apponere poſſunt.*

8 *Fraternitatis judices tranſacto anno, abſque eo quod tranſeat intervallum duorum aut trium annorum vulgo*, hueco, *poterunt iterum eligi antequam ſindicentur, quod alias in cæteris juſtitiæ officiis non procedit.*

9 *Major congregandorum & vicinorum pars ſufficit ad reelectionem Judicum fraternitatis, ſicut ſufficiebat ad primam electionem.*

10 *Caſus de quibus judices Fraternitatis cognoſcere poſſunt colliguntur*, ex leg. 2. tit. 13. lib. 28. novæ recopil. *qui ibi afferuntur.*

11 *Dictio* Solamente, *in lege expreſſa taxativa eſt.*

12 *Juriſdictio Judicibus fraternitatis conceſſa extra caſus ad quos reducta eſt, non poteſt prorogari, etiam de conſenſu partium.*

13 *Limitata causâ, limitatus procedere debet effectus.*

14 *Juriſdictionis prorogatio ad hoc ut valeat, neceſſe eſt ut ille cujus juriſdictio prorogatur, illam habeat.*

15 *Limitata juriſdictio nunquam eſt prorogabilis.*

16 *Teſtes in cauſa coram judicibus fraternitatis agitata, ſi de perjurio convicti fuerint, hi judices non poterunt, etiam ratione incidentiæ, contra eos procedere.*

17 *Ignatii* del Villar *ſenſus cum Autore ſimili in caſu, conſulto, convenit.*

18 *Jura ſtabilitæ opinioni adverſantia afferuntur, quibus probatur judicem prohibitum de cauſa vel negotio principaliter cognoſcere, de ea incidenter cognoſcere poſſe.*

19 *Nobilium præfectis licèt reſervata ſit cauſa nobilitatis, de ea tamen judices inferiores incidenter poſſunt cognoſcere.*

20 *Ordinarius Judex, an de Nobilis cauſa criminali poſſit cognoſcere, dum ſubeſt quæſtio an nobilis torquendus ſit.*

21 *Solvitur diſtinctione difficultas objecta; & intelliguntur & concordantur omnia jura primæ opinioni adverſantia*, & num. ſequentibus.

22 *Qualitas requiſita à lege ſi non verificetur, non poteſt militare ejus diſputatio.*

23 *Juriſdictionis exercitium ut tribuatur, ſufficit quod in libello aut querelæ partis vel cauſa proceſſus, deducatur qualitas juriſdictionem tribuens.*

24 *Qualitas tribuens juriſdictionem, ſi ex adverſo negetur ad impediendam juriſdictionem, plenè probari & de ea conſtare debet.*

25 *Judex quilibet ſive delegatus ſive ordinarius cognoſcere poteſt, an ſibi competat juriſdictio.*

26 *Expenditur in propoſito deciſio* in leg. 6. tit. 23. lib. 8. recopill. *quæ ibi affertur.*

27 *Judex ordinarius & judex* de la Hermandad, *dum concurrunt in aliquo negotio & ſuper actum uterque perficit proceſſum, quid tum facto opus eſt.*

28 *Judicum* de la Hermandad, *ſententia, licèt non obſtante appellatione, poterat exequi, quinimo ab ea non poterat appellari, id poſtea ſublatum fuit.*

29 *Miniſtri quidam inferiores vulgo* Quadrilleros *vocati, præter judices* de la Hermandad, *creati ſunt, qui quidem miniſtri tribunali dictorum judicum inſervientes juriſdictionem coadjuvant, & in honore & cura officii participes ſunt.*

30 *Miniſtri vulgo* Quadrilleros *in omnibus officium ſuum tangentibus, judicibus* de la Hermandad, *tanquam Superioribus tenentur obſecundare.*

ORiginem Magiſtratus hujus, vel iſtius muneris † aut officii Reipublicæ de quo iſto in cap. noſtro erit ſermo & cauſam ſuæ inventionis tradunt omnes rerum, & factorum noſtræ Hiſpaniæ hiſtoriographi: ſed ut plenius & radicitus percipiatur in propoſito, elegantiſſimè (prout ſemper ei moris fuit) tradit Antonius Nebrigenſis omnium literarum apprimè ornatiſſimus, vix oculis veſtris ſubjicere libuit, nec enim ſcriptorum ſuorum omnibus præ manibus facilis habetur copia. Eſt enim *in corona Regum Catholicorum Ferdinandi & Eliſabeth, decada* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. ita ait: *Cum hæc Madriti geruntur, curia nomen eſt, Regina ſenatuſque Regni Matrica'i citra montes, conventionibus oppido celebri, ibique pan hiſpaneon, id eſt, omnium civitatum municipiorumque Hiſpaniæ conventus agebatur, curia innumera multitudine inſignis appellatur, cum aliæ res complures dictæ ſunt, tum vel maximè, quòd Eliſabeth junior, uno omnium conſenſu declarata eſt Hiſpaniarum Princeps atque hæres, Regnorumque Tutrix, quod & jurejurando ſanxerunt Civitatum municipiorumque Procuratores, ſi modo proles virilis Reginæ non contigiſſet.*

Cæptum eſt etiam agere de fraternitatibus. Ita Hiſpani vocant populorum inter ſe Societates, ad hoc potiſſimum inſtitutas, ut latrocinia cædeſque in viis publicis, & agris perpetratæ vindicarentur, quot mala in orbe quæ & municipia, vicoſque tyrannis ſubjectos adeo obſepiebant ut domi, foriſque

foriſque nihil eſſet tutum ; ſed ubique terror à ſceleratis hominibus : nemo jam eſſet vir bonus , & piè juſteque vivendi cupidus , qui pro recuperanda libertate , libentiſſimè dimidium fortunarum ſuarum non paciſceretur , idque cum omnes volent omnes recuperent , deque nulla re alia frequentius alter ad alterum loqueretur , quàm de finiendis tantis malis aliquo remedio , nemo tamen erat qui negotium aſſumeret , ac cum tam deſperatæ ægritudini & morbo tam pernicioſo , medicamentum aliquod non inveniretur ; primus omnium quaſi ſignum aliquod ad benè de Hiſpaniæ Republica ſperandum ſuſtulit Alphonſus Quintanilla equeſtris ordinis , vir nobilis , ingenioſus , acer & vehemens idemque fiſci rationumque regiarum quæſtor maximus ; hic ortus in Aſturibus montanis facilè oſtendit ſummos viros in obſcura quoque patria illuſtres : & quo major tantæ rei peragendæ accederet autoritas , aſſumit ſibi ſocium Joannem Ortegam , ambo Regem Reginamque conveniunt ; quo ſtatu res Hiſpana ſit commemorant , quid in tanta rerum omnium perturbatione debeat & poſſit fieri demonſtrant , expoſcere nihil aliud de ſe quàm Regiam facultatem , ut benè juvante Deo negotium perageretur. Placuit illuſtriſſimis Principibus opportunus ſermo , ad rem exequendam autoritatem ſuam omnibus in rebus decernendis pollicentur. At illi oppidorum procuratores adeunt ; mala quæ ſuſtineant , in præſentiarum , quæque in futurum expectent , ante illorum oculos ponunt , ex negligentia quot pericula impendeant , atque è diverſo ex providentia quot bona ſequantur , identidem repetunt. Sed quia de tanta re erant conſulendi hi quorum procuratorio nomine res agebant , placuit conſtitui diem & locum in quibus hæc diſputanda eſſent , locum in quem undique confluerent placuit eſſe Donias quò poſtea quam ad conſtitutum tempus convenerunt , cœptumque eſſet de re cujus cauſa venerant diſceptaturi , alii aliud ſentiebant , altercationibuſque tempus conſumebant fruſtra , & contentio illa eo tandem eſt ducta ut omnes in eo jam eſſent articulo , ut quiſque ad ſuos re infecta rediret , quorum diſſenſionem cum Alphonſus Quintanilla ſenſiſſet , videns omnes ſuos conatus ceſſiſſe fruſtra , ne quid inexpertum relinqueret , hac vel haud multum diſſimili ratione , illos in concionem vocatos , aggreſſus eſt , quam utique perorationem , *in cap.* 2. ſubdit , Et nos ne prolixius videamur procedere , eam omittimus , ut *in cap.* 3. *ſequenti* , hujus Societatis , vel fraternitatis inventum , Antonius Nebrigenſis in his verbis proſequitur. *Poſteaquam Quintanilla finem dicendi fecit viſi ſunt omnes propè modum illius orationi , atque ſententiæ acquieſcere , poſtulatumque eſt una omnium voce conderentur leges quibus ſacra Societas illa ſanciretur , atque ſtipis conferendæ ſtatueretur modus , & numerus militum , qui decreta exequantur , ſed ne in jus Regium contributio illa cederet , cautum æternum eſt ut eſſet temporalia , duraretque in æternum , ſumma Concilii ad Principes devoluta , ut & ab illis ad ſecurius illud auguſtumque Sancitum quo res hiſpaniæ gubernantur principio , quod ad condendas leges pertinebat , data eſt facultas optimis quibuſdam viris ex ordine equeſtri atque utriuſque juris agendarumque rerum peritis : Numerus militum decretus , bis mille equites : per claſſes verò ſtipibus diſtribuendis Præfecti ſunt viri boni , ſuarum rerum frugales , alienarum abſtinentiſſimi : conſtitutum eſt præterea collegium , ex bonis prudentibuſque viris , quos hiſpani conſuevere deputatos appellare ; His præſidere voluerunt Lupum Ripa-rum Carthaginenſem Epiſcopum ; Nemo unquam à principio putavit Societatem illam tamdiu perniciosam ſive quod in primo illo triennio à viarum latrociniis , graſſationibuſque poſſet Hiſpaniam purgare , ſive quod populi gravati forent tam crebras fieri exactiones , ſive quod antiquarum Societatum exemplo , aliqua ex levi cauſa hæc quoque poſſet diſſolvi. Conſtitutæ itaque ſunt tumultuariæ quædam leges , quippe quas putabant non longo tempore duraturas , ſed qualeſcumque illæ fuerint , nihilominus confirmatæ ſunt additumque robur & Regia autoritas cum eſſet curia Matricali anno ſalutis ſexto & ſeptuageſimo ſupra milleſimum quadringenteſimum. Cumque poſtea ex triennio in triennium , & deinceps Societas illa propagaretur , & ex negotiorum novitate , quotidie novi quidam caſus emergerent , opus quoque fuit novo remedio.*

Itaque cum ex prædictis , & tempore jam dicto Fraternitas hæc inventa fuerit , in quo cum Nebrigenſi conveniunt Hilleſcas , *in ſua hiſtoria Pontificali* , ſub Ferdinando V. & Eliſabetha *fol.* 99. Zamadoa , Garibay , *in ſuo compendio hiſtoriali* , *tom.* 2. *lib.* 18. *cap.* 8. *fol.* 595. *col.* 2. *num.* 50. Duo Judices ex illo tempore in unoque oppido fuerunt creati , qui de caſibus Fraternitatis cognoſcerent , & ad inſtar ordinariorum Judicum eo deciderent , & contra delinquentes Juſtitiam exercerent , ut expreſsè cautum extat , *in l.* 1. *tit.* 13. *lib.* 8. *novæ recopill.* quorum † 2
electio & nominatio , utique ad Concilium cujuſque Villæ vel populi pertinet , ut patet , *in dict. l.* 1. ibi : *Que en cada , Villa , Ciudad , o Lugar que fuere de treinta vecimos dende arriva rceligan , y nombren dos Alcaldes de la Hermandad , el uno del Eſtado de los Cavalleros y eſcuderos , y el otro de los Ciudadanos , y pecheros.* Ubi igitur , ſtatuum diſtinctio fuerit duplex horum officialium munus erit , & eorum officium à nemine in ſuo ſtatu recuſari poteſt , ut *in dict. l.* 1. & licèt aliud agens & comprobans , ita obſervat Bobad. *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 21. citatio debet fieri , quorum juriſdictio † ordinaria utique dicitur cum à le- 3
ge & ad univerſitatum cauſas fuerit conceſſa , ut docet Bart. *in l. mone ff. de jure omnium Judicum* , & ibi : Alex. *& in l. ſolet num.* 7. *& 8. eodem tit.* Chaſſaneus *in conſuetud. Burg. tit. de Juſtitiis num.* 1. *num.* 102. & probatur *in l.* 1. *tit.* 9. *part.* 3. obſervat in propoſito Avendan. *in dict. l.* 1. *tit.* 13. *lib.* 8. *recopill. n.* 2. & locus prærentionis in caſibus fraternitatis inter hos officiales vulgo *Alcaldes de la Hermandad* , & Judices ordinarios , ut *in l.* 1. *dict. tit.* 13. ibi : *Otro ſi mandamos que cada y quando los Alcaldes y Juezes ordinarios que previnieren , y commençaren a conocer de qualeſquier crimines y delictos que fueren caſos de Hermandad , y a peticion de la parte , danificada , o de ſu officio , y prendieren el malechor , que cometio el delicto , o le proſiguieren , aſta le cercar , o encarcerar , en algun lugar , que los Alcaldes de la hermandad no conozean , ni puedan mas conocer de tal caſo , Pero ſi los dichos Alcaldes ordinarios a pedimiento de parte no prendieren al malechor y le cercaren , que en tonzes les Alcaldes de la dicha Hermandad , a pedimiento de parte , o de ſu officio , puedan proceder contra el tal malechor , y en tal caſo los Alcaldes , que primero le prendieren ſean Juezes del delicto , aſta la ſentencia diſinitiva , y execucion della , y los otros no lo puedan pedir ni demandar y embargar , diciendo que primeramente procedieren de ſu officio , o por acuſacion que y a ni eſto pueda allegar , ni oponer la parte.*

Quin-

Quinimo inter eoſdem Judices Fraternitatis
4 erit locus † præventioni, & unuſquiſque in ſolidum, poſtquam prævenerit, poterit cognoſcere, & pœnam condemnationis illi applicabit, ut docet Covarr. *in pract. tit.* 4. Azeved. *in dict. l.* 1.
5 *n.* 5. *&* 6. Hi autem Judices † Fraternitatis uniuſcujuſque ſtatus tam nobilium, quàm plebeiorum debent creari ex honorabilibus & negotio aptioribus, ut patet *ex dict. l.* 1. *dict. tit.* 12. ibi: *Tales que ſean pertenecientes para uſar de los dichos officios, que no ſean hombres vajos, inabiles, mas de los mejores y mas honrrados, que hubiere y ſe hallaren en los pueblos del Eſtado que han de ſer nombrados*, merito quia dignitates, & officia Ju-
6 ſtitiæ, & confidentiæ vilibus & infamibus † perſonis non debent condonari, ut *in l. honores, ff. de Canonibus, & in defenſoribus civitatum in principio*, juncta gloſſ. *verb. obſcuri, & in l. ne quis ex ultimis negotiatoribus, & dignitatibus, lib.* 12. *l.* 15. *tit.* 6. *part.* 1. docet Gutierr. 31. *ex numero* 3. quia non ſunt digni eſſe in Societate perſonarum heneſtarum illi, quos infamia aut morum pravitas ab honeſtarum cœtu ſegregat, ut *in l.* 2. *cap. de dignitatib. lib.* 12. & de jure noſtro ſingulariter comprobat text. 9. *in l.* 4. *tit.* 4. *part.* 3. ibi: *Otro ſi el que fuere de mala fama, o hubieſſe hecho coſa por que valieſſe menos ſegun fuero de Eſpaña, por que no ſeria derecho, que el que fueſſe à tal juzgaſſe a los otros, l.* 7. tit. 6. partit. 3. ibi: *Y de mas decimos que ninguno de los infamados no pueda ſer juzgador ni conſejero del Rey ni commun de algun conſejo*, & *in l.* 2. *tit.* 51. *lib. ordinament. Reg.* dignitates enim & honores bene meritorum præmia & fructus ſunt, ut *in l. ut virtutum merita, Cod. de ſtatutis & in magn.* & alibi forſan latiùs dicemus.

7 Qui utique Judices perſonaliter † debent exercere officium ut patet ex *dict. l.* 1. ibi: *uſen por ſi miſmos los dichos officios*, nec enim ſubſtitutum ponere poſſunt expreſsè affirmat Avend. *in cap.* 3. *Prætorum, num.* 5. *conſ. multi tamen.* Et conducit text. *in cap.* 1. *de offic. ordinarii, lib.* 66. Capitius *deciſ.* 27. *numero* 34. & ratio eſt quia cum talium perſonarum induſtria, & morum ſeu ſanguinis probitas fuerit, & debeat eſſe electa, ut patet ibi: *Tales que ſean pertenecientes para uſar de los dichos officios*, & ibi: *Mas de los mejores, y mas honrrados, que hubiere y ſe hallaren*, non poteſt in hoc caſu fieri ſubſtitutio, ſeu delegatio ad notata *in l. inter artifices*, 31. *ff. de ſolutionibus, & in cap. ſi pro debilitate, eſſet tam gravis de officio, & poteſtate Jud. deleg.* maximè cum cauſæ Fraternitatis, de quibus Judex creatus cognoſcere debet ita graves ſunt, ut *inferius* dicemus, & quælibet cauſa criminalis gra-
8 vis dicitur. Et tranſacto anno poterunt Judices † hi, abſque eo quod tranſeat intervallum duorum aut trium annorum, vulgo *hueco*, iterum eligi & antequam ſindicentur, quod alias in cæteris Juſtitiæ officiis contra procedit, ut *in l.* 12. *tit.* 5. *lib.* 3. *recopil.* & ſi neceſſarium fuit quod expreſsè per legem cavetur ibi: *Puedan otra vez ſer nombrados por otrotanto tiempo como tubieron ſervido*, quæ utique electio ea ſolemnitate, qua facta eſt vel fieri debuit electio, erit facienda; itaque quemadmodum ut jure ſubſiſtat ſufficit in electione prima, major Congregatorum, & vicinorum pars; ut ſuo loco latiſſimè dictum manet, ita ad
9 hanc reelectionem † ſufficiet major pars, quia lex Regia, quæ hanc reelectionem conceſſit jus & formam eligendi non mutavit, ſed ſolum impedimentum & obſtaculum quod ex continuatione muneris, in eiſdem perſonis imminebat & conſiderari poterat, ut *in l.* 1. *& ferè per totam, Cod. de muneribus & honoribus non continuandis & in l.* 4. *tit.* 5. *lib.* 3. ſuſtulit, & prohibitionem inſuper, nempe quod ante Sindicationem illius anni, iterum ad idem eligerentur miniſterium; alias enim poteſtas hæc reeligendi videretur populo damnoſa, præjudicioſa aliis, & quodam modo litium nutritiva, neque paſſim omnes convenirent, neque reelectio iſta fieret & videretur eluſoria, ſupervacanea, & inutilis reeligendi facultas; quidquid contrarium affirmavit Azeved. *in dict. l.* 1. *numer.* 8. Nec pro ejus opinione quidquam facit, quod quotieſcumque de re firma ſeu de reelectione alicujus officialis agitur, tunc non procedit, *regula legis quod major, ad municipal.* ſed neceſſarium eſt quod omnes intereſſentes, reelectioni ſuis aſſentiant ſuffragiis, ut *in auth. de defenſoribus civitatum, §. final.* quæ in propoſito ſingularem tradit Conſuetus, *ſingulari* 386. *verb. univerſitas*, Romanus *ſingulari.* incipit *electio* & *in alio ſingulari*, incipit *Judex fuit interrogatus*, & *conſ.* 342. *col.* 2. Bart. *in l. omnes populi, numer.* 16. *in fin. de Juſtitia, & Jure*, & ibi Oſorius, qui communem teſtatur, Jaſ. *in l. & ſumma, §. hodie, numer.* 8. *ff. de pactis*, Felin. *in cap. cum omnes de conſtitutione, n.* 18. *verſic.* 7. *fallit & in cap. fin. n.* 5. *de Judiciis.*

Nam hoc non procedit quando tranſlatio anno, vel ordinario tempore fit ex legis permiſſione, in una perſona hæc reelectio, quæ utique nova eſt electio, & potius jure ordinario, quàm ex gratia: unde *in regul. dict. leg.* quod majorem locum habet.

Caſus autem de quibus hi Judices † cognoſcere 10
poſſunt & qui nuncupantur, *de la Hermandad*, expreſsè manet, *in l.* 2. *dict. tit.* 13. *lib.* 18. *novæ recopil.* quæ ita ſe habet. *Otro ordenamos que aora, y de aqui adelante la Junta general a los del nueſtro Conſejo de las caſas de la Hermandad, y los Juezes comiſarios en nueſtros nombres por ellos dados, y otro ſi los nueſtros Alcaldes de la Hermandad, de todas las Ciudades, Villas, y Lugares, valles y Yermos, y miridades deſtos nueſtros Reynos, y Señorios, ayan de conocer, conozcan, por caſo, y como en caſos de Hermandad ſolamente en eſtos crimines y delitos que aqui ſeran declarados, y no en otros algunos conviene a ſaver en los Robos, hurtos, y fuercas de bienes muebles, y ſemovientes, o en Robos, o en fuercas de qualeſquier Mugeres, que no ſean mundanas publicas haciendoſe lo ſuſo dicho en yermos, o en deſpoblados, o en qualeſquier Lugares poblados, ſi los malechores ſalieren al Campo con los bienes tales, que hubieren rovado, o hurtado, con las tales mugeres, que aſi hubieren ſacado por fuerca. Otroſi ſean ſacados de Hermandad, Saltamiento de caminos, muertes, heridas de hombres en yermo o deſpoblado, ſiendo la tal muerte o herida hecha por aleve o traycion ſobre aſe chancas o ſeguramente, o haciendoſe por cauſa de robar o forcar, aunque el Robo ni fuerca no hubiere effecto. Otroſi ſea Caſo de Hermandad, privada opreſſion, de qualquier hombre, o muger, que fuere buena por ſu propria autoridad, en yermo o en qualquier poblado, ſi con el preſſo ſaliere al campo, o ſe prendiere, al arrendador o recaudador, por coger e recaudar, e pedir nueſtras rentas en yermo, o en poblado, guſto, que no lo ſaque fuera y atienda ſe ſer carcel privada, ſalvo ſi el arrendador prendiere a ſu dendor que ſe vaya huyendo, y hubiere poder y facultad que ſu deudor*

le aya dado por eſcritura, para que le pueda prender, no le pagando ſu deuda entregando le toda via en eſtos dos caſos à la perſona, que aſi prendire dentre de veinte y quatro horas, e los Alcaldes ordinarios del lugar mas cercano, que no ſean ſubjectos a dicho acreedor. Otroſi ſea caſo de Hermandad, que a demas de caſas, y viñas, y mieſes, y colmenares, haciendoſe a ſaviendas en Yermo, o deſpoblado, y entiendaſe ſer Yermo, o deſpoblado para en los caſos de Hermandad, el Lugar del cercado de treinta, vecinos avajo, entiendaſe ſer robo o hurto, aunque el dueño de los tales bienes no eſte preſente, y aunque aya reſiſtencia o no la aya. Otroſi ſea caſo de Hermandad, qualquiera que matare, o hiriere o prendiere a los nueſtros Juezes ejecatores de las Provincias, y Alcaldes quadrilleros de la Hermandad, y a nueſtros conſejores, y a otros qualeſquier officiales de la Hermandad, mientras ſirvieren los dichos officios, y deſpues que lo dejaren, ſi recivieren el daño por aver tenido, y ſervido dichos officios: O qualquier que matare o hiriere, o prendiere, o a otro en monte enjuriare à qualquier procurador menſajero, o negociador, que biniere à las Juntas generales o Provinciales que de aqui adelante ſe hicieren por nueſtro mandado. Otroſi ſean caſos de Hermandad qualeſquier robos y hurtos, y otros qualeſquier crimines, y delitos que ſe contubieren dentro de las Villas donde la Junta general ſe hiciere y celebrare en los quinze dias que aquella durare entre las perſonas de la dicha Junta contra ellos, y ſus familiares continuas; y Junta general y a los Juezes por ella nombrados: entiendaſe aver cometido y cometa caſo de Hermandad, anſi el que hiciere los caſos ſuſo dichos o qualquier dellos como el que los mandare hacer y cometer y lo hubiere por rato o firme, y lo probare deſpues de ſer cometido y como quiera, que no es ni ha ſido caſo d'Hermandad, lo que ſe hace por prendas o penas de terminos, y paſtos, y heredamientos ſobre que era alguna contienda, o debate entre partes; pero deſpues el que aſi fuere penado, o prendado, ſe entregare por ſu propria authoridad, o heriere, o matare, o hiciere otra, ſi prenda a ſu adverſario, o coſas ſuias en lugar donde no tiene reyerta ni debate alguno, que es lo que ſea caſo de Hermandad, y ſe proceda en ello como en caſo de Hermandad ſiendo echo en yermo, deſpoblado, o ſaliendo con ellos al campo, guardando las diſpoſitiones de nueſtras leyes.

Extra prædictos caſus, quos ſigillatim expendit & explicat Azeved. per plura Scholia, *in dict. l.* 2. in aliis cæteris nulla eſt horum Judicum cognitio, ut patet ex illis verbis: *Solamente en eſtos crimines y delictos que aqui ſeran declarados*: Nam illa dictio *Solamente* taxativa eſt & aliorum ca-
11 ſuum manifeſtam excluſionem † importat, ut *in l. his ſolis, ff. de condition. indeb. ef. l.* 1. *his ſolis, Cod. de revocand. donat. l. adverſus, Cod. ſi adverſus rem judicatam.* Per quæ jura ita obſervat Decian. *reſponſ.* 55. *num.* 18. *vol.* 3. Andreas Siculus *conſ.* 1. *col. fin. dict. lib.* 4. Angelus *in l.* 1. *Cod.* ubi & apud quem Felin. *in cap. Paſtoralis in principio, col.* 3. *verſicul. limita* 3. *de offic. ordinarii*, Afflict. *lib.* 3. *conſt. rubric.* 5. *numero* 64. Crotus *in l. ſi conſtante*, 1. *lectura numero* 66. *ff. ſoluto matrimon.* Ripa *in tract. de peſte, tit. de remediis præſervatis, numero* 62. Hippolitus, Riminald. *in l.* 1. *numero* 159. *ff. de offic. ejus cui mand. eſt juriſdictio*, Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 18. *numero* 13. Proſequitur Barboſ. *in l.* 1. *art.* 4. *ff. de judiciis & numer.* 98. & illa verba, *Qui aqui* etiam denotant reſtitutionem, ut *in l. ſtichum qui meus erit, ff. de legat. & in v. Cunctos populos, Cod. de ſumma Trinitate & fide Catholica.*

Nec obſtabit, ſi dicas diſtinctionem taxati, non adeo ſtrictam, rigidam eſſe naturam quod ſaltim ſimiles caſus non excludant, ut *l.* 1. §. 1. *Juncta gloſſ. in l. obeſt & ibi gloſſ.* 1. ubi notat Bart. *Cod. de prædiis minorum, l. argumentarius in princ. ff. de addendo eum qui*, §. *ſi petenti. cum gloſſ. in verb. duntaxat, ff. de public. in rem, ut & leg. ſervi nomine cum gloſſ. in verb. poſſidere*, & ubi Bart. *ff. de uſucapion. cap. Epiſcopus cum gloſſ.* 24. *diſtinct. juncto cap. ultimo* 15. *quæſt.* 7. *& Clement. exivi verſic. cum autem, & de verborum ſignificatione*, & gloſſ. *in l. cum Prætor, ff. de Judic. & in l. illud & in verbo, aliam cauſam, Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis & in l. ultim. de revocatione donat.* quæ loquitur in pœnalibus, & ibi eam Salicetus dicit ſing. & *in l. contractus in princ. ff. de reg.* Bart. *in l. ſi conſtante in expl.* 1. *partis princip. ff. ſolut. Matrimon.* Bald. *in l. nullus, Cod. ad l. Juliam majeſtatis*, Paul. de Caſtr. Imola *in l. Gallus*, §. *inſtituens col.* 1. *ff. de liberis, & poſthum.* Franc. latè *in l. ſi mora, ff. matrimon.* Romus *conſ.* 456. *in propoſito, col.* 2. *verſic.* 3. *deducitur*, & Panormitan. *in cap. cum dilecta extrav. de conformat. utili, vel inutili*, quorum jurium ac Doctorum autoritate nixus ita obſervat, juraque *de retract. conventional.* §. *gloſſ.* 6. *n.* 6.

Reſpondetur enim hoc non procedere quando dictiones taxativæ diſpoſitioni affirmativæ addicuntur; tunc enim habent implicitam negativam excluſionem omnimodam aliorum caſuum, ut *in cap. eum. Eccleſia, ſub. doctrina de cauſa poſſunt ex propr.* & ubi poſt Gothofred. *in verb. cautum* obſervat Joannes Andreas Aretin. *in l.* 1. §. *ex pluribus, ff. de acquirend. poſſeſſion.* Decius *conſ.* 479. *numer.* 2. nec in propoſito quid dubii poteſt remanere, attentis verbis ejuſdem legis ubi. *Y no en otros algunos*, dictio enim illa, *y no*, poſita juxta verbum, *en otros*, quod eſt repetitivum ſimilium, ut *in leg. fugitur, Cod. de ſervis fugituris*, ubi notat gloſſ. & communiter DD. *& in cap. At ſi clerici*, §. *de adulteriis de Judiciis*, negat apertè ſimiles caſus; aliàs enim de nihilo ſerviret, ut *in cap. ſi Papa de privilegiis, libro* 6.

Unde cum juriſdictio his judicibus † conceſſa, 12
quamvis ordinario limitata ſit, & ad certos caſus ſpecialiter reducta, prorogari non poterit, etiam de conſenſu partium, qui approbatorum conſenſus non tribuit Juriſdictionem non habenti, ut *in l. probatorum, Cod. de Juriſdictione omnium judicum.* Et limitata cauſa † limitatum debet pro- 13
ducere effectum, ut *in l. in agris, ff. de acquir. rer. domin. l. cum pater*, §. *cum dulciſſimis ff. de leg.* 2. *l.* 2. *ff. de ſervitut. & poſt l. cum ſervus*, 67. *ff. de contrahend. emptione*, notat gloſſ. & ibi latiſſimè Felin. *in cap. cum ordinam. cum duobus ſequentib. reſcriptis* Jaſ. *in age. l. cum geminiano, Cod. de tranſact.* Hieronymus Gonzalez *per reg. Cancellariæ gloſſ.* 24. *n.* 8.

Non enim poteſt quis etſi velit ſuprà Juriſdictionem ſuam exercere, ut *in l. fin. ff. de juriſdict. omnium Judic. l. prima per tot. Cod. ſi à non competent. Judic. l.* 2. *cum duabus ſequentib. modo mul. l.* 12. *de pœnis*; *l.* 2. *Cod. ſi adverſus fiſcum.*

Et facit elegans, & ſummè notanda doctrina, Bald. *in l. ita forma num. & quando provocare non eſt neceſſarium*, ubi iſta vox, *penes ſtatum*, dicit quod Judices villarum non habent Juriſdictionem

niſi

niſi uſque ad 20. ſolidos & ab inde ſupra 6. cognitio poteſtatis, quia talis Juriſdictio prorogari non poteſt, & eſt ratio denegati & conceſſi, quod enim uni aſſignatur, alteri denegatur, *ff. de legat. 1. ut in l. quod in rem, §. quis*, ex quo enim lex ad plura procedit ſtatuendo, & diſtinguendo potentias & per conſequens actum. Et quidquid ultra ſit, fieri videtur lege prohibente *argumento legis, qui aliena, §. ſi libertos, ff. de negotiis geſtis*, & hoc ex natura & virtute limitationis, *& ff. de uſufructu, l. Dominus, §. 1. & l. 1. ex facto, §. itemque 3. ff. de vulg. & pup.* & Bald. (eo non relato), ſequitur Paul. de Caſtr. *conſ. 194. numer. 2. vol. 2. verſ. tum quia ſtatutum.* Gregor. Lopez *in l. 47. tit. 18. part. 3. verb. duos homines.*

14 Deinde illud expendi poteſt quod ut valeat † prorogatio Juriſdictionis, neceſſe eſt quod ille cujus prorogatur Juriſdictio illam habeat, alias impoſſibilis eſt prorogatio, cum id quod nullum eſt extenſionem non recipiat, *l. ſed ſi manente, ff. de precario. l. 4. in princip. ff. de damno infecto*, Menchac. *quæſt. uſu frequent. cap. 4. n. 1. & 2.* & facit text. *in l. 1. Cod. de Juriſdiction. omnium Judic. & in cap. ſignificaſti de for. competent.* ubi notat Panormitan. ubi Marian. Socin. notat ibi *n. 21.* quod Juriſdictionis competentis ſub conditione, vel qualitate, nulla admittitur prorogatio pendente conditione, vel die, ex *gloſſ. fin. ad medium in cap. aut plures de offic. delegati in 6.* Bann. *locis de nullitate ex defectu Juriſdictionis delegatæ, n. 92.* & Morla *in cap. Pet. de offic. delegati*, & ibi Andreas Siculus *n. 112.* Ruin. *conſ. 165. num. 112. lib. 5.* Anton. Matthæus Rom. *tract. de prorogat. Juriſdiction. dict. n.* Socin. *conſ. 99. lib. 3. n. 1.*

15 Præterea quia Juriſdictio limitata † nunquam eſt prorogabilis, ut notat Felin. *in cap.* Pet. Greg. *de offic. & poteſtat. Judic. delegat. n. 2. & 22.* Cujus verba maximè conducunt, ibi: *Quia in dictum Joannem nullam Juriſdictionem habebas:* & ibi: *Cum hujuſmodi delegata Juriſdictio ad alias perſonas nequeat præſtari, dico prorogari*, Bart. *numero 6.* Curtius Junior. 30. Carolus, *numero 24. in l. 1. ff. de Judiciis*, & ibi: *noviſſimè*, Barboſ. Socin. *in cap. ſignificat. n. 66. de for. competent.* quod latiſſimè proſequitur per omnia Jura ad propoſitum conducentia, accuratiſſimè intelligens Auguſt. Morla, *in Emp. juris tit. 2. de Juriſdictione omnium Judic. part. 1. q. 21. per tot.*

Et hanc opinionem veriſſimam in propoſito tradit Azeved. *in dict. l. 2. tit. 7. & in additionibus ad Curiam Piſanam lib. 4. cap. 56. n. 21. & 22.* Alvarus Balaſius, *conſultatione 57. n. 5.* & non diſſimili caſu Ignatius del Villar *in ſua ſilva reſponſorum, lib. 1. reſponſion. 11. quæſt. 8. nu. 2. cum ſequentibus, & quæſt. 9. num. 2. & 11.* qui alios referunt. Quod utique ampliabis, adeo, extra prædictos caſus *de la Hermandad*, his Judicibus notionem ſeu Juriſdictionem prohibitam, quod etſi in cauſa coram eis agitata aliqui teſtes con-

16 victi eſſent † de perjurio adhuc ratione incidentiæ contra eos procedere non poterunt, ex doctrina Decii, *in cap. præterea de officio delegati*, & facit text. *in l. fin. tit. 16. part. 3.* ibi: *Mas ſi por ventura ante otro Juzgador, que no ha poder de hacer Juſticia, ſi hubiere hallado alguna que teſtiguaſe falſo teſtimonio, eſte tal de volo embiar mayoral, que ha Juſticia, del qual entendiere que merece.* Illud enim quod non licet principaliter nec etiam licet incidenter; ut *in regula cum quid, una via de regul. juris in 6. l ad th. l. ætas, §. 1. ff. de his, qui notantur infamia:* ibi:

ſive autem principaliter hoc negotium gerat, ſive alterius negotiationis acceſſione utatur, & ita in conſimili lege aut ſtatuto ex Divo Lino concludit Paulus Caſtrenſ. *in l. quoties, n. 9. Cod. de Judiciis.*

Et in caſu eodem ita conſultus reſpondet † 17 Ignatius del Villar, ubi ſupra *dict. quæſt. 9. num.* his verbis ex quibus ego in facti contingentia reſpondi, & ita fuit judicatum quod ſi Petrus fecit contra Titium ad decem aureos actione merè civili, & pecuniaria, & forte in delatione Juramenti calumniæ circa articulum & poſitionem, declarationem Titius adjuravit, propter quod ultra quantitatem in libello cauſæ principalis deductam cum una & eadem ſententia, idem Titius fuerit condemnatus in pœna ſexcentorum teruncio-rum Cameræ fiſcali, ratione perjurii, juxta *l. 2. tit. 107. lib. 4. recop. juncta l. 2. tit. 7. lib. 4. ejuſdem recop.* & ab hujuſmodi ſententia, præfatus Titius appellavit, talis appellatio reſpectu condemnationis talis perjurii & ſic cauſæ incidentis criminalis non ad Conſilium, ſed ad ſuprema Regia tribunalia, referenda eſt, adeo quod ſi de facto Judex deputatus ſuper perjurio ſententiam proferat ea dubio procul nulla erit, & defectu juriſdictionis, quia factum à Judice quantumvis ordinario, ſi ad ejus officium non pertinet ratum non erit, ut *in l. factum à Judice, ff. de Regulis juris, l. 1. Cod. ſi Jud. non competent. l. 2. cum duab. ſequentibus, Cod. de mod. mut. l. 2. & ſi adverſus fiſcum, l. 2. Cod. de pœnis*, quibus Juribus poteſtas Procuratoris Cæſaris ratione cauſarum limitata deprehenditur, & tandem quid ultra limites ſuæ poteſtatis gerebat nullius erat momenti.

Cui reſolutioni maximè adverſantur plura jura quæ probant Judicem prohibitum † de cau- 18 ſa vel negotio, principaliter cognoſcere, de ea incidenter cognoſcere poſſe, & legis miniſterio, propter cauſæ connexitatem & dependentiam ejus Juriſdictionem prorogari, ut eſt text. *in cap. de prudentia 3. de donat. inter vir.* ubi Judex Eccleſiaſticus qui de dote tanquam de re merè temporali & inter laïcos cognoſcere non poteſt principaliter, ſi in cauſa matrimonii ante eum pendenti, incidat quæſtio, de ea cognoſcit & *in l. nullum juncta gloſſ. Cod. de tribus*, quæ probat Clericum coram laïco, in lite apud eum mota teſtificantem ab eodem puniri poſſe, & Cinus & Salicetus ita affirmant ut communem ſecundum Guillielm. Benedict. *in cap. rei nuntius verbo & uxorem, n. 434.* Caſſaneus *in conſuetudine Burgund rubric. 2. §. 57. n. 7.* & *in l. quoties, Cod. de Judiciis* ibi: *Quoties quæſt. de ſtatu bonorum diſceptioni concurrit, nihil prohibet quominus apud eum quoque qui alioquin ſuper cauſa ſtatus cognoſcere non poteſt, diſceptatio terminatur*, ut *in l. nullus Cap. eodem tit. l. 1. Cod. de ordine Judiciorum, l. 2. in fin. Cod. de pedanis Judicibus, l. non diſtinguimus, §. de liberali, ff. de recept. arbitris l. fin. Cod. ubi & apud quem l. cum proponas, Cod. de reb. præl. 2. Cod. ad exhibendum*; ex quo provenit, quod licèt per leges Regias cauſa † notabilitatis, ſit reſer- 19 vata præfectis nobilium, ut *per tot. tit. 11. lib. 2. recopil.* docet Otalor. *de nobilit. 3. part. principal. cap. 2. à num. 1.* Joann. Garcia *de nobilit. gloſſ. 1. num. 6.* tamen inferiores Judices incidenter poſſe cognoſcere de cauſis nobilitatis, ut docet idem Otalor. *3. part. cap. 3. n. 8.* & Joann. Garcia ubi *ſuprà num. 8.* maximè quia tunc magis agitur de quæſtione facti quàm de quæſtione juris ex his quæ ſuprà reſoluta ſunt in præcedenti præmiſſo; docet idem Joan. Garc. ubi *ſupra num. 33. &*

34. quo fit ut ſi Judex ordinarius cognoſcat de delicto alicujus nobilis, & incidat illa quæſtio
20 an debeat † torqueri, quia nobiles torqueri non poſſunt &c. ut *in l. milites*, 6. *Cod. de quæſtionib. l.* 2. *tit.* 3. *part.* 7. & ibi Gregor. Lopez & *l.* 4. *tit.* 6. *recopil.* Anton. Gomez 3. *tom. cap.* 13. *numer.* 3. poſſit de ea cognoſcere idem Ordinarius incidenter; & ſimiliter ſi pro debito civili velit Judex nobilem in carcerem mittere; quod facere non debet, ut *in dict. leg. ordinament. & recopil.* facta in anno 1585. vel ſi petitur contra nobilem, executio compellatur præſtare fidejuſſorem ſatispræſtationis vulgo *de ſaneamento*, quem non tenetur nobilis dare ex *l. fin. tit.* 21. *lib.* 4. *recopil.*

21 Sed hæc difficultas & Jurium adverſantium † oppoſitio facili diſtinctione ſedari, intelligi, & concordari poterit, aut enim incidens cauſa talis eſt & adeo principali negotio connexa & conjuncta, ut abſque incidenti non poſſit definiri, aut ejus eſt conditionis incidens cauſa, quod ſine ejus definitione negotium principale terminari poſſit; primo enim caſu Judex alias incompetens, ratione incidentiæ competens efficietur; In ſecundo verò caſu minimè cognoſcere poterit.

22 Qua diſtinctione lucem † accipit difficultas oppoſita text. *in cap.* 3. *de donat. inter.* Ideo enim ibi Judex Eccleſiaſticus de dote incidenter occurrente cognoſcit propter magnam cum matrimonio connexionem, propter quam ad Judicem pertinet Eccleſiæ, ut *in cap. per veras de donat. inter.* & ſentit gloſſ. magna, *in dict. in cap.* 3. & gloſſ. magna, *in cap. licet ex ſuſcepto de for. competent.* & gloſſ. *juve. in cap. fin. de Judiciis in* 6. quibus locis docent DD. & *in l.* 1. *ff. de ſolut. matrimon.* ubi Ripa *à num.* 4. & DD. *in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de conſtitut.* ubi Felinus *à n.* 58. reſolvit eleganter Lanfranc. *de arbitriis*, 2. *part. numero* 28. Steph. Aufiel. *de poteſt. Eccleſiaſtic. numer.* 22. Joan. Campeg. *de dote*, *quæſt.* 80. Bald. *nobil. de dot.* 2. *part. privil.* 16. Paul. Rup. *in repetition. cap. per veras*, 2. *notab. per tot.* nec obſtavit gloſſ. & communis DD. de qua *in dict. l. nullum*, *Cod. de teſtib.* quia magis communiter damnatur, verius eſt & praxi receptum, Clericí falſum deponentes coram judice ſæculari punitionem ad Eccleſiaſticum Judicem eſſe remittendam, ut reſolvit Covarr. *in praxi & quæſt. cap. num.* 8. Socin. *regul.* 520. Gregor. Lopez *in l. fin. tit.* 16. *par.* 3. Avend. *de exequend. mandat. cap.* 21. *numero* 5. & relati à Julio Craſſo, *l.* 5. *repetit. ſententiæ*, *quæſt.* 3. *n.* 14. Aoti *in praxi tit. de falſis*, *tit.* 110.

23 Nec etiam oberit † text. *in dict. leg. quoties*, *Cod. de Judiciis*, quia illius intellectus ſub membro noſtræ diſtinctionis clauditur, procedit enim in incidenti neceſſario, putà quando cauſa incidens eſt adeo principali connexa & conjuncta, ut abſque incidenti decidi non poſſet, ut apertiſſimè colligitur *ex dict. l. quoties.* ubi Titius agebat contra te, ad hæreditatis reſtitutionem coram Judice civilium cauſarum, tu autem ex adverſo excipiebas de ſtatu Titii contendens illum eſſe ſervilis conditionis; certè cauſa hæc ſtatus incidens adeo neceſſaria ad deciſionem cauſæ civilis, principalis & pecuniariæ ac diverſæ ſpeciei juriſdictionis eſt ut abſque examine cauſæ incidentis cauſa principalis decidi nequeat: & ita illum textum declarat magiſtraliter Paul. Coſt. *in dict. l. quoties*, *numero* 9. *verb. etiam* Jaſ. *numero* 10. Bart. *in l.* 1. *numero* 1. *ff. de autorit. titul.* & ut receptiſſimum ita concludit Marant. *in dict.* 4. *part.* 6. *diſtinctione*, *numero* 55. *in noviſſime* & iſtum intellectum ad *dict.* 1. *l. quoties*, tanquam germanum agnovit Menoch. *de arbitr. Judic. lib.* 1. *q.* 91. *n.* 9.

Et eodem modo intelligenda ſunt Jura † ſimilia 24
ſuperiùs adducta, ut proſequitur latiſſimè omninò videndus Auguſtin. Morla *in perjuris dict. tit. de Juriſd. omn. Judic. ex numero* 145. *cum pluribus ſequentibus*, & in caſu ferè ſimili de quo eſt noſtra diſputatio Ignatius Diaz del Villar *dict. quæſt.* 8. & 9. & quod quando procedunt in aliquo negotio, & cauſa hi Judices *de la Hermandad*, cum eorum Juriſdictio non ſit abſoluta, ſed in certis caſibus eſt qualificata in primis debet conſtare, & verificari quod ſit caſus ex contentis, *in l. prout*: in juriſdictionalibus, qualitas tribuens juriſdictionem prius eſt verificanda, ut *in l.* 2. §. *ſed ſi dubitatur*, *ff. de Judiciis*, *l. ſi quis aliena eodem tit.* §. *ait Prætor. ff. nequit. in flumin. public. l. Prætor* §. *docere*, *ff. de vi bonor. raptorum*, Bald. *in l. multum*, *ff. de condit. & demonſtrat.* & *in l. ſi finit.* §. *Julian. ff. de damn. infecto.* Pariſ. *de ſindicat.* §. *judices puras*, *col.* 3. *verſ. Judices tempor. n.* 13. cum aliis relatis ab Andr. Gaill. *in tract. de pact. public. cap.* 13. *numer.* 12. *& ſequentibus lib.* 1. plurima notanda in propoſito congerit Proſper Farinac. *in tract. crimin. tit. de inquiſit. q.* 8. *n.* 89. *& ſeqq. & q.* 1. *numero* 87. *& numero* 10. *à numero* 26.

Quia ſi qualitas requiſita à lege † non verificatur 25
non poteſt militare ejus diſputatio ex doctrin. Bart. *in l.* 1. §. *ait Prætor. ff. nequit in flumin. public.* Angel. *in l.* 2. §. *diema verſic. & notandum diligenter*, *col. fin.* §. *quemadmod. teſtam. aperiantur*, & Alex. *conſ.* 81. *col.* 1. *vol.* 2. Cardin. Tuſcus *practic. concl. tom.* 6. *littera E*, *concluſ.* 18. *à n.* 11. obſervat Salgad. *de Regia protect.* 1. *part. cap.* 2. §. 5. *num.* 58. & licèt ad tribuendum † Juriſdictionis 26
exercitium ſufficiat, quod in libello aut querela partis, vel in cauſæ proceſſu, quod fit ex officio, deducatur qualitas Juriſdictionem tribuens, licèt de ejus veritate dubitare poſſit, ut *in l. cum quædam querela*, *ff. de Juriſdiction. omnium Judic.* ſunt ibi notata, docet Innocent. *in cap. cum ſit generale*, *de foro compet.* Butrius *in cap.* Frederic. *laico de foro competent. n.* 3. Et ibi Abb. *n.* 12. *verſic. redeo ad dicta.* Millius *in repertor. verb. Judex qui vult procedere.* Lapus *allegat.* 59. *in Dei nomine*, *verſic. quæritur & allegat.* 65. Angel. conſilium eſt, incipit, *dictum ſtatutum in* 2. Roman. *conſ.* 208. *hæc interpretatio*, *in fin.* Farinac. *dict. quæſt.* 8. *ſub n.* 86. Tuſcus *dict. quæſt. concl.* 18. *n.* 10. tamen ſi à principio ex adverſo, ipſa qualitas † 27
negetur ad impediendum Juriſdictionem ſaltem ſummariè, plenè tamen probare, & de ea conſtare debet ſecundum communem Doctorum opinionem, de qua teſtantur communiter Alex. *conſ.* 1. *n.* 8. *lib.* 5. Felin. *in cap. ſi Clericus laicum*, *col.* 2. *verſic.* 1. *concl. de foro competent.* Aymon. *conſ.* 196. *ſi abunde*, Afflictis *deciſ.* 197. incipit *plures* Anton. de Butrio, Farinac. & Cardinalis Tuſcus cum proximè citatis, ſed cognitio hujus articuli, utrum ſit, vel non ſit caſu de quo contenditur. *de la Hermandad*, pertinet ad illum Judicem qui in cauſa procedit, quia Prætoris eſt exiſtimare, an ſua ſit Juriſdictio, vel aliena, ut *in l. ſi quis ex alien. ff. de Judiciis*, & generale eſt quemlibet Judicem † ſive delegatum ſive ordinarium cogno- 28
ſcere poſſe an ſibi competat Juriſdictio? *l.* 2. *ff. ſi quis vocatus in jus non iverit*, *cap. ſuper litteris de reſcriptis*, & ibi gloſſ. Andreas Gail. *practic. obſervationum*, *lib.* 1. *obſervat.* 34. *à num.* 1. Decian. *tract. criminal. lib.* 4. *tit.* 18. *numero* 9. *limitando*,

ut

ut per Corſetum, *in ſingulari verb. Juriſdictio, ut delegata*, probat text. *in l. præſcriptione, Cod. ſi contra jus veluti ſiſtat. publ. in dict. cap ſuper literis*, etiamſi opponatur nullam habere juriſdictionem, *cap. ex part. dicam. de reſcriptis*, ubi Panormitan. *num.* 5. & Imola *n.* 2. Felin. *in dict. cap. ſuper literis*, etiam ſi opponatur nullam habere Juriſdictionem; & facit text. *in Clement.* 1. *de reſcriptis*, proſequitur Bald. *in dict. l. ſi quis ex alien. num.* 111. ut pluribus adjectis comprobat Marta, *in tract. de Juriſd.* 2. *p. cap.* 4. *à principio, & n.* 7. Salgad. *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 6. *num.* 27. Quamvis contrarium obſervaverit Azeved. *in dict. l.* 2. *num.* 3. Mutus *ex gloſſa verb. manifeſtè & cap. caſus. §. ſane hæreticis in* 6. quæ profecto non obſtat, quia non negat pronuntiationem pertinere ad judicem, cujus Juriſdictio declinatur, ſed non debere procedere in negotio ubi Judex affirmat quod caſus ſit manifeſtus & Juriſdictionis ſibi commiſſæ, & quando contrarium ſupponit adverſus expreſſa Jura & Doctorum communem opinionem loqueretur, & ſic explodenda.

Præterea quod ſingularem eſſe & ſummè attendam deciſionem † *l.* 6. *dicto tit.* 13. *lib.* 8. *recopil.* ibi; *Con qualquier informacion que ayan tomado prendan*, verbis ſequentibus ibi: *Y deſpues procedan en el negocio eſta dar ſentencia definitiva avienda primeramente ſu informacion cumplido del delicto*, ex quibus colligitur quod ſi querela coram Judice fraternitatis producta, concludit cauſam alioquin *de Hermandad*, licèt per ſummariam informationem non appareat tunc concludens probatio ejus ut in eo procedere poſſit, nihilominus non tenetur cauſam remittere Judici ordinario, ut per *l.* 13. *infra eodem.* diſponitur, ſed in cauſa procedere debeat, & habita ſufficienter informatione condemnare, ſi minus debet eum abſolvere, ad hoc ſunt ſufficientia indicia, & ſic inquit, *dict. l.* 13. *infra eodem*, quod per informationem & probationem factam debet conſtare, ei caſum *de Hermandad*, ut remitti debeat Judici ordinario, ita ut non ſufficiat conſtare per informationem ſummariam, ſed per plenariam, hoc enim denotant verba *illa, Por la informacion havida por la probança:* Nam copulativa *Et* ſemper penitus eſt inter diverſa, & ſic diverſificat ſummariam informationem à plenaria, & utriuſque requirit concurſum, ut remiſſio fiat loco ordinario, licèt Judices ordinarii hæc non advertentes, plerumque uſque ad plenariam, non expectent. 29

Sed in propoſito, pro uno negocio, ſolent † procedere tam Judex ordinarius, quàm Judex *de la Hermandad*, & quilibet intendit privativè cognoſcere, & ſuper actum perficit proceſſum, & alter alterum impedire conatur; vel quia ab ordinario, negatur caſus, *de la Hermandad*, quia ſe prævenisſe fatagit, ab uno ex his ſolet appellari ad Regiam Curiam, & uterque proceſſus tam iſtius, quàm illius Judicis originaliter adducitur, in qua viſo negotio, & attenta ejus quantitate declaratur ad quem Judicem ſpectet cognitio & ei privativè remittitur. Quod ſi Judex *de la Hermandad*, in caſu non comprehenſo, *in dict. l.* 2. ſe Judicem competentem declaraverit, acta coram ipſo, & ſententia expreſſum nullitatis vitium patientur, etiam ſi ab eis non appelletur ex defectu Juriſdiction. ut notat Felinus *in cap. ſuper literis n.* 5. *in fin. de reſcriptis*, Angel. *in l.* 1. *ſi à non competenti Jud ce*, & poſt ſententiam opponi poterit, & in quacumque parte Judicis ex additione, Bart. *in l. expreſſum num.* 12. *ff. de appellat. littera G.* Covarr. *in practic. cap.* 33. *num.* 2. *& in cap. quamvis pactum initio rem partis. num.* 9. Didac. Perez & cum eo Azeved. *in l.* 1. *tit.* 5. *lib.* 4. *novæ recopil. numer.* 21. Sigiſmund. Eſcacia, *de appell. quæſt.* 19. *remed.* 1. *concl.* 7. *ſub n.* 3. Vantios *de nullitat. ſententiæ tit. quoties & inter quod tempus* ſub *num.* 8. Salgad. ubi *ſuprà dicta* 4. *part. cap.* 3. *n.* 123. 30

Illud tamen adverte quod licèt ſententia horum Judicum † *de la Hermandad*, appellatione non obſtante, poterat exequi, quinimo ab ea appellari non poterat ex *l.* 9. *dict. tit.* 13. *lib.* 8. *novæ recopil.* id jam poſtea ſublatum fuit, ut *in l.* 48. *&* 49. *ejuſd. tit. & lib.* unde ceſſant quæ advertit Avend. *cap.* 6. *Prætor. numero* 4. *verſic. Item in caſibus primo.* 31

Sed præter hos Judices, *de la Hermandad*, ſunt etiam creati quidam inferiores Miniſtri, qui eorum poteſtati & tribunali intervenientes Juriſdictionem hanc coadjuvant, & in onere, & cura officiis participes ſunt, qui vulgo *Quadrilleros* vocantur, & cum in aliquibus eorum oppidorum debeat eſſe unum officium, & ſui miniſterii debitum proponere neceſſarium, quod tanquam in noſtro Regno Caſtellæ noviter inventum, *ex l.* 4. *dict. tit.* 13. *lib.* 68. *novæ recopil.* percipere potes, quæ ſic ſe habet. *Otroſi ordenamos y mandamos que para ſeguir los malechores y delinquentes, que hubieron cometido qualquier caſo de Hermandad, ſean nombrados, y eſten pueſtos Quadrilleros ſegun la grandeza de la Ciudad, villa, o lugar, aveſta de nueſtro Juez executor de aquella Provincia y de los Alcaldes de la Hermandad, de tal lugar y los Quadrilleros luego que el tal delicto, les fuere demandado, o lo ſupreren en qualquier manera de ſu officio, ſean tenidos de ſeguir y mandar que ſigan los malechores, eſta cinco leguas donde haciendo toda bradar appellido y repicando las Campanas en todo lugar donde llegaren, porque anſi miſmo vayan y ſalgan de los tales lugares en proſecucion de los malechores, y que cada y quando los unos llegaren en cavo de las cinco leguas, donde ſalieren, deren el raſtro a los otros, toda via ſe multipliquen los quadrilleros y otras perſonas que fueren appellidando contra los dichos malechores repartiendoſe los unos por una parte, y los otros por otra, eſta los prender, o cercar aſta que hayan ſalido huyendo fuera del Reyno, y mandamos que los malechores que aſi o en otra qualquier manera fueren preſos, ſean traydos al lugar o termino donde hicies en el delito, y ſi alli hubiere Juriſdicion, alli ſea executada la Juſticia, y ſi no la hubiere ſeales luego notificado a los Alcaldes de la Hermandad del lugar cuia juriſdicion fueren ſujetos, para que aquellos el uno con el Alcalde, y Alcaldes de la Hermandad del lugar donde el delito fue cometido, lo jueguen y executen la Juſticia, pero entre tanto los Juezes Alcaldes dichos de lugar donde ſe cometio.*

Qui quidem miniſtri tenentur in omnibus officium ſuum tangentibus, Judicibus, vulgo *Alcaldes de la Hermandad*, tanquam Superioribus obſecundare, ut *in l.* 5. *illo tit. & lib.* ibi: *Sean tenidos de cumplir y obedecer los mandamientos del Alcalde, o Alcaldes de la Hermandad, de lo que toca a ſus officios, a los negocios de la dicha Hermandad, ſolas penas que fueren pueſtas por ellas, las quales ellos miſmos puedan executar en las perſonas y bienes de los deſobedientes.* Quod quidem officium etiam eſt neceſſarium,

nec recuſari poteſt à vicinis dum tamen unicuique in ſuo ſtatu aſſignetur ubi ſtatum dictum fuerit, *ſuo loco* diximus.

CAPUT V.

De Tabellione ſeu Notario.

SUMMARIUM.

1 *Tabellionis officii varia nomina quibus in jure ſolet ſignificari, afferuntur*, & numero 2. & 3.

4 *Tabellionis ſeu Notarii munus, utrum attento jure communi, honorabile habeatur & habitum fuerit?*

5 *Perſonis abjectis & vilibus nunquam committi ſolent res magni momenti & autoritas Reipublicæ.*

6 *Notarii munus eſt publicum, atque Regia & publica autoritate conſtitutum.*

7 *Infamibus non patet ad ſcribendum aditus vel ad aliquod munus publicum exercendum, præſertim in Regiis prætoriis & tribunalibus.*

8 *Græci magni habebant Tabellionis munus ſicut & ſcribæ; nec ad ejus exercitium quenquam niſi honeſtis natalibus ſideque & induſtria clarum admittebant.*

9 *Notarii officium continere dignitatem jure probatur.*

10 *Tabellionibus iſto tempore merces, non tam ob operam quàm ob induſtriam & publicum authoramentum, conſtituta eſt.*

11 *Textus* in leg. 7. ff. rem pupilli ſalvam fore in leg. 7. Cod. de adoptionibus, *qua ratione non officiat tabellionis dignitati.*

12 *Expenditur & intelligitur circa Notarii dignitatem textus*, in leg. univerſos Cod. de decurionibus lib. 10.

13 *Tabellionis ab officio cur Decuriones abſtinere debeant.*

14 *Notarii Regis ſeu magni Conſilii vel Regalium Curiarum, vulgo* Secretarios & Eſcrivanos de Camera, *cur in primis magni habeantur & eorum exercitium laudabile æſtimetur?*

15 *Scribæ inferiores numerati ſive non numerati, attento jure Regio, vile officium non cenſentur exercere, dummodo alicui Civitati, villæ vel Curiæ vel Tribunali deputati ſint.*

16 *Tabellionum creatio ſeu nominatio ad Regem pertinet.*

17 *Duces, Marchiones, Comites, Vicecomites, Epiſcopi & ſimiles Domini oppidorum in ſuis territoriis creare poſſunt Tabelliones ad hoc ſolum ut teſtificentur de his quæ fiunt in judicio.*

18 *Tabellionum creatio, conſuetudine introduci poteſt, ut ſpectet ad Dominos oppidorum.*

19 *Tabellio, ut omni caſu judicialiter ſive extrajudicialiter publicam fidem faciat, debet prius examinari & inſigniri à Rege.*

20 *Tabellionum proviſio & denuntiatio quæ conſuetudine fuit introducta, & facta à Ducibus, Marchionibus, &c. utrum morte concedentis expiret, non ſolum quoties officia vacent per mortem, ſed etiam per renuntiationem vel privationem.*

21 *Qualitates variæ & conditiones in Tabelliones requiſitæ recenſentur*, & n. 23. & 24.

22 *Tabellionum in examine & probatione quiſnam ſervandus*; rem iſſivè.

25 *Tabellionum officia debent exerceri per nominatum, non autem per Subſtitutum.*

27 *Tabelliones quomodo debeant uti ſuis officiis, & quanta ſit eorum fides & autoritas, & in quibus caſibus magis credatur eorum inſtrumentis quàm teſtibus, traditur* remiſſivè.

28 *Damna quam plurima, & notabilia mala quæ à Notariis poſſunt & ſolent patrari*, remiſſivè.

29 *Sindicatio Tabellionum ad eum ſpectat qui eos creavit.*

30 *Sindicationem vel punitionem Tabellionum dum negligunt qui eos crearunt, ſolet & poteſt committi & expediri judex qui talem ſindicationem faciat.*

31 *Tabelliones à Dominis oppidorum & aliis inferioribus nominati non poſſunt per eos ſine juſta & rationabili cauſa ab officio removeri.*

32 *Tabelliones Conſiliorum duos libros facere tenentur juxta formam* legis 75. & 79. lib. 5. titul. 25. *quæ* ibi *affertur.*

TAbellionis officium pluribus † nominibus in jure ſolet ſignificari, qui etiam ſcriptores ſunt Scribæ nuncupantur, ut apud Suetonium, *in Claudio Cæſar. in cap.* 48. & *in Domitian. cap.* 9. & hac voce utitur Cicero, *lib.* 5. *epiſt.* 2. *ad Ruſin. epiſt.* 20. incipit. *Quoque & in* 7. *action. in Verrem.* notat Tiraquel. *de nobilitate, cap.* 34. *num.* 38. qui Scribæ apud Hebræos inter præcipuos Regis comites, & hi apud eoſdem de rebus ambiguis ſolebant conſuli, & ex oraculis ſacrarum Literarum reſpondebant, ut habetur Matt. *cap.* 7. & *cap.* 13. 73. Marc. *cap.* 12. & Paul. 1. ad *Corint. cap.* 1. 1

Quandoque Tabularii, quia rationes † conficiebant, & data & accepta in tabulas referebant ut Logographi, *in l.* 1. & *tot. tit.* 6. *de Tabulariis, & ſcribis & Logographis. lib.* 10. aliquando verò Notarii, à notis quibus ſolent voluntates privatorum excipere, ut poſtea ad formam debitam reducant; & ſic vulgo vocantur in Gallia; in Hiſpania verò Notarii nomine utimur ad ſignificandum Tabellionem, qui à Judice Eccleſiaſtico nominatur, & titulum habet, & apud eum acta fuit vita, obſervat Petrus Gregor. 3. *part. ſintagmat. lib.* 47. *cap.* 42. *n.* 4. 2

Præterea, Amanuenſes † nuncupantur, & ita ait Cicero, *in lib. de oratione* & Grafarii; ac pungit Tiraquel. *in cap.* 34. *num.* 38. *librarii, ut in l. ſi librarius, ff. de regul. juris & ſcrinali, ut in l. ſcrinarios, Cod. de teſtam. militis*, proſequitur Paz *in praxi in ult. annotatione per tot.* & quanta ſit officii Tabellionis antiquitas, & Notarii tradunt Alciat. *ff.* 8. *parergom. cap.* 19. & *heros ejus in leg. non aliter, n.* 2. *ff. de adoptionibus.* 3

Sed controverſum attento jure communi invenio utrum officium hoc Notarii † honorabile fuerit habitum, & negativa opinio ea tantum inſidet ratione, quòd Tabellio ſive Notarius, ſervus publicus à lege notatur, quo nomine utitur Ulpian. *in l.* 2. *ff. rem pupil. ſalvam fore*, ibi: *Profecto adoptionibus*, ibi: *Servo publico cantatur.* Verbum enim ſervus omni ingenuitati opponitur, ut *in §. fin. inſtitut. de jure perſonarum, & in dict. §.* 1. *inſtitut. de his, qui ſunt ſui vel alieni juris*, quare officium hoc vile & objectum reputant gloſſ. *in leg. univerſos. Cod. de Decurationib. lib.* 10. ubi Bald. & Platea *gloſſ. ſimilis in leg. generali verb.* 4

ſer-

ſervituti, *C. de Tabulariis lib.* 10. Sylveſter *in ſumm. verb. Tabellio*, *quæſt.* 3. Montalv. *in l.* 7. *tit.* 8. *lib.* 1. *fori regalis*, *gloſſ. in verb. Por que los prados*, Palac. Rub. *in repetition. Capit. per veſtras notabilis.* 7. §. 10. *num.* 7. Gregor. Lopez *in unica*, *tit.* 19. *part.* 3. *verb. eſcrivanos*, Paz *in praxi* ubi *ſuprà n.* 4. Caſtill. de Bobad. *in ſuo eleganti politicorum nec ſatis laudato tractatu lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 43. qui etiam & illud pro hac opinione perpendunt, Scribam ſeu Tabellionem non poſſe eſſe Decurionem, ut advertit gloſſ. *in dict. l. general.* quinimo nec ejus filios aut nepotes, poſſe inveſtiri & condecorari Cruce, ſeu habitu trium militarium Ordinum Sancti Jacobi deciſum ſtat, *tit. in conſtitutionem cap.* 6. his verbis: *Nueſtras Ordenes tan honradas y principales, que no es juſto que ſe de el habito, y inſignia de ellas al que no hubiere vivido, y tratadoſe, el y ſus padres como hombres hijoſdalgo. Por tanto eſtablecemos, y mandamos que de aqui adelante, no ſe pueda dar el dicho habito a ninguno que aya ſido mercader, o Cambiador, o aya tenido officio vil, mecanico, o ſea hijo de los que han tenido el uno o el otro, aunque pruebe ſer hijodalgo, declaramos, que mercader ſe entienda, para eſte effecto aquel que aya tenido tienda de qualquier genero de mercancia, que ſea reſidendo en ella, por ſus perſonas, y miniſtros, y Cambiadores, los que tienen banco publico, y tienen por tracto dos dineros a Cambio por ſi o por ſus factores, y officios viles o mecanicos ſe entienden, Platero pintor, que lo tenga por officio, Bordador, Meſoneros, Taberneros, Eſcrivanos, que no ſean Secretarios del Rey o de qualquier perſona Real, Procuradores publicos y qualeſquier otros officios ſemejantes à eſtos, inferiores de ellos, como ſon ſaſtres, y otros ſemejantes que viven por el travajo de ſus manos.*

Contraria tamen opinio nempè quod etiam jure communi attento, Tabellionatus ſeu Notarii officium infimæ conditionis non fuerit habitum pluribus poteſt ac talibus fundamentis declarari. Primo quod res magni † momenti & maxima Reipublicæ autoritas nunquam perſonis abjectis & vilibus confidi ſolent, ut *in l.* 1. *Cod. de conditis in publicis horreis*, *lib.* 10. ibi: *Nobilis, prudens fideli optimè ſive conſcius pro integritate mentis opponatur Cuſtos, ac menſor.* Cum igitur tanta ſit Tabellionum publica autoritas, ac rerum & cauſæ fidentia, Cinus *per text. mihi*, *l. ſi quis decurio*, *Cod. de falſis*, & facit textus, ubi communiter notatur *in cap. ad Audientiam de præſcriptionib.* Bald. *in l.* 1. *Cod. de teſtàm. numero* 15. Covarr. *in pract. cap.* 19. Caſtill. de Bobadill. ubi *ſuprà dict. cap.* 14. *num.* 45. *cum ſequentib.* & tale officium perſonæ ignobili non convenire. 5

Secundò ipſa rarione infamis, ſeu vilis, Tabellio ſeu notarius non poteſt notari, quia Tabellionatus † officium publicum munus eſt autoritate publica, & Regia conſtitutum, ut notat Bart. *in l. eadem*, §. *hac leg. ff. ad leg. Juliam*, *repetundar.* quem ſequitur Abbas *in cap. Cum dilectus num.* 7. *de fide inſtrumentor.* Felin. *in cap. fraternitas de teſtib. collat.* 1. & facit gloſſ. *in l.* 7. §. *miles ff. de his qui notantur infamia*, cujus in propoſito meminit, Alexand. *conſ.* 80. *lib.* 7. *numero* 2. 6

Sed infamibus non licet aditus † ad ſcribendum, vel aliquod munus publicum exercendum præſertim in Prætoriis Regiis & Tribunalibus, ex Bald. *in rubric. de offic. Judicis ante finem*, & *in l. reum criminis in fin. Cod. de procuratoribus*, & *in l. ſed & milites* (ubi textus optimus) §. *ſed ignominia*, *ff. de excuſat.* notat in terminis Joannes Lupus *in cap. per veſtras de donationib. inter virum & uxorem*, §. 9. *numero* 8. Covarr. *dict. cap.* 19. *n.* 5. 7

Tertiò, quia ſi antiquitatis monumenta repetamus, olim apud Græcos, teſte Æmilio Probo, in vita Eumenis, honorificum & magni fuit † habitum Tabellionis, ſicut Scribæ officium, nec ad ejus uſum nullum niſi honeſtis natalibus fideque & induſtria clarum admittebant: & apud Xenophontem, *lib.* 9. *de reb. Gregor.* Philides; Thetunus Archietebani militiæ principis Scriba fuit, idque munus honori ſibi tribuit, apud 1. *Socratem Ægenetic.* & conducunt verba Horatii, *lib.* 1. *ſatir.* 5. *& lib.* 7. *& ſatira* 4. *&* 5. 8

Quartò quia Notarii officium dignitatem † continere jure probatur, ut *in l.* 16. *de mandat. Principis* ibi: *ſive Notarii ſive Comitis præferat dignitatem*, & *in l. laudabile*, 4. *Cod. de advocatis diverſorum Judiciorum*, ibi: *Eos clariſſimorum Notariorum inſeri conſortio*, verbum enim clarus dignitatis, & Nobilitatis eſt, ſignificativum, ut *in l. curator.* 6. *ff. de curatore furioſo*, *& prodigo*, *vel aliis extra numerando* ibi: *Cum clara perſona veluti Senatoris vel uxorii ejus &c. l. Cod. de dignitat. lib.* 2. *extravag. execrabilis*, *nos itaque de præbent.* proſequitur latè, & plura ex bonis litteris congerit Tiraquel. *de nobilit. cap.* 7. *ex num.* 8. *cum ſeq.* noviſſimè Barg. *eodem tract. diſcurſ.* 13. ubi Cicero 3. *in Verrem* Tabellionis officium honeſtum dicit, quod eorum hominum fidei tabulæ publicæ periculaque Magiſtratuum committantur. 9

Quintò quia Tabellionibus iſto tempore merces non tam † pro opera quàm induſtria, & publico authoramento conſtituta eſt; unde pro ignobilibus haberi non debent, ut colligitur ex his quæ tradit Cicer. *lib.* 1. *de offic.* Alciat. *in l. merces appellation. ff. de verbor. ſignification.* 10

Qua opinione, ut veriori retenta, in nihilo oberit † text. *in l.* 7. *ff. rem pupilli ſalvam fore in l.* 7. *Cod. de adoptionibus*, in quibus Tabellio ſervus publicus nuncupatur, illud enim non ex ſe provenit quod tale officium ſervitutis alicujus, ſeu infamiæ vitio laboret: nec enim ſervus unquam in Tabellionem ſeu Notarium admitti poteſt, ut *in dict. l. generali. Cod. de Tabulariis lib.* 10. gloſſ. *in l.* 7. *ff. de adoption. ut in l.* 7. *Cod. eodem*: Didacus Perez *in l.* 7. *tit.* 5. *lib.* 7. *ordinament.* Baëz *de inope debitore*, *cap.* 13. *num.* 14. & Tiraquel. *de jur. conſtitut. p. limit.* 30. *numer.* 34. Sed quia Reipublicæ in omnibus caſibus eam ſpectantibus, tenetur ſervire, nec pro ſcriptis aliquam ferre mercedem, ut *in lib.* 30. *tit.* 6. *lib.* 3. *recopil.* ubi expreſſè notat, Azeved. Aviles *cap.* 1. *Prætorum* gloſſ. *ni llevaran n.* 5. 11

Nec ita oberit text. † *in dict. l. univerſos Cod. de decurionibus. lib.* 10. quia debet legi, ut *Cod. Theodoſiano lib.* 17. *tit.* 1. *l.* 3. invenitur ſcripta in hunc modum. *Univerſos decuriones volumus ad Tabellionem*, *officii tempore*, *nemo autem ad Decurionatum vocatus excuſare ſe poterit eo quod fuerit Tabellio*, *cum hujuſmodi homines ſint idonei vocari ad Decurionatum oporteat*: Lex enim quæ Decuriones à Tabellionum officiis voluit ſubmovere ad decurionatum, Tabelliones vocare non prohibet. Quia verborum conceptione ac ſcriptura nequaquam conjici poterit Tabelliones viles eſſe vel reputari, alioquin non permitteret lex hujuſmodi homines in Decuriones eligi & aſſumi: eligitur er- 12

go Tabellio in Decurionem, nec poterit utroque munere uti, nec Decurionis officio fungens Tabellionis munus ſimul exercere, quæ eſt vera hujus legis intentio.

13 Quinimo ſi expreſsè cautum † eſt Decuriones à Tabellionis officio abſtinere, ex ea cauſa quod Tabellionis officium viris Decurionibus non ſit dignum nec conveniat, non ex ea neceſſariò infertur Tabellionis officium ſimpliciter vile & infimum eſſe; ſed reſpectu & comparatione facta ad dignitatem Decurionatus, quamvis ex *dict. l. univerſos*, contrarium deduxerint, Bald. *in c. poſt ceſſionem col.* 7. *de probationibus*, Oldrad. *conſ.* 75. Angel. *conſ.* 784. Tiraquel. *dict. cap.* 30. *numero* 6. & ita ſentit, & accuratiſſimè perpendit Covarr. *in dict. cap.* 19. *numero* 5. *verſic. his tandem.*

14 Verum in notariis Principum † & potentiſſimi noſtri Regis, ſeu magni Conſilii vel Regalium Curiarum (quos vulgo *Secretarios & Eſcrivanos de Camara*, vocamus) nullo jure & tempore dubitabile fuit & magni eos habendos, eorumque exercitium laudabile & non vile eſſe, ut advertunt DD. *ſuprà* relati, quod procedit etiam quando Tabellionatus, *l. Notarius* tranſit in ſpeciale nomen majoris officii, ut *in l.* 1. *&* 2. *Cod. de offic. primario & ſecundario*, *lib.* 17. Cujus qualitas eſt propter maximam eorum confidentiam, & quia peculiaria Principis, & conſiliorum ſecreta ſciunt, & obſervant, & de eo vocantur in jure proximi ſcriniorum, *l. proximos*, *Cod. de proximis ſacrorum Scriniorum*, *lib.* 17. *& l. fin. Cod. de decurionibus lib.* 10. ibi: *Et viri ſpectabiles l.* 4. *tit.* 18. *part.* 4. *& l.* 7. *tit.* 9. *part.* 7. *l.* 9. *&* 14. *tit.* 18. *part.* 4. *notat.* Lucas de Penna *in rubric. de ſilentiariis*, *lib.* 10. Boërius *in tract. de ordine grad. par.* 1. *numer.* 5. Caſſaneus *in Catalog. gloriæ mundi* 7. *part. conſiderat.* 16. *in princip.* Bobad. *dict. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 43. & ideo in juribus ſuprà adjectis dicuntur hujuſmodi Secretarii, habere dignitatem.

15 Quinimo, & cæteri inferiores Scribæ † numerati ſive non numerati, attento jure Regio, dummodo alicui civitati, villæ, aut oppido vel Curiæ vel tribunali deputati ſint, vile officium, non dicuntur exercere, ut *in l.* 14. *tit.* 19. *part.* 3. ubi Montalvus & Gregor. Lopez *in princip. tit.* 19. *part.* 3. & facit text. *in l.* 3. *tit.* 8. *lib.* 1. *fort.* Covarr. ubi *ſuprà dict. n.* 5. Petrus Roque *in ſua praxi cauſarum civilium*, *cap.* 5. *n.* 70. Bobad. *lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 43.

16 Creatio verò ſive nominatio † Tabellionum cum ſpectet ad Dominium Juriſdictionis, ut notat Abb. *in cap. cum p. Tabellio de fide inſtrumentorum*, *authen. de defenſoribus civitatum*, §. *ex Provinciali*, *& in l.* 3. *tit.* 19. *part.* 3. notat Valaſc. *de jur. emphit. quæſt.* 8. *num.* 38. conſequens eſt quod pertineat ad Regem noſtrum, ut *in dict. leg.* 3. *part.* ibi: *Poner Eſcribanos es coſa que pertenece al Emperador, o al Rey*; tradit Montalvus *in l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 1. *for.* verbo *y a otro no*, Oldrad. *conſ.* 75. Alex. *in l. nec ei* 61. *ff. de adoptionibus.* Avend. *de exequend. mandatis lib.* 1. *cap.* 1. *de jur. emphit. quæſt.* 8. *numer.* 38. Paz *in praxi ultim. annotation. n.* 13. qui ſemper in Juriſdictionem & Domin. habet fundatam intentionem, ut *in l. prohibere*, §. *aut planè*, *ff. quod vi aut clam. cap.* 2. *de præſcript. in* 6. *l.* 7. *&* 3. *tit.* 1. *lib.* 1. *recop.* Palaz Rubios *in repetit. capituli per veſtras poſt notab.* 7. §. *id eſt pulchra dubitatio* 43. Covar. *in pract. cap.* 4. Bobadill. *lib.* 7. *politic. cap.* 19. *fallentia* 5.

Rurſus Duces, Comites, Marchiones, Vicecomites, Epiſcopi & ſimiles Domini oppidorum in ſuis territoriis creare poſſunt † Tabelliones ad hoc ſolum, ut teſtificentur de his quæ fiunt in Judicio, ut ſentit Montalv. *in dict. l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 1. *fori.* verb. *y no por otro* Gregor. *in dict. l.* 3. *part. verb. Juzgadores*, quod etiam generaliter & abſolutè quoad omnes judiciales, & extrajudiciales actus exiſtimo æquè procedere, attenta, *dict. l. part.* 2. dummodo à Regibus noſtris Juriſdictio plena & Dominium loci eis fuerit conceſſum, ut *in l.* 12. *tit.* 1. *part.* 2. cujus autoritate, ita obſervant *ſuprà* relati. 17

In quo illud ſummè notandum eſt conſuetudine † introduci poſſe Tabellionum creationem ad Dominos oppidorum ſpectare, ut *in l. actuarios*, *Cod. de merariis & actuariis lib.* 17. ubi Joannes de Platea, & hæc conſuetudo ſeu præſcriptio, tam in proprietate, quàm in poſſeſſione, certos habet in legibus Regni annos deſignatos, ut *in l.* 4. *tit.* 7. *lib.* 2. *recopil.* ibi: *Tenemos por bien que las Ciudades, Villas y lugares de nueſtros Reynos y ſeñorios, que han privilegio, uſo, o coſtumbre de elegir, y nombrar Notarios, Eſcribanos publicos, ſeguendo el uſo de* 40. *años, que les ſea guardado & in l.* 5. *ſequenti* ibi: *Mandamos que las nueſtras Ciudades, Villas y lugares de la nueſtra Corona Real, que tienen por privilegio de dar, proveer los officios de concejo de cada una Ciudad, Villa, o lugar; aſi como Regimientos, Eſcribanias, y majordomias, y fieldades, y otros officios que ſon de los dichos concejos, que los puedan libre y deſembargadamente dar y probeer, y perſona alguna no ſe meta en ello, y ſi algunas ciertas contra ello queſieremos dar aunque tengan qualeſquier clauſulas derogatorias que no valgan, y declaramos que la ley del Rey de Alonſo, que diſpone que baſtan* 40. *años, y en las Ciudades, Villas y lugares, donde non eſtubiere el dicho uſo y privilegio y coſtumbre, y la manera ſuſo dicha, que de en nos libertar para poder probeer de los tales officios que vacaran por muerte, o renunciacion, o por otra manera a quien nueſtra merced fuere tanto que las perſonas a quien procuremos ſean vecinos de las Ciudades, Villas y lugares donde fueren prohibidos de los tales officios, y naturales dellas, o que ayan ſido vecinos dellas diez, anteſque aya ſido provehido de tal officio.* Et civitates, Villæ ſeu oppida ſolent habere privilegia nominandi ſuos Tabelliones, qui in locis magnis dicuntur, *Eſcribanos de Ayuntamiento*, in parvis verò *del concejo* & hæc privilegia ſunt eis obſervanda, ut *in l.* 7. *tit.* 7. *novæ recopil.* 18

Illud tamen noſſe oportet, quod in omni caſu, ut Tabellio ſive † judicialiter ſive extrajudicialiter publicam fidem faciat debet à Rege noſtro prius examinari & inſigniri Tabellio, *l.* 2. *tit.* 25. *lib.* 4. *recopil.* ibi: *Ordenamos y mandamos, que en eſtos Reynos ningun Eſcribano pueda dar fee de ningun contrato y teſtamento, ni de otrotanto alguno judicial, ni extrajudicial, ſi no fuere Eſcrivano Real en la forma que ſe contiene en la ley precedente; o ſi fuere examinado y aprovado en el nueſtro conſejo para ſer Eſcrivano del numero, o para el officio en que fuere nombrado ſo pena de ſer avido por falſario, y que el contrato y eſcritura no haga fee, lo qual ſe guarde en los lugares realengos, como en las de ordenes, y ſeñorio, y de Abadengo, ſin embargo de qualquier poſſeſſion, o coſtumbre, aunque ſea immemorial, que aya en contrario.* 19

Utrum verò proviſio, & denominatio Tabellionum,

20 bellionum, quæ conſuetudine † introducta eſt, ut ſuprà diximus, non ſolum, quoties officia vacant per mortem, verum etiam per renunciationem vel privationem expiret, diſſerit Avend. *lib.* 1. *Prætorum*, *cap.* 10. *numer.* 3. & 7. Gregor. *in dict. l.* 3. *gloſſ.* 7. *tit.* 19. *part.* 3. Azeved. *in Curia Piſana cap.* 3. *numer.* 7. *Recopil. num.* 3. Sed hæc Tabellionum nominatio facta à Ducibus, Marchionibus, Comitibus vel aliis oppidorum Dominis, morte concedentis expiret (ut de aliis officiis generaliter ſuo loco diximus) & individuo in Tabellionibus ſeu Notariis ab Epiſcopo electis, tradit Matthæus de Afflictis *dec. Neapol.* 101. Gratian. *diſcept. fori cap.* Cum tamen Tabellionatus qualitatem notam licet breviter fecerimus, nunc ſuo ordine ſuccedit prænotare, quæ in nominato concurrere debent ut ſit capax hujus officii.

Itaque in primis debent eſſe optimæ ac inte-
21 græ exiſtimationis, & quod infamiæ † vitio non laborent, ut magiſtraliter defendit Covarr. *dict. cap.* 19. *practic.* qui per varias in propoſito concluſiones divagatur, & contra Barth. & Aymon. Cravet. Plateam, Palac. Rub. & alios hoc tuetur, & id ipſum amplectitur Greg. Lopez *in dict. l.* 7. *dict. tit.* 19. *part. verb. buena fama*, & facit text. expreſſus *in lib.* 1. *tit.* 25. *lib.* 4. *recopil. novæ*,
22 & quis ordo ſervetur † in eorum examine conſtituit lex 47. *tit.* 4. *lib.* 4. *recopil.* quia examinatio & approbatio Tabellionum eſt de regalibus, ut notat Lucas de la Penna *in l. contra publicam col.* 8. *Cod. de reb. militarib. lib.* 12. Bobad. *dict. cap.* 16. *n.* 96.

23 Præterea debent eſſe † Orthodoxi & fidei cultores, & ab his parentibus & poſteris originem ducere, quos vulgo *Chriſtianos viejos* vocamus, ut Judaiſmi, ſeu agarenæ gentis notam, aut maculam nequaquam habeant, & debent eſſe liberi non ſervi; ita ut jure Regni prorſus ſit inutilis diſputatio, in principio capitis propoſita, an Scribæ, ſeu Tabelliones ſervi & viles dici poſſint, & alias qualitates refert & proponit text. *in dict. l.* 7. *part.* ibi: *Leales y buenos entendidos deben ſer los Eſcribanos de la Corte del Rey, y que ſepan bien eſcrivir; de manera que las cauſas que ellos hicieren, que bien ſemeje que de la Corte del Rey ſaben, y que las hacen hombres de entendimiento, y deben tener en ſi todas las otras bondades que diximos en la ſegunda partida, en las leyes que hablan de los Eſcribanos, en el titulo de los oficiales de la Corte caſa del Rey nueſtro Señor, decimos que los Eſcribanos publicos que ſon pueſtos en las Ciudades, o en las Villas, o en otros lugares, que deben ſer hombres libres y Chriſtianos de buena fama, otroſi deben ſer Savidores de eſcrivir bien, y entendidos del arte de la Eſcrivania; de manera que ſepan bien tomar las razones, o las poſturas que los hombres puſſieren paraſi ante ellas, y deben ſer hombres de puridad, de guiſa que los teſtamentos, y las otras coſas que les fueren mandadas eſcribar en puridad que ellos non deſcubran en ninguna manera fueras ende ſi fueren a daño del Rey, o del Reyno y demas vezinos que deven ſer vecinos de aquellos lugares.*

Et alia requiſita videlicet, quod debeant eſſe
24 † laïci, & non in ſacris ordinibus conſtituti, nec Monachi referuntur, *in l.* 1. & 7. *tit.* 10. *tit. in lib.* 1. *recopil.* & quod debeant habere, (ut ad uſum officii admittantur) 25. annos completos firmavit text. *in l.* 30. *tit.* 25. *lib.* 4. *novæ recopil.* & vicinos ac ſimul habitatores loci illius in quo officium habent, ut *in l.* 5. *tit.* 7. *recopil.* & *in l.* 1. *tit. in cod. tit.* ubi notat Azeved. quod tale officium poteſt exerceri per receptum vicinum, licet non fuerit naturalis, & quod qualitas vicinitatis debet adeſſe tempore admiſſionis ad officium, & ibi allegat Barth. *in l. impuberem*, *ff. ad l. Corneliam de falſis*, Suarez *allegat.* 17. *in antiquis*, nec ſufficere hanc æqualitatem ſupervenire durante officio, ex Bart. *in l. excuſantur in princip. ff. de excuſation. tutoris*, Guttierrez *conſ.* 10.

Officia autem iſta Tabellionum debent exerce-
ri per nominatum † non autem per ſubſtitutum, 25
ut *in l.* 13. *tit.* 6. *lib.* 3. *recopil.* nec Domini oppidorum, ea in locatione cocedere, ut *in l.* 13. *tit.* 6. *lib.* 3. *Recopil.* ibi: *Otro ſi mandamos, que el Aſſiſtente, o el Governador no arriende ni conſiente arrendar los officios de Alguacelazgo, ni de las Entregas, ni la Carcel, ni Almotaze nargos, ni los Plazos, ni Alcaldias, ni mayordomias, ni Eſcrivanias, ni otros officios que tubieren por reſpecto de ſu Corregimiento, ni directe, ni indirecte, ſo pena que paguen los que llevaren aſi con para la nueſtra Camara y que lo miſmo ſe guarde en todos los lugares de ſeñorio:* Cujus legis deciſionem extendi debere ad Dominos oppidorum defendit Bobad. † *dict. l. cap.* 16. *numero* 47. 26
non tamen procedere & intelligi debere in concilio habenti hæc officia, ad hoc enim ut eis utilia quomodocumque ſint licitum eſt ea locare, non autem vendere, ut tradit Menchac. *lib.* 1. *controverſ. illius trium cap.* 43. *numero* 10. & 11. Sot. *de Juſt. & Jur. lib.* 3. *quæſt.* 6. *art.* 4. Azeved. *in addit. ad curiam Piſan. lib.* 4. *cap.* 7. *in princip.* Bobad. ubi *proximè n.* 109.

Quomodo autem iſti Tabelliones ſeu Notarii
debeant † uti ſuis officiis, & quanta ſit eorum 27
fides & autoritas, & in quibus caſibus, magis credatur eorum inſtrumentis, quàm teſtibus diſputant DD. primo relati, & quæ in eorum confeſſione debeant obſervari, obſervant ultra eos Joannes Gutierrez & inſpiciendæ ſunt omnes leges *tit.* 18. *part.* 3. præcipuè *ex l.* 45. *lib.* 4. *novæ recopil.* & ſatis prolixum ac longum eſſet recenſere, cum tamen ea ſola quæ in noſtro argumento neceſſaria conveniunt, ſatis judicemus vel tangere vel referre.

Illud tamen omittere nefas duxi plura notabi-
lia † damna, ac pernicioſa mala à Tabellionibus 28
patrata, omni reformatione, & à Judicibus, & Magiſtratibus animadverſione, & ſumma attentione notanda, quæ recenſet & curare commendat Lucas de la Penna *in l.* 1. *Cod. de litorum, & itinerum cuſtodia*, Jaſon. *in l.* 1. *col. penul. Cod. de edend.* Philip. Comius *conſ.* 199. *circa primum lib.* 1. Nevizan. *in ſilva nuptiali, lib.* 5. *numero* 99. *ampliat.* 8. & ſpecialiter Anton. Theſara, *in lib. de erroribus Notarior. & plurib.* quos refert Bobad. *lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 44. *littera K.*

Sindicatio verò Tabellionum † utique ſpecta- 29
bit ad eum qui eos creavit, ut habetur Lucæ *cap.* 18. ibi: *redde rationem villicationis tuæ*, facit text. *in l.* 17. *tit.* 1. *part.* 7. *l.* 9. *tit.* 5. *lib.* 7. *recopil.* Avend. *in cap.* 13. *Prætorum*, & 7. *part. cap.* 10. *n.* 33. Burg. de Paz *in* 3. *taur. numero* 4. 51. Guid. Papa *deciſ.* 684. Petrus Antibol. *de munerib. & honorib.* 3. *part. propè fin.* Bobad. *lib.* 5. *cap.* 4. *numer.* 7. *in gloſſ. littera B.* quinimo ſi negligentes † fuerint in ſindicatione, vel in Ta- 30
bellionum punitione Judex creari ſolet, & poteſt expediri, qui talem faciat ſindicationem, ut advertit Bobad. *dict. lib.* 7. *cap.* 16. *num.* 50. & 51.

Non

Non tamen poſſunt Domini, Barones, & alii inferiores qui Tabellionem ſemel elegerunt, & nominaverunt, eum abſque juſta & rationabili cau-
31 ſa † removere, & eruditè contendit Pinel. relatus à Bobad. *lib. 1. politicor. cap. 16. numero 78. & lib. 7. cap. 16.* Cavedo *deciſ. 7. part. 7.* Caldas Pereira *conſ. 8.* Fontanel. de Ponte, Carolus de Tapia, Franciſcus Marcus, Joannes Gutierrez, & alii plures quos refert & ſequitur Maſtrillus *lib. 1. de Magiſt. cap. 27. & n. 16.* Burg. de Paz *concl. 11.* Navarr. *conſil. 7. numer. 15. de regul.* Menoch. *conſ. 1033. ex num. 7.* D. Lara *lib. 7. de Capellanis, c. 7.* Nicolaus Garcia *de beneficiis 1. part. cap. 7. ex numer. 85.* Stephan. Gratian. *tom. 1. diſcept. forenſ. cap. 167. & tom. 3. cap. 190.* Cevallos *commun. contra commun. quæſtione 476. & 71. & quæſtione 767. & numer. 71.* qui id ampliant, etiam ſi ad nutum, ſeu beneplacitum fuerit facta nominatio.

32 Sed & Tabelliones Conſiliorum duos † libros conficere tenentur juxta formam, *l. 75. & 79. lib. 5. tit. 25.* quia vis legum & deciſio magnopere & ſumma cura eſt obſervanda, & ideo earum litteram vobis inſerere libuit, & lex 45. ſic habet: *Mandamos a los Eſcribanos de Conſejo de todas las Ciudades y Villas de nueſtros Reynos, o a ſus lugares Tenientes, que cada uno dellos en ſu lugar haga un libro de papel de marca mayor en que ſe eſcriban todas las cartas, y ordenanzas, que deſpues que reynamos aca hubieremos embiado a cada una de las dichas nueſtras Ciudades, y Villas ſobre qualquiera cauſa y razon que ſea, y adelante hagan eſcrivir en el todas y qualeſquier nueſtras alcabales y cedulas, que en los dichos Cabildos fueren preſentadas, y en el comienzo del dicho libro eſte una tabla en que ſe haga mencion de las cartas, que alli eſtan, o ſobre que es cada una, por manera, que ſe pueda haber razon, y ſciencias de las dichas cartas, y ordenanças cada vez que fuere mandado. Y anſi miſmo que hagan hacer otro libro de pergamino enquadernado en que ſe eſcriban todos los privilegios que las dichas Ciudades, Villas y ſus tierras tienen, y todas las ſentencias, que en ſu favor ſean dadas, aſi ſobre razon de los terminos como de otras qualquier coſas tocantes al bien propio y comun de las dichas Ciudades, y Villas, en el qual aſi miſmo ſe eſcrivan todos los privilegios que de aqui adelante les fueren dados y otorgados, y las ſentencias que en ſu favor fueren dadas y otorgadas, y mandamos a los concejos de las dichas Ciudades, y Villas, que den o libren a los dichos Eſcrivanos los maravedis que fueren meneſter para hacer los dichos libros, de manera que aya efecto de lo ſuſo contenido, lo qual cumplan los dichos Eſcrivanos ſo pena de cinco mil maravedis para la nueſtra camara cada vez que dexaren de cumplir lo ſuſo dicho. Y mandamos a los dichos Corregidores y Juezes de Reſidencia de las dichas Ciudades y Villas que hallando no ſe aver cumplido lo ſuſo dicho, que executen en cada uno de los Eſcrivanos la dicha pena la vez que incurrieren en ella*, & lex 76. in hunc modum. *Otroſi mandamos, que los Eſcrivanos de los concejos de las nueſtras Ciudades, Villas y lugares cada uno con ſu Juriſdicion aſienten en el libro del concejo los padrones de lo cierto de las moradas, que vos mandaremos repartir, por que por alli ſe puedan ſacar los pecheros, que en las Ciudades, y Villas, y ſus tierras ay por que deſto puedan dar copia allos nueſtros Recaudadores, y que no ayan poder de recivir los dichos patrones otros Eſcrivanos ſino del concejo, y otros que de nos tengan proviſion y poder eſpecial para ello, y mandamos a nueſtros Eſcrivanos publicos, y a otros qualeſquier Notarios Apoſtolicos y Epiſcopales que no ſean oſados de tomar los dichos ſo pena de perder los officios y de incurrir en otras penas.*

CAPUT VI.

De officio Decurionis.

SUMMARIUM.

Decurionis ad Officium quidquid ſpectat traditur remiſſivè.

LAtiſſimum profecto ratiocinandi campum materia hujus Capitis nobis exhibebat: ſed vela navigationis meritò contrahimus, cum omnes ferè quæſtiones tam in Theorica occurrentes, quàm in Praxi utiles & ſcitu dignæ mirificè, & ſuo ordine ab infra referendis fuerint diſcuſſæ; adeo ut nihil penitùs jam, etſi mediocriter in jure verſatus ignorare poſſit; unde tantum eos, qui de hac re, non multifariam tantum locuti ſunt, ſed integrum & abſolutum tractatum facere recenſebimus. Itaque ultra Doctores & ordinarios interpretes, *in tit. 11. ff. de Decurionibus, & inſtit. 10. de ſenatoribus*, videndus eſt Titus Livius *lib. 1. ab urbe condita*, Pomponius Lætus *lib. de Magiſtr. in principio*, Sabellicus *Ennead. lib. 6.* Patricius *de Repub. lib. 6. tit. 1.* Dionyſius Halicarnaſſeus *lib. 7. antiquitatum Romanarum*, Petrus Greg. *lib. 3. ſintagmatum juris, cap. 18. tom. 1. & tom. 7. lib. 8. cap. 13.* Valentinus Forterius *in for. juris civilis Romani 1. per tot.* Cagnolus *in l. in princ. ff. de origin. jur.* Lancellot. Conrad. *in templo omnium Judicum lib. 7. cap. 7.* Joannes de Platea *in rubric. Cod. de Decurion.* Romanus *conſ. 436.* Didac. Perez *in l. 1. tit. 3. lib. 7. ordinament. curia Piſana*, & ibi: Azeved. per integrum tractatum ſatis luculenter, & in lib. 4. diſpoſitum: Sed ultra omnes Caſtill. de Bobadill. qui adeo copiosè, politicè, & diſtinctè materiam hanc pertractavit, ut meritò veritus ſim quidquam de ea agere, niſi eum tantum reverenter referre: *l. 3. cap. 8.* agit de qualitate, poteſtate & Juriſdictione, prorogatione & honore Decurionum: & de qualitate, *ex num. 1. uſque ad num. 17.* & iterum de qualitate prorogationis, *ex num. 18. uſque ad num. 37.* de poteſtate circa electionem officiorum, *ex num. 38. uſque ad numer. 68.* & de poteſtate quam habet circa adminiſtrationem bonorum concilii civitatis, quæ vulgo dicuntur *Propios de las Ciudades o lugares, ex nu. 69. uſque ad n. 91.* Et quando concilium Decurionum videatur delinquere, *ex n. 92. uſque ad n. 95.* quandoque Decuriones teſtificati ſunt, *ex n. 96. uſque ad num. 103.* & de Juriſdictione quam habent Decuriones, *ex num. 107. uſque ad nu. 116.* & de ea quæ eis obvenit ob recuſationem Judicis ordinarii, *ex n. 117. uſque ad nu. 139.* & de Juriſdictione quæ eis competit mortuo Prætore, aut Judice ordinario, *ex num. 140. uſque ad num. 151.* & de Juriſdictione & poteſtate circa ſtabiliendas ordinationes, & condenda municipalia ſtatuta, *ex numer. 157. uſque ad numer. 167.* & de Juriſdictione Decurionum, quando faciunt majorem partem, *ex num. 168. uſque ad n. 187.* & de Juriſdictione in cauſis appellationis nempè,

nempè, *quando ſea pela de la Juntamiento & nu.* 188. *uſque ad n.* 204. & de venditione officii Decurionatus, *ex num.* 285. *uſque ad num.* 795. quibus in locis & numeris quidquid in propoſito excogitare poteris facilè invenies, *cap.* 5. *de Tabellione ſeu Notario*, & *c.* 6. *de offic. Decurion.*

CAPUT VII.

De officio Diſquiſitorum, ſeu Cenſorum Victualium, qui vulgo dicuntur, *Fieles Executores de Baſtimentos.*

SUMMARIUM.

1 *Victus & utenſilia ut moderatis & juſtis pretiis vendantur ad curam Prætoris cujuſlibet Civitatis, regulariter ſpectat.*
2 *Diſquiſitoris victualium vulgo* Fiel Executor *de novo præter Prætorem à Rege Philippo inſtitutum fuit officium.*
3 *Diſquiſitoris victualium qualitas & exercitium declaratur per tenorem tituli qui in conceſſione talis officii ſolet expediri; qui quidem titulus vulgari idiomate* ibi *affertur.*
4 *Cenſorum ſeu Diſquiſitorum victualium juriſdictionem accumulativam eſſe cum Prætore apertè indicant verba tituli.*
5 *Juriſdictio omnis regulariter accumulativa eſſe præſumitur.*
6 *Merces cujuſcumque generis & victualia corrupta vendentes extraordinariè & arbitrariè puniuntur; & judex poterit merces corruptas projicere & perdere.*
7 *Cauſæ & denuntiationes quæ fiunt ſuper utenſilibus & fraudibus commiſſis à venditoribus debent breviter & ſummariè expediri.*

1 ET ſi regulariter ad Prætorem, vel Judicem ſeu Præfectum † cujuſlibet civitatis, Villæ ſeu oppidi ſpectet ſumma cura providere, ut victus & utenſilia, moderatis & juſtis pretiis vendantur & in menſuris, ſeu ponderibus ne quid ſit fraudis, ut *in l.* 1. §. *de cura carnis*, ibi: *Cura carnis ut juſto pretio præbeatur ad curam præfecturæ pertinet, ff. de officio præfecti urbis cap.* 1. §. *poſt natalem*, ibi: *Comes provideat quanto pretio ſit annona vendenda; leg. de pace tenenda, & ejus violatoribus, in verb. fraud. lib.* 14. *tit.* 16. *lib.* 3. *recopil.* ibi: *Yaſi miſmo las que conciernen al bien comun anſi en que los meneſtrales, y otros officiales uſen de ſus officios bien, y fielmente ſin fraude alguna, o en que la tierra ſea bien abaſtecida de carnes, y peſcados, y otros mantenimientos a raçonables precios*; obſervant ultra ordinarios in dictis locis Guido Papa *deciſ.* 304. & 406. Roland. à Valle *conſ.* 80. *num.* 1. & *ſequenti vol.* 2. Covarr. *lib.* 2. *var. cap.* 33. *numer.* 5. & *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 3. Aviles *in cap.* 17. *Prætor. gloſſ. a raçonables precios, num.* 22. Megia *in pragmatica panis concl.* 4. *numer.* 11. Matienz. *in l.* 1. *gloſſ.* 2. *n.* §. 25. *l.* 3. *recop.* Bobad. *lib.* 3. *politicorum cap.* 4. *n.* 69. tamen talis proviſio ſeu cura ita fuit Reipubl. utilis quod officium 2 † de novo fuerit creatum à ſapientiſſimo Rege noſtro Philippo in eundem finem & ſcopum inventum, quod dicitur *de Fiel Executor*, circa quod eſt noſtri capitis thema.

Cujus qualitas & exercitatio cum juribus ad eam ſpectantibus, non aliàs percipi poterit nec in praxi cognoſci & judicari, niſi ex tenore † tituli, 3 qui in conceſſione talis officii ſolet expediri; & qui ad manus meas pervenit, utique eſt qui fuit conceſſus, & expeditus in favorem cujuſdam Didaci de Hermoſa, cujus tenor ſic ſe habet.

D. Phelipe por la gracia de Dios &c. Concejo, Juſticia, Regidores, Cavalleros y Eſcuderos, officiales y hombres de la Villa de Valladolid, ſalud y gracia, ſepades, que entendiendonos que aſi ſe conviene al govierno y policia, y bien y beneficio publico de ſu Villa, que en lo que toca a los mantenemientos, y proviſion, vondad y precios de los peſos, y medidas, y en la viſitacion de las tiendas, mercancias, officiales, meneſtrales, y en lo del ornato y limpieza, para la guarda, y cumplimiento de las leyes y pragmaticas, y de las ordenanças deeſa dicha Villa, aya perſonas de calidad, y con el poder y authoridad, que ſe requiere y tenga deſto ciudado particular, y que los nueſtros Corregidores a cuyo cargo eſta lo ſuſo dicho, que por eſtar muy ocupados en la adminiſtracion de la Juſticia, y otras coſas, no pueden a ello aſſiſtir ni atender, ſe han por las dichas perſonas ayudados, y relevados, no ſatisfacendo a eſto, ni ſiendo ſufficiente remedio el de los Fieles, que aſta aqui ha avido, y ay en eſa dicha Villa, avemos acordado de eligir y nombrar dos officios de Fieles Executores, y nombrar para ello, dos perſonas, que por nueſtra merced y titulo uſen, y exerçan, el dicho officio, los quales dichos Fieles Executores tengan cargo, y cuidado de ver y viſitar los mantenemientos que ſe trujeren, y vendieren en eſa dicha Villa de Valladolid; para que ſean de vondad y calidad que conviene; que no ſe permita vender, ni vendan los malos ni corrumpidos, o danados, y que aſi miſmo los dichos mantenemientos ſe vendan a juſtos y moderados precios, haciendo ellos las poſturas de las frutas verdes, y ſecas, peſcados, y cara, y de las otras coſas en que la ha de haver, y que la dicha poſtura eſguarde, y que no ſe exceda della; y que otroſi tengan cargo y cuidado que las medidas y peſos ſean jueſtos y regulados y conforme al padron que dellas ſe han de hazer; y que en el peſo y medida no ſe haga fraude ni engaño; y que otroſi los dichos Fieles Executores vean y viſiten las carnicerias y plazas, y las tiendas de los eſpecieros y confiteros, y los que venden cera, pez, y ſevo y otras coſas para que en ellos no aya ni ſe vendan mercancias que ſean falſas o mezcladas, y que otroſi tengan cargo y cuidado, de que los taberneros, bodegoneros, meſoneros, vinateros guarden las leyes y ordenes de las aranzeles, y orden que les eſta dada. Y otroſi viſiten los officiales, y meneſtrales, por que las obras que hicieren ſean buenas, y no aya en ellas falſedad, fraude ni engaño: Y que otroſi tengan cargo y cuidado de que las plazas, y Calles publicas, puertas, entradas, y ſalidas deſta dicha Villa eſten limpias y reparadas, y los edificios y obras, que los particulares hicieren ſean conforme alas ordenanzas, y pragmaticas: y otroſi aſſiſtan y intervengan en las deramas, y repartimientos juſtamente, con las otras perſonas que para eſto ſon diputadas, para que aquellas ſe hagan juſtamente y ſin agravio: Y que otroſi quando la Juſticia de ſu dicha Villa de Valladolid, ſaliere a viſitar los lugares de ſu tierra y Juriſdicion, uno de los dichos Fieles vaya con ella, y ſe halle; e interbenga en todo lo tocante a las dichas coſas, cerca de lo qual que de ſuſo dicho es, que ha de ſer a ſu cargo y de cada coſa, y parte dello puedan proveer y ordenar lo que pareciere convenir, no entendiendo, como no entendemos, pueſto

pueſto que nueſtro Corregidor o ſus Tenientes, que como Juſticia han de ſer ſuperiores a ellos y a todos no puedan probeer, y probean aſta apedimiento de parte como de officio lo que entendieren que combiene, y no entendiendo anſi miſmo como no entendemos, que el officio de Fieles, que eſta agora ha avido, y ay en eſa dicha Villa, no aya de ceſſar ni ceſſe antes ſe puedan uſar y uſen y ayan de llevar y lleven el ſalario, que por razon de ſus officios, les compete y la metad de los derechos, que aſta aqui han llevado guardando la orden, que por los dichos Fieles y Executores, por nos nombrados les fuere dada, y guardando y cumpliendo lo que por ellos les fuere ordenado. Lo otroſi los dichos Fieles Executores puedan conozer, punir, y caſtigar a los que excedieren, contrabinieren, o fueren culpados, en las dichas coſas que como eſta dicho han de ſer, o ſon a ſu cargo prendiendo en los caſos, que combiene, y ſe requiere, y condenando en las penas aſi pecuniarias como corporales, en que conforme a las leyes pragmaticas, y ordenanzas, de ſu dicha Villa hubieren incurrido 3. juntandoſe como ſe han de juntar, para el conocimiento, y determinacion de las tales cauſas con uno de los Tenientes, o Alcalde del dicho Corregidor, y uno de los Regidores della, ſegun que por ſu turno y orden por la Juſticia y Regimiento ſera nombrado, el qual dicho Teniente, o Alcalde juntamente con el dicho Regidor, y los dichos los Fieles Executores ſentencien y determinen todas las denunciaciones, y coſas que ſobre lo ſuſo dicho hubiere, y ocurriere, con que ſi alguno de los dichos Fieles Executores, y Regidor no pudieren hallarſe preſentes a ellos por auſencia, o enfermedad, o otro juſto impedimento ayan de ſentenciar, y ſentencien las dichas cauſas, el dicho Teniente, o Alcalde del Corregidor con los que ſe hallaren preſentes. En lo que toca a las penas corporales, tan ſolamente puedan extender y poner pena de azotes, y dende abajo, y ſiendo la culpa, o delito de mayor pena ſe ande remitir a las Juſticias. Y con que anſi miſmo en lo que toca a las apelaciones ante quien ande yr, y los caſos y coſas, en que ſin embargo dellas podran executar y a los dias y horas, en que han de hazer la Audiencia, y las perſonas que en ellas han de intervenir, y de la forma y manera que dichos Fieles han de exercer, y hazer ſu officio junto à cada uno, guarden la orden, que de eſto les mandaremos dar y conforme a ella uſen, y exerçan ſus officios, y procedan en ellos. Lo otroſi los dichos Fieles Executores puedan entrar y entren, aſſiſtir y aſſiſtan en los Regimientos juntamente con la juſticia Regidores, para que puedan hacer y hagan relacion de lo que a ſus officios toca, y que aſi en eſto como en todo de lo demas, queen el dicho regimiento ſe tratare tenga voz, y voto actiuo, y paſſiuo, y aſſiento, y lugar bien aſi como los demas Regidores, por que nueſtra volontad es que en lo que ſuſo dicho es, y en todo lo demas ſean avidos por tales, en todo y por todo, y que ſe les aya de dar; y de otro tanto ſalario, como a cada uno de los Regidores, y que a demas de aquel por razon de ſus officios ſe les ayan de dar y den ſeis mil maravedis en cada un año librados en las penas de Camara de la dicha Villa de Valladolid: Y que otroſi la tercera parte que conforme à las leyes y ordenanzas ſe aplica al juez la ayan de aver y ayan los dichos Fieles Executores juntamente con el Teniente, o Alcalde por iguales partes. Y que otroſi demas de lo ſuſo dicho ayan y lleven la metad de los derechos que llevan los dichos Fieles, que al preſente ſerven y adelante ſervieren, de las poſturas, medidas y otras coſas, guardando las ordenanzas, que cerca deſto eſtan dadas, y confirmadas por nos. Porende acatando la ſuficiencia y havilidad de vos Diego Hermoſa, y los ſervicios, que vos aveys echo y eſperamos que vos areys, es nueſtra merced, y voluntad, y agora, y de aqui adelante, que en toda vueſtra vida, ſeays uno de los dichos Fieles que hagora nuebamente avemos mandado criar en la dicha Villa de Valladolid, y por eſta nueſtra carta mandamos al Concejo, juſticia, y Regidores, Cavalleros, Eſcudores, y hombres buenos de la dicha Villa de Valladolid, que luego que con ella fueredes requeridos eſtando junto en publico Cabildo y ayuntamiento, ſegun que lo han uſo, y coſtumbre, tomen y recivan de vos el dicho Diego de Hermoſa el juramento, y ſolenidad, que en tal caſo ſe acoſtumbra debeys hazer, el qual aſi fecho os ayan, y recivan, y tengan por tal nueſtro Fiel, y uſen con vos el dicho officio en todos los caſos y coſas a el añejas, y concernientes, y os guarden y hagan guardar todas las honras, gracias, mercedes, franqueças, y libertades, y excepciones, y preheminencias, prerogativas, y immunidades, y todas las otras coſas, y cada una dellas; que por raçon del dicho officio debays hacer, y gozar, y os deben ſer guardadas, y os recudan y hagan recudir, con todos los derechos y ſalarios a el dicho officio anexos y pertenecientes todo bien y cumplidamente, en guiſa que no vos mengue en coſa alguna, ni que en ello enporte embargo alguno, ni vos pongan ni conſientan poner, que nos por la preſente os recivimos, y avemos por recivido al dicho officio, y al uſo y exercicio del caſo, que por los ſuſo dichos, o por alguno dellos a el no ayais recivido, y os damos licencia, y facultad para lo poder renunciar ſegun y por la forma que ſe renuncian los dichos officios de Regidores de ſu dicha Villa, en tanto que no tengan otro officio, ni curadoria, ſo pena, que ſi lo tubieres agora o en algun tiempo ayais por perdidos, y perdais el dicho officio, y que de baço, para quien hagamos merced del, aquien nueſtra voluntad fuere, lo qual todo queremos, y mandamos que aſi ſe haga y cumpla embargante que el dicho officio ſea nuevamente criado, y quales privilegios y cartas, de los Reyes nueſtros predeceſſores, y nueſtras leyes y pragmaticas deſtos, nueſtros Reynos que ayan en con &c. en todo lo qual nos en quanto a eſto toca diſpenſamos, que dando en ſu fuerza, y vigor para en adelante, y mandamos que tome la raçon deſta nueſtra Carta, Antonio de Arriola nueſtro criado, dada en Madrid à 20. dias del mes de Diziembre de 1570. años. Quod officium poſtea fuit incorporatum in Conſilio, velut, *en el Ayuntamiento deſta Ciudad*, & ſpeciali Regia Schedula & proviſione ſancitum & conceſſum, quod per duos ex omnibus Decurionibus ſingulis duobus menſibus per turnum inſerviretur, & ita civitas in præſenti utitur, quæ proviſio regia ſic ſe habet.

El Rey. Nueſtro Corregidor de la Villa de Valladolid, o vueſtro lugar Teniente en el dicho officio, o otras qualeſquier juſticias a quien lo de y uſo toca que hagora ſoys o fueredes de aqui adelante, y a ſaveis como nos entendiendo que aſi conviene al bien y beneficio publico deſtos nueſtros Reynos, que en lo que toca a los haſtimentos, proviſion, y vondad, y precios, de peſos y medidos y en lo delernato, limpieza, y guarda de nueſtras leyes, y pragmaticas hubieſſe perſonas de la calidad con el poder, y calidad, y authoridad, que tubieſſen

tubieſſen doſto particular cuidado , acordamos de criardos Fieles Executores , en cada una de las ciudades , y Villas principales deſtos Reynos nueſtros y entre otros publicos à ſuplicacion de ſu Villa , avemos mandado dar titulo de los dichos officios de Fieles en cavezados perſonas nombradas por el ayuntamiento de ſa dicha Villa , Y por que no embargante que los dichos officios ſe ponen en cabeza de dos perſonas , y que conforme a los titulos que dellos les mandamos dar , ellos ſolos y no otra perſona alguna , los ayan de ſervir , nueſtra voluntad aſſido y es , y aſi ſea tratado da concertar con la dicha Villa , que los dichos officios Executores, y Fieles ſe ayan de ſervir, y an de ſu turno , y elecion entre las perſonas del Cabildo de eſe Ayuntamiento de ſa dicha Villa , por meſes , por la forma orden y manera , que al preſente ſe haze , y a hora por parte de ſa dicha Villa ſe nos a ſuplicado , que para que lo ſuſo dicho aya efecto, que no ſe les ponga en ningun tiempo empedimento , ni difficultad , en ello mandamos dar nueſtra cedula de declaracion de lo ſuſo dicho , lo qual dicho viſto en el nueſtro Conſejo de hazienda , y attento que ſe trato , y concerto , ay lo avemas tenido , y tenemos por bien. Porende os mando que dejais y conſintais libremente uſar y exercer por ſu turno , y elecion , por meſes à las perſonas del Ayuntamiento , de ſa dicha Villa , los officios de Fieles Executores , ſegun , y en la forma , y manera , y en aquellas coſas , y caſos que por los dichos titulos ſe manda que lo hagan , uſen , y exercan las dichas perſonas en cuya cabeza ſe ponen , por nombramiento de eſa dicha Villa , y que ſe acuda a la perſona que turno , y elecion por meſes los tubieren con todos los derechos , y otras coſas a los dichos officios annexos , y pertenecientes , bien aſi y de la manera , como ſi los dichos officios eſtubieſſen pueſtos en cabeza de las dichas perſonas que por el dicho turno de elecion por meſes los tubieren , con que ſe aya de entender y entienda , que los dichos officios de Fieles Executores ayan de vaguen , y ſe conſuman aviendo las perſonas en cuya cabeza ſe ponen y ſe puſſieren adelante por renunciacion los 20. dias que las leyes deſtos nueſtros Reynos diſponen , y en el dicho caſo que vaquen y ſe conſuman para nos los dichos officios , no la an de exercer ni ſervir mas de alli adelante , las perſonas de ſe dicho ayuntamiento , por ſu turno o elecion , por que aquello a de celar y nos proveamos los dichos officios , por las perſonas en cuya cabeza a hora ponen las dichas renunciaciones ſegun y como ſon obligados a hazer los Regidores y Eſcribanos publicos de la dicha Villa , y aunque las perſonas que ſirven los dichos officios de Fieles Executores , por ſu turno , o elecion a quien agora ſea dado , y adelante tubieren titulos nueſtros para ello ; por ſu renunciaçion no an de tener voz ni voto en el Ayuntamiento de ſa dicha Villa , por razon de los dichos officios de Fieles Executores , ſi no fuere proveyendolo nos por razon que en eſte caſo an de tener el voto como Regidores , y uſuar el dicho officio de Fieles Executores , las perſonas a quien hiciere-mos la merced de ellos en todos los caſos a ellos anexos y pertenecientes conforme a los titulos que ſe les dieren , y aunque para eſte efecto ſe ayan de preſentar , y preſenten con los dichos titulos, que anſi abemos dado , y dieremos en cabeça de las perſonas nombradas por el dicho Ayuntamiento, en quien por ſu renunciaçion ſe puſiere adelante en cada un anno ante vos con fee de vida , y las perſonas en cuya cabeza ſe dieren , y no lo hacienda , no a de nombrar la dicha Villa perſona para ſervir los dichos officios de Fieles Executores , eſta tanto que preſenten los titulos nueſtros ſegun dicho es , para cuyo effecto mandamos que ſe aſſiente aſi el traſlado deſta nueſtra cedula en los libros de Cabildo de ſa dicha Villa : y mandamos que el original ſe ponga en el archivo della , para que ſe cumpla y guarde fecha en el Pardo a 23. de henero de 1574. annos.

Præterea civitas hæc ab antiquo , *acoſtumbra nombrar dichos Fieles los qua ſe nombran en el primer dia del anno nuebo , los quatro por la caſa y linage , que ſe llaman de Royes , que eſta en el monaſterio de ſan Pablo , donde ſe juntan en ſus Congregaciones las perſonas della , y eſta caſa , y linage ſe dividen en cinco univerſidades , y Congregaciones que todos ſe llaman del miſmo apellido , y los otros quatro , por la coſa y linage de Tovar, que tanblen es congregacion , y eſta fundada en la Ygleſia mayor , y tiene otras cinco diviſiones y caſas con el miſmo nombre.*

Eſtos Fieles aſi nombrados ſe llaman Fieles ordinarios , ſiven todo el anno ſus officios los quatro ſeis meſes , y los quatro otros ſeis meſes y con el nombramiento que tienen de las caſas ſe preſenten en el Ayuntamiento deſta Ciudad donde ſe les recive el Juramento de que hazan bien y fielmente ſu officio, y dan informacion de que ſon mayores de 25. annos , que tienen cien mil maravedis de hacienda , con lo qual ſon amittidos a los officios , y ſe les da licentia que puedan ſervirles.

Y el exercicio , y ocupacion que tienen es viſitar las carnicerias , tabernas , panederias, y todo genero de baſtimientos , peſos , y medida de lo qual tienen ſus ordenanzas eſta Ciudad , confirmadas por el ſennor Emperador Carlos Quinto , por donde ſe goviernan y reconociendo fraude , o enganno , el peſos y medida de los mantenemientos , o contraviciendoſe en algo à la ordenanza hacen la pena , y la llevan a la audiencia que hace el Corregidor , y los dichos dos Fieles Executores , los mates de cada ſemana en preſencia de los Reos , a quien denuncian , y eſtos Fieles ſon creidos cada uno , por ſu juramento , y las condonaciones , que ſe hazen ſe executan ſin ambargo de appellacion como conſta del titulo de los Fieles Executores , arriva referido.

Cujus littera attenta jam ceſſat controverſia , quam refert & reſolvit Bobadill. nempè utrum Juriſdictio horum officialium eſſet privata , an verò accumulativa cum ipſo Prætore , nam accumulativam † eſſe apertè indicant verba illa poſita in prædicto ibi : *Que los nueſtros Corregidores a cuyo cargo es lo ſuſo dicho , y que or eſtar muy ocupados en lo de la adminiſtracion de la Juſticia , y otras coſas no pueden a ello aſſiſtir ni atender , Sean por las dichas perſonas ayudados y revelados* ibi : *Y otroſi quam dola Juſticia deſta dicha Villa de Valladolid ſaliere a viſitar los lugares de ſu tierra y Juriſdicion, uno de los dichos Fieles, vaya con ella, e intervenga, y ſe alle en todo, lo tocante à las dichas caſas.* & ibi *No entendiendo como no entendemos , por eſto que nueſtro Corregidor , o ſus Tenientes , que como juſticia an de ſer ſuperiores a ellos y a todos , no puedan proveer ni provean anſi a pedimiento de parte , como de officio , lo que entendieren que conviene*, & ibi : *Juntandoſe como ſe an de juntar, para el conocimiento de las tales cauſas con uno de los Tenientes Alcaldes del dicho Corregidor, y no uno de los Regidores della* , & regulariter in dubio omnis

5 omnis † Juriſdictio præſumitur accumulativa, ut *in l. 1. Cod. de offic. Præfecti urbis*, docet Azeved. *in l. 14. & Curia Piſan. cap. 18. n. 8.* Avendan. *in cap. 19. Prætorum, num. 37.* Roland. à Valle *conſ. 80. nu. 1. & ſequentibus*, quia nunquam cenſetur delegata Juriſdictio ordinaria, Bald. *in l. ſæpe, ff. de offic. Præſidis*, in aliis verò oppidis circa uſum & miniſterium hujus officii diverſæ ſunt conſuetudines, & diverſa ſtatuta, quia quælibet proviſio in ſuo ſenſu abundat.

Sed & illud generale eſt, quod vendens
6 merces corruptas † punitur pœna extraordinaria arbitraria, *l. 3. §. ſi quis merces, ff. de crimine ſtellionatus, l. 8. & fin. tit. 16. part. 7.* quin imo Judex merces corruptas projicere & perdere, *l. cætera §. mala, ff. familiæ hæreſd. l. item quæritur, ſi quis menſuras, ff. locati, l. lectos, ff. de periculo & commodo rei venditæ*, Pariſius de Puteo *de ſyndicatu, verbo, Judicis ſuprema poteſtas, num. 20. & ſequenti.* Avendan. *de exequend. mand. part. 1. cap. 19. num. 18. verſic. Primum infero*, & merces Apothecarum, quas invenerit corruptas, poterit concremare, & carnes verminoſas projicere, earumque venditores punire, *l. 151. ff. eliciend. edict.* Avil. *in cap. 17. Prætorum, num. 77.* & pondera ac menſuras falſas frangere eoſque qui eis utuntur graviter punire, *dict. l. item quæritur, §. ſi quis menſuras, lib. 1. §. vet. ff. de extraordinariis criminibus*, Avend. *dict. cap. 19. num. 18.* vel ſi vinum fuerit acre, vel muſto mixtum, *l. tit. 18. lib. 2. fori legum*, vel alias concinnatum, *dict. l. 8. tit. 16. p. 7.* Avend. ubi *ſuprà num. 18. verſic. 5. infertur*, ubi ait quod ad obviandum ne fiat vinum acerbum, poſſe fieri ſtatutum ſeu ordinationem ne colligatur vindemia niſi certo tempore, quod ita ſolet fieri in pluribus locis & oppidis Hiſpaniæ, & in hac urbe quotannis contingit quod certus dies aſſignatur ad vindemiam, & antea nullus eam poteſt facere, & probat Cæpola de *ſervitutibus ruſticor. prædior. in cap. de meſſe & vindemia*, vel ſi vinum cujuſdam loci minoris æſtimationis vendant pro vino alterius loci majoris opinionis & pretii, vel ſi piſtores cum aceto lavant manus, ut panis exaltetur & major appareat, & laniones qui inflant arietes mortuos, ut graſſiores videantur, ut fieri teſtatur Valentiæ Avend. *dict. cap. 19. num. 18. verſ. 10. infertur*, quorum pœna debet eſſe verberum, vel ſi propolæ & mercatores in ſaccis portant deſuper legumina, ſeu grana bona, & inferiùs vilioris pretii, ut *in l. ſæculari, ubi coſta notatur, ff. de extraordinariis criminibus, l. 3. §. ſed & ſi quis merces, ff. de crimin. ſtellionatus*, & ad vitandas fraudes poterit Judex vel iſti qui dicuntur *Fieles Executores* ſtatuere & ordinare, quod in certo loco merces & utenſilia vendantur, ſub pœna amiſſionis eorum, ut probat Lucas de Penna, *in l. 1. Cod. ne ruſticanum unum opus, lib. 11.* quod ut in ſingulari tradit Avendan. *dict. cap. 19. n. 19.* & de pluribus fraudibus, quæ ſolent committi à Cauponibus & utenſilium venditoribus, videndus eſt Dominicus de Sot. *lib. 6. de juſt. jur. quæſt. 2.* & vel ſi venditores pretium ultra taxationem, quam dicimus *Poſtura* auxerint, Gregor. Lopez *in l. penult. tit. 26. part. 2.* Anton. Gomez *de delictis cap. 1.* Benvenut. *tract. de decoctoribus ult. part. n. 20.*

7 Sed & cauſæ & denunciationes † quæ fiunt ſuper his utenſilibus & fraudibus commiſſis à venditoribus breviter & ſummariè debent expediri & diebus feriatis, ut *in l. 1.* ubi Joannes de Platea *Cod. de præt. lib. 11.* Avend. *dict. cap. 19. n. 19. prima parte*, de hac re vide Bobad. qui latiſſimè eam explicat & proſequitur per varios numeros, *lib. 3. politicorum cap. 4. per tot.*

CAPUT VIII.

De officio Synd i ſeu Procuratoris generalis cujuſcumque oppidi, & Juratis.

SUMMARIUM.

1 *Syndici ſeu Procuratoris cujuſlibet oppidi officium, maximam cum Magiſtratu Defenſorum Civitatis in multis habet paritatem, & utilitatem ſortitur.*

2 *Syndici ſeu Procuratoris generalis civitatis creatio pertinet ad univerſitatem, Concilium ſeu ad ejuſdem urbis Decuriones, aut etiam ad perſonas ſpecialiter ab univerſitate deputatas.*

3 *Syndicum ſeu Procuratorem certa pars univerſitatis facere poteſt, qui quidem Syndicus erit tantum Procurator ejus partis quæ ipſum nominaverit.*

4 *Syndici creatio ut ſit valida, quænam requirantur.*

5 *Syndici electio à ſolo Decurionum decreto robur accipit, nec ad hoc indiget Superioris decreto.*

6 *Pauli Doctrina* in leg. item eorum 6. §. 1. junctо 3. quid ſi actor, *arridet in propoſito.*

7 *Syndici conſtitutio non recipit juriſdictionem, ſed tantum adminiſtrationem rerum civitatis.*

8 *Syndici conſtitutio ut ſit legitima, requiritur ut ejus inſtrumentum fiat publicum & authenticum, & in eo ſcribantur omnia nomina Decurionum vel vicinorum qui nominationi adfuerunt.*

9 *Deſcriptio perſonarum cum nominibus eorum qui electioni ſyndici interfuerunt, tantum facienda eſt in parvis urbibus, non verò magnis & valde numeroſis.*

10 *Abſentia majoris partis vicinorum qui interfuiſſe electioni Syndici ſupponuntur, quomodo poſſit probari.*

11 *Syndici nominatio debet fieri præcedente convocatione per ſonum tubæ vel campanæ, vel alio modo, prout in quolibet loco mos fuerit.*

12 *Syndicus nominatus non poteſt officium tanquam oneroſum recuſare.*

13 *Syndicus non legitimè & cum ſolemnitatibus requiſitis conſtitutus, quando ab eo geſta videantur ratificata nomine univerſitatis*, remiſſivè.

14 *Procurator ſeu Syndicus legitimè nominatus eſt perſona idonea ad movendas lites & actiones univerſitati competentes.*

15 *Tutor & Curator poteſt facere ea omnia quæ ſpeciale mandatum exigunt.*

16 *Procurator ſeu Syndicus poterit deferre cum Adverſario cum quo agit, juramentum litis deciſivum.*

17 *Procurator ſive Syndicus poterit reſpondere oppoſitionibus adverſarii, & abſolvere juramentum calumniæ, nec ad hoc indiget ſpeciali mandato.*

18 *Syn-*

18 *Syndici confeſſio in judicio facta, utrum præjudicet univerſitati*, remiſſivè.

19 *Syndicus, finito officio, poteſt cauſam cœptam de tempore officii proſequi.*

20 *Syndicus cujus ætatis eſſe debeat cum promovetur ad tale officium*, remiſſivè?

21 *Syndicus univerſitatis, utrum poſſit tacitè vel expreſsè uti remedio appellationis interpoſitæ vel interponendæ à ſententia latâ contra univerſitatem?*

22 *Reſtitutio in integrum, an competat univerſitati adverſus renuntiationem à Syndico factam*, remiſſivè.

23 *Ex citatione facta Syndico vel Procuratori univerſitatis, ipſa univerſitas non conſtituitur in contumacia.*

24 *Libellus cujuſcumque actionis contra univerſitatem in Curiâ intentatæ, debet intimari Concilio vel ejus Decurionibus.*

25 *Syndicum conſtituere univerſitas officio judicis poteſt compelli, ad petitionem partis contra ipſum agentis.*

26 *Syndicus univerſitatis non ſolum poteſt nominari à Concilio ad lites pertractandas, verum etiam ad obligandum ipſam univerſitatem & ſingulares perſonas & res & bona ſingularium vicinorum.*

27 *Syndicus univerſitatis tranſigere poteſt in cauſa dubia.*

28 *Syndici creatio regulariter per annum durationem habet.*

29 *Athenis fuit ſancitum ne cui liceret iterum fieri crearive à populo Syndicum.*

30 *Syndico debet aſſignari ſalarium de propriis bonis civitatis.*

31 *Jurati nomine ad inſtar Procuratoris generalis univerſitatis, pleriſque in locis, officiales Reipublicæ creantur.*

32 *Tribunorum Romanorum poteſtas qua in re conſiſteret?*

33 *Juratorum munus cum antiquorum Tribunorum Romanorum plebis officio, quomodo conveniat*, & n. 34.

35 *Expenditur & obſervatur in propoſito deciſo textus*, in leg. 10. titulo 1. libro 7. novæ recopillat. *quæ ibi adducitur.*

36 *Jurati duodecim qui publicam cauſam tuebantur ab antiquo, in Regno Aragonis fuerunt conſtituti, qui poſteà jurati ad numerum quinarium, temporibus Regis Ferdinandi reducti fuerunt.*

37 *Jurati in Regno Aragonis quanto honore habiti fuerint*, remiſſivè.

1 SYndici, actores † ſeu Procuratoris, cujuſlibet oppidi officium maximam cum Magiſtratu Defenſorum civitatis in multis paritatem habet & unitatem ſortitur, ut colligi poteſt ex his quæ circa civitatis Defenſores deciſum ſtat, *in tit. Cod. de defenſor. civitatum*, & *in authent. ejuſdem tit.* quorum inventum, curam & Juriſdictionem diligenter examinant Chaſſaneus, *in catalogo gloriæ mundi, part.* 11. *conſiderat.* 5. *per totam*, Petrus Gregor. 2. *part. ſyntagmat. juris lib.* 18. *cap.* 18. & 3. *part. lib.* 31. *cap.* 10. *num.* 1. Unde nomina hæc tam apud juriſconſultos, quàm cæteros interpretes promiſcuè confuſa invenies, tradit Simanc. *de repub. lib.* 6. *cap.* 7. *n.* 34. Bart. Philippus *in tractat. de conciliis diſcurſ.* 7. *privileg.* 21. *nu.* 4. Caſtill. de Bobadill. *in ſuo elegantiſſimo & omnium literarum locupletiſſimo politic. tract.* his verbis: *Syndicus ſeu procurator generalis concilii, ille dicitur qui ut ejus nomine lites & cauſas ad univerſitates ſpectantes, agat*, & incipit 1. *de Syndico & perquirat, proponitur & eligitur*, ut *in l.* 1. §. *quibus gloſſa verb. Syndicum*, *ff. quod cujuſque univerſitatis nomine*, & incipit 1. *de ſyndico* docet Nicolaus Loſæus *in tract. de jure univerſitatis*, 1. *part. cap.* 1. *n.* 4. Ubi ait quod Syndici nomen græcum eſt, quaſi qui ſingulorum cauſas dicat & quod in aliquibus, attenta recti ſermonis voce & proprietate differunt (in multis tamen Synonyma Procurator, Actor, Syndicus, œconomus) quod ſemper eſt attendenda qualitas conſtituentis & nominantis, & ſubjecta materia, & qualitas rei mandatæ cujus intuitu & reſpectu creatur & eligitur ex Bald. *in dict.* §. *quibus n.* 2. & 3. *ff. quod cujuſque univerſitatis nomine*, & ibi Paul. Caſtrenſ. *num. fin. & uterque in l. Inſulam* 6. *n.* 5. *ff. de conſcriptis verb.* Innocent. *in cap.* 3. *& in cap.* 3. *cum cauſam* 6. *de juramento calumniæ*, Nicolaus Loſæus ubi *ſuprà n.* 42.

Creatio autem iſtius † Syndici ſeu Procuratoris 2
generalis ad univerſitatem, Concilium, ſeu ejus Decuriones aut perſonas ſpecialiter ab univerſitate deputatas, quæ Concilium repræſentant, utique ſpectat, ut *in l. nulli*, ubi gloſſ. Bart. & communiter DD. Bald. *in l. item Magiſtri*, *ff. de pactis*, Angel. & cæteri, *in l. ita tamen*, *ff. ad Trebell.* Franciſcus Marcus *dec. delph.* 782. Alexand. *conſ.* 17. *n.* 3. *vol.* 6. Alexand. *conſ.* 17. *num.* 3. *vol.* 6. Azeved. *in addition. ad Curiam Piſanam lib.* 3. *cap.* 18. *in gloſſ. verb. Syndicum n.* 35. Nicolaus Loſæus ubi *ſuprà* 7. *part. cap.* 1. *num.* 12. quin imo & certa † pars univerſitatis, poteſt facere Syndicum: & 3
notat Jaſo *in repetit. text. in l. omnes populi*, 9. *ff. de juſtitia & jure n.* 41. & *in l. ſi quis*, 32. §. *ſi parti n.* 2. & 7. *ff. de legat.* 1. ubi Caſtrenſ. *n.* 3. qui tamen non erit Syndicus ſeu Procurator generalis Concilii, ſed ejus tantum Congregationis, ſeu partis univerſitatis quæ eum nominavit.

Hæc autem Syndici creatio multa requirit ad ejus † validitatem: & primò quod univerſitas, ſeu 4
concilium convocetur mandato Superioris, ut *in l. obſervare*, *Cod. de decurionibus*, *lib.* 10. & ubi non fuerit Superior, Decurioni antiquiori in officio competit hoc jus convocandi concilium gloſſ. *in l.* 3. ibi DD. *ff. quod cujuſcumque univerſitatis nomine*, Boërius *in tract. de ſeditioſis cap. ultim. numero* 8. Secundò requiritur ut ipſum concilium congregetur in loco publico, ſolito & conſueto, vel per campanam, vel per tubam, vel per præconis vocem juxta conſuetudinem cujuſque loci, *dict. obſervare* & ibi etiam gloſſa *in l. aliud*, §. *fertur*, *ff. de leg. jur.* Boërius *loco allegat. n.* 8. Tertiò quod ſint præſentes & interſint ipſi Concilio ſaltem duæ partes ex tribus ipſorum Decurionum, *l.* 3. & 4. *ff. cujuſque univerſitatis nomine*, gloſſ. *in l.* 17. *ff. ad ſenatuſconſultum Trebell.* Roland. *conſ.* 53. *num.* 31. *vol.* 4. Quartò quod major pars omnium congregatorum ſimul conſentiat, ſi ſimul omnes de concilio interfuerint, ſive duntaxat duæ partes *dict. l.* 3. & 4. & ibi gloſſ. *ff. quod cujuſque univerſitatis nomine.* gloſſ. *in dict. cap. refertur*, *l. quod major*, *ff. ad municip.* gloſſ. *in l.* 3. *in verſic. Cod. de decurionibus lib.* 10. & hæc requiſita ſunt generalia ad omnes alios actus quæ fiunt ab univerſitatibus. Quintò ſpecialiter ad hoc ut Syndicatio teneat, requiritur quod interveniat decretum ſive autoritas Judicis, poteſtatis, ſive alterius majeſtatis, ex gloſſ. *in lib.* 3. *ff. quod cujuſcumque univerſitatis nomin.* ubi

Barth. *n.* 7. *& in l. Cod. de ſervis Reipubl. manutenend.* & ibi Bald. *n.*6. Jaſo *in leg. ſi quis mihi bona* 25. *§. viſum*, *num.* 35. *&* 40. *de acquir. hæredit.* ubi ait quod ad univerſitatem ſpectat creatio Syndici, qui tamen per Superiorem confirmandus erit.

Contrariam tamen ſententiam nempè quod
5 ſolo Decurionum † decreto, hæc Syndici electio, ſeu nominatio robur accipiat, Superioriſque decreto non indigeat, verior, & receptior eſt cui maximè adſtipulatur text. *in dict. l.* 3. *ff. quod cujuſque univerſitatis nomine*, ubi expreſsè firmatur, quod is poteſt nomine univerſitatis expediri, cui lex permittit aut leg. ceſſante ordo Decurionum dedit.

6 Præterea ei arridere videtur † Paulus *in l. item eorum*, 6. *§.* 1. *junctо*, *§. quid ſi actor*, ubi cum loquatur de Syndici conſtitutione, de decreto Decurionum tantum mentionem facit, non verò de Superioris, ſeu Magiſtratus approbatione ſive confirmatione meminit.

Deinde & illud concinnè perpendi poterit quod
7 Syndici † conſtitutio non recipit juriſdictionem; ſed tantum adminiſtrationem rerum civitatis, ad quam ſive ejus Decurionis, ſive interventu Magiſtratus utique ſpectat bonorum diſpoſitio ſive gubernatio: & ſicuti in conſtitutione Procuratoris facta à Domino, neceſſe non eſt, quod interveniat Judicis, ſeu Superioris autoritas, quia rei ſuæ quilibet eſt moderator & arbiter, ut *in leg. in re mandata*, *Cod. mandati*, ita pari modo dicendum videtur ſufficere in conſtitutione Syndici, & Procuratoris Generalis facta, per Concilium ſive univerſitatem decretum Decurionum eam repræſentantium, quam ſententiam receptiſſimam tradunt Bald. *in l.* 3. *ff. quod cujuſque univerſitatis nomine*, Philip. Corneus *conſ.* 243. *in princip. vol.* 1. Rip. *in l.* 1. *§. ſi autem Collegium*, *num.* 6. *ff. ad ſenatus conſult. Trebell.* Franciſcus Marcus *deciſ.* 787. *per tot. vol.* 1. Roland. à Valle *conſ.* 90. *num.* 5. *vol.* 1. Nicolaus Loſæus ubi *ſuprà num.* 21. qui hanc opinionem cum contraria & oppoſita conciliat, & eo diſtinctionis fœdere ad concordiam redeat (idque authoritate Pauli Caſtrenſ. *in dict. l.*3. *num.*6. *& in l.*6. *§. ſed ſi ita*, *num.fin.*) ſcilicet quod in Syndico, ſeu Procuratore Generali conſtituto ab aliqua univerſitate, ſeu concilio non recognoſcente Superiorem, decretum & autoritas Superioris excuſari poſſit. In conſtitutione verò Syndici facta ab univerſitate Superiorem cognoſcente, neceſſarium ſit tale decretum: ſed parum aut nihil, ut à ſuperiore reſolutione diſcedam, hæc diſtinctio me movet, cum nec jure nec ratione tantum, ſi quidem potiſſimè & ſolide creandi hunc Syndicum, facultas ex adminiſtratione bonorum & diſpoſitione Decurionibus commiſſa, penitus oriatur & pendeat.

8 Sextò ad veram formalem & legitimam † conſtitutionem Syndici & Procuratoris Generalis requiritur ut inſtrumentum ejus ſit publicum & Authenticum, ut docet Petrus de Vela Perez, Fulgoſius, & Paul. Caſtrenſ. *in l.*1. *Cod.de procuratoribus*, Joannes Andreas *in Additionibus ad Speculatorem*, *§.* 3. *verſic. videtur autem*, & tradunt plures relati per Maſcard. *de approbationib. concl.* 1008. *&* *concluſ.* 1002. & in eo ſcribi debent omnia nomina Decurionum, vel vicinorum, qui congregati fuerunt, & nominationi Syndici interfuerunt; ut docet Bart. *in l.* 1. *ff. de alb. ſcribendo*, & quod diſcatur per Notarium in inſtrumento, omnes de concilio, ſeu duas ex tribus partibus interfuiſſe, quæ faciunt majorem partem populi vel univerſitatis, ut notat Bald. *in dict. l.* 3. *num.* 3. *ff. quod cujuſque univerſitatis nomine*, Bart. *in l. ult. n. fin. Cod. de vicend. reb. civitatis*, & *in dict. §. actor. num. ultim.* Franciſcus Marcus *deciſ.*780. *num.*9. *vol.* 1. quæ quidem annotatio, &
deſcriptio † perſonarum cum nominibus facienda 9
eſt in rebus ponderoſis & maximi momenti, & in parvis univerſitatibus, non verò in magnis & multo numeroſis, & docet Jaſo *in l. placet*, *nu.* 15. *de ſacroſanct. Eccleſ.* Imola *in cap. de Syndico*, Abbas *in cap. fin. de procuratoribus*, Alex. *conſ.* 1. *num.* 3. *lib.*4. Cardinal. *in dict. cap.* 1. *de Syndico*, *quæſt.* 11. ubi ait quod de jure non probatur hæc deſcriptio nominum. Natta *in additione Alexand. dict. conſ.* 1. *addition.* 3. Chaſſaneus *conſ.* 75. Rebuff. *in compend. alienat. rerum Eccleſ. num.* 16. Franciſcus Marcus *dict. deciſ.* 782. *nu.* 9. Roderic. Suarez *allegat.*14.*verſic. ſecundo quia.* Avend.*in cap.*19. *Prætor. num.* 12. *verſic. ſecundo debet in ſpecie part.* 1. Roland. à Valle *conſ.* 9. *numero* 16. *quæſt.* 55. Menochius *controverſiar. obſervat.* 18. Maſcard. *de probationibus concl.* 1308. *numero* 7. Nicolaus Loſæus ubi *ſuprà numero* 23. Azeved. *in curia Piſan. dict. cap.* 18. *numero* 35. *in gloſſ. verb. Syndicum.*

Qualiter verò probari poterit abſentia † ma- 10
joris partis, vel vicinorum qui abfuerunt & in inſtrumento interfuiſſe ſupponitur, vel affirmatur; nam in dubio præſumptio ſtat interfuiſſe, ut tradit Cravet. *conſ.* 88. *num.*18. *vol.* 1. *conſul.* Bald. *conſ.* 33. *part.* 3. incipit *licet ille*, qui ita inquit: *Licet ille qui ſcribit vel ſcribere facit aliquos fuiſſe præſentes qui erant abſentes falſum committat*, ut *Cod. de falſis*, *l. quid veluti & Cod. de committere & committi ſtipulationibus*, *l. optimam in fin. & extra de teſtib. cap. tam litteris*, tamen debent hanc abſentiam probare per teſtes non ſingulares *extra de his quæ fiunt à Prælat. cap.* 5. & notatur per gloſſ. ordinar. *in dict. cap. tam litteris*, & *cap. expreſſè de electione bonæ memoriæ.*

Quæ quidam nominatio Syndici debet fieri
præcedenti convocatione † ſono tubæ vel Cam- 11
panæ, vel alio nuntio, prout in quolibet loco mos fuerit, ut probat gloſſ. *in l. ſi ex dolo*, *§.* 1. *ff. de dolo*, Bart. *in l.* 2. *in verb. ſolemniter*, & ibi: Joannes de Platea *Cod. de Decurionibus*, *lib.* 1. Paul. de Caſtro *in l. nullus*, *ff. quod cujuſque univerſitatis nomine*, Socinus *conſ.*95. *col.*3. *in princip. vol.* 3. Brun. *in tract. de forma in rubric. ex quibus conſiſtit forma collectan.* 2. *n.* 26. Roland. à Valle *dict. conſ. n.* 3.

Syndicus autem vel Procurator nominatus of-
ficium recuſare † non poterit, tum quia tale offi- 12
cium honoroſum non verò oneroſum, ſemper & ubique reputatur, ut *in principio hujus cap.* diximus; tum etiam quia Reipublicæ admodum neceſſarium eſt, & conducit text. *in l.* 7. *tit.* 17. *verſic. Otroſi decimos part.* 3. ubi *gloſſ. verſ. Eſcogidos de los conſejos*, Bobad. *dict. lib.*1. *cap.*5. *n.*42. Itaque in quolibet oppido duplex eſt iſtius miniſtri ſeu officialis diſtinctio ſtatuum, alter ex nobilibus, alter verò ex plebeiorum numero.

Si verò Syndicus non ſit legitimè † conſtitutus 13
& ſolemnitatibus ſuprà relatis, quando ab eo geſta videantur ratificata nomine univerſitatis, diſputat Decius omnino videndus, *conſ.* 297. *nu.* 3. *& in conſ.* 486. *num. penult. & conſ.* 262. *n.*6. *& conſ.*287. *nu.*3. *& conſ.*449. *n.*35. Alexand. *conſ.*127. *num.* 2.

Syn-

Syndicus verò legitimè nominatus eſt perſona
14 legitima ad † movendas actiones univerſitati ſive Concilio competentes, ut *in Procuratores*, 90. ubi Bald. *Cod. de Decurionibus, lib.* 10. Bald. de Caſtro *in l. fin. ff. quod cujuſque univerſitatis nomine*, habet enim mandatum generale cum libera adminiſtratione, ut docet gloſſ. *in l. mandato generali, ff. de Procuratoribus*, Alexand. *in l. treſſes* 12. *numero* 3. *cum ſequenti*, *Cod. de tranſaction.* & ego, aliis relatis, prænotavi *in tractatu de paſcuis & jure paſcendi cap.* 29. *num.* 15. & ſi-
15 cut tutor & curator † poteſt facere ea omnia quæ ſpeciale mandatum exigunt, ut tradit Alexand. *conſ.* 22. *n.* 9. *vol.* 1. *& in l.* 1. *§. quibus. ff. quod cujuſque univerſitatis nomine*, & *in l. Procuratione*, *in* 1. *ff. de Procuratoribus*, Innocent. *ep. eis citata in integrum de reſtitutione*, Bald. *in l.* 1. *Cod. etiam per procuratorem in integrum reſtitutio poteſt*, Antonius Capicius *deciſ.* 5. *n.* 10. ut docet Nicolaus Loſius ubi *ſuprà n.* 28.

16 Et ideo poterit deferre † adverſario cum quo agit juramentum litis deciſivum, ut *in l. jusjurandum*, *§. defenſor. municipii*, *ff. de jurejurand.* ubi Bart. *num.* 2. & talis Syndici ſeu Procuratoris confeſſio in Judicio facta nocebit univerſitati ſeu Concilio, ut *in l. non ſolum in princ.* & ibi: gloſſ. *ff. de Procuratoribus*, Alexand. *conſ.* 68. *n.* 10. *lib.* 2. quem refert & ſequitur Decius *conſ.* 121. *num.* 2. *& in conſ* 147. *n.* 2. Abbas & Antonius de Butrio *in cap. fin. per text.* ibi: *de confeſſis*, Felin. *in cap.* 1. 14. *&* 26. ut lite non conteſtata, Mantua. *conſ.* 192. *num.* 3. Oſaſcus *deciſ. pedemontana* 39. *n.* 36. ubi agit *n.* 6. an idem procedat in confeſſione quæ reſultat ex inſtrumentorum productione juxta text. *in l. Cod. de liberali cauſa.*

17 Et reſpondere poterit oppoſitionibus † adverſarii, & abſolvere juramentum calumniæ, ut *in cap. præſentium de teſtibus*, *in* 6. gloſſ. *in l.* 2. *§. hoc etiam.* ubi Franciſcus Curtius, *num. fin. Cod. de jurejurand. propter calumniam dando*, Bald. *in dict. l.* 2. *§. quod obſervare verſic. Nunc veniamus ad quæſtiones*, Marcus *deciſ.* 477. *per totum vol.* 2. quos retuli *in dict. tract. de paſcuis*, *dict. cap.* 29. *num.* 16. Nec ad hoc indigent ſpeciali mandato ad tale Juramentum præſtandum, ut docet Meneſius, *in* 1. *n.* 4. *Cod. de tranſaction.* & Azeved. *in l.* 2. *titul.* 7. *lib.* 7. *recopillat. n.* 20. *& n.* 40.

18 Utrum autem conceſſio † in Judicio facta ab iſto Syndico univerſitati præjudicet, diſputat Alexand. *conſ.* 22. *num.* 2. *& dict. conſ.* 227. *numero* 7. poſt Bart. Abbat. & Bratium allegatos per eum, idque per tex. *in cap. fin. de confeſſis*, *& in cap. præſentium de teſtibus*, *in* 6. Felin. *dict. cap.* 1. *n.* 14. *&* 16. ut lite non conteſtata, ubi hoc eſſe regulare ſcribit Natta, *conſ.* 142. *numero* 21. Oſaſcus *deciſ. pedemontana* 39. *numero* 36. & ego dixi, *in dict. tractatu de paſcuis*, *cap.* 32. *num.* 16.

Et Syndicus univerſitatis etiam poſt finitum
19 officium † poteſt cauſam cæptam de eo tempore proſequi, ut notant DD. *in le. in victos Cod. de Procuratoribus*, *& in l. ſi actor. Cod. de appellation. & in cap.* 1. *de Syndico*, Alexand. *conſ.* 135. incipit *ponderatis*, *n.* 2. *vol.* 2.

20 Et cujus ætatis debeat † eſſe Syndicus iſte, quando ad tale officium promovetur, advertit Socinus *conſ.* 135. *num.* 8. *vol.* 1. Et an juri ſingulorum confeſſio Syndici univerſitatis in alicujus lite facta poſſit præjudicare diſputat Alex. omninò videndus, *conſ.* 44. *in cap. viſto tomate lib.* 1. *n.* 5.

Sed frequenter ſolet inquiri & dubitari, utrum Syndicus univerſitatis poſſit † tacitè vel expreſ- 21
sè uti remedio appellationis interponentis vel interponendæ à ſententia lata contra univerſitatem, qua in re mirabiliter loquitur Alexand. *conſ.* 105. *n.* 165. qui ita ait: *Nam ex narratis in themate ſentio dictam Eccleſiam & conventum audiendum, ſuper perſecutione appellationis interpoſita à ſententia reſtitutionis in integrum lata in favorem dicti Peraleonis, & conſequenter revocanda eſt attenta contra iſtam Eccleſiam pendente appellatione per Eccleſiam interpoſita, juxta ea quæ habentur*, in cap. non ſolum de appellationibus & in l. 1. ff. ne appel. pend. cum ſinam; *ex narratis in themate colligitur quod fundamentum partis adverſæ, & in hoc videlicet, quod ſit renunciatum appellationi dicti Syndici per confeſſionem Eccleſiæ; ſed hoc non videtur de jure verum, quia Syndicus, & procurator non poteſt, nam ut inquit Bald.* in l. fin. §. fin. Cod. de tempore appellationis in conſ. ſed nunquid Procurator, *non poteſt Procurator cauſæ appellationis renuntiare*, l. ſi quis delegaverit, *& ibi notat.* ff. de donation. *& notatur* in l. ſi quis obligatio. ff. de regul. juris *& donare non poteſt Procurator niſi hoc ſpecialiter habeat in mandatis*, l. filius familias, ff. de donat. l. contra juris §. fin. ff. de pactis. *& idem dicit Bald.* in l. fin. §. fin. Cod. de tempore appel. *eſſe prælato Eccleſiæ idem; etiam tenuit Angelus, & Joannes de Imola* in l. ab executore, §. fin. ff. de appellation. *niſi ſecundum eos permittendo ibi tempus datum ad perſequendum appellationem, per id quod notat & Joannes Andreas*, in cap. cum olim *Abbas* de officio delegati, per hoc quod notatur, in regula delictum lib. 6. *& per DD.* in l. nullum, Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis, *ubi habetur, quod culpa Prælati commiſſa in negligendo, nocet Eccleſiæ, ſed non in faciendo bene facit ad prædicta, ad quod notat Angel.* in l. honorum, ff. rem rat. habere, *ubi concludit quod Procurator non poteſt renunciare inſtantiæ cauſæ propter utile jus quod eſt acquiſitum Domino juxta legem*, in cauſa, §. fin. cum ſeqq. ff. de Procuratoribus. *Ad hoc etiam quod notat.* Bart. in l. fin. in princip. ff. quæ in fraudem creditorum, *ubi voluit quod Procurator non poſſit renuntiare exceptioni peremptoriæ vel dilatoriæ temporis & notat etiam Innocent.* in cap. 1. de depoſit. *& Joannes Andreas, & alii poſt eum*, in cap. 2. de donation. *ubi concludunt idem etiam eſſe in prælato.*

Ubi etiam diſputat an adverſus renuntiationem † iſtius à Syndico factam competat univerſitati in 22
integrum reſtitutio, & reſolvit abſque dubio competere, & adducit pro hac ſententia text. quem dicit expreſſum, *in cap.* 2. *de in integrum reſtitutio. in* 6. & doctrinam Angel. *in l. certum, §. in populo, ff. de confeſſio.* Illud tamen advertas velim quod ex citatione facta Syndico vel Procuratori univerſitatis, ipſa univerſitas non conſtituitur † in contumacia, debet enim congregari 23
Concilium, prout moris eſt, & ita firmat Bald. *deciſ.* 60. Villalobos *in ſuis communibus opinionibus verb. univerſitatis nu.* 44. & in noſtro regali Conventu, ita praxi receptum invenimus ſi quidem libellus † 24
cujuſcumque actionis contra univerſitatem & oppidum in curia intentatæ, debet intimari concilio vel ejus Decurionibus, alias non procedit & occurrit lis & ſuſtentari præcipitur & ſi intimatione facta, Syndicus conſtitutus non fuerit, quilibet ex Decurionibus poterit nomine univerſitatis agere, & expediri ex Bart. *in l.*

Procuratores, *Cod. de Decurionibus lib.* 10. Si autem nullus pro universitate vel Populo responderit, in contumacia universitatis lis sequitur & continuabitur usque ad sententiam diffinitivam, quæ etiam ipsi concilio legitimè congregato erit intimanda, aliàs verò poterit lis in secunda instantia agitari.

Quin imo officio Judicis compelli posse univer-
25 sitatem † Syndicum constituere, Franciscus Curt. *in l.* 2. §. *hoc etiam num. ult. Cod. de jur. jurando*, & ibi etiam Bald. *num.* 2. *& in l. cum constitut.* 15. *Cod. de testamenti man. & in l. civitates*, 8. *ff. quod cujusque universitatis nomine*, & ratio ea assignari valet, quod Respublica, & universitas æquiparantur pupillo, *l.* 3. *Cod. de jur. Reipubl. lib.* 11. *lib.* 10. *tit.* 19. *part.* 16. & quemadmodum, quando agitur contra pupillum actor potest petere, & debet quod constituatur eidem pupillo tutor seu curator, sive defensor, *l.* 3. §. *fin. ff. qui petunt tutores*, ita quando agitur contra universitatem potest, & debet petere actor ut constituatur Syndicus, & imputabitur actori si non petierit, *l.* 1. ubi Bart. *Cod. de jur. Reip. lib.* 10. Nicolaus Losius ubi *suprà* 2. *p. cap* 1. *n.* 5. Syndicum verò lege constitutum poterit revocare universitas; ut notat Angel. §. *fin. in constituta de Procuratorib.* Francisc. Marc. 602. *in fin.*

Syndicus verò universitatis non solum potest no-
26 minari † à concilio ad lites movendas & pertractandas, verum ad obligandum universitatem, & singulares personas & Reip. bona singularium vicinorum, ut latissimè tradit Jaso *in l. civitas*, *n.* 9. *cum seqq. ff. si certum petatur.* Rip. *in l. si is qui bona*, *num.* 6. *ff. de pignorib.* additio ad Abbatem *in cap. cum omnes num.* 6. *lit. G. de constitution.* Bald. *cons.* 117. *alias*, 165. *vol.* 2. Bart. *in l. donationes*, *num. fin. Cod. de donat. inter vir. & uxorem.* Jas. *in l. si se non obtulit*, *num.* 23. *cum seqq. ff. de jur. jurand.* Angel. *in §. fin. institut. de curatoribus.*

27 Et Syndicus universitatis transigere † potest in causa dubia, observat Decius *cons.* 297. *col. fin. in* 1. *dub.* Socin. *in cons.* 95. *col.* 2. *post medium*, *lib.* 3. qui loquitur in compromisso, quos refert & sequitur Cravet. *cons.* 238. *num.* 9. *vol.* 1. & est textus elegans in proposito, *in l.* 24. *num.* 4. *part.* 3. & ibi gloss. *verb. in personero* & ita ego observavi, *in dict. tract. de pascuis cap.* 11. *nu.* 35. ubi per argumenta & rationes apertè demonstravi, in quibus causis talis transactio in lite super rebus universitatis facta & in alienatione bonorum cujuscumque oppidi absque Regia facultate subsistere possit & quando ea indigeat.

Cum tamen Syndicus tam in tractandis juribus populi habeat manum & frequenter in congregationibus conciliaribus vulgo *Ayuntamiento* adesse debeat, & aditum sibi præbere Decuriones non possunt, ejus enim præsentia ibi desideratur, ut ambitiosis ac Decurionum petulantibus decretis bonoque publico adversis viriliter resistat, contradictionem faciat, & si oportuerit ad superiorem appellationem emittat; quia ob hoc defensoribus Reipublicæ æquiparatur, ut *in l. penult. Cod. de defensoribus civitatum*, notat Bobad. *lib.* 3. *politicor. cap.* 4. *num.* 41. *lit. B.* utique non poterit locator esse, sed ut aptius loquar conductor provisionis carnium Reipublicæ, ut cavetur *in l.* 3. *tit.* 5. *lib.* 7. *novæ recopill.* nam licèt ejus decisio expressam in persona Syndici, vel Procuratoris Generalis prohibitionem non faciat, tamen ob identitatem rationis, & quia eadem damna circa personam Syndici, quæ circa Decuriones & alios officiales expressè prohibitos perpendi, & considerari possunt, eadem debet prohibitio intelligi, præsertim in Republica ubi tota fraus est excludenda, & alias mirabiliter prænotavit Martianus *in l. si quis adulterium*, 33. *ff. ad l. Juliam de adulteriis*, ibi: *verbis non tenetur*, sed tamen dicendum est ut teneatur ne fraus fiat, *l. hoc modo*, *ff. de conditionib. & demonstrationib.* ibi: *Legem enim utilem Reipubl. adjuvandam esse interpretatione legis benignius ff. de legibus*, ibi: *benignius leges interpretandæ sunt quo voluntas conservetur*, Bart. *in l. quemadmodum*, *num.* 4. *Cod. de agricolis & censit. lib.* 11. Decius *cons.* 64. *num.* 1. *& cons.* 372. *num.* 9. Jas. *in l. si filius familias*, *num.* 7. *ff. si certum petatur*, Alciat. *in l.* 4. §. *cati num.* 146. *ff. de verb. obligation.* Didacus Perez *in additione ad seguram. in l. Imperator. num.* 140. *versic. & legem*, *fol.* 126. *ff. ad Trebell.* Sarmient. *in l.* 1. *selectarum cap.* 22. *num.* 6. *in fin.* Menoch. *lib.* 2. *in fin. usu frequent. cap.* 39. *num.* 13. *&* 14 *fol.* 132. quam resolutionem & extensionem dictæ legis amplectitur Castill. de Bobadill. ubi *proximè*, *num.* 45. licèt Azeved. *in dict. l.* 3. *num.* 2. contrarium defendere conatus fuerit, & *in fin. cogitandum* reliquerit.

Syndici autem creatio † regulariter per unum 28
tantum annum durationem habet, ut *in authentico de defensoribus civitatum in fin.* ibi: *Sed usque ad hoc totum extet tempus.* quæ verba licet in illo textu loquantur, in Regno de biennio Hispaniæ (ubi annalia sunt officia electionis) de uno poterunt expendi & intelligi anno, & reelectio hujus officialis non poterit fieri, etiamsi major assistat suffragiorum pars, nisi omnes conveniant, ut *in dict. authentico de defensoribus civitatum in fin.* ibi: *sed usque ad hoc solum stet tempus*, *nisi cuncta civitas*, *reluctante nullo elegerit eum*, qui textus adhuc singularis est secundum Bart. *in l. omnes populi num.* 16. *in fin. ff. de justit. & jur.* Roman. *singul.* 662. incipit *ad eligendum*, *& singul.* 96. *haberi fuit consultus & cons.* 352. & Athenis † 29
sancitum stetit, ne cui iterum Syndicum fieri liceret crearive à populo, ne Syndici munera ad publicam utilitatem inventa verterentur in quæstum compendiumque privatorum, ut tradit Petrus Gregor. *in syntagmat. jur.* 3. *part. lib.* 49. *cap.* 5. *num.* 3. & in reelectione aliorum officialium ita observavit glos. *in l. neminem*, *Cod. de suscep. tor. & arcariis*, *lib.* 10. Felin. *in l. cum omnes de constitut. num.* 18. Jas. *in l. & suum hæredem*, *à num.* 8. *cum sequenti*, & *in l. juris gentium*, §. *fin. limitat.* 5. ubi Angel. *in fin. ff. de pactis*, Tiraquel. *in l. si unquam in princip. numer.* 24. *Cod. de revocat. donat.* Conrad. *in curialbrevia*, *lib.* 1. *cap.* 10. *in tract. de Decurionibus*, *n.* 50. Rip. *de peste tit. de remediis ad conservandam ubert. num.* 21. Socin. *in regular.* 143. *ff. ad legem secundam*, Boërius *decis.* 149. *an res*, *numero* 5. Joan. Andreas *in cap. cum olim.* & ibi: Bart. & specialiter in reelectione Syndici universitatis, Vincent. de Franq. *decis.* 210. *& decis.* 264. *part.* 2. Paschalius *de viribus patriæ potestatis*, 4. *part. cap.* 10. *numero* 8. Mastrill. *decis. Siciliæ* 188. *numero* 6. Riccius *collect.* 316. & à nobis jam latiùs dictum manet.

Et huic Syndico seu Procuratori Generali 30
Concilii debet assignari † Salarium de propriis bonis civitatum & oppidorum, ut *in cap. unico de Syndico*, docet Joan. Garcia *de expens. cap.* 20 *num.* 13. Bobad. *lib.* 5. *politic. cap.* 4. *num.* 62.

Sed

31 Sed ad inſtar Syndici univerſitatis ſeu Procuratoris Generalis Concilii, pleriſque in locis inveniuntur & creantur alii officiales Reipublicæ, qui Jurati dicuntur, & in multis, Tribunis populi Romani aſſimilantur, & in aliis differunt. Et Tribunorum munus prius erexit Romulus; (tanta enim eſt vanitas) ut docet Valentinus Forafterius, *in hiſtor. jur. civilis Romani cap. de Romul. lib.* 1. *cap.* 11. *verb. Roman. de verb. juris in diſcrepatione Magiſtratus Romanor. pag.* 445 *cum ſeqq.* de quorum officio, & munere plurima tradit Diodorus Siculus *lib.* 6. Livius *in* 2. *dec.* D. Auguſt. *l.* 2. *de civitate Dei cap.* 18. & videndus eſt text. *in l.* 2. *§. eiſdem temporibus de orig. jur.* Petrus Gregor. omninò videndus 3. *part. ſyntagmat. lib.* 47. *cap.* 34. *per totum.*

32 Et præcipua tribunorum † vis & poteſtas in contradictione decretorum quando Reipublicæ actum habet, conſiſtebat, ut tradit Gellius *lib.* 13. *cap.* 12. ibi: *non dicendo, nec cauſiſque re inquendis de abſentibus noſcendis, ſed interceſſionibus faciendis quibus præſentes fuiſſent, ut injuria quæ coram fieret arceretur, ac propterea jus ad ſe vocandi adeptum, quoniam ut vim fieri, vetarent aſſiduitate eorum, & præſentium oculis opus erat.* ***Unde*** l. duodecim tabularum *cavebatur plebs quod contra ſe auxilii ergo decem crearet tribunos ejus ſumptu, quodque his prohiberent quodque plebem rogaſſent, ratum eſto*; & Plutarchus *problemate* 79. ibi: *Nam poteſtatem Magiſtratus, & nimiam licentiam comprimere tribunitiæ poteſtati ac licentiæ fas erat hæc & ſimilia ab his diſcantur qui rebus inveniendis ſtudeant* **Tribunatus**: *Cum autem ex populo originem ducat, populare in primis videatur, reliquis civibus parem ſe gerere, & omni cultu & victu infirmis civium comparare; magnitudo enim ac moles conſulem decet, & Imperatorem, Tribunum verò, quemadmodum Curtius dicere ſolebat, abjectum eſſe, nec aſpectu gravem, nec auditu difficilem, ſed facilem ac multitudini commodum, & tractabilem. Unde nec Dominis Tribunitiæ januam claudi mos erat, ſed ſemper tanquam portus quidam & perfugium quibus opitulandum eſſet, verum quo humiliori corporis habitu deprimeretur, eo magis vi ac poteſtate augeretur communem tribuni uſum ac nomine ſecundum unum poſtulant, honorem autem ſacroſanctum*, eleganter Petrus Gregor. ubi *ſuprà num.* 22. ibi: *plebis autem Tribuni erant illi quibus plebs commiſſa nominatim erat, ejuſque defenſio contra Patrum conſilium Patriciorum, & aliorum Magiſtratuum, injurias & oppreſſiones.*

33 Unde Juratorum munus cum antiquis † Tribunis plebis convenit, quia illi pro defenſione plebis, ut nuper oſtendimus, conſtituebantur, & ne gravarentur à Patribus ſeu Conſulibus, eodem modo Jurati iſti & quilibet eorum in parochia ſua habet curam plebis & ſollicitus debet eſſe ut non fiat alicui plebeio gravamen. Deinde quemadmodum ſi Senatuſconſulta non pla-
34 cebant † tribuni plebis interdicebant, ut reformarentur, ita ſimiliter Jurati noſtri temporis ſi decreta Concilii ſui Decurionum nociva perſpexerint, poſſunt & debent inſtare ut revocentur, quod ſi adeo eorum contradictio ad hanc revocationem ſeu reformationem faciendam non ſufficeret, protinus debent ad Superiorem appellare, & ibi cauſam ſequi: & ita fit quotidie in hac Pinciana urbe à Procuratoribus Generalibus qui vocantur *del commun*; loco Juratorum habentur, & quia à talibus decretis appellationem ad Curiam Regiam interponunt, ubi quoties expedit, revocantur, ſin autem juſta ſint, approbantur, & ad executionem perduci jubentur, unde quemadmodum Tribunus nec unum diem ab urbe abeſſe licebat, & domus eorum die ac nocte apertis foribus patebat ut auxilio plebis ſemper locus foret, ita nec Jurati abeſſe debent, ut hæc & alia proſequitur Azeved. *in additionibus ad curiam Piſanam, lib.* 1. *cap.* 26. *&* n. 4. & aliqua de officio Juratorum expendit & congerit Didacus Perez *lib.* 7. *ordinamenti regalis, pag.* 412. *colon.* 1. *in fin. cum ſeqq.*

Et pro horum officialium Reipub. munere eſt attendenda & obſervanda † deciſio text. *in l.* 10. 35
tit. 1. *lib.* 7. *novæ recopillationis*, quæ ita ait: *Por que los Jurados que ſon de las parrochias en algunas Ciudades, Villas y lugares de nueſtros Reynos puedan mejor adminiſtrar ſus officios y dar buena y venta dellos ſean tenidos de morarymoren en las parrochias y colacione do ſon Jurados, o a lo menos bien cerca de las dichas Parrochias, y ſino lo ficieren ſiendo requeridos por ſus parrochianos puedan elegir los tales parrochianos otros Jurados en lugar de los que anſi lo hicieren* & idem cavetur *in l.* 14. *tit.* 2. *lib.* 8. *novæ recopill. cap.* 8. *verb. anſi miſmo.* Et in aliquibus Civitatibus noſtri Regni eriguntur & creantur iſti Jurati, & ad inſtar Decurionatus eorum officium quandoque perpetuum, eſt ceſſibile & renunciabile, & in civitate Imperiali (cujus lites in hac Regali Cancellaria uſus advocatus perago) eſt Concilium Juratorum diſtinctum à concilio Decurionum, ut prænotavit Doctor Francus de Piſa *lib. Hiſtoriarum Toleti, cap.* 35. ibi: *de mas deſta congregacion de Regidores ay otro que llaman Cavildo de Jurados en que a de aber por lo menos cinco Jurados, ſin que aſſiſta la Juſticia, ni Regidor alguno, y ſe junta por los menos el ſavado de cada ſemana per ordenacion de la Reyna Catholica Donna Yſavel, para tratar las coſas que combienen al bien commun, como Procuradores Generales que ſon de la Republica: y el poſtrero ſavado del mes de febrero, cada anno eligeren entre ſi por votos dos mayor domos que tienen aquel anno primervoto, y pueden llamar, y acer ajuntar el Cavildo cada bez que conbienen, preſidiendo el mas antiguo dellos en los nombrados, un Regidor y un Jurado; ſon* 54. *Jurados del num ro que ſolean ſer quarenta y dos por las Parrochias latinas y mucarades, acomodando a cada una un Jurado, dos o mas en eſta forma, &c.* & ibi: *que ſon por todos* 54. *los quales veran en provecho y vien de la Parrochia de que ſe toma el nombre del Jurado, y de ayudar al remedio de los pecados publicos, y al bien de los pobres, eſtos Jurados ſe preſentan ante el Corregidor en ayuntamiento donde azen el juramento acoſtumbrade puede ſe eſte officio renunciar ſin demandar licenzia al Rey, viviendo los veinte dias del derecho &c.* & ibi: *los officios de Jurado ſe ſolean antes de agora proveer por votes de los Parochianos en la Parrochia a donde vacavam con authoridad del dicho Cavildo que nombra para ello* 12. *Jurados y los mayor domos que ſe hallaran preſentes, en la tal election, y tenia voto en ella juntamente con los Parrochianos.*

Et in Regno Aragonis ab antiquo † duode- 36
cim fuerunt Jurati, qui cauſam publicam tuebantur, quouſque ad ſedandas crebras plebis altercationes temporibus Regis Ferdinandi ad numerum quinarium fuerunt reducti, ut teſtatur Zurita, *lib.* 12. *Annal. Arag. cap.* 40. *part.* 3. & de

pluribus rebus maximi momenti ab eis in Regno celebratis, & pro communi bono viriliter patratis perlegi poterit, *tom. 2. lib. 7. fol. 102. & 4. tom.*
37 *lib. 1. cap. 10. fol. 14.* Et quanto honore † in illo Regno Jurati iſti ſemper habiti fuerint, pluribus in locis repetit Zurita, ex magnificentiſſimo ingreſſu & aditu quem temporibus Ferdinandi V. Regis Catholici, ut nomine Regni Aragonis deoſcularetur manum & genua flecteret, fecit quidam Juratus in hac Pinciana urbe, apertè colligi poteſt, uti refert idem Zurita, *6. tom. lib. 7. cap. 1. fol. 54.* ibi: *Y notaron por cauſa mui nueba aver entrado en Valladollid Jurado primero de Saragoza con gran acompanamiento de los Cavalleros Corteſanos y Aragoneſes que iba con un ropa de raſos carmeſi, y con ſus maças delante, y con los otros officiales que ſuelen acompannar aquel magiſtrado en Ciudad, y fueron el y Pedro Torilles y Juan Thomas Sanchez en nombre de eſta Ciudad con la ceremonia que ſe acoſtumbra a beſar la mano a la Reyna ſu hermana.*

CAPUT IX.

De Procuratoribus Curiarum, quos dicimus *Procuradores de Cortes.*

SUMMARIUM.

1 *Rex Hiſpaniæ vel ejus Prorex & locum Tenens, quoties ita expedire putaverit, poteſt Regnum congregare, & civitates Regni Capita ad Curias & conventus convocare.*
2 *Princeps in arduis rebus, ut feliciter peragantur, Concilium rogare debet.*
3 *Convocantur per Procuratores omnes Regni civitates in locum à Rege deſignatum, quotieſcumque ratione alicujus magnæ rei, aliquid eſt decernendum & ſubſidii aliquid à Regno impendendum.*
4 *Curiæ antiquiores quo tempore, & quo in loco habitæ fuerint?*
5 *Curiæ, uti uſu & more receptum fuit, convocantur ad quamlibet Regis Coronationem ut præſtetur juramentum fidelitatis & vaſſallagii.*
6 *Curiæ non ſemper in uno eodemque loco, ſed ubi Rex convocationem facit, ſolent celebrari, & ſemper Curia Regni caput vocatur.*
7 *Procuratores ſuos Civitates & Villæ Regni ſolent mittere ad Curias celebrandas.*
8 *Civitates quæ Procuratores ad Curias mittere ſolent, recenſentur, ordoque ſedium & vocum adducitur.*
9 *Litigium & competentia in ſede & voce in Curiis inter cives Burgenſes & Toletanos*, ibi *inſeruntur hiſpano ſermone.*
10 *Procuratores ad Curias mittendi, & nominandi ſunt per Civitates & alias communitates, vel domus aut familias ad quas talis nominatio conſuetudine vel immemoriali aut aliquo ſpeciali privilegio ſpectaverit.*
11 *Procuratores Curiarum nominandi quibus animi dotibus exornati eſſe debeant?*
12 *Equites ſancti Joannis de Maltha, an poſſint eſſe Procuratores Curiarum*, remiſſivè.
13 *Procuratores Curiarum non ſunt nominandi qui aliquo Reipublicæ debito aſtricti ſunt.*
14 *Procuratores Curiarum non debent eſſe pauperes, ſed potius divites.*
15 *Procuratorem Curiarum nullum ex plebeiis eligendum eſſe, nec quemquam ad tale officium conſequendum, literas Regias impetrare poſſe, ſumma cura ſtabilitum fuit.*
16 *Procuratoris procurari officium prohibitum eſt.*
17 *Litteris motu proprio à Rege vel principe miſſis, ut civitas eligat quem nominaverit, parendum eſt.*
18 *Rex poteſt tollere Civitatibus facultatem eligendi Procuratorem Curiarum, & ipſe motu proprio eligere quem maluerit.*
19 *Adminiſtratio bonorum Reipublicæ regulariter ad Decuriones in ſua quaque Civitate pertinet; ſed verus gubernator eorum & Dominus Rex eſt.*
20 *Litteras Regias ad perſonam officio Procuratoris aptiſſimam, Regem miſſurum credendum eſt.*
21 *Procurationes Curiarum ne emantur, meritò ſancitum fuit.*
22 *Fidelitatem officii proſternunt Procuratores qui Procurationes ſuas emunt.*
23 *Procuratoris in electione facta, ſi aliqua inita fuerit diſcordia, quid agendum ſit proviſum extat*, in leg. 6. tit. 7. lib. 6. novæ recopill.
24 *Procuratores Curiarum mitti debent cum ſufficienti mandato & inſtructione Civitatis, nec in quovis caſu fas illis erit Cancellos egredi.*
25 *Procuratores Curiarum nihil præter mandatum facere poſſunt, etiam in rebus notoriè utilibus Civitati ſive Regno.*
26 *Tributorum in conceſſione, an Procuratores Curiarum neceſſariò debeant intervenire & conſentire, an autem illorum præſentia & communicatio in vim conſilii & deferentiæ tantum exquirenda ſit.*
27 *Expenditur pro aſſenſu neceſſario Procuratorum, textus*, in leg. 1. tit. 7. lib. 6. novæ recopill. *qui* ibi *adducitur.*
28 *Rex quoties neceſſitas publica poſtulaverit, ex ſua autoritate & juris diſpoſitione, ſine alio interventu, non ſolum de perſonis, ſed de bonis Vaſſallorum jure hæreditario adjutorium & ſubſidium expoſcere poterit.*
29 *Regia Majeſtas in corporalibus nullum recognoſcit Superiorem.*
30 *Donatio non eſt quod à Vaſſallis tempore neceſſitatis publicæ tribuitur, & ſolutio debiti Regalis à Procuratoribus facta*, & num. 31.
32 *Militare expenſis Regni communibus Princeps poterit, ſi reditus Regni & exactiones conſuetæ non ſufficiant.*
33 *Imperii deſtructio ſequitur ſi minuantur fructus quibus Reſpublica ſuſtentatur.*
34 *Intelligitur deciſio textus* in leg. 1. tit. 7. lib. 6. recopill. *qua in re procedat.*
35 *Petri Fernandez Navarret. diſcurſui politicorum reſpondetur & ſatisfit.*
36 *Major vir publicus in bona juriſprudentia prævalet & præponderat minori.*
37 *Hoſpitia condigna præſtanda ſunt Procuratoribus dum in Curiis aſſiſtunt.*
38 *Procuratores dum aſſiſtunt Curiis, non poſſunt per illud tempus capi nec detineri pro debitis.*

CUm autem de Syndico ſeu Procuratore univerſitatis, & Juratis cujuſque oppidi in ſuperiore cap. à nobis actum ſit, quorum officium & mi-

& miniſterium inſtitutum eſt, bono ſemper Reipublicæ providere, lites utiliter agere, commoda perficere, decretis Superiorum iniquis ſeu præjudicioſis libenter obſiſtere (ut dictum manet) ex ante dictis conſentaneum, & à fine eſt, ut conſequenter in hoc cap. circa Procuratores Regni & civitatum, qui cum mandato, ad Curias Regis ſolent vocari & noſtro hiſpano ſermone *Procuradores de Cortes*, nuncupantur, verba faciamus. Pro cujus rei dilucidatione, illud noſſe
1 oportet quod invictiſſimus † Rex noſter quotieſcumque id expedire putaverit, vel ejus Prorex & locum Tenens ſpeciali poteſtate, poteſt Regnum congregare, & civitates Regni Capita ad Curias & Conventus convocare ex Angel. *in l. apertiſſimè*, *in* 1. *notabil. Cod. de Judiciis*, Calvus *de fiſco dubit.* 8. *num.* 28. *& in extravag. curia*, *cap.* 4. & Olivan. *de jure fiſci cap.* 6. *num.* 18. Caved. *deciſ.* 3. *p.* 2. Fontanel. *de pactis nuptialibus*, *clauſ.* 3. *gloſſ.* 3. *num.* 36. & ibi Boërius.

Cum itaque in arduis Princeps debeat, ut feli-
2 citer omnia peragantur, † conſilium ſemper rogare & expoſcere, ut per exempla tradita; Eſther. *cap.* 1. ibi: *interrogavit ſapientes qui ex more Regio ei aderant, & illorum faciebat cuncta conſilio; ſcientium leges ac jura majorum*, & ita Theodoric. *apud Caſſiodorum*, *lib.* 6. *epiſt.* 6. ibi: *Declarationis noſtræ conſilium virorum prudentium, requirit obſequium, ut utilitatis publicæ ratio ſapientiæ miniſterio repleatur*, & habetur *Proverbior cap.* 15. ibi: *diſſipantur cogitationes, ubi non eſt conſilium: ubi verò plures ſunt conſiliarii confirmantur:* unde Alphonſus II. Rex Hiſpaniæ in Curiis Matriti celebratis, ita ait: *Coſa digna es a la Real magnificencia, ſegun ſu loable coſtumbre tener tales Barones de Conſejo cerca de ſi; y hacer y ordenar todas las coſas por Conſejo de los tales*, & plura in propoſito tradit Ferdinand. Loaces, *in allegatione pro Marchione de los Vellez*, 1. *dubit. p.* 7.

Quotieſcumque ratione vel eminentis periculi
3 aut † incendii vel alterius magnæ rei, eſt quid decernendum pro certo, aut cum eſt aliquid muneris, ſervitii, aut ſubſidii impendendum à Regno, & Vaſſallis, convocantur omnes Civitates, ut per Procuratores ejus in loco à Rege deſignato in unum conveniant, ut ibi in præſentia Regis conferatur, & agatur, quod in contingenti cauſa faciendum & exequendum ſit: & congregationes iſtæ ſeu conventus in noſtra Hiſpania Curiæ, vulgo dicuntur *Cortes* & a tempore Romanorum originem habent, ut *in cap. de prohibit. feudi alienatione*, per Federicum tradit Delug. ubi Sa *Rubric. in princip.* & ibi Borellus *addit. nihil de Banitat. part.* 1. *ſecundi temporis*, *quæſt.* 56. *circa med.* Cagnol. *in l.* 2. *num.* 306. *ff. de origine juris*, Afflict. *in conſtitutione ſtatuimus*, Calcan. *in extravagant. Curiarum*, *cap.* 2. *verſic. tertium probatur*, Caved. *de ſeſſ. in part.* 2. Gutierrez *de tutelis*, *part.* 1. *cap.* 18. Surg. de Neapol. *capit.* 11. *numero* 24. & Romani conventus hos comitia appellabant, Galli verò, & Germani Dietam communiter appellant, Maſtrill. *lib.* 2. *de Magiſtratibus*, *cap.* 5. *nu.* 2. *cum ſeqq.* Et quid ſit Dieta, & quæ perſonæ in ea congregentur in Germania, refert Pater Prudentius de Sandobal Epiſcop. Salpitonenſ. *in Chronica Caroli V. Imperatoris*, *lib.* 26. §. 7.

Et antiquiores Curiæ poſt Roderic. ultim. Go-
4 thorum Regem in Regno Legionenſi factæ † ſuere, tempore Sancii cognomento, *el Gordo*, ad quas ejus juſſu & convocatione in urbem Legionenſ. inter alios præſtantiſſimos Heroes & Primates, venit fortiſſimus, & non ſatis unquam laudatus Religione & pietate præſtantiſſimus vir, Chriſtiani nominis defenſor ſtrenuus, Saracenorum flagellum & fatale exitium Comes Fernandus Gonzalez, qui tunc temporis Regno Legionenſi, cum comitatu Caſtellæ ſubditus erat, ut tradunt pater Marian. Zamalloa Garibay, & aliis Chronicæ noſtræ Hiſpaniæ, & noviſſimè Carrill. *in ſuis annalibus*, *lib.* 63. *fol.* 226.

Poſt verò & alias Curias celebratas Toleti ab 6
Alphonſo VI. qui civitatem hanc è manu & faucibus Maurorum liberavit, confectas invenio anno Domini 1095. in quibus vulgo traditur ſatisfactum fuiſſe Roderico de Vivar, pro injuria & contumelia filiabus ſuis, per Comites ſeu Infantes Carrionenſes facta, quorum meminit Doct. Piſa *lib.* 3. *hiſt. Tolet. c.* 35. Hiſtoriam, in generali Hiſpan. referens.

Ob quod in eis agitatum, & concluſum, an 7
à veritate prorſus alienum ſit, non ego dicam qui Carrione natus teſtis ſuſpectus aliquibus videri potero ut pro amore patriæ naturaliter omnibus inſito oſtendit Rex Rodericus *apud Caſſiodorum*, *lib.* 1. *epiſt.* 21. ibi: *unicuique patria ſua carior eſt, dum ſupra omnia ſalvum fore quæritur, ubi ab ipſis cunabulis commoratur; aves per aëra vagantes proprios nidos amant; & erratiles ad cubilia dumoſa feſtinant; voluptuoſi piſces per campos liquidos tranſeuntes tabernas ſuas indagatione perquirunt*, & *dict. lib.* 1. *epiſt.* 4. ibi: *Quando dicuntur augmenta patriæ reddunt qui aulica poteſtate creverunt*, & *lib.* 3. *epiſt.* 10. *quia nobiliſſimi civis eſt patriæ ſuæ augmenta cogitare, & pugnare pro patria optimum eſt*, ut ait Ariſtotel. *in* 6. *ibi Rhetor.* Plura Chaſſaneus, *in Catalog. gloriæ mundi* 1. *part. conſiderat.* 6. Fonſeca *in lib. de amore*, *cap. fin.* & verius antiquorum teſtimoniis, & illuſtribus hiſtoriarum & monumentorum inſtrumentis, evidenti & omninò concludenti diſcurſu pro nobilitate ac fidelitate Comitum, ac Infantium Carrionis, & falſo ac mentito mendacium expellendo reſpondeant & pereleganter viri graviſſimi Pater Antonius de Yepes *in Chronica ſancti Benedicti*, *tom.* 6. *cap.* 3. *per tot.* Abbas ſancti Joannis de la Penna *lib.* 4. *cap.* 13. Carillo *ſuper annalium libro* 4. *ſub anno* 1099. *fol.* 261. Didacus *in comitibus Barcenoniæ*, *lib.* 2. *cap.* 85. & per ipſum ſentire & aſſentire videntur, D. Piſa ubi *ſuprà* & Mariana *in Chronica Hiſpaniæ* ſub Alphonſo VI. *lib. cap.* quod *in libris de antiquitate Carrionis* Patriæ meæ, quam Deo annuente Hiſpano ſermone additurus ſum, apertè demonſtrabo.

Sed & plures aliæ Curiæ (ut arbitror tem-
poribus Pelagii) Alphonſi Catholici & Alphonſi Ramiri primi & ſecundi, abſque dubio fuerunt, quis enim hæſitare poterit; quæ ad tot bella, incendia & apparatus firmandos, omnes nobiles Regni & cæteri civitatum, & oppidorum Procuratores, Regis juſſu prius veniebant & congregabantur; itaque ſemper uſu receptum fuit & more uſurpatum quod ad quamlibet Regis Coronationem & juramentum fidelitatis & Vaſſallagii præſtandum convocantur † hæ curiæ, 5
ut ſucceſſione Regni Alphonſi VI. Imperatoris Toleti, traditum reliquere omnes Chronici, & Hiſtoriographi ſuprà relati, & ab illo tempore uſque ad præſens, ita per dictum tempus

& an-

& annum 1632. ad juramentum præſtandum curiæ fuerunt Matriti convocatæ, ubi Dominus Balthaſar Carolus hujus nominus primus, magni Philippi quarti, invictiſſimi Monarchæ, & Catholicæ meæ Auguſtæ D. Eliſabeth de Borbon, Chriſtianæ Religionis & Catholicæ fidei protectorum, Regum Hiſpaniarum, & novi orbis Primogenitus fuit Princeps ſolemniter juratus.

Et ad negotia pleraque Regni præſtanda hoc anno 1632. fuerunt ibi Curiæ factæ, in quibus quod noviter fuerit ſtatutum ſive ſancitum, ex eis quæ ipſi mandata ſunt perſpici poterit. Hæ
6 autem Curiæ † non ſemper in uno loco, ſed ubi Rex convocationem facit, ſolent celebrari; & ſemper Curia caput Regni vocatur, ut *l.* 1. *in princip. tit.* 4. *part.* 3. & locus quilibet ubi Rex aſſiſtit, ut *in l.* 27. *tit.* 9. *part.* 2. *&* *tit.* 7. *lib.* 6. *novæ Recopill.* & ad Curias celebrandas ci-
7 vitates, & villas hujus Regni mittere † ſolent ſuos Procuratores, ut *in l.* 1. *tit.* 7. *lib.* 6. *novæ Recopill.* & quamvis ille textus loquatur de omnibus oppidis, ut patet ibi: *Procuradores de todas las Ciudades, Villas y lugares deſtos Reynos*, tamen civitates quæ habent ſuffragium & vocem ac ſedem in Curiis Regalibus ſunt ſexdecim & duæ Villæ, & earum nomine conveniunt 36. Procuratores, ut refert Didacus Perez, *in l.* 1. *tit.* 11. *lib.* 2. *ordinament. Reg.*

Civitates autem quæ mittunt hos Procuratores
8 † ſunt hæ: Civitas Burgenſis, quæ habet primam vocem, & ſedem in Curiis habere intendit & tentat; & lis adhuc indeciſa manet inter ipſam Civitatem Burgenſem & Toletanam, obſervato tamen quodam medio, per Alphonſum Regem II. invento, & uſque ad hæc tempora pro fœdere harum urbium perducto, & cuſtodito, ut infrà latiùs dicemus: Et civitas hæc ſolet mittere duos Procuratores, qui nominantur ſorte & eliguntur ex Decurionibus hi qui aptiores reputantur, & ferè ſemper rectiſſimè procedunt. Item Civitas Legionenſis quæ ſecundam vocem, & ſedem habet, & mittit & nominat in Procuratores duos Decuriones ſorte electos.

Item civitas Granatenſis, quæ tertiam vocem, & ſedem habet in Curiis, & mittit in Procuratores duos Decuriones ſorte electos, qui vulgo dicuntur *Veinte y quarto.* Item civitas Hiſpalenſis, quæ quartam ſedem, & vocem habet, quæ mittit Decurionem unum vulgo *Veinte y quarto*, & unum juratum & utrumque ſorte electum.

Item civitas Cordubenſis, quæ quintam ſedem & vocem ſortitur, & mittit duos Decuriones vulgo *Veinte y quarto.* Item Civitas Murciæ quæ ſexta voce & ſede potitur, mittit duos Decuriones ſorte electos.

Item Civitas Jaen quæ ſeptimam ſedem & vocem habet, quæ mittit duos Decuriones vulgo *Veinte y quarto*, ſorte electos. Deinde ſubſequitur civitas, & Villa..., quæ mittit duos Decuriones ſecutos per turnum, provenit electio & tangit Procuratio: Villa Matriti quæ nominat ſorte unum Decurionem, & alterum nobilem Equitem, ex una ex Parochiis, cui pro illa vice per turnum competit: Civitas Zamorenſis quæ mittit unum Decurionem ſorte electum, & unum Equitem ex nominatione & creatione communi Civitatis. Civitas Segovienſis, quæ mittit duos Decuriones ſorte electos, qui etiam oppidorum extremorum loquuntur, & vocem habent: Civitas Salmantica, duos ſorte electos: Civitas Soriæ, quæ mittit duos Equites, & duodecim domus quæ vocantur *de los linaje.* Civitas Valliſoletana, quæ mittit duos Procuratores, qui nominari debent ex domibus quæ vocantur *de los linajes de Tovar, y de Royo*, prout eis per turnum, attenta antiquitate ingreſſus, & receptionibus in illis domibus, obtingit. Civitas de Guadalajara, quæ mittit unum Decurionem ſorte electum, & alterum Equitem etiam ſorte electum inter duodecim, qui ad hoc nominantur, Civitas de Quenca, quæ mittit Decurionem unum & alterum Equitem, utrumque ſorte electum: Et Civitas Taurina, quæ mittit duos Decuriones, unum ſorte electum, & alterum nobilem ſorteque electum.

Et ut ſciatis litigium, & competentiam † in 9
ſede, & voce in his Curiis, cujus ſuprà meminimus, inter cives Burgenſes & Toletanam Civitatem, hìc inſerere volui ad literam, quæ in propoſito noſtro, hiſpano ſermone tradit D. Piſa *dict. lib.* 2. *hiſtor. Toletan. cap.* 30. quæ ita ait: *Algunas perſonas curioſas han platicado en la razon que pudo aver, de donde naveſſen eſtas diferencias entre eſtas dos inſignes Ciudades, que parezen ſer propoſito, y preſupueſto, que mi entencion no es quitar a ninguno ſu preeminencia, y dignidad, ſolo direlo que hallo eſcrito en las hiſtorias cerca deſto.*

Frimeramiente ſi la antiguedad annale nobleza, Toledo es uno de los mas antiguos lugares de Eſpanna ſegun avemos probado, y ſe ſaca de hiſtorias antiguas, es otroſi muy fuerte, y muy noble en tiempo de los Gogdos enſalcada con nombre, y dignidad de Cabeza de las Eſpannas, de Ciudad Real, ſilla y aſſiento de los Reyes, y ſu Prelado fue entonzes, y es agora el mayor del mundo deſpues del Romano, y ſummo Fontifice, y tiene la preeminencia de las Eſpannas, y Francia Gottica, y aun el tiempo que eſtubo en poder de Moros, fue por ellos en ſalçada con titulo real, y de Cabeza del Reyno, y el Rey della ſe tenia por el ſegundo Rey de Eſpanna, contando el de Cordoua por primero a donde por aver venido en perſona ſu Propheta Mahoma, hicieron los Reyes Moros deſde principio ſu aſſiento, y oubieron ſu ſilla Real. Y deſpues que eſta Ciudad volviò a poder de Chriſtianos Reyes, queriendole reſtituir ſu titulo antiguo le dieron titulo Imperial como queda probado por armas, un Emperador ſentado en tribunal. Pues ſi queremos contar por nobleza las grandes mercedes, gracias, exempciones, que los Reyes Chriſtianos le an dado por mas la honrrar, y ennoblezer, y en quanto tubierenla en ſu poder, y quanto aſſeguro, y acrecento ſus Reales Eſtados ſeria nunca acavar contarlo en particular, y pues eſtas, y otras coſas, que a eſte propoſito ſe podrian dezir, ſon notorias y magnifieſtas, y no es de creer, que el Rey Don Alonſo el Onzeno las ignoraſſe, ni los otros que puſieron eſto en competencia, y opinion; veamos que cauſas y raçones pudo aver de donde eſtas diferencias naciеſſen entre eſtas dos Ciudades, fue pues el caſo que el excelente y magnifico Rey Don Alonſo el Onzeno deſte nombre hizò cortes entre otras en la Villa de Alcala, en las quales hubo grandes devates, y diferencias entre los Procuradores deſta Ciudad de Toledo, y los de Burgos, ſobre quales avian de hablar primero en ellas, y el Rey deſſeando poner en ello remedio, y ſatisfacer ambas partes, y eſcuſar los dannos que ſobre eſtas alteraciones podian recrecer, a avido ſobre ello diligente conſejo, dio ſaviamente la ſentencia, que haſta

oy en

oy en eſtas dos Ciudades ſe guarda, conviene a ſaver que el Rey, y los otros Reyes ſucceſſores hablaſſen primero, por que Toledo como ſus patrones, y defenſores diciendo eſtas palabras: Los de Toledo haran todo lo que yo les mandare, y aſi lo digo, yo por ellos, hable Burgos. Con la qual ſentencia todos fueren contentos, y como quiera que eſta determinacion del Rey, verdaderamente fue en aumento y authoridad deſta Ciudad, por querer el miſmo tener ſu voz como ſu ſennor, toda via queriendo embeſtigar la cauſa que le movio a dar eſta ſentencia con eſtos limites: Y tan vien, que cauſa pudo aver de donde naciesſen eſtas diferencias entre las dos Ciudades, ſe offrecen dos principales. La una es que al tiempo que el Rey Don Alonſo el VI. gano eſta Ciudad de Toledo, los Moros conforme a los conciertos con que la entregaron, ſe quedaron con el Regimiento, y governacion de ella, y los Chriſtianos con una pequenna parte; como avemos dicho donde tenian de por ſi ſu govierno, y Regimiento particular con nombre de Alcaldes Alguaciles, hombres buenos de Toledo, ſin tener nombre de Concejo ni Regimiento y las tartas que emblavan al Rey, ſe llavanlas con el ſello de ſus officiales, y no tenian pendon ni armas publicas de la Ciudad, ſino que cada Rico Home ſaca el pendon de ſus armas, ni lo tubieron aſta, que el Rey Don Pedro les dio el ſuyo, como en ſu hiſtoria ſe eſcrive.

La ſegunda cauſa dije que fue lo que pareze por las hiſtorias de los Reyes de Eſpanna, conviene a ſaver que todas olos mas Cortes que hacian deſpues, que eſta Ciudad ſe gano, y no antes las celebravan en Caſtilla la vieja, y en las otras Ciudades, de allende los puertos anſi por la coſtumbre, que dello tenian como por eſtar en medio de las otras Ciudades, y lugares que entonzes poſſeian, y por otra cauſa mas principal, por que caſi todas las cortes, que en aquel tiempo ſe juntavan, eran para moſtrar los Reyes a los Procuradores de las Ciudades las neceſſidades que tenian, y la falta de dineros, para proſeguir las guerras, que hacian a los Moros, o a los otros Reyes comarcanos, y para pedirles, que repartieſſen entre los pechos, y ſervicios, para la proſecucion de ellas, y como los moradores deſta Ciudad de Toledo fueſſen libres de ſemejante pecho y ſervicio, no los llamavan ni ellos embiavan a ellas ſus Procuradores, de manera que no ſe juntavan en corte, ſine lo que tenian conſejo, y contribucion en los pechos, y ſervicio Real, y como durante eſta coſtumbre la Ciudad de Burgos fueſſe mucho mas en alcada y magnificada por el ſennor Rey Don Alonſo el IX. y le fueſſen por el dados titulos de Ciudad Real, y Camara de Caſtilla, parece que por eſta cauſa deſpues de ſu engrandecimiento tubo el primer voto en las cortes donde no ſe ajuntavan ſino las Ciudades de Caſtilla la vieja, y tierra de Campos la qual pareze, que duro ſin contradicion de ninguno haſto eſta Cortes de Alcada, que hizo ajuntar eſte Rey Don Alonſo el Onzeno; en las quales, por que ſe ajuntaron allende los puertos, y ſe tratava de negocio general de todo el Reyno, fue neceſſario que ſe ajuntaſſen todos los Procuradores de las Ciudades de el camo a cauſa tan importante, y por eſto fueron a ella los Procuradores de Toledo, por que la Ciudad de Burgos quiſo gozar de ſu poſſeſſion, y hablar primero, como lo hacian antes; los Procuradores deſta Ciudad lo contradijeron, alegando ſu antiguedad, dignidad, y preeminencia. Y como la Corte ſobre eſto ſe partieſſe en dos van dos y pareceres, el Rey deſſeando no paſaſſe adelante, y por ſatisfazer a ambras partes dio como ſe vio, la ſentencia que avemos dicho; por la qual cada uno penſo que le davan la mayor honrra, y ventaja; Burgos creyendo que hablava primero, y Toledo que ella era la primera, pues el miſmo Rey hablava por ella. Mas a la verdad eſto no ſe puede atribuir a otra cauſa, ſalvo a la grandeza, nobleza, y favor que los Reyes an querido hazer, y dar a Toledo; como conſta claramente por las palabras del privilejio de el Rey Don Pedro en el capitulo paſſado que el Rey que ſuccedio immediatamente deſpues de Don Alonſo el Onzeno, y de eſtas alteraciones, y no por las raçones, y oraſiones, que curioſos imaginanſino por ſer Toledo y aver ſido Cabeza, del Imperio de Heſpanna, lo miſmo que en eſtas Cortes ſe hizo en lo que taca al voto, y voz ſuccedio bien de los aſſientos, y por que Burgos por las miſmas cauſas, y raçones dichas tenia el aſſiento de la mano derecha del Rey; y ſi le demandaron los Procuradores de Toledo, el Rey ordeno, no quitando a los de Burgos ſu lugar, que alos de Toledo ſe les hicieſſe un nuebo aſſiento en frente del miſmo Rey, dondeſe aſſent aſſen los dos Procuradores deſta Ciudad apartados de todos los otros, como oy ſe haze. Quod eodem modo ſcribit & teſtatur Zamalloa Garibay *in compend. hiſtor. Hiſpan. lib.* 14. *cap.* 23. Procuratores verò Curiarum debent † numerari per civitates, & alias communitates, vel domus aut familias ad quas talis nominatio conſuetudine immemoriali vel aliquo ſpeciali privilegio ſpectavit; ut *ſuprà* diximus: & tales nominati debent eſſe † viri cordatiſſimi, & ſumma integritate conſpicui, qui attenti bono publico provideant, ut ſint undequaque honorifici, & ſuæ patriæ iſtiuſque Regni acerrimi & circumſpecti defenſores, & pauperum patres, conſtantes animi, & timoratæ conſcientiæ; qui animosè injuſtis Conciliis aut Decretis reſiſtant, & opponantur, ut *in l.* 4. *lib.* 6. *novæ Recopill.* ubi: *Eos Procuradores que nos emblaremos a llamar para las nueſtras Cortes, ordenamos que ſean embiados tales quales las Ciudades y Villas, que libremente los puedan eligir en ſus concejos, tanto que ſean perſonas honrradas, y no ſean labradores, ni ſeſmeros y ſean dos Procuradores, y no mas de cada Ciudad y Villa.* Et an Equites Divi Joannis † de Malta poſſint eſſe Procuratores Curiarum, vide Vellugan, *in ſpeculo Principum Rubric.* 4. *liter. D.* Bobadill. *lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 232. *& lib.* 3. *cap.* 8. *nu.* 13. 10 11 12

Nec nominari debent qui aliquo Reipub. debito † adſtricti ſunt, & ære ejus pergravati manent, ut in facto reſpondiſſe tradit Oroſcius *in l.* 1. *nu.* 26. *col.* 487. *ff. de offic. Procuratoris Cæſaris.* 13

Quin imò Procuratores hoc addiderint, pauperes † eſſe non debere ſed divites, ne intuitu alicujus lucri ſeu præmii conſequendi, moveri poſſint & à veritatis & juſtitiæ via declinent & publicis diſpendiis privata compendia comparent, nam, ut habetur *Eccleſiaſtic. cap.* 7. *propter inopiam multi deliquerunt*, & *in l.* 2. *tit.* 9. *part.* 2. ibi: *Por que por verdad trae a los hombres a gran codicia que es raez de todo mal.* Et paulò inferius ibi: *Y ſiendo ricos, no lo hazan carrera de hazer mal por razon de codicia*, & *altera l. part.* 1. ibi: *Y ſobre todo deve el reſcatar que los que puſſiere en tal officio, como eſte ſean homes que ayan algo, por que por men-* 14

gua

gua no ayan de fazer coſa que les eſte mal: tradit Ariſtot. *lib. 3. politicor. cap. 9.* Dionyſius Halicarnaſſeus florebat illo tempore ubi Patricios appellabant ex illis tribus familiis & pollentes opibus, penes quos fuit civitatis regimen, & *Eccleſiaſt. cap. 40.* ibi: *Nam vita pauperis non eſt in cogitatione victus*, & facit text. *in l. 3. in princip. ff. de teſtibus* ibi: *An locuples, an egenus ſit, lucri quod cauſa facile admittat*, & illud Horatii *lib. 3. ode 24.*

Magnum pauperies opprobrium, jubet
Quidvis facere & pati,
Virtutiſque viam deſerit arduæ.

Unde ab officiis publicis pauperes rejiciendos teſtatur Plutarch. *ex ſententia Solonis in ejus vita pag. 225.* & Theodoricus Rex *apud Caſſiodorum, lib. 1. variar.* ibi: *Indigentiam juſte fugimus quæ ſuadet exceſſus dum pernicioſa res eſt imperante tenuitas*, quapropter ad officia quatuor Decuriarum, vel Decurionum apud Romanos nequaquam eligi poterant, niſi qui bonorum certam quantitatem vel præſcriptam habebant, ut tradit Plinius, *lib. 33. cap. 2. & Plin. ſecund. lib. 1. epiſtolarum*, & Gellius *lib. 16. cap. 10.* Petrus Gregor. *Syntagmat. jur. 2. p. lib. 18. cap. 13. num. 8. & 3. part. lib. 47. cap. 10. num. 15.* & in jure quod Magiſtratus exoſi pauperes habiti ſunt, ut *in l. cura, §. inopes, & l. honor. verſ. facultates quoque vel reſcriptio ff. de muneribus & honoribus*, ibi: *Cæterum, ſi ita tenues exhauſti ſunt, ut non modo publicis honoribus pares non ſint, ſed & vix de ſuo victu ſuſtinere poſſint, l. ad ſubeunda, Cod. de Decurionibus, lib. 10. Authentic. de defenſoribus civitatum*, (quæ magis propoſito noſtro arridere videntur) *§. interim, & §. jusjurandum, & §. final.* & tamen à nobis ſupra in capite primi libri hoc exornatum manet, vide Navarret. *in diſcurſu politico, 28. fol. 192. cum ſeqq.* Et merito *in dict. l. 4.* ſtatuitur quod Procuratores iſti Curiarum debeant eſſe honorifici non plebeii, ibi: *Y ſean no labradores, ni ſeſmeros*, quaſi apertè dicat, debere eſſe nobiles, quadam neceſſitate conſtringuntur ne ab antiquorum probitate degenerent, & Theodoric. Rex *apud Caſſiodor. lib. 2. epiſt. 15.* dum origo nequit deficere quæ conſuevit radicitus pullulare. Unde ex parte Dei & pro cælo hujus Regni abjuro & proteſtor Decuriones, & cæteros electores horum Procuratorum quod in re tam magna, & tanti præjudicii videant, & diligentiſſimè, ac tota mente pervideant, & autumentur, eorum merita & animi dotes, & virtutes, ut electio juſta ac laudabilis ſit; & cum Caſſiodor. *lib. 5. epiſt. 22.* audaciter dicere valeant: & judicium noſtrum non per caſuale votum, ſed per electionem ſtudium doceamus eſſe cœptum.

Unde cum tanta integritas & perſonarum induſtria ac virtus in his Procuratoribus deſideratur, ſumma curatione ſtabilitum fuit quod nul-
15 lus † precibus ad tale officium eligatur, nec ad id conſequendum literas Regias ſeu principales impetrare tentet, ut *in lib. 5. tit. dict. 7. libro 6.* ibi: *Mandamos que ninguno ſea oſado a ganar carta de ruego ni mandamiento ni del Principe nueſtro charo, y amado hijo ni de otro ſennor, ni perſona alguna; pare que perſonas ſennaladas vengan por Procuradores a las nueſtras Cortes, y ſi algunos llevaren las tales cartas por el miſmo effecto pierdan los officios que tubieren en las dichas Ciudades Villas y que ſean privados para ſiempre de ſer Procurador; por que las dichas Ciudades libremente elijan, y en bien los Procuradores dichos ſegun ſe contiene en la ley antes deſta, y que las tales cartas ſean obedecidas, y no cumplidas, y eſto ſe entienda ſalbo quando nos con peticion de perſona alguna, mas de nueſtro propio motu, entendiendo ſer aſi cumplidero a nueſtro ſervicio, o otra coſa nos pluguiere diſponer e mandar.*

Itaque Procuratori † procurari officium pro- 16
hibeatur, ut aliàs dixit Juſtinian. *in l. ſi quenquam, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* ibi. *Tantum ab ambitu debet eſſe depoſitus, ut quæratur cogendus, rogatus decedat, invitatus effugiat*, ut D. Bernard. *lib. 4. de conſideratione*, ibi: *ſane huic negotio non ſe ingerat rogans, conſilio, non prece agendum eſt*, & iterum Juſtinian. *in dict. l. ſi quemquam* ibi: *non pretio ſed precibus ordinetur Antiſtes.* Plinius *in panegyrico: horum memoriæ litteriſque mandandum: præfectum prætoris non ex ingerentibus ſe, ſed ex ſubtrahentibus legere*, & facit text. *in l. contra publicam od. de re militari*, ibi: *Honoris augmentum non ambitione, ſed labore ad unumquemque convenit evenire*, & *in l. fin. Cod. de primicerio*, ibi: *Ne per ambitionem & gratiam aut cujuſlibet occaſionis obtentu publicorum liceat graduum ſeriem cuiquam conturbare.* Unde exclamat Sot. *de juſt & jur. lib. 1. q. 1. art. 1. Porro ergo pudendum eſt quod tamen licentia tanquam perfricata fronte præfecturæ hujuſmodi petantur, procurentur & ambiantur:* plura tradit Azeved. *in l. 1. tit. 5. lib. 6. Recopill.* & per nos, *alibi* jam dictum manet.

Regi vel Principi utique obedire debent, literæ autem † motu proprio à Rege vel Princi- 17
pe miſſæ, aut civitas eligat Procuratorem, quem nominaverint, ut patet *in dict. l. 5.* ibi: *Salvo quando nos no a peticion de perſona alguna, mas de nueſtro propio motu entendiendo ſer aſi cumplidero a nueſtro ſervicio, otra coſa nos pluguiere mandar y diſponer:* & merito, nam qui imperio dignus eſt, hic velit aut nolit imperio perfruatur oportet, ut tradit Ariſtot. *lib. 2. politicor. cap. 7.* quædam enim tametſi honeſtè deſpiciantur, inhoneſtè tamen petuntur, ut *in l. 1. ff. de variis extraordinariis cognitionibus.*

Et in hoc caſu limitatur deciſio text. *in l. 4. dict. tit. 7. lib. 6.* quæ liberam eligendi talem Procuratorem facultatem concedit civitatibus & villis.

Rex enim poterit hanc electionem † tollere ci- 18
vitatibus, & motu proprio eligere quem maluerit; & credendum eſt eligere velle Procuratorem aptum & miniſterio habilem. Et maxima ac vehemens pro electione à Principe facta aſſiſtit & urget præſumptio in donatariis, ut *in Authentico, ut judicis ſine quo ſuffragio, §. eos authent. ut, verſic. Quis enim*, ibi: *quis enim non diligat eum, & honeſtate compleri magna putet, qui noſtro decreto Judicioque tui culminis ad ſingulum veniat, teſtimoniumque habens quod ſit optimus*, & Theodoric. *apud Caſſiod. lib. 1. epiſt. 3. Judicii noſtri culmen excelſum eſt, cumque à nobis probatur præcipuus & plenus meritis æſtimatur: nam ſi æquabilis credendus eſt quem juſtus elegerit, ſit temperantia præditus, quem moderatus aſcivit, omnium profecto capax merito debet eſſe.* cum enim invictiſſimus Rex noſter ſupra jus poſitivum ſit, ut *in cap. propoſuit deciſione præbendæ*; & *in l. principes, ff. de legibus*, & nedum jus ambiguum poteſt interpretari, ut *in cap. inter alia de ſententia excommunicationis*,

nis, ubi gloſſ. *verb. interpretatio, l. fin. Cod. de legib. cap. clericum, §. ex his omnibus*, 11. *quæſt.* 114. *tit.* 1. *part.* 1. & ibid. *gloſſ. in l.* 3. *tit.* 1. *lib.* 2. *novæ recopil.* Didac. Perez *in* 2. 2. *proœmialium ad leges ordinamenti*, & latiſſimè Burg. de Paz *in proœmio Legum Taur. numero* 37. Sermo etiam ſit quando ob cauſam publicam poſſit motu proprio, & plenitudine poteſtatis ex certa ſcientia tollere tertio jus quæſitum, præſertim ſi parvum ſit, Alex. *conſ.* 126. *num.* 24. *lib.* 2. Decius *conſ.* 309. *num.* 52. & *conſ.* 271. *num.* 8. Alphat. *de præſumpt. reg. præſumpt.* 11. *num.* 12. Fretin. *in cap. nulli in princip. verſic. fallit.* 4. *ſub num. de reſcriptis*, Pariſius *conſ.* 3. *num.* 77. *lib.* 4. & alias refert Ludovic. Molin. *de Hiſpan. primogen. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 16. & *num.* 24. Azeved. *in l.* 2. & 3. *tit.* 14. *lib. novæ Recopil.* quemadmodum per Regem ſancitum extitit, quod nominatio horum Procuratorum regulariter pertineat ad civitates & oppida hujus Regni; ita & eodem modo potuit concedere quod id non procederet quando proprio motu vel ſpecialiter Procuratorem nominavit, præſertim quia *l.* 3. regulariter admi-
19 niſtratio † bonorum Reipub. ad Decuriones pertineat reſpectivè in ſua quaque civitate; ſed verus gubernator eorum & Dominus Rex eſt, ut *in l.* 9. *tit.* 19. *part.* 3. ubi Gregor. Lopez *gloſſ. fin.* Bobad. *lib.* 5. *politicor. cap.* 4. *numero* 2. quapropter præſtantiori titulo quàm ipſæ civitates poterunt Procuratorem Curiarum nominare.

Et utique credendum eſt Regem noſtrum ad
20 perſonam † officio aptiſſimam miſſurum Regias ſuper hoc literas expeditas juſtiſſimas ei, ex traditis à Chaſſaneo *in Catalog. gloriæ mundi*, 5. *part. conſiderat.* 24. *verſ.* 2177. *pro Principe*, ut nuper diximus, & ex ratione ſuperius tradita meri-
21 to etiam fuit ſancitum † ne Procurationes iſtæ emantur, ut *in l.* 7. *dict. tit.* 7. *lib.* 6. *recopil.* ibi: *Por que nos a ſido fecha relacion que alguno compran de otros las Procuraciones de Corte, y lo qual es coſa de mal exemplo: mandamos, y ordenamos que ninguno ſea oſado de comprar por ſi, ni por otro la tal Procuracion, y el que la compare por el miſmo effecto, la pierda, y otra ne aya aqual anno dende adelante, y ſea inhavil para la aver, y el que la vendiere por el miſmo effecto pierda el que tubiere.*

Si enim Procuratores iſti Procurationes emunt
22 utique ex fructu & lucro † earum & pro redimendo pretio præſtito, & pro ſuis commodis facillimè officii fidelitatem proſternunt, ut conſiderat Ariſt. *lib.* 2. *politicor. cap.* 9. ubi namque qui magiſtratus emit, his quæſtibus aſſuescere probabile eſt, facit text. *authentic. judicis ſine quo ſuffragio*; ubi in officiis vendibilibus timorem magnum venditæ Juſtitiæ affirmat Juſtinian. ibi: *Quod non aliter fiet niſi & ipſi ſingula ſine mercede accipiant, aut aurum dant ut accipiant in adminiſtrationem*, & *in conſtitut.* 25. ibi: *Propter factas Provinciarum venditiones*: quare D. Thomas *in epitome ad Duciſſam Brabantiæ*, conſulit quod nullo caſu aſſentiret officia Juriſdictionalia vendi: Et idem inconveniens judicatur in cæteris officiis præſertim tanti ponderis, ſicut ſunt Procurationes iſtæ de quibus loquimur, ut dicunt ſingularia verba text. *in dict. authent. ut Judiciis ſine quo ſuffragio*, ibi: *Computavit autem & emendum impenſas largiores, & quædam ſibi mittere ponere quæſtum in tempore præſenti in quo forſan non adminiſtravit*, quod

& in *vita Senecæ lib.* 1. *de benefic. cap.* 9. ibi: *nam provincias expoliari & nummorum tribunalibus audita utrumque limitatione & alteri judici nimirum quandoque teneris vendere gentium jus &c.* proſequitur latè Maſtrillus *de magiſtratib. lib.* 1. *cap.* 20. & à nobis ſuo in loco dictum manet.

Si autem in electione Procuratoris facta, aliqua fuerit † inita contrarietas, & diſcordia 23
quod in hoc caſu faciendum proviſum extat *in l.* 6. *dict. tit.* 7. *lib.* 6. *novæ recopil.* ibi: *Mandamos que quando.*

Procuratores verò Curiarum, mitti debent cum ſufficienti † mandato, & inſtructione civi- 24
tatis in quovis caſu, ſuos cancellos egredi nefas eis erit, ut *in l. diligenter, ff. de mandatis, lib.* 3. §. *in bello, ff. de re militari, cap. cum olim de offic. delegati, cap. cui denom. de Præbend.* Decius *conſ.* 77. attenditur enim ſola mandati qualitas; Rota *deciſ.* 79. *in noviſſim.* Decius *in l. tranſactiones n.* 1. *Cod. de tranſaction.* & forma mandati non ſervata corruit actus. Alex. *conſ.* 22. *numero* 4. *vol.* 2. Socin. *conſ.* 77. 75. *vol.* 3. ſive præter, ſive contra formam actum ſit; Socin. junior *conſ.* 12. *num.* 22. *vol.* 3. Gabriel. *conſ.* 155. *num.* 30. *vol.* 1. latiſſimè Burſat. qui ad plures quæſtiones infert, *conſ. præter mandatum* 395. *num.* 13. niſi mandans ſciverit factum præter mandatum, & tacuerit. Surd. *deciſ.* 209. *numero* 8. Barbat. *prudentia collat.* 6. *Cod. de delatore*, 69. *num.* 1. *lib.* 10. Aviles *in cap.* 54. *Prætorum, gloſſ. ha de hazer n.* 1. & *in cap.* 1. *gloſſ. verb. mandando.*

Quod adeo procedit, quod etiam in rebus notoriè utilibus civitati, ſive Regno præter † 25
mandatum quidquam facere non poſſunt, ex Barbatia, Platea, & Aviles ubi *proximè*, licet in hoc caſu contrarium obſervaverit Bald. *in l.* 3. *immo* Alexand. *in l. ſi quis mihi bona*, §. *ſed ſi mandavit per text. ibi*, & *in* §. *ſi coram, ff. de acquir. hæred. & in l. ſicut*, §. *ſed ſi permiſerit, verſ. in contrarium, ff. quib. mod. pign. vel hypothec. ſolvitur.* Idem Alexand. *in l. ſi quis puberem collat.* 2. *verſic. ſed ad illud Cod. de jur. dict. lib.* ubi ait per illud textus ſatis eſſe mandatum in pinguiore fortuna adimpleatur, Tiraquel. *de utroque retract.* §. 36. *gloſſ.* 4. *num.* 59. *text. in dict. l. diligen.* §. *fin.* ibi: *melior ſuum ſibi mandaſſent, ut ſtetium cum emeris, tu eum minoris vendideris, vel tantidem, ut tamen aliud quidquam ſervo accederet, utroque enim caſu aut non ultra pretium aut intra pretium feciſti*, nec inepte poteſt in ſimili expendi deciſ. text. *in cap.* 3. *de jurejurand.* ibi: *non enim propoſitum aut promiſſum infringit, qui in melius illud commutat*, & ſimul arridere videtur Regul. text. *in l. non eo minus cum ibi notatis, Cod. de Procuratoribus*, & in iſtis Procuratoribus Curiarum ita advertit Bobadill. *dict. lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 85.

Poſtquam autem in Curiis Procuratores iſti, cum aliis convenerint, & nota (ſicut debent) ſua mandata Regi & cæteris Procuratoribus fecerunt, ut *in l.* 6. *dict. tit.* 7. *lib.* 6. *Recopill.* tenentur Regno & ejus civitatibus, prout expedierit conferre & inter ſe communicare, ut ſuas in conſpectu Regis in Curiis preces emittant, & remedio ac proviſione digna proponant: ſed illud diſputatione dignum circa ea, quæ in Curiis ſolent tractari, quoad Procuratorum poteſtatem ſpectat, ſeſe mihi offert; † utrum Procuratorem iſti 26
neceſſariò in tributorum conceſſione intervenire & aſſentire debeat, an verò eorum præſentia,

aut communicatio in vi conſilii & deferentiæ tantum exquirenda ſit.

Et pro his Curiarum Procuratoribus, nedum eorum conſilium, ſed aſſenſus fit neceſſarius, & nova conceſſio tributorum ſeu impoſitio, in Regno fiat & civitates ei obnoxiæ, & diſtrictæ
27 maneant, pro loco expendi poſſunt verba † text. *in l.* 1. *tit.* 7. *lib.* 6. *novæ recopill.* quæ ita ait: *Los Reyes nueſtros Progenitores eſtablecieron per leyos y ordenanzas fechas en Cortes, que no ſe echaſſen ningunos pechos ſervitios pedidos, ni otros ningunos tributos nuebos eſpecial, y generalmente en todos nueſtros Reynos, ſin que primeramente ſean llamados a Cortes los Procuradores de todas las Ciudades, y Villas de nueſtros Reynos, y ſean otorgados por los dichos Procuradores que a las Cortes binieren:* ponderatis illis verbis: *Sin que primeramente ſean llamados &c.* & ibi: *Sean otorgados por los dichos nueſtros Procuradores.* Nam illa dictio copulativa, eſt, & tam caſum vocationis & aſſiſtentiæ quàm conſenſus requirit, & ita horum verborum autoritate firmat Azeved. *in dict. l.* 1. *numero* 6. ibi: *Nam cum præjudicare poſſit civitatibus, villis & populis pro quibus mittuntur, neceſſariò requiritur approbatio, vel improbatio talium Procuratorum, etenim hoc licet in aliis arduis Rex Concilium Procuratorum horum requirere vel ſaltim ſequi non teneretur; in his tamen tributis & collectis noviter in Regno imponendis, aſſenſſus etiam dictorum Procuratorum requiritur ex textu noſtro pro forma & ſubſtantia actus, & ideo Procuratores hi plurimum debent in præſtando aſſenſu eſſe cenſati, & maturo conſilio ſeſe deliberare, & non aliter ſeſe prærumpere, nam ubi majus periculum vertitur, ibi cautius eſt agendum.*

Verum contraria ſententia, & opinio, nempe quod invictiſſimus Rex noſter abſque aſſenſu horum Procuratorum poſſit nova imponere tributa, neceſſitate publica ſuadente, ſequentibus adſtruitur, & ſuadetur fundamentis.

28 Primò quia Rex noſter quoties neceſſitas † publica poſtulaverit, ex ſua autoritate, & juris diſpoſitione abſque alio interventu, non ſolum de perſonis, ſed de rebus & bonis Vaſſallorum jure hæreditario poterit adjutorium, & ſubſidium expoſcere, ut *l.* 8. *tit.* 1. *part.* 2. ibi: *Mas el Rey puede demandar, y tomar del Reyno, lo que uſaron los otros Reyes, que fueren antes que el. Y aun mas a las raçones que lo hubiere mas meneſter para pro communal de la tierra, que no lo pueda eſcuſar, bien aſi como los otros nombres qne ſe accorren al tiempo de la quita de lo que es ſuyo por heredamiento*: & conducunt notata *in cap. omnis anima de cenſib.* & *in cap.* 10. *quæ ſunt regalia feudi in uſibus feudorum*; latè Chaſſan. *in Catalog. gloriæ mundi, part.* 1. *conſiderat.* 24. quia hanc publicam neceſſitatem indicare, & manifeſtam facere Regno aut Procuratoribus præſertim belli, incendii, haud opportunum eſt, & nec ratio ſtatus id admittere poteſt; ne inimici, (hoc conſtituto) contrarient horum tributorum impoſitioni, ex ore imperantis & jubentis Regis noſtri abſque aliorum deliberatione proſilire debet.

Tertiò quia alias quodammodo Regia majeſtas coanguſtaretur, & ex Vaſſallorum pende-
29 ret arbitrio, cum tamen in corporalibus † nullum recognoſcat Superiorem, nec ei poſſit quiſquam dicere, cur ita facis, ut habetur, *in cap. in memoriam*, 29. *diſtinction.* eſt enim ei pro ratione voluntas, *l.* 1. *ff. de conſtitutionibus Princip.* Lucas de Penna *in l. contra*; *Cod. de re militar. lib.* 10. & temerarium eſt majeſtatem Regiam velle terminis limitare, & cor Regium inſcrutabile eſt, ut ex *Proverbior. cap.* 25. Hæc & alia plura tradit Chaſſaneus, *in Catal. gloriæ mundi*, 5. *part. conſiderat.* 24. *verſic. ſexageſimo ſecundo*, *Nemo*, & *verſ.* 18. *necne.*

Quartò, quia in tempore neceſſitatis publicæ 30
non eſt † donatio quod fit à Vaſſallis ſeu eorum nomine; ſed debiti à Procuratoribus Regalis ſolutio, ut tradit Diodor. Sicul. *lib.* 1. *de liberalit. Eccleſiaſtica*, *cap.* 9. *conſiderat.* 7. Burg. *controv.* 11. *deciſ.* 156. Marquez *de gubernator. Chriſtiano*, *lib.* 1. *cap.* 16. Camill. Borrell. *de regal. catalog. Prat. cap.* 42. Nam bona Regs & populorum, ſemper ſunt neceſſitati publicæ expoſita, ut *in l.* 11. *tit.* 28. *part.* 3. ibi: *Los haveres del Rey ſe mantengan honradamente, y con que pueda amparar ſus tierras y Reynos, y guerrear contra los enemigos de la fe.* Et ideo tempore Romanorum tot erant tributa impoſita, ut fuit Canon, oblatio, & indictio, de quibus per Buxeum, *lib.* 4. *de aſſe*, Petrus Gregor. *lib.* 3. *ſyntagm. cap.* 4. *numero* 7. & *in fin. numero* 20. & 23. noſtris ferè temporibus, vel propriis quæ in his vel aliis Regnis fuerint pronunciatione publica impoſita tributa recenſet Peguer. *deciſ.* 57. Boër. *deciſ.* 136. Petrus Gregor. *dict. lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 37. & 38. & 42. Carolus de Tapia *in Rubric. de inſtitution. Principum*, *n.* 78. Suret. 1. *part. Chronicæ de Aragon. lib. cap.* 52.

Quintò huic ſententiæ arridere videtur illud *Deuteronom. cap.* 13. ibi: *Non erit vectigal dependens ex filiis Iſraël*, quæ verba ſupponere videntur tributorum † conceſſionem non in Vaſ- 31
ſallis & eorum conſenſu conſiſtere, quin imò expreſsè in propoſito firmat hoc Petr. Gregor. *de Republ. lib.* 24. his verbis: *Tertia pars convocationis Regni eſt neceſſitas imponendi tributa & ſubſidia nova populo; convocatis enim ſtatibus Princeps vel alius ejus nomine delegatus à populo qui ejus vices ſuſtineat, aperit urgentia Regis & Regni negotia, quæ auxilium & opem ab ſubditis neceſſario, & juſtè exigunt, & hortatur & rogat, ut ſponte in tantis negotiis Regi vel Regno deeſſe nolit, ſed ſubveniat modis & expeditionibus, quibus conſultaverit minus populum gravari poſſe; quæ proponuntur à Rege, non ut ideo populus arbitretur ejus nutu Monarchiam, Regiamque poteſtatem pendere, nam & ſine conſenſu populi poteſt jure ſuo Princeps tributa exigere, itaque vocatio Procuratorum neceſſaria eſt, non pro aſſenſu, ſed ut quomodo tributa perſolvi debeant, eligantur & excogitentur*; quod ita obſervavit Gregor. Lopez *in l.* 8. *tit.* 1. *part.* 2. *in gloſſ. verb. venga*, ibi: *vel dic quando differentia ſtat, non in imponendo quando neceſſitas exigit, ſed in modo imponendi, nam Imperator debet hoc facere de voluntate ſubditorum, Rex verò communi terræ utilitati, etiam non vocatis ſubditis poſſet*, lucidè etiam de jure videatur, quòd Imperator tali caſu poſſit cogere ſubditos quando ipſi nolunt, ut *in dict. l. unica*, & ibi DD. ibi Lucas de Penna dicit, quod honeſtum & neceſſarium eſſet, eos quos hoc negotium tangit ad rei examinationem evocari, ut ex conſenſu omnium fiat; & ſic videmus etiam in Regibus, de conſuetudine fieri &c. Avendanno, *in cap. Prætor.* 14. ibi: *Si enim Princeps eguerit tributis, vel Collectis, pro ſubvenienda neceſſitate, ipſemet poterit ea percipere ſua propria autoritate*, & tempore Henric. III.

facta

facta eſt ad bellum contra Mauros Granatenſes contributio, in Regno per Procuratores in Curiis Toleti celebratis, decies centum millia ducatorum, ea conditione, quod ſi illa quantitas pro bello faciendo non ſufficeret, alia adderetur etiam non vocatis nec conſentientibus Curiarum Procuratoribus, ut tradit Mariana, *lib.* 19. *hiſtor. Hiſpan. cap.* 14.

Sextò cum Princeps militet pro noſtri Regni utilitate, pro honeſto ſtatu Regali conſervan-
32 do, ſi reditus Regii non ſufficiant † nec exactiones conſuetæ, poterit expenſis communibus Regni militare, ut in primo Pauli *ad Corinth. cap.* 9. quod habetur, *in cap. cum ex officiis de præſumption.* Eleganter Archidiac. *in cap. quia*, 10. *quæſt.* 3. *verſ.* Et inde ibi: *Princeps qui militat pro utilitate communi, debet etiam de communibus vivere, & communitatis negotia procurare, vel per reditus deputatos, vel ſi hujuſmodi deſint, aut ſi ſufficientes non fuerunt, per ea quæ à ſingulis colliguntur, & ſi illis ratio eſſe videtur, ſi aliquis caſus de novo emergat, in quo oportet multa expendere pro utilitate communi, vel pro honeſto ſtatu Principis conſervando, ad quem non ſufficiunt reditus proprii vel exactiones conſuetæ, puta ſi hoſtes terram invadunt, vel aliquis ſimilis caſus emergat, tunc etiam præter ſolitas exactiones, poſſit licitè terram Princeps à ſuis ſubditis aliquam exigere cum utilitate communi*, ut concludit hoc cum quadam morali ratione Caſſiodor. *lib.* 1. *variar. Epiſt.* 19. periculoſa enim res eſt in imperio tenuitas cujus meminit Affict. *in rubric. quæ ſint Regalia collat. penult. in fin. verſ.* 4. Roland. à Valle *conſ.* 1. *n.* 64. & ſe-
33 quitur, *lib.* 2. nam deſtructio † Imperii ſequitur ſi fructus quibus Reſpublica ſuſtinetur minuantur, ut ex Tacito, *lib.* 13. *Annal.* tradit Juſtus Lipſius *lib.* 4. *cap.* 11.

Septimò hanc partem ultra ſuprà relatos, defendunt D. Thomas *lib.* 3. *de regimine Princip. cap.* 11. Egid. Thom. *in tract. de collectis, verſic. neſciente, n.* 8. Petrus Antibol. *de munerib. quæſt.* 54. *n.* 2. gloſſ. *in l. neminem verb. Perangaric. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Oldrad. *conſ.* 48. Joan. Gerſon. *de remed. contra adulatores, part.* 4. *conſiderat.* 6. & 10. Joann. Drudon. *lib.* 2. *de libert. cap.* 5. *Chriſtiana*, eleganter Lucas de Penna, *in l. originarius in fin. numero* 3. *Cod. de agricol. & conſtitutis, lib.* 11. ibi: *Bona Provincialium Principis ſunt ad neceſſitatem, & uſum Principis, omnia quæ Provincialium ſunt, de jure exponuntur, Provincia tota quaſi arca Principis*, & ibi: *Nam Provinciales quaſi quiddam ſuperfiſcale ſunt; & quoties neceſſitas exigit, rerum ſuarum non tam Domini ſunt quàm cuſtodes.* Molin. Theol. *tom.* 3. *de juſt. & jur. diſp.* 667. *num.* 1. Cevall. *commun. contra commun. quæſt.* 708. & *quæſt.* 96. *n.* 72. Marquez per plura fundamenta, *ubi ſuprà de cap.* 56. quem omninò perlegas obſecro, & *in arte Regis document.* 20. & 21. Leſſius *de Juſtit. & jur. lib.* 20. *cap.* 13. *dubit.* 6. *num.* 48. Ubi oſtendit etiamſi Rex culpa ſua Ærarium exhauſit, vel in Ludis, conviviis, profundis largitionibus, bellis inconſultis; adhuc etiam urgente neceſſitate, nova tributa imponere poterit ſi alia ratione non poterit publicum damnum avertere, Simanc. *lib.* 7. *de Republic. cap.* 24. *numero* 3. & 15. & plures alios refert, & ſolidiſſima pro hac opinione fundamenta adducens Joann. Baptiſt. Velazq. *conſ.* 99. & *numero* 1. uſque ad *numer.* 28. qui loquitur latè de hac re & Juſtificatione donativi & ſubſidiarii ſervitii, quod quandoque neceſſitate publica exigente, fit à Regno: & conducunt tradita per Affict. *deciſ.* 165. *numero* 5. Surd. *conſ.* 464. *numero* 17. Marc. Giurb. *deciſ. Siciliæ* 118. *numero* 5. & non minus Joann. del Caſtill. *tom.* 7. *pract. cap.* 9. & *cap.* 41. & *numero* 47. uſque ad *numer.* 75. & *cap.* 41. & *numero* 44. uſque ad *numer.* 82. quem per multum temporis poſt ſcripta vide.

Quibus non obſtabit † text. *in dict. l.* 1. *dict.* 34
tit. 7. *lib.* 6. *Recopill.* quia illius textus deciſio juris poſitivi eſt, & de honeſtate hac regulariter procedit, non tamen liberam poteſtatem Regi ex jure Regali competentem imponendi tributa poteſt limitare & coarctare.

Nec etiam obſtat, quod etiam Reipub. intereſt, & maxima utilitas intervenit in eo quod tributa nova non imponantur, & nobis vigilantibus non graventur Regna, ut diligentiſſimè perpendit Licentiat. Petrus Fernandez Navarret. vir apprimè omnium litterarum ornatiſſimus, & totius Hiſpaniæ politicæ, & rationis ſtatus Magiſter, *in ſuo peculiari tract. de conſervatione Monarchiar. diſcurſ. politic.* 28. & 29. quia præterhabeo adnotata, quæ huic † difficultati modum 35
& facilem exitum præſtant, etiam eleganter ei ſatisfactum reliquit Joann. Baptiſt. Valenzuel. *dict. conſ.* 29. & 24. ibi: *Et hujuſmodi conſiderationes, & fundamenta non ceſſant, etſi dicatur etiam publicam utilitatem intervenire in eo quod pro Reipublic. part.* 1. *cap.* 12. Simanc. *dict. lib.* 9. *cap.* 24. *Theſaur. politic. dict. cap.* 10. quia ſolum debet attendi major utilitas Reipublicæ quæ in eo concurrit, quæ ſatisfaciat neceſſitati Regis, & ſui patrimonii, & in bona juriſprudentia major vir † publicus prævalet & præponderat 36
minori, *lege cætera, §. ſed ſi quis* ubi Paul. de Caſtr. *ff. de leg.* 2. Sforc. *tract. de in integrum reſtit.* 18. *art.* 8. *n.* 52. cum ex eo reſultare debeat bonum, ſecuritas, & unicum remedium evidentis periculi quod imminet populis iſtius Regni, conſiderato ſtatu in quo reperitur ſua majeſtas, exhauſto, & quaſi conſumpto ejus Regio patrimonio pro defenſione & conſervatione illius in pace & tranquillitate qua fruitur, cum privatorum, & Reipublic. beneficio.

Tandem & ad Procuratores Curiarum redeamus, & finem capitulo huic ponamus, *l.* 3. *dict. tit.* 7. *lib.* 6. *Recopill.* ſancitum exiſtit, quod dum in Curiis ſunt condignè † hoſpitentur ibi, *ſean* 37
bien trodo y apoſentados, ſuper quibus verbis Azevedo ibi rationem reddens ita ait, *ut hi enim quibus cura Regni incumbit, & pro Regno curam adducunt, benignè tractandi ſunt & hoſpitia eis præſtanda, nam qui in uno oneratur in alio debet reonerari, licet olim Procuratores Curiarum non onerari in aliquo, ſed honorari & præmiari aſſeritur, & communiter ſic ab omnibus concipitur qui quidem honorentur, revera in maximo honore conſtituantur per maximum onus ſuſcipiunt, ſi attente conſideraſſent, cum ex eorum votis plerumque univerſa Regni ſalus, & quies pendet, & ærario maxima inquietudo & maximum incommodum à ſuis malis conſiliis, ſi quæ mala præbuerint, oriantur: ideo attente ac ſenſatim & mature ſeſe in illis gerendum eſt, nec naſcantur injuriæ, unde, ut trium eſt Brocardium*, jura naſci debent.

Et pro illo tempore quo in Curiis aſſiſtunt, non poſſunt capi, † nec detineri pro debitis, ut *in* 38
l. 10. & 11. *dict. tit.* 7. *lib.* 6. quas leges ad concordiam reddunt, cum modo unaquæque

earum intelligi debet, ut ibi exponit Azeved. *n.* 4. & melius Greg. Lopez *in l.* 4. *tit.* 3. *p.* 3. *in gloſſ. verbo Sobre pleyto*, & regulare eſt, ut miſſus cauſa legationis, vel ex publica, & neceſſaria cauſa, prout in convocatione ad Curias conſideratur, quis habeat jus revocandi domum; *in l.* 2. §. *legatis*, ubi Doctores & noviſſimè Barboſ. Abbat. *in cap. fin. de foro competenti*, Jaſ. *in l. qui Roma in princip. n.* 12. *ff. de verbor. obligat.* Azeved. *in Curia Piſan. cap.* 11. *n.* 7.

CAPUT X.

De officio Oeconomi Civitatis, Villæ ſeu cujuſcumque Concilii, qui vulgo dicitur *Mayor Domo de propios.*

SUMMARIUM.

1 *Bonorum cujuſlibet oppidi in duplicem ſpeciem diviſio*, & n. 2.
3 *Bona in corpore Civili & Myſtico cujuſlibet oppidi cur neceſſaria?*
4 *Oeconomus vulgo* Mayor Domo de propios *inter vicinos oppidi ſolet nominari ab univerſitate ſeu Concilio, qui quidem œconomus bona univerſitatis fideliter adminiſtret.*
5 *Oeconomi officium à nullo vicinorum urbis poteſt recuſari, & ad illud acceptandum quilibet poteſt compelli, niſi adſit juſta excuſatio.*
6 *Oeconomi officium, utrum honorabile, an verò humile reputetur?*
7 *Provinciarum diviſio quo tempore fuerit facta, & bona cuilibet oppido applicata?*
8 *Bonorum deſtinatio ad Regem pertinet.*
9 *Bona oppidorum ex deſtinatione facta à Rege vel immemoriali tempore, à Dominio Regis ſeparata fuerunt.*
10 *Intelligitur in propoſito nullatenus contrarius textus* in leg. de precario, ff. ad leg. Rhodiam de jactu.
11 *Bonorum oppidi adminiſtratio ejus concilio & univerſitati incumbit.*
12 *Bonorum oppidi adminiſtratores veri ſunt Decuriones cujuſlibet urbis, qui totum concilium repræſentant.*
13 *Oeconomus bonorum oppidi non ſolum tenetur exigere reditus bonorum Reipublicæ tempore adminiſtrationis creatos, verùm etiam eos quibus anteceſſor ſuus in officio rationibus ſuis redditis, debitor extitit.*
14 *Oeconomus ſi exactam diligentiam in exigendis Reipublicæ debitis ſe feciſſe Concilio actu oſtenderit, liber & ſecurus manebit.*
15 *Oeconomus qui Chirographa ſeu Schedulas, aut alia inſtrumenta, quorum virtute aliquam exactionem ratione officii facere tenebatur, Concilio vel Decurionibus reddiderit, dum rationes ſuas retulit, ſummis & quantitatibus in eis contentis non erit onerandus.*
16 *Adminiſtratoris ſeu œconomi diligentia in officii exercitio, qua ratione probetur.*
17 *Requiſitio urbana ab adminiſtratore facta debitori, an ab ipſo Adminiſtratore negligentiæ ſuſpicionem excludat, & non ſit imputandum ipſi damnum decoctionis poſteà à debitore factæ.*
18 *Culpa vacare videtur qui de jure procedit in ſua adminiſtratione.*
19 *Affertur in propoſito textus* in lege ſi benè de uſuris.
20 *Requiſitio urbana ad debitum etiam fiſcale exigendum, pluribus commendatur juribus.*
21 *Quæſtio propoſita ſolvitur diſtinctione ab Eſcobar deſumpta.*
22 *Oeconomi ſeu Adminiſtratoris oppidi officium in quo conſiſtat.*
23 *Oeconomus oppidi nihil poterit ſolvere, niſi de mandato judicis & Decurionum vel aliorum qui populum repræſentant.*
24 Lex Regia 22. tit. 6. lib. 3. novæ recopil. *quæ ad ſolutionem per œconomum faciendam, interventum judicis requirit, jus novum inducit.*
25 *Schedula vulgo* Carta de pago *de qua* lex 22. tit. 6. lib. 3. novæ recopill. *loquitur, eſſi ſimplex ſufficiat ad ſolutionem faciendam, hoc tamen debet intelligi reſpectu Prætoris vel Decurionum, quorum juſſu & decreto ſolutio fuit ordinata & commiſſa.*
26 *Oeconomus ſolvere poterit in exiguis & parvis quantitatibus, & ſufficiet ad ipſius exonerationem, quod ſibi verbo tenus præcipiatur, & ſtabitur ipſius aſſertioni & libri ſui ſcripturæ.*
27 *Quantitas parva in ſolutione per œconomum facta, quando dicatur, judicantis arbitrio relinquendum eſt.*
28 *Oeconomus pro ſolutione facienda ſibi commiſſa aliquod munus accipiens, pravi adminiſtratoris notam incurrit & pluribus pœnis & noxis ſit reus.*
29 *Domus, cenſus conſtitutus aut quælibet alia res ſi empta fuerit ab œconomo civitatis, ipſius quidem œconomi pecunia, non verò civitatis, emptor in dubio cenſebitur œconomus*, & n. 30.
31 *Reſpublica ſeu civitas contendens rem aliquam ab œconomo ſuo emptam fuiſſe ſua pecunia, id probare tenetur tanquam fundamentum ſuæ intentionis.*
32 *Reipublicæ pecunia aliquam rem ab œconomo comparatam fuiſſe, ſi probetur, cui res cum lucro applicanda ſit, diſtinctione deciditur*, & n. 33.
34 *Adminiſtrationis ratio ab œconomo civitatis in unoquoque anno per ſucceſſorem in officio, exquirenda eſt.*
35 *Adminiſtrationis ratio exigi poterit ab œconomo etiam ante annum & finitum officium, ſi de fuga aut decoctione ſuſpectus fuerit.*
36 *Adminiſtrationis rationem reddere nullo modo poterit recuſare œconomus.*
37 *Expenditur in propoſito textus deciſionis.* in authent. de ſanctiſſim. Epiſcopis, §. œconomus coll. 9.
38 *Adminiſtrationis rationem reddendi præceptum omni juri conſonum eſt, & adminiſtrator qui talem fugit rationem, juri reſiſtit.*
39 *Adminiſtrator quilibet, ſive voluntarius ſive neceſſarius, ab homine ſive judice aut lege conſtitutus, etiamſi ſine mandato adminiſtravit, rationem referre tenetur.*
40 *Adminiſtrationis in reddenda ratione, utrum œconomi libris tam pro ſe quàm contra ſe ſtandum ſit.*
41 *Adminiſtrationis ratio poſtquam ab Adminiſtratore fuerit reddita, an reliquatum quod vulgo* Alcanze final *vocatur, poſſit, non obſtante*

obſtante appellatione interpoſita, exequi abſque metu & periculo attentati.

1 BOnorum cujuſlibet oppidi duplicem † ſpeciem omnia jura agnoſcunt: nam alia ſunt publica, & communia omnibus vicinis & incolis, quia in uſu publico, & communi utilitate ſunt conſtituta, ut *in l. 9. tit. 28. part. 3.* ibi: *E los montes de las dehesas, e todos los otros lugares semejantes destos, que son establecidos, otorgardos paro pro comunal de coda Ciudad, o Villa, o Castillo o otro lugar. l. 7. tit. 19. ead. part. fol. 13. tit. 9. part. 5.* ibi: *O lugar publico asi como la plaza, e las carreras de los exidos, e los rios, e las fuentes que son del Rey o del commun de algun Concejo, l. 1. & l. 11. tit. 7. lib. novæ recopill.* & de jure communi expendi ſolent jura *in l. ſed celſus, ff. de contrahend. emption. l. inter publica ff. de verb. ſignific.* ubi Rebuff.

2 Alia verò ſunt bona † propria ipſius oppidi quæ uſui publico non ſunt deſtinata, nec vicinorum aut incolarum commodo particulari inſerviunt, ſed in peculio, reditu, vel pecunia ipſius oppidi, vel ut patrimonium vel ut bona ſeu pecunia ſervorum civitatum, procul dubio, publica habentur, *l. 10. tit. 28. part. 3.* ibi: *Mas los fructos, y las rentas que salieron dellas deben ser metidas en communal de toda la Ciudad y Villa cuios fueron:* Quamvis partitam bonorum cujuſlibet oppidi ſectionem conſtituunt, & proſequuntur Gregor. Lopez *in l. 26. tit. 37. part. 3. gloſſ. 4. & in dict. l. 15. gloſſ. 2.* Avend. *de exeq. mand. 2. part. cap. 10.* Bartholom. Cepola *in tract. de ſervit. tit. de ſervit. ruſticor. cap. 3. de ſervit. num. 22.* Humad. *in l. 5. tit. 26. part. 2. gloſſ. 6. num. 16.* Azeved. *in l. 1. tit. 5. lib. 7. novæ Recopill. num. 1.* Bobadill. *lib. 5. politic. cap. 4. num. 3. & num. 5. verſ. Preſopongo* & *in gloſſ. littera D.* Felician. *quæſt. 9. de cenſibus, lib. 12. cap. 3.* Gaſpar. Roderic. *lib. 2. de annuis reditibus, quæſt. 14. à num. 67.* Velazquez de Avendano *tract. de cenſib. cap. 68. ferè per tot.* Anguian. *in tract. de legibus, lib. 3. controverſ. 3.* Nicolaus Loſæus *in tract. de jure univerſitatis, part. 3. part. 1.* & ipſum obſervavimus, *in noſtro tract. & lib. de Paſcuis & jure paſcendi, cap. 2. per tot.* de quibus bonis intelligendus eſt tot. titulus, *ff. de adminiſtration. rerum ad civitatem pertinent. & Cod. de adminiſtration. Reipublic. lib. 11. §. quibus autem, & §. ult. ff. quod cujuſcumque univerſ. nomine, l. bona civitas, ff. de verb. ſignificat. l. 1. & 2. Cod. de diverſ. prædiis urbanis, lib. 11. & text. in dict. l. 10. tit. 18. part. 3.* & totus titulus §. qui inſcribitur, *de los propios y rentas de los Concejos, lib. 7. novæ recopil.*

Quæ utique bona in corpore civili, & myſtico † cujuſlibet oppidi, ſeu univerſitatis, ſunt 3
neceſſaria & præſtantiſſima ligamina, & vincula in quibus vires ejus conſiſtunt, & ſplendor enitet, & duratio ſecura redditur, ut tradit Ariſtot. *lib. 1. Politic. cap. 7. & l. 7. cap. 8.* eleganter Cicer. *in oratione pro lege Manilia:* omnia enim obediunt pecuniæ, ut habetur *Eccleſiaſt. cap. 10.* unde Petronius Arbiter, *in ſatyra.*

Quidvis, nummis præſentibus, opta,
Et venient: clauſum poſſidet arca Jovem.

Et Horat. *lib. 2. ſermonum ſatyra 3.*

Omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina, humanaque, pulchris
Divitiis parent: quas quis conſtruxerit, ille

Clarus erit, fortis, juſtus, ſapiens, etiam & rex. Unde Evodius, *lib. 2.* de operibus, pecuniam animam mortalium appellavit, & facit illud *Eccleſiaſt. cap. 29. gratiam fidejuſſoris non obliviſcaris; dedit enim pro te animam ſuam,* & Tertullian. *in cap. 14. Zachariæ*, aurum & argentum vocat omnem valentiam, in illis verbis: *& congregavit omnem valentiam populorum, per circuitum, aurum, argentum;* ex tranſlatione 70. interpretum, ubi Vulgata habet, *omnes divitias*, ipſi legunt, *omne robur.* Tertullian. autem, *omnem valentiam*; maximè in bellis, ex Cornel. Tacit. *lib. 18. annalium.* Unde Philip. Rex Macedoniæ cum arcem munitiſſimam capere, & in ſui poteſtatem redigere intenderet; id impoſſibile fore ſibi nuntiantibus ita reſpondit. *Num uſque adeo difficilis eſt aditus ad illam, ut nec aſinus auro onuſtus poſſit accedere, ut* refert Plutarch. *in ejus vita*, quod & Alchumeni & Theopomp. Spartæ Regibus etiam fuit reſponſum, tum demum vincendos Lacedæmonios, cum aurum, & argentum in pretium cœpiſſent habere: & facit Danaës fabula, cujus meminit Marc. Tullius *lib. 2. officior.* & Plutarch. *in Laconic.* Moia, *lib. 4. Philoſoph. Secret. cap. 37.* quæ in id fuit inventa, ut ſuaderet nulla cuſtodia, auri & argenti inſultum arceri poſſe: & Marc. Tullius, *in Verrem, nihil eſt tam altum, quod non expugnari pecunia poſſit*, conducit textus *in l. quæ tutoris, Cod. de adminiſtratione, tit.* ibi: *Ipſius pecuniæ in qua robur omne patrimoniorum conſiſtit*, & plura in confirmationem adducunt ultra Hoſt. & Joann. Andreas *in cap. ſignificantibus poſt princ. de offic. delegat.* Salicet. *in l. receptitia, col. 3. verſ. item notæ, Cod. de conſtit. pecun.* Tiraquel. *in tract. de nobilit. cap. ex numero 5.* Chaſſaneus *in Catal. gloriæ mundi, 8. part. conſiderat. 21. & cap. 71. conſiderat. 21. & cap. 71. conſiderat. 27.* & copiosè, *12. part. conſiderat. 54.* Caſtill. de Bobadill. *lib. 5. politicor. cap. 5.* Gregor. Lopez Madera *in ſuo eleganti lib. de excellentiis & magnitud. Regni Hiſpan. cap. 70.* Auguſtin. Mori. *in empor. juris, tit. de jur. omn. Judic. quæſt. 10. ex num. 3.* Pater Joann. de Salazar. *in ſua politic. Hiſpan. propoſition. 14. §. 1. fin. 250.* facunde & utiliter Hieronym. Cevall. *in art. Regia document. 3.* qui per ſolidiſſima argumenta non ſolum ſuadet, ſed & convincit, nedum Regnum ſed quamlibet Rempublic. ærario indigere.

Cum ergo tota cujuſlibet oppidi magnitudo, & duratio in his bonis & pecunia reddituali, & patrimonio conſiſtat, ut ait Ulpian. *in l. bonor. 1. ff. de verbor. ſignific.* bona enim ex eo ſic refert dici quod beant omnes & beatos faciant, eorum maxima cura eſt habenda: Et ideo ſolet à Conſilio vel univerſitate † nominari aliquis ex vicinis qui bona hæc fi- 4
deliter adminiſtret, reditus vel pecuniam publicam expoſcat & recipiat, & eam juſſu Superiorum diſtribuat, vel in ſumptus publicos convertat, qui vulgo dicitur, *Mayor Domo de propios, o del Concejo*, de quo *iſto in cap.* verba faciemus.

Quod utique officium † neceſſarium eſt & ad 5
ejus exercitium & uſum, quilibet compelli poterit ex doctrin. Alberic. *per tot. ibi in l. munerum in princip. ff. de muner. & honorib.* Bart. *in l. 1. numero 18. Cod. de mulierib.* Bart. *in l. 1. num. 18. Cod. de mulieribus & in quo loc. lib. 10.* & ita praxi receptum tradit Avendan. *1. part. per tot. cap. 19. numero 24. verſ. quod maximè procedit*, Bobadill. *lib. 1. politicor. cap. 15. num. 46.*

quod tamen intelligas velim, niſi adſit juſta excuſatio, ut eo loco dicemus: & an hujuſmodi offi-
6 cium nobile † vel oneroſum & humile reputetur, alibi etiam à nobis diſſerendum veniet; interim tamen vide quod notat Burgas, *de nobilit. cap.* 10. *num.* 3. *in fin.* ubi ait quod in Villa de Montejo, nobiles liberati fuerunt ab iſto officio, quia vile & oneroſum reputabatur, ſed in hoc ſemper eſt attendenda communis opinio, ut à me dictum eſt.

Verum ut indiſtinctè percipias circa quod officium iſtius œconomi, ſeu publici adminiſtratoris rerum ac bonorum cujuſlibet oppidi verſetur, & quid ejus curæ ſit & commendetur, prius noſſe oportet, & præmittendum duxi quod tempo-
7 ribus Auguſti Imperatoris diviſæ † fuerunt Provinciæ, ut colligitur ex Strabon. *lib. fin. Geographiæ*, *in fin.* Zonara *in Auguſt.* quod refert Petrus Gregor. 1. §. *ſyntagmat. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 9. Bobadill. *lib.* 5. *politic. cap.* 4. *nu.* 3. & bona fuerunt ab eis cuilibet oppido applicata, nam ad
8 Regem ſpectat hæc † deſtinatio bonorum, ut *in lib.* 2. *tit.* 1. *part.* 38. *Y ſolo otroſi es poderoſo de partir los terminos de las Provincias, y de las Villas*, tradit Mexia *ad l. Toleti*, 2. *part. fundament.* 9. *n.* 53.

9 Et ex prædicta deſtinatione vel facta † à Rege vel immemoriali tempore & uſu qui vicem ceſſionis, vel principalis privilegii ut deſtinationis obtinet, ut *in l.* 2. §. *Ductus aquæ*, *ff. de aqua quotidian. & æſtiva & cap. ſuper quibuſdam*, *de verb. ſignificat.* bona oppidorum, à Dominio Regis fuerunt diſtincta & ſeparata.

Cui utique animadverſioni non obſtabit deci-
10 ſio textus † *in l. de precario*, *ff. ad l. Rhodiam de jact. Ego quidem mundi Dominus*, & *in l. benè à Zenone*, *Cod. de quadriennio*, *præſumption.* ibi: *Cum omnia Principis eſſe intelligantur.*

Prædicta enim jura non negant præfatam Dominii ſeparationem, licet ea ſuppoſita omnium rerum Dominium univerſale, quoad protectionem ſub Regis manu inſidere; ut autoritate vulgari docet, *gloſſ. verb. omnia in dict. l. bene à Zenone*, ſimilis gloſſ. verb. *ſanctionem in proœm. ff.* & ita eſt intelligenda gloſſ. *in cap. cum venio*, 23. *quæſt.* 8. *& in cap. cum per venerabilem qui filii ſint legitimi*, & gloſſ. *per nulli*, *in l. Barbar. Philip. ff. de offic. prætoris*, & firmat Bart. *in l.* 1. *col. fin. ff. de jur. omnium judic. & in l.* 2. §. *per hanc actionem*, *ff. de rei vindicat.* & ibi Curtius *num. fin.* Covarr. *lib.* 3. *variar. cap.* 9. *numero* 8. *& in regul. peccatum*, 2. *part.* §. 9. *numer.* 7. *verſ. his tandem*, *cum ſeqq.* ubi latè & Avendan. *in cap. diligenter*, 20. *notabil. de præſcript.* Joann. Andreas *in cap. fin. de offic. Archid.* Chaſſaneus *in conſuetud. Burg. dict. rubric.* 3. §. 4. *gloſſ. apres verſic. num quid*, latè Camill. Borrell. *addit. ad Bellug.* Petrus Antibol. *in tract. de munerib.* 3. *part.* §. 4. *numero* 195. *vol.* 1. Alciat. *lib.* 2. *diſput. cap.* 5. *reſtaur.* Caſtall. *de Imperator. quæſt.* 2. Bacona *lib. declarationum*, *declarat.* 16. latè Bernard. Alfan. *in collectanea juris* 4. *Imperator.* Oroſcius *in l. quidam*, *col.* 328. *num.* 9. *ff. de rer. diviſion.* contrarium tamen conatur fundare Humada, *in dictis Scholiis*, *ad l.* 5. *tit.* 26. *gloſſ.* 6. *n.* 18. & talia bona à Regibus oppidis eſſe aſſignata affirmat Avendan. *dict. cap.* 10. *Prætorum*, *num.* 4. & vicinis oppidorum; Gregor. Lopez *in dict. l.* 9. *tit.* 28. *part.* 3. *in gloſſ. verb. conſtituidos*, de qua bonorum & termini deſtinatione, & quomodo eorum Dominium ad concilia cujuſque oppidi ſeu univerſitatis pertineat animadvertunt Avendan. *in* 1. *part. Prætor. cap.* 12. *num.* 3. *& cap.* 4. *n.* 4. *verſ. conſtito & num.* 5. Azeved. *in l.* 3. *numer.* 10. *lib.* 7. *Recopil.* Bobad. *lib.* 2. *Politic. cap.* 16. *num.* 52. *& lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 3. & latiſſimè egi, ac plura ad propoſitum, ſatis conducibilia retuli, *in lib. & tract. de paſc. & jure paſcendi*, *cap.* 9. *per tot.* ubi videre poteris.

Unde cum à Regis Dominio mediante illa ſeparatione diſceſſerint, & oppidorum propria effecta fuerint, eorum adminiſtratio † ipſi popu- 11
lo & Concilio incumbit, cujus nomine Decuriones, & deputati miniſtri de his bonis, & reditibus diſponunt, & quid faciendum decernunt, unumque vicinum, in œconomum & ſpecialem Adminiſtratorem creant & erigunt ut ſuprà dixi, quem non ita generale mandatum, & amplam facultatem in oppidis noſtræ Hiſpaniæ intelligas habere, ut de rebus & bonis iſtis, pro libito diſponere valeat; & de actore & de adminiſtratore publico ſentit Alexand. *lib.* 11. §. *Plerumque num.* 22. *ff. de pactis*, & *in l. civitas* 27. *n.* 17. *ff. ſi certum petatur*, Paul. de Caſtro *in dict.* §. *plerumque*, *num. fin.* & *in l. Procurat.* 58. *ff. de Procuratoribus*, Bald. *in l. unic. numer. fin. Cod. etiam per Procuratores cauſa reſt. in integr.* & de Syndico univerſitatis, tradit Decius *conſ.* 297. *num.* 1. & 2. & de utroque latè Nicolaus Loſæus, *de jur. univerſitatis*, *part.* 1. *cap. fin. ex num.* 108. Iſti enim habent mandatum ſpeciale cum libera, ut notant Bart. Jaſo, & Curt. *in l. præſes*, 12. *Cod. de tranſaction.* Franciſcus Marcus *deciſ.* 780. *num.* 8. *vol.* 1. *& deciſ.* 701. *per tot. vol.* 2. & veri adminiſtratores, ut de his rebus & bonis diſponant & circa earum adminiſtrationem, ut quidquid velint (ſervata tamen juris forma, & præſcriptis cancellis) agant, ſunt Decuriones † cujuſlibet oppidi, qui 12
totum concilium repræſentant, ut *in ſpeciali officialium iſtorum cap.* diximus: Adminiſtrator verò noſter, de quo loquimur qui vulgo dicitur, *Mayor Domo de propios*, expoſcendi & recipiendi reditus bonorum Reipublicæ, curam habet, burſam retinet, & quaſi Theſaurarius & Suſceptor publicus eſt; qui juſſu Decurionum, vel totius Concilii perſolvere ex his debet, quidquid ſibi ordinatum fuerit, & ad hoc miniſterium hujus officii fuit facta creatio, ut *ſuprà* dixi.

Itaque Oeconomus iſte non ſolum tenetur † 13
exigere reditus bonorum Reipublicæ tempore ſuæ adminiſtrationis cauſatos, verum eos quibus anteceſſor ſuus officio, & rationibus ſuis excuſſus debitor extitit ut *in l. periculum*, *ff. ſi certum petatur & in l. ſi tutor conſtitutus*, & ibi Bart. *ff. de adminiſtrat. tutor.* docet Plac. *per text. ibi in l. ſuſceptorem*, *Cod. de ſuſceptoribus*, *lib.* 10. Caſtill. *in l.* 27. *Taur.* §. *nona particula eſt*, *verſ. ita tenentur ſi non exigunt debita*, Montalvus *in l.* 3. *tit.* 17. *gloſſ. Por arrendar*, *in fin. lib.* 3. *fori*, Aviles *in cap.* 45. *Prætor. gloſſ. Poner. nu.* 3. Bobadill. *dict. lib.* 5. *politic. cap.* 5. *n.* 79. & dicemus *in cap.* de officio Theſaurarii.

Si tamen œconomus vel Adminiſtrator exactam † diligentiam, in recuperandis ſeu exigendis Rei- 14
publicæ debitis fecerit & actu oſtenderit, Concilioque nuntiaverit, liber & ſecurus remanebit, ut *in dict. l. ſi tutor conſtitutus & in dict. l.* 2. *Cod. arbitrium tutelæ*, obſervat Socin. *conſ.* 2. *col.* 2. *lib.* 7. Damaceder. *in tract. de tutore*, *cap.* 7. *num.* 38. & licet jura ſuperius adducta loquantur in tutoribus, tamen id ipſum intelligendum

eſt

eſt in quolibet alio adminiſtratore, ex textu ſingulari, *in l. 1. ff. de contr. & utili actione tutelæ*, Bernard. Diaz *in reg. 219. verb. Eccleſia*, ubi ait quod ſi Prælatus Eccleſiæ debita paſſus fuit præſcribi, ipſi & ejus hæredes tenebuntur ad reſartionem damni, quem ſequitur Cavalcan. ubi *ſuprà num. 118.* Gregor. Lopez *in l. 15. tit. 8. part. 5. verb. Pechar.* Ayora *de partition. cap. 4. num. 37. part. 1.* Et immeritò qui negligens fuit in recuperandis creditis uxoris, eſt text. celebris, *in l. 15. tit. 71. part. 4.* & generaliter in quolibet Adminiſtratore, ita tradit Cuman. *conſ. 24. col. 3.* Plat. *in l. ſi quando, n. 277. Cod. unde vi*, Baëza *de decima tutoris part. cap. 2. num. 720. cum ſeqq.* Joann. Garcia, *de expenſis, cap. 20. n. 16.* Et in iſto officio alias (de quo loquitur) expreſsè id ipſum firmat Eſcobar, *de ratiociniis, cap. 19. n. 21.*

Circa quod illud animadverſione dignum eſt, 15 quod œconomus qui † Chirographa ſeu Schedulas, aut alia inſtrumenta, quorum virtute aliquam exactionem ratione officii tenebatur facere, Concilio vel Decurionibus tempore depoſitæ rationis, reddiderit, & præſentaverit, de ſummis & quantitatibus in eis contentis non erit onerandus, & habet de jure pro ſe præſumptionem & fundatam intentionem, quod in eorum exactione diligentiam quam potuit, adhibuit, ut docet Bart. *in l. tutor qui repertorium, §. ſi poſt depoſitionem & in l. complures, §. fin. ff. de adminiſtratione tutor.* Baëz. ubi *ſuprà n. 148.* Ayora *de loco deciſ. Genuenſ. 76. num. 8. & 9.* Munnoz de Eſcobar. *dict. cap. 19. numer. 13.* Maſcard. *de probat. concl. 192.* qui expreſsè notant quod alleganti negligentiam incumbit onus probandi, negligentia autem iſta informatur quod ſenſu corporis percipi poſſit, ut ex doctrin. Bartol. *conſ 102. chariſſime Domine*, tradit Menoch. *de recuperand. poſſeſſion. remed. 7. numer. 19. quæſt. 5.* per teſtes directè probari non poteſt; ut notat Angel. *in l. teſtium, Cod. de teſtibus & in auth. Cod. de hæredib. & falcidia, §. ſi vero obſint:* imo teſtes aſſerentes ſimpliciter, & directè aliquem negligenter ſe geſſiſſe, viderentur potius judicare per intellectum, quàm deponere, ſeu teſtificari de facto ad quod ſunt adhibiti, & ideo eorum dictum vitiaretur ſecundum Innoc. *in cap. cum cauſam de teſtibus*, Bart. *in l. qui in teſtament. §. fin. ff. de teſtamentis & dict. conſ. 102.*

16 Probabitur autem negligentia † adminiſtratoris, ſi hæc duo concurrerent ſimul, nempe quod exactionem ſeu debitorum recuperationem potuerit facere, cum ad id ratione & intuitu officii eſſet obſtrictus, & non fecit; ex Bart. ubi *proximè & in l. ſi ab hoſtibus, §. fin. ff. ſoluto matrimon. & in l. idemque perſonæ, & in l. tutor qui repertorium, §. penult. ff. de adminiſtrat. tutor.* Joann. Andreas *in cap. ſtatutum de reſcript. in 6.* Bald. *in l. 3. §. ſi ad diem, ff. de re militar. & in l. qui committatis, ff. eod. & in l. juſſ. ignoran. Cod. qui admittit*, Felin. *in cap. ſi autem, num. 3. de reſcriptis.* Aymon. Cravet. *conſ. 132. num. 4.* & facit text. *in l. chirographis, 58. ff. de adminiſtr. tutor.* cujus verba ante ſignatam reſolutionem mirificè comprobant ibi: *Chirographis debitorum incendio etſi teſtes cum ex inventario tutores convenire eos poſſent ad ſolvendam pecuniam aut ad novationem faciendam cogere, cum idem circa proprios debitores propter eundem caſum feciſſent, & id omiſiſſent circa debitores pupillorum, an ſi quis propter hanc eorum ceſſationem pupilli damni contraxerunt judicio tutelæ conſequantur. Reſpondi ſi probatum fuerit, eos tutores per dolum vel culpam, prætermiſiſſe, præſtari ab eis hoc debere:* & ibi advertit Bartol. tunc Adminiſtratorem in dolo vel culpa fuiſſe, quando cum poſſit debitores convenire, illud facere neglexerit. Damacer. *de tutore, cap. 7. num. 38.* Baëza ubi *ſuprà num. 111.* Munnoz de Eſcobar. *nu. 27.*

Sed cum frequenter contingat, quod tranſacto aliquo tempore in quo Adminiſtrator † ju- 17 dicialiter exactionem intentare omiſit; urbana contentione, ſeu requiſitione contentus, debitores efficiuntur non ſolvendo vel decoquunt, difficile in hoc caſu ſolet reputari, an iſta urbana requiſitio ab Adminiſtratore facta excludat in eo negligentiæ ſuſpicionem, vel an ob moram in exigendo debita in Judicio, damnum decoctionis Adminiſtratori ſit imputandum & adſcribendum.

Et ſanè movet difficultatem, quod non videtur † in culpa eſſe qui de jure procedit, ſed ex 18 juris diſpoſitione, prius quàm quis judicialiter conveniatur, debet urbanè requiri extrajudicialiter & blandis verbis ſuaderi, ut ſolvat, ut *in l. quidam Iberius 17. ff. de ſervitut. urbanor. prædior.* ibi: *Qua de re volo cum Ibera loquaris*, & *in l. debitores, 1. Cod. de pignoribus*, ibi: *Debitores præſentes, prius denuntiationibus conveniendi ſunt*, probat text. *in cap. ſi quis erga, 2. quæſt. 7.* ibi: *Nam prius Primates adeat Judices quàm ipſos à quibus ſe læſum exiſtimat familiariter conveniat, non ſemel, ſed ſæpiſſimè; ut ab eis aut ſua judicia accipiant aut excuſationem*, & *in l. debitoribus, 18. Cod. de adminiſtr. tutelæ*, ibi: *Parare ſolutionem denuntiant.* exornat Didac. Perez *tom. ordinament. col. 728.* Rebuff. *ad l. gallicas tract. de ſponſis art. 1. nu. 17.* Paz *in praxi tom. 1. part. princip. 2. temp. ex n. 1.* Pichard. *in §. appellamus Inſtit. de actionibus, n. 5.*

Præterea eſt † text. *in l. ſi bene de uſuris*, ibi: 19 *Dummodo non acerbum ſe exactorem, nec contumelioſum præbeat, ſed moderatum & cum efficacia benignum, & cum inſtantia humanum.* Si ergo quilibet in acerba, & nimis rigoroſa exactione exoſus in jure reputetur, quid eſt quod culpæ Adminiſtratori ſeu œconomo urbana expectatione uti tribuatur?

Deinde & talem † modum exigendi & debi- 20 tum recuperandi etiam fiſcale plura jura commendant, ut *in l. 2. Cod. de commerciis, & mercatoribus*, ibi: *ut honeſtas poſtulat.* & iterum ibi: *tolerabilis fiat agnoſcendæ devotionis effectus*, quem text. ſummat ibi Bart. *Benigne & ſalva congrua honeſtate ſunt compellendi homines ad ſolutiones fiſcalium*, & Bald. in hunc modum, *Negotiatores Principis & etiam mercatores debent benigne moneri, ut vectigalia & debitas penſiones ſolvant*, & *in l. 1. Cod. de naviculariis: vel nec conceſſiones perpeti nec aliquid genus incommodi*, & *in lib. 8. tit. 7. part. 2.* ibi: *E porende mandamos que los que hubieren demandar, e recaudar eſte derecho por nos que los demande de buena manera*, conducit text. *in l. doli, ff. de novationibus*, ibi: *Nam etiam ſi ſciat, diſſimulare debet ne curioſus videatur, l. Div. ff. de bonis damnat.* ibi: *Quod per quam nimiæ diligentiæ eſt*, Eraſm. *proverb. 385. & in 2. proverb. 130.* Bobadill. licet aliud agens *lib. 2. politic. cap. 3. n. 19.*

Ad cujus hæſitationis, & dubii nodum ſolvendum, veriſſima ſemper mihi, & in praxi amplectenda viſa fuit celebris & bipartita caſuum

21 ſuum ſectio ſeu † diſtinctio, quam in propoſito tradit Eſcobar, *dict. tract. de ratiociniis, cap. 19. numer. 29. propè finem*, qui ita ait, *Ego tamen in propoſita ſpecie diſtinguendum eſſe arbitror inter adminiſtratorem, qui Chirographa guarentigia vel Schedulam privatam habebat, & eum qui tantum actione perſonali ordinaria teſtibus probandi agere intendebat; primus enim duobus caſibus ad executionem & recognitionem ſecundum Domini mandatum celeriter præcurrere debuit, ut quanto tutius poſſet, debita ſolutio à ſe curaretur*, & Damaud. loco ſuprà citato, *cum enim mandatum ad recuperandum ſit ſtricti juris, ut* in l. ſi Procurator Cod. de Procuratoribus, *fines mandati minime excedere debet*, l. diligenter, ff. mandati, *tenetur namque adminiſtrator prævenire quod accidere poſſet*, argument. text. in l. ſi illicitas, §. cæcutio, ff. de offic. Præſidis, l. 2. verſ. eſſe Patricio, & nobili viro cauſas exorantibus, in quo verſatur ignorare, & *in propoſito Valerius Maxim.* lib. 7. cap. 2. exemplo 2. *dixit; turpe eſt in re militari dicere non putaram, quæ omnia loquendo in adminiſtrationibus refert Bobadill.* in lib. 3. politic. cap. 3. num. 42. in fin. *quod maximè procedit ubi præſumi poſſet quod erat periculum in mora; hoc enim quilibet diligens pater familias feciſſet ne debitor fugeret. Secundo verò caſu licitum eſt adminiſtratori urbane rem gerere, ut* in dict. l. quidem Iberus, & in dict. l. debitores, *Nec intelligas eſſe præciſe neceſſarium, ubi adeſt inſtrumentum guarentigium, ut prius cum debitore creditor vel adminiſtrator creditoris loquatur, prout aliqui dicere voluerunt ex verbis*, dict. leg. quidam Iberus *ibi:* Qua de re volo cum Ibero loquaris: *quia hoc non fuit de mente juriſconſulti Proculi, ſed magis de conſilio fuit loquutus, ut voluit Accurſius*, in dict. l. Debitoribus & in §. appellamus verbo denuntiare Inſtitut. de actionibus, *Alberic.* in l. creditor de diſtractio. pig. *Lara de* alimentis, §. ſi quis ex his num. 16. *vel poteſt reſponderi ad textum*, in dict. l. quidam Iberus, *quod ibi non Proculus juriſconſultus, ſed qui Proculum per Epiſtolam conſuluit, prædicta verba protulit, ut eleganter animadvertit* Duaren. lib. 2. diſp. cap. 8. *dicens perquam ridiculum eſſe dicere quod prædicta verba fuerint à juriſconſulto reſponſa. Unde cum Procurator ad recuperandum debitum diligenter, & ſine cunctatione debeat procedere, ut* in dict. l. diligenter, ff. mandati, *nec tacite vel expreſsè poſſit ſolutionem prorogare in Domini præjudicium, ut* in l. à Divo Pio, §. ſed ſi emptor, ff. de re judicata, & in l. ſi Procurator, §. 1. ff. de jure fiſci: deciſ. Genuenſ. 202. num. 3. *Dici non poterit quin adminiſtrator in culpa non fuerit, non conveniendo debitorem ſtatim ac potuit, maximè ubi aliqua ſuſpicio fugæ vel fracturæ timeretur; alias autem etſi expectaſſet per ſpatium decem dierum, non diceretur malè adminiſtraſſe, ſi interim de his eſſet, quia non debuit venire debitor cum ſacco paratus*, ex gloſſ. in verb. confeſtim in §. omnis Inſtituta de verbor.

Sed & officium iſtius œconomi & Adminiſtratoris † publici, conſiſtit in eo quod ex pecuniis & reditibus publicis à ſe perceptis & exactis ſolvat debita oppidi, quæ utique perſolvere tenetur, ſervata forma ſibi præſcripta, *in l. 22. tit. 6. lib. 3. novæ Recopill.* ibi: *Catomen, y acaben de tomar no paſſando en quenta, ſalbo de lo que ſe moſtrare libramiento librado de la juſticia y Regidores con carta de pago.* Itaque nihil poterit † ſolvere niſi de mandato judicis & Decurionum, vel aliorum qui populum repræſentant, aliàs tenetur reſarcire de novo, ut notatur *in l. 1. Cod. de contr. judic.* Bald. *in rubric. Cod. de conſtituta pecunia, numer. 11. verſ. unum enim*, & *in l. etiam numer. 2. Cod. de fideicommiſſ.* Caſtill. *in l. 27. Taur. in tract. de rationibus*, 8. *part. verſ. ideo benè faciunt.* Aviles *in cap. 30. per tot. gloſſ. verb. Libramiento.* Avendanno *in cap. 10. per tot. 1. part. cap. 9. numer. 3. & 1. part. cap. 10. numero 29.* Bobadill. *dict. lib. 5. politic. cap. 4. numero 65.* 22

Et quatenus prædicta lex Regia † requirit Judicis interventum, utique jus novum inducit; ſi quidem jure communi attento, Decurionibus tantum horum bonorum adminiſtratio, & diſtributio commiſſa erat, ut advertit Lucas de la Penna, *in l. 3. Cod. de quibus muneribus, lib. 10. q. 8.* Avendan. *in dict. cap. 10. in fin.* ut ſuo loco dicemus. 24

Schedula autem † iſta vulgo *Carta de pago*, de qua loquitur dicta lex regia, etſi ſimplex ſufficiat, ut colligere poteris ex Jaſon. *nihil admonendi, numer. 133. ff. de jurejurand.* Avend. ubi *proximè numer. 32.* & Bobadill. *dict. loco*, qui *numer. 6.* utiliter advertit quod licet prædicta lex Regia non aliter approbet ſolutionem factam ab œconomo niſi commiſſio, ſeu delegatio ſolutionis vulgo *Libramiento* juri ſit conſona; ut patet ibi: *Siendo la tal libranza juſta*, quæ verba inducunt formale impedimentum; hoc tamen debet intelligi reſpectu Prætoris, vel Decurionum, quorum Juſſu & decreto ſolutio fuit ordinata, & commiſſa. 25

Sed in parvulis, † exiguis & parvi momenti, & quantitatibus minutis, veluti uſque ad ſex drachmas, non ad unguem, ut aiunt, obſervanda diligens & rigida dictæ legis Regiæ regula, ſufficiet namque ad exonerationem œconomi, quod verbo tenus ſibi præcipiatur, ut expendat vel ſolvat, & ejus ſtabitur aſſertioni & ſui libri ſcripturæ, & notis, ut tradit Caſtill. *in dict. l. 37. Taur. verſ. Aut data vel ſumptus, num. 19.* Puteus *de ſyndic. in verſ. reductio, cap. 2. num. 4.* Aviles *in dict. cap. 30. per tot. gloſſ. libramiento.* Avendanno *dict. cap. 10. num. 33.* & plura tradit Maſcard. *de probat. concl. 119. n. 2. cum ſeqq. & concl. 776. num. 58.* Petrus Vega *de ſpecul. Princip. rubr. 17. verſ. videamus, num. 14.* & ibi Camill. Borrell. Joann. Garcia *de expenſ. cap. 20. n. 23.* Menoch. *lib. 1. de arbitrar. centur. 6. caſu 503. nu. 7.* Bobadill. ubi *ſuprà nu. 73.* & id ipſum innuit *dict. l. 22.* ibi: *Y lo que ſe gaſtare por menudo informenſe ſi ſe gaſto verdaderamente, y ſi fue bien gaſtado, y ſi huvo algun fraude.* Unde in propoſito ad exonerationem œconomi multum proficiet quod hi ſumptus minutatim perſoluti, ſecundum conſuetudinem oppidi vel communitatis veriſimiliter ſunt facti & perſoluti, & ex reditibus publicis perſolvi communiter ſolebant ut advertunt *ſuprà* relati. 26

Quando autem parva † quantitas in propoſito, & ſimilibus caſibus dicatur judicantis arbitrio neceſſe eſt ut relinquatur, ut tradit Philip. Corneus, *in l. fin. §. in computatione, num. 5. Cod. de jur. deliber.* Bald. *in l. id quod pauperibus, in fin. Cod. de Epiſcop. & cleric.* Menoch. ubi *ſuprà & lib. 2. de arbitr. centur. 1. caſu 52. num. 11.* Caſtill. ubi *ſuprà num. 19. &* Avendan. *numero 3.* 27

28. Si

28 Si autem œconomus iſte pro ſolutione † facienda ſibi commiſſa, aliquod munus vel in pecunia ſeu re æquivalenti perceperit, perperam utique ſe gerit, & pravi Adminiſtratoris nomen, & notam incurret, pluribus pœnis & noxis reus fiet ex Bart. *in l. omnes populi, num.* 40. *in fin. ff. de juſt. & jur. & in l. miſſi opinatores*, & ibi Platea *num.* 7. *verſic. Quinto nota, Cod. de exactoribus tributor. lib.* 10. Jaſo *in §. trip. inſt. de actionibus*, pro quo videndus text. *in l.* 25. *tit.*8. *part.* 2. *& l.* 14. *part.* 7. *& in l.* 15. *&* 17. *&* 19. *&* 20. *tit.* 16. *lib.* 9. *Recopill.*

Sed & nunc diſputandum ſe offerebat utrum œconomo iſti cum pecunia Reipublicæ negotiare fas eſſet, & lucrum vel damnum ex tali negotiatione proveniens ei eſſet adſcribendum, niſi quæſtionem hanc cum pluribus in propoſito occurrentibus ad longum diſſertam haberem in cap. de Theſaurario & Depoſitario publico.

Illud tamen animadverſione dignum cenſeo,
29 quod in dubio Domus, cenſus † conſtitutus aut alia quælibet res empta ab œconomo civitatis, ipſius quidem œconomi pecunia, non verò civitatis aut oppidi, emptor cenſebitur, arguit textus *in l. ſi ventre, §. fin. ff. de privil. creditor.* ibi: *in dubio ſemper quis præſumitur emere propria pecunia*, ut docet Roman. *in conſ.* 224. *& in conſ.* 3. *in fin. verſic. Item quia & in conſ.* 346. *num.* 10. Alexand. *conſ.* 134. *in fin. vol.* 5. Corn. *in conſ.* 122. *col.* 3. *verſic. Nec ergo volunt in conſ.* 98. *col.* 4. *verſ. cenſetur vol.* 14. Joann. de Aym. *conſ.* 124. *n.* 7. Decius *conſ.* 21. *num.* 10. *in conſ.* 628. *num.* 2. Curt. Jun. *dict. l.* 1. *n.* 10. Cravet. *conſ.* 129. *n.* 2. *& in conſ.* 131. *n.* 12.

Et idem deducitur † *ex l.* 2. ubi Bart. Bald. An-
30 gel. Fulgoſius & Paulus de Caſtro advertunt, quod ſi ſocius rem emit, præſumitur emere de propria pecunia, non de communi, Bart. *in l. ſi patruis, Cod. communiter*, vide Bald. & Salicet. *in l. penult. Cod. ſi quis alteri vel ſibi:* Roman. *in conſ.* 3. *&* 134. Abbas *in conſ.* 46. *in* 3. *dub. vol.* 1. Card. *in conſ.* 149. *col. fin.* Alexand. *in conſ.* 78. *in fin. vol.* 2. Bard. *in conſ.* 22. *col.* 1. *vol.* 1. Decius *conſ.* 21. *penult. in fin. & in conſ.* 99. *num.* 2. Curt. Junior *in l.* 1. *Cod. de furtis*, Rip. *conſ.* 112. *num.* 9. Proſequitur Petrus Surd. *deciſ.* 15. *ex num.* 1. Maſcard. qui plura in propoſito congerit, *concl.* 611. *tom.* 2. *de pro-*
31 *bationibus.* Itaque ſi Reſpublica vel civitas ex † ſua pecunia rem comparatam eſſe contendit, id probare tenetur tanquam fundamentum ſuæ intentionis, ut *in l. ei qui dicit, ff. de probation.* Petrus Surd. ubi *proximè, numero* 3.

Si autem pecunia Reipublicæ res empta pro-
32 betur, † adminiſtratori vel Reipublicæ cum diſtinctione ſequenti, res iſta applicabitur, ut cum lucro ex ea proveniente acquirat: aut enim talis pecunia alicui uſui & utilitati Reipublicæ erat deſtinata, aut non.

In primo caſu Reſpublica rem ſua pecunia emptam cum fructibus, petere poterit; ſecundo verò caſu minimè, ſed tantum ſuam pecuniam cum intereſſe, legitimè exigere poterit, ut *in l. ſi curator, Cod. arbitrarium tutelæ*, ibi: *Si curator poſt decretum Præſidis pecunia quæ ad operationem poſſeſſionis fuerat depoſita ſibi prædium comparavit, eligendis malis in emptione negotium ſibi eum geſſiſſe, an quia in uſus ſuos pecuniæ converſæ ſunt, legitimas uſuras ab eo accipere.* Ex quibus verbis apertè oſtenditur, quod ad hoc ut electio minori detur, opus eſt ut ipſius pecunia in uſum curatoriæ converſa, ad emptionem fundorum vel annuorum reddituum fundata fuerit ſeu deſtinata per Judicem; alias enim quantumcumque quis fundum ex pecunia nomine tamen proprio emerit, procul dubio res efficitur ejus qui emerit, & Imperator ſolum ad pecuniam tradendam cum intereſſe compellitur, ex text. *in l. ſi ea pecunia, Cod. de rei vindic. & in l.* 1. *Cod. ſi quis alteri vel ſibi & in l. ſi Patriciis, Cod. communia utriuſque judicis.*

Quin imo & talis electio non ſolum † Reipu- 33
blicæ & minoribus, verum & majoribus quandoque in caſu propoſito conceditur, ut probat elegans & ſingularis deciſio text. *in l.* 49. *tit.* 5. *part.* 5. ibi: *E decimos que debe de ſer de aquel que fizo la compra en ſu nombre, ſucras ende, ſi tales dineros fueſſen de Cavallero que eſtubieſſe en la Corte del Rey, o en otro lugar, o en ſu ſervicio, o ſi fueſſe major de veinte y cinco años, el que ficiere la compra, le tubieſſe en guarda, o ſi fueſſen los dineros de alguna Yglefia, e el Prelado e el que fueſſe guardador a la ſaçon ficieſſen la compra, o ſi dieſſen los dineros de la dote de alguna muger, e ſu marido con voluntad della hicieſſe la compra, ca en tales coſas magruer el comprador compre la coſa, en ſu nome gana el ſeñorio della, aquel cuyos eran, los dineros que fueren pagados por el precio della, pero en ſu eſcogencia es de cada uno della tomar la caſa comprada, o los dineros qual mas quiſiere.* Ubi notat Gregor. Lopez *in gloſſ verb. en guarda*, proſequitur Eſcobar. *de ratiociniis, cap.* 54. *num.* 31. *verſic. ſed opportune cum pluribus ſeqq.* ubi talia ſcitu digna, & in praxi frequenter occurrentia in propoſito mirificè annectit.

Ab hoc autem œconomo in unoquoque † an- 34
no, per Succeſſorem in ſuo officio, ratio Adminiſtrationis exquirenda eſt, ut *Authentic. de collat. & §. ſed nec, verſic. ſingulis, & in Clement. quia contingit, §. illud etiam de Religioſis*, Caſtill. *in dict. l.* 27. *Taur. n.* 18. *verſic. quoad quintum*, Aviles *in cap. per totam, cap.* 3. *in gloſſ. verbo y accaven, in princ.*

Verum ante annum, & finitum † officium talis 35
ratio ab eo poterit exigi, ſi ſuſpectus fuerit de fuga vel decoctione, ex *gloſſ.* 1. *in fin. in l. neminem, Cod. de ſuſceptoribus, lib.* 10. *& in dict. Authentica de Collatoribus, §. jubemus*, docet Caſtillo ubi *ſuprà verſic. tema. de miniſtratore.* Bobadill. omninò videndus qui de praxi & communi ſtylo teſtatur, *dict. lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 4.

Iſtam autem rationem Adminiſtrationis recuſare nullo modo poterit œconomus, ſeu Adminiſtrator oppidi ex dictis juribus, nec à præcepto de reddenda ratione, appellatio interpoſita habebit ſuſpenſivum, ut *in authentica de Sanctiſſimis Epiſcopis, œconomus Collat.* 9. Cujus textus deciſio, licet loquatur in Adminiſtratore † loci 36
pii, ut tradit Marant. *de ordin.* 6. *part. tit. de appellat. num.* 186. Petrus Dueñas *reg.* 42. *limit.* 21. Lancellot. *in tract. de attentatis*, 2. *part. cap.* 12. *limit.* 19. Scova *de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 29. *num.* 1. Ruginclus *eod. tract. §.* 2. *cap.* 3. *ſub num.* 56. Barb. *in remiſſionibus, ad Concilium Trident. ſeſſione* 22. *de reformatione, cap.* 8. *num.* 12. tamen ad cæteros Adminiſtratores etiam rerum profanarum extendenda eſt, & ſic in œconomo rerum civitatis (de quo loquimur) intelligenda & practicanda eſt.

Pro qua extenſione illud primò facit quod li-
cet textus † *in dict. §. œconomus*, principaliter diſ- 37
ponat cauſam rationis ſuſcipiendæ, ad Epiſcopum & ordinarium Eccleſiaſticum pertinere, & coram

eo

eo omninò debere tractari, ultra tamen procedit ad realem, & effectivam exactionem œconomum adstringentem, ut patet ibi: *Apud proprium Episcopum cui subjacent conveniri, & rationem suæ gubernationis facere, & exigi quod ex ipsis debentes ostenduntur &c.* & ibi: *ita ut ad Metropolitanum superiorem causa non trahatur ante exactionem, & rationis redditionem*, ibi: *Si verò putaverint se gravari, post repetitionem, Metropolitanus causam examinet*, & clariùs etiam apparet *versic. non enim*, ibi: *Non enim ante examinationem debiti proprios Episcopos declinare, & ad alia venire judicia.* Sicque inter cætera hoc simul disponit. Et licèt textus mentionem tantùm faciat de Administratoribus loci pii, tamen ejus ratio fundamentalis realis est, & aliorum Administratorum comprehensiva, quæ in otio Administratorum, debito tempore rationem non reddentium, nititur, ut probat Escobar *dict. tract. de ratiociniis cap.* 4. *num.* 5. Unde cum ratio decisionis realis sit, debet ad cæteros casus Administrationis extendi, ut voluerunt Petrus & Sinus, ut *in l. jura non in singulas, ff. de legibus, & in l. quod vera contra rationem, ff. eod.* Bald. *in l. de quibus, eod. tit. & in Authent. post fructus, l.* 2. *Cod. de legibus hæred. & in cap. quia vero ante finem, de judiciis*, quod quidem contingit non per extensionem, sed per tacitam dispositionem ejusdem; ut ipse Bald. dicit *verbo, notari in l. his solis, Cod. de revocat. donat.* Petrus Anchar. *cons.* 46. *suprà dicta col.* 1. Paul. Castrens. *casu* 83. *præsens casus, col.* 2. Hieronym. Alaudent. *in acceptione legis si emancipati, quæst.* 5. *num.* 54. *Cod. de collat.* Surd. *cons.* 302. *num.* 22. *vol.* 3. adeo ut etiamsi sit constitutio odiosa, non dicatur extendi quando ex rationis identitate & mente ejus extenditur, ut notat Bald. in re omninò huic simili, *in dict. l. de quibus col.* 11. *versic. item nota quod non dicitur.* Joann. Andreas *in cap. si postquam de electione, lib.* 6. Ipsumque dictum Baldi non solum procedit in dispositione odiosa, sed etiam pœnali, ut per Alex. *in l. uxorem, col. ult. Cod. de his quibus, ut indignis.*

38 Deinde, quia præceptum de † reddenda ratione, omni juri consonum est; sed Administrator, qui talem rationem fugit, & vitare intendit, juri resistit, & adversatur juxta illud, *Lucæ cap.* 16. ibi: *redde rationem villicationis tuæ*, quæ verba scripta habentur, *in cap. qualiter & quando, de accusationibus*; & facit textus *in cap.* 1. *de obligatis ad ratiocinia, & in l.* 23. *tit.* 6. *part.* 1. ubi Gregor. Baëza *de decima tutor. cap. n.* 154. Roland. à Valle *cons.* 49. *n.* 1. Menoch. *l.* 2. *de arbitr. centur.* 2. *n.* 1. ad quam obliga-

39 tionem tenetur † omninò quilibet Administrator, sive voluntarius sive necessarius ab homine vel judice, vel lege constitutus, etiamsi sine mandato administravit, Damaer. *in tract. de tutore, & curatore. n.* 17. Escobar *de ratiociniis, cap.* 3. *nu. fin.* quod adeo verum est, quod etiamsi Summus Pontifex fuerit Administrator eodem jure tenetur, ut observat Boërius *quæst. familiari* 15. Josephus Ludovicus *decis.* 4. *n.* 4. Roman. *cons.* 414. *in princip.* Dec. *cons.* 90. *versic. cura sedum*, appellatio autem non datur, nec licita est ab observantia, & dispositione juris; *in cap. consului, & 3. de appellat. ab observatione decreti debeas obtinere*, ex quo textus singularem quandam conclusionem deduxere DD. præcipuè Maranta, *de ordine judiciorum, 6. part. tit. de appellat. num.* 345. quam referens sequitur Guttierrez *vers.* 10. *num.* 11. videlicet ab actu gesto secundum legis seu juris dispositionem, & Canonicas sanctiones à judice exequente, non esse licitam appellationem, nec enim appellandum est ne fiat quod de jure fieri decet fieri aut post *l. ex consensu §. fin. ff. de appellat.* cum nobis olim de electione, *cap.* 10. *ex ore in fine, in his quæ fiunt à majore parte Capituli Archid. in cap. decernimus in vers. Offerantur, ibi quæst.* 7. prosequuntur eruditè, & per hæc & per alia fundamenta Salgado, *de Regia protectione, part.* 2. *cap.* 11. *per tot. ex num.* 6. *usque ad num.* 33. qui *in numer.* 341. limitat, ut hæc resolutio non procedat quando negatur, vel non constat conventum vel requisitum ad ratiocinia Administratorem fuisse, quia text. *in dict. §. œconomus*, procedit super certo, & cognito Administratore recusante rationem. Escobar *dict. num.* 5. & quando refundatur super tali qualitate, non procedit ut ejus dispositiones prius de qualitate appareant ex gloss. *in l. mancipia verb. advocandum, Cod. de servis fugitivis*, docet Joann. Garcia *de conjugal. quæst. num.* 133. *& num.* 120. Guttierrez *cons.* 1. *n.* 16. Roland. à Valle *cons.* 10. *num.* 14. *lib.* 4. Et secundò limitat quando quis ad ratiocinia de jure excusatus est, vel si ante tempus compellitur, & exemplificat Escobar *dict. tract. de ratiociniis, cap.* 5. & 6. Nam si quis excusationem non reddendæ rationis proposuerit, & appellaverit, appellatio hæc legitima erit quoad utrumque effectum, ut *in l.* 1. *§. si quis tutor. ff. quando appellandum sit*, ibi: *Sed inter tempora præstituta excusationem allegandam habet, & si fuerit repulsatum, demum appellare debebit, cæterum ante frustra appellatur.*

In hac autem ratione, utrum † paratis libris 40
ipsius œconomi, tam pro se, quàm contra se sit standum, unde text. *in l. quædam §. numerarios, juncta gloss. ff. de edendo, & indem. unica, verbo rationum de usur.* Castillo ubi *suprà* & quos refert & allegat Boërius *decis.* 105. *num.* 2. Mascard. *de approbat. concl.* 976. *per tot.* 2. *tom.* Petrum Veluda *in speculo Principis rubric.* 17. *vers. videamus n.* 14. & ibi Camil. Borrell. Bobadill. *dict. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 72. qui ibi advertit hanc rationem non esse nimis scrupulosè inquirendam ex juribus & Doctoribus ab eo adductis.

Postquam autem hæc ratio ab † Administra- 41
tore fuerit exacta, an reliquatum quod vulgo vocamus, *Alcanze final* possit, non obstante appellatione interposita, exequi absque metu & periculo attentati, disputant Aviles *in capitibus Prætorum*, , *cap.* 30. *in gloss. verb. faga pagar.* Parlad. *lib.* 2. *rerum quot. cap. fin.* 1. *p. §.* 6. *numer.* 1. Girond. *de gabellis*, 2. *part. §.* 1. *numer.* 10. Guttierrez *in tract. lib.* 1. *cap.* 37. *num.* 2. Azeved. *in dict. l.* 22. *tit. lib.* 3. *Recopill.* Bobadill. *cap.* 4. *num.* 84. Salgad. *ubi proximè ex numer.* 37. qui plura in proposito se offerentia & admodum conducibilia adducit, & mirabiliter disponit. Tandem illud meminisse juvabit, quod exactio & requisitio hujus rationis non solum poterit fieri singulis annis per successorem in officio œconomi, & in Syndicatu; verum etiam quandocumque libuerit Principi, & miserit, necessitate cogente, vel ut malitiis provideat, judicem rationum qui videat & revideat quomodo civitatis, vel oppidi bona fuerint consumpta, distincta & separata à patrimonio Principis, ut *suprà* diximus, tamen exactio hujus rationis

ad eum

ad eum ſpectat, ut *in l. 9. tit. 19. part. 3.* ibi: *Porque ſi el Rey quiſiere de mandar eventa de como fueron diſpendidos, que lo pueda hazer por alli.* Avendan. 1. *part. per tot. cap.* 1. Gregor. *in dict. l. 9. gloſſ. fin.* Azeved. *in dict. l.* 22. Et idem eſt in Baronibus & Dominis oppidorum, qui in jure, negotio, mediante conceſſione Regia, quoad hoc ſucceſſerunt, *l.* 12. *tit.* 1. *part.* 2. *lib.* 9. *tit.* 5. *lib.* 7. *Recopill.* Bobadill. *dict. cap.* 4. *lit. B.*

CAPUT XI.

De Officio Theſaurarii publici, Regalis, & cujuſlibet Depoſitarii publici ſeu privati per Judicem conſtituti.

SUMMARIUM.

1 *Theſaurarii publici varia nomina antiqua.*
2 *Quæſtoris officium à quo tempore fuerit inſtitutum.*
3 *Penſitationum ſeu ſolutionum tria genera tempore Romanorum fuerunt, quæ in Ærario publico conſtituebantur.*
4 *Quæſtores hodie quo nomine appellentur.*
5 *Quæſtorum officium maximo ſemper honore fuit habitum, licèt antiquitùs etiam ex plebeis & ignobilibus eligerentur.*
6 *Theſaurarii tantum à Rege nominati in unaquaque Provincia, & judices rationum patrimonii Regii, nobile officium gerere reputantur; non verò Suſceptores ſeu Exactores vectigalium in unoquoque oppido à Concilio nominati.*
8 *Receptor quidam ſeu Depoſitarius Cameralium pœnarum à Prætore ſeu judice loci creatur in quolibet oppido ubi juriſdictio exercetur.*
9 *Depoſitarius pœnarum Cameralium in magnis & populoſis urbibus, provinciæ Capitibus & Curiis magnis, debet & ſolet nominari à Rege,* & n. 10.
11 *Depoſitarius fiſcalium pœnarum quibus rationem reddere debeat,* & n. 12.
12 *Condemnationes Cameræ vel ſumptuum juſtitiæ integræ & intactæ ſervandæ ſunt.*
14 *Condemnationes Cameræ, utrum deficientibus juſtitiæ ſumptibus pro miniſterio ejus poſſent expendi?*
15 *Theſaurario Regio Gabellarum, vulgo* Alcavalas Reales, *in Pinciana civitate conſtituto, quid curæ incumbat.*
16 *Theſaurarius Regius Gabellarum qua ratione compellendus à creditoribus Regis, ut ſolvat ipſis cenſus vulgo* juras *ſuper Gabellis conſtitutos.*
17 *Theſaurarii Gabellarum officium à Regia conceſſione ſolet procedere, & perpetuum venditionis titulo conceditur alicui & ejus hæredibus.*
18 *Theſaurarii Gabellarum officium nobile cenſetur.*
19 *Theſaurari & Decurionis officia quare ſint incompatibilia.*
20 *Theſaurarius creatus non ſolum debet exigere quæ debentur ratione præſentis anni, ſed etiam quæ ab aliis in præteritis annis inſoluta extant, & antiqui Suſceptores non receperunt.*
21 *Adminiſtrator quando poſſit ab alio exigere debita quæ percipere vel recuperare omiſit,* remiſſivè.
22 *Theſaurarius confeſſus recepiſſe debitum Regium, debitorem liberat, etiam ſi realiter non receperit, modo tamen Theſaurarius ſit ſolvendo.*
23 *Receptorum ſeu Theſaurariorum bona ex juris diſpoſitione, obligata & obnoxia manent ſolutioni pœnalium condemnationum ſicut aliorum debitorum bona.*
24 *Theſaurariorum in bonis, an præferatur fiſcus cæteris creditoribus, vel mulieri pro dote expreſſam hypothecam habentibus,* remiſſivè.
25 *Hypothecæ privilegium, utrum pro tributis æquè competat Dominis ſive Baronibus ac Regi, quando tributa vel condemnationes fiſcales ad eos Regia conceſſione pertinent?*
26 *Receptores ſeu Theſaurarii Regis, utrum pecunia à fiſci debitoribus exacta, & à ſe jam recepta, poſſit uti & cum ea negotiare, & an tale lucrum ex tali pecunia reſultans debeat eſſe Theſaurarii an verò Regis?*
27 *Adducuntur in propoſito multa jura quæ contra Theſaurarium pro patrimonio Regali faciunt.*
28 *Theſaurarii officium nihil aliud eſt quàm Arca & Domus deputata ad cuſtodiam & conſervationem pecuniæ Principis.*
29 *Depoſitarius non poteſt uti re depoſita; & ita faciendo dicitur eſſe in dolo, & furti tenetur.*
30 *Expenditur* lex deſiderium & lex fin. Cod. depoſiti.
31 *Theſaurarius vel Exactor pecuniæ non poteſt aurum receptum convertere in maſſam, vel monetam in aliam ſpeciem.*
32 *Theſaurarius non dicitur ſimplex Depoſitarius.*
33 *Theſaurarius videtur effici Dominus pecuniæ ſibi numeratæ,* ex doctrina Burſati.
34 *Pecunia quæ datur numerata & non in ſacculo transfertur in Dominium Theſaurarii qui de ea poteſt diſponere,* ex Doctrina Alciati.
35 *Alciati & Burſati rationibus reſpondetur quod ſola numeratio pecuniæ non efficit ut tranſeat in Dominium Receptoris, nec ut tantumdem reddatur, ſed ut ſciatur quantum fuerit ſolutum & receptum.*
36 *Theſaurario qui ſolvit, non ea agit intentione ut Dominium tranſeat, ſed ut Principi ſolvat, & obligatione nexu liberetur.*
37 *Tutor efficitur Dominus pecuniæ quam pro pupillo recipit.*
38 *Tutoris adminiſtrationem inter & Theſaurarii quænam differentia?*
39 *Tutor ſi ſit obligatus in genere tamen pecunia non deſinit eſſe pupilli, nec dicitur eſſe Tutoris.*
40 *Theſaurarii officium moderni hujus temporis, diverſum eſt ab officio antiquorum Suſceptorum, Exactorum ſeu Arcariorum.*
41 *Theſaurarius per gratiam & conceſſionem à Principe in titulo officii acceptam poteſt eum pecunia fiſci recepta negotiare.*
42 *Monetæ diminuto valore ex nova pragmatica ſive lege principis, an periculum diminutionis debeat ſubire Theſaurarius in moneta & pecunia, quam ut principi perſolveret, jam receperat & cuſtodiebat,* & n. 43.
43 *Depoſitarii in diminutione pretii monetæ, quale periculum ſubeant diſtinctione deciditur* & n. 45.

44 *Depoſitarius pro judiciali depoſito periculum diminutionis monetæ non ſubit, ſed ipſe Dominus pecuniæ.*

45 *Monetæ diminutæ periculum ſubibit ille qui oblatam à parte pecuniam pro redemptione cenſus, renuit accipere & inde à judice deponi juſſa fuit.*

46 *Affertur in propoſito ab Autore cauſa & ſucceſſus litis motæ per villam de Rus contra Comitem de Villamor, ſuper depoſito ſortis principalis, & recenſentur omnes rationes & jura ab utraque parte allata* & num. ſeqq.

47 *Lis quando movetur contra abſentem à Regno, defenſor ei creari debet cum quo acta fiant.*

48 *Adverſarium abſentem cum quo litigii concertatio ineunda eſt, nullus in jure arctatur quærere maximis ſumptibus & expenſis.*

49 *Theſaurarius utrum pro pecunia Regis vel depoſita, vel ſibi à latronibus furto ſubtracta teneatur, an verò allegans & probans caſum furtivum immunis remaneat?*

50 *Theſaurarius quomodo ſcribere in ſuo libro debeat, & qua forma & ſtylo pecunias quas intuitu & ratione ſui officii recepit.*

51 *Pecuria judicis juſſu apud Depoſitarium conſtituta, ſi iterum ad petitionem alterius creditoris ſequeſtrare videatur, & Depoſitario ſeu Theſaurario, mandato judicis intimetur quod eam retineat, tunc in iſto caſu, ſi quilibet ex creditoribus ſententiam conſequatur ut ſibi ſolutio fiat, Theſaurarius prædictâ ſententiâ requiſitus non tenetur ſtatim ſolvere, niſi compulſus à judice, & appellatione ab ejus mandato interpoſita, aliàs non rectè ſolvit.*

52 *Depoſitum quodlibet judiciale abſque juſſu judicis regulariter revocari non poteſt, nec bona deponenti, nec alii ſunt reſtituenda.*

53 *Bartoli Doctrina circa depoſiti reſtitutionem, explodenda.*

54 *Theſaurarii Generalis ſalarium ſpeciali Schedula ſeu proviſione Regia, ſolet ex bonis & reditibus oppidi ſeu univerſitatis perſolvi.*

55 *Depoſitarius, ſi nobilis vel agricola, vel quomodocumque privilegium habeat ut pro debito civili incarcerari non poſſit, utrum pro reſtitutione vel ſolutione depoſiti tale privilegium amittat?*

56 *Privilegium amittere videtur, qui eo abutitur.*

57 *Maritus ob dolum privatur Privilegio reverentiali quod habet & ei competit adverſus uxorem.*

58 *Depoſitarius nobilis vel agricola, qui depoſitum non reſtituit, furtum committit & bonam fidem non agnoſcit.*

59 *Referuntur Doctores aſſerentes quemlibet Depoſitarium depoſitum non reſtituentem excidere privilegio quo gaudebat ut non incarceraretur.*

1 THeſaurarii hujus temporis antiquo † ævo Quæſtores nominati ſunt, poſt Suſceptores, & Arcarii dicti fuerunt, quorum munus à populo Romano in principo naſcentis Civitatis ortum, & originem habuit ut tradit Pomponius *in l.* 2. §. *deinde cum ærarium, ff. de orig. jur.* Ulpian. *in l. unic. ff. de officio quæſtoris*, qui & antiquitatem ac hujus muneris dignitatem his verbis oſtendit, *Origo quæſtoris creandi antiquiſſima eſt, & pene ante omnes Magiſtratus*, Gratian. *lib.* 7. *de poteſtatibus*, etiam ipſum Romulum & Numam Pompilium binos Quæſtores habuiſſe, quos ipſi non ſua voce ſed populi ſuffragio crearent refert: ſed ſicuti dubium eſt an Romulo, & Numa Pompilio regnantibus Quæſtor fuerit, ita Tul. Hoſtilio Rege, Quæſtores † fuiſſe certum 2
eſt, & ſanè crebrior apud veteres opinio eſt Tullum Hoſtilium primum in Rempublicam induxiſſe Quæſtores, & à genere quærendi Quæſtores dictos initio, & Junius & Trebatius, & Feneſtella ſcribunt.

Quod ut radicitùs percipias advertendum cenſeo cum Budeo *in dict. leg. unic.* Romanorum tempore tria fuiſſe † penſitationum ſeu ſolutio- 3
num genera, quæ in Ærario publico conſtituebantur. Primum quod communiter dicebant Canon, qui conſiſtebat in portoriis, vectigalibus & tributis hujus generis; ſecundum illud tributum, quod dicebatur oblatio (& auxilia nunc dicimus) *ut octava vini heminatim decidentis & viceſima ejus quod cupatim, calcatimque venit, reliquarumque mercium, quæ quia à ſolidariis negotiatoribus venduntur, quos groſſarios appellant, quæque à mutuatariis & venditoribus qui & propolæ dicuntur, hoc eſt non ſua vendentes, ſed à negotiatoribus emptitata, pluris poſtea venditantes.* Tertium Indictio quam talem vocamus, antiqui Collectionem vocant; Cicero etiam collectam dicit: de quibus tributorum ſpeciebus, ex quibus patrimonium Regum formabatur, accuratiſſimè plura congerit Petrus Gregor. 1. *part. ſyntagmat. cap.* 4. *cum tribus ſequentibus*, hodie Coactores, † Canonarios, Oblationales, Indictio- 4
nales, & Fiſcarios & Ærarios, aliiſque nominibus appellare licet latinè loquendo officiales iſtos, qui exactione penſitationum illarum, & Ærarii cuſtodiæ, adminiſtrationi ſive diſtributioni incumbebant, qui profecto plures erant, & pro negotii, confidentiæ aut impenſæ curæ qualitate, variis nominibus diverſiſque titulis, ſeu dignitatibus notabantur, ut patet *ex tit. Cod. de palatinis ſacrarum largitionum, & in l. unica, Cod. de officio comitis rerum privatarum, & in l. unica, Cod. de officio comitis ſacrarum largitionum ex tit. Cod. de numerariis & actuariis, & Cod. de exactoribus tributorum, & Cod. de ſuſceptoribus, & arcariis*, quod latiſſimè proſequuntur Chaſſaneus, *in Catalog. gloriæ mundi, 6. part. conſiderat.* 17. *cum tribus ſeqq.* Guillelm. Benedictus *in repetitione Capituli Reinuncius in verbo & uxorem nomine Adelaſiam, ex numero* 114. *uſque ad num.* 119. Petr. Gregor. *lib.* 3. *ſyntagm. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 12. *cum duobus ſeqq.* Guid. Pancirol. *de notitia utraque dignitatis tam orientis quàm occidentis ex cap.* 73. *uſque ad cap.* 89. ubi in propoſito priſtina monumenta omnia ad ſaturitatem perſpicere poteris.

Itaque ſecundum ſuprà dictos, Quæſtoris officium † maximo honore fuit habitum, licet anti- 5
quitus ex plebeiis, & ignobilibus eligerentur, ut tradit Boër. *in tract.* Joannes Montaigne, *de autoritate magni conſilii*, relatus à Chaſſaneo *dicta conſider.* 17. idque per textum *in dict. l.* 2. §. *deinde cum ærarium, ff. de origine juris, & in l. unica, ff. de officio quæſtoris*, ubi gloſſ. *in verb. plebeios.* Cum tamen Quæſtores regulariter ſpectabiles, clariſſimi & illuſtres paſſim nominentur in jure, ut *in l.* 2. *Cod. de officio Quæſtoris.*

Quod utique intelligendum puto de Quæſtoribus, & Theſaurariis, † à Rege nominatis in 6
unaquaque Provincia, & de Judicibus computorum
& ra-

& rationum patrimonii Regis, ut *in dict. l.* 1. *ff. de officio Quæstoris*, ibi: *Ex Quæstoribus quidam solebant Provincias sortiri ex Senatus consulto, quod factum est Decio, Druso, & Procenna Consulibus, sane non omnes Provincias sortiebantur, verum excepti erant candidati Principis, hi enim solis libris principalibus in senatu legendis vacabant, hodie obtinuit indifferenter Quæstores creari tam patricios, quàm plebeios*: tradit Cassan. *dict. loc. & 7. part. constit. de ra-*
7 *tion.* 15. Nam alii † Susceptores sive vectigalium Exactores ab eis vel à Judicio, seu Concilio in unoquoque oppido nominati, utique nobile officium gerere non reputantur, sed quod plebeiorum statui convenit, quinimo si aliquis nobilis ad tale officium à populo eligatur, illud invitus suscipere non compellitur, ut tradit Joan. Guttierrez *lib. 3. practicar. quæst.* 13. *numer.* 106. Lasart. *de decima venditionis, part. cap.* 18. *numer.* 65. Azeved. *in l.* 14. *&* 15. *tit.* 8. *lib.* 9. *Recopil. n.* 10. *&* 11. & facit *lex* 10. *tit.* 14. *lib.* 9. *Recopil.* ibi: *Seyendo pechero.*

Sed in unoquoque oppido ubi jurisdictio exer-
8 cetur, solet esse quidam † Receptor, seu Cameralium pœnarum Depositarius qui ex Regio titulo, & principali concessione non fuerit creatus, specialiter debet esse Tabellio Concilii, ut *l.* 11. *tit.* 14. *lib.* 2. vel à Prætore seu Judice loci vel illius territorii creari potest, ut observat Bald. *in l. præcipit, Cod. de canon. largition. lib.* 10. & ibi Joan. de Platea *num.* 6. Et in Regno nostro expressè ita, *cap.* 45. *Prætorum* cavetur ibi: *Ante ni Escribano publico del numero que para ello fagais escoger y poner*, ubi Aviles *in gloss. verbo Poner* Bobadill. *lib.* 5. *politic. cap.* 6. *n.* 17.

9 Frequenter tamen in locis, & Curiis † magnis, urbibus populosis, Provinciæ Capitibus, sive plurium vicinorum, & oppidorum matricibus, talis Depositarius, seu Thesaurarius Regius à Rege nostro solet, & debet creari ut *in l. exactores, Cod. de jure fisci*, & suo periculo solet fieri, Regia curia confirmante, hoc est principali authorisante, assensu & placito.

Et in hoc Regio Conventu, & Pintiano (inter cæteras) merito sublimi, & laudabili Hispaniæ antiquissima Cancellaria, tot semper Senatoribus literatissimis & omni virtutum genere apprimè ornatissimis justitiæ veris patribus, & cultoribus & insignibus Advocatis, & legum Magi-
10 stris condecorata, est quidam † Fiscalium pœnarum Receptor, & Depositarius, & aliorum sumptuum quos vernaculo sermone appellamus *Gastos de justicias*, de quibus videndus est totus titulus 14. *lib.* 2. *novæ Recopil.* præsertim *lex* 13. quæ per varia capita horum officialium munus, & in quibus converti, & erogari vel distribui prædictæ pœnæ debeant, & quibus ab istis Receptoribus,
11 & Depositariis † debeant reddi rationes, apertè decernunt, & in Receptoribus curiæ Regni Gallæciæ videndæ sunt leges 2. 21. *&* 32. & 62. *lib.* 3. *Recop.* & in Curia judicum, quos diximus *de los Adelantamientos, lex* 66. *tit.* 4. *eod. lib.* 6.

12 In aliis verò inferioribus Tribunalibus † Prætor seu judex ordinarius rationem exposcit & exigit ab istis Receptoribus, ut *in l.* 42. *tit.* 4. *lib.* 2. *& l.* 35. *tit.* 6. *& l.* 19. *tit.* 7. *lib.* 3. *& lib.* 1 . *tit.* 14. *n.* 18. *versic. Otrosi mandamos que los Juezes ordinarios*, Azeved. *in dict. l.* 35.

13 Et tales condemnationes Cameræ † vel sumptuum justitiæ intactæ, & integræ debent serva-

ri, ut *in l.* 35. *tit.* 6. *lib.* 6. *Recopil.* Avendan. *in cap.* 10. *per tot.* 2. *part. numer.* 16. *versic. Caveat tamen judex*, Bonifac. *in peregrin. verb. administratio, vers. Quæro utrum potestas*, quæ secundum Bobadill. ubi *suprà num.* 19. poterant notari illis verbis quæ Jul. Cæsaris cerva inscripta in fronte portabat nempe: *nullus me tangat quia Cæsaris sum.*

Et utrum condemnationes † Cameræ possint 14
deficientibus sumptibus Justitiæ pro ministerio ejus expendi? disputat Bobadill. ubi *supra num.* 20. & quandoque per viam mutuativam solet fieri, nullo verò alio modo nisi ad solvenda Salaria Tabellionis nisi à supremi Senatus Judicibus cum judice Sindicatore, ut *in l.* 43. *tit.* 41. *lib.* 2. *Recopil.* sub variis & acerrimis pœnis, à Judicibus usurpari prohibentur, nec in aliam causam quam specialiter designatam & publicam converti, ut *in l. sciant judices Cod. de his quæ ex public. collatione illata sunt, lib.* 10. ubi Joan. de Platea, & *in l. fin. in authentic. de collation. §. jubemus nullam, collation.* 9. *gloss.* & ubi Angel. *in §. sunt præterea, Instituit de public. Judicibus*, ubi ait quod si quis habet Administrationem publicam, & ex ea aliquod usurpat, vel commodo proprio applicat, incidit in pœnam tertiæ partis, docet Bart. *in l. missi opinatores, Cod. de exactoribus tributorum, lib.* 10. ubi ait quod ille textus urget contra officiales, & Collectores publicarum functionum, quod si aliquid retinent de eo quod exercuerint, vel aliquid muneris aut servitii receperunt ab his qui debent aliquid à communi recipere, ut eis fiat solutio, puniuntur, Osascus *decis.* 74. *numero* 9. prosequitur Aviles *dict. cap.* 45. *Prætorum gloss. ni tomar. numero* 2. *&* 3. & facit *l.* 4. *tit.* 14. *part.* 7. Avend. *in cap.* 10. *Prætor. numero* 24. *lib.* 2. latè Rip. *de peste, tit. de remed. ad conservation. ubertatis in princip.* Tiraquel. *in tract. de reb. exiguis versic. Quinquagesimo secundo*, Erau Medicis *de Regul. jur. reg.* 5. *limitat.* 24. *n.* 103. de jure nostro Regio, usurpatio seu occultatio hæc septennalem pœnam habet, ut *in dict. l.* 35. *tit.* 6. *lib.* 6. *Recopil.* licèt in aliquibus casibus specialiter quadruplici pœna est insita, ut *in l.* 11. *tit.* 6. *& in l. fin. tit.* 9. *dict. lib.* 3. *Recopil.* Bobadill. ubi *suprà. n.* 28.

Est etiam in nostro Cancellaria, & alius Depositarius marapetinorum omnium qui ex agitatione & controversia litium in ea concurrentium, prout causæ status seu qualitas exposcit à judicibus sequestrari præcipiuntur, qui à Reverendissimo Præside, & Senatoribus creatur, etsi à Rege nostro (ut ab aliquibus percepi) creari solebat, qui etiam & reditus tam Præsidi quàm Senatoribus, & criminalium causarum summis Prætoribus, judici Biscaynorum & Cantabriæ, Provinciæ majori Præsuli, notabilitatisque causarum Prætoribus à Rege nostro in aliquali præmio assignatos sui ministerii, solet persolvere: quod utique Depositarii officium & prædictorum redituum summa cura, & fideliter nunc exercet Ludovicus Victoria & in civitate ista est ejus specialis Depositarius ad idem ministerium constitutus; nam, *ex l. Regia* 13. *tit.* 9. *lib.* 3. *Recopil.* ita specialiter cavetur ibi: *Otrosi mandamos que nuestras Justicias, deputen en cada lugar persona llana y abonada, en quien se hagan los depositos, que por su mandado se huvieren de hazer, y que la tal persona no sea escrivano de la causa sobre que se hiciere el deposito.* Itaque Judex ex debito officii

tenetur Depoſitarium in unoquoque loco conſtituere tutum, & idoneum, & ſuo periculo, ex Bart. *in l. ſi ſoluturus, num.* 1. *ff. de ſolutionibus*, & Bald. *in l. acceptam. q.* 10. *Cod. de uſuris*, ut latè probat Aveved. omninò videndus *in dict. l.* 33. *num.* 5. qui contendit ex ea non poſſe Judicem ſe ipſum Depoſitarium nominare; quidquid contrarium affirmaverint plures ab eo relati. Et an huic Depoſitario aſſignari debeat ſalarium de propriis bonis populi, tradit Avendan. *cap.* 10. *Prætorum. numer.* 17. *& cap. num.* 8. *part.* 1. Didacus Perez *in l.* 1. *tit.* 10. *q.* 8. *lib.* 3. *ordinam.*

Et in hac civitate eſt quidam Theſaurarius Regius † cujus curæ eſt nominare Collectores Gabellarum quas communiter dicimus *Alcavalas Reales*, & mittere per omnia territoria oppida, per diſtrictum Exactores qui eas, una cum aliis Regiis tributis expoſcant, & ad ſuam domum & arcam conferant, ut ipſi Regi noſtro, vel ejus Theſaurario generali, vel rationum majoribus judicibus fideliter exſolvat, & veram præſtet rationem, cum tamen ei ſoleat committi ut ex tali pecunia aliqua debita Regia, & cenſus ſuper his vectigalibus, & gabellis conſtitutos, quos communi nomine vocamus *Juros*, ſatisfaciat. 15

Quod ſi hos Regios cenſus vulgo *Juros* ibi conſignatos renuerint perſolvere, duplici remedio creditores Regii adverſus eos poterunt uti: primo quod ſi contra eos fuerint datæ litteræ, vulgo *Libramiento de los Contadores majores*, earum virtute poterit contra eos via executiva agi, & licèt fidejuſſorem evictionis, quod in caſu vacamus *de ſaneamiento*, poterunt in carcere detineri quouſque realiter creditoribus Regiis ſatisfaciant, ut *in l.* 14. *tit.* 7. *lib.* 9. *Recopil. & in l.* 10. *tit.* 16. *eod. lib.* & utrobique Azeved. Laſarte *de ultima venditionis parte cap.* 18. *n.* 17. Altero quod ſi Theſaurarii à creditoribus requiſiti intra triduum debitum non perſolverint, creditores ipſi Regios judices computationum poterunt adire à quibus litteras impetrabunt ut ſalarii ſeu expenſarum nomine quatuor centum marapetirum ſibi in unoquoque die perſolvantur, quouſque debiti integri ſatisfactio fiat, ut *in l.* 23. *tit.* 6. *lib.* 9. *Recopil.* ibi: &c. quod ſpecialius fuit proviſum ex Schedula Regia lata anno 1621. ibi: *Y ſi aviendo ſe requerido.* 16

Et tale officium à Regia conceſſione † procedere ſolet, & perpetuum venditionis titulo quandoque conceditur alicui, & ejus hæreditatibus, tametſi, *ex l.* 6. *tit.* 3. *lib.* 9. *Recopil.* id prohibetur cum gravamine, quod qui ejus exercitium iniverit ſufficientes præſtet, & innovet fidejuſſiones, ut pecunia Regia in tuto ſit, quia regulare eſt in talibus miniſteriis, & caſibus dejuſſiones idoneas præſtare, ut *in l.* 1. *tit.* 14. *lib.* 9. *Recopil.* tradit Laſſart. *de decim. vendition. part. cap.* 18. *& num.* 16. & cum pluribus præeminentiis, qualitatibus & prærogativis in titulo ſeu conceſſione contentis, prout invictiſſimo Regi noſtro placitum eſt. 17

Iſtius verò Theſaurarii officium † nobile utique eſt ex his quæ ſuprà diximus. Unde infert Lucas de Penna *in l. præcipimus, col.* 1. *Cod. de canon. larg. tit. lib.* 10. quod Theſaurarii civitatis immunes ſunt à collectis durantibus eorum officiis, quia regulariter honorem ſuſtinenti munus imponi non poteſt, ut *in l. honor. ubi gloſſ. ff. de muner. & honor.* & ita obſervat Aviles ubi *ſuprà in gloſſ. verb. poner, verſic. adde n.* 3. Theſaurarii autem † officium non poteſt ſuſcipere qui eſt Decurio, hæc enim duo officia, ut eviteutur fraudes, juſtis de cauſis Regni jure noſtro incompatibilia fuerunt habita, *in l.* 23. *tit.* 16. *lib.* 9. *Recopil.* ibi: *Y anſi miſmo mandamos que los dichos Theſoreros no puedan ſer, ni ſean Regidores, ni Jurados, ni Alcaldes, ni Eſcribanos en los lugares donde fueren Theſoreros, ſo pena de cinquenta mil maravedis a cada uno para nueſtra Camara, y fiſco, y perdimento de ſus officios para que los podemos proveer en quien fueremos ſervidos:* Et cætera officia quorum intuitu & prætextu in civitatum ſeu villarum aut oppidorum Conciliis, & congregationibus ſuffragium quis eſt habiturus, ut *in l.* 28. *tit.* 10. *dict. lib.* 9. *Recopil.* nec Decurio poteſt eſſe fidejuſſor pro Theſaurario, ut *in l.* 3. *tit.* 5. *lib.* 7. *ejuſdem Recopil.* & plura in propoſito tradit Joann. Guttierrez omninò videndus, *lib.* 4. *pract. q.* 55. *& q.* 56. *per tot.* 18

Et Theſaurarius creatus, † non ſolum debet exigere quæ debentur ratione præſentis anni, ſed etiam quæ ab aliis in præteritis annis inſoluta ſtant, & Suſceptores ſeu antiqui Theſaurarii non perceperunt, ut *in l. ſuſceptorem, Cod. de ſuſceptis præpoſ.* Anchar. *lib.* 10. ubi expreſsè notat Joann. de Platea, Montalv. *in l.* 3. *tit.* 17. *lib.* 3. *fori Regni in gloſſa verb. por arrendar, in fin.* Aviles *dict. cap.* 45. *Prætorum in gloſſa verb. poner, n.* 3. 20

Quando verò unus Adminiſtrator, poſſit ab alio exigere, † debitaque percipere vel recuperare omiſit, diſputat Bald. dico Bart. *in l. qui proprio, §. fin. cum l. ſequent. ff. de procurator. & in l. cum plures, ff. de adminiſtration. tutel.* & *in l.* 2. *Cod. eod. tit.* 21

Quod ſi Theſaurarius confeſſus † fuerit recepiſſe debitum Regium debitorem liberat; tametſi verè & realiter non receperit, quod tamen intellige ſi Theſaurarius ſolvendo ſit, ſin autem non, recurſus erit Regi noſtro & ejus Procuratori, ſeu fiſco contra debitorem, ut advertit Lucas de Penna *in l. ſecuritates, Cod. de ſuſceptoribus*, & Anchar. *dict. l.* 10. quam ſequitur Aviles ubi *proximè n.* 5. 22

Illud tamen in propoſito animadvertas velim horum Receptorum ſeu Theſaurariorum † bona ex juris diſpoſitione tacitè obligata & obnoxia manere ſolutioni, & ſatisfactioni pœnalium ſeu fiſcalium condemnationum, ſicut aliorum debitorum bona, ut *in l. aufertur, §. fiſcus & l. deferre §. Papinianus, ff. de jure fiſci, l.* 1. *& 2. Cod. in quibus cauſ. pignus vel hypothec. l. ſi quis poſthac, juncta gloſſ. verb. habuit, Cod. de bonis præſcriptorum*, & ibi Salicet. *l.* 1. *Cod. ſi propter publicas penſitationes*, docent Neguſant. *de pignor. 4. membr. 2. part. princip. num.* 125. Rebuff. *ad ll. Gallicas 2. tom. tit.* 1. *de conſtit. redit. ut* 1. *gloſſ.* 14. *numer.* 26. Gregor. Lopez *in dict. l.* 5. *gloſſ. verbo tributo*, Flores de Men. *lib.* 1. *variar. quæſt.* 61. *art.* 3. *numer.* 18. accuratiſſimè Felician. 2. *tom. de cenſibus, lib.* 6. *cap.* 5. *numero* 11. quem ſequitur, & ejus verba tranſcribit Amator. Rodriguez *de concurſ. creditorum, art.* 5. *par.* 1. *ex numer.* 14. poſt Laſſartem, *de decima vendition. part. cap.* 14. *numer.* 55. & Azeved. *in l.* 8. *tit.* 18. *lib.* 9. *Recopil. num.* 8. & Girond. *de Gabel.* 4. *part. num.* 3. qui alias huic argumento quæſtiones à principio neceſſaria annectunt, & diſputant; & illam præcipuè, an in his bonis præferatur † Fiſcus cæteris adminiſtratoribus vel mulieri pro dote expreſſam habentibus hypothecam; & an Receptor pœnarum 23

Came- 24

Cameralium poſſit petere decimam multarum, & condemnationum, vide Eſcobar. de ratiociniis, *cap.* 28. *numer.* 51. *l.* 25. *tit.* 13. *part.* 5. Boër. *in praxi tit. de fiſco, numero* 32. Avend. 1. *part. Prætorum; cap.* 7. *num.* 14. *&* 2. *part. cap.* 11. *n.* 18. Aviles *in cap.* 2. *Prætor. verbo Camera, n.* 5. *in fin.* & poſſunt recuperari, & exigi à quibuſcumque ex poſſeſſoribus, etiamſi pro indiviſo vel in communi poſſideat, ut *in l. cum poſſeſſor.* & ibi gloſſ. 1. *in fin. ff. de cenſibus*, Bald. *in l.* 1. *n.* 7. *verſicul. Item ſi ſunt duo, Cod. de hæreditat. vendenda.*

25 Privilegium autem iſtud † hypothecæ non æquè competit pro iſtis tributis, Dominis & Baronibus, ſicut Regi, quando ejus tributa ſeu hæ condemnationes fiſcales ex Regia conceſſione ad eos pertinent, ut in pluribus locis contigit; quod expreſsè advertunt Aviles *in dict. gloſſ. Camera, numer.* 5. *in fin.* Avendan. *in cap.* 7. *per tot. numero* 14. Bobadil. *dict. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 3. niſi à Rege cum eiſdem privilegiis, & qualitatibus concedantur, tradit Roland. *conſ.* 62. *ex numer.* 5. *vol.* 4. Lucas de Penna *in l.* 77. *publicam verſ. item quia, Cod. de militibus, lib.* 10. Sed circa
26 officium Theſaurarii Regis † Receptoris, ſeu Depoſitarii, illud utique maximè converſum eſt in jure, utrum pecunia à fiſci debitoribus exacta, & à ſe jam recepta, poſſit uti & cum ea negotiare, & an tale lucrum ex prædicta pecunia reſultans debeat eſſe Theſaurarii, an verò Regis ſeu ejus fiſci.

Et ſanè negativa pars quæ contra Theſaurarium, & pro patrimonio Regali urget, pluri-
27 bus † ſuadetur fundamentis: Primò *ex l.* 1. *& l.* 3. *Cod. de his quæ ex parte Collat. lib.* 10. quas leges perpendit Bart. *ibi*, contra Suſceptores qui pecuniam Principis aliquibus mutuant, vel ad Salaria Doctorum perſolvenda deſtinatam, in alios uſus convertunt, & ex *l.* 1. *&* 2. ubi etiam Bart. *Cod. de his quæ ex public. rationibus lib.* 10. docet ibi Joann. Angel. *conſ.* 90. *numero* 4. ubi quod officiales vel adminiſtratores non poſſunt in uſus proprios vertere pecuniam publicam, nec alii mutare: Decius *conſ.* 473. *numero* 9. ubi quod tales officiales tenentur pecuniam reddere in eadem ſpecie qua ſunt obligati ad cuſtodiam, & dominium pecuniæ non eſt eorum, ſed Principis, vel Reipublicæ; Ruin. *conſ.* 143. *numero* 5. *&* 7. *vol.* 5. Franciſcus Marc. *conſ.* 202. Ripa *in tractat. de remediis ad conſervandam ubert. numero* 17. *in fin.* ubi ait quod Theſaurarii qui tenentur pecuniam publicam ſemper habere promptam, & paratam, non poſſunt ea uti pro ſe, vel alii concedere, & prædicta procedunt, etiam ſi agatur de modica quantitate ex Joan. de Platea *in l. ſciant. dict. tit. Cod. de his qui exp. rationibus, lib.* 10. Franc. Marc. *dict. deciſ.* 202. *numero* 3. & conducunt quæ ſuprà diximus circa id quod Theſaurarius non poſſit quid de pecunia publica ſibi applicare, vel in privatum commodum convertere.

28 Secundò ex eo quod Theſaurarii † officium nihil aliud eſt, niſi Arca & Domus deputata ad cuſtodiam, & conſervationem pecuniæ Principis, donec ſive ab eodem Principe jubeatur, quomodo perſolvere, aut erogare talem pecuniam debeat, vel ut jam ſibi præſcriptum & viſum ſolvendi ordinem, ſuo tempore adimpleat, itaque Theſaurarius Depoſitario ſimilis eſt, ut *in libro primo, ff. depoſiti*, ubi acti depoſiti tenetur qui rem cuſtodiendam recipit; eleganter cum Baconio, Conano & aliis, Pichard. *in §. præterea,*

inſtituta quibus modis re contr. oblig. ex numero 9. uſque ad *n.* 14. & relatis omnibus qui de hac re in propoſito ſcripſere uſque ad ſua tempora diligentiſſimè D. Joann. del Caſtillo *lib.* 3. *practicar. cap.* 16. *numero* 1. *&* 2. Sed Depoſitarius † non 29
poteſt uti re depoſita, & ita faciendo dicitur in dolo, & furti tenetur, ut *in l. qui furtum, ff. de condition. furtiva, & in l. ſi ſacculum*, ubi gloſſ. & communiter, DD. *ff. depoſiti lib...* ubi Bald. *Cod. eod. §. furtum, inſtitut. de oblig. qui ex delicto*, quod procedit etiam in pecunia, *l. ſponſaliorum, §.* 1. *l. Lucius* ubi Paul. de Caſtro, & alii, *ff. depoſiti.* Et urgent pro hac opinione expreſſa jura † *in l. deſiderium, & in l. fin. Cod.* 30
depoſiti, ubi probatur quod depoſitarius, non poteſt depoſitam pecuniam aliis mutuo dare, & quod ſi fecerit, tenebitur de furto probat Caſtrenſ. *conſ.* 141. *numero* 4. *vol.* 1. ubi præcisè de eo qui fuit deputatus ad cuſtodiam Baſ. *in tit. decretalium Mediolanenſ. n.* 3.

Tertiò quia ex eadem ratione Theſaurarius † 31
vel Exactor pecuniæ publicæ non poteſt, ſi aurum recipit, convertere illud in maſſam, vel ſi recipit monetam, non poteſt in aliam ſpeciem mutare, *l.* 1. *Cod. de auri publici percept. lib.* 10. ubi notanter ſubdit Bartol. quod omne lucrum percipiendum ex tali converſione, debet eſſe publicum, nec poteſt Exactor illud retinere cum conſcientia. Sequitur ibi Joann. de Platea, qui infert contra eos qui aureos nummos recipiunt, & poſtea fuſili arte id coquunt, & in aliam convertunt pecuniam & formam, ex ea regula probat quod omne lucrum quod alius facit ex re mea, reſtituendum eſt mihi, ut *in l. apud leonem, ff. de præſcript. verb. l.* 1. *&* 2. *Cod. de his qui ex publicis rationibus, lib.* 10. Rip. *de remed. ad ſervand. ubertat. num.* 17. Franciſcus Marcus *deciſ.* 201. *numer.* 3. ubi dicit quod non debent ſuſceptam pecuniam redigere in maſſam, nec bibionare, cambiare, & *in dict. deciſ.* 202. *numer.* 3. ubi quod tale lucrum eſt reddendum fiſco, quod etiam voluit Rip. *loc. præcitat.* & idem dicunt Bartol. & Joann. de Platea *in l. diu alios l. m. Cod. de ſuſceptoribus præpoſ.* & Anchar. *lib.* 10. ubi dicunt quod cum pecunia communi non debent Exactores mercaturam exercere, & pro hac parte, quod lucrum omne ſpectet ad Principem, facit doctrina Bald. *in l.* 1. *quæſt.* 10. *n.* 12. *Cod. pro ſocio*, ubi ait quod Depoſitarius qui licitè uſus eſt pecunia depoſita, tenetur reſtituere omne lucrum quod inde provenit, factus eſt enim locupletior ex re aliena, *argum. legis qui ſine, ff. de negot. geſtis*, & eam deciſionem tenet Alexand. in alia tamen *part. in l. ſi non ſortem in fin princip. ff. de condit. indebit.* Joann. de Anon. *in cap. fin. num.* 9. *de uſur.* Decius *in l. cert. conditio, §. depoſuit, numer.* 3. *ff. ſi certum petatur.* Et in prædictis locis ponunt, an ubi Depoſitarius ſolvit lucrum, quod tamen non tenebatur illud reſtituere, poſſit illud repetere; & non mirum, quia ſi Depoſitarius utendo pecunia depoſita tenetur ad uſuras, etiamſi non ſit in mora, nullo magis tenebitur ad lucrum quod fuit ex pecunia depoſita: conſtat itaque ex prædictis, quod Theſaurarius poſſit aurum exactum conflare, nec in maſſam, aut aliam monetæ ſpeciem redigere, ſed ſi quod lucrum facit ex ejuſmodi commutatione teneatur omne fiſco reddere. Idem voluit Fabian. de monte, *in tract. de emption. & vendition. quæſt.* 5. *princip. col.* 3. *verſic. Solutio, hæc ultima pars*, ubi quod in foro conſcientiæ officiales, & in Judicio cogi poſſunt reſtituere;

Feſtus, *in tractat. de collat. part.* 8. *quæſt.* 4. *n.* 30. *& ſeqq.* ubi latè agit de hac re, ſicut utique lucrum aliunde factum ex publica pecunia reſtituere tenetur Theſaurarius; itaque quod exigit retinere non poteſt.

Quartò & ultimò; quia Theſaurarius non dicitur ſimplex † Depoſitarius, cum enim mercedem, & Salarium habeat de publico adſtrictu, oris vinculo & pœna tenetur, ſicut dicimus de Depoſitario, qui mercedem accepit, nam tenetur in plus; Depoſitarius enim ſimplex ſolum tenetur de dolo, & lata culpa, ut *in l. quod Nerva, ff. depoſiti*, Depoſitarius verò qui mercedem accepit tenetur de levi culpa, ut *in l. ſicut certo, §. nunc videndum, ff. commodati, in verſic. niſi forte, l.* 1. *§. ſi veſtimenta, ff. depoſiti, l. qui mercede*, ubi gloſſ. *locat. Cod.* 2. *depoſito*, ibi: *Vel ſi aliquid pro cuſtodia recepiſſet:* & in terminis loquens de Theſaurario, & officiale quod rationem mercedis teneatur in plus, ita obſervat Decius *conſ.* 473. *num.* 2. Gratus *conſ.* 94. *vol.* 2. Unde cum in Theſaurario publico ratione officii & mercedis intuitu hujus ſibi aſſignatæ pecuniæ perſolvatur, & depoſitum fiat gratia deponentis, id eſt, modum ſolius principis, qui deputavit Theſaurarium, non debet ille pecuniam exercere nomine proprio, nec ex ea, ejus negotiatione lucrum aliquod captare, & ſibi appropriare, quod effecerit, tenetur reſtituere Principi & Regi qui dominus eſt, quibus & aliis fundamentis, ita in Theſaurario publico reſolvunt Ruin. *conſ.* 543. *n.* 2. *volum.* 5. Petrus Surd. *conſ.* 391. *volum.* 3.

Cui itaque aſſertioni, quæ ut veriſſima & juri conſona, in rigore diſputationis eſt attendenda, & obſervanda, non oberunt aliqua juris fulcimenta, quæ ut contrariam adſtrueret opinionem ingeniosè adduxit Burſat. *conſ.* 325. & in primis quod vi-
33 debatur dicendum talem Theſaurarium † effici dominum pecuniæ ſibi numeratæ, ac per conſequens ea uti poſſe; nam numeratio operatur dominii tranſlationem, ut *in l. in nave ſauphela, ff. locati*, Bald. *in l. incendium circa finem, Cod. ſi certum petatur*, gloſſ. *in l. ejus qui in Provincia*, ubi Bart. *num.* 22. dicit eam notabilem, & ſignandam, *ff. ſi certum petatur DD. in dict. ejus*, ubi *verſic. Quas vero num.* 6. & 7. dicit ſuſtineri poſſe per hanc rationem conſilium Imolæ *in l. ſi tibi dederint, ff. de donation. & in l. caſus, ff. de ſolut.* ubi dicebat, non commiſiſſe furtum quendam qui in proprios uſus converterat pecuniam ſibi à mercatore numeratam, ut alii traderet Caſtrenſ. *in conſ.* 141. *in* 4. *dub. vol.* 1. ubi infert quod recipiens ab aliquo pecuniam in aliquid convertendam, non committit furtum ſi non convertit, quia dominium eſt in eum tranſlatum, Decius *in conſil.* 6. *col.* 2. *verſic. ſecundo iſta concluſio.* ubi dicit quod recipiens non dicitur obligatus in ſpecie, ſed in genere, ad reſtitutionem, & infert quod ideo Exactor Piumbini non tenetur reſtituere domino lucrum, quod facit cum illa pecunia, quia potuit eam tanquam propriam contrectare, & infertur quod ſi pecunia ſic per eum exacta periret, Exactor non eſſet liberatus, quia genus perire non poteſt, *l. ſi te bonis, Cod. de jur. deliberat. dict. l. incendium, Cod. ſi certum petatur, l. in ratione, §. in certis, ff. ad l. Falcid.* idem voluit Bald. *in l.* 1. *quæſt.* 10. *cap. propoſitio.* Capel. Toloſan. *in deciſ.* 168. dicens quod furtum non committit commutando, & vertendo in proprios uſus, is cui nomine depoſiti vel commodati tradita fuit pecunia numerata, licèt aliud ſit quando data eſt per modum ſpeciei, allegat gloſſ. *in l.* 3. *in verſic. obnoxiam cap. depoſiti* Rota *deciſ.* 860. incipit *penes Titium Campſorem, in antiquis alias eſt prima ſubſtitutio de depoſito*, Cravet. *conſ.* 366. *numer.* 6. & *conſ.* 705. *numero* 22.

Et id ipſum in terminis obſervat Alciat. *conſ.* 100. *num.* 5. ubi propriè loquitur in Theſaurario, & dicit quod ſi pecunia detur numerata, & non in ſacculo, transfertur † in dominium The- 34
ſaurarii, qui ideo poteſt de ea diſponere pro libito, adeo quod ſi ex ea aliquid lucratur, ſuum eſt, nec ſpectat ad Principem, & ibi propriè loquitur de allagiis monetarum de quibus nos quoque verba facimus, ut noviſſimè hoc idem concludit Burſat. *in allagiis in conſ.* 35. *n.* 13. *uſque ad* 18. ubi ſuſtinet dominium ad alia lucra facta per Theſaurarium cum moneta exacta, & in lucro facto extra allagia, extat Cuman. *deciſ. in conſ.* 178. *in* 2. *dub.* ſequitur Decius *dict. conſ.* 6. *col.* 2. & Alciat. *in dict. conſ.* 100. *numero* 18.

Sed reſpondetur, quod ſola numeratio non efficit † quod tranſeat dominium, nec ſemper 35
numeratur pecunia, ut tantundem reddatur, ſed fit ſæpe numeratio, ut ſciatur quantum fuit ſolutum, & quantum receptum, ut probatur *in l. Lucius, ff. depoſit.* quam ponderant ad hoc Maſcard. Galli *in tractat. de uſuris, numero* 629. ſic dicimus quod æſtimatio non ſemper emptionem facit, ſed donat ſolum valorem, Bald. *in l. ex convention. in* 3. *oppoſit. Cod. de pactis*, Socin. *in conſ.* 262. *num.* 3. *vol.* 3. Nevican. *Sylv. nuptiar. lib.* 2. *n.* 72. & ex conjecturis cognoſcimus quando æſtimatio ſit ad effectum perferendi dominium, vel ad ſciendum naturam contractus, *l. proculus de uſufruct. l. in aula, ff. depr. reip. verb. Everus, l.* 46. Cravet. *reſp. pregonero, numer.* 318. Menoch. *de arbitrar. Judic. caſu* 199. *n.* 2. Natta *in conſ.* 93. *num.* 1. Oſaſ. *dec. Pedemontan.* 95. Eodem modo dicimus quod æſtimatio non facit emptionem, quando natura contractus eſt quod non transferatur dominium Bart. *in l. ſicut cætero, §. non videndum, in fin. ff. commod.* Bald. *in l.* 1. *quæſt.* 3. *Cod. commod.* Anchar. *conſ.* 72. *in fin.* Tiraq. *de retract. conſanguin. §.* 1. *gloſſ.* 14. *num.* 21. *in fin.* Nevican. *dict. lib.* 2. *numero* 72. *in* 5. *limitation.* Theſaurarius enim nullam habet Juriſdictionem, nec poteſt exigere ab invitis, ſed recipit ab ei ſolventibus & ferentibus Franciſc. de March. *dec.* 204.

Præterea, quia hi qui ſolvunt Theſaurario, non 36
hoc agunt, & citra eorum intentionem eſt, ut merum tranſferant dominium; ſed ut Principi ſolvant & ab ejus debito, & obligationi nexu ſe liberent, veluti & è contrario Theſaurarii recipientis animus non eſt facere ſuam pecuniam, ſed pro natura negotii, & ex injuncto onere officii, Principi ſuo acquirere, ut in propoſito arguit Ruin. ut *in conſ.* 143. *numer.* 2. *vol.* 5. ubi ait quod dominium pecuniæ non tranſit in recipientem; quando ſolvens non hoc agit, nec recipiens; Burſat. *dict. conſ.* 325. *num.* 15. adſtipulatur Doctrina Bartol. *in l. Titium, §. altero, n.* 1. & 2. *ff. de adminiſtrat. tutelæ*, ubi ait quod pecunia reputabitur tutoris, quando proprio nomine vendit rem pupilli, ſecus verò quando illam vendit pupilli nomine, quia tunc dicitur pecunia pupillaris; quo fundamento utitur Decius *conſ.* 473. *n.* 9. ubi dicit Theſaurarium eſſe debitorem ſpeciei non generis, quia recipit pecuniam nomine

Reipubli-

Reipublicæ, & ideo liberatur per empta ſpeciei, & facit quod conſuluit, Jaſ. *conſ.* 229. *num.* 34. *vol.* 2. ubi defendit Theſaurarium Ducis Mantuæ, teneri eo quod ſolum ſuperextantes pecunias, & quæ ſuperfuere, erogavit in alia negotia: & in eodem caſu de quo loquimur pecunia ſemper eſt Principis, non Theſaurarii, & ita percipit Feſtaſius *de collectis* 3. *part. principali, cap.* 1. *num.* 30. *cum ſequenti.*

Hìc etiam obſtant conſ. Cuman. 178. Alciat. 100. Decii 6. quibus ſpecialiter reſpondit Petrus Surd. *dict. conſ.* 390. *n.* 27. *&* 28.

Deinde huic reſolutioni non oberit ſi afferas exemplum tutoris qui efficitur † dominus pecu-
37 niæ quam exigit pro pupillo, & in tantum obligatur ei in genere quod ſi perierit, non erit liberatus ex Doctrin. Bart. *in l. Titium, & Mevium*; §. *altero, n.* 1. *ff. de adminiſtration. tutor.* Bald. *in l. ſi Petrus, Cod. communia utriuſque judicii*, Decius *dict. conſ.* 6. Alciat. *dict. conſ.* 100. *num.* 6. ubi ait valere argumentum de Theſaurario ad tutorem.

Quia objectio hæc diluitur ſi advertas termi-
nos eſſe longè diverſos † in propoſito, & diſ-
38 crimen conſideres in Theſaurario & tutore, tutor enim generalem habet adminiſtrationem, ut *toto tit. ff. de adminiſtration. tutel.* & ideo poteſt, imo aliquando debet pecuniam convertere in ſpecies, aliquando ſpecies in pecuniam: at Theſaurarii adminiſtratio tota conſiſtit in recipiendis, cuſtodiendis & ſolvendis pecuniis, nihil autem ex ſe facere poteſt, quinimo & an ſponte ſolventibus non recipit niſi cum bulſitino ſeu teſſera Magiſtratus, ſicuti eam alii non ſolvit ſine ejuſdem mandato; propterea non mirum ſi tutor obligatur in genere, ſecundum Din. & Bart. *in dict.* §. *altero Theſaurarius autem in ſpecie.*

Rurſus ſatisfit, quod ſi tutor obligatus ſit in
genere † tamen pecunia non deſinet eſſe pupil-
39 li, nec dicitur eſſe tutoris, ut ipſemet Bart. dicit, *loco præallegato.* ubi infertur quod ſi negotiatur tutor cum pecunia communi, tunc dicitur compendium commune, etiamſi nomine proprio geſſerit negotium; quod non eſt quando nomine proprio & de propria pecunia negotiatur, quia tunc lucrum eſt proprium tutoris, etiamſi pecuniam congeſſerit ex venditione rerum minoris, facta tamen ſuo proprio nomine, ut *ibi, n.* 2. *verſic. Si verò de propria, & n.* 1. ubi dicit quod pecunia redacta ex re pupilli, quam tutor proprio nomine vendit, non efficitur pupilli, *l. qui vas*, §. *fin. ff. de fructu*, & paulò poſt dicit, quod ſi res proprio nomine empta de pecunia pupilli, tranſeat in pupilli dominium, tamen ſi poſtea tutor illam vendat nomine proprio, pecunia erit tutoris, & ſi ex ea emat aliam rem, illa non erit pupilli: ecce ergo quod pecunia exacta non deſinit eſſe pupilli, argumentum ergo non ſubſiſtit, tutor tenetur in genere erga pupillum, ergo pupillus non eſt dominus pecuniæ ſuo nomine per tutorem exactæ à debitoribus, quinimo ego credo quod pupillo ſeu adulto, finita tutela, detur rei vindicatio contra pecuniam tutori ſolutam à debitoribus pupilli; nam per debitorem ejuſque miniſterium acquiritur pupillo dominium & poſſeſſio, *l. ſi Procurator in fin. ff. de acquirend. rer. Domin. l.* 1. §. *per Procurator. ff. de acquirend. poſſeſſ. & utroque loco*, gloſſa & DD. Et non valet diſcrimen quod Alciat. recitat *dict. conſ.* 100. *numero* 6. *verſic. ad idem*, facit inter pecuniam & alias res, quandoquidem vanum eſt, nec aliqua ſubeſt ratio diverſitatis, nam etiam pecunia tranſit in dominium mandantis, quando ſolvit, id in animo gerit, ut mandanti quæratur; & recipiens id agit ut pro mandante gerat negotium, quemadmodum in propoſito explicat Ruin. *dict. conſ.* 143. *num.* 2. *& ſequenti volum.* 5. ubi ideo infert quod pecunia efficitur domini non autem Theſaurarii.

Nec non etiam immorari debet quod Theſaurarii noſtri temporis officium non conveniat † Suſ- 40
ceptoribus antiquis, Exactoribus & Arcariis, de quibus *in tit. Cod. de ſuſceptor. dict. lib.* 10. ſed potius Argentariis & Nummulariis, ut probat Alciat. *dict. conſ.* 6. *& conſ.* 100. *num.* 1. Curtius Jun. *conſ.* 19. *numer.* 9. Caſſan. *in catalog. gloriæ mundi* 6. *part. conſiderat.* 17. *cum tribus ſeqq.* Burſat. *dict. conſ.* 325. *n.* 26. quia non inſiſtere debemus in nomine, vel ſonitu officii, ſed in qualitate oneris inventi, aut obligationis ſuſceptæ, quæ ut ſupra probavimus, ejus eſt conditionis & naturæ, ut tanquam Depoſitarius fideliter recipiat & cuſtodiat pecuniam Principis, & quibus placuerit perſolvat, ut doctiſſimè reſpondit Petrus Surd. *dict. conſ.* 391. *n.* 30. ubi & alia argumenta quæ in propoſito poterant perpendi faciliori negotio.

Quæ reſolutio de jure abſque dubio procedit, & firmiter eſt amplectenda, præterquam ſi Princeps in conceſſione † tituli Theſaurarii ei con- 41
ceſſerit, & gratiam faciat, quod ſuâ pecunia indiſtinctè negotiare poſſit, eo ſolo contentus quod pretium emptionis officii ſibi perſolverit, & Regios reditus ſuo tempore promptos habeat, ut ſatisfaciat; ſicuti plures cum prædicta facultate & negotiandi licentia, Theſaurarii titulus expeditos perlegi.

Unde ſuperiori ſuccedanea eſt quæſtio illa, utrum diminuto monetæ † valore & pretio ex 42
nova pragmatica ſeu lege Principis, periculum iſtius diminutionis debeat ſubire Theſaurarius in moneta, & pecunia, quam, ut Principi perſolveret, jam receperat & cuſtodiebat; qua in re plures exortæ fuerunt lites in noſtro Regno Caſtellæ ex anno in quo Auguſti menſe ſanctio Regia fuit edita & promulgata, qua valor pcuniæ ære nempe *de Vellon* ex dimidia parte fuit minutus. Et in noſtro Regio conventu in dirimendis harum litium & quæſtionis propoſitæ controverſiis, commune obtinuit placitum, & uniuſcujuſque aulæ Judicum concors votum, quod pecuniæ extantis periculum ad Regem pertineret, utpote ejus dominum; Nam periculum ſemper tangit dominum rei, ut *in l. incendium, Cod. de rebus credit. & l. ſi certum petatur, l. ff. & Cod. de pericul. rei venditæ.*

Unde ſimul cum ipſa pragmatica † ſanctione 43
diminuti valoris monetæ, erit quoddam Regis decretum, & editum quod Theſaurarii omnes, & qui publicam pecuniam penes ſe depoſitam habebant, etiam intra certos dies, notam & manifeſtam facerent coram Prætore, & exhiberent ac numerarent in certa forma ad evitandum fraudes, ne cum fortaſſis eam conſumptam vel mutuatam aut diſtributam haberent, poſteaque ſupponerent ab aliis privatis ſuſceptam, aut ſuam propriam pro Regia, & damnum diminutionis & reductionis hoc modo vitantes, lucrum in ſua pecunia conſequerentur. Itaque Theſaurarius qui præſcripta forma in Regio præcepto contenta, pecuniam Regiam ſeu publicam manifeſtavit, ſolvens in moneta nova, aut minuta, dimidiam partem ad quam fuit reducta, liber ſemper evaſit & ab Judicibus fuit abſolutus, qui verò non manifeſtavit periculum diminutionis ſuſtulit. Et idem in

omnibus adminiſtratoribus & œconomis Baronum ſeu Dominorum, quia ad bona ſua concurſum debitorum, vulgo *Pleyto de acreedores*, fecerant, in Curia nominatim fuit obſervatum.

44 Circa alios verò Depoſitarios † diverſimodè in Senatu noſtro obtentum extitit; & omiſſis pluribus quæ pro clientibus in his litibus multifariam expendi, & ab aliis præſtantiſſimis Advocatis animadverſa vidi & audivi, & brevitatis cauſa omitto, diſtinctione rem hanc abſolvam. Aut enim controverſia ſuper depoſito voluntario pecuniæ fuit orta, & tunc ſi in ſacculo ſignato cum in tali caſu dominium ejus apud deponentes ſemper permanſerit, ut *in l. die ſponſalium*, 25. §. 1. *ff. depoſiti*, ibi: *Qui pecuniam apud ſe non obſignatam, ut tantumdem redderet, depoſitum in uſus proprios convertit poſt moram, in uſuras quoque judicio depoſiti condemnandus eſt*, ponderata illa quæſtione, *non obſignatam*, per argumentum à contrario ſenſu, *l.* 1. §. *eleganter verſic. Si pecunia, ff. depoſiti*, periculum ad dominum pertinuiſſe pluribus ſententiis fuit decretum & ſtabilitum, maximè ſi probatum fuit pecuniam ſemper extitiſſe, nam Depoſitarius regulariter periculo rei depoſitæ obnoxius non eſt, niſi dolo ſuo proveniat, *l.* 1. §. *ſi veſtimenta, ff. depoſiti, l. ſicut certo*, §. *nunc videndum, ff. commodati*, §. *præterea, Inſtitut. quibus modis contrahit obligat.* non verò ſi ex caſu fortuito ex dictis juribus; Decius *in l. in contractibus, ff. de regul. jur.* & factum Principis minuentis pecuniam, caſus eſt ſolitus, ut per *legem, item ſi verberatum*, §. *item ſi forte, ff. de rei vendication.* & *l. apud Julian.* §. *conſtat, ff. de legat.* 1. ita advertit in propoſito Gratian. *tom.* 1. *diſputat. forenſ. cap.* 521. *n.* 25. Si verò pecunia non in ſacculo ſignato, ſed ſimplici numeratione voluntariè fuit depoſita, & Depoſitarius tantumdem reddere ſe obſtrinxerit, tunc cum in hoc caſu non depoſitum proprium & regulare, ſed irregulare contrahatur, ut *in l. Lucius* 24. *ff. depoſiti*, ibi: *Quod ita verum eſt ſi id actum eſſet, ut corpora nummorum eadem redderentur, nam ſic ut tantumdem ſolveretur, convenit, egreditur ea res depoſiti notiſſimos terminos dict. l. dies ſponſaliorum*, §. *qui pecuniam*, *l. Quintus*, ibi: *Viginti quinque nummos, quod apud me eſſe voluiſti*, & ibi: *Quibus & primum proſpiciant ne vacui tibi ſint, id eſt, ut uſuras eorum accipias*, *l.* 1. §. *ſæpe, ff. depoſiti* ibi: *Sæpe evenit, ut res depoſitæ vel nummi periculo ſint ejus apud quem deponuntur, ut puta ſi hoc nominatim convenit*, *l.* 2. *tit.* 3. *part.* 5. ibi: *Fueras ende ſi fueſſe de aquellas coſas que ſe pueden contar, o peſar, o medir, ſi quando la reciviſſe la fueſſe dada por cuenta, o por peſo, o por medida. Ca entonzes peſaria a el ſeñorio.* ubi Gregorius Lopez *in Scholio ſuper verbo, fueras ende*, docet copioſiſſimè, & ſumma cum eruditione omnes qui ad ſua tempora accuratè de ea re ſcripſere, Dominus Joannes del Caſtill. *lib.* 3. *practicar. cap.* 6. *ferè per tot.* & ſpecialius, *num.* 31. utique in hoc caſu pecuniæ depoſitæ periculum, & reductionem ad Depoſitarium, utpote dominum, pertinere pluries in Senatu declaratum vidi, nec mirum cum talis Depoſitarius debitor generis ſit, & cum genus perire non poſſit, tenebitur de periculo & caſu fortuito, ut eleganter per plures convincit rationes Joann. Vincentius Honded. *conſ.* 43. *per tot. vol.* 2. Mandel de Alva *conſ.* 3. *numer.* 3. Anton. Gomez 2. *tom. variar. cap.* 7. *n.* 3. *in princip.* D. Joann. del Caſtill. *lib.* 3. *cap.* 16. *n.* 34.

Aut depoſitum pecuniæ fuit † neceſſarium, 45
quia in juſſu Judicis ſequeſtrata eſt, ut crebro accidit, *in l. ſi fidejuſſor.* §. *penult. ff. qui ſatisdar. cog. in l. ſi ſoluturus, ff. de ſolution.* & *in l. ſi creditrici, & in l. acceptam, Cod. de uſuris*, docet Angel. Peruſinus *in tract. de ſequeſtris, num.* 4. Pichardus *in* §. *præterea Inſtitut. quibus modis re contrah. oblig. num.* 20. & tunc abſque dubio periculum ad dominium etiam pertinet ex rationibus, & juribus ſupra adductis, cum ſemper dominium in eo remanſerit, non in ſequeſtro, ut pluribus adductis tradit D. Joann. del Caſtill. ubi *proximè num.* 23. quinimò & poſſeſſio, ut *in l. intereſſe puto, ff. de acquirend. poſſeſſion.* Menoch. *de retinend. poſſeſſion. remed.* 3. *ex numer.* 88. *uſque ad numer.* 100. Corraſius *Miſcel. Juris lib.* 3. *cap.* 2. *numer.* 12. *cum tribus ſeqq.* cui reſolutioni non adverſabitur text. *in dict. l. licet*, §. *res depoſitæ, ff. depoſiti, & in cap.* 1. *de ſequeſtration. poſſeſſ. & fructuum*: in quorum conciliatione immorari fas non erit, cum de ea latè egerint Charond. *veroſimilium, lib.* 3. *cap.* 6. Cujac. *lib.* 9. *obſervation. cap.* 33. Duaren. *de ſacris Eccleſiæ miniſtris, lib.* 3. *cap.* 10. Robert. *lib.* 4. *ſententiar. cap.* 6. Petrus Gregor. *lib.* 23. *ſintagmat. juris cap.* 3. *num.* 20. Pichar. *in* §. *præterea, num.* 22. *Inſtit. quibus modis re contrah. obligat.* D. Joann. del Caſtillo ubi *ſuprà ex n.* 15.

Et in depoſito Judiciali, diminutionem mone- 46
tæ non periculo Depoſitarii, ſed domini ad quem pecunia pertinebat, addere in pluribus litibus obtinui, niſi in eis in quibus probatum ſtetit pecuniam in negotiatione ambulaſſe, nec ſtantem permanſiſſe.

Et idem in pecunia quæ pro redemptione † ali- 47
cujus cenſus fuit parti oblata, & ipſa acceptionem renuente, per Judicem deponi apud aliquem fuit juſſa, quia tunc depoſito rectè facto, periculum ad eum qui recipere pecuniam debuit, ſpectabit, ut reſolvit Felician. 2. *tom. de cenſibus lib.* 4. *cap. unic. n.* 6. ibi: *Sed ſi depoſita ſors periret cujus periculum dicendum eſſet perire, & diſtinctione difficultas abſolvenda eſt, ut ſi creditor juſtè recuſaverit depoſitum recipere, debitori pereat, ſi minus creditori*, & *l. qui decem in princip. & l. creditor. oblatam in principio*, & utrobique Bart. & DD. communiter, *ff. de ſolution. l.* 1. *Cod. de ſuſceptor. & Arcariis, lib.* 10. plurimos in eam ſententiam recenſet Tiraquel. *de tract. conventionali* §. 4. *gloſſ.* 6. *n.* 34. illam ſequutus conſenſit Petrus Folerius, *dict. verſ. inſtrumentum gratiæ, num.* 50. & ita obtinui in cauſa & lite Villæ de Rus, † contra Comitem 48
de Villamòr ſuper depoſito ſortis principalis cujuſdam cenſus, decem ſeptem millia ducatorum, quod ego totis viribus legitimè eſſe factum contendebam ante editionem pragmaticæ diminutionis & reductionis prædictæ monetæ, ac per conſequens, periculum ejus ad Comitem ſpectare debere, ex ſuprà relatis legibus & doctrinis.

Et licèt aliquantulum divagari videtur, inter alia obſtacula quæ illi depoſito opponebantur, illud potiſſimum & diſputatione dignum fuit valdè controverſum & ventilatum, quod depoſitum † prædictæ quantitatis non fuit Comiti per- 49
ſonaliter intimatum, nec potuit, quia Comes tunc temporis, ex delegatione Regia Ducis Generalis officio inſerviebat in Fortalitio de *Larache*, quod licet hujus Regiæ Coronæ dominio ſubſit, longe tamen ab Hiſpaniæ Regno diſtat, & in territorio Africæ ſitum manet; cum tamen conditione expreſſa obligationis cenſus cautum erat, quod

ſolutio

ſolutio monetæ, cum de redemptione cenſus ageretur, Matriti eſſet facienda, ac Comiti vel illius ſucceſſori in majoratu intimanda, & apud Theſaurarium villæ pecunia eſſet deponenda. Unde in facto contingit, quod cum Comes abſens, & exter à Regno eſſet, præſtata abſentiæ informatione, bonis ejus fuit defenſor creatus, cui tale depoſitum loco Comitis fuit intimatum, & cum hac intimatione, pecunia juſſu Judicis apud Theſaurarium fuit depoſita, & poſt undecim dies pragmatica diminutionis monetæ fuit promulgata.

Ut autem periculum diminutionis Comes vi-
50 taret, ex parte ejus objiciebatur, quod talis † intimatio, ut depoſitum fieret, neceſſario ei in perſona fieri debebat, quando quidem certius conſtabat in prædicto Fortalitio eſſe, ubi copia ejus haberi poterat, & in ſuum dictamen licenciatus Perez del Pulgar, & Dominus Didacus Nuñez del Caſtillo, doctiſſimi, & peracutiſſimi Advocati, qui partes Comitis agebant, inter alia, *deciſionem* 15. Gamæ Luſitani expendebant, junctis pluribus adductis per ſuum additionatorem Flores de Mena virum doctrina, & eruditione laudabilem, Carrione natum (unde & ego ortus ſum) in qua deciſum manet abſentem ab his Regnis, in loco quantumvis remoto, & diſtanti, etiam apud Indos, dummodo ſedes, vicinitas aut habitatio ejus nota, & certa ſit, neceſſariò perſonaliter citandum eſſe, ex juribus & rationibus ibi perpenſis, & à me ex animo brevitatis cauſa omiſſis.

Ego tamen defenſorem ei creari in hoc caſu
51 poſſe, & prædicto defenſori intimationem † pecuniæ oblatæ factam ſufficere, ut depoſitum poſt eam factum firmiter exequentibus adminiſtrabam: & primo ex eo quod quando lis movetur contra
52 abſentem à Regno, defenſor ei † creari debet cum quo acta fiant, & intimationes, quæ aliàs in perſona fieri debebant, *ex gloſſ.* communiter approbata per text. ibi: *in l. ab hoſtibus, ff. ex quibus cauſ. majores*, & de jure noſtro Regio eſt textus formalis, *in l.* 12. *tit.* 2. *part.* 3. ibi: *Vegadas ay que captivan, o no ſon en la tierra aquellos contra quien el demandador quiere fazer ſu demanda, o mueren ſin herederos, por quien ande fincar ſus bienes deſamparados, o porende el que quiſiere fazer tal demanda, como eſta de pedir al Juez del lugar que de quien guarde en aquel pleyto, los bienes de aquel a quien quiere demandar, e el deberlo fazer, e eſto es por que ſu ſeñor non ſeria y para reſponder non otro por el, e quando tal guardador fuere dado, puede entrar en Judicio con el, e todo quanto razonare, o ficiere por el derechamente, e ſin engaño ſera valedero tambien como ſi eſtuvieſſe delante aquel cuyos fueſſen los bienes*, ubi Gregor. Lopez *in verbo, que captivan*, tradit Bald. *in l. cum proponas, Cod. de bon. Autorit. Judic. poſſidend.* Menoch. *de arbitr. Judic. lib.* 2. *centur.* 2. *caſu* 150. Suarez de Paz *in ſua praxi tom.* 1. *part.* 3. *numer.* 5. Joann. Guttierrez *de jurament. confirmatorio*, 1. *part. cap.* 23. *numer.* 5. & 6. qui firmiter tenent ad creandum hunc curatorem, ſeu defenſorem non eſſe neceſſariam præcisè abſentiam extra Regnum, ſed ſatis eſſe extra Provinciam vel territorium, ubi fieri debet Judicium, idem Joann. Guttierrez *lib.* 1. *practic. quæſt.* 133. *ſuper intellectu legis*, 19 *tit.* 20. *lib.* 4. *novæ Recopil.* in illis verbis, *Y dados los dichos pregones, ſea citado el dicho deudor, para el dicho remate en ſu perſona, ſi pudiero ſer avido.* Ubi reſolvit non eſſe debitorem perquirendum, vel citandum perſonaliter ſi extra Provinciam abfuerit; Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidian. cap. fin.* 5. *part.* §. 9. *numer.* 14. Secundo & non leviter, quia nullus in jure arctatur, ut cum maximis ſumptibus & expenſis † 53
quærat adverſarium abſentem, ut cum eo litigii concertationem (quam intendit) ineat, ut colligitur ex textu eleganti, *in l. Sed & hæ perſonæ*, 35. §. *non ſolum, ff. de Procuratoribus*, ibi: *Cæterum cogi eum etiam in Provinciam de Roma abire, vel e contrario, vel à Provincia in aliam Provinciam, & defendere durum eſt.* Conducit text. *in l. idemque*, 16. *verſic. ſed hoc ff. pro ſocio*, gloſſ. *in l. feminas, ff. de Procuratoribus*, docet Rodericus Suarez *in l.* 2. *tit. de los emplaçamientos, lib.* 2. *fori legalis*, §. *ulterius quæritur, num.* 4. ubi ex ipſamet ratione contendit debitorem principalem, extra territorium vel Provinciam abſentem exequendum non eſſe; Gregor. Lopez *in l.* 9. *tit.* 12. *part.* 9. *gloſſ.* 1. & *in l.* 11. *tit.* 7. *part.* 3. *in verb. de ymbiar ſu perſonero*, Joan. Guttierrez *dict. cap.* 28. *de jurament. confirmat.* 1. *part. num.* 4. cum tamen certiſſimum ſit quam ingentes ſumptus neceſſariò cauſarentur, ſi eſſet mittendus nuntius ad citandum abſentem extra Regnum, & quam difficilis eſſet aditus circa perſonam Comitis in tali Fortalitio exiſtentis & tam magno inſervientis officio, ut ei quidquam intimaretur, & quod tempus in hujuſmodi intimatione facienda deliberetur.

Certò in caſu litis de qua contendebatur, fortius urgebat conſideratio, quia concilium Villæ de Rus depoſitum pecuniæ, ſuper cujus intimatione controverſia fuit exorta, ad redemptionem cenſus, † cujus obligatione premebatur, fecit; 54
quæ utique redemptio tam ex natura actus quàm ex expreſſa partium conditione in cenſu poſita, remorari, ex temporis intervallo non poterat, ut eſt pluſquam notum, ut docet Covarr. *lib.* 1. *variar. cap.* 9. *num.* 8. *verſic. poſtremo*, & proſequitur latè Gaſpar. Roderic. *de annuis reditibus, lib.* 1. *quæſt.* 6. *n.* 44. & *lib.* 2. *quæſt.* 10. *n.* 3. unde conditio intimationis faciendæ Comiti vel poſſeſſori majoratus æquitate, & forma in poſita cenſetur, quæ conveniret naturæ actus, ut *in l. ita ſtipulatus*, 115. §. *item ſi quis*, ibi: *Et ipſius rei naturam, ff. de verbor. l. proculus, ff. de uſufruct. l. inſulam, ff. de præſcriptis verbis*; quia quod naturaliter ineſt pro expreſſa haberi debet quaſi ipſa natura loquente. Bald. *conſ.* 330. *col.* 1. *vol.* 3. docet Cravet. *reſponſ. pregonero, num.* 318. & *de antiquis temporibus*, 4. *part. numer.* 222. Tiberius Decian. *reſponſ.* 57. *numer.* 61. *vol.* 1. Menoch. *de arbitrar.* 1. *caſu* 199. *numer.* 2. Oſaſc. *deciſ. pedemontan.* 95. D. Joann. del Caſtil. *tom.* 5. *cap.* 86. & 87. & *cap.* 13. *tom.* 6. *n.* 20. quod ſi creditor cenſus abſens extra Regnum, perſonaliter eſſet citandus, libertas redimendi differebatur, & quodammodo difficilis admodum, & pene impoſſibilis reddebatur contra naturam actus, ut rectè animadvertit & ſummè commendat Filiucius 2. *tom. de cenſib. lib.* 4. *cap. unico, numero* 5. ibi: *Illud judicio meo eximium pondus & momentum habet, quod antea expenderam, ſcilicet redimendi facultatem in eadem libera debitoris voluntate nullo modo poſſe amitti, auferri, reſtringi aut coarctari.*

Quartò in caſu propoſito, id eſt de mente † 55
Roderici, *lib.* 2. *de annuis reditibus, quæſt.* 15. *num.* 55. & 56. Quibus utique fundamentis non obſtare deciſionem Gamæ cum ibi adductis, &

per Flores Diaz de Mena *in additione ad eam*, firmiter intendebam; nam jura, & DD. ab ipſis adducti procedunt in diverſo caſu, nempe, quando quis de novo litem movere intendit contra abſentem de cujus domicilio & habitatione non dubitatur; tunc enim nihil mirum quod perſonaliter citari debeat, ut jam ſubjeci, an verò contendere velit, ut in l.... & ex rationibus *ibi* adductis.

56 Nec iterum pro parte † Comitis illud, in quo etiam innixi Advocati ſui pedem firmabant, Comitem ut pote juſſu principis, & Reipublicæ cauſa abſentem à Regno, ut præſentem judicari debere, vel ſaltem reſtitui poſſe adverſus æſtimationem factam cum defenſore nominato vel curſum temporis eum conſtituentem in mora, ut *in l.* 1. ubi notant, Bald. *Cod. ex quibus cauſ. majores & in l.* 2. §. *legatis*, & *in l. ſi quis in legatione*, ubi notat Barb. *ff. de judic. & in l. penult. verſic ultim. ff. de legationib.* proſequitur latè Bonifacius Rugerius, *conſ.* 2. *per tot.*

Sed reſpondebam multipliciter & primò quòd reſtitutio † non fuit petita, ſecundò quod etſi
57 petita eſſet abſentia Reipublicæ cauſa vel juſſu Principis, qui ejuſdem regitur metis, & clauditur cancellis, ut per Cevall. *conſ.* 4. *num.* 4. non præſtat excuſationem in caſibus, in quibus potuit quis Procuratorem vel latorem relinquere, ùt *in l. fin. Cod. de juriſdict.* Rogerius *dict. conſ. ex num.* 5. Tiberius Decian. *reſponſ.* 121. *numero* 24. *vol.* 3. ubi ait quod quando quis poteſt removere impedimentum abſentiæ & non removet mittendo vel relinquendo Procuratorem, & non facit, ſibi eſt imputandum ex Doctrin. Bartol. *per illum text. in l. ſed & ſi per Prætorem*, §. 1. *verſic. ſed nec ad eos, ff. ex quibus cauſ. majores*, ubi probat, quod non dicitur impeditus, qui de facili impedimentum removere poteſt, & id ipſum tradit *in l. quibus diebus*, & plura in propoſito congerit Ignatius Diaz del Villar, *in ſua Sylva reſponſ.* 2. *lib.* 1. *n.* 47.

58 Tertiò quod reſtrictio ob abſentiam † cauſa Reipublicæ cenſebatur, quando foret læſus, vel actus ſic fieret, dicto quod non adfuiſſet, ut *in l. his qui Reipub. cauſa antepenult. ff. ex quibus cauſ. majores*, docet Socin. *conſ.* 116. *in præſenti conſultation. à n.* 3. *vol.* 4. Tiberius Decianus *reſponſ.* 69. *vol.* 2. *n.* 9.

Sed, ut intra limites noſtræ materiæ includamur, & ad propoſitum à quo digreſſi fuimus, reverſum faciamus, hìc diſputanda ſe offerebat quæſtio illa, utrum Theſaurarius pro pecunia Regis,
59 vel depoſita, ſibi à latronibus † furto ſubtracta teneatur, an verò allegans & probans caſum furtivum, immunis ſit. Qua de re latiſſimè agit & per argumenta & rationes ſubtiliter procedit Burſat. omninò videndus, *dict. conſ.* 325. *tom.* 3. nec enim in hac & aliis ſimilibus quæſtionibus latiſſimè per eum *ibi* agitatis immorari fas eſt, cum *ibi*, & dubia, & reſolutionem accipere vales.

Unde cum Comes etiam ſi Matriti adeſſet neceſſariò teneretur recipere, nec recuſare ullo modo poterat, conſequenter dicebam nullam ineſſe, nec potuiſſe conſiderari ob abſentiam læſionem, ut talis reſtitutio concederetur, & ita obtinui, & quia articulus iſte in Curia anceps fuit reputatus, & ad ſecundum Aulam remiſſus, obiter circa quæſtionem periculi diminutionis monetæ quoad pecuniarum depoſitam, hanc litem & Regales Senatus deciſiones memorare non erubui.

Verùm pro Coronide hujus Capitis ſcias quo-

modo Theſaurarius, † ſcribere in ſuo libro de- 60
beat, & qua forma & ſtylo pecunias, quas intuitu ſui officii recipit, attentè advertas velim quæ in propoſito ſummaque cura, & ingenti ſtudio retulit, & cumulavit Petrus Surdus *dict. conſ.* 391. his verbis, *Convenire porrò non poſſunt cum Alciato, qui* in conſ. 100. num. 12. & ſequenti, *voluit Theſaurarium non teneri ſuper libro ſuo ſcribere ſpecies monetarum receptas, ſed ſat eſſe ſi ponat earum valorem juxta tempus quo illas recipit, id quod poſt firmat etiam Burſat.* dict. conſ. 395. numero 1. uſque ad 12. *movetur autem eorum uterque, quia nec in legibus, nec apud DD. reperitur cautum quod eo modo libri componantur; quandoquidem rationum liber componi ita debet, ut intelligantur omnia ſingulariter, non in ſumma aut in confuſo, adeo quod ex eo cognoſci poſſit veritas, & falſitas deſcriptorum*, l. antepenultim. ff. de condit. *& demonſtrat.* Bart. in conſ. 150. *Cum prædicta examinarent*, in fin. vol. 1. *Socin.* verſic. 113. numero 3. & 4. volum. *eo quod ſigillatim deſcribi debent omnia*, & *dicit Angelus*, in conſ. 277. numer. 6. *quem ſequitur Socin.* in locis citatis *ita debere eſſe clarum librum ut deprehendi poſſit an probæ vel improbæ rationes ſint in eo relatæ, Plot.* in tract. de inſtitut. Jur. §. 9. numero 31. *& dicit Bart.* in l. comperimus, Cod. de navicula, lib. 11. *quod liber officialis continere debet ſingulariter omnia, ita quod contineantur allegat.* l. neminem, Cod. de ſuſceptoribus, *Socin. Junior.* in conſ. 148. numero 6. & ſeqq. volum. 1. *ubi dicit deſcribi debere omnia apertè & diſtinctè, ut ſingula valeant decerni, & quod deſcriptio fieri debet ſingulariter. Roland. latè alios allegans*, in conſ. 48. numero 20. volum. 1. *& præter eos Decius* in conſ. 110. num. 8. & ſeqq. *Decian.* in conſ. 85. num. 25. volum. 2. & latius in conſ. 49. num. 18. vol. 3. *ubi addit Roman. Gail. Paris & Gratian. Menoch.* de arbitr. Judic. caſu 209. num. 14. *Sed non poteſt dici ſingularis, diſtincta, & aperta deſcriptio pecuniarum, quando ejus forma vel ſpecies non deſignatur, itaque cum plurimum differat auream & argenteam recipit monetam, cujus idem valor extrinſecus in Regione paſſim ſolo etiam temporis curſu mutari ſolet, an vero deteriori liga vel ære contaminatam exigeret, dignoſci poſſit, an eam recipit cujus valor augetur vel aliam de cujus augmento nihil eſt ſperandum, præterea liber rationis continere debet omnes res, ut dicunt prædicti DD. ut videmus idem eſſe in inventario; quia in eo debent omnia deſcribi, & ſi quid omittatur pro eo in litem juratur*, l. fin. Cod. de arbitrar. tutor. l. tutor. qui repertorium, *ubi Bart.* col. penultim. ff. de adminiſtr. tut. *Corn.* in locis præcitatis, *Ruin.* in conſ. 29. numero 11. verſic. & ex alio etiam, vol. 5. *Caſtro.* in conſ. 124. colum. final. vol. 1. *Plot.* in dict. §. 5. numero 28. *Phanuc.* in tract. de inventar. part. 3. numer. 30. *& paria ſunt admittere bona vel adſcribere, ſed non perfecto, nam in tali caſu juratur in litem perinde ac ſi non fuiſſet aliqua facta deſcriptio, Bart.* dict. conſ. 150. *Socinus & alii apud Plot.* in dict. §. numero 29. in fin. *& in inventario poni debet clare & diſtinctè pondus, numerus, menſura, qualitas & quantitas*, l. ſi quis intra, Cod. de bon. præſcript. *ubi Bald. notat, & dicit Bart.* in dict. l. tutor. qui repertorium col. 2. *quod rerum ſigna deſcribi debent, repetit. Papa* in forma libelli quo agit ad red. ratio. colum. 3. verſic. adhuc quæritur, *& talis fieri debet deſcriptio quod*

creditor

creditor relevetur ab onere probandi, & poſſit ex ea ſola convenire Adminiſtratorem, ut inquit Caſtro dict. conſ. 124. in fin. vol. in 1. *ubi allegat.* gloſſ. 3. *& Bart. Plot. qui alios citat.* dict. §. 5. num. 29. verſic. & ſi ex ipſis inventariis, *Roland.* in conſ. 3. num. 43. vol. 2. & in tractatu de inventariis in tercero, verſic. omittendum quoque, num. 2. fol. mihi 79. *latè etiam Phanuc.* in dict. tract. part. 3. num. 30. *& in prædictis locis inferunt ad æſtimationem, & alias qualitates: at ſi Theſaurarius in lib. non deſcribat qualitatem & ſpeciem monetæ, non poterit Princeps in exigenda ratione cognoſcere, an fideliter res geſta fuerit, ſed cogitur probare quas, & quantas ille receperit monetas, ex quibus potuerit lucrum fieri circa allagia vel extrinſecum valorem, & cum jura dicant quod qualitates omnes ſunt annotandæ, inferi poteſt quod etiam ſpecies monetæ poni debet, eſt enim qualitas, intelligo tamen de monetis ex puro auro, & argento, & his tantum quorum extrinſecus valor hac Regione creſcere ſolet curſu temporis tantum, nulla accedente alia ratione, & ſic de illis, quas ſic deſcribi poteſt intereſſe Principis, ſic enim ſervandum eſſet in rebus quarum valor in tempore augetur, vel minuitur, puta in bovibus, & aliis animalibus: certè ſi in illis deſcriptio fieret ſine qualitate, non eſſet recta, & quamvis dicta jura loquantur de inventariis, eadem eſt ratio in libro rationum, qui quod ejuſmodi officiales vices tenent in inventariis, quinimo etiam in his, qui ultra librum faciunt inventarium, liber ipſe eſt loco inventarii & ſi quid in inventario omiſſum eſt, habetur pro deſcripto ſi in libro ponatur, ut per Joann. de Prato* conſ. 93. *inter conſilia Calcan. & Jacob. de Grachis* conſ. 95. eod. in loco *Cravet.* in conſ. 275. numer. 12. verſic. Et in terminis, & in conſ. 931. numero 1. *Ubi addit Cornium & non poteſt diverſitatis ratio aſſignari, quare officialis vel Adminiſtrator quivis non teneatur in libro deſcribere qualitates rerum, quæ ad ejus manus pervenerunt, ita ut & toto libro convinci poſſit, deſignant igitur Alciat. & Burſat. dicere, quod non reperitur in jure deciſum quod teneatur Theſaurarius deſcribere ſpeciem monetæ, quoniam ſatis reperitur, cum dicant jure teneri eum omnes qualitates deſcribere, & librum taliter conficere, quod ex eo ſolo fundetur domini intentio & non dicatur in lege omiſſum id quod ſequitur ab expreſſo: Socin.* in l. hæredis mei, §. cum ita, num. 11. ff. ad Trebell. Paris in conſ. 66. num. 62. volum. 3. *Cravet.* conſ. 149 numer. 11. *Roland.* conſ. 27. num. 34. volum. 4. *Rem.* conſ. 37. numer. 17. *Menoch.* in conſ. 24. numer. 15. *Sicut nec in illud in quo militat eadem ratio, Oldrad.* dict. conſ. 224. col. 7. poſt med. *Bald.* in conſ. 95. col. 4. *Tiraq.* de retract. conſang. §. 2. gloſſ. 1. numer. 19. *Socin. Junior.* conſ. 128. numer. 190. vol. 1. *Paris* conſ. 16. num. 24. vol. 3. *Cravet.* conſ. 130. num. 7. *Menoch.* de arbitr. Judic. caſu 63. num. 10. *in fact autem cum lex dixit omnes qualitates eſſe deſcribendas, neceſſariò deberi inferri quod deſcribatur monetæ ſpecies, quæ eſt qualitas, & ſatis eſt dixiſſe in genere de omnibus qualitatibus, tantum enim operatur generalis diſpoſitio circa contenta in genere, quantum ſpecialis circa particularia,* l. ſi dico in fin. ff. de adminiſtration. tut. *gloſſ. magna,* in l. ſi his qui, ff. de jur. fiſci text. in l. filiusfam. §. Divinum 95 de legat. 1. *Roland.* conſ. 62. num. 38. vol. 2. *Sic cum eadem militet ratio in ſpecie pecuniæ, quæ in cæteris aliarum rerum qualitatibus, ut ſuprà dixi, non dicatur omiſſum ſed comprehenſum in lege.*

Et tandem ut colophonem capiti huic imponamus, illud meminiſſe etiam juvabit, quod ſi pecunia Judicis juſſu, apud Theſaurarium vel Depoſitarium † conſtituta & depoſita, iterum ad 61
petitionem alterius creditoris ſequeſtrari videatur, & Depoſitario, ſeu Theſaurario Judicis mandato intimetur, quod eam retineat, nec abſque ejus ordine tradat, tunc in iſto caſu ſi quilibet ex creditoribus ſententiam conſequatur, ut ſibi ſolutio fiat, Theſaurarius aut Depoſitarius prædictâ ſententiâ requiſitus non tenetur, ſtatim ſolvere niſi compulſus a judice, & proteſtatione vel appellatione ab ejus mandato interpoſita, alias non rectè ſolvit, ſed potius periculum ſuberit, ut *in l. ait prætor* 7. §. *permittitur verſic. Quod tamen, ff. de minoribus,* ibi: *Quid tamen ſi Prætor decernat ſolvendum eſſe ſecurum dubitari poteſt, puto autem ſi allegans minorem eſſe, compulſus ſit ad ſolutionem, nihil ei imputandum,* docet Parlador. *lib.* 2. *rer. quotid. cap. fin.* 5. *part.* §. 17. *numer.* 7. Joan. Guttierrez *lib.* 1. *practic. quæſt.* 113. Avendan. *in dictionar. verb. fuerza,* quæ eſt veriſſima opinio, & amplectenda, quidquid Afflict. *deciſ. Neapolit.* 150. *numer.* 20. arguere tentaverit, & inde quæ in propoſito adducit Didac. Perez *in l.* 1. *tit.* 10. *lib.* 3. *ordinament. quæſt.* 15. *col.* 1144. Azeved. *in l.* 13. *tit.* 9. *lib.* 3. *novæ Recopil.* Et regulariter quodlibet † depoſitum Judiciale 62
abſque juſſu Judicis revocari non poteſt, nec pecunia ſeu bona deponenti vel alii ſunt reſtituenda, *l. ſi oleum in princip.* ubi gloſſ. Bart. Bald. & alii, *ff. de dolo,* docet in terminis Paul. de Caſtro *in l. receptam, num.* 3. *Cod. de uſur.* ubi quod ſi Depoſitarius rem reſtituat ſine judicis autoritate non liberatur, Romanus *conſ.* 287. Tiraquel. *de retract. conventional.* §. 4. *gloſſ.* 9. *numer.* 2. poſt Bald. *in l. fin. numer.* 7. *in fin. verſic. Item nota quod ſufficit depoſitario, Cod. de reb. Auth. Jud. poſſit.* Paris ad Bart. *in l. acceptam,* & ibi Salicet. *n.* 2.

Cui reſolutioni nihil oberit text. *in dict. l. acceptam,* huic enim in propoſito non ſingulariter ſatisfacit Petrus Surd. omninò videndus, *conſ.* 383. *vol.* 3. *numer.* 30. *ibi:* quia textus non dicit quod liceat Depoſitario reſtituere depoſitum, ſed quod debitor non poteſt facto depoſito conveniri à creditore, niſi in caſu quo depoſitum recipit, quod eſſe poteſt de facto non de jure, ita Bald. *ibi num.* 4. *verſic. ſi autem eam,* & idem dicit Salicet. *ibi num.* 2. intelligendo de recuperatione facti non juris.

Secundò reſpondetur quod ſi Bartol. ſenſit † 63
contrarium, ejus opinio eſt falſa & contra eum ſtant Caſtr. Rom. Salicet. Bald. rectè reſolvitur, niſi eadem interveniente authoritate, ut per Caſtr. *dict. l. acceptam num.* 3. quod dum textus loquitur de reſtitutione depoſiti, intelligit ſi facta ſit juſſu Judicis, quæ intelligentia admitti etiam debet, ut concilientur contrariæ doctorum ſententiæ, cum non textus loquatur de reſtitutione intelligi debet, de ea quæ facta ſit legitimè ſecundum regulam, quod omnia ſupponuntur habilia cum de uno diſputamus, §. *in extraneis Inſtitut. de hæred. qualit.* & *differt, l. qui in teſtament. in princip. ff. de teſtam. cap.* 2. *de ſtat. & qualit. in* 6. & hoc modo etiam reſpondetur ad illud objectum quo dicebatur DD. dicentes depoſitum repeti poſſe non aliter intelligi poſſe,

quam

quàm de judiciali ex quo non valet depoſitum, niſi factum ſit juſſu Judicis Sal. *l.* 1. *princ. Cod. qui poſt. in pign. habeantur, fol.* 108. ut per Alberic. *dict. l. acceptam, numero* 8. Bald. *dict. numero* 2. Alex. *conſ.* 75. *numero* 6. *vol.* 7. Roland. *in conſ.* 63. *numer.* 3. *&* 32. *vol.* 1. Menoch. *de arbitrar. Judic. caſu* 118. Nam etiam illi loquentes de repetitione intelligi debent, accedente Judicis authoritate, ſed fruſtratoria eſt hujuſmodi diſceptatio, quia in judiciis ſequi debemus Doctorum ſententias & deciſiones, quæ in terminis definiunt controverſias, & ideo cum clara ſit Caſtr. & aliorum deciſiones non eſt per argumenta ab ea diſcedendum.

64 Salarium † Depoſitario Generali, etſi ſuapte natura gratuitum officium ſit, ut *in l.* 1. *verſic. gratuitum, ff. mandat. l.* 1. *§. ſi veſtimenta, ff. depoſiti & l.* 2. *§. penult. ff. vi bonor. raptorum*, Didacus Perez *in l.* 1. *tit.* 10. *lib.* 3. *ord. gloſſ. verſic. Quæro octavo*, tamen ſpeciali Schedula ſeu proviſione Regia ſolet ex bonis & reditibus Concilii oppidi ſeu univerſitatis perſolvi, ex Doctrin. Angeli, *in l. intereſſe puto, ff. de acquir. poſſeſſ. Authent. text. in l. fin. Cod. de bon. authent. Judic. poſſit*, & ita teſtatur Avendaño 2. *part. per tot. cap.* 10. *n.* 17. *verſic. decimo tertio, lib.* 5. *politic. cap.* 4. *n.* 32.

65 Sed dubitare ſæpius vidi, utrum † Depoſitarius pro reſtitutione & ſolutione depoſiti, ſi nobilis eſt, vel agricola, vel quomodocumque privilegium habeat, ut pro debito civili incarcerari non poſſit, tale privilegium in hoc caſu amittat, & eo potiri non poſſit. Et ſanè privilegio potiri non debere ex eo probatur, quod nobilis vel agricola, licèt ob debitum civile regulariter incarcerari non poſſit, ut probatur *in l. miles*, ubi communiter notatur, *ff. de re judic. l. medicos*, 6. *Cod. de profeſſorib. & medic. lib.* 10. & argument. *text. in l.* 3. *§. tutores repertorium, verſic. Sed ſciendum eſt, ff. de ſuſpectis tutoribus*, & *in l.* 3. *cum tribus ſeqq. & in l.* 14. *tit.* 2. *lib.* 6. *Recopil.* ibi: *Que ningun hidalgo pueda ſer preſo, ni encarzelado por deuda que deba, l.* 79. *Taur.* ibi: *Omnes ſcribentes*, Covarr. *lib.* 1. *variar. cap.* 1. *numer.* 14. & *in cap. quamvis pactum in initio, part.* 2. *num.* 5. Dueñas *regul.* 275. *limit.* 3. Baëça *de inope debitore cap.* 16. *num.* 7. Oſalora *de nobilit.* 5. *part. cap. ultim. num.* 2. Joann. Garc. *de nobilit. gloſſ.* 1. *numer.* 8. Guttierrez *de juram confirmator. part.* 1. *cap.* 16. *num* 1. Narbona *in dict. l.* 14. *tit.* 2. *lib.* 6. Collantes *in pragmatica agricolarum, lib.* 2. *cap.* 16. Ignatius del Villar *in loco Statii referendo, ſuprà citati:* tamen communiter agnoſcunt rectè poſſe agricolam, vel nobilem pro debito ex delicto, vel quaſi delicto deſcendente, incarcerari, & expreſsè ita deciſum extat, *in dict. l.* 79. *Tauri:* ibi: *Que no ayan lugar ni ſe platiquen, ſi la tal deuda deſcendiere de delicto, quaſi delicto, antes mas que por las dichas deudas eſten preſſos*, ne occaſione talis exemptionis invitarentur, & proniores ſint ad delinquendum, & ut pœnæ incarcerationis metu, dolos fugiant, & delicta perhorreſcant, ut conſideravit Matienz. *in l.* 6. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopil. gloſſ.* 1. *num.* 4. Unde nobilis, vel agricola, qui bonis ceſſit, ſecretè bona occultavit, privilegium exemptionis carceris amittit, ut *in l.* 4. *tit.* 15. *part.* 5. ubi gloſſ. verb. *mal meterſe*, & idem erit ſi ante capturam ſtudioſè & in fraud. creditor. notat Anton. Gomez *in dict. l.* 79. *Taur. numer.* 2. *& tom. variar. cap.* 11. *numero* 52. Guttierrez ubi *ſuprà numer.* 24.

Privilegium enim videtur † amittere, qui eo 66
abutitur, *in cap. privilegium*, 1. *quæſt.* 3. *§. fin. ſin vero, Cod. de jur. deliber.* ibi: *Nec enim beneficio Principis debet perfrui, qui mandatum ejus contemnit*, Tiber. Decian. *l.* 8. *cap.* 3. *tom.* 2. *tract. crimin. num.* 62. Unde maritus ob dolum † privatur privilegio reverentiali quod habet re- 67
gulariter & ei competit adverſus uxorem, ut ſentit Aretin. *in l. alia, §. eleganter, col.* 2. *in princip. ff. ſolut. matrimon.* & facit textus *in l. penult. ff. de jur. dot.* ibi: *Quid enim ſi ſoeer ſpecie futuræ dotis induxerit generum, & cum ſciret ſe præſtare dotem non poſſe, id egerit, ut genero inſidiaretur*; juncta gloſſ. *fin.* quæ ita ait: *merito enim in ſolidum tenetur*, idem & de marito, & de ſocio dicitur, ubi dolum commiſerint, ut in ſolidum condemnentur, *l. etiam & l. ſi conſtante, &c.* Et maritus diſſipans dolosè bona ſua, amittit privilegium ne exequatur ultra quam facere poſſit; ut *in l. etiam §. licèt, ff. ſolut. matrimon.* obſervat expreſsè Bald. Molet. *de dote, part. privileg.* 14. Barboſ. *in l. maritum*, 13. *numero* 101. *verſic. Quinto limita, ff. ſolut. matrimon.* & idem in nobil. vel agricol. neganti in contractu eſſe nobilem, & agricolam, ut argument. *text. in l.* 1. *Cod. ad Macedon.* & *in l.* 1. *Cod. ſi minor ſe majorem dixerit:* obſervant ſuprà relati, qui plura alia exempla tradunt, præcipuè Guttier. & Collantes *dict. loc.* Azeved. *in l. fin. tit.* 21. *lib.* 4. *novæ Recopil. n.* 17. *&* 58. *& n.* 70. *&* 88.

Nobilis vero ſeu agricola qui depoſitum † non 68
reſtituit, furtum committit, & bonam fidem non agnoſcit, ut *in cap.* 1. *de depoſito, l. qui depoſitum, Cod. depoſiti, lib.* 1. *§. qui furti, ff. de his qui notantur infam. l. ſi is cui de furt. l. ſi ſacculum, ff. depoſit. §. placuit, Inſtit. de oblig. quæ ex delict.* & in duplum in hac actione furti damnatur, *§. qua duplici, verſic. ſed ad furti Inſt. de action. l.* 8. *tit.* 3. *part.* 5. ubi Gregor. Lopez *gloſſ.* 2. Ergo conſequens eſt, quod pro depoſito reſtituendo poſſit incarcerari.

Quam utique ſententiam & obſervationem † 69
amplectuntur DD. ſuprà relati, præcipuè Narbona, & Collantes ubi *ſuprà num.* 32. Montalv. *in l.* 7. *gloſſ. magna, tit.* 15. *lib.* 3. *fori*, Didacus Perez *in l.* 1. *& individuo*, Ignatius del Villar. *in Silv. reſponſ. lib.* 2. *reſponſ.* 16. *cap.* 2. *ex num.* 38. ubi limitat, ut non procedat in eo qui verè rem depoſitam non acceperit, nec conſtiterit, in uſus ſuos convertiſſe, etiamſi depoſitum inſtrumento publico confeſſus fuerit, ut ad legem Depoſitarii, prout cum nitore ſolet fieri, ſe obligaverit; nam is qui depoſitum non accepit ſed confeſſus fuit accepiſſe, verus Depoſitarius non eſt, & depoſitum factum & confeſſum non gaudet privilegiis veri depoſiti, ut tradunt Bald. Angel. Aretin. & Jaſ. *in l. ſi ita ſtipulatus, §. Chriſogonus, ff. de verb. obligation.* Bald. *conſ.* qui plures refert, *in l.* 9. *gloſſ.* 4. *tit.* 11. *numer.* 4. *lib.* 5. *Recopil.* Carroc. *tract. de depoſit.* 1. *part. cap.* 2. Faquin. *controverſ. Juris lib.* 2. *cap.* 92. qui tamen contrariæ opinionis plures ſequaces refert D. Joannes del Caſtill. *lib.* 3. *practicar. cap.* 16. *n.* 9.

CAPUT

CAPUT XII.

De Officio publici Horrei Depoſitarii, qui vulgo dicitur *Mayordomo del Poſito.*

SUMMARIUM.

1 *Fames magna, victuſque defectus quænam mala in populo creare ſoleant.*
2 *Horreum unde panis ſuppeditetur, potiſſimus modus eſt ad hominis ſuſtentationem.*
3 *Horrea publica reſque frumentariæ ordinabantur apud antiquos.*
4 *Horreorum publicorum uſus apud Romanos & à quo inventus fuerit.*
5 *Horrea publica plura habebant Romani, præter frumentaria.*
6 *Horrea publica vulgo* poſito *ſeu* alhondigas *in Hiſpania non multum antiquitatis habent.*
7 *Depoſitarius publici Horrei à quo regulariter nominari debeat.*
8 *Depoſitarii publici Horrei officium nemo recuſare poterit.*
9 *Depoſitarius Horrei publici quibus dotibus exornatus eſſe debeat.*
10 *Fidejuſſores idoneos præſtare debet publici Horrei Depoſitarius, antequam ad officium admittatur.*
11 *Cautio juratoria non ſufficit publici Horrei Depoſitario ad hoc ut ad officium admittatur.*
12 *Depoſitarius Horrei publici tenetur librum ſuum habere.*
13 *Adminiſtrator quilibet qui rationem reddere tenetur, debet habere librum cum partitis dati & recepti, & ubi etiam deſcribantur ſinguli actus ſuæ adminiſtrationis.*
14 *Adminiſtrator ſi quid in libro ſcribere omiſerit in dubium Reipublicæ tenebitur.*
15 *Annonæ deſcriptio debet gratis fieri à Depoſitario, nec à vicinis pro ea facienda, aliquid extorqueri poteſt.*
16 *Depoſitarius Horrei tenetur cuilibet annonam & pecuniam frumentari m deferenti facere apocham de ſumma vel quantitate recepta.*
17 *Apochæ factæ ab Adminiſtratore præſtatur plena fides contra ipſum Adminiſtratorem.*
18 *Adminiſtrator horrei publici ſecum debet habere unam ex tribus clavibus quibus arca præcludenda eſt, in qua Pecunia horrei reconditur.*
19 *Frumentum privatorum non poteſt ſuſcipi in Horreo publico ab ipſius Adminiſtratore.*
20 *Frumentum in Horreo publico poſitum, quidquid damni ex negligentia Adminiſtratoris patiatur, tenebitur ipſe perſolvere.*
21 *Depoſitarius ſi aliquid frumenti Horrei publici, vel pecuniam in arca depoſitam in proprios uſus converterit, vel autoritate ſua alicui mutuo dederit, quali pœna plectatur.*
22 *Pecunia publica nemo ad alium uſum quam deſtinatum, uti poteſt.*
23 *Depoſitarius qui frumentum Horrei publici, vel pecuniam ad ſuos proprios uſus convertit, præter alias pœnas tenebitur in quadruplum.*
24 *Depoſitarii Horrei publici officium debet tantum eſſe annale, niſi ſpeciali conſuetudine vel decreto Decurionum ex juſta cauſa facti, in biennium protrahatur.*
25 *Depoſitarius Horrei debet ſingulis annis rationem reddere.*
26 *Depoſitario Horrei publici debet aſſignari ſalarium moderatum.*
27 *Horrei publici Depoſitarius non debet lucrari incrementa tritici quæ vulgo dicuntur* Creces.

CUm inobedientia † populi, ſæpè ſæpius ex magna fame, & victus defectu oriri ſoleat, unde etiam tumultus, legum transgreſſiones & ſeditioſi conatus; ita Lucan. *in Pharſalia.* 1

Neſcit plebs jejuna timere.

Senec. *lib.* 3. *Epiſtolar. adduci tum difficile quidem eſt, Quirites, ad carentem auribus ventrem verba facere, venter præcepta non habuit, ſo cit, appellat.* & Caſſiodor. *diſciplinam ſervare non poteſt jejunus exercitus, dum quod deeſt ſemper præſumit armatus.* Unde Ariſtotel. *lib.* 1. *politicor. cap.* 8. *& lib.* 7. etiam *cap.* 8. affirmat præcipuum & eſſentiale cujuſque Reipublicæ & gubernationis ejus in abundantia victualium conſiſtere.

Horreum autem † quod panem ſuppéditet, Princeps & potiſſimus modus eſt ad hominis ſuſtentationem, ut habetur in *Pſalmo* 103. ibi: *Et panis cor hominis confirmat:* docet Valles *in lib. de ſacra Philoſophia, cap.* 27. quem refert Laſſart. *de gabell. cap.* 7. *num.* 20. ubi ait: ob excellentiam ratione victus, panem coctum exemptionem Gabellæ potiri, & ſufficiat pro ejus magna rei commendatione, quod *in oratione Dominica* Jeſus-Chriſtus, Magiſter noſter docuerit nos humiliter à patre cæleſti panem noſtrum quotidianum expoſcere, tanquam temporalium neceſſarium maximum, licet in altiori ſenſu de ſpirituali pane, talis petitio poſſit & debeat intelligi. 2

Quapropter ſemper res † frumentariæ, & ut publica Horrea ordinarentur apud priſcos fuit maxima cura, quorum antiquiſſimus eſt inventus, ut habetur, Geneſ. *cap.* 41. ibi: *provideat Rex virum ſapientem, & induſtrium, & præficiat eum terræ Ægypti, qui conſtituat præpoſitos per cunctas Regiones, & quintam partem fructuum congreget in horrea.* Quod utique conſilium ex ore Joſeph filii Jacob prodit, de quo Philon *lib.* 3. *de Joſeph. prope fin.* Abulenſ. *quæſt.* 2. *cap.* 41. *ſuper Geneſ.* Pinera *in Monarchia Eccleſiaſtic. lib.* 2. *cap.* 12. §. 3. Magiſter Villegas *lib.* 2. *de Patriarch. & Prophet. in vita Joſeph. cap.* 2. & poſtea Romani Horreis † publicis ſemper uſi fuerunt; & primus eorum inſtitutor fuit Alex. Severus ſi credimus Lamprid. *in Alex.* Oroſ. *in l. ſi quis ex argentariis, numere* 5. *ff. de edendo*, & ut hæc horrea creſcerent & non deficerent, cogebant Vicinos, ut certam partem tritici viliori pretio ipſis venderent; & ita intelliges textum illum, *in l. ſi pendentes*, §. *ſi quid in fin. verſic. Nam ſolent ff. de uſufruct.* ibi: *Nam ſolent poſſeſſores certam partem fructuum municipio viliori pretio addicere.* 3 4

Sed Romani plura Horrea † publica præter frumentaria habebant, in quibus aurum, gemmas, & argentum aliaque pretioſiſſima reponebant, præſertim quæ apud ſe tuta non eſſe timebant, *ut in l.* 3. §. *effracturæ, ff. de offic. præfect.* Vigil. *l. pignus* 8. *Cod. de pignoratitia action. l. fin.* 5

ubi

ubi Budeus *ff. de muneribus & honor.* Caſtillo de Bobad. *lib.* 3. *politic. cap.* 3. copiosè Azeved. *in l.* 9. *tit.* 5. *lib.* 7. *Recopil.* (quæ habetur in legibus additis ad eam) ubi agit de Horreis frumentariis & de annona militari, provinciali, municipali, quas ait eſſe Synonyma, & quod omnes dicuntur *annona panifica*, & de origine panis fiſcalis & de teſſera, & de ſtella teſſera & ſtellatura, & de Præfecto annonæ & Ædilibus arealibus qui dicebantur Judices panis proviſionis, & de Horreis Gallianis, & quare ſic dicta, & de pane gradili & dominatione, ejus *in principio ex num.* 1. *uſque ad num.* 10. incluſivè, quæ hìc non repeto cùm ſatis eruditè ibi ſcripta ſint.

6 In Hiſpania autem † non multum antiquitatis habent Horrea iſta publica quæ vulgo dicuntur *poſitos* ſeu *alhondgas*, & à prudentiſſimo Philippo ſecundo Rege noſtro decimo quinto die Maii, anno 1584. Matriti fuit ſancita lex, quæ communiter dicitur *La pragmatica de los poſitos*, in qua certa forma pro eorum conſervatione, & augmento fuit, ſumma cum providentia, præſcripta, & inter alia plura, quæ in ea traduntur, ſpecialiter ſancitur quod Horreis, inter alia plura, publicis frumentariis conſtituatur, & aſſignetur quidam Depoſitarius ſeu Cuſtos, vel œconomus qui communiter dicitur, *Mayordomo del poſito*, de quo erit tantum noſter ſermo, & hujus capitis thema.

7 Et iſte Depoſitarius † regulariter debèt nominari a Decurionibus, ut per text. *in l.* 2. *& in l. nominationum*, *Cod. de Decurionibus lib.* 10. tradit Azeved. *ibi*, *n.* 2. quod intellige, niſi conſuetudo ſit quod certæ perſonæ eligant officiales, ut ſuo loco diximus, quod ſi Decuriones, vel lectores noluerint Cuſtodem vel Depoſitarium frumenti publicè nominare, dominus loci Prætor, vel Judex ordinarius poterunt per pœnas & multas, capitis pignoribus, compellere, eos admonendo, ut *cap. pervenit de immunitate Eccleſ. verbo compellantur*, & *in l. fin. in princip. & in §.* 1. *ff. de muneribus & honoribus*, vel aſſignato eis tempore ad nominandum elapſo, poterit Judex facere nominationem, ut *in l. ſi eo tempore*, *ff. de remiſſionibus pign. & in cap.* 1. *& per tot. de ſupplenda negligentia Prælatorum*, tradit Ripa *de peſte tit. de remediis ad conſervandam ubertatem*, *n.* 202.

8 Nec quiſquam poterit excuſari † ab adminiſtratione hujus officii, ut tradit Bobad. *dict. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 34. quod tamen intellige, ut diximus in cap. ubi *de excuſationibus officiorum* ubi latè egimus.

Et talis Cuſtos vel Depoſitarius nominatus de-
9 bet † eſſe nobilis, prudens, fidelis, bonæ conſcientiæ, & magnæ integritatis, ut tradit Ripa ubi *ſuprà ex num.* 1. *cum ſeqq.* & facit *lex* 1. *Cod. de condit. in public. Horreis*, ibi: *Nobilis, prudens, fidelis, optimè ſive conſcius pro integritate mentis apponatur cuſtos ac menſor*, tradit Bobadilla ubi *ſuprà n.* 44. ubi notat & advertit fraudes aliquas, quæ ſolent ab aliquibus Arcariis, & Depoſitariis, in adminiſtratione annonæ patrari, quæ maxima cura vitari debent. Et debet iſte Depoſitarius, priuſquam admittatur ad officium,
10 præſtare † fidejuſſores idoneos, ut *in dict. pragmatica cap.* 3. ibi: *El qual dicho Depoſitario de fianzas abonadas, que adminiſtrara, y tendra a ſu cargo el trigo que ſe le entregare, y dara buena Cuenta con pago todas las vezes, que le fuere pedida, y ſi las fianzas no fueren tales, o no las dieren, eſten obligados por el, los que le nombraren*; nec ſufficiet cautio † juratoria in 11
tali caſu, ut per Cravet. *conſ.* 31. *numer.* 4. *vol.* 1. nam ubi fidejuſſio eſt de ſubſtantia actus vel de forma, non admittitur cautio juratoria, ita Ludovic. Roman. *in l.* 2. *col.* 3. *ff. ſolut. matrimon. & in conſ.* 439. *in ult. dub.* ubi inquit, quod licèt ſit neceſſaria fidejuſſio in debitore petente à Principe dilationem, miſerationis gratia ad ſolvendum debitori ſuo tamen ſi ea non reperitur, non admittitur juratoria cautio, quod inquit probari ex notat. per gloſſ. *in l.* 4. *Cod. de uſufruct.* ubi uſufructuarius qui tenetur fidejubere, verſus proprietatem de utendo, & fruendo arbitrio boni viri, *l.* 1. *Cod. eodem tit.* non admittitur ad ipſam juratoriam cautionem, quia non reperit fidejuſſionem, cum de ſubſtantia uſusfructus ſit, quod præſtetur fidejuſſio, & Roman. ſequitur Jaſ. *in dict. l.* 1. *in* 10. *limitatione*, *ff. qui ſatisdare cogantur*, & additio ad Abbas *in cap. ex part. illation.* 1. *in* 3. *limitatione de verb. ſign.* poterat etiam allegari gloſſ. *in cap. fin. de pignor.* ubi refert ita etiam tenuiſſe Azor. quam etiam opinionem defendunt, Jaſo Rip. Tiraquel. Riminald. Ruin. Bellon. Silvan. quos congerit Simon de Pratis, *de interpretatione ultimar. volunt. lib.* 4. *dubit.* 10. *num.* 81. Joan. Guttierrez *in l. nemo poteſt*, *num.* 299. *ff. de leg.* 1. Andreas Gail. *lib.* 1. *obſerv.* 47. *num.* 6. Mynſiger. *centur.* 6. *obſerv.* 48. Molin. *de Hiſpan. primogen. lib.* 2. *cap.* 16. *numer.* 24. D. Joann. del Caſtillo *in tractat. de uſufruct. cap.* 18. *numer.* 19. Azeved. *ſuprà dictam pragmaticam*, *in verbo de fianzas*, *num.* 6. quod generale utique cenſeo, quotieſcumque pro officiis & eorum adminiſtratione lege cavetur, quod fidejuſſiones præſtentur.

Tenetur inſuper Depoſitarius iſte habere † 12
ſuum librum, ut *in dict. pragmatica: Que aya dos libros, el uno tenga el dicho Depoſitario, y el otro el Regidor diputado, en los quales cada uno aſſiente el pan, que cada dia ſe ſaca, o por que mandado, aquien ſe da, y a que precios, y entrambos finen las partidas; en entrambos libros; y que el Depoſitario ni el diputado no puedan dar pan ninguno, ni poner precio en el ſin orden ni mandado, del ayuntamiento.*

Et meritò quia omnis Adminiſtrator, qui reddere rationem tenetur, neceſſario debet † habe- 13
re librum cum partitis dati, & recepti; ubi etiam deſcribantur ſinguli actus Adminiſtrationis, ut *in l.* 1. *§. officio*, *ff. de tutelis*, *& rationibus diſtrahend.* Socin. *conſ.* 34. *num.* 38. *vol.* 1. Baëz. *de decima tutor. cap.* 2. *n.* 172. *deciſio. Genuenſ.* 187. *num.* 2. in iſto autem libro verè omnia ſicut accidunt ſcribenda, & ſine ulla fraude aut dolo, & *in l. excellentia*, *Cod. de erogat. milit. annon. lib.* 12. & ſi aliquid omiſerit † ſcribere in dubium 14
Reipublicæ tenebitur ex *dict. l. excellentia* quam in propoſito ſingularem dicit Roman. *ſingul.* 355. & hæc annonæ deſcriptio † gratis fieri debet, 15
nec à vicinis pro ea ſcribenda aliquid extorqueri poteſt, ut *in authentico de mandatis Principum deinde competens*, ibi: *Pro ubertate neceſſariorum*, *juncto §. illud tamen*, ibi: *Sed propter quandam occaſionem.*

Rurſus tenetur Depoſitarius iſte † cuilibet an- 16
nonam, vel pecuniam frumentariam deferenti facere apocham de ſumma, vel quantitate recepta, ut *in l. frumenta*, *Cod. de ſuſceptoribus & arcariis*, *lib.* 10. Cui apochæ præſtatur plena † fides contra ipſum Depoſitarium ſeu Ad- 17
miniſtratorem, ab eo quod contra ipſam apocham non poteſt opponi exceptio non numeratæ

pecuniæ,

pecuniæ, *l. in contractibus*, §. *quoniam*, *Cod. de numerata pecunia l.* 1. *Cod. de apochis publicis*, *lib.* 10. & notat Azeved. ubi *ſuprà in verbo*, *que aya dos libros num.* 1.

18 Et ex tribus clavibus † quibus arca, in qua pecunia poſiti & Horrei publici reconditur, præcludi debet, unam debet Depoſitarius iſte vel Adminiſtrator ſecum habere, *ex pragmat. in principio*, ibi: *Y la otra un Depoſitario*, qui nunquam poteſt

19 in Horreo publico frumentum privatorum † ſuſcipere, *l. frumenta*; *cap. de ſuſcept. præp. & arcarii*, *lib.* 10. ſub pœna quod frumentum ipſum in commiſſum incidat, *ex dict. pragmat.* ibi: *El duenno*, *o duennos de ello lo ayan perdido*, quod proſequitur, ut per Azeved. *in dictis verbis.*

20 Quidquid autem † damni frumentum in publico Horreo poſitum ex negligentia Suſceptoris patiatur, aut contraxerit, tenebitur Depoſitarius perſolvere, ut *in l.* 2. *Cod. de conditis in publicis Horreis*, *lib.* 10. Ripa *de peſte ubi ſuprà num.* 11. *cum ſeqq.* Mexia *in pragmatic. taxæ pœnis concl.* 1. *n.* 72. veluti ſi ob aliquam pluviam madefactum fuerit, putrefiat, aut vermium burraginem, aut ſqualorem admiſerit, quod procedit etiam ſi Depoſitarius ſubſtitutum habeat, & incendium domus Horrei publici paſſum fuerit; ut tradit Menoch. *de arbitr. caſu* 39. *n.* 6.

Quod ſi Depoſitarius iſte vel Camerarius ali-

21 quid † frumenti Horrei publici, vel pecuniam in arcam depoſitam, & conſignatam in proprios uſus converterit, vel ſua autoritate alicui mutuaverit in re, communi bonorum publicationis pœna plectitur, ut *in l. fin. Cod. de conditis in publicis*

22 *Horreis*, *lib.* 10. Non enim pecunia † publica ad alium uſum quàm deſtinatum quis uti poteſt, ut *in l. Parphipum*, ubi Platea *cap. de curtis publicis*, *lib.* 12. Palaz. Rub. *in repetitione Capituli per veſtras notabil.* 6. §. 3. *in fin.* Ripa ubi ſuprà *num.* 18. ubi loquitur contra officiales qui de pecunia communitatis, & de frumento mercancias, & negotiationes faciunt, qui maximè ſunt puniendi, ut *in l.* 2. *cap. de his qui ex public. Collation. illa non uſurpant. lib.* 10.

23 Et tenebitur etiam ultra prædictas † pœnas Depoſitarius iſte in quadruplum, ut *in l.* 2. §. *quod frumentaria*, *ff. de adminiſtr. rerum ad Civit. pertinentium*, *l. fin. Cod. de con. frum. urb. Roman. lib.* 11. *& in l.* 1. *&* 2. ubi Bart. *Cod. de his qui ex pub. rat. pec. mut. accip. lib.* 10. quod apertè diſponit ex *Pragmatic. num.* 10. ibi: *Que no ſepueda preſtar dinero, trigo ni Cebàda del poſito fuera de lo que va dicho, ſo penaque ſi el dicho mayordomo, o otra perſona publica, qual quiera, que ſea, lo preſtare, incurra en pena de privacion del officio, que tuviere y ſea obligado a volver, y vuelva lo que anſi preſtare con el quatro tanto, y en la miſma pena cayga el que lo reciviere preſtado, ſi fuere perſona, que tenga officio alguno, o voto en el ayuntamiento de la qual pena no ſe pueda eſcuſar el dicho Depoſitario ſe color de deeir, que preſtò de ſu hazienda o de otra alguna.*

24 Et officium Depoſitarii iſtius debet eſſe † annale, & non ultra, niſi conſuetudine ſpeciali, vel ex decreto Decurionum, ex juſta vel rationabili cauſa facto in biennium protrahatur, ut *in l. neminem*, *Cod. de ſuſceptoribus*, *& arcariis*, *lib.* 10. & tunc omnes debent conſentire, ut ſuo loco diximus, & probat Azeved. *in l.* 4. *tit.* 5. *lib.* 3. *Recopil.* & ſic ſingulis annis debet Depoſitarius iſte

25 reddere † rationem, ut *in dict. pragmatic. num.* 13. ibi: *Que cada anno ſe tome cuenta del dicho poſito.* Quod proſequitur Azeved. ſuper illis verbis,

quæ ratio ſemper revideri poterit, *ex pragmatica dict. ubi proximè*, ibi: *Con que los lugares donde huviere Alcaldes Ordinarios, que el Corregidor, o Alcalde mayor del partido ſi fueren de ſennorio, puedan recivir ſiempre que quieren eſtas cuentas de ſu officio a inſtancia de alguna y deſagraviar al poſito, en lo que eſtuviere agraviado.* Quod ſpecialiter procedit in hac adminiſtratione, cum aliis rebus rationes ſemel depoſitæ reiterari non debeant, ut *in l. ſemel cap. de locis publicis*, *lib.* 10. ubi notat Barthol. Joan. Monachus, Archidiacon. & Joann. Andreas *in cap. unic. de clerico ægrotante*, Socin. *conſ.* 92. *num.* 1. *vol.* 4. Pariſius *conſ.* 89. *n.* 1. *vol.* 1. deciſ. Genuen. 24. *nu.* 1. & facit *lex* 51. *tit.* 5. *lib.* 2. *Recop.* ibi: *Y mandamos, que de aqui adelante en ningun pleyno aya mas de unas cuentas, que ſe ayan de hazer por contadores*, Avendaños *de exequend. mandat.* 1. *part. cap.* 9. *num.* 2. Eſcobar. *de ratiociniis*, *cap.* 44.

Depoſitario verò iſti debet aſſignari ſalarium † moderatum, quia nemo ſuis ſtipendiis & ex- 26
penſis militare debet, ut per Rip. ubi *ſuprà n.* 209. & ita ſancitur *in dict. pragmatic. num.* 3. ibi: *Al qual el ayuntamiento le ſennale un ſalario moderado.* Non tamen debet † lucrari incrementa tritici 27
quæ vulgo dicimus *creces*, ut docet Caſtillo de Bobad. ubi *ſuprà num.* 46. qui materiam publici Horrei latè proſequitur, & ibi plura privilegia talis frumenti & panis publici congerit, *num.* 50. & 57. ſentit ad alia privata Horrea, & à vicinis privatis relicta, poſſe extendi; non tamen ad diſpoſitionem & pœnas dictæ pragmaticæ, quæ tamen intelligi debet in Horreis publicis Regis. Et plures alias quæſtiones, quæ circa Depoſitarium iſtum tanquam Adminiſtratorem publicum, in praxi occurrere poſſunt à nobis diſputatas & reſolutas invenies, *in cap. de œconomo civitatis & in cap. de officio depoſitarii & in cap. de officio Theſaurarii.*

CAPUT XIII.

De officio Cuſtodis murorum, portarum Civitatis, Pontium, Itinerum ſeu Montium, Frugum vel Vinearum.

SUMMARIUM.

1 *Cuſtodis officium circa varia verſatur.*
2 *Cuſtodes Regiæ perſonæ qui dicantur.*
3 *Cuſtodes pupillorum & Carceratorum.*
4 *Cuſtodis murorum vel portarum civitatis, villæ, fortalitii ſeu caſtelli munus antiquiſſimum eſt.*
5 *Cuſtodia murorum & portarum civitatis quando præcipuè ſit neceſſaria, & ab ea nullus poſſit excuſari.*
6 *Lis magna ediſſeritur in Pintiana Curia circa cujuſdam pontis vel oſtii villæ de Vilbao agitata inter Advocatos in ea habitantes, & Communitatem ſeu vicinos ejuſdem urbis.*
7 *Afferuntur & perpenduntur rationes & jura pro Communitate facientia*; & num. ſeqq.
11 *Cuſtodia oſtii ſeu pontis cujuſlibet civitatis munus perſonale eſt.*
12 *Advocati ab muneribus perſonalibus ſunt immunes.*
13 *Advocati non tenentur ſuis expenſis mittere ſubſtitutum, nec contribuere in collectis &*

diſtributionibus quæ ſiunt ratione belli.

14 *Quod intelligendum eſt de Advocatis, munere Advocati actu fungentibus; non verò de Doctoribus ſolum actu legentibus.*

15 *Milites armatæ militiæ ex diſpoſitione juris immunes ſunt ab munere perſonali, & ab omni miniſterio quod poſſit illos avertere quoquo modo à ſua militia.*

16 *Advocati debent gaudere exemptionibus quibus fruuntur Milites armatæ militiæ.*

17 *Advocationis ex labore quod lucrantur Advocati quaſi Caſtrenſe peculium vocatur, nec uſusfructus ſpectat ad patrem.*

18 *Cuſtodis oſtii, pontis ſeu murorum urbis officium extra tempus obſidionis, impetus, aut invaſionis hoſtium, inter ſordida munera reputatur.*

19 *Fundamentis & juribus pro communitate Villæ de Vilbao allatis reſpondetur*, & n. ſeqq.

20 *Privilegiatæ perſonæ quod non comprehendantur in ſtatu generali, regulare eſt.*

21 *Privilegiis in corpore juris clauſis non cenſetur derogatum per clauſulam*, non obſtante quocumque privilegio.

27 *Cuſtodum pontis ſive oſtii conſtitutio ſeu aſſignatio in partibus & finibus Regni ſive per mare ſive per terram, pertinet ad Prætorem illius diſtricti, & ſpecialius ac certius ad Decuriones.*

28 *Annei Ruberti Doctrina circa Cuſtodiam civitatis.*

29 *Cuſtodes civitatis cur poſſint itinerantes & tranſeuntes perquirere, & viſitare eorum bagalia, & animalium onera perſcrutari.*

30 *Cuſtodes civitatis non debent eſſe perſcrutatores moleſti.*

31 *Mercatores benignè, & ſalva honeſtate compellendi ſunt ad ſolutionem fiſcalium.*

32 *Itinerantium facta manifeſtatione ſeu præſentatione, à Cuſtodibus portarum & pontium, omnis ſecuritas & liber tranſitus impetratur, & jure conceditur.*

33 *Cuſtodes omnes, ſive pontium, ſive civitatum, ſive montium, &c. poſſunt quocunque modo armati incedere, nec poſſunt armis ſpoliari.*

34 *Cuſtodia Caſtri ſeu fortalitii Baronum, ad quem pertineat*, remiſſivè.

35 *Excubiæ quomodo faciendæ tempore belli ſive pacis, & quando à ſubditis jura excubiarum peti poſſint, quando Eccleſiaſticæ perſonæ ad excubias teneantur & circa quod verſetur excubiarum miniſterium*, remiſſivè.

36 *Cuſtodia Caſtrorum vel cujuslibet fortalitii debet tantum committi nobilibus perſonis, & ex puro ſanguine & nota ſtirpe progenitis.*

37 *Cuſtodes Caſtrorum nominati qui vulgo dicuntur* Alcaydes de la fortaleza *homagium fidelitatis præſtant.*

38 *Homagium præſtitum Juramenti vim habet.*

1 CUſtodis officium circa multa † verſatur, ut variis exemplis comprobat Lucas de la Penna *in rubric. cap. de delictorum, & itinerum Cuſtod.* Ex cujus dictis in ſumma, Cuſtodis miniſterium circa perſonas & circa res conſiderare poſſum.

2 Circa perſonas, ut in Cuſtodibus Regiæ † perſonæ, qui attento jure communi, dicuntur protectores, & de eis loquitur & eſt intelligendus *titulus, Cod. de prætoribus, lib.* 12. ubi Joann. de Platea, & de jure noſtro Regio eſt textus celebris & ſingularis, *in l. 9. tit. 9. part. 2. verb. E como quiera, que todos los de ſu Reyno ſon tenudos a guardarle con todo eſſo algunos, y a dellos ſeñalada mente lo han de hazer tambien de dia como de noche, e eſtos ſon Amenasdores, e por eſo los llaman aſi ſegun lenguaje antiguo de Eſpaña, por que ellos no ſe deben partir del faſta que le ameſmon ſalvamente eſta guarda, que ellos le han de fazer, es que non reciva daño en el ſu cuerpo de fuera aſi como de heridas, o de muerte, o de otra coſa que ſe tornaſe en el mal, o en deshonrra, e eſa miſma guarda le deben fazer deſde que fuere aſſoſegado, que ellos le han de velar e de guardar quando durmiere, e por que ellos ſiempre deben eſtar aparajedos de poner los cuerpos a vida, o a muerte por el Rey por eſo los llamaron antiguamente campanneros de ſu Palazio, &c.* Chaſſaneus *in catalog. gloriæ mundi, dict. part. 6. conſider.* 11. & tempore quo Julius Cæſar militum Cuſtodia fuit uſus, habuit in Cuſtodes ſuæ perſonæ noſtros Hiſpanos ob eorum innatam fidelitatem, ut refert Sueton. *in Cæſare, cap. 86. de reddenda majeſtate Principis, verb. non ſolum armis, anno* 15.

Et pupillorum † *in l. lex qua tutores, Cod. de adminiſtr. tutor.* ibi: *Tunc enim remota ſervorum cuſtodia, etiam vita minorum ſæpius prodebatur, & dominus à ſuis famulis & ſervis, ut in l. 1. ad Silanianum*, ibi: *Cùm aliter nulla domus tuta eſſe poſſit, niſi periculo capitis ſui domini cuſtodiam tam à domeſticis quàm ab extraneis præſtare ſervi cogantur:* Et carceratorum, ut *in l. 1. & ferè per tot. ff. & Cod. de cuſtod. reor. l. 1. l. 7. & l. 9. tit. 29. part. 7.* de quo ſpecialiter *ſuo loco* à nobis dictum manet; ſed de his Cuſtodibus perſonarum non eſt noſter ſermo. 3

Circa res diverſimodè, ut in Cuſtodibus murorum, vel portarum civitatis, aut alicujus villæ, fortalitii ſeu caſtelli: nam ut ait Ariſtotel. *lib. 6. politicor. Oportet in pace, & in bello portarum, & murorum vacare cuſtodiæ.* Et antiquiſſima † eſt portarum civitatis Cuſtodia, ut habetur *Nehemiæ cap. fin.* & per vices ſolebat agi, ut *legitur Hieremiæ cap.* 37. ibi: *Cumque perveniſſet ad portam Benjamin, erat ibi Cuſtos portæ per vices nomine Jerias.* 4

Et variis ex cauſis hæc Cuſtodia ſolet commendari, & præcipua eſt † quando ab hoſtibus obſeſſa civitas eſt, vel eſt ad frontem inimicorum, & invaſio poteſt timeri, & ab iſta Cuſtodia nullus excuſatur, ut *in l. 52. tit. 6. part. 1.* ibi: *Guerras aviendo en algunas tierras, por que los moradores, de los lugares huvieſcen de vellar los Caſtellos, e los muros*, & ibi: *Ca derecho es que todos guarden e defiendan la verdadera fee, e amparen ſu tierra, e ſus lugares de los enemigos*, etiam Clericus, & quælibet Eccleſiaſtica perſona, ut *in dict. l. 52.* ibi: *no ſe deben los Clerigos eſcuſar*, quod ita de jure noſtro ſancitum erat, ut *in cap. 2. de immunitate Eccleſiar.* ubi Hoſtienſ. & Abb. *in not. in cap. non minus eodem tit.* quod indiſtinctè procedit, ſi invaſio fiat ab inimicis, vel timeatur, ſive ſint fideles, ſive infideles, rejecta opinione Joannis Andreæ *in dict. cap. 2.* ut rectè & ſumma cum ratione pungit Gregor. Lopez *in dict. l. 52. in gloſſ. verbo, Enemigos de la fee*, & facit textus *in l. 15. & 17. tit. 18. & l. 4. tit. 9. part. 2. & in l. 11. tit. 3. lib. 1. Recopill.* ubi quod ad has excubias faciendas contribuere tenetur Clericus, & de hac re videndi, & conſulendi ſunt Lucas de la Penna *in l. 2. col. 3. in fin. cap. de quibus muneribus, lib. 10. & in l. 3. col. 2. verſic. quarto ex his, Cod. de fundis limitroph. lib.* 11. Chaſſaneus *in conſuetudin. Burg. rub. 1. §. 4.* 5

gloſſ. 1. *num.* 17. Gaſpar. Stephan. *in tractat. de defenſion. Eccleſiaſt. immunitatis, & liber. pag.* 44. *&* 63. *verſic. ad primum,* Ripa *de peſte col. de remediis ad conſer. ubert. num.* 131. *& ſeq.* Aviles *in cap. limitatione, num.* 4. *verſic. quinimo.* Duenas *in regul.* 100. *limitat.* 12. Azeved. *in l.* 11. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil. n.* 7. *verſic. Verum tamen.* Petrus Gregor. *de ſyntagmat. juris* 1. *part. lib.* 3. *cap.* 81. *n.* 4. Joann. Gutierrez *lib.* 1. *practic. quæſt.* 3. *num.* 4. Joann. Garcia *de nobilit. gloſſ.* 9. *num.* 53. facit textus *in l. nullus penitus, Cod. de curru public. lib.* 12. *& dict. cap.* 2. *de immunitate Eccleſiar.* & gloſſ. *in l. munerum*, ibi: *Nec Pontifex excuſetur ff. de muneribus, & honor.* Caſtill. de Bobadill. *lib.* 2. *politicor. cap.* 18. *n.* 300.

6 Sed in propoſito lis magna † in hoc Regio conventu fuit agitata circa Cuſtodiam cujuſdam pontis vel Oſtii Villæ de Vilbao, quæ eſt ad litus maris, & portus Caſtellæ, inter Advocatos in ea habitantes, & vicinos ex una parte, & communitatem ipſius Villæ ex altera, ſuper eo quod Communitas Villæ intendebat prædictos Advocatos cuſtodiæ ipſius pontis ſeu oſtii obnoxios eſſe, & perſonaliter ſicut cæteros vicinos & incolas inſervire debere. At è contra Advocati ipſius villæ excuſationem & immunitatem ab hac Cuſtodia intendebant, & pro parte Villæ, & com-
7 munitatis primo loco perpendebatur † quod in ea erat ordinatio, & ſtatutum municipale autoritate Regia confirmatum, ut omnes vicini prædictæ Villæ tenerentur ad Cuſtodiam prædictam, & ſic nullus excuſari poterat, cum illud verbum *omnis* nullum excludat, ut *in l. Julianus, ſi. de leg.* 3. *cap. ſoliti de majoritate, & obedientia*, ibi: *Nullum excludit qui dixit quodcumque, l.* 1. ubi communiter notatur *Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.*

8 Secundò, quia prædicta ordinatio † generaliter ab omnibus erat obſervata, & in facto probatum ſtetit, quod aliqui ex Advocatis qui in prædicta Villa habitaverant, Cuſtodiam ipſius pontis & oſtii ac excubias fecere, unde jure exemptionis & immunitatis, ſi fortè eis competebat, ipſi actu renuntiaſſe viſi fuerunt, ut *in l. munerum de vacat.* ibi: *Semel agnoſcendo Judicium renuntiat excuſationi, l.* 2. *Cod. de his qui ſponte munera ſubeunt lib.* 10. ibi: *Reddere excuſationem quam reliquerunt non poſſunt, l.* 3. *in fin. ff. de jur. immunitatis, l. penult. §. fin. ff. de privileg.* 6. *extraneorum.*

9 Tertiò quia ex prædicta † Cuſtodia pontis ſeu Oſtii publica oriebatur utilitas, & univerſale, & commune Villæ & vicinorum ejus commodum vertebatur, & commercia conſervantur, ſicut ea diverſis conſiderationibus in facto per communitatem Villæ oſtenſum fuit: unde publica ita ſuadente, immunitas ceſſare debeat; *arg. text. in l. munerum, verſic. Patri munerum: ff. de munerib. & honoribus*, & participes in lucris, debent participare de adverſis, *dict. nota per DD. in l. ſi conſtante §. ſi maritus, ff. ſolut. matrimonio.*

10 Quartò, quia Cuſtodia † illius pontis & Oſtii per Equites, & nobiles illius Villæ exerceri ſolebat, ubi etiam probatum ſtetit: quapropter licèt Advocati viſu miniſterii nobiles reputentur, ut *in l. providendum, Cod. de poſtulando, l. quiſquis, Cod. eod. tit.* ibi: *& honori ſuo nobilitate præfulgent, l. laudabile, Cod. de advocatis diverſ. Judiciorum*, Tiraquel. *de nobilit. cap.* 29. Azeved. *lib.* 1. *tit. de los Avogados lib.* 2. *Recopil.* Joann. Garcia *de nobilitate, gloſſ.* 35. *ex num.* 11. non debent gaudere prædicta immunitate.

Sed ex adverſo Advocati ſuam exemptionem, & immunitatem ſequentibus ſuadebant fundamen-
11 tis. Primo quia Cuſtodia † Oſtii ſeu pontis cujuslibet civitatis, munus perſonale eſt, quia ſolo corpore, & valore, ſine detrimento patrimonii adimpletur, ut *in l. munerum, §. & inter perſonalia, ff. de muneribus & honoribus*, ubi communiter notatur. Ex muneribus autem perſonalibus nullum dubium ſtetit, quin Advocati † im- 12
munes ſint, ut *in l. ſancimus, Cod. de Advocatis diverſ. Judiciorum, l. medicos, Cod. de profeſſoribus & medicis, lib.* 10. Natta *conſ.* 65. *num.* 1. Ripa *de peſte, tit. de remediis præſervat. contra peſtem, n.* 116. Franciſc. Marc. *deciſ.* 366. *num.* 5. Fontanel. *de pactis nuptialibus, col.* 4. *gloſſ.* 10. *num.* 127. & *alibi* dicemus, ne diſtrahantur à ſuis officiis, ut *ibi* notat Bald. quem ſequitur Afflictis, *ad conſtit. Neapolitan. lib.* 1. *num.* 53. Chaſſaneus *in conſuetudin. Burgund. rubric.* 1. §. 6. *num.* 88. & facit textus *in l.* 8. *tit.* 31. *part.* 2. *in fin. & in l.* 7. *tit.* 4. *lib.* 6. *Recopill.* quibus juribus immunitas conceditur Advocatis omnium munerum perſonalium vehendi ad commeatus bellicos, & eis eſt indulta libertas recuſandi quodlibet munus, ſeu officium contra eorum voluntatem, Guid. Papa *quæſt.* 88. ubi ejus *additio littera F. in verbo omnibus muneribus & deciſ.* 388. Riccius *in collectan. deciſ.* 6. *part. collect.* 2206. Joann. Gutierrez *lib.* 1. *practic. quæſt.* 23. *& lib.* 4. *q.* 17. *num.* 10. Jacob. Ben. *in tract. de privileg. juriſconſultorum, cap.* 96. Camill. Borrel. *de Magiſtratu lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 10. † Nec tenen- 13
tur advocati ſuis expenſis mittere ſubſtitutum nec contribuere in collectis & diſtributionibus, quæ fiunt ratione belli, ut contendit Azeved. *in dic. l.* 7. *tit.* 4. Avendan. *in cap.* 14. *prætorum, n.* 12. quod quidem in Doctoribus ſolum, actu † le- 14
gentibus, ut aliqui opinabantur, ſed Advocatis, qui advocationis muneri tantum inſerviunt, intelligi & practicari debet, ut *in dict. l.* 7. ibi: *Mayordomos, Procuradores, Avogados.* Advocati enim ſunt viri Magiſtri, & qui continuo docent, ut reſolvunt Bacia *de inope debitore, quæſt.* 16. *n.* 152. Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *cenſur.* 4. *caſ.* 339. *n.* 3. qui plures referunt, nec de Advocatis tantum receptis in Curia, ſed de illis Provincialibus, ut reſolvunt Joann. Garcia *de nobilit. dict. gloſſ.* 35. *num.* 18. Humada *in l.* 3. *tit.* 10. *gloſſ.* 8. *num.* 7. *p.* 2.

Secundò quia milites † armatæ militiæ, ex diſ- 15
poſitione juris, immunes ſunt ab munere perſonali, & ab omni miniſterio, quod poſſit eos divertere quoquo modo à ſua militia, & ut melius inſervire Reipublicæ poſſint; quia propter hoc non poſſunt eſſe conductores, ut *in leg. milites poſſint, Cod. de locato*: nec tutores contra eorum voluntatem, ut *in §. item qui Reipub. Inſtit. de excuſationibus tutorum*, quod idem procedit in militibus cæleſtis militiæ, Clericis nempe, vel Religioſis, non enim poſſunt commercia agere ſeu exercere, ut *in cap. fin. de vita & honeſtat. Clericorum*, nec ſe aliis negotiis ſæcularibus immiſcere, ne diſtrahantur ab officiis divinis, ex *tot. tit. ne Clerici vel monachi* & ideo nec poſſunt eſſe Judices compromiſſarii, ut *in l. non diſtinguimus, §. ſacerdotio, ff. de receptis arbitrio*, ibi: *Cujus ſacris vacare ſacerdotes oportet*, ubi Alberic. plura notabilia in propoſito refert.

Unde idem in Advocatis † obſervari debet. *ut* 16
in l. juris peritus, & in §. item qui Romæ, ff. de inſtit. & excuſationibus tut. quia Advocati veri milites ſunt, ut *in l. advocati, Cod. de advocatis diverſor. Judicior.* ibi: *Nec enim ſolos noſtro imperio militare credimus illos, qui gloſſ. de his clypeis, & thoracibus nituntur, ſed etiam Advocatos, militant namque cauſarum patroni, qui gloriosè vocis*

confiſi munimine, laborantium ſpem, vitam & poſteros defendunt, agnoſcunt Bobadill. *lib. 3. cap.* 14. *num.* 61. & plura tradit Roland. à Valle *conſ.* 33.

17 *lib.* 2. Unde quod ex † advocatione, & patrociniis præſtitis lucrantur Advocati quaſi Caſtrenſe peculium vocatur, nec uſusfructus ſpectat ad patrem, *ex notatis in l. cum oportet, Cod. de bonis quæ liberis*, & eadem militat ratio in Advocatis circa exemptionem muneris perſonalis, ne ſcilicet diſtrahantur ab officiis ſuis in perniciem Reipublicæ, quæ in militibus cæleſtis vel armatæ militiæ, ſuprà perpenſa manet.

Tertiò quia Advocati, qui litigabant probarunt ex tempore immemoriali prædictam pontis ſeu Oſtii Cuſtodiam eis nunquam eſſe commiſſam, & quod miniſtri & officiales ad quos pertinebat cura, & impartitio prædicti muneris, ſemper eos ſalvos & liberos reliquiſſe ad modum, & ad eum ordinem quo, *ex l. Cordubenſ.* exemptio tributorum ſolet comprobari, ut *in cap.* 1. *de præſcriptionibus, lib. 6. l. 3. §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. & in cap. ſuper quibuſdam de V.S. eodem, lib.* 6. docet Joan. Garc. *de nobilit. gloſſ.* 19. *à num.* 2. Covar. *in reg. poſſeſſor. 2. part. §. 2. num.* 7. *vel* 8. *verſ. Secunda rerum ſpecies.*

18 Quartò officium † Cuſtodis extra tempus obſidionis impetus, aut invaſionis inimicorum, inter ſordida munera computatur, *per text. juncta gloſſa*, ubi Joann. de Platea *in l. humilioribus, Cod. de ſuſceptoribus, & Arcariis, lib.* 10. Avendanno *in cap.* 19. *Prætorum, num.* 24. *verſic. primus*, ibi: Primus caſus eſt ſi nobilis eligeretur ad officium villæ puta ad Cuſtodiam portarum vel ſimile. Unde Rip. *in tract. de peſte, tit. de remediis, in §. unic. nunc, n.* 216. quem ſequitur Franciſ. Marc. *deciſ.* 637. *per tot.* teſtatur Advocatos ad officia Cuſtodiæ portarum civitatis tempore peſtis eſſe immunes & exemptos; dum tamen ſint alii vicini, qui huic muneri, & Cuſtodiæ inſervire poſſint. Quibus utique fundamentis ſententia lata fuit in hoc Regio Senatu in favorem Advocatorum, qua determinatum eſt immunes, & liberos prorſus à tali Cuſtodia, & munere perſonali.

Et fundamenta quæ pro communitate Villæ adducta fuere, ſpreta & contempta manſerunt, & eis

19 Advocatis reſpondebant, † ad primum quod ordinatio, & ſtatutum municipale cuſtodiendi prædictum pontem & Oſtium omnes vicinos comprehenderet, tempore tamen quo fuit factum per Villam, Advocati habebant jam perfectam præſcriptionem exemptionis illius muneris & Cuſtodiæ, Statutum autem licèt univerſaliter loquatur, non tamen comprehendit perſonas exemptas, niſi ſpecialiter talis exemptionis derogatio fiat, ut in terminis probat Paulus de Caſtro, *in l. ſi mihi & tibi, §. in legatis, ff. de legatis* 1. & in reſcriptis & conceſſionibus Regiis prius reſcriptum non derogatur per ſecundum, niſi ſpecialis mentio fiat prioris, ut *in cap.* 10. *cum gloſſ. de reſcriptis*, Philippus Decius *n.* 261. *n.* 6. & regulare eſt quod

20 perſonæ † privilegiatæ non comprehendantur in ſtatu generali, ut notat gloſſ. *in l. Decurionibus, Cod. de ſilentiar. lib.* 12. quam ſequuntur Ripa *in l.* 1. *n.* 13. *ff. ſolut. matrimon.* Bart. *in l. omnes populi, n.* 13. *ff. de juſt. & jur.* Jacob. Cancerius 3. *part. variar. reſolut. tit. de privilegiis, n.* 118.

Nec per clauſulam generalem, *non obſtante quocumque privilegio*, cenſetur † derogatum privilegiis

21 in corpore juris clauſis, *ad gloſſam in l.* 2. *§. legati non compelluntur, & in l. hæres abſens in principio in verbo excuſantur, ff. de judiciis*, Bart. *in extravagant. ad reprimendum, verbo non obſtantibus ſub num.* 12. Matheſilan. *ſingular.* 59. Farinac. *tit. de carceribus, q.* 27. *n.* 82.

Ad ſecundum fundamentum, † quod teſtes qui 22 depoſuerant duos Advocatos nempè Doctorem Zuvialdiam, & Licenciatum Vellelam ſponte ſuſcepiſſe certo tempore, & per vices Cuſtodiam prædicti pontis & portæ, erant vicini ipſius Villæ, & ſic tanquam in re propria & in qua commodum habebant, non eſſe idoneos teſtes, ſaltim eſſe ſuſpectos, ut reſolvit Afflictis *deciſ.* 600. *per tot.* Covarr. *in practicis, cap.* 18. *n.* 4. latè Farinac. *in tract. de teſtibus, q.* 60. *n.* 489.

Prætereà quod illo tempore † quo ab eis Cuſto- 23 dia pontis fuit accepta, jam præſcriptio exemptionis erat legitimè cauſata; unde per duos, & tres actus contrarios tale jus exemptionis præſcriptum, non poterat amitti; licèt enim jus momentaneum, & quod conſumitur una vice per actum contrarium, ſoleat amitti, ut *in l.* 2. *Cod. de jur. dominii impetrando, cap. cum N. ferenſis & cap. cum acceſſiſſent*, ubi communiter notant DD. præſertim Abb. *col. fin. de conſt.* Si tamen habeat tractum ſucceſſivum, non amittitur per plures actus contrarios, niſi continuentur per ſpatium temporis conſtitutum, & à lege deſignatum ad cauſandam præſcriptionem contrariam, ut *in l. voluntariè, Cod. de excuſationibus, l. fin. Cod. de his qui ſponte munera ſuſcipiunt*, 42. *n.* 18. *part.* 3. docet & proſequitur eleganter, Joann. Garcia *de nobilitate gloſſ. 6. à n.* 48. ubi ait quod in iſtis Juribus, præſertim negativis, veluti non faciendi, aut non exercendi aliquod officium tot actus requiruntur ad acquirendam exemptionem, quot ſunt neceſſarii ad eorum amiſſionem.

Deinde reſpondebant quod † exemptio, & im- 24 munitas à munere perſonali Cuſtodiæ pontis vel portæ alicujus Villæ vel civitatis à jure, toti Collegio Advocatorum eſt conceſſa, quapropter per actus contrarios ſingulorum non poterat amitti in præjudicium aliorum, ex his quæ ſpecificè in propoſito cumulat Farinac. ubi *ſuprà, dict. quæſt.* 37. *num.* 84. poſt Jacob. Æmilium *verſic.* 17. *num.* 20. & alios quos ibi refert: & conducunt quæ circa privilegium mulieribus conceſſum ne incarcerentur pro debito civili, & circa nobiles advertit Eſcobar. *de ratiociniis, cap.* 35. *à num.* 5.

Ad tertium, quod † licèt ex Cuſtodia illius pon- 25 tis, & portæ, bonum commune, & utilitas publica reſultaret, eadem & major reſultat, ex eo quod Advocati non impediantur exercere ſuum officium, & patrociniis ac conſiliis vacare.

Ad quartum, quòd † licèt nobiles regulariter non 26 excuſarentur, in dicta Villa à prædicta Cuſtodia, Advocati tamen qui utique & nobili ſanguine erant, & nobiles ratione officii, excuſantur; cum eis à jure hæc immunitas expreſſe fuit conceſſa, licèt nobiles ſanguine tantùm ob municipalem ſtatum, non gaudeant quibus utique à jure talis immunitas conceſſa non invenitur, & in multis hoc procedere, & practicari, quotidie videmus, ſiquidem nobiles ſanguine à tutelis regulariter non excuſantur, ut *in alio capite* latiùs diximus, nec ab aliis officiis communitatis quæ incompatibilia, vel contraria nobilitati ſuæ non ſint, & tamen ab his omnibus Advocati jure noſtro excuſationem habent.

Sed ut ad propoſitum, unde digreſſi ſumus, redeamus, conſtitutio ſeu aſſignatio † Cuſtodum in 27 partibus, & finibus Regni ſive per mare, ſive per terram pertinet ad Prætorem illius diſtricti, & ſpecialius ac certius ad Decuriones, Ripa *de peſte*

tit.

tit. de remediis ad conſervand. ubert. num. 281. ubi quod ad eos non ad dominium loci ſpectat Guid. Papa. *verſic.* 1. *n.* 7. Avendan. *de exequend. mandat. part.* 1. *cap.* 21. *numer.* 2. Fontanel. *de pactis nuptial. clauſ.* 4. *gloſſ.* 10. *part.* 2. *num.* 17. & ad alias perſonas diverſimodè veluti exemplis demonſtrat Bobadill. *lib.* 4. *politic. cap.* 5. *num.* 7. qui advertit quod licèt *ex l.* 56. *tit.* 13. *lib.* 6. *Recopil.* hi Cuſtodes nominati, ut admitterentur ad uſum & exercitium ſui officii prius debebant recipi, & jurare in Regio conſilio, & quod debebant tales nominati eſſe locupletes, ut prædiis & ſubornationibus obviaretur, uti cautum extat, *in l.* 35. *tit.* 18. *lib.* 6. *Recopill.* & jure communi proviſum erat, ut *in l. verar. cap. de nummulariis & actuariis*, *lib.* 12. Platea *in l.* 2. *Cod. de frumento*, Alexand. *lib.* 11. *in fin.* tamen id non obſervatur, & in deſuetudinem abiit.

Et circa Cuſtodiam civitatis ſatis pulchra & utilia traduntur ab Anneo Rupert. *lib.* 2. *rerum Judicatarum*, *cap.* 1. *quæſt.* 2. ut Cuſtodia urbis,
28 non per † ſtipendiarium vel mercenarium præſtari debeat, ſed perſonale munus eſſe, atque ita nulla habita dignitatis vel Magiſtratus excuſatione compelli poſſe civem eam præſtare: & rationem dicit eſſe perſpicuam, quia ſi velis inquit, ſunt & ſtipendiarii Cuſtodes, non dubitandum quin civitas facilè apud mercenarios emptores inveniat, ſi venales animæ muris portiſque præficiantur, quæ ſecuritas quæve fidei obligatio ab eis expectanda eſt, qui nec pro aris nec focis dimicant, nec ullo in patriam affectu ex charitate incitantur; refert, & ſequitur Fontanel. ubi *ſuprà num.* 19.

29 Iſti verò Cuſtodes poſſunt † itinerantes, & tranſeuntes perquirere, & viſitare, ac eorum bagalia & animalium onera perſcrutari, ut ſciant & videant utrum aliquid prohibitum transferre intendant, vel in Regnum contra legis ſanctiones immittere, vel ut portagia perſolvantur, ut *in l.* 35. *cum aliis tit.* 18. *lib.* 6. *Recopil.* Pro quo examinanda ſunt, quæ in propoſito tradit Bart. & Platea *in l. præſidibus cum ſequenti, & in l. ſi quis*, *Cod. de curſu publico lib.* 12. *& in l.* 2. *Cod. quando & quibus quarta pars debeatur*, *lib.* 12. *& in l.* 2. *Cod. de deſertoribus militiæ*, *lib.* 12. *& in l. unica in fin. Cod. de littorum & itiner. Cuſtod.* Puteus *de ſindicat. verbo familiaris*, *cap.* 3. *n.* 9. *fol.* 181. Caſtill. *in l.* 1. *Taur. gloſſ. En los lugares*, *in addition. fol.* 18. *col.* 2. *verſic. Item adde*, Gregor. *in l.* 8. *gloſſ.* 4. *tit.* 6. *part.* 6. latè Aviles *in cap.* 52. *prætorum gloſſ. peſquiſa gloſſ. in l.* 1. §. *qui rationibus*, *ff. de falſis.*

30 Non tamen debent eſſe perſcrutatores † moleſti, ut *in l.* 8. *tit.* 7. *part.* 5. ibi: *E des que les hubieren tomado la Jura, no les eſcudrinen ſus cuerpos ni les abran ſus arquetas, ni les fagan otra ſoberania, ni otra mal alguno; ca aſa abonda, que les tomaren la Jura, e den a entender la pena que deben aver, ſi fallar en deſpues en verdad, o de otra manera qualquier que encubrieren alguna coſa*, ibi: Gregor. *in verbo no les eſcudrinen*, & facit text. *in l.* 1. *Cod. de littorum & itinerum Cuſtodia*, ibi: *Ita tamen*, ut hoc manifeſtato nulla contra eos poſtea indagatio, ſeu concuſſio procedat, docet Platea *in dict. l.* 2. *Cod. quando, & quibus*, 4. *pars debeatur.*

31 quia benigne † ſalva, & congrua honeſtate ſunt compellendi mercatores ad ſolutiones fiſcalium, ut *in l.* 1. *Cod. de navicularis*, *lib.* 10. ibi: *Nec concuſſiones perpeti, nec aliquod genus incommodi*, *l.* 1. *Cod. de commerciis*, *& mercatoribus*, ibi: *Ut honeſtas poſtulat*, & ibi: *Tolerabilis fiat agnoſcendæ devotionis affectus*, *l. ſemper*, §. *negotiatores*, *ff. de jur. immunitatis*, Benvenut. ſtracha *de mercatura*, *part.* 1. *num.* 62. & conducunt tradita per Bart. *in l. ambitioſam*, *n.* 23. *ff. de decretis ab ordine faciendis*, & quæ notat Accurſius *in l. unic. Cod. de nundin. in verb. locorum*, dum ait, quod propter forum terra impinguatur, & populum Romanum ita ſenſiſſe indicat Cicer. *in oratione pro lege Manilia*, dum ait: Populum Romanum ſæpè mercatoribus, ac naviculatoribus injurioſius trapè mercatoribus, ac naviculatoribus injurioſius trapè mercatoribus, ac naviculatoribus injurioſius trap

& alia in propoſito notabilia tradit Maſtrill. *de Magiſtrat. lib. 4. cap. 16. à n. 176.*

35 Et pro excubiis † faciendis tempore belli ſive pacis, & quando excubiarum jura ab ſubditis peti poſſunt, vide Petrum Gregor. *lib. 6. ſyntagmat. cap. 3. n. 16. & lib. 3. cap. 8.* ubi *num. 4.* quando ad has excubias teneantur Eccleſiaſticæ perſonæ, & *lib. 18. cap. 20. num. 3.* & de pœnis relinquentium excubias *lib. 19. cap. 11. num. 3.* & circa quod conſiſtat excubiarum miniſterium vide Vegetium *de re militari, lib. 3. cap. 12.* Patritium *de Republic. lib. 89. tit. 3.* Petrum Gregor. *ſyntagmat. juris, 2. part. lib. 19. cap. 11. n. 3.* Bobadill. *lib. 4. politic. cap. 25. n. 25.* & de ſupplicio infligendo his excubiis ſi negligenter ſe habuerint, videndus eſt text. *in l. 9. tit. 18. part. 2.*

Sed & Cuſtodia caſtrorum vel cujuslibet forta-
36 litii non debet mandari niſi † nobilibus, & perſonis ex puro ſanguine & ſtirpe nota & clara progenitis, ut *in l. 2. ubi gloſſ. 1. & in l. 7. & l. 20. tit. 18. part. 2.* Azeved. *in l. 1. num. 17. tit 5. lib. 6.*

37 *Recopil.* qui quidem Cuſtodes † nominati qui vulgo dicuntur *Alcaydes de la fortaleza*, homagium fidelitatis præſtant, quod nobilibus tantum convenit, de quo *in l. 4. tit. 25. part. 6. & in l. 11. tit. 15. dict. lib. 6. Recopil.* docet Avendaño *lib. 2. prætor. cap. 27. num. 7.* qui de forma homagii deponunt, ut turris principalis cujuſque caſtri, ſeu fortalitii ſolet nuncupari *turris homagii*, quia verbo hæc ſolemnia ſolent fieri, ut docet noviſſimè Burg. *in tract. de nobilit. Hiſpaniæ diſcurſ. 12. num. 9.* &
38 quod tale homagium † habet vim Juramenti affirmat Peralta, *in l. unum ex familia, num. 28. ff. de leg. 2.* Joann. Guttierrez *in Authent. ſacrament. puberum, n. 144. cum ſeqq.* Suarez *de religion. tom. 2. lib. 4. cap. 13. num. 24.* quidquid contrarium ſenſerit Gregor. Lopez *in l. 26. gloſſ. fin. tit. 11. part. 3.* & pro complemento plura alia huic capiti conducibilia videre poteris per Boërium, *in tract. de cuſtodia clavium per totum*, & qui poſſunt creari in Cuſtodes fortalitii, & caſtrorum, & de eorum miniſterio latè agit Anton. Alvarez civitatis Baëcæ incola, relatus à Bobadill. *lib. 1. Politic. cap. 12. n. 50.* & quando talis Cuſtos excuſabitur, ſi etiam Regio præcepto interveniente fortalitium non tradiderit, eſt text. elegans, *in l. 19. titul. 18. part. 2.* Bobadill. *lib. 2. politic. cap. 21. num. 97.*

CAPUT XIV.

De officio Exactorum tributorum & vectigalium Regis, ac Eleemoſynæ Bullarum.

SUMMARIUM.

1 *Exactores tributorum ſeu vectigalium, græcè publicani nuncupati, apud Hebræos, Græcos & Romanos odibiles & abjecti habiti fuerunt.*

2 *Expenditur in propoſito textus* in leg. 14. tit. 2. lib. 6. novæ Recopill. *qui* ibi *affertur.*

3 *Tributorum exactio in Regno Caſtellæ ſemper plebeiorum ſtatui adſcribitur, nec nobilis ullus invitus cogitur ſuſcipere.*

4 *Exiſtimatio & reputatio communis Provinciæ ſufficit, ut officia vilia vel nobilia reputentur.*

5 *Dignitas eſt quidquid ex conſuetudine reputatur eſſe dignitas, & illa eſt major quam homines generaliter talem reputant.*

6 *Vile ſeu infame dicitur officium quod in loco tale eſſe reputatur.*

7 *Tributorum Exactoris munus quandoque honeſtum cenſetur.*

8 *Expenditur & affertur in propoſito Papiniani lex*, lib. 17. §. præſcriptio, ff. ad municipal.

9 *Tributa in Curiis & Procuratoribus Regni Regi conceſſa, eorum cura & perſonali munere ſunt exigenda*, ex leg. Regia 9. tit. 7. lib. 6. novæ recopil.

10 *Exactoribus & conductoribus Regis, licet præcipua privilegia in favorem fiſci & patrimonii Regalis ſint indulta, tamen plura ſunt quibus perſonæ eorundem Exactorum condecorantur.*

11 *Præmia benè merentibus tribui convenit.*

12 *Opinionum & dogmatum diſſidia circa nobilitatem vel abjectionem officii Exactoris vectigalium, diſtinctione conciliantur*, & n. 13.

14 *Nobilis infringit ſuam libertatem per voluntariam ſuſceptionem conductionis vel exactionis patrimonii Regalis, non tamen per aliquam renuntiationem nec tacitam nec expreſſam, per quam juri, ne in carcerem detrudatur, videatur renuntiari.*

15 *Nobilis Conductor vectigalium Regis poteſt pro eorum debito incarcerari & in vinculis detineri.*

16 *Nobilis Conductor terrarum quæ ad Regem ſpectant, an pro earum reditibus non ſolutis incarcerari poſſit*, remiſſivè ?

17 *Exactor Tributorum Regis non poteſt debitores convenire, niſi prius accipiat nomina eorum, & eis notum faciat & intimetur ut ad locum deſtinatum ſolutioni, ſoluturi accedant.*

18 *Tributorum exactio prius fieri non poteſt, quàm intimatio Concilio facta fuerit.*

19 *Exactor tributorum maxima in exigendo nititur poteſtate, nec juris ordinem ſervare tenetur, ſed poteſt ſimpliciter procedere & compellere debitores.*

20 *Exactor vectigalium bona à debitoribus pro ſolutione debiti extracta concilio præſentans liberatur.*

21 *Exactor quilibet vectigalium, ut officii debito reſpondeat & legitimè procedat, quid facere debeat, notatum invenitur* in leg. 13. tit. 14. lib. 6. recopil. *quæ* ibi. *affertur.*

22 *Collectoris Eleemoſynæ Bullarum quæ Hiſpaniæ Regibus à ſummis Pontificibus, diverſis temporibus fuerunt conceſſæ, quænam officio conveniant ?* remiſſivè.

23 *Schedula Regia data circa modum & ordinem ſervandum in collectione Eleemoſynæ Bullarum, ad litteram inſeritur* ibi.

HOrum officium, & miniſterium diverſimode in jure exiſtimatum invenio; nam Exactores † tributorum qui publicani græcè nuncupantur, apud Hebræos, Græcos Romanoſque exoſi & odibiles, ac abjecti fuerunt habiti, ut de primis ſunt plura iſtius rei teſtimonia, ut habetur Matthæi *cap. 18.* ibi: *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus, & cap. 21.* ibi: *Publicani & meretrices præcedent vos,* & Marci *cap. 2.* ibi, *Multi publicani, & peccatores ſimul diſcumbebant.* Et Lucæ *cap. 5.* ibi: *Quare cum publicanis & peccatoribus manducatis*, & in aliis multis ſimilibus locis teſtificatur: Romanis autem teſtimonium perhi- 1

perhibent, Ariſtot. & Tullius, dum hos negant haberi inter honeſtos cives, ut ex his nonnulli repetunt: ipſe autem Tullius alicubi non adeo benè ſentit de publicanis, & cum ad Q. Fratrem *lib.* 1. improbum ait negotiatorem paulo cupidiorem publicanum comprimere non poſſe; ſed & Ulpianus, *in l. quantæ, ff. de publicanis*, quantæ inquit, audaciæ, quantæque temeritatis ſint publicanorum factiones, nemo eſt qui neſciat: & certè hujus tantæ illorum audaciæ, & temeritatis exemplum habes apud Lucium *lib.* 5. *ſecundi belli punici poſt principium*, & hujus rei argumento, Bald. *l. diſſolutè ad fin. Cod. de conditionibus ex l. voluit hujuſmodi publicanos cogendos edere libros ſuarum rationum, uti uſurarios*; de quibus clement. 1. §. *cæterum de uſuris.*

Et de juramento Regio in hanc ſententiam
2 expendi † debent ſingularia verba textus *in l.* 14. *tit.* 2. *lib.* 6. *novæ Recopil. verbo, Ordenado eſtà que ningun hijodalgo pueda ſer preſo ni encarcelado por deuda que deba, ſalvo ſi no fuere arrendador, o cojedor de pechos, y derechos, por que en tal caſo el miſmo quebranta ſu libertad*, quaſi ex hoc textu apertè inferatur munus exigendi vel conducendi tributa Regia contrarium eſſe nobilitati, quo in ſenſu prædictum litigium & ejus rationem affirmant Ferdinand. Mencha. *de ſucceſſion. creation.* 1. *part. lib.* 3. §. 22. *nu.* 78. *verſic. quid dicendum*, Otalora *de nobilitate*, 2. *part* 3. *princip. cap.* 9. *n.* 9. *verſic. movetur ea ratione*; Didac. Perez *in l. tit.* 2. *lib.* 4. *ordinam. gloſſ. verb. fixos dalgo, verſic. præterea non obſtant jura*, Azeved. *in dict. l.* 4. & 5. *hoc titul.* 2. & *lib.* 2. *num.* 26. Laſſarte *de decima venditionis parte, cap.* 18. *num.* 64. & 65. Ignat. del Villar. *reſpouſ.* 6. *n.* 4. Joann. Guttierrez *de Gabellis*, Stephan. Gratian. *diſputationum, cap.* 228. *num.* 25.

Et demum illud facit, quod in Regno Caſtellæ ubique locorum obſervatur, quod tale munus
3 & exactio tributorum ſtatui † plebeiorum ſemper adſcribitur, nec ullus nobilis invitus ſuſcipere cogitur, ut tradit Laſſart. *de decima venditionis parte cap.* 18. *n.* 65. Joann. Guttierrez *lib.* 3. *practic. quæſt.* 13. *n.* 102. & 106. Bargas *de nobilit. Hiſpan. diſcurſ.* 17. *num.* 20. & ſufficit exiſtimatio &
4 reputatio † communis Provinciæ, ut officia vilia vel nobilia reputentur, Alciat. *de præſumptionib. reg.* 1. *præſumption.* 48. *num.* 2. *in fin.* ubi allegat text. *in l.* 1. *ff. de muneribus & honoribus*, Tiraq. *de nobilitate, cap.* 34. *n.* 1. Cravet. *conſ.* 163. *n.* 2. Galpar. Gutierrez *lib.* 3. *practicarum quæſt.* 16. *num.* 137. ubi quod illa dicitur dignitas Eccleſiaſtica, quæ pro tali exiſtimatur aut reputatur ſecundùm conſuetudinem, & ſic de aliis officiis, Innocent. *in cap. de multa, num.* 6. Joann. Andreas, Imola *collat.* 19. & *col. penultim. de præbendis arch. in cap.* 1. *numero* 2. *de conſuetudine, lib.* 6. & quod
5 dignitas † eſt quidquid ex conſuetudine reputatur eſſe dignitas: Bertrand. *conſ.* 2. *verſ.* 2. *Viſo proceſſu, n.* 20. & *conſ.* 32. *lib.* 3. illaque eſt major dignitas quam generaliter homines pluris exiſtimant, §. 1. *ff. de his qui notantur infam.* & magis expreſsè idem Gutierrez *num.* 139. ſic etiam verſa vice illud
6 dicitur eſſe † officium vile & infame, quod in populo reputatur eſſe tale, Abad. *in cap. non minus col.* 3. *de immunit. Eccleſiar.* & eſt textus per hoc *in cap. fin. in princip. ff. de muneribus & honoribus*, ibi: Calendarii quoque curatio & quæſtura in columna æqua civitatis inter honores non habetur: per quem textum id tenet Joann. de Platea, & Lucas de Penna & eos referens id probat, *conſ.* 31. *num.* 15.

Sed pro contraria ſententia, talium exactorum & Publicanorum munus † honeſtum quan- 7
doque reputatum, & in honore apud Romanos haberi probant antiquorum teſtimonia, nam & Cicero *in oratione pro l. Manilia*, ſic ait: *Nam & publicani homines honeſtiſſimi & ornatiſſimi ſuas rationes & copiam in illam Provinciam obtulerunt*, & in oratione pro Planco, *Flos equitum Romanorum firmamentum Reipublicæ, publicanorum ordine continetur, & l.* 3. *in Verrem actione, venit ad Chelidonem Cincius eques Romanus publicanus homo cum primis honeſtus.* Ex quibus ſuadetur Equites quoque Romanos eo tempore publicanorum munere, & exercitio non dedignari.

Deinde maximum hujus rei tutamen ſubminiſtrat † Papin. *in l. libertis* 17. §. *præſcriptio, ff. ad* 8
Municipal. ibi: *Exigendi tributi munus ſordida inter munera non habetur, & ideo Decurionibus quoque mandatur*, cui adde textum *in l. fin. ff. de privilegiis Veteranor.* ubi licèt Veterani ab exactione tributorum immunitatem habeant; ſi tamen ex ordine Decurionum fiant Exactores tributorum, munus recuſare non poſſunt.

Præterea de jure noſtro Regio hanc apertè confirmat ſententiam † textus *in l.* 9. *tit.* 7. *lib.* 6. 9
novæ Recopil. ubi probatur tributa in Curiis à Procuratoribus Regni conceſſa Regi, eorum cura, & perſonali munere eſſe exigenda. Et Procuratores Curiarum, (cui miniſterium hoc per legem mandatur) & nobiles eſſe & maximam eorum eſſe exiſtimationem pluſquam notum eſt, *l.* 4. *dict. tit.* 7. & *lib.* 6. expreſsè cautum ibi: *Que ſean perſonas honradas, y no ſean labradores ni ſexmeros.* Et diximus *ſuprà lib. hoc in ſpeciali, cap. Procuratorum Curiarumque*: fateri neceſſario debemus hanc tributorum exactionem non ſemper ſordidam aut abjectam reputari.

Tamen quia tametſi præcipua, & potiora † 10
privilegia, quæ his Exactoribus, & Conductoribus Regiis ſunt indulta, favorem fiſci, & patrimonii regalis reſpiciunt, ut *in l. ſemper verſic. conductores, ff. de jure immunitatis verb. non honori conductorum datum, ne compellantur ad munera municipalia, ſed ne extenuentur facultates eorum, quæ ſubſignatæ ſint fiſco*, negari tamen non poteſt plura eſſe, quibus perſonæ hujuſmodi Exactorum, vel Conductorum Regis reditus, & tributi condecorantur, *in cap.* 33. & 34. *de los nuevos de contumientos de las Alcavales*, relatis à Gutierrez *ubi ſuprà* præſertim *verb. ni atravajos que la Ciudad, o Villa, o la Juſticia accordare*: ubi plura commoda & privilegia ejus ſunt indicta quæ ſui tantum, non fiſci favorem reſpiciunt; cum ſolum nonnullis in perſonis laboris excuſatio non diminutionis facultatis conſervatio reperiatur. Nam & præmia tribui † benè merentibus convenit, ut *in l. fin. Cod. de* 11
ſtatuis & imaginibus, & de privilegiis his Exactoribus vel Conductoribus Regiis conceſſis, vide Ægidium Chomatem, *in tract. de collectis verſic. conductor vectigalis, fol.* 215. Joann. Gutierrez *in tract. de gabellis, lib.* 7. *q.* 173. *per tot.*

Sed harum opinionum diſſidium & adverſantium dogmatum pugnam per diſtinctionem, attenta communi opinione, & æſtimatione Caſtellæ, † auſim conciliare, & intendo quod aut loquimur 12
de Conductoribus tributorum Regis, qui pro majori, contractus cum eo faciebant, quos vulgo dicimus *Arrendadores por major*, etiam ſi ſint pro minori, dummodo conſiderabili quantitate, ut in iſtis non poteſt conſiderari ulla abjectio ſeu vilitas officii, præſertim cum videamus frequenter nobiles & ditiſſimos in noſtro Regno Caſtellæ

& totius Hiſpaniæ prædictas conductiones Regias in ſe ſuſcipere, nec decens erat ignominia eos proſequi, quod Regium patrimonium adminiſtrarent, ſic non nobilitati id quoquo modo contradicere auſpicarentur, ut abſque dubio à talibus conductionibus Regiis, in grave patrimonii regalis præjudicium fugerent & ſe abſtinerent. Et de his intelligi debent jura, Doctores, atque fundamenta, quæ pro ſecunda opinione adducuntur; docet Tiraquel. *dict. cap.* 34. *num.* 33. Baca *de inope debitore.* Vectigalium conductio res non eſt indigna ea indignitate, quæ pœnam hoc eſt privilegii amiſſionem promereatur, &c.

13 Aut loquimur de † Conductoribus parvæ quantitatis, qui pro minimo lucro alicujus oppidi & vicinorum ejus moleſta & oneroſa exactione ſe ingerunt, vel abſque conductione, quia non eſt alius qui voluntariè ſe offerat, inviti ex plebeiis ad munus hujus exactionis tributorum creantur, & inviti compelluntur, ut in iſtis procedant. Prima opinio, & authoritate pro ea perpenſâ, & quod magis eſt communis exiſtimatio Caſtellæ, ex qua tale miniſterium ignobile eſt ubique exiſtimatum, communis exiſtimatio eſt ſummè attendenda, ut ſuprà diximus, qua utique diſtinctione ſic obſervata, nec te adhuc anxium & ancipitem habeant verba *dictæ leg.* 4. *tit.* 2. *lib.* 6. *Recopil. l.* 14. *tit. eod. lib.* ibi: *Por que en tal caſo el miſmo quebranta ſu libertad.* Eorum verum & genuinum ſenſum, & qui ſupra dictis mirè convenit, eleganter tradit & accuratiſſimè excogitavit Alphonſus de Narbona *in commentariis ad tertiam part. Recopill. in dict. l.* 14. *gloſſ.* 2. *num.* 16. his verbis: Sin verò quærimus de agnoſcendo vero ſenſu illius rationis noſtræ legis, *por que en tal caſo el miſmo quebranta ſu libertad*, ut conveniat cum expreſſa ſuperioris deciſionis ratione, cum re vera videatur quid diſtinctum: nam ſi amiſſionem hujuſmodi privilegii lex pro cauſa finali voluntatem ipſius nobilis conſiderat, ibi: *El miſmo quebranta ſu libertad*, favorem patrimonii fiſcalis admittimus, ſi inquam hoc inquiritur, breviter reſpondemus, quod ſuppoſita Regia in præſenti & *in dict. l.* 4. *tit.* 2. *lib.* 6. *Recopil.* quæ nobilibus Regis patrimonii Conductoribus vel Exactoribus immunitatem, ne pro particulari debito incarcerentur, alioquin generaliter illis conceſſam admittit ob ipſius patrimonii favorem & gratiam, ut monuimus nobiles qui ultro ſponte neæ conductioni hujuſmodi vel exactioni ſe immiſcent, meritò diceretur ſe ipſos illis in caſibus libertatem ſuam vel immunitatem infringere, ſiquidem vectigal conducere nemo invitus compellatur, *l. locatio*, 9. §. *ad conducendum*, *ff. de public. & vectigal.* nec etiam gabellarum vel horum jurium ſuſcipere Regaliam, ſi nobilis ſit, hiſque compelli nititur, ut per *l.* 10. *num.* 14. *lib.* 9. *Recopil.* Reſolvunt Lazart. *de decima venditionis part. cap.* 18. *num.* 65. ubi ita ſe judicaſſe dicit; ſequitur Azeved. *in l.* 14. *&* 15. *tit.* 7. *num.* 11. *lib.* 9. recta fuit interpretatio, ut in lato caſu, quo nobilis conductionem vel exactionem functionum Regalium in ſe ſuſcipit, rectè dicatur quod ipſe ſuam libertatem infringit, quia ultro & ſponte munus ſuſcepit, quod non compellebatur ſuſcipere, juxta *dict. l.* 10. *tit.* 14. *lib.* 9. tentari, *ex dict. l. libertus*, 17. §. *præſcriptio*, §. *ad Municipal.*

14 Itaque nobilis pro poſita ſpecie, infringit † libertatem ſuam per actum illum antecedentem, ſcilicet voluntariam ſuſceptionem conductionis, vel exactionis patrimonii Regalis, non tamen per aliquam renuntiationem nec tacitam nec expreſſam, per quam jure ne in carcerem detrudatur, renuntiari videatur, ut prædicti DD. minus benè voluerunt, non ſecus ac in pœnis contingit, in quibus ſubeundis, licèt voluntas noſtra ceſſit, cum certum ſit nos facinori conſenſum præbere, pœnis autem minimè, nihilo minus dicitur, quod per flagitium & delictum nos pœnis ſubdimus, ut *in l. Imperatores*, ibi: *huic pœnæ ſubditi*, *ff. de jure fiſci*, *l. fin. cap. ad legem Juliam Majeſtatis*, ibi: *quodammodo ſua ſponte ponitur*, de quibus plura ſcripſit Menoch. *de ſucceſſion. creat. lib.* §. 10. *n.* 66. *&* *lib.* 3. §. 22. *num.* 78. *ad fin.* quia licèt verè & realiter quantum ad pœnam conſenſus deficit, cum delinquens delinquere tantum velit, non etiam puniri; tamen quantum ad interpretationem legis conſenſiſſe videtur, de qua voluntate & conſenſu interpretativo loquitur lex noſtra in præſenti dum dicit. *Por que en tal caſo el miſmo quebranta ſu libertad*, quia in debilitate illa privilegii ipſius, licèt deficiat verus conſenſus interpretativus, tamen adeſt ex antecedenti libera conductione vel exactione elicitus.

Ex quibus jam ſatis ibi obiter notum eſt, & apertè conſtat nobilem † Conductorem vectigalium 15
jure tributorum Regis poſſe pro eorum debito incarcerari, & in vinculis detineri; ſed an † 16
id in conductionibus tertiarum, quæ ad Regem noſtrum ſpectant procedat hæc deciſio, *dict. leg.* 4. *&* 14. *dict. tit.* 2. *lib.* 6. diſputant Azeved. *in dict. l.* 4. *num.* 27. Girond. *de privileg. n.* 837. *quæſt.* 152. Joan. Gutierrez *lib.* 4. *practic. cap.* 14. *num.* 7. *verſic. Secunda limitatio*, Narbona *ubi proximè ex nu.* 23. *uſque ad num.* 29.

Exactor igitur tributorum Regis non poteſt debitores † convenire niſi prius accipiat nomina 17
eorum, & ei notum fiat, & intimetur quod ſoluturi accedant ad locum ſolutioni deſtinatum, *in l.* 3. *tit.* 14. *lib.* 6. *Recopil.* ibi: *Sin que primeramente el Receptor del partido mueſtre, y preſente ante el la copia de como ſea notificado a los concejos del partido lo que de ſuſo contiene*, quod & ita ſcire commune cautum ita habetur, ut *in l.* 1. *cap. de exactoribus tributorum*, & ſic ſolet fieri quædam deſcriptio civium vel vicinorum quæ continet ſervitium impoſitum diſtributum, & impertitum cuilibet ſecundum bona, quæ habet, ut per Ægid. Thomat. *in tractatu de collectis*, *in* §. *retenta proxima diſcuſſione*, *num.* 25.

Nec poteſt priùs † exactio fieri niſi intimatio- 18
ne facta Concilio, *ex dict. l.* 3. ibi: *Notifica a los Concejos*, & ibi: *Y lo embien a pagar al plazo*, iſte autem Exactor † tributorum Principis maxi- 19
ma in exigendo nititur poteſtate, ut per Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 71. *nu.* 12. nec juris ordinem ſervare tenetur, ſed poteſt ſimpliciter procedere, & præcisè compellere debitores, vel exequendo in rebus & bonis, ex Bald. *conſ.* 434. *vol.* 3. *&* *in l.* 1. *Cod. de annonis*, etiam parte non citata & ibi per eum; quod tamen intellige poſt notificationem factam concilio de qua ſuprà, & pro hoc modo procedendi in exactione tributorum, videndus eſt Ægidius Thomat. *ubi ſuprà n.* 30. & vide Azeved. *in l.* 6. *tit.* 14. *lib.* 6. *Recopil. & in l.* 14. *tit.* 21. *lib.* 4. *novæ Recopil. n.* 1. *&* 2.

Et iſte exactor qui bona † à debitoribus extra- 20
xit pro ſolutione debiti, liberabitur ſi illa bona vel pignora extracta concilio præſentaverit, ut *in l. fin. cap. de exactoribus tributorum*, ut obſervat Ægidius Thomat. *ubi ſuprà num.* 40. & cum Azeved. *in dict. l.* 6. *num.* 6. ubi etiam obiter advertunt, quare tributa hæc petantur, & ſi eam vicini debitores

bitores contra quos proceditur, poſſent opponere quod legitima non fuit facta diſtributio, & hæc ſit legitima exceptio ad impediendam ſolutionem: & advertas velim quod facta executione, & ſoluta aliqua quantitate licèt pro debito in executionem procedatur, uſque quo ſolutio fiat, tantum debetur decima ex quantitate non ſoluta ex textu formali, *in dict. l. 6. tit. 14. lib. 6. Recopil.* ibi: *O parte dello por lo que anſi pagare no ſe haga execution*; ubi notat Azeved. *n. 7. & 8.*

21 Et demum plura quæ neceſſario debet quilibet † tributorum Exactor, ut officii debito reſpondeat, & legitimè procedat, facere, ſancita, & providere ſtabilita invenies, *in l. 3. dict. tit. 14. lib. 6. Recopil.* quæ quia normam, & rectum procedendi modum Exactoribus de quibus loquimur, imponit ad litteram referenda eſt, & ſic ſe habet: *Otroſi mandamos que antes y primero qui ninguno de los Receptores del dicho ſervicio comiencen a cobrar ni cobren ningunos de los maravedis de los contenidos en las nueſtras Cartas de Receptoria en el Concejo de la dicha ciudad, o villa que fuere cabeza de Provincia, que aſſi ſe huviere de cobrar el dicho Servicio y preſente aſſi miſmo el traſlado deſtos nueſtros Capitulos y declaraciones, y la ſobre Carta que del ſe diere, y jure en forma de no pedir, ni demandar, ni cobrar, ni llevar mas de lo contenido en la Receptoria, y de guardar, y cumpir todo lo ſuſo antes deſto contenido, y cada coſa y parte dello como de ſuſo ſe contiene, y dexe el traſlado de la dicha Receptoria, y deſte Capitulo, y ſobre carta que del ſe le diere en poder del eſcrivano del Concejo, para que ſe vea y ſepa como ſe cumple lo que dicho es, y para que de, embie el traſlado del, y a les Concejos y perſonas que ſe lo pidieren, para que ſepan lo que han de guardar y cumplir: y mandamos que la Juſticia de la Ciudad, o Villa que fuere cabeza de Juriſdicion, tenga ciudado de hazer que eſte nueſtro Capitulo y ſobre carta del ſe publique y pregone, en la Ciudad, o Villa porque venga a noticia de totos, y tomen un traſlado del ſervicio del Concejo, para que todos lo puedan ver y ſaver lo en el contenido, para que ſe guarde, cumpla y execute. Otroſi madamos que ſi los Receptores nombrados en nueſtras cartas de Receptorias no huvieren de cobrar, ni cobraren por ſi miſmos los maravedis del dicho ſervicio, que las perſonas que puſieren, y nombraren aquien dieren poder para las cobrar, ſean buenas perſonas llanas y abonadas, y quales deben ſer, y los preſentar en el dicho Concejo para que ſean viſtos, y aprobados, y hagan el dicho Juramento y ſolemnidad, y que de aſſi aſſentado en el libro del ſervicio del Concejos, y que de otra manera no ſe entrometan a pedir ni cobrar los maravedis del dicho ſervicio, ni coſa alguna del, ſo pena de pagar lo que anſi cobraren en pena la tercia parte para la nueſtra Camara, y la otra tercia parte para el que los acuſare, y la otra tercia parte para el Juez que lo ſentenciare.*

Sed omnia quæ in iſto capite animadverſa manent circa officium Exactoris quorumlibet tributorum Regis, procedunt & militant in Colle-
22 ctore † Eleemoſynæ, Bullarum, quæ à Summis Pontificibus diverſis temporibus invictiſſimis noſtris Regibus fuerunt conceſſæ, prout accuratiſſimè eas refert, & miro ordine diſponit doctiſſimus, & omnium litterarum apprimè ornatiſſimus & præſtantiſſimus vir Licenciatus Perez de Lara *in compend. trium gratiarum*, circa quod nihil ſpeciale animadverſione dignum, quod Collectoribus Bullarum conveniat invenio, niſi ad litteram referre Schedulam Regiam, quæ præſcripta eſt, & data forma eis circa modum & ordinem, quem in exactione prædictæ Eleemoſynæ ſervare tenentur, & in præmium ac compenſationem ſui miniſterii & honoris eis condonantur aliqua privilegia, & immunitates: & prædicta Schedula ſic ſe habet.

EL REY.

DOn Phelipe tercero deſte nombre, por la gracia 23
de Dios Rey de Caſtilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Jeruſalem, de Portugal, de Navarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Paliria, de Mallorca, de Sevilla, de Cerdenna, de Cardoba, de Corcega, de Murcia, de Jaen, de las Algarves, de Aljezira, de Givaltar, de las Yſlas de Canaria, Indias, Yslas y tierra firme del mar Oceano; Archiduque de Auſtria, Duque de Borgonna, de Bravante, y de Milan; Conde de Flandes y de Tirol, ſennor de Vizcaya y de Molina, &c. A los Governadores, Aſſiſtientes, Corregidores y otros Juezes, y Juſticias qualeſquier de todas las Ciudades, Villas y lugares aquien fuere moſtrada eſta nueſtra carta o ſu traslado impreſſo en el molde, y firmado del Commiſſario General, de la ſanta cruçada; Salud y gracia. Sepades que nos ſomos informados que en las cobranças de las Bulas de Cruçada y otras Bulas, que ſe han predicado en eſtos nueſtros Reynos paro gaſtos de la guerra contro infieles, ſe han hecho y hazen muchas moleſtias y vexaciones a nueſtros ſubditos y naturales, ſacan doles por ellas prendas de mas valor que la quantidad de los maravediſſes que debende de las dichas Bulas, y vendiendo las, y maltratando los en menos de lo que valan, y llevando algunos dellas ſin hazer alguna diligencia y que muchas vezes acaeze que los tales cobradores en lugar de las Bulas, que han de dar, dan otras que no ſon de las que ſe predicaron, y anſi miſmo dan ſumarios, y Cartas impreſſas, y ſin dar Bulas, cobrando los derechos d'ellas, y hazen otras fraudes, en grandes ſervicios de Dios nueſtro ſennor y endanno de los fieles Chriſtianos, y contra el ſennor y forma de las inſtrucciones, que cerca de las dichas cobranças eſtan dedas, y no queriendo remediar lo ſuſo dicho, para que nueſtros ſubditos, y naturales ſean relevados de los dichos dannos, moleſtias y vexaciones, y enganos, mandamos al Concejo General de la ſanta cruzada y algunos del nueſtro Concejo y a otras perſonas de los nueſtros Concejos que platicaſſen, lo que en ello ſe podia proveer: Lo qual por ellos viſto fue accordado que las cobranzas, que de aque adelante ſe hizieren de qualeſquier Bullas, y Jubileos, y indulgencias que nueſtro muy ſanto Padre nos ha concedido y concediere, para que ſe prediquen en eſtos dichos nueſtros Reynos para los dichos gaſtos de la Guerra contra infieles ſe hagan perſonas, que fueren nombradas, por el Concejo de cada lugar, guardando ca dello la horde contenida en eſto nueſtra carta, porende por la preſente mandamos a vos los dichos Concejos, y Juſticias de todas las dichas Ciudades, Villas, y lugares, que cada anno en el tiempo que ſoleys eligir, y nombrar los officiales de Concejo, nombrareis una perſona abil, y ſuficiente de confiança legallada y abonada, que en cada una deſſas dichas Ciudades, Villas y lugares tengan cargo de cobrar las Bulas, que le fueren entregadas por el Theſorero que fuere de cada Dioceſis, o por quien ſu poder huviere, o conforme a los patrones que de ellas ſe los dierem; el qual dicho cojedor al tiempo que fueren nombrado al dicho cargo, y antes que ſe uſe del coſa alguna, ſe obligue, y de fianças baſtantes ante la Juſticia, y eſcrivano del Concejo de lugar de cuya Juriſdicion fuere, que

dentro

dentro de quarenta dias despues de passado el plazo, a que las dichas Bulas se huvieren de pagar, darà cobrados los maravedisses que montaren las Bulas, que se le entregaren al dicho Thesorero, o aquien su poder huviere llanamente sin pleyto alguno, por que al tiempo que se le entregare el padron, y Bulas, se ha de aveniguar antes la Justicia del tal lugar, en presencia del dicho Corregidor, y si algunas personas contenidas en el dicho padron de quien no se puede cobrar por pobre, o escritos dos vezes, o no poder ser avidos los quales deben, y que al plazo suso dicho no diere cobrados los dichos maravedis al dicho Thesorero, o aquien su poder huviere, que la persona que en nombre del dicho Thesorero los fuere a cobrar del, le execute por todo rigor de derecho solamente por virtud de la obligacion y cedula que el tal cojedor huviere hecho de las Bulas, que huviere recivido, que para ello, y traer bara de mi Justicia, los damos poder cumplido, llevando poder del dicho Thesorero, y aprobacion del Governador, o Correjedor Justicia de la cabeza de cada Diocesis, o partido. Y asi mismo damos poder y facultad al correjedor, que fuere cobrando por les dichos Concejos, para que pueda compeler y apremiar a todas las personas que debieren las dichas Bulas, a que se cobren y paguen passado el termino a que se dieren fiadas, y sobre esto hagan las execuciones, ventas, y remates de bienes necessarios, como por maravedisses de mi haver, con que no quedan llevar ni sacar prendis algunas de un lugar a otro si no fuere a la Cabeza de la Jurisdicion, no hallando comprador en el lugar donde se tomare; y mandamos que los dichos Concejos sean obligados a los sanamientos de qualquiera quiebra que huviere por falta de ser abonados los dichos Cojedores, y que el dicho Cojedor que fuere nombrado para un anno cobre las Bulas, que en aquel anno se huvieren de pagar, y no pueda ser nombrado al dicho officio de Cojedor, contra su voluntad hasta el Tercero anno, y que los que fueren nombrados por tales Cojedores el anno que tuvieren el dicho cargo, no puedan tener ni tengan contra su voluntad, ningun otro officio Real ni Concegil; y que sean Francos, y libres de huespedes, y vestias y carretas de guia de qualquier calidad, y manera que sean, y se les dè el salario a raçon de un maravedis por cada Bula, de tassa de a dos Reales de las que dieren cobrados.

Y otrosi mandamos, que si en estos nuestros Reynos de huvieren predicar algunos Jubileos de caja por los dichos gastos de la Guerra contra infieles, que los dichos Cojedores se encarguen de hazer apercevir cada uno en el lugar o Concejo donde fuere Cojedor, y poner los Jumarios que le fueren entegados por parte del Thesorero del partido, y de poner las cajas donde se ha de se echar la limosna, y de cobrar los maravedises que della se huvieren para acudir con ellos al dicho Thesorero, o aquien su poder huviere, y que se les de por ello de salario a raçon de a ocho maravedis de cada millar o de lo que procediere de los dichos Jubileos, guardando los dichos Cojedores cerca desto la orden, que les fuere dada por el Commissario General de la Cruzada, y que donde huviere dos o mas lugares o parroquias, o feligresias que fueren todas un Concejo, que no se nombre en el dicho Concejo mas de un solo Cojedor, assi para la cobrança de las dichas Bulas, como de los dichos Jubileos lo qual y todo lo que dicho es, compley, y ay hagais guardar y cumplir, y cada Concejo se entregue un trasiado de esta nuestra carta, y lo tengan en el arca del Concejo, para que aya effecto lo en ella contenido: y mandamos que ningun Thesorero ni fator cobre ni embie a cobrar a las dichas Ciudades, Villas y lugares las dichas Bulas ni Jubileos, ni aya otros Cojedores sino los que fueren nombrados por los dichos Concejos, so pena que el que cobrare y hiziere cobrar las dichas Bulas, y Jubileos contra el tenor y forma desta nuestra carta, pague lo que assi cobrare, o hiziere cobrar, con el quatro tanto, y que vos las dichas Justicias cada una en su Jurisdicion, los prendais los cuerpos, y presos con la informacion de sus delictos, la embieys a esta nuestra corte antes el Concejo General de la Cruzada, para que ha de mas de excutar en el la dicha pena sea castigado conforme a la calidad del delito, y los unos ni los otros no fagades, ni fagan ende al por alguna manera so pena de la nuestra merced, y de diez mil maravedis para la nuestra camara, a cada uno que lo contrario hiziere. Dada en Valladolid a diez y siete de Diziembre de mil seis ciento y un annos yo el Rey, por mandado del Rey nuestro sennor, Juan de Amerquita.

CAPUT XV.

De officio Campsoris seu Cambiatoris publici, qui vulgo dicitur *Cambio*, & Nummularii dicti *Banco*.

SUMMARIUM.

1 *Campsoris officium publicum est.*
2 *Campsoris creatio ad quem pertineat.*
3 *Campsoris creatio in Curia Regis nempè* en la Corte, *ad ipsum Regem pertinet.*
4 *Campsoris creatio in aliis Curiis Regnorum ad Coronam Hispaniæ pertinentium, debet fieri speciali Proregis nominatione.*
5 *Campsoris officium Reipublicæ est necessarium.*
6 *Campsor qua forma creari debeat*, remissivè.
7 Cambium *vox antiquis Romanis & Jurisconsultis prorsus incognita fuit.*
8 *Cambii officium in quo consistat.*
9 *Cambium in permutatione monetarum consistens, an licitum sit vel illicitum?*
10 *Cambia quæ consistunt in mutuo, an licita sint?*
11 *Lucrum ex Cambio in mutuo consistenti proveniens usuram quare sapiat.*
12 *Cambium in mutuo consistens quare permittendum?*
13 *Cambium in mutuo pecuniæ positum quando sit licitum, & quando illicitum*, remissivè?
14 *Cambia à Principe vel Republica approbata, tutò exerceri possunt.*
15 *Cambiorum merces seu Salarium non pro mutuo, sed pro labore recipitur.*
16 *Cambii in duplicem speciem divisio.*
17 *Cambium siccum quot modis committatur* & num. 18.
19 *Cambium siccum improbum & fœnerativum esse probant doctores.*
20 *Cambia intra Regni limites contra legem expressam permitti non possunt.*
21 *Cambia sicca damnantur per pragmaticam à Rege Sebastiano latam.*
22 *Cambium quod fit intra Regni limites, an ex eo siccum judicetur, quod in loco in quem remittitur solutio unà cum litteris, debitor, nec pecuniam nec factorem habeat*, & num. 23. & 24.
25 *Cambium reale quid & quotuplex sit.*
26 *Cambium reale an licitum vel illicitum sit?*
27 *Pecunia vel nummus quot modis considerari possit.*

28 *Cam-*

28 *Cambium reale per litteras tripliciter fieri ſolet*, & n. 29. & 30.

31 *Pecuniæ valor ſolet aliquando minui, & quibus de cauſis*, & n. 32.

33 *Cambium per litteras, quo quis pecuniam Campſori in uno loco præbet ut eandem in alio remittat, an permiſſum ſit?*

34 *Cambium per litteras, quo quis pecuniam à Campſore ad certum tempus recipit in uno loco, in alia deinde provincia vel Regno, cum conſtituto ſtipendio ſolvendam, an ſit fœnerativum?* & n. 35. & 36.

37 *Cambium minuti in quo conſiſtat, & quomodo fieri debeat, & quid pro præmio poſſit perſolvi tradit Textus* in leg. Regia 4. tit. 18. lib. 5. Recopil. *quæ* ibi *affertur?*

38 *Cambii præmium & intereſſe quod lucrari Campſor poteſt, correctum & immutatum fuit*, per leg. 5. in fine tit. 18.

39 *Cambium quod fit per litteras, ne intra ejuſdem Regni oppida exerceri poſſit ſancitum extat* leg. 8. tit. 18. lib. Recopil. *quæ* ibi *affertur.*

40 *Cambii litteris, cur circa oppida extra Regnum, non verò intra, uti liceat, traditur ratio differentiæ.*

41 *Cambium per litteras ab Hiſpania ad Indos exerceri poteſt & etiam ad alias ejuſdem Coronæ Provincias, dummodo diſtantia ſit conſiderabilis, in quo poſſit conſiderari aliquod periculum in tranſlatione pecuniæ.*

42 *Cambia realia requiſita non poſſunt probari juramento & declaratione perſonarum quæ nummos Campſori tradiderunt.*

43 *Cambium tam jure communi, quàm Regio exoſum & uſurarium reputatur.*

44 *Referuntur Doctores qui de Cambiis egerunt.*

45 *Campſoris creatio ex perſonis fieri debet probatiſſimis, divitibus & benè opinatis, quæ juramentum de officio rectè exercendo præſtare debent, & fidejuſſores uſque ad certam quantitatem præbere tenentur.*

46 *Campſor exterus & alienigena à Regno non poteſt creari.*

47 *Campſores duo in urbe debent nominari, non verò unus ſolus.*

48 *Campſor exterus à Regno nominari cur non debeat*, remiſſivè.

49 *Campſor non poteſt aliis mercimonii & contractionum generibus uti, nec ſocietatem inire cum aliis, niſi in rebus cambiorum uſum tangentibus.*

50 *Campſores publicationem reddere tenentur judici, ſuo juramento & per libros ſuos veritate & fide confectos, quoties ratio ei per judicem expetita fuerit quantitatum omnium quas cambio habuerint.*

51 *Campſorum electio debet eſſe libera, nec quidquam pro tali officialium creatione poteſt exigi; nec titulo conductionis poſſunt hujuſmodi officia conduci.*

52 *Cambia ſuſcipere, & eorum pecuniis Rex uti poteſt in urgenti neceſſitate.*

53 *Neceſſitatis tempore plura licent, quæ ordinario jure exoſa videntur.*

54 *Campſori, neceſſitate adimpletâ, debet per Regem fieri ſatisfactio pecuniarum quas accepit & ſi poſſibile ſit, cum intereſſe juſto & licito Cambii.*

55 *Princeps dum ob publicam cauſam & neceſſitatem, rem aliquam à privato aufert, æquivalenter poteſt damno ſatisfacere.*

CAmpſoris officium † publicum eſt, ut cavetur *in l. 5. tit. 18. lib. 5. novæ Recopill.* ibi: *y los que huvieren de uſar del dicho officio publico*; ubi Matienço *in gloſſ. 7. lit. G.* & ſic tanquam officium publicum, iſtius officialis creatio † pertinet ad Prætorem, & Decurionem civitatis, villæ aut oppidi ubi exerceri debet, ut *in dict. l. 1.* ibi: *y los que huvieren de uſar del dicho officio publico en las Ciudades, Villas y lugares de nueſtros Reynos que ſean pueſtos y nombrados por las Juſticias, y Regidores de tales Ciudades, Villas y lugares.* 1 2

Et curia Regis nempè *en la Corte* † pertinet ad ipſum Regem, ut *in dict. l. 1.* & *in pragmatica edita*, 8. *Septembris ſub anno Domini* 1602. & ſic aliis in Regnis hujus Coronæ creatio † Campſoris poterit & debet fieri ſpeciali Proregis nominatione, quia Prorex in Regno ſibi commiſſo Regis poteſtatem habet, niſi aliquid ſpecialiter ei fuerit interdictum, ut *in l. fin. tit. 1. part. 2.* latè Maſtrill. *de Magiſtrat. lib. 5. cap. 6. per totum*; ſpecialiter verò *num. 37.* 3 4

Quod utique Campſoris officium † neceſſarium eſt Reipublicæ, dummodo honeſtè exerceatur, ut tradit Tavianus Genuenſis *in tract. de Cambiis, 1. l. part. num. 9. cum ſeqq.* uſque ad *num. 12. & 2. part. cap. 1. per tot.* Dominicus à Sot. *tot. lib. 6. de juſt. & jure quæſt. 8. art. 1. & ſequenti*, Matienço *in dict. l. 1. gloſſ. 3.* formam † qua debet creari Campſor cum aliquibus regulis, & prohibitionibus aſſignat & deſcribit textus *in l. 1. tit. 18. lib. 5. Recopil.* & pro materiæ perfecta cognitione illud prætermittendum non duxi, quod hîc vox † *Cambium* antiquis Romanis, & juriſconſultis prorſus incognita fuit: etenim quantumvis in foro Romano frequentiſſimi erant Argentarii, Nummularii, Meſularii, vel Meſuarii fide publica deputati ad gerenda negotia, & inſtrumenta, ut probat *l. prætor ait l. ſi quis ex argentariis, l. quidam l. ubi l. argentarius ff. de edend. l. hominem 7. §. quoties, l. quod privilegium*, §. 8. *ff. depoſiti, l. ſi ventre 8. §. in bonis, ff. de privileg. hæred.* cum aliis quas refert Bobadill. *lib. 1. variar. cap. 15.* Forner. *lib. 3. ſelection. cap. 8.* Sigon. *de antiquo jure Romanorum, lib. 2. cap. 11.* Petrus Gregor. *lib. 23. cap. 3.* Cambium tamen non agnoverunt, quamvis Argentarii & Meſularii ſæpiſſimè nominentur à Cicerone in oratione pro Cecinna, pro Cluentio, & in Rhetor. ad Heren. numquam tamen Cambium ab eo uſurpatur, nec mille annis poſt ipſum Ciceronem apud puri ſermonis obſervatores aliqua hujus nominis mentio reperitur, etſi Anton. Nebricenſ. incautè dixerit hanc vocem *Cambium*, Latinam eſſe. Sed magis veriſimile eſt Cambium à Gothis, vel Longobardis inventum fuiſſe: & ab Italis, atque Hiſpanis receptum, ut conſtat ex *cap. 1. §. cum autem ſed in reſtit. fecit fuer.* Otrot. *cap. 1. §. ſi quis dominus quo tempore miles, &c.* ubi Cambium ſignificat permutationem, & gloſſ. *communem, ibidem*, in eademque ſignificatione ab Hiſpanis ſumitur, *in dict. l. 1. tit. 18. lib. 5.* & totus ille titulus inſcribitur, *de los Cambios, y Cambiadores.* 5 6 7

Secundò præmitto quod Cambii † officium conſiſtit in permutatione aliquarum monetarum pro aliis, ut *in l. 4. tit. 18. lib. 4. Recopil.* Cum enim Hiſpania Regum multitudine fuiſſet occupata, & unuſquiſque pro voluntate ſua proprios cuderet nummos, ut conſervarentur commercia, & qui iter habebat ad alia Regna proprios ejus, in quo pergebat deferret nummos, Campſor autoritate Regia deſignabatur, qui uniuſcujuſque generis nummos haberet ad permutandum vel cambian- 8

cambiandum, ſtatuta quadam Cambii mercede, ut *in l.* 2. 3. *&* 4. *tit.* 18. *lib.* 5. *Recopil.* de quo
9 an † licitum, vel illicitum fuerit, maxima eſt apud noſtros Doctores controverſia, ſi quidem conſtat ex Ariſtotel. *loco ſuprà citat. & ex cap. naviganti, & ex cap.* 1. *de uſuris*, contra naturam cenſeri debere, quod pecunia ſuapte natura ſterilis & infœcunda generet & pariat pecuniam, cum aliis multis quæ refert in aliis DD. quos infra citavimus, & *novæ inſtitution.* Sarmient. *lib.* 7. *cap.* 12. Sed quamvis hæc ita videantur eſſe, contrarium verius videri debet, & haberi quodque magis recipitur ab omnibus Theologis; ut colligitur, *ex cap. per veſtras*, & probatur *ex dict. cap. naviganti*, §. *ille quoque.* Capin. civit. *de uſuris* lex pontificia conſulta commercia Reipublicæ utilitatem afferre probe ſciens noluit exercitam negotiationem, honeſtaque lucra impedire, & ita propria Cambiorum in ſpecie probat Pius Quint. *in extravagant.* proprio motu circa Cambium illicita improbans, licita probans in ſumma conſtitutionum ſub Pio Quint. *cap.* 52. ex his omnibus & ex gloſſ. *atque commune in cap. conqueſtus de uſuris*, & gloſſ. *verb. honeſti.* & commun. *in dict. cap. per veſtras* ex D. Thom. 225. *quæſt.* 87. *art.* 4. hoc Cambiorum genus licitum eſſe, & Rubricæ ſatis accommodatum docuit idem, D. Thom. *opuſ.* 73. *art.* 13. Cajetan. *in tract. de Cambiis*, *cap.* 1. Sylveſt. *verb. uſura quarta*, Armilla *verb. emptor.* Sotus *de juſt. & jur. lib.* 6. *quæſt.* 8. *art.* 1. Conrad. *quæſt.* 98. Palat. *in praxi Theologal. lib.* 3. *cap.* 2. *inſtructionum negotiant. lib.* 1. *cap.* 1. gloſſ. 2. & Bald. & Salicet. *in l.* 3. *cap. de exercit. commun.* contra Jaſonem *in l.* 1. *num.* 36. Purpurat. 89. *cap. de ſumma trinitat.* omnes *in dict. cap. naviganti*, Navarrus *notabil.* 9. *n.* 11. Joann. Baptiſt. §. 2. *in princip.* Albornoz *lib.* 3. *tit.* 4. *de los Mercadores y Cambios.* Matienc. *in dict. l.* 1. *gloſſ.* 3. cum aliis quos inferius percenſebimus, ſed tamen cum hujuſmodi Cambium jam in uſu non ſit, & ſolùm permaneat Cambium in mutuo conſiſtens, de quo loquitur Jus 5. *conſtitutio*, opus erit de Cambiis in mutuo conſiſtentibus breviter aliqua pertractare.

Tertiò præmitto maximè controverſum eſſe,
10 an hæc † Cambia quæ conſiſtunt in mutuo licita ſint, ita ut Campſor, qui publicè pecunias Cambio dat, poſſit ex eo aliquod lucrum ferre?

11 Et videtur tale lucrum ex eo proveniens † uſuram ſapere, quia conſiſtit in cambio mutuo, tempus atque lucrum, ex quibus vera & propria uſura formatur, ut *in cap.* 1. *cum ſeqq.* 14. *quæſt.* 3. *cap.* 1. *&* 2. *cap. in civitat. cap. conſuluit de uſuris.* Nec ex Reipublic. authoritate excuſari poſſe conſtat, *ex cap. ſuper eo de uſuris*, ex quibus & aliis id probat Cajetan. *cap.* 2. & alii ſupra relati plura argumenta connectentes, attamen ſi quæ ſit hujus vel aliorum argumentorum vis diligenter animadvertamus, reperiemus procul dubio
12 hujuſmodi Cambiorum genus permittendum † eſſe, quæ inventa ſunt & excogitata ad majorem Reipublicæ commoditatem & facilius totius terrarum orbis commercium. Quæ ſententia communior eſt, & à pluribus approbatur: ſed propoſita objectio facilè diluitur, ſi dicamus lucrum non ſpectare in his cambiis ratione mutui, ſed cauſa laboris, & induſtriæ in conquirendis pecuniis, in mutandis & recipiendis per litteras Cambii remiſſorias, ut in praxi quotidie videmus obſervari, & ſtatim clarius & apertiùs exponemus; ac ſufficit hujuſmodi cambia non omninò condemnari à Pio V. Pontifice Maximo *in dict. conſt.* 54. ſed ſolum quoad exercentes cambia, ſic ea namque juſtiſſimus Pontifex conſideravit illam induſtriam & laborem impenſum in Cambiis conquirendis pretio eſſe æſtimabilem, nec quemquam debere ſua opera collocare abſque ulla mercede, *ex Authentico de judiciis*, §. *nec autem* ibi *gloſſ. verb. pedaneus*, & communis ſicut in fidejuſſore, & aliis, ſuas operas pro pretio impendentibus, ut conſtat *ex l. ſi remunerandi*, §. 6. *maurus in fin. ff. mandati*, *l. hoc jure* 19. §. *labeo*, *ff. de notat.* & ex aliis infra dicendis docent Burgos de Paz *conſ.* 49. *n.* 8. Ben. *conſ.* 11. Burſat. *verſ.* 399. *volum.* 4. Hieronymus Gabriel. *conſ.* 158. *vol.* 2. Guid. Pancirol. *conſ.* 139. *num.* 11. Puteus *deciſion. Rotæ* 124. & 126. *lib.* 3. Decius Genuenſ. 1. & 2. Cavalcan. *deciſ.* 48. *num.* 23. & an cambium conſiſtens in mutuo † pecuniæ ſit licitum, & quando illicitum, 13
agunt latè Thomas de Vio *de cambiis cap.* 2. Fabianus Genuenſis *eodem tractatu* 1. *part. per totam &* 2. *part. in princip.*

Quod ita eſt acriter tuendum, præcipuè ſi à 14
Principe vel Republica fuerint probata, tunc enim poteſt juſtè mercedem à privatis ſolvendam recipere, ut apertè docet ipſa Pii conſtitutio. Unde quando privatus apud privatum ſuam deponit pecuniam, cum hac conditione, ut illam totam vel aliquam illius partem in alium locum tranſmittat, pro illoque labore pretium vel ſtipendium aſſignavit, ſic ergo nulla committitur uſura, nec uſuræ umbra apparet, ut probant Sotus, Navarrus, & alii *ſuprà*: inde etiam probantes non eſſe illicitam conventionem, cujus eſt hoc tempore frequens uſus ſcilicet cum nobiles Mercatori, vel aliis locupletiſſimis hominibus ſtipendium decernunt, propterea quod primo cujuſque menſis die certam ipſis pecuniæ quantitatem ſunt tributuri.

Nam non pro mutuo † ſed pro labore ſalarium 15
illud recipere reſolvunt Sotus *lib.* 6. *de juſt. & jure quæſt.* 1. *art.* 2. Navarr. *in cap. naviganti, num.* 17. quæ ſpecies & alia hujuſmodi maximè diſtant à Cambiorum natura, nam in illis ſecurè ac tutè poteſt pecunia pro mercede capi, de quo eſt totus titulus *lib.* 1. *cum ſeqq. ff. de eo quod certo loco*, *l. continuus*, 137. *ff. de verborum obligat.* itaque ſignificat quod variæ ſunt Cambiorum diviſiones.

Quartò præmitto Cambium eſſe in duplici † 16
differentia, alterum ſiccum & alterum reale, ſiccum Cambium dicitur in quo debitæ Juſtitiæ ſpecies non invenitur, ſed fingitur & ſimulatur, cum ſit verè mutuum ſub uſura factum, qua in re mirabilia & aurea ſunt verba Fabiani Genuenſis *ubi ſuprà* 1. *part. num.* 35. ibi: *Non ſine itaque ratione ſacri Theologi & Canoniſtæ loquendo, de hujuſmodi fictis, & ſimulatis cambiis appellant ipſa non cambia, ſed cambia ſicca inſtar arboris ſiccæ quæ in ſemetipſa non habet aliquem humorem aut viriditatem, non producit flores nec folia, nec denique fructus, ſed potius damnificat arbores virides ſibi adjacentes, ſed tantummodo habet aliqualem arboris apparentiam ſine quavis exiſtentia, ita profecto ſunt cambia ipſa ſicca, quia non vero ſed falſo & ficto nomine cambii aliqualem cambiorum apparentiam videntur habere; nullam tamen penitus Cambii exiſtentiam habent, ſimiliter nullum penitus in ſemetipſis habent humorem aut viriditatem gratiæ Dei, quia non ſunt fundata in radice Charitatis, immò ſunt contra Charitatem & ab ipſo Deo reprobata, non germinant frondes boni exempli, immo ſunt ſcandaloſa, non pullulant flores odoris virtutum: Sed undique ſunt putrida ob cupiditatem, & avaritiam, à qua proficiſcuntur, non producunt*

ducunt fructum bonorum operum, quia ut hic ſuperius oſtenſum eſt, animam ipſius feneratoris & corpus & honorem atque alia bona temporalia, ſi quæ habet benè acquiſita, graviter lædunt, devaſtant, & denique velut quædam ſæva tempeſtas, ſicut docta experientia docet in locis illis in quibus contractus ipſi feneratitii uſitantur, omnes bonos mores exterminant; quapropter ſi ficulnea illa de qua Divus Evangeliſta loquitur Matth. cap. 21. quia non habebat niſi frondes, maledicta fuit à Domino, ipſa uſura & uſurarius in ipſa maledictus & maledicta erit, cum ipſa, ut oſtenſum eſt, non ſolum non pariat, nec fructus cognoſcat, nec flores, ſed etiam ipſa folia.

17 Committitur autem iſtud † cambium ſiccum dupliciter, ut conſtat ex Divi Pii conſtitutione. Primò quando quis accepit pecuniam Pintiæ cum Cambio, ut eam ſolvat Barcinoniæ, & conficiuntur ad id litteræ quæ mitti debent ad eum locum ubi moneta ſolvenda eſt, quamvis verè & realiter debitor Barcinoniæ non ſit ſoluturus, ſed in hac Pintiana civitate dumtaxat, ubi cambium dedit, & conſcribuntur, & ſimulantur tales litteræ ad fingendum, & ſimulandum contractum illum qui inter dantem & accipientem fit nomine cambii, & ſic appellatur.

18 Secundo modo, quando litteræ mittuntur in Nundinas quæ Metinæ del Campo agendæ ſunt, ubi debitor nec pecuniam nec factorem cum quo exercere mercaturam ſoleat, habet, nec habere expectat, ſed dumtaxat ipſius nomine Procurator à Campſore conſtitutus, accepit ibi pecunias cum cambio, & cum Recambio illas ſolvendas remittit Pintiæ, vel Barcinoniæ; unde ſub illa ſimulatione, perſolvuntur uſuræ & uſurarum uſuræ.

19 Quod Cambium improbum † & fenerativum probant ſuprà relati, præcipuè Cajetanus *de cambiis cap.* 1. *num.* 4. Soto *de Juſt. & jure, quæſt.* 8. *art.* 1. latiùs *quæſt.* 13. *art.* 1. Silveſter. *verb. uſura* 4. *num.* 6. *&* 9. *inſtructor. negotiant. cap.* 2. latiùs *cap.* 12. *lib.* 2. Armilla *verb. campſor, n.* 8. Bologuin. *ubi ſuprà* Navarr. & Baptiſta *in dict. cap. naviganti*; quod etiam apertiſſimè docuit Pius Quint. *in dict. conſtitutione* addens Cambia ſicca exercentes, dignos eſſe & plecti debere ſupplicio adverſus uſurarios conſtituto, inter quos poſſunt numerari: cujus etiam ſpeciei prohibitio eſt in Regno Caſtellæ, etiam tota ferè Hiſpania Cambia exercere de loco ad locum intra ipſius terminos Regni; cenſentur enim Cambia ſicca, & proinde à Carolo V. Imperatore Auguſtiſſimo, & Philippo noſtro Chriſtianiſſimo damnata. *l.* 8. *tit.* 18. *lib.* 5. *Recopil.* qua de re ſumma cum diligentia diſputant DD. *ſuprà* relati & his addantur Matiencus *in dict. l.* 8. *lib.* 1. Albornoz *dict. l.* 3. *tit.* 4. *de los Cambios*, §. *del banco y banquero*, qui hos punctos multùm pertractant contendentes inter ſe, *illam* §. *niti in præſumptione*, & proinde in foro animæ conſcientiæ non obtinere, quando verè & realiter de loco ad locum labor vel periculum reperitur, etiam intra Regni limites; eademque ratione probant alii eam legem in uſu non eſſe.

Quibus omiſſis verior ſententia haberi debet
20 contra legem † expreſſam permitti non poſſe Cambia intra Regni limites; quia lex eſt juſta ad declinandas uſurarum fraudes *ex cap. naviganti de uſuris cap. conſuluit cap. in civitate de uſuris*, & ex Pii V. *conſtitutione.* Quapropter in conſcientia obligat, ut apertè probant DD. ſuprà relati & commun. ab Innocentio uſque ad Felinum Decium, & Andream & Beroïum, *in cap.* 1. *de conſtitutione.*

Quapropter ceſſare videntur diſputationes ſu-

perius relatæ in dict. Regno Caſtellæ, & Regno Luſitaniæ, ubi latior eſt pragmatica à Rege Sebaſtiano promulgata Eboræ 16. Januarii, anno 1570. ubi damnantur † ſicca Cambia, & quæ 21
fiunt intra Regnum, additis aliis vetitis conventionibus: Sed ſolet dubitari, an Cambium † quod 22
ita factum fuerit, in dubio judicetur Cambium ſiccum, ex eo quod in loco in quem remittitur ſolutio unà cum litteris debitor, nec pecuniam, nec factorem habeat.

Et ſanè videtur in dubio † eſſe ſiccum quia ſine 23
ſubjectione non erit contractus *ex l.* 1. *ff. de contrahenda emptione, l.* 1. *ff. de rerum permutation.* & videtur multum fenerativum *ex dict. cap. naviganti*, & aliis ſuprà adductis, idque tenet Sylveſt. *verb. uſura* 4. *quæſt.* 9. una cum Schoto *lib.* 6. *q.* 12. *artic.* 1. & 2.

Contrarium tamen ut ſentio, verius eſt, nimirum non judicari † ſiccum niſi propter alias circum- 24
ſtantias & argumenta, quod ſignificat Pii conſtitutio ibi: Talis intentio ſicut vendi poteſt, locari & pignorari res quæ nondum exiſtit, *l. nec emptio, ff. de contrahenda emptione, l. ſi jactum de actione emption. l. & quæ nondum, ff. de pignor.* ita & permutari, *l.* 1. *ff. de rer. permutat.* Navar. *in dict. cap. naviganti, n.* 14. *& cap.* 17. *n.* 18. 3. *inſtructor. negotiant. lib.* 2. *cap.* 1. Ex argumentis autem & conjecturis colligi poterit non ex illo dumtaxat effectum eſſe ſiccum, quia frequentiſſimum eſt, eum qui Romæ, pecuniam propter aliquam expeditionem Cambio accepit, ut eandem dependat Valentiæ, quamvis Romæ tempore ſolutionis nec pecuniam habeat, nec factorem, tamen contractus non præſumitur uſurarius qui adveniente ſolutionis tempore dat operam, ut Cambii litteras adimpleat: at ex aliis conjecturis id contractus genus poſſe uſurarium præſumi, nullus eſt qui non liberè fateatur. Ex quibus omnibus dicendum eſt, quod quotieſcumque Cambium celebratur fictè & ſimulatè, cum diſtantia loci, longinquitas convertitur in temporis diuturnitatem, & iſtud Cambium reputatur ſiccum, quod à Pio V. *in dict. conſtitutione* fuit omninò damnatum, & ab Hiſpaniæ & Luſitaniæ legibus plectendum eſſe cenſetur.

Aliud eſt Cambium reale, ſicco † oppoſitum, 25
quod reale ſubjectum & ſubſtantiam habet, & eſt duplex minutum, & per litteras; Cambium minutum dicitur manuale, cum permutamus nummos aureos cum nummis argenteis, æreis vel ex qualibet alia materia conflatis aut è contra pro cujuſque utilitate: ſed iſtud Cambium, an † licitum 26
ſit necne, non nulli controvertunt, propterea quod nummi dati valor non conſideratur juxta materiam, ſed juxta formam publicam: at ejuſdem valoris eſt numerus æreus in ſua quantitate ac eſt aureus vel argenteus, ut probat *lex* 1. *ff. de contrahend. emption.* ubi Bart. & communis relata à Tiraquell. *de retract.* §. 1. *gloſſ.* 2. *n.* 14. Pinel. *de reſcindend. vendition. in princip. n.* 25. Covarr. & alii ſuperiùs adducti. Unde pro æquali valore majorem recipere, videtur improbum lucrum: contrarium tamen habetur multo verius, ut ſuperiùs dictum eſt initio hujus argumenti: Etenim ſicut Reipublicæ utile eſt ac propè neceſſarium, publicè deputari officialem, diverſarum gentium numiſmata pro permutationibus cognoſcentem, ita & numiſmata ejuſdem Regni commerciis, & politicæ Societati, admodum erit fructuoſum, ut habetur apud *Caſtellanos* & probant alia jura, ut *l.* 1. *&* 4. *tit.* 18. *lib.* 5. *Recopil.* & ab omnibus recipitur, dum-

modo abſque fraude, & dolo hujuſmodi pecuniarum permutationes fiant; pecunia ſiquidem, &
27 nummus † dupliciter poteſt conſiderari. Primò, ut eſt res vel materia, ut aurum, ad aurandum maximè utile, *l. numiſmata 28. ff. de uſufruct.* tunc propter hujuſmodi utilitatem poteſt carius vendi vel permutari, dummodo non excedat debitum rationis modum, ut quotidie obſervatur in auro veteri, & publica forma excuſſo. Secundo modo accipitur pecunia vel nummus, ut ex publica forma excuſus, cujus eſt duplex uſus principalis: unum, & primarium, in rerum menſura & pondere proprius & neceſſarius ex *l. 1. de contrahend. emptione*, quo caſu à publico valore recedere non eſt permittendum, alius uſus eſt ſecundarius, & improprius, quo utimur ad cambiandos vel permutandos nummos aureos per argenteos, vel è contra pro uniuſcujuſque voluntate: ut verbi gratia, ego habeo mille nummos argenteos, & cum me in civitatem Hiſpalenſem conferre decreverim, ne iter faciam tanto pondere impeditus, permuto illos nummos argenteos cum tot aureis, quot ad æquandum valorem nummorum argenteorum, ſunt neceſſarii. Atque hic eſt ſecundarius Cambiorum uſus, etſi improprius, tamen ſæpè uſitatus, quod fit ex inventione humana non ex natura, ut multis validiſſimiſque rationibus probat Ariſtotel. 1. *Ethicor. cap. 6.* de quo Cambii genere præſens diſputatio eſt, & tunc pro hujuſmodi Cambio mercedem recipere licitè poſſe Campſorem, ut verior ſententia eſt, ſic eam plures DD. ſequuntur, ſervire debet officium quod admodum ſit Reipublicæ utile, ut ſentit & defendit Angelic. D. Divus Thomas *opuſc. 73. artic. 13. & de regimine Principis, lib. 2. cap. 14.* Silveſter. *in ſumma verb. uſura quarta quæſt. 7.* Armil. *verb. Campſor, n. 4.* Conrad. *quæſt. 99.* Domin. de Sot. *lib. 6. quæſt. 9. art. unicum.* Hiſpanorum Bartol. de Covarr. *de n. collatione, cap. 7. num. 3. & 4.* Navarr. *n. 14. & 19. in dict. cap. naviganti*, Baptiſta §. 2. *n. 9. inſtructor. negociant. lib. 2. cap. 2.* & alii quam plurimi clariſſimi DD. quorum nomina infinita ſunt; unde deducunt prædicti DD. quod ſi Campſor vel aliqua occupatione, vel negligentia ſua & incuria non poterit dare mercedem vel pretium muneri ſtatutum ab eo, qui pecunias permutatas accepit, obligatur debitor in conſcientia ad reſtitutionem pretii: quod quidem in Campſore publico, publica ſcilicet autoritate deſignato, eſt longè certius; ſed inter privatas perſonas, id illicitum eſſe probat Albornoz *dict. tit. 4.* ex rationibus ſuperius à nobis relatis & propoſitis, quæ publicos Campſores excuſare videbantur; verius tamen eſt propter lucrum ceſſans vel damnum emergens, ſaltem in jactura temporis, ſecundùm Covarruviam qui eam rem accuratiſſimè pertractat, poſſe honeſtè mercedem accipere; ut probant ſuperiores rationes DD. jura & ll. & ex legibus Regni Caſtellæ *dict. l. 4. tit. 18. lib. 5. Recop. & ex l. 1. ejuſdem tit.* non prohibere immò permittere videtur, ibi: *Ni los Cambiadores, ni otras per-*
28 *ſonas.* Sed & Cambium reale ſolet fieri † tripliciter per litteras; & primò quando quis pecuniam habet Pintiæ qua indiget Romæ, & eſt alius qui habet pecuniam Romæ qua indiget Pintiæ, qui pro cujuſque utilitate & commodo cambiare inter ſe ſolent tantam pecuniam quantum ſibi neceſſariam eſſe vident.

29 Secundò, quando quis † tantam pecuniam dat Campſori Pintiæ quanta eget Romæ, ut eam ſolvat ad nundinas Septembris, vel alio menſe Romæ, ubi eam neceſſariam eſſe ſibi intelligit, quam debet remittere Campſor per litteras Cambii ad prædictam urbem Romanam, certa mercede conſtituta.

Tertiò, quando † ſcilicet aliquis egens certâ pe- 30
cuniâ in civitate Romana, eam accepit Cambio in eadem urbe, cum hac conditione & pacto, ut eandem ſolvat Pintiæ ad tres vel quatuor menſes inter dantem, & accipientem ſignatos, cum quodam lucro ipſius dantis & Cambio.

Ad clariorem verò cognitionem atque notitiam terminorum ſpecierum Cambii realis de quibus ſuprà, illud noſſe oportet, pecuniæ † valorem in 31
hujuſmodi commerciis aliquando augeri, aliquando verò minui conſueſcere multis ex cauſis, ut latiſſimè probat, *l. 2. §. de officio, l. quod ſi Epheſ. ff. de eo quod cert. loc. l. pretia rerum. 63. §. fin. ad l. Falcidiam*, cujus rei nimirum quomodo, quaque ratione in Cambiis pecuniæ valor augeri ſoleat, octo cauſas aſſignant Silveſter. *verb. uſura quarta*, Soto *de Juſt. & jur. lib. 6. quæſt. 12. art. 1.* Navarr. *in dict. cap. naviganti, num. 43.* Baptiſta §. 2. *inſtr. negotiant. lib. 2. cap. 7.* Quæ omnes octo cauſæ ad tres potiſſimum poſſunt reduci, ſub quibus reliquæ quinque, ut quæ minus præcipuæ ſunt & minoris conſiderationis continentur.

Prima eſt propter † diverſam legis taxationem. 32
Secunda eſt ex eo quod pecunia ſit de præſenti vel non ſoluta. Tertia propter pecuniæ abundantiam vel penuriam, hæ enim potiores cauſæ & magis principales ſunt, quæ pecuniæ valorem in Cambiis augent. Quibus ſic conſtitutis facilè colligitur in priori Cambii per litteras ſpecie, Cambium contrahi ſolere ad utriuſque partes, utilitatem, & fructum; quapropter faciendum erit tale Cambium & perpetuo permittendum; locus concedendus erit ad hoc ut exerceatur, præſertim cum fieri ſoleat ſequendo ſemper Juſtitiæ commutativæ naturam, quæ ex Ariſtotel. & graviſſimis DD. quos ſequitur & probat Divus Thomas, & communis omnium Doctorum tam Theologorum & Legiſtarum ſententia, conſiſtit in omnimoda utriuſque partis æqualitate. Unde hæc regula & lex ſentienda erit hujuſmodi Cambium per litteras licitum eſſe & permitti debere, quando nec damnum ullum nec lucrum alterius partis videtur intercedere, qua ratione probatur, & recipitur à Pio V. Pontifice Maxim. *in prædict. conſtitutione* 52. & multo ante eandem Cambii rationem ſæpiſſimè laudaverunt & approbarunt Silveſt. *verb. uſura quarta*, Sotus *dict. lib. 6. de Juſt. & jur. quæſt. 10. art. 1.* Navarr. *ubi ſuprà n. 61. & 70.* Baptiſta *n. 24. in dict. cap. naviganti inſtructor. negociant. lib. 1. cap. 3.*

Sed & alio modo Cambium † per litteras fit, 33
videlicet quando quis Pintiæ Campſori præbet pecuniam, ut eandem ſibi remittat Romæ vel Hiſpali ſolvendam, ubi eadem indiget, pro quo certam Campſori perſolvit mercedem. Et circa iſtud Cambium ſolet dubitari, an permutationis, an verò emptionis vel cujuſvis contractus naturam ſortiatur, & ſanè contractum innominatum eſſe probat textus *in l. naturalis, ff. de præſcriptis verbis*, Bald. *in l. 2. n. 2. Cod. de uſuris rei judic. & in cap. unic. num. 7. de jur. petit.* quem ſequitur Navarr. *n. 20.* Baptiſt. §. 2. *num. fin. ubi ſuprà*, Decius *Genuenſ. 32.* communis tamen ſententia eſt, magis locationi comparari iſtam Cambii ſpeciem, Campſor ſiquidem operas ſuas, & induſtriam locat ex quo fit, ut poſſit licitum honeſtumque

ſtumque pretium ex illa conventione recipere, nam, ut manifeſtè probant quæ ſuperiùs adducta ſunt, licitè & ſecurè mercedem ille exigit, qui in alterius commoditatem, & utilitatem operam ſuam & induſtriam confert, ut expreſſis verbis, *probat. l. ſi remunerandi, 6. §. munus, ff. mandati, l. hoc jure 19. §. labeo, ff. de notat. l. pupillus, 24. in fin. Cod. de allund.* modo abſit omnis fraus & nequaquam juſti lucri & mercedis modus excedatur, quia ſi excederetur, eſſet tunc injuſta illa merces, & laboris impenſi pretium, & ex conſequenti non poſſet poſtulari, & exigi, ut meridiana luce clarius ex utroque jure conſtat; qua ratione Cambium iſtud permittitur, & exerceri poteſt, ut ſentit & affirmat Divus Thomas, & alii: Silveſter *verb. uſura quarta* Armilla *verbo Campſor*, Albornoz & Navarrus *num.* 21. Baptiſta *§. 2. n. 15.* Palac. *lib. 3. cap. 3. inſtrumentor. negotian. lib. 2. cap. 4. cum ſequenti*, idque libentiſſimè admittit Sarmiento, *lib. 7. ſelectar. cap.* 2. dummodo pecunia actu, & reipſa transferatur, communior ut ſententia eſt, quod quamvis pecunia actualiter non transferatur, ſufficere debet quod virtualiter transferatur per litteras, ut cenſent ſuperius relati DD. & ſic Campſor anticipatam recipiens pecuniam, illa tunc indigeret, quia eſt cauſa accidentalis; & propterea nullius conſiderationis, nec aliquo modo ſufficiens ad mutandam contractus naturam, quod ita ſecure defendi poteſt ſecundùm finalem ſuprà propoſitam reſolutionem.

34 Fit etiam Cambium † per litteras, videlicet cum aliquis pecuniæ quantitatem quandam à Campſore recipit ad tres vel quatuor menſes, verbi gratia, cum certo Cambii pretio, & ſtipendio conſtituto, in alia Provincia vel Regno ſolvendam, ut ſi qui Pintiæ acciperet à Campſore mille nummos aureos Hiſpalis ſolvendos cum ſtipendio quatuor nummorum aureorum pro ſingulis centenis ſolvendorum.

35 Quod Cambium † mutuum fenerativum eſſe nomine Cambii ſimulatum, & latens aſſeruerunt, Laurent. de Rodulph. Hieronym. Thuſc. & alii quamplurimi quorum argumenta referunt Navarr. *numer.* 10. *loc. proximè citato inſtructor. negotiant.* ubi ſuprà *cap.* 7. & 8. cui ſententiæ acquieſcit Albornoz *dict. lib.* 3. *cap.* 4. contrarium tamen à Theologis & Juris Pontificii DD. receptiſſimum eſt & approbatiſſimum, nimirum hujuſmodi Cambium ſuaptè natura permittendum eſſe: ceſſante omni dolo, & ſimultatione, nam, ut ſatis latè & apertè dictum eſt *in præcedentibus*, Campſor pro opera ſua, & induſtria juſtam mercedem accipere ſecurè, & licitè poteſt, ut eſt ab infinitis legibus tum Cæſareis tum Pontificiis Curiis permiſſum: quapropter ſi Cambium fictum fuerit, dicemus eſſe ſiccum: quod maximo jure ſummaque ratione Pius Quint. Pontifex maximus, omninò damnandum, & exemplo dandum eſſe voluit. Sin autem Cambium reale & verum fuerit, dicendum & aſſerendum erit Reipublicæ eſſe admodum neceſſarium tale Cambii genus, ut commercia quæ qui è mundo tollit, & exterminat, ſolem ipſum auferre & exterminare videtur, poſſint perſiſtere,
36 & permanere & cum majore Reipublicæ † utilitate ſervare.

Quod prudentiſſimè idem Pontifex Pius conſiderans & perpendens, Cambia realia, & vera exercendi rationem Chriſtianæ Reipublicæ permiſit. Ex quibus omnibus Silveſter *quæſt.* 9. Armil. *n.* 3. ubi ſuprà Regulam conſtituunt. Nimirum quod quotieſcumque diſtantia temporis nullum lucrum affert & portat, ſed collocat laboris ac induſtriæ pretium, prudentis verò judicio, ſublato omni affectu, conſtituitur, licitum erit tale pretium, aliter verò prorſus illicitum: nec ulla ratione permittendum.

Sed poſtquam diximus, quæ de jure communi circa Cambia notabilia videntur, nunc quid de jure Regio circa eadem ſtabilitum & ſanctum ſit breviter percurremus. Nam Cambii minuti quod † conſiſtit in permutatione monetæ mi- 37
nutæ cum præſtantiori & nobiliori, vel è contra quomodo fieri debeat iſta commutatio, & quid pro præmio poſſit perſolvere, meminit & formam tradit textus *in l. 4. dict. tit. 18. lib. 5. Recopil.* cujus littera ſic ſe habet. *por quanto eſta por nos ordenado y mandado, que ningunos Cambiadores, ni otras perſonas que cambiaren monedas de otro en eſtos nueſtros Reynos, y dieren por ella moneda de plata o de vellon, no lleven de troque, y cambio por un Caſtellano mas de quatro maravedis, y no mas, y de los granos que faltaren en el peſo de Caſtellano, o ducado primer grano quatro maravedis, y ſi faltare mas de un grano, por ceda uno de los que faltaren cinco maravedis, y del grano de la dobla, o florin, del primero tres maravedis, y ſi mas faltare por cada aſſi grano quatro maravedis y aſſi eſte a reſpecto, y un miſmo eſtando mandado cerca de la moneda nueva, que qualquier Cambiador o otra perſona que huviere de trocar, o cambiar moneda de oro, y dar ella moneda de plata o vellon, lleven de cada excelente tres maravedis, y de medio excelente tres blancas y no mas ſo ciertas penas, y hagora nos ha ſido hecha relacion, que algunos Cambiadores, y otras perſonas de nueſtra corte y de las Ciudades, Villas, y lugares de nueſtros Reynos, no guardan lo que por nos eſtà ordenado cerca de lo que puedan llevar por trocar las piezas de oro, y por los granos que en ellas faltan, ſin tomar de las penas, que por ello incurren, en lo qual nueſtros ſubditos y naturales, y las otras perſonas que van a trocar las dichas monedas de oro, han recivido y reciven mucho agravia, y daño; y nos fue ſuplicado, por el remedio dello, y por quanto en las ordenanzas que hizimos, y ordenamos en el año que paſſo de mil quatro cientos y noventa y ſiete años cerca de la moneda, que nuevamente mandamos hazer y lubrar en eſtos nueſtros Reynos, y à un capitulo que cerca de lo ſuſo dicho diſpone ſu tenor, de qual es eſte que ſe ſigue.*

Otroſi ordenamos, y mandamos que qualquier cambiador, o otra qualquier perſona, que huviere de dar blancas, o Reales deſta moneda, que aora nos mandamos hazer por pie cada oro, que de por cada excelente de la granada trezientos, y ſetenta y cinco maravedis, y no menos y por cada medio excelente mitad de eſto y no mas, ſalvo que deſto tenga para ſi por el cambio el cambiador tres maravedis por pieza del dicho excelente, y por el dicho medio excelente tres blancas; pero ſi el Cambiador, que lo diere a otro que ſe lo dè por el precio cabal, que nos de ſuſo mandamos que valga, y no por mas, y que qualquier que lo contrario fiziere, pague por cada pieza, que reuſare de cambiar, por cada una que cambiare, o diere por mas, por cada vez mil maravedis, la metad para la nueſtra Camara y la otra mitad. La mitad para el que lo acuſare, y la otra mitad para el Juez y para el executor, que lo executare, y ſentenciare. Por ende mandamos a todos, y cada uno de los Juezes de nueſtros Reynos cada uno en ſu lugar y Juriſdicion, que vean el dicho Capitulo que de ſuſo va incorada, y la guarden por cumplan, y la hagan gaudar, y cumplir y executar, ſegun y como en el ſe contiene. Y anſi miſmo les mandamos

que ayan informacion, y ſepan quales Cambiadores, y otras perſonas han llevado de troque y Cambio de las dichas monedas mas de lo contenido en el dicho capitulo, y por las faltas de los granos mas de lo que por nos eſtà ordenado, y en informacion avida y la verdad ſabida, llamadas y oydas las partes aquien toca, y a tan breve, y ſumariamente executen en las perſonas que hallaren culpantes. Aſſi en llevar el Cambio de mas cado de la moneda vieja, como de la moneda que aora nuevamente mandamos labrar, y en ſus bienes las penas en el dicho Capitulo contenidas, y de aqui adelante no conſientan, ni den lugar que los dichos Cambiadores, ni otras perſonas lleven del troque, y cambio de las dichas piezas de oro viejas, y nuevas mas de lo en el dicho Capitulo contenido, ni de la falta de granos, mas de lo que por nos eſtà ordenado y en lo que contra ella hizieren o paſſaren, ſe executen las dichas penas.

Et facit *lib. 6. eodem tit. & lib.* quæ quidem quoad præmium & intereſſe quod poteſt à Campſore
38 lucrari, correctæ & immutatæ fuerunt per † *l. 5. in fin. dict. tit.* 18. *& per certam Epiſtol.* ait Principale reſcriptum quod vulgo vocamus *Carta acordada*, cujus mentio fit in margine *dict. l. 5.* ſtatutum eſt, ut rectè adnotavit Ebiavolanus, *dict. lib. 1. cap. 2. n.* 16.

Circa Cambium verò quod fit per litteras, etiam
39 ſancitum manet, quod intra † oppida ejuſdem Regni non poſſit exerceri, extra regnum verò licitum eſſe ejus uſum, dummodo non interveniat dolus vel exceſſus ut *in l. 8. tit. 8. & lib. 5. Recopil.* ibi: *Mandamos, y prohibimos, y defendimos, que de aqui adelante ninguna ni ningunas perſonas de qualquier eſtado, y condicion que ſean, aſſi naturales deſtos Reynos, como eſtranjeros dellos, no puedan dar à Cambio maravediſes algunos por ningun intereſſe de un lugar deſtos Reynos para otro alguno dellos, ni de una feria a otra de las que ſe hazen en eſtos nueſtros Reynos ſo pena que ſi contra lo ſuſo dicho, algunos dineros ſe dieron a Cambio, y por ello llevaron intereſſes aſſi en dineros, como en otra qualquier coſa publica o ſecretamente, ſean perdidos; o ſe pidan, o demanden como coſa dada a uſura, y logro a los que las dieren, y cayan e incurran en las penas contenidas en las leyes deſtos nueſtros Reynos, en que incurran los que dan dineros a logro, y ſe proceda, y caſtigue, y determine conforme a ellas.*

40 Et rationem † differentiæ quare litteris Cambii poſſit uti circa oppida extra regnum, non verò intra, tradit Matienz. *ibi gloſſ. 1. nota lucr.* inquit Campſoribus pecuniam in loco ejuſdem Regni dari ut reddatur in alio loco ejuſdem Regni cum intereſſe quantum ſolet in uſu eſſe Campſoribus, quoniam Cambia hæc, ut cum vulgo loquar, non fiunt cauſa transferendæ pecuniæ; non enim ad id neceſſarii ſunt labores nec propter itinerum pericula, laborem aut induſtriam juſtificari poſſunt, cum illa nullo ſint pretio digna, ut rectè conſideravit Frater Dominicus à Soto *de juſtitia & jur. quæſt. 13. art. 1.* Cambium autem quod fit de uno Regno ad aliud, licitum eſt, ſi non ſit exceſſivum ceſſanteque omni fraude propter multa pericula quibus ſubjicitur, tam bellorum quàm latronum, atque etiam ſubmerſionis in mari, & ventis committatur, ut latiùs explicat idem Dominicus à Soto *dict. l. 6. de juſt. & jur. quæſt. 10. art. 1.* Joann. à Medina *in cap. de reſtitutione, titul. de rebus per uſuram acquiſitis, cap. de cauſ.* ob quas ſolent Campſores lucrum augere, *ex cap. ſequent.*

Benè tamen poterit exerceri Cambium per litteras ab † Hiſpania ad Indos, vel etiam ad alias 41
Provincias ejuſdem Coronæ, dummodo diſtantia ſit conſiderabilis, in qua poſſit conſiderari periculum navigationis, itineris, incurſus latronum aut aliud ſimile, ut advertit Molin. *de juſt. & jur. 2. tom. de tractat. diſputat.* 507. ultra iſtud autem, Cambium per litteras debet exerceri tali forma, ut ſolutio fiat & deſtinetur ad primas nundinas illius oppidi in quo quantitas eſt perſolvenda, ut *in dict. extravagant.* Pii V. de Cambiis quæ edita fuit anno 1571. quod proſequitur Esbiavolanus *ubi ſuprà n. 21. uſque ad n. 26.*

Et circa Cambia realia aliud advertas velim, quod requiſita à quibus juſtificantur non poſſunt probari † Juramento & declaratione perſonarum 42
quæ nummos tradiderunt Campſori, ſed quod neceſſaria eſt alia forma probationis, ut ad vitandas uſuras ſuſpiciones, vel fraudes ita ſtatutum eſt, *in Regia pragmatica die 21. Julii edita ſub anno* 1598.

Cambium verò tam jure communi, quàm Regio exoſum, & uſurarium † reputatur, & ideò 43
eo utentes uſurariorum pœnis coërcentur, & obnoxii ſunt, *ex dict. extravaganti & dict. pragmatica nuper adducta*, latè Narbona *ubi proximè gloſſ. 2. per totam.*

Quod ſi plures circa Cambiorum uſum quæſtiones occurrentes videre velis, perlegere poteris 44
ultra ſupra relatos † Petrum Juſtinianum, *in peculiari tractatu de Cambiis*, Lupum *in cap. naviganti de uſuris in tract. diverſorum, tom. 7.* Joann. Baptiſta Cavetin. *tract. de Cambiis*, Patrem Molinam *de Juſtitia & jur. tract. 2. diſput.* 404. Romualdum *col. 1. tract. de Cambio*, Rodericum *lib. 3. de annuis reditibus, quæſt. 5.* Petrum Mengala *lib. 2. cap. 16. quæſt. 3.* Naldum *in ſumma verbo Cambium Cambiis*, Leſſium *de juſt. & jur. tom. 2. tract. de Cambiis*, Thomam Bononſiginum, *de Cambiis*, & ſuprà omnes Antonium Diana, *reſolutionum moralium, tit. de contractibus, tract. 8. per varias reſolutiones.*

Sed & creatio Campſoria debet fieri in perſo- 45
nis † probatiſſimis, opulentis & divitibus, & benè opinatis, quæ juramentum præſtare tenentur de officio rectè exercendo, & tenentur ſuos fidejuſſores uſque ad certam quantitatem præſtare, *juxta dict. l. 1. & pragmaticam ſuprà relatam & lib. 9. tit. 20. lib. 9. Recopil.* & nullus qui exterus † 46
& alienigena ab iſto regno ſit, poteſt eſſe Campſor, nec unus ſolus, † ſed duo debent nominari, 47
ut *in l. 12. tit. 18. dict. lib. 5. & in dict. pragmatica.* Et quare † exteri à Regno, arceantur ab 48
iſto, & ſimilibus officiis diximus latè *in cap. de proxeneta*, nec poteſt Campſor aliis † mercimo- 49
niis & contractionum generibus uti, & ſic non poteſt unire ſocietatem cum aliis, niſi in rebus Cambiorum, uſum & Campſoris officium tangentibus, ut *in dict. l. 12. tit. 18. lib. 5. Recopil.* nec poteſt eſſe ponderator publicus, ut *in l. 1. tit. 23. dict. lib. 5. & in cap. ponderatoris publici*, ita dicemus.

Et iſti Campſores publicationem † reddere te- 50
nentur judici, ſuo Juramento, & per libros ſuos veritate & fide confectos, quoties ei ratio per Judicem expetita fuerit, quantitatum omnium quas Cambio habuerit, ut ſic poſſit inquiri, & certo ſciri quas monetæ quantitates, & ſpecies ab Regno in aliena traduxerit, ut *in l. Cod. tit. 17. dict. l. 5.*

Electio autem † Campſorum debet eſſet libera, 51
nec quidquam pro tali Officialium creatione poteſt exigi, nec conductionis titulo conduci poſſunt

hujuſ-

hujuſmodi Officia, ut *in dict.* 1. *tit.* 18. ibi: *Mandamos, que el Cambio ſea libre y franco, aſſi en nueſtra Corte, como en todas las Ciudades, Villas y lugares de nueſtros Reynos y Señorios, y que todas cambien y pueden cambiar ſin penas, y calumnia, algon, año embargante, qualeſquier mercedes hechas por los Reyes nueſtros predeceſſores, y deſpues por nos a qualquier, y qualeſquier perſonas de qualquier eſtado, o condicion, preeminencia o dignidad que ſea; y que ninguno ſe intrometa de arrendar los dichos Cambios ſo pena que por el miſmo hecho pierda todos ſus bienes para la nueſtra Camara; y de mas que el tal arrendamiento ſea ninguno, y que los arrendadores, y ſus fradres no ſean tenidos a pagar coſa alguna por raçon de los dichos Cambios; y damos por ningunos las obligaciones y juramentos, y otras coſas, que ſobre ello tengan hechas, y mandamos a las Juſticias de la nueſtra Corte y de todos los nueſtros Reynos y Señorios, que lo hagan aſſi, y no conſientan, ni permitan lo contrario ſo pena de la nueſtra merced, y privacion de los officios y de confiſcacion de ſus bienes de los que lo contrario hizieren para la nueſtra Camara.* Et poſt fidejuſſores à Campſoribus præſtitos, poterunt conveniri, qui eos denominaverunt, de prava electione & de exceſſibus aut aliis ab eis in exercitio officii, perperam geſtis aut malè conſumptis nummis, ut *in dict. l.* 1. ibi: *Y es nueſtra merced, que en defecto de los bienes de los tales Cambiadores, de ſus tenedores, ſean tenudos de los pagar por ellos aquellos que les puſieren.* Sed de hoc vide quod circa eligentes alios officiales latè à nobis ſcriptum manet, *in cap. primæ partis.*

Tandem, ut fidem huic Capiti imponamus, & plura libenter omitto. Cùm uſus Cambiorum jam pene in Hiſpania ceſſaverit, aut rariſſimus ſit, illud eſt advertendum, invictiſſimum noſtrum Re-
52 gem aliqua urgente neceſſitate poſſe Cambia † ſuſcipere, & pecuniis eorum uti; quod ſpecialiter eſt proviſum, *in d. l.* 1. ibi: *Pero, todavia es nueſtra merced, que cada y quando que nos entendamos ſer complidero a nueſtro ſervicio aver alguna moneda de oro o de plata, para alguna neceſſidad, que occurra que en aquel caſo nos podamos tomar, y tomemos los Cambios de la nueſtra Corte, y de qualeſquier Ciudades, Villas y lugares de los nueſtros Reynos y ſeñorios, y paſſada la dicha neceſſitad, que ſe haga, guarde y cumpla lo ſuſo dicho.*

Quod juſtiſſimè invictiſſimus Rex facere po-
53 terit, cùm tempore † neceſſitatis plura liceant quæ ordinario jure exoſa videntur, ut notat plura adducens Rolandus a Valle *conſ.* 1. *ex n.* 62. *uſque ad n.* 81. *vol.* 2. *& conſ.* 91. *n.* 1. *cum duobus ſequentibus*, & poſtea *num.* 22. *uſque ad num.* 52. *vol. eodem*, ubi latè *de caſibus neceſſitatis Principi occurrentis*, ſed ut uno allegato omnes ferè uſque ad noſtra tempora ſcribentes in propoſito, referam: Dominus Joan del Caſtillo *tom.* 7. *practicar. de tertiis, cap.* 9. *numer.* 24. qui ita ait: & quod dictum eſt in cauſa publicæ utilitatis, & ejus favore procedit etiam ex cauſa neceſſitatis urgentis, cui ſuccurrere cauſa publica & communis, & commune omnium bonum reſpicit; ob neceſſitatem namque publicam quæ urgeat, & ut illa conſulatur ac ſuccurratur. Leges etiam & Jura transgredi licet, & permittuntur quamplurima quæ alias ipſo jure ſunt prohibita, & in omni diſpoſitione quantumcumque generali, ſemper cauſa neceſſitatis urgentis excepta videtur, ſicuti latè comprobant permulti interpretes juris quos egomet in unum congeſſi, & ita quoque notavi *in Commentariis tom.* 6. *cap.* 113. *numero* 15. & 18. & 19.

& quatuor ſeqq. Et licitum facit neceſſitas, quod alias illicitum foret, *l.* 2. *Cod. de navibus non excuſandis, lib.* 11. *cum ad feliciſſimum, Cod. de quibus numeris vel præſtat lib.* 10. *cap. quod eſt illicitum de R. I.* & non ſubjicitur legi ſed ipſa facit legem & derogat omnibus legibus, & diſpoſitioni cuicumque, *Cod. remiſſionem* 1. *quæſt.* 1. *cap. ſicut. cap. quando de conſecratione, diſtinctione* 1. *cap.* 2. *de conſuetudin.* Decianus *in verſic.* 15. *n.* 1. & 2. *lib.* 3. Vivius *dec.* 223. *per tot. lib.* 2 Matiencus *in l.* 1. *tit.* 10. *gloſſ.* 21. & *n.* 17. & illud quod fit neceſſitate cogente, non eſt culpabile, *cap. ad limina Sancti Petri* 30. *quæſt.* 1. Felinus *in cap. querelam, num.* 11. *de jurejurando & in cap. cum receſſiſſent, n.* 20. & 21. *de conſtitutione*, Jaſo *in l. principalibus, col.* 2. & 3. *ff. ſi certum petatur*, Muſcus *tom.* 5. *lit. N. concl.* 18. & 19. & *ſequenti*, uſque ad *concl.* 24. & *fol.* 872. & propter neceſſitatem poſſunt fieri actus ſine voluntate expreſſa & conſenſu ejus qui aliàs deberet requiri; neceſſariusque eſſet, prout ipſimet Autores notarunt & à me relati, *dict. cap.* 13. *num.* 19. & *ſequenti*, & antea *ex n.* 15. Cacheranus etiam *deciſ.* 68. *num.* 26. & *tribus ſequent. notantibus*, Bobadill. *lib.* 2. *cap.* 18. *ex num.* 326. *cum ſeqq.* ſcripſit Bald. *in l. divus ff. de petit. hæredit.* quod ideo in caſu neceſſitatis ceſſant legis præcepta, quia lex debet eſſe poſſibilis, & neceſſitas præſupponit impoſſibile quoddam, B. *lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 298. & 319. & ob hanc cauſam ſcripſit Divus Thomas 2. 2. *quæſt.* 96. *artic.* 6. quod neceſſitas ſemper habet ſecum diſpenſationem annexam; quod etiam notarunt à me relati *ſuprà*; ex quo legi non ſubjicitur, maximè quando tractamus de neceſſitate abſoluta, ita quod vitæ aut pacis evidens periculum detur, prout refert & probat Cevallos 4. *part. commun. quæſt.* 906. *numer.* 52. & 53. & addit quod dicitur impoſſibile illud quod ſine periculo non modò vitæ, ſed etiam dignitatis aut honoris incommodo fieri non poteſt, *ex l. nepos procul. ff. de verb. ſignificat. l. avus, ff. de jure dot. cap. faciat.* 22. *quæſt.* 2. & probat Valençuela Velazquez *dict. conſ.* 99. *ex n.* 1. *cum multis ſeqq.* ubi congerit permulta quæ Princeps ſupremus in caſu urgentis neceſſitatis atque ex juſta cauſa boni publici & implementi obligationum Regiarum facere poteſt; & concludit quod ex eis Vaſſalli conqueri non poſſunt, cùm tempore neceſſitatis omnia dicantur eſſe Principis, aut quod Princeps dicere poteſt totum eſſe ſuum, ut per D. Thomam *opuſ.* 22. & *gloſſ. in l. neminem, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. in verbo Parangariis*, & latiùs comprobat *ibi numer.* 5. & 6. & Valençuela ipſemet; & inquit *n.* 2. quod abſque dubio eſt principi ſupremo poſſe ex cauſa juſta publici boni & Regiarum obligationum implementum, non ſolùm vectigalia, & ſervitia jam impoſita augere, ſed alia de novo imponere, ſi antiqua non ſufficiant, prout ibi comprobat *ex num.* 19. & 22. & pro defenſione Regnorum ſuorum, & ut illa ab inimicis defendat & in pace conſervet, & pro neceſſitate publica accipit bona privatorum, & facit jure quæ facere poteſt inſolitè; ut conſervet ſtatum & honorem, prout etiam ibi *num.* 8. & 9. *numer.* 11. & 17. quod Princeps compellere poteſt Vaſſallos divites, ut pecuniam ſibi mutuent, pro ſe & illis defendendis, & ſi in caſu neceſſitatis ab aliquibus pecunias recipit, facere poteſt, quod alii contribuant illis, & *num.* 18. quod Princeps in cauſa neceſſitatis recipit pecuniam abſque intereſſe à mercatoribus, & debet priùs proprium ærarium expendere, & demum ad Vaſſallorum bona recurrere;

cùm propriis expenſis nullus debeat militare, prout ibi: *num.* 20. *&* 21. *& num.* 15. *&* 16. & à nobis jam dictum manet & latè exornatum, *cap. de Procuratoribus Curiarum.*

54 Neceſſitate verò † adimpleta debet fieri ſatisfactio per Regem, Campſorii pecuniarum quas accepit, & ſi poſſibile eſt cum intereſſe Cambii juſto, & licito, ut *in l.* 9. *tit.* 18. *lib.* 5. ut tradit Eviabolanus, *ubi ſuprà.*

55 Et meritò, cum enim Princeps † ob publicam cauſam vel neceſſitatem aufert à privato rem aliquam, damnum æquivalenter ſatisfacere poteſt, ut *in l. Lucius, ff. de evictionibus, l.* 2. *tit.* 1. *part.* 2. ibi: *Tenudo es por derecho de le dar ante buen Cambio, tanto mas de guiſa, que el fin que pagado a bien viſta de hombres buenos, l.* 21. *titul.* 18. *part.* 3. ibi: *Però eſto deben de fazer en una de eſtas dos maneras, dandole Cambio para ello primeramente.* De quo latiſſimè agit Dominus Joann. del Caſtillo *lib.* 2. *controverſ. cap.* 28. *& lib.* 3. *cap.* 6. ubi plures prout moris eſt ei in propoſito, advertit & refert.

CAPUT XVI.

De officio Ponderatoris Auri, Argenti, & aliorum metallorum, qui vulgo apud nos vocatur, *Contraſte*, & de mercatore publico.

SUMMARIUM.

1 *Ponderator Auri, argenti & aliorum metallorum quibus dotibus ornatus eſſe debeat.*
2 *Ponderatoris Auri officium perſonale eſt.*
3 *Textus* in leg. Regia 1. tit. 23. lib. 5. novæ Recopil. *circa Ponderatoris auri officium ad litteram inſeritur.*
4 *Metallorum quinque aſſignantur ſpecies, ex quibus conficiuntur monetæ.*
5 *Metallorum in concretione præ cæteris elementis dominatur aqua.*
6 *Metallorum concretio quomodo fiat.*
7 *Metalli puri & abſque ulla miſtione ingens nunquam portio extrahitur ex terræ viſceribus.*
8 *Auri puri & miſti valor in varias partes, vulgò* quilates, *dividitur, & variorum numiſmatum pondus & valor aſſignatur*, & num. ſeqq.
12 *Argentum purum vulgo* plata acendrada *quomodo ponderetur & æſtimetur.*
13 *Beſſis pondus vulgò* marco, *quot uncias contineat.*
14 *Bes argenti vulgo* Marco *quot maravedis valeat*, & n. 15.
16 *Moneta ex auro, argento vel ære ſæpè mutationes extrinſecas recipit.*
17 *Moneta ex auro & argento raro in Hiſpania mutationes accipit intrinſecas.*
18 *Monetæ varia accidit mutatio ex diverſis cauſis quæ* ibi *afferuntur.*
19 *Duplionum ex auro diverſa nomina, pondus, valores examinantur*, & nn. ſeqq.
25 *Ponderatoris publici auri dicto ſtandum eſt in rebus tangentibus ſuum officium.*

POnderator Auri † eſt homo in cognitione ejus & metallorum ſapiens & expertus, qui ponderum, & ſtaterarum rationem optimè calleat, quem Græci Zigoſtantem appellant, ut *in l.* 2. *Cod. de ponderatoribus & Auri illatione, lib.* 10. ibi: *Quoties de qualitate Solidorum orta fuerit dubitatio, quem ſermo Græcus Zigoſtantem appellat, per ſingulas civitates conſtitutum, qui pro ſua fide & induſtria nec fallat, nec fallatur conveniant dirimere:* qui aliàs *Nicoſtrates*, ſolet vocari, Lucas de Penna *in dict. l.* 2. & ejus officium † eſt perſonale; *l. numerum, §. legati, ff. de muner. & honor.* & de eo loquitur Covarr. *de veterum numiſm. collation. cap.* 3. *§.* 1. *num.* 5. qui ex Plinio *lib.* 33. *cap.* 9. ait olim Romæ lege lata à Mario Cratidiano ſtatutum eſſe ludum, id eſt Scholam probandi numiſmatis, ut ægrè facere poſſent nummos adulteratos Joan. Garcia *de expenſis, cap.* 24. *ex n.* 22. Eviabolanos *in Curia Philippica.* 2. *part. cap.* 9. *n.* 12. *lib.* 1. & de jure noſtro Regio eſt textus † expreſſus, *in l.* 1. *tit.* 13. *lib.* 5. *novæ recopilationis:* qui de hoc officiali publico loquitur, & qua forma nominari debet, quæ conditiò qualitas ſeu induſtria perſonæ in eo requiratur, & quomodo ſit ponderaturus, & ſi falſum quis dixerit aut fecerit, quibus ſit pœnis plectendus; quia ex dictis & ſancitis in hoc noſtro capite, materies eſt formanda, cum reſolutione quæſtionum in propoſito occurrentium: ideò ejus litteram & tenorem inſerere licèt longum & prolixum libuit. Itaque invictiſſimi Reges Ferninandus & Eliſabeth Granatæ decima die Auguſti anno Domini 1494. ita ſtabilierunt. 1 2 3

Mandamos que en cada una de las Ciudades deſtos nueſtros Reynos en que ay diſpoſicion para ello, ſe haga lugar convenible donde eſtè el contraſte, en el lugar mas publico deſta dicha Ciudad, o Villa, y que ſe depute una buena perſona la qual aya de tener cargo y officio de contraſte, y fiel, y tenga cargo de peſar las monedas de oro y plata, que unas perſonas huvieren de dar y pagar a otras y dezir lo que montan las dichas paga; y mandamos que la perſona que para lo ſuſo-dicho ſe huviere de nombrar, ſea bavil, y ſufficiente para el tal officio, y de buena fama, qual pareciere al Concejo, Juſticia y Regidores de la tal Ciudad, o Villa, y quien mas cumpla para que la tal perſona aſſi eligida por ſi miſmo, y no por interpoſita perſona, aya de tener y ſervir el dicho contraſte fielmente con tanto que antes que uſe el dicho officio, haga juramento en forma devida de derecho que uſarà bien y fielmente del dicho oficio del contraſte, y no dexarà paſſar fraude ni engaño ni falſedad, en la moneda, la qual dicha perſona eſte aſſentada en el lugar publico que por el Concejo, Juſticia y Regimiento fuere diputado, el qual debe ſer donde aya el major trato y comunicacion de las gentes, y mercaderias, el qual aſſi obligado y nombrado por el dicho Concejo, Juſticia y Regidores, le den de los propios y rentas del Concejo caja de peſo de marco, en que aya de un marco haſta diez, en que aza de tener, y tengo peſo de oro deſde una pieza de cada moneda corriente haſta cinco piezas, y de dos piezas haſta ciento de plata por el ſemejante, por que los pagamientos que ſe hubieren de hazer, ſe puedan deſpachar mas preſto, y aſſi miſmo tenga otro peſo ajuſtado cierto de ſus balanças, en que pueda peſar de harto bajo, y tenga otro aguindaleta con ſus peſas, como los han de tener los cambiadores deſtos dichos nueſtros Reynos cada una de por ſi o dos ajuſtadas y ciertas y mercadas, y anſi miſmo aya de tener el dicho contraſto fiel que

anſi

anſi nombraren las dichas Juſticias y regidores, libro y eſcrivania para que haga la cuenta de los dichos pagamientos, que occurrieren a el por qualeſquier perſonas aſſi en oro como en plata o en vajilla, o en moneda amonedada, o en otra qualquier manera, veniendo conforme la perſona que hubiere de hacer el tal pagamiento con la que hubiere de recivirlo la qual dicha perſona, que aſſi eligiren y nombraren los dichos Concejo, Juſticia y Regidores para contraſte, aya de peſar y peſe el dicho oro y plata en moneda juſta y fiel major y preſto, y ſin los detener, dando a cada uno lo ſuyo, y haziendo la cuenta de los dichos pagos y recivos buena y leal y verdaderamente, para ambas las dichas partes a la qual dicha perſona, que aſſi nombraren y eligieren para contraſte, y fiel los dichos juſticia y Regidores mandamos, y defendemos que no pida ni demande, ni pueda pedir ni demandar, por todo lo ſuſo dicho maravedis ni otra coſa alguna en pequeña ni en gran cantidad de ninguna de las partes; que hizieren, y recivieren los dichos pagamientos por les peſar el dicho oro o Plata o las dichas monedas, ni por lo hazer, y averiguar las dichas cuentas, ſo color de derechos, diziendo que le pertenecen. Aunque alguno ſe lo dè o offrezca de ſu grado directe, ni indirecte, ni pueda tener ni tenga cambio de moneda para trocar ni cambiar en el dicho contraſte ni fuera del moneda alguna de oro ni de plata por precio alguno; que le ſea dado, y que la dicha perſona, que aſſi fuere nombrada y deputada por contraſte fiel para lo ſuſo dicho, aya de eſtar y eſtè a la tabla que para ello ſe puſiere continuamente deſde el primer dia del mes de Abril haſta el fin de ſetiembre, deſde de las ocho horas del dia haſta las diez, y deſpues del medio dia deſde las dos haſta las cinco, y deſde el primero dia de octubre haſta el fin del mes de Marzo, deſde las ocho de la mañana, haſta las onze, y deſpues de medio dia deſde las dos haſta las cinco; por que las perſonas que huvieren de hazer ante el los pagamientos, lo hallen cierto para las dichas oras; y mandamos que aya y lleve la perſona que aſſi fuere eligida, y nombrada para el dicho officio, y lo uſare y exerciere aquel Salario que a cada Concejo, Juſticia y Regimiento pareciere que es juſto y raçonable para el dicho en cada un año, el qual dicho Salario le ſea dado y pagado de los proprios y rentas de cada Ciudad, o Villa por del año.

Cujus legis deciſio adeo difficilem & laborioſam materiam circa pondus verum, & legitimum ac valorem auri, argenti & monetarum utriuſque ſpeciei continet, quod mirandum non ſit Matiençum & Azevedum viros utique doctiſſimos & quæſtionum practicarum & utilium Regni aliàs acerrimos, & continuos indagatores gloſſam ſeu Scholium unum ad prædictam legem non feciſſe, ſed eam ſilentio prætermiſiſſe.

Pro cujus rei perfecta cognitione cum de ponderibus & ſtateris metallorum auri & argenti & ſimilium acturi ſumus, & officio ac obligatione ponderatoris publici, ut facilius dicenda in hoc capite percipiantur, in noſtro idiomate & Hiſpano ſermone proponemus.

4 Y en primer lugar advierte que los metales † de que ſe hazen piezas y monedas, de cuyo peſo y valor ha de teſtificar el contraſte, ſon cinco. Oro, Plata, Cobre, Plomo, y Hierro, eſtos no ſon buenos para moneda, por que el hierro es muy terreſtre, y facilmente con el crin ſe convierte en tierra, y el Plomo es blanco, facil de majar, cortar, y deshacer, y derretir electo fiusler al laton, bronze, eſtaño, acero, no ſon nuebas eſpecies de metales ſino ès mezclados de los cinco.

De los quatro elementos ſe hazen eſtos como todas las coſas: però la mayor parte que tienen, es de † agua, y la que en ellos predomina, engendraſe con el ſol, y quajan ſe con el frio, y como dize Platon *en el dialogo de natura*, Ariſtoteles *en el fin de los Metheoros*. Metal es una agua juntada † con el frio o engendrada juntandoſe todos deſta eſpecie; por que tienen unas miſmas paſſiones, por que ſiendo de los contrarios, contrarias las cauſas, y lo que ſe deshaze con calor, ſe aprieta con frio, y e por el contrario conoceſe ſer todos de agua, por que el frio los denſa, y el calor los deshaze, de manera dexanſe tratar deshechos, alarganſe apretandoſe y accortanſe, con la qual difieren de las coſas de la tierra, como ſon las piedras que aunque ſean precioſas, ſon terreſtres, como lo dize Ariſtotel. aquien ſigue Valle, *de ſacra Philoſophia*, *cap.* 40 Aunque Platon a las precioſas por aquel reſplandor llama celeſtes. 5 6

No por que dixè que el ſol engendrava a los metales, entiendo lo que algunos atribuyen a cada planeta el ſuyo, y el Oro al ſol, la Plata a la Luna, y el Hierro a Marte, el Laton a Venus, el Electo a Jupiter, el Plomo a Saturno, el Cobre a Mercurio, porque es lenguaje poëtico; todos tienen la Generacion del ſol, como todas las demas coſas.

Como los metales ſe crian debaxo de la tierra, y entre ella nunca † gran pedazo ſe hallò puro ſolo, ſino es meſclado con tierra o piedras, o unos metales con otros en poca, o en mucha cantidad; entre los metales el menos terreſtre es el oro, y aunque es mas peſada la tierra que el agua, no le biene a el peſo de ſer mas terreſtre, ſino es de ſer mas ſolido, con menos vacio y ayre, donde en lenguaje de los Derechos ſe llama el dinero de oro ſolido, *ut gloſſ. in l.* 1. *de veter. numiſ. poteſt. lib.* 11. Por ſer de menos ayre, es mas ſolido, y por el contrario el de metal el mayor, y aſſi ſe biene al oro el ſer peſado de ſer denſo y ſin ayre, y al Plomo de terreſtre. De aqui conociò aquel ingenioſo Archimides quanto avia urtado de oro un platero al Rey Geron en una Corona de oro que le diò a hazer, por que occupò mas lugar en el vaſo de agua la Plata meſclada con el oro, que occupara el oro ſolo; como lo refiere Vitruvio, *lib.* 6. *cap.* 3. Aunque hagora ſe conocerà por la piedra del toque al oro y plata la meſcla de otro metal peor, los haze de menos valor y para ajuſtar eſto en cada uno de por ſi ay lo ſiguiente. 7

El oro puro ſin mezcla † de otro metal ſe devide cada peſe Caſtellano, o ſueldo maravedi de oro antiguo en veinte y quatro partes, que llaman quilates; el oro que no tiene mezcla los tienne todos, conforme a los que tiene vaja de valor; por que el metal mezclado no tiene ninguno. Si en un peſo eſtà mezclada la veinte y quatro parte de otro metal, llama ſe oro de veinte y tres quilates, y ſi la octava, es de veinte uno, y ſi la dozena parte, es de otro metal, es de veinte y dos, y la ſexta, de veinte, y aſſi de alli abaxo, y con la peidra del toque ſe deſcubre eſto ſin deſhacerſe, y ſino con fuego, y con mucho trabajo ſe averigua como dize el curioſo, e ingenioſo Juan de Anſe encayador de ſu Mageſtad, en el libro que hizo, quilatador de plata y oro ſavido de quantos quilates es el oro para ſaver que tanto vale una pieza ſe haze multiplicar todos los qui- 8

lates por el precio, y deſpues lo producto por el numero de Caſtellanos, y lo que ſaliere, vale la pieza.

9 El precio de los quilates † dize Matienço, *in l. 4. tit. 24. gloſſ. 1. n. 9.* que es 20. maravedis cada uno, en lo qual ſe engaño, por que en el tiempo que el eſcriviò y un deſpues del año de ſeſſenta y ſeis, ſiempre a valido y vale cada quilate veinte y quatro maravedis, y medio y cinco, veinte y dos avos: Eſtos avos por cuenta llana el Caſtellano de veinte y dos quilates conforme a la *l. 3. tit. 21. lib. 5.* valen quinientos, y quarenta y quatro maravedis y 544. partidos entre veinte y dos ſale al dicho precio cada uno, y antes el año de ſeſſenta y ſeis queriendo ſeguir a los que hablaron de aquel tiempo, tambien ſe engaña, por que valia el quilate veinte un maravedis y medio y tres veinte y dos abos, y por la *l. 13. del titulo* 21. ſubiò a la ſeptima el año de ſeſſenta y ſeis por que valiendo el eſcudo a ducado, o ducado de a dos cara conforme a la ley 1. trecientos y ſeſſenta y cinco maravedis, ſe ſubiò a quatro cientos, y veinte y nueve; y la Corona que agora llamamos eſcudo, 350. maravedis, ſe ſubio a 409. que es el dicho ſeptimo: Aunque contradize a eſto la *l. 6. tit. 18. lib. 6.* echa en el año 550. que taſſò el Caſtellano 485. maravedis, ſe entiende de los Caſtellanos que era moneda de a veinte y cinco quilates: por que el comprador mandò labrar las Coronas de a 22. quilates y por bajas no las querian; y fue neceſſario poner penas; para que paſſaſſen, como ſe prueva por la *pragmatica* 104. *del año de* 28. el oro de 24. quilates ſe llama *obrizo* palabra griega, y aſſi llaman ſolidos *obrizatos* los de oro ſubido de veinte y quatro quilates, aſſi ſe entiende *la l. univerſos Cod. de veter. numiſm. poteſt. lib.* 11. *& lib.* 1. *Cod. de veſtib. odorif. &c. l. unica Cod. de oblatione votorum eod. lib.* Y deſte oro dize Suetonio pedia Neron a los Romanos, *illum à populo exegiſſe argentum poſtulatum, & aurum obrizum; ut plerique omnes palam Collationem recuſarent.* Y aſſi ſe colige de lo que dixeron de V. S. *verb. Obriza* Juan. Pratino y Juan Calino *en la miſma palabra*, Cartiliano Cota *in memorab. Jur. en la palabra obrizati ſolidi*, Tiraquel. *en la l. 3. Connubial. nu.* 17. Plinio *dict. 33. cap.* 3. donde dize *Aurique experimento ignis eſt, ut ſimili colore ſubeat quo ignis, atque id obrizum vocant.* Y noviſſimamente el Sono D. Juan Solorçano *en el lib. 1. de jure Indiar. cap.* 13. *deſde el numer.* 35. *haſta el* 38. donde prueba que Obrizo que es oro de ofir, que fue lo mas acendrado puro, y ſolido que ſe trahia Salomon, como refiere la Eſcritura; y alli prueba deſpues de muchas opiniones, que la Provincia de Ofir donde venia eſte oro, es lo que ſolia llamar trapobane, o ſamatra, y aora llamamos Malaca, ſed hanc Provinciam in Hiſpania noſtra eſſe contendit accuratiſſimè Carranca, *dict. 1. p. 1. §. 2. & 3.*

10 Oro de veinte y quatro quilates no le † conzen los extrangeros, por que como dize Ludovico Homecio, *in regul. de valore, quæſt. 9. verſic. aurum etiam*, no lo ſaven labrar de veinte y tres quilates.

En nueſtra Eſpaña ſe ha labrado dello: por que el oro de excelentes que fue una moneda que peſava dos Caſtellanos, ſe labrò deſte oro; pruebalo *la l. 4. tit. 24. lib. 5.* donde dize, que los Plateros labran deſde veinte quilates haſta veinte y quatro que es el oro de Excellentes de granada era de 23. quilates largos que ſolo le faltava una parte de 96. para ſer obrizo.

Viendo el Rey el gran daño que hazia el ſer tan ſubido el oro de la moneda, pidiò a el Señor Emperador el año de 23. *en la peticion §. 5.* ſe labraſſe moneda mas vajo, y ſe ſubjeſſe el precio de loro; a inſtancia del Emperador ſe diò el parecer que eſtà adelante el vajo valor de las caſas de moneda de quilates, y el año de ſeſſenta y ſeis ſubiò el ſeptimo Rey D. Phelipe el Segundo, *la l. 13. tit. 21. de las declaraciones*, y aſſi deſpues acà ſe ha labrado deſta calidad, Carranz. *dict. 2. part. cap. 1. §. unic. verſic. lo qual tambien, fol.* 116.

Eſtè Caſtellano que ſe divide en veinte † y 11
quatro partes, es la ſexta parte menos una parte de veinte y cinco de una onza; y hazen 150. Caſtellanos, y aſſi ſe engaño Covarruvias, *en el cap. 3. numer.* diziendo exanſeis una onza quisò ſeguir el derecho comun conforme al qual el ſolido aureo era la 6. parte de una onza, por que 72. hazian una libra 12. onzas, *l. quoties, Cod. de ſuſceptionibus, lib.* 10. los peſſados de las monedas de oro, que corrieron en Roma, ſe toparan todos en Ludovico Gomecio *regul. de valor. quæſt. 9.* la plata que la acendrada † y pura, ſe llama copal, 12
ſe cuenta por marcos, cada marco por doze dineros, cada dinero por 24. granos.

Marco es lo miſmo † que en latin ſe llama marca 13
de derecho civil: no he hallado eſte vocablo en el derecho Canonico, ſe halla en el Capitulo, *Conſtitutus de Procuratorib. cap. 2. de arbitris, cap. cum pridie de pactis, cap. ſignificavit; Cod. quarto de cenſibus*, que es de ocho onzas las dos tercias partes de la libra Romana, que era de doze onzas, de la qual en otro trata, *l. quoties Cod. de ſuſceptoribus en plata: l. 1. Cod de argent. en plata, l. 1. Cod. de argent. pacio en cobre, l. 1. Cod. de collation. æris, todos en el lib.* 10.

Siendo como es cada marco † doze dineros 197. 14
maravedis, y ſetenta y ſiete avos de maravediſſes, de mas de ſer aſſi la cuenta, lo dixò Maya *en ſu aritmetica lib. 4. c. 13. art. 9.* y engaño ſe Matienço *in l. 1. tit. 22. gloſſ. 3. n. 3.* ende no vale 208. maravedis cada dinero, y en que la plata por marco vale 33. maravedis, menos la de onze dineros y quatro granos; por que el precio juſto, es el que ſe puſo por la *l. de la Recopilacion*; y ſale a como eſta dicho; y aunque la plata cendrada de doze dineros vale un marco ſetenta reales menos cinco maravedis, y ſeſenta y ſiete abos, aunque en las caſas de la moneda ſe labran ſeſſenta y ſiete piezas por marco, es porque ha de pagar cinquanta maravedis de Señoriaje, y mas los derechos y dar alguna ganancia al que labra como ſe pidiò por las peticiones del año de veinte y tres y del año de veinte y ſiete el Señor Emperador D. Carlos.

El Cobre ha ydo ſiempre † en diminucion de 15
tal manera que en derecho civil eran veinte libras, una de oro, *l. 1. Cod. de hæred. collat. lib.* 10. y aora en Eſpaña un marco de moneda vale 110. maravedis, y aunque peſen algo menos los quartos de Segovia, es por ſer moneda feble por que conforme a la *l. fin.* ſe han de labrar 220. Blancas, y no mas del marco que lo dicho, y aſſi vale un marco de oro de a 22. quilates, mas que 98. de cobre.

Deſto ſe infiere que la moneda de oro y plata y cobre, ha tenido muchas vezes † mudanzas 16
extrinſecas y que la puede tener extrinſeca ſin bajar, ni ſubir del peſo, teniendo mas ò menos

liga,

liga, y tambien puede tener mudanza intrinſeca, quedando la miſma materia deſminuida del peſo.

En Eſpaña ſino es por lo tiempo, pocas vezes
17 ha tenido la moneda de plata y oro † mudança intrinſeca, ha la tenido cada dia en Italia, como conſta de lo que dize Ludovic. Gomecio, *quæſt. 9. de la regla de valore*, en los quales caſos ſon las queſtiones de los Doctores.

Tambien los metales y monedas reciven mudanças extrincas, lo qual ſucede, quando el miſmo peſo obliga, ſe mude el precio, eſto ſe haze cada dia en Flandes, Italia, y Francia, y mas ordinario en las plazas adonde ſe remite conforme, ay poco o mucho dinero, que cada feria ò plaza pone ſus precios; Aunque eſtos precios de Mercancia no ſon de conſideracion para eſte caſo ha ſucedido en Eſpaña, ſubiendo ſiempre el oro y plata, y baxando el cobre. Ultimamente en el ſucediò el año de 66. por la, *l.* 13. *tit.* 21. *lib.* 1. *Recopilat.*

18 Ay anſi miſmo otra mudanza de differente † calidad, y por diverſa cauſa que es faltar la moneda en que ſe avia de hazer la paga o por averſe vedado, acavado o diſminuydo de manera que dificultoſamente ſe halla, y para ſaver lo que fue la moneda, que aſſi faltò, es neceſſario ſaver ſu peſo, y calidad de la que confirmò con ella, abriguando los quilates de la de oro, o los dineros de la plata, y ſaviendo eſto ſe ſabrà ſi oy correria que valdria contando el quilate, como diximos atriba a 24. maravedis y medio y cinco y veinte y dos avos y la plata a 197. y ſeſſenta y un ſetenta y ſiete avos.

De mas de lo dicho ſe advierte para inteligencia, de lo que vamos tratando, y que ſe conozca el valor de las monedas mas ſubidas y principales de que a cada peſa hazen mencion las leyes del Reyno, y en que ſuelen occurir muchos puntos dudoſos y diſputables; para cuya reſolucion pondremos abajo *obiter*, algunas concluſiones que
19 ha avido doblas de oro con diferentes † nombres, peſo y valores, como ſon las doblas que llaman de Cabeza, doblas de la vanda, doblas moriſcas, doblas Zaenes, Cazenes y en tiempo del Señor Rey Don Juan el ſegundo, otras ordinarias.

20 Dobla de Cabeza † ò dobla de la vanda peſaron a Caſtellano cada una, y era de a veinte y tres quilates; lo qual ſe prueba por dos leyes juntas, la una *l.* 2. *tit.* 22. *lib.* 5. *Recopil.* en donde dando orden de peſar, ſe dize: Para Caſtellano y dobla de la vanda que es todo uno, y por la *l.* 6. *tit.* 16. que tengo referida, que dize valga el Caſtellano 485. maravedis que en aquel tiempo era como eſta dicho y averiguado, de aquel valor. Las doblas Cazenes o a Zaenes, eran de mas peſo que Caſtellano, aunque por ſer nos tan buena liga: valian menos.

21 Las otras doblas † que ſe labraron en tiempo del Señor Rey Don Juan el ſegundo, y las avia por el año de 20. de que habla Covarruv. *cap.* 6. *num.* 3. *in princip.* eran del miſmo peſo, y aunque de bajos quilates, y eſtas ſon las que taxò la *l.* 6. *tit.* 18. *lib.* a 365. maravedis, y eſte precio ſe pagan las que ſe dan por los hijos de algo; por que como fueron las que eran Salarios de los Alcaldes de hijos de algo en la audiencia que començaron en tiempo del Señor Rey Don Juan el Segundo, como ſe prueba por la *l.* 30. *tit. lib.* 2. *del ordinamient.* Corrian entonzes a aquel precio, y aſſi ſe pagaron deſpues en el año de ſeſenta y dos, ſe les ſeñalo Salario a los Alcaldes de los hijos de algo, y quedaron las doblas para la Camara, conforme a la *l.* 23. *tit.* 11. *lib.* 2. que eſtà en quadernillo, y conforme a aquella coſtumbre las pagan los hijos de algo a los que tienen privilegio della. Que eſtas ayan ſido de menos quilates ſe prueba por tres ll. juntas, la primera, *la dicha l.* 4. *tit.* 18. *lib.* 5. *Recopil.* en donde taſſando ſe lo que ſe ha de pagar por cada grano que faltare en la moneda, el primero de Caſtellano de excelente taſa quatro maravedis. De manera que la tercia parte mejor por grano de oro de los Excelentes y Caſtellanos, que la dobla de aquel tiempo de los Reyes Don Fernando, y Dona Yſabel, y lo miſmo ſe ordenò en la *l.* 15. *tit.* 22. y ſiendo el tercio mejor uno que otro, y valiendo la dobla 365. maravedis, queda llano que aquella dobla era de a diez y ſeis quilates y medio, y un ozabo, que viene a conformar como eſtava peſada y corria.

De lo qual infiere que las † doblas antiguas 22
eran de a 23. quilates, y peſavan lo miſmo, que un Caſtellano; duraron eſtas haſta el anno de quatro cientos y ſeſſenta, aunque deſpues ſe conſervaron algunas, y deſpues ſe labraron las de diez y ſeis quilates y medio, y poco mas que por ſer tan ruin moneda durò poco.

De manera que la obligacion declara que eſpe-
cie de † dobla es, ò que por la antiguedad ſe en- 23
tienda que es de las doblas antiguas, ſe entendera ſer de un poco de Caſtellano y de oro de 23. quilates y reducidas al precio que el oro tiene aora ſerian 568. maravedis y medio, y cinco veinte y dos avos.

Pero ſi fueſſe encontra eſto que fueſſe deſde el año de 420. haſta el de 540. que ſe uſaron las doblas † menores, ſe entendria de las de a 24
365. maravedis de a diez y ſeis quilates y medio, que reducidas al valor que oy tiene el oro, valdrian, ſi oy corrieſſen 415. maravedis cada una.

Sed cum de his rebus ita feliciter & ſtudioſè egerit Doctiſſimus Alfonſus Carranza & maximè de utilitate magna quæ ex augmento valoris monetæ aureæ, & argenteæ his Regnis poteſt oriri, plura hìc omitto quæ noſtri Capitis Themati admodum arridebant. Denique eſt advertendum quod dicto hujus † Ponderatoris publici eſt 25
ſtandum in rebus tangentibus officium ſuum *ex l. fin. Cod. de ponderatoribus & auri illatione lib.* 10. ubi expreſsè notat Bartol. circa quod plura cumulavi, *in tractat. de paſcuis cap.* 19. *numero* 12. & 13.

CAPUT XVII.

De officio Hoſpitatoris publici quem vulgo in Hiſpania vocamus *Meſonero.*

SUMMARIUM.

1 *Hoſpitandi munus nobile, ſanctum & laudabile eſt, dum Charitatis affectu & intuitu exercetur.*

2 *Hoſpitalitatis definitio, ex* Clemente Alexandrino.

3 *Hoſpitalitatis juri & virtuti multum deferebant Romani.*

4 *Hiſpanorum eximia in Hoſpitibus admittendis & excipiendis humanitas.*

5 *Hoſpitalitatis officium ad fidem introducendam*

& propagandam maximè neceſſarium.

6 *Xenodochiorum ſeu Hoſpitalium ad peregrinos excipiendos quis primus inventor ſeu inſtitutor fuerit.*

7 *Hoſpitii jus publici ſive privati, amicitiæ ineundæ & conſervandæ etiam apud gentiles exercebatur.*

8 *Hoſpitalitas laudabilis & digna nobili viro.*

9 *Militia ſancti Joannis ex prætextu Hoſpitalitatis & defenſionis peregrinorum ortum habuit.*

10 *Equites ſancti Joannis Hieroſolymæ Hoſpitalarii vocabantur.*

11 *Templariorum inſtituta fuit militia ad peregrinos excipiendos.*

12 *Templariorum nomenclatura unde orta.*

13 *Hoſpitia plura reditibus dotata in Hiſpania & Regnis Caſtellæ, ad peregrinos excipiendos qui ſepulchrum Divi Jacobi Apoſtoli adeunt, ſunt conſtituta, quorum præcipua* ibi *recenſentur.*

14 *Hoſpitia quæ in urbe Carrionenſi & circa eam conſtructa ſunt pro peregrinis Hoſpitandis, enarrat & deſcribit Autor.*

15 *Hoſpitia privata vulgò* Meſſones, *ò* Poſadas *in qualibet civitate ſeu oppido Hiſpaniæ conſtruuntur, quæ conductitia ſunt pro viatorum commodo.*

16 *Hoſpitia conductitia qui tenent, vile & abjectum officium exercere cenſentur.*

17 *Hoſpitia conductitia quomodo ſint neceſſaria.*

18 *Hoſpitandi pro lucro qui munus ſemel jam ſuſceperint, ad illud exercendum compelli poſſunt.*

19 *Hoſpitii ſignum qui pro foribus domus appendunt, contrahere videntur cum viatoribus obligationem hoſpitandi.*

20 *Quod limitatur niſi plures jam Hoſpites admittere non poſſint; & hoſpitandi ſint improbi homines & malæ famæ aut ſuſpicionis,* & numer. 21.

22 *Hoſpitio conductitio excipiendum eſt Nobilis cum familia, excluſo alio Hoſpite minùs digno, priùs etiam recepto, qui tamen non eſt omninò ejiciendus.*

23 *Hoſpitandi pro lucro, munus ſuſcipere, an quis poſſit compelli, qui antea tali miniſterio non ſe immiſcuit,* & n. 24.

25 *Hoſpitatores qui voluntariè muneri hoſpitandi pro lucro ſe exponunt, tam vir quàm mulier, ſi ſpecialiter notati ſint de vita turpi, & prava, judicis officio poterunt à tali miniſterio removeri.*

26 *Hoſpitibus gratum & propitium pro pretio ſuo miniſterium, ab Hoſpitatoribus præberi debet.*

27 *Expenditur in propoſito textus,* in leg. Regia 6. & 7. tit. 11. lib. 7. novæ Recopil. *qui* ibi *affertur.*

28 *Hoſpitatoribus ſeu Cauponibus facultas vendendi hordeum, ultra pragmaticæ taxam, per legem conceſſa quomodo intelligenda.*

29 *Hoſpitatores ſeu Caupones ne pro arbitrio extorqueant à viatoribus quantum voluerint, taxari debet merces & pretium omnium rerum quæ venduntur in Hoſpitio, tam pro cibariis, quàm pro miniſterio.*

30 *Hoſpitatores ſeu Caupones aliquid ultra taxam à viatoribus pro cibariis & aliis rebus recipientes, non ſolum puniendi ſunt pœnis in taxatione indicta impoſitis, verum etiam in foro conſcientiæ tenentur ad reſtitutionem.*

31 *Hoſpitatores ſeu Caupones tenentur perſonas Hoſpitum receptorum cuſtodire, & à periculis quæ ſibi in Hoſpitio accidere poſſunt, tutos reddere.*

32 *Hoſpitatores de furto rerum in ſuo Hoſpitio incluſarum tenentur, atque etiam de facto famulorum in ſuo Hoſpitio ſervientium & de omnibus fraudibus quæ ibi committi poſſunt in damnum Hoſpitum,* & n. 33. & 34.

35 *Hoſpitatores pro rebus in domum ſuam inductis per viatorem tenentur de dolo, latâ levi & leviſſimâ culpâ, niſi probaverint fortuitum caſum.*

36 *Quod procedit etiam in alio hoſpitante non Caupone, & in domo ſua ad modum Cauponæ accipiente.*

37 *Hoſpitator ad hoc ut teneatur pro furto in rebus hoſpitis in domo ſua incluſis, utrum ſit neceſſarium quod ei traditæ fuerint mulieri ſuæ aut famulo, vel ſe liberet ſi hoſpiti conceſſit clavem cubiculi vel cameræ & arcæ ubi reconderet res ſuas,* remiſſivè.

38 *Hoſpitator dum Valeſiam vulgò* la maleta, *clauſam & ſigillatam non reddit, vel apertam reſtituit, an detur contra eum in iſto caſu juramentum in litem,* remiſſivè.

39 *Expenditur in propoſito text.* in leg. 26. tit. 8. part. 5. *quæ* ibi *affertur.*

40 *Hoſpitia in locis deſertis, nempe in itineribus & viis publicis conſtructa, quæ vulgo* ventas *appellantur, non poſſunt ſine permiſſu publico & facultate Regia fundari.*

41 *Hoſpitatores ſeu Caupones licèt officium autoritate & utilitate publicum non exerceant, publicè tamen debent conſtitui & nominari à prætore vel judice cujuſlibet civitatis & villæ.*

HOſpitandi † munus ſi liberaliter ex Charitatis affectu & pietatis intuitu exercetur, utique & nobile & ſanctum & laudabile eſt, & inter Charitatis & miſericordiæ opera juſtiſſimè commendatur, de quo plura adducit Divus Ambroſius *lib. 1. de Abraham cap. 5. & 6.* & facit illud Pauli ad Hebreos, *cap. 13. tranſcriptum in cap. offerebat 32. quæ. 7.* ibi: Hoſpitalitatem nolite obliviſci, per hanc enim placuerunt quidam Angelis Hoſpitio receptis, & Petri *num. 1. cap. 4. ante omnia autem mutuam in vobiſmet ipſis Charitatem habentes continuam, quia Charitas operit multitudinem peccatorum, Hoſpitales invicem ſine murmuratione,* & Auguſt. contra hæreſes, *ſecutus Loth Angelus tanquam peregrinus conſuetudine Hoſpitalitatis liberatus à periculo civitatis & temporale evaſit incommodum & æternum conſequutus eſt præmium,* & ex verbis Apoſtoli, *ille homo dicitur eſſe humanus, qui ſe exhibet eſſe hominem &, maximè Hoſpitio ſuſcipit hominem,* & ut refert Ælianus *lib. 4. de varia hiſtor. cap. 1. l. Leveanorum* ita cavebatur; *ſi ſub occaſum ſolis venerit peregrinus, volueritque ſub tectum alicujus divertere, & hic hominem non ſuſceperit, mulctetur & pœnas luat inhoſpitalitatis,* & Divus Joann. *in epiſtol. 3. relata in cap. ſi qui diſpiciet 42. diſtinction.* quemdam hominem Diotrephem deteſtatur, quod non ſuſciperet fratres peregrinos, & eos qui ſuſciperet perhiberet, quæ repetit Cicero *in topic.* ubi ait: *Littora omnia publica eſſe vultis.* 1

Et lib. 3. Officiorum; *eſt enim hominum natura quam ſequi debemus maximè inimica crudelitas, malè etiam qui peregrinos urbibus itinere prohibent eoſque exterminant ut pœnas apud Patres noſtros*

Papius

Papius nuper esse pro cive qui civis non sit; rectum est non licere quam tollerent legem sapientissimi consules Crassus & Scævola, usu vero urbis prohibere peregrinos sanè inhumanum est, & Ovid. 7. *Metamorphoseon.*

Littusque rogamus
Innocuum & cunctis undamque, auramque patentem.

Et Virgil. 1. Æneid.

Quod genus hoc hominum, quæve hunc tam barbara morem
Permittit patria? Hospitio prohibemur arenæ.

Paulus item Oros. *lib.* 5. *cap.* 2. sic ait: *Nunc me ita Africa excepit pace simplici sinu proprio, jure communi, de qua aliquando dictum & verè dictum, Hospitio prohibemur arenæ &c.*

Cui arridet Cassiodorus *lib.* 11. *Epist.* 17. ubi ait quod sapientes mortale genus unum hominum esse testati sunt, quoniam omnes à cunctis casibus suis indivisos esse voluerunt, & idem solitâ eloquentia expressit Plinius *in panegyric. ad Trajanum.* eum eximiè laudans quod ita commercia miscuerit, ut quod genitum esset unquam, id apud omnes natum videretur.

Et in sacra pagin. hoc humanitatis, Hospitalitatis & promiscui commercii jus sæpissimè commendatur. Deuteronom. 10. & 19. Isaiæ 58. Ecclesiastic. 17. 1. Paul. *ad Timoth.* 3. *ad Roman.* 12. Matth. 26. Lucæ 14. & Divus Ambrosius *in lib. de patriarc.* loquens de Hospitalitate Hebræa ita ait: *Præferebat sanctus Loth domus suæ verecundæ Hospitalem gratiam etiam apud barbaras gentes inviolabilem*, & Clemens Alex. *lib.* 2. *strom. cap.* 4. Charitati Hospitalitatem adhærere tradit, eam-
2 que definit artificium † amicitiæ circa usum Hospitii, cui addit Gentian. Hervet. Quanta autem esset virtus Hospitalitatis, ex hoc est perspicuum, quod inter cæteras virtutes quas Episcopo tribuit Divus Paulus 1. *ad Timoth.* 3. eum quoque velit esse Hospitalem, & *lib.* 4. *cap.* 7. *p.* 538. ubi ait Saram Angelis panes subcinericios parasse; & Debuli sapientis & Lindeorum Monarchæ filiam non potuisse lavare pedes paternorum Hospitum.

3 Romani etiam tantùm huic † juri & virtuti deferebant, ut in ejus significationem, & commendationem Jovem xeneum sive Hospitalem maxima veneratione colerent, & nationes quasdam Hospitalitati deditas celebrarent, contra verò alias Hospitibus invisas crudelitatis & infamiæ notâ prosequerentur, ut latissimè constare poterit his quæ eleganter de commerciorum, & Hospitalitatis jure & utilitate gesserunt Budeus in *notis posterioribus ad Pandectas ad dict. l.* 5. *de captivis*, *pag. mihi* 194. Alex. ab Alex. & ejus Add. Tiraquel. *lib.* 4. *dierum genial. cap.* 10. gloss. Rodigin. *lib.* 19. *lect. antiq. dictam epistol. ad Hebræos* 3. *num.* 3. *ad* 16. Thomas Ruccius *de sign. Eccles. Dei*, *lib.* 13. *cap.* 14. *circa finem*, Petrus Cenedo qui plures refert *in collect.* 118. *ad Decretales num.* 1. Rutilus Benc. *de ann. Jubil. lib.* 6. *cap.* 6. *ex pag.* 622. Joann. Busæus *in virid. Christ. virtut. verb. Hospitalitas*, *cap.* 17. *pag.* 161. & plura exempla adducunt Marillus *de memorat. lib.* 1. *cap.* 7. Antonius Sabellicus *cap.* 7. *lib.* 7. & Theatrum vitæ hominum, *vol.* 14. *lib.* 1. *ex pag.* 2897.

Quo in numero recensere potuissem Hispanos
4 † nostros quorum eximiam in Hospitibus admittendis & excipiendis humanitatem jam olim testatam reliquit Diodor. Sicul. *lib.* 6. *Biblioth. cap.* 3. Macrobio *lib.* 3. *Saturn. cap.* 18. & alii relati à Bernardo Alderete *lib.* 1. *de antiquit. hispan. cap.* 7. & Fray Joan. à Ponte, *de convent. utriusque Monarchiæ*, *lib.* 3. *cap.* 21. §. 3. *pag.* 139. & *cap.* 24. §. 2. *pag.* 156.

Estque ita Commerciorum & Hospitalitatis † 5
vicissitudo tum ad alia, tum maximè ad fidem introducendam, & propagandam summopere necessaria, nam Hospites simul olim & Doctores erant, ut testatur Lucian. *in Dea Syra*, dicens in sacra civitate fuisse publicos Hospites, qui ab Assyriis appellabantur Doctores, quoniam ipsi omnia exponebant, & meliùs Joseph. *de antiquit Jud. lib.* 1. *cap.* 16. & Eusebius *lib.* 9. *de præparat. Evangelic. cap. ultim.* Ubi tradunt Abraham dum fuit Hospes in Ægypto, viros, Saram verò ejus uxorem, fœminas in veri Dei cultum instituisse, qua ratione plura sunt constructa in diversis civibus vel civitatibus Hospitia, & loca pia quæ re-
gulariter † Xenodochia & Hospitalia nuncupan- 6
tur, & primus recipiendi & hospitandi hujusmodi peregrinos vel advenas inventor & loci institutor traditur quidam Zoricus *in l. omnia* 33. *Cod. de Episcopis & Clericis.*

Quinimò inter Gentiles jus † Hospitii, sive pu- 7
blici sive privati, gratis exercebatur amicitiæ ineundæ & conservandæ causa. Nam & Hospitium publicum gratuitò à civitate vel Republica præbebatur interdum extraneis & aliarum civitatum, vel oppidorum incolis de Republica benemeritis, eratque pro sanctioris amicitiæ pignore jus Hospitii & tessera Hospitalis, ut *ex lib.* 5. *& 6. de Macedonico*, & Cicerone *actione ultima in Verrem*, & Pomponio *in l. Postliminii*, *ff. de captiv. & postlimin. reverf.* Pungit Bud. *in ejus annotationibus.* Unde Herodotus in sex Milesiorum & Sibbaritarum civitatibus maximè Hospitio fuisse convictus, & inter privatos & familias jure Hospitii mutui, atque in signum amicitiæ antiquæ, ejus rei conservant tesseras, signa videlicet, quibus etiam post multum temporis se internoscebant, & beneficiis postea filios afficiebant, ut tradit Gellius *lib.* 5. *cap.* 13. Petrus Gregor. 2. *part. syntagmat. lib.* 15. *cap.* 18. *n.* 15.

Unde hospitalitas † laudabilis est & digna nobili 8
viro, ut *in cap. volumus* 19. *distinctione & in cap. quoniam quod*, *quod l.* 16. *q.* 1. *& in l.* 3. *cap. demum postremo*, *lib.* 10. *& in l. si vero §. idem erit*, *ff. de his qui debuerunt*, & facit textus *in cap.* 142. distinctione & illud Matthæi 25. *Hospes eram & non recepistis me*, & notum est quanto honore prosequebantur antiqui hospitales, & per Alexand. ab Alexand. *dierum genial. lib.* 4. *cap.* 10. Quirinus & Jupiter apud Gentiles, etiam præcipuè nomine venerabatur quod esset hospitalis & xeneus, de quo Virgil. *in* 1. *Jupiter hospitibus nam de jure dare loquuntur*, & Ovidius 10. *Metamorphoseon:*

Ante fores horum optabat Jovis hospitis ara.

Tiberius Decianus *resp.* 66. *n.* 36. *usque ad n.* 38. ubi quod hospitalitas est species liberalitatis, & Charitatis quæ quidem est nobilitatis propria, ubi allegat textum *in cap.* 1. *de donat.* nam, ut ait Seneca *lib.* 5. *de officiis*, rectè inquit: *Etiam Theophrasto est laudata hospitalitas*, *est enim*, *ut mihi videtur valdè decorum patere domos hominum illustrium illustribus hospitibus*, *idque etiam Reipublic. est ornamento homines externos in urbe nostra hoc liberalitatis genere non egere*, de quo plura Cassaneus, *consideratione* 46. *part.* 11.

Et ex prætextu istius Hospitii & defensionis peregrinorum habuit ortum † militia sancti Joan- 9
nis anno 114. ut videre licèt per Jacobum Vossium,

in

in Hiſtoria Generali hujus ordinis, 1. *p. lib.* 1. Aubericum *de origin. ordin. milit. lib.* 1. *cap.* 1. Azor. *inſtit. moral. lib.* 13. *tom.* 1. *cap.* 6. *quæſt.* 2. Genebrardum & Oroph. quos refert Carrillo *in ſuis annalibus anno* 1104. *fol.* 263. & alios refert Villegas *in vitis Patriarcharum ſuper vitam Aaron. cap.* 3. & plura privilegia his Hoſpitibus ſunt condonata, *ad l. omnia, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* Inidonata, *ad l. omnia, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* Initio enim Equites hi, Hoſpitalarii † vocabantur in 10
Jeruſalem, quorum inſtitutum fuit peregrinos Occidentis ſeu aliarum terræ partium qui illuc devotionis causâ commeabant, Hoſpitare, eoſque injuriis & barbarorum Tyrannide liberare, & ſecuros reddere, qui Hoſpitalarii crucis albæ effigie pectore inſitæ condecorabantur; poſtea à Jeruſalem in Rhodiam inſulam tempore Clementis V. tranſlati fuerunt, ex qua deinde à magno & inſuperabili Solymanno Turcarum Imperatore pulſi anno 1522. in inſulam Melitam ubi Divus Paulus viperæ morſu fuit laceſſitus, ſe collocarunt: ubi cum magna Religionis Hipaniæ gloria, & inimicorum ejus ſtrage, ſedem ſuam, domum & conventum firmiſſimum habent, & animosè tuentur.

11 Et idem etiam fuit Templariorum † Inſtitutum, quorum militia ſeu Religio per Hugonem & Gothofredum nobiliſſimos Equites conſtituta anno 1118. in Pontificatu Gelaſii ſecundi, & hanc no-
12 menclaturam † ſortita, quia domus eorum ad iſtud Hoſpitium peregrinis præſtandum juxta templum Salomonis fuit inſtructa: In hoc miniſterio permanſit uſque ad annum Domini 1309. in quo penitus fuit deſtructa ſub Clemente V. ut videri latiſſimè poterit per Petrum Gregor. *ſintagm. Jur.* 2. *part.* 2. *num. lib.* 15. *cap.* 33. *per totum*, Petrum Megiam *in Albert.* 1. *pag.* 340. Illeſcam *lib.* 6. *hiſtor. Pontificalis cap.* 1. Curitam *lib.* 5. *annal. Aragon. cap.* 10. & alios refert Villegas *ubi ſuprà cap. ſpeciali de militia Templariorum*; & ego dixi *in tractatu meo de paſcuis & jure paſcendi, cap.* 23. *n.* 12. & aliæ duæ militiæ, miniſterium nempè Equitum ſancti Lazari in Jeruſalem & Theutonicorum, ut tradit Frater Paulus Morogia, *in ſua Religionum hiſtoria, cap.* 86. *& cap.* 65.

Sed pro hoſpitandis peregrinis, qui viſitaturi domum Apoſtolicam & ſanctum ſepulchrum Divi Jacobi Zebedæi in civitatem Compoſtellanam ex diverſis mundi Provinciis, præſertim ex regno Franciæ properant, plura in noſtra Hiſpania &
13 Regnis Caſtellæ ſunt conſtituta † hoſpitia pia, pluribus bonis & reditibus dotata tam publica & Regia quàm privata; inter quæ memoratu digna, utique ſunt & maximè ſplendent Xenodochium quod in illo vertice ſuprà Navarræ Regnum Pireneos montes aſpiciens, qui communiter vocantur *Ronzes valles*, conſtructum fuit à Sancto Rege Navarræ, qui in eo fuit ſepultus, & ibi adſunt & commorantur Canonici regulares ſub regula ſancti Auguſtini cum ſuo Abbate mitrato, habitu Clericali induti, portantes tamen in pectore viridem crucem in forma baculi paſtoralis, ubi etiam fuit Canonicus noſter venerandus Azpilcueta Navarrus, & ipſe teſtatur *de oratione, cap.* 19. *num.* 126. *tom.* 2. *& Commenſ.* 3. *de regularibus n.* 7. *tom.* 1. Marian. 1. *part. hiſtor. Hiſpan. lib.* 12. *cap.* 16. *columna ultim.* quod quidem Xenodochium ſeu Regium hoſpitium pluribus dotatum eſt poſſeſſionibus, & reditibus magnis, qui in hoſpitandis, alendis & curandis peregrinis & tranſeuntibus erogantur. Et Xenodochium ſeu Hoſpitale civitatis ſancti Dominici Calciatenſis conſtructum ab eo, unà cum ſtrato publico, ex petris & ſaxis fortiſſimè inter paludes & rubos formato, quod per longum itineris ſpatium tanquam pons mirabiliter procedit; ex qua ipſa civitas nomen fuit ſortita & Eccleſia Epiſcopalis erecta; ubi peregrini omnes paſſim recipiuntur, & in ſignum miniſterii Deo grati, plura per interceſſionem Divi Dominici cujus corpus ibi ſepultum devotè veneratur, facta ſunt prodigia & miracula.

Sed ne in rebus ita notis immorari videar, tantum amore patriæ mihi fas ſit, Xenodochia, † 14
quæ in Villa Carrionenſi ubi ortus fui, hoſpitiis deſtinata ſunt, referre: In hac igitur Villa quæ antiquiſſima & nobiliſſima eſt, cujus Comites primi & Domini ex Regia proſapia originem ſuam duxerunt: & ideo communiter Infantes vocabantur, & quorum nomen fabulosè & falſo ſiniſtra verberum filiarum Roderici de Vivar, relatione, inter antiquitatum, & veritatis ignaros maculatum eſt, (ut ego in libello peculiari demonſtravi) quinque ſunt Xenodochia ſeu peregrinorum Hoſpitia; unum intra Villam in platea de ſancta Maria itinetis ſic nominati, vel quia eò pergebant vel iter faciebant Virgines Regni Leonenſis, & à Mauris in tributum Mauricam ferebantur, quando miraculosè exierunt Tauri ferociſſimi, qui propè Ripam fluminis Carrionenſis compaſcui vagabantur, & occiſis Mauris & Saracenis, immunes ipſæ & incolumes manſerunt, ut tradit Alonſo de Morales, *lib.* 17. *Coronæ Hiſpaniæ cap.* 27. in cujus prodigii memoriam in fronte oſtii Eccleſiæ illius ſunt Tauri depicti, vel quia iter peregrinorum ad ſepulchrum Divi Jacobi commeatus quando vulgo dicitur *el Camino franzes*, per illum locum dirigatur; nam ita fuit conſtitutum, & aſſignatum à ſancto Rege, ut teſtatur ipſe Ambroſius de Morales *lib.* 17. *cap.* 44.

Alterum verò in ſubſidium ipſius Villæ ultra pontem quæ vocatur Dominæ noſtræ de la O. Tertium via recta & in ſtrato publico ad tres jactus lapidis intra unam leucæ millam, quod vocatur Dominæ noſtræ de la Herrada, de cujus fundatione meminit Hiſtoria, *de los Girones*, ubi frequenter adeſt quidam Præpoſitus, qui nominari ſolet *Commendator*; nam adminiſtratio illis, nomen commendæ ſortitur, quam piiſſimè exercuit Licentiatus Antonius Fernandez Otero laudabilis memoriæ frater, patruelis meus, Eccleſiæ Divi Jacobi prædictæ Villæ parochus ſolertiſſimus, & Epiſcopi Vicarius, in quâ & ab omnibus dilectiſſimus & venerabilis admodum fuit.

Quartum, intra duas millas, quod dicitur de *ſan Forcato*, adeſt quidam Prior, qui ab Abbate & Canonicis regularibus ſancti Auguſtini antiquiſſimi & religioſiſſimi Monaſterii, quod nominatur *de nueſtra Señora de bene vivere*, ibi præponitur.

Quintum intra duas à Villa leucas quod dicitur *la Encomienda de las tiendas*. Sed ut ad propoſitum à quo paululùm digreſſi ſumus, redeamus, ſunt & alia Hoſpitia † quæ licèt ex authoritate 15
publica fiant in unaquaque civitate vel villa, ſeu oppido; nam ad curam Regis ſpectat quod continuentur, ut *in l.* 1. *tit.* 11. *part.* 2. ibi: *E deben otroſi mandar hazer hoſpitales en las Villas de ſe cojoan los homes, que no ayan ayacer en las calles por mengua de poſſadas*, & ſuorum prætorum & judicum; ut *in cap.* 28. *per tot.* tamen ſunt privatæ domus ex lectis, ſtabulis, hordeo & palea & ſervitoribus, ac miniſtris inſtructæ, quas aliqui pro ſuo quæſtu, & lucro, viatoribus omnibus ibi ſe conducere volentibus, expoſitas habentes communiter dicimus *Meſones o poſadas*.

Quorum

16 Quorum † officium & miniſterium cum non ex charitate ſeu liberalitate, nec gratis, ſed ex lucri cupiditate procedat, ut *in l. nauta, ff. de naut. & Caupone & ſtabul.* ibi: *Nauta, Caupo & ſtabularius mercedem accipiunt*, vile ſemper fuit habitum, ut affirmat Tiraquel. *de nobilitat. cap. 34. n. 3.* Caſſaneus *in catalog. gloriæ mundi, conſideration. 46. verſic. ſed an bodie ſit honorarium*, ubi ait *in principio*, hos frequentiſſimè eſſe de genere prædonum, cum nec nunc ab hujuſmodi fraudibus abſtineant; & allegat textum *in l. 1. ff. nautæ; Caup. & ſtabul.* Alexand. *in l. 1. in princ. cap. de edend.* & Franciſcum Nichocium ſeu Nichocinum *in repetitione capituli, quoniam de probat. n. 26. cum ſeqq.* Gregorio Lopez *in lib. 26. tit. 8. part. 5. gloſſ. in verb. deſteales*, Azevedo *in l. 7. tit. 11. lib. 7. Recopil.* Guttierrez *verſ. 31. nu. 1 cum ſeqq.*

17 Sed tamen ſupra modum † neceſſarium & nimis laudabile & utile, aliàs enim ceſſarent evectiones rerum de loco ad locum, commercia, negotiatores & viatores perirent, ut expreſsè animadverſum invenitur, *in dict. l. 1. tit. 11. part. 2. & dict. cap. 28. per totum*, ibi: *Para que los Caminantes, y extrangeros ſean acogidos y apoſentados*, nam intereſt Reipublicæ, ut forenſes inveniant manſiones, cum hujuſmodi receptacula pars ſint alimentorum, ut per Abbatem, *in cap. 1. de emptione, & venditione.*

18 Et iſti Hoſpitales † ſeu Hoſpitatores poſtquam jam ſemel officium hoc ſuſceperint, cogi & compelli poſſunt ad illud exercendum & omnes Hoſpites recipere, ut notat Bartol. *in l. 1. ff. furti adverſus nautas*, ibi: *nec repellere poteſt iter agentes*; ubi gloſſ. Albericus *in rubric. ff. eodem.* Gregor. Lopez *in l. 26. tit. 8. p. 5.* Avendaño *in cap. per totum, 2. part. cap. 8. n. 2.* Aviles *eodem tract. cap. 28. in gloſſ. verb. acogidos*; ſtatim enim
19 quod ſignum † Hoſpitantium ante portam domus affigunt, videntur quaſi contrahere cum advenis, peregrinis & viatoribus Hoſpitii obligationem; ut notat Caſſaneus *in Catalog. gloriæ mundi, 11. part. conſeſ. 46. verſic. Et facit*, Rebuffus *in l. populus §. advena verſic. Tertio hoſpes, ff. de verb. ſignificat.*

20 Quod tamen limita, niſi Hoſpitium † jam plures Hoſpites admittere non poſſit, ut communiter accidere ſolet, quia non eſt locus in diverſorio, ut legitur, *in Evangelio*, ita cùm Bart. *in l. 1. ff. furti*, adverſus notas affirmant ſupra citati & ultra eos Federicus de Senis *conſ. 113.* vel ſi Hoſpes qui venit, inimicus ſit Hoſpitatoris, vel ex alia ſimili cauſa, ex Gregorio Lopez *ubi ſuprà gloſſ. 4.*

21 Rurſus limita ſi hoſpitandi ſunt homines † improbi, malæ famæ aut ſuſpectionis de aliquo crimine, ut notat Avendañus, *dict. cap. 8. per tot. n. 1. verſic. Secundo, debet tales Hoſpites Judici denuntiare*, ut *in l. 8. de recept.* Quinimò ſi aliquis receptus eſt in Hoſpitio & poſt veniat ali-
22 quis † Nobilis & perſona dignior, poterit Hoſpite excluſo, recipi cum ſua familia, ex Angel. *in dict. l. 1. ff. nautæ, Caupones*, quod tamen intellige, non ut omninò ejiciatur ab Hoſpitio, ſed à cubiculo domus ubi erat Hoſpitanus; non debet enim ab Hoſpitio repelli, ſi ipſe ibi aliud Hoſpitium non inveniret, ut *in l. jubemus, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* notat Rebuffus *2. tom. conſtit. Franciæ tit. de Hoſpitib. n. 5. & 6.*

23 Sed hæſitare non immeritò poterit cùm ſupra dicta in eo qui Hoſpitator ultro factus eſt & ſignum hujus officii oſtio affixit certa ſint, an quis ab initio compelli poſſit hujuſmodi miniſterium exercere.

Et puto utique poſſe ex Judicis officio ad id 24
cogi, pro qua reſolutione illud vehementer urget, quia licèt regulariter privari non teneantur forenſibus Hoſpitia præſtare, exceptis caſibus de quibus, *in tot. titulo, Cod. de metatis & epidemicis, lib. 12. & l. 3. 3. munus Hoſpitis, ff. de munerib. & honorib. & in l. 1. ff. nautæ, caupones*, prædictum tamen miniſterium ſummè neceſſarium & utile Reipublicæ eſſe, ut ſuprà diximus; unde ſuccedit quod tradit Lucas de Peña *in l. mechanicos, Cod. de excuſation. artific. lib. 10.* quod approbat Gregor. Lopez *in l. 5. verſic. Meneſtrales, tit. 20. part. 2.* quod Reſpublica non ſolum poteſt quem compellere, ut exerceat officium neceſſarium Reipublicæ, ſed etiam quod ſi ejus ſit ignarus, addiſcat; & in hac ſententia Regnicolas noſtros ſuprà relatos adducit Bobadilla *dict. l. 1. cap. 15. num. 47. litt. M.* & facit *dict. l. 1. tit. 11. part. 2. & capita per totum animadverſa*, & alios *lib. 3. cap. 4. n. 92. in fin.* de hoc quotidie contingit in oppidis parvis, & ex quo ſtatu an plebeiorum, an verò nobilium debeat iſte Hoſpitator invitus creari, ſuo loco dicemus.

Hoſpitatores tamen qui voluntariè huic officio † 25
ſe exponunt, tam vir quàm mulier, ſi ſpecialiter notati ſunt de vita turpi & prava, officio Judicis poterunt ab officio removeri & excludi, ut notat Angelus *in l. 1. ff. nautæ Caup. & ſtabul.* & facit *l. 7. tit. 11. lib. 7. Recopil.* ibi: *Teniendo eſpecial cuidado de mirar y proveer que los que tuvieſſen meſones ſean perſonas que los convie.* Generalis tamen diffamatio, ſeu ſuſpicio cum regulariter iſti, ut ſuprà diximus ſint viles & rapaces, non ſufficiet, ut pungit Avendaño, *ubi ſuprà n. 1.*

Et in his Hoſpitiis † gratum & propitium via- 26
toribus ſuo pretio debet exhiberi miniſterium, ut benignè ſint tractandi; nam etiam apud Barbaras Gentes, Hoſpitalitas inviolabilis fuit, adeo quod Hoſpitator Hoſpitem defendere teneretur, ut *in cap. offerebat. 32. quæſt. 7.* ubi gloſſ. *29. per tot.* ibi: *Como de las otras coſas que ſon meneſter.* Quapropter alimentis neceſſariis debent eſſe proviſa, ut *in dict. cap. 29.* Et ideo Hoſpitatoribus iſtis permittitur, ut poſſint emere in groſſo & revendere minutatim ex Angel. *in l. annonam, ff. de var. & extraordinar. crimin.* quem referens ſequitur Avendañus *dict. cap. 8. n... lib. 2.*

Qua de re ſtant duæ legum ſanctiones † in 27
noſtro Regno *in l. 6. & 7. tit. 11. lib. 7. novæ Recopil.* quarum tenor magnopere eſt attendendus, quia omnes ferè caſus in propoſito occurrentes complectitur, & verba *l. 6.* ſic ſe habent. *Por que en la paga de los meſones y de las proviſiones que en ellos ſe gaſtan ay gran deſorden; Ordenamos y mandamos, que cada meſonero que quiſiere vender cebada en ſu meſon, por granado o zelemin, no pueda ganar mas del quinto, de mas de lo que valiere fanega en la plaza, e mercado de la Ciudad, Villa e lugar donde tuviere el meſon, y que les Alcaldes, y Regidores y Officiales de la tal Ciudæd, Villa, o lugar, de una medida a cada meſonero de la paja que huviere de vender, y le taſſen el precio que han de llevar, porque aquella medida de en ſeis meſes, y que por la tal medida y precio venda el meſonero, otra qualquier perſona la paja, que huviere de vender por menudo ſo las penas que les fueren pueſtas ſobre ello. Y otroſi por que llevan los meſoneros demaſiadas quantias de lo que deben haver por los apoſentamientos: ordenamos y mandamos que*

los nueſtros Alcaldes de la nueſtra caſa y corte, luego que llegaren a la Ciudad, o Villa o lugar aonde nos o qualquier de nos fueremos, taſſen lo que han de llevar los meſoneros por cada hombre con ſu beſtia, o ſin ella, o con mozo, o ſin el y a que le lleven y no mas entre tanto que alli eſtuviere nueſtra Corte, ſo las penas que ſobre ellos puſieren : las quales ellos executen, que en las Ciudades, Villas o lugares de nueſtros Reynos donde no eſtuviere nueſtra Corte, las Juſticias y Regidores de cada una dellas, taſſen lo que en ellas y en ſus terminos han de llevar en los dichos meſones por las poſadas, y eſta taſſa hagan al comienço de cada un anno, y la hagan pregonar, y eſſo miſmo hagan peſquiſa de los transgreſſores della del anno paſſado : y las penas que puſieren las executen, y que en todo ſe ayan fiel y legalmente, ſo cargo del juramento que hizieren o hizieron; quando recibieron los dichos officios, ex l. 7. & in hunc modum procedit. *Por evitar los daños e inconvenientes que a los caminantes ſe ſiguen de no llevar en los meſones donde vienen apoſar, los mantenimientos neceſſarios, y los id a buſcar fuera dellos, veniendo como vienen canſados por raçon de las ordenanzas que ay en el publo, para que en los dichos meſones no ſe vendan ni tengan. Ordenamos, mandamos y permitimos que en los meſones deſtos Reynos que en qualquier Ciudad, Villa o lugar de ellos eſten, puedan tener y vender para la proviſion mantenimiento a los Caminantes que a los tales meſones llegan apoſar, las coſas de comer y bever aſſi para ſus perſonas, como para ſus beſtias, ſin embargo de qualeſquier ordenanzas y mandamiento y prohibiciones que en los dichos lugares la Juſticia y Regimiento dellos tuvieren fechas, y hizieren; las quales en quanto a lo ſuſo dicho revocamos, alzamos, ni queremos que balgan, ni puedan para la dicha raçon proceder a execucion de las penas ni de lo demas en las dichas ordenanzas y prohibiciones, proviſiones y mandamientos contenidas, y mandamos a las nueſtras Juſticias que dexen y conſientan vender en los dichos meſones las coſas de comer y bever, teniendo eſpecial cuidado de mirar y prohibir, que los que tuvieren meſones ſean perſonas quales conviene, y que tengan los aderezos de cama que es neceſſario con la lempieza y buena proviſion que convenga, y que los baſtimentos y coſas que tuvieren de comer y bever, ſean buenas, y que ſe vendan a juſtos moderados precios, de manera que los caminantes ſean bien tratados y acojidos, y que los dichos caminantes puedan tomar, y comprar aſſi de los mantenimientos, que en los dichos meſones huviere, como deles de otras partes como quiſieren, y que ſobre lo en la razon deſta ley contenida no les ſea echa ninguna vexacion por la dicha Juſticia ni otras perſonas a los dichos meſoneros, ſo pena de diez maravedis a cada uno que lo contrario hiciere para la nueſtra Camara.*

Ex quorum ſerie legum illud in ſumma attendi
28 debet. Primò quod hæc facultas † vendendi hordeum ultra communem Pragmaticæ taxam, intelligi tantum debet in venditione ejus quæ fit in Hoſpitio viatoribus, ut patet ex illis verbis, *que cada meſonero que quiſiere vender zebada en ſu meſon*, quæ utique ſupponunt venditionem Hoſpitio correſpectivam, non autem eam quæ aliis vicinis, vel cum aliis amicis fieret & contraheretur; quia aliter faciliter fieret fraus Pragmaticæ, ut rectè pungit Azevedo *in dict. l. 6. gloſſ. 1.*

29 Secundò quod omnium † rerum quæ in Hoſpitio pro cibariis & alimentis venduntur, quinimo & ſervitii ac miniſterii impenſi, lectorum & ipſius receptionis ſeu Hoſpitalitatis merces & pretium taxari debet, ne ſit in arbitrio ſtabularii & Cauponis extorquere ab hoſtibus quantum voluerit; præſertim cum hujus miniſterii homines frequenter ſoleant excedere metas rectæ & juſtæ rationis, ex Rebuff. Caſſaneo, Avendaño, *ubi ſuprà* & Aviles *in cap. 18. Prætorum gloſſa a raçonables precios, num. 6.* Mexia *in pragmatica taxæ panis concl. 4. num. 14.* ad finem, ubi inquit quod in præconiis quæ dantur per Judices noviter venientes vel creatos in unaquaque civitate vel Villa, jubetur per unum caput eorum quòd iſti Hoſpitatores habeant benè Hoſpitia præparata, & ſuam ſcripturam taxationis rerum quàm vulgo nuncupamus *aranzel* renovandam intra certum tempus, & in porta domus affixam, & manifeſtam, ut ab omnibus perlegi poſſit, ut affirmat Paz *in ſua praxi 8. part. tom. 1. cap. unico, n. 13.*

Quod ſi Hoſpitatores iſti ultra taxam † aliquid 30
ex cibariis vel aliis rebus, à viatoribus & Hoſpitibus receperint, non ſolùm puniendi ſunt in pœnis, in dicta taxatione impoſitis, verum in foro conſcientiæ tenentur ad reſtitutionem, ut notat Cajetanus *in ſumma, verbo venditio*, Alphonſus de Caſtro *lib. 2. de lege pœnali cap. 12. fol. 97.* non enim poſſunt pluris vendere tranſeuntibus quam in mercato communiter venditur, deducto tamen honeſto lucro, ut tradit Rebuff. *dict. tit. de Hoſpitib. concluſ. 8. n. 14.* Azeved. *lib. 2. Curiæ Piſanæ cap. 18. n. 27.* & quæ ſint conſideranda, & attendenda, ut taxatio horum victualium legitimè fiat exponit Mexia *dict. tit. 4. dico. conſ. 4. n. 10.*

Tertiò quod Hoſpitatores iſti † tenentur per- 31
ſonas Hoſpitum receptorum cuſtodire & à periculis quæ ſibi in Hoſpitio accidere poſſunt, ſecuros reddere, ut *in l. nauta in fin. l. licet, §. in factum & l. debet, ff. nautæ & Caupones & ſtabul.*

Præterea & tenentur de furto † commiſſo re- 32
rum in ſuo Hoſpitio incluſarum, ut *in l. 1. ff. furt. adversùs nautas, & in l. 1. ff. nautæ, Caupones, & in §. fin. Inſtit. de obligation. quæ ex quaſi delicto.* Qua de re videndus eſt Candinus *in rubrica, ff. de furtis adverſus nautas*, Camtera *quæſt. crimin. cap. 8.* Marſ. *conſtit. 23.* Riminaldus *conſ. 391.* Benven. Stracha *tract. de navigationibus & nautis*, Petrus Polius *tract. de Cauponibus*, Papo *ad conſuetud. Borboniæ, tit. de juriſdict. §. 12.* Petrus Gregor. *lib. 37. ſintagmat. cap. 13.* Peregrin. Janinus *tract. de citat. real. lib. 2. cap. 17.* Sarrayna *ad conſtitutiones Regni Siciliæ verbo ſtabulum.* Donellus *lib. 15. commun. cap. 17. ad fin.* Julio Pacio *lib. 7. q. 57.* Augerius Boſuecchius *lib. 4. ſubtilitat. cap. 2.* Dominicus Arumeus *diſputation. Pandect. tit. 24. theſ. 8.* Gilbertus Regius *lib. 2.* Ænatioſan. *cap. 7.* Joann. Petrus de Avendaño *de exequend. mandatis, part. 2. dict. 2. cap. 8.* Antonius Gomez. *2. tom. cap. 7. num. 2. ad fin.* Menoch. *de arbitr. caſu 390.* Pichard. *§. autem exercitor. Inſtitut. de obligat. quæ ex quaſi delict.* Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 677. n. 29.* Ludovicus Pega *deciſion. crimin. 45. ex num.* latiſſimè Farinac. *in fragmentis, 1. part. §. Caupones, nautæ & ſtabularii, fol. mihi 47.*

Ex quorum dictis aliqua brevi compendio prænotanda exiſtimavi. Et primum quod iſti Hoſpitatores tenentur † ex facto famularum in ſuo 33
Hoſpitio ſervientium, ut *in l. 1. in fin. principii, & in §. Caupo autem, ff. adverſus nautas, Caup. & §. tres exercitor. inſtit. de obligat. quæ ex quaſi delicto*

naſ-

naſcuntur; ubi Minſinger. *n.* 4. Voſſius *in tit. de furtis adversùs nautas in princip.* Pegera *de deciſ.* 45. *n.*6. & idem etiam ſi factum furtum fuerit, non ſolum à famulis & ſervientibus, verùm etiam ab habitantibus in Hoſpitio, *ex l.* 1. *§. fin. ff. adversùs naut. l. licèt §. factum, ff. nautæ*, Caupones, Pegera *ubi ſuprà n.* 5.

Quinimò non ſolùm tenetur de furtis commiſſis
34 in Hoſpitio, ſed etiam de aliis † fraudibus, ut puta ſi aliquis ex familia & domo Hoſpitatoris, & Cauponæ, luderet cum aliquo in Hoſpitio foliis & cartis pictis, vel teſſeris falſis, & eum deciperet, ut notat Voſſius *in tit. de furtis adversùs nautas n.* 1. ubi allegat textum *in §. fin. inſtit. de obligat. quæ ex quaſi delict.* Non tamen tenentur ſi aliquis fuerit vulneratus à famulo, ut probat Voſſius *ubi ſuprà n.* 2. Jaſ. *in l. in actionibus, n.*44. *ff. de in litem jurand.* Alciat. *de præſumpt. reg.* 3. *præſumpt.* 40. *verſic. Sed numquid talis vulneratus*, Farinacius *ubi ſuprà. n.*21.

Itaque Hoſpitatores pro rebus in domum ſuam
35 inductis per viatorem, tenentur † de dolo, lata levi & leviſſima culpa, niſi probaverint caſum fortuitum: Gotofredus *in l.* 1. *§. ait prator. in* 3. *verſic. Item in actione locati. ff. nautæ, Caupo & ſtabularii*, Albericus *in l.* 2. *eadem gloſſ. in l. & ita in principio, in verbo ait enim, verſic. Et in iſta venit leviſſima culpa, ff. eodem*, & eſt textus *in dict. l.* 1. & ita, *§. & hoc edicto*, & ibi alia gloſſa *in verbo etiam ſine culpa*, Gratianus *conſ.* 94. *n.* 52. *& conſ.* 100. *n.* 15. *&* 16. *fol.* 2. Marſil. *verſic.* 23. *n.* 2. *& fin.* Bertazol. *conſ.* 6. 8. *n.*4. *&* 5. *conſ.* 313. *n.*4. *& conſ.* 338. *n.*3. *& ſequent.* & ibi *in addit. littera B.* Bonifacius *de furtis, §. nu.* 35. *& ſequenti, nu.* 41. ubi tamen quod culpa abeſſet, poteſt Caupo conjecturis probare, Petrus Cavalcan. *reſolut. crimin. caſu* 70. *num.* 10. 11. 13. 14. *num.* 40.

36 Quod & obtinet etiam in alio Hoſpitante † non caupone, & in domo ſua ad modum Caponis aliquem accipiente; ut docet Albericus, *in l. §. ait Prætor. nu.* 1. *ff. nautæ & Caupon.* Florianus de ſancto Petro *in l. ſi menſor, §. hoc judicum in fin. n.* 8. *ff. ſi menſor; fal. mod. dixerit* Bald. *in l. certi juris, num.* 3. & 4. *Cod. locati* Marſil. *conſ.* 23. *num.* 9. Bertazol. *conſ.* 161. *& conſ.* 313. quos refert Petrus Cavallus *reſol. crimin. caſu* 70. ubi concludit Cauponibus, iſto caſu, æquiparari tenentes Cameras locandas, communi ſermone in Hiſpania dictas *Poſadas*, ſeu alios Hoſpitatores, pecunia recepta, etiam ſi gratis Hoſpes iſte fuerit receptus, ex Petro Cevallo *reſol. crimin. cap.* 70. *ſub num.* 1. Farinacius *ubi ſuprà n.* 23. Gregor. Lopez *in l.* 7. *gloſſ. por hoſtalage, ò por precio tit.* 14. *p.* 7.

37 Et utrum, ut ad hoc teneatur iſte † Hoſpitator pro furto in rebus Hoſpitis in domo ſua incluſis, ſit neceſſarium quod ei traditæ fuerint, mulieri ſuæ, aut famulo hoſpitis, vel ſe liberet, ſi hoſpiti conceſſit Clavem cubiculi vel cameræ, & arcæ ubi reconderet res ſuas, diſputat per varios numeros Farinac. omninò videndus pro his & ſimilibus caſibus contingentibus, *ubi ſup.*

38 Et quid ſi valeſia quam communiter vocamus *la maleta*, fuerit clauſa & ſigillata, eamque non reſtituit Hoſpitator, aut apertam reſtituit, an detur contra eum in iſto caſu juramentum in litem, diſputat copiosè idem Farinacius *ubi ſuprà ex ex num.* 43. *uſque ad num.* 54. latè pluribus adductis Cevallos *commun. contra commun. quæſt.* 785. *per tot.*

39 Verumtamen niſi fallor, frequentiores caſus in propoſito occurrentes apertè deciſos invenio, *in l.* 26. *tit.* 8. *part.* 5. quæ ſic ſe habet, *Cavalleros, ò mercaderes, ò otros homes que van camino, acaece muchas vegadas que han de paſſar en caſa de los hoſtaleros ò en las tabernas, de manera que han de dar ſus coſas a guardar a aquellos fiandoſe en ellos ſin teſtigos e ſin otro recado ninguno, otroſi los que han a entrare ſobre mar, meten ſus coſas en las naves en ella miſma manera fiandoſe en los marineros, y por que en cada una deſtas maneras de homes acaeſſe muchas begadas, que algunos que ſon muy deſleales hazen muy grandes dannos e maldades en aquellos que confian en ellos, porende conviene que la ſu maldad ſea refrenada con miedo de pena, ende mandamos que todas las coſas que los homes que van camino por tierra, ò por mar metieren en las caſas de los hoſtaleros, ò de los taberneros, ò en los navios que andan por mar ò por rios, aquellas que fueren metidas con ſabiduria de los ſeñores de los hoſtales, ò de las tabernas, ò de las naves, ò de aquellos que eſtuvieren, y en legos dellos que las guarden de guiſa que ſe non perdian, ni ſe menoſcaben, y ſi ſe perdieſen por ſu negligencia, ò por engaño, que los hizieren, ò por otra ſu culpa, e ſi las hurtaſſen algunos de los homes que vienen con ellos, entonzes ellos ſerian tenudos de le pechar todo quanto perdieſe no menos cavaſſen, ca quiſada coſa es que pues fian en ellos los cuerpos y los haberes que los guarden lealmente todo ſu poder de guiſa, que no recivan mal ni danno, el o que diximos en eſta ley, entiendeſe, de los hoſtaleros y de los taverneros, de los ſeñores de los navios que uſan publicamente recivir los homes, tomando dello hoſtalaje ò loguero en eſta miſma manera, dezimos que ſon tenudos de los guardar eſtos ſobre dichos, ſi los reciven por amor, no tomando dellos alguna coſa fueras ende en caſos ſeñalados. El primero es que antes que lo reciva, dize que guarde el bien ſus coſas, que no quiere ſer tenudo de las pechar ſi ſe perdieren. El ſegundo es ſi lo moſtrare antes que lo recivieſſe arca ò coſa, y le dize, quieredes eſtar meted en eſta caſa, ò en eſta arca vueſtras coſas, e tomad la llave della, e guardad las bien, el tercero è ſi ſe perdieſſen las coſas por alguna ocaſion, que vinieſſe, como de fuego que las quemaſſe, ò por avenidas de rios ò ſi ſe derribaſſe la caſa, ò peligraſſe la nave, aſſi ſe perdieſſen las coſas por alguna deſtas maneras ſobre dichas que no avinieſſe por engaño por culpa delles, entonzes no ſon tenudos de los pechar*, ubi Gregorius Lopez per omnes gloſſas & in propoſito etiam mirabilis eſt deciſio textus 9. l. 7. tit. 4. Part. 7. ibi: *En ſu caſa ó en ſu ſtabilia, ò en ſu nave recipiendo un home a otro con ſus haberes, veſtias, ò con ſus coſas, por oſtalaje, ò por precio que reciva o aya eſperanza de haver dellos, ſi el oſtalero miſmo y otro qualquiera por ſu mandado, ò por ſu concejo hurtaſſe alguna coſa à aquellos que aſſi recivieſſe, tenudo es de pechar la coſa hurtada aquel cuya es con la pena del hurto, e ſi por ventura no la hurtaſſe el mas algun ſu home, que eſtuvieſſe con ella ſoloadado, y de otra giſa, tenudo es otroſi el oſtalero de pechar dublada aquella coſa, que le hurtaron, maguer no fueſſe hurtada por ſu mandado, ni por ſu concejo, por que es el en culpa, teniendo home mal hechor en ſu caſa. Pero ſi eſte que hizieſſe el hurto, fueſſe ſiervo entonzes de eſcoger, es del Señor el deſamparar ſiervo en lugar de la coſa hurtada, o de la pechar dublada qual mas quiſiere,*

mas ſi hurtaſſe otro extraño, el hoſtalero no fueſſe en culpa del hurto, entonzes no ſeria tenudo de la pechar fueras, ende ſi la huvieſſe el recivido, en guarda de aquel cuya era, ca entonzes tenudo ſeria de la tornar o la eſtimacion. Et utrobique Gregor. Lopez per varia Scholia quæſtiones materiæ iſtius doctiſſimè proſequitur.

Prædicta autem omnia quæ circa Hoſpitia in Villis ſeu civitatibus incluſa & eorum dominos ſeu Hoſpites diximus, procedent utique, & majori cum ratione in Hoſpitiis, in eremo ſeu locis deſertis conſtructis, in itineribus nempè & viis publicis, ibi enim major eſt Hoſpitum rapacitas fraus & dolus; quas utique manſiones † ſeu 40 domos Hiſpano ſermone, vocamus *ventas* quæ abſque permiſſu publico & facultate Regia conſtrui, & fundari non poſſunt, ut *in l. 2. tit. 18. lib. 9. Recopil.* ibi: *Por que de hazerſe ventas y melones en los lugares deſpoblados ſe haviſto por experiencia, que ſe han ſequido muchos inconvenientes, contrarios al bien publico, y es cauſa de que nueſtras alcavalas ſean muy defraudadas, mandamos, que las dichas ventas, y meſones non ſe fagan ſin nueſtra licencia en los terminos Ralengos ſin nueſtra licencia, y mandamos que entre tanto que ſobre ello proveemos, ſe pague alcabala de todo lo que alli ſe vendiere a los Arrendadores de las nueſtras alcabalas de los lugares, en cuyo termino eſtuvieren las dichas ventas y meſones.*

41 Tandem iſti Hoſpitatores licèt † officium autoritate, & utilitate publicum non exerceant, publicè tamen debent conſtitui, & nominari à Prætore, vel Judice cujuſlibet civitatis, & Villæ, ut ait Voſſius *in ſuo libro de repub. lib. 4.* diverſoriis Præfecti tales ſint, qui nemini injuriam fieri patiantur, viri nimirum boni autoritate publica conſtituti, nam quantum id ipſum referat, exempla & experimenta multoties ſatis evidenter docent, & de fraudibus quæ ſolent excogitari, & patrari ab iſtis Hoſpitatoribus, & quomodo eis obviare debeant judices. Vide Bobadillam *dict. lib. 4. cap. 4. ex n. 91. num. duobus ſeqq.*

CAPUT XVIII.

De officio alterius Apoſentatoris dicto Hoſpitatoris; qui Caſtellæ ſermone dicitur *Apoſentador.*

SUMMARIUM.

1 *Hoſpitatoris qui vulgo dicitur*, Apoſentador, *miniſterium à quo & quomodo ſit exercendum traditur* remiſſivè.

1 SEd ultra Hoſpitatorem de quo *in cap. præcedenti*, verba fecimus, eſt & alius Hoſpitator qui noſtro Hiſpano ſermone dicitur *Apoſentador*, de quo *in tit. Cod. de metallis & epidem. lib. 12. & in l. 15. tit. 9. part. 2. & in tot. 21.* qui inſcribitur *de los Apoſentadores, lib. 2. ordinamenti Regalis & in tot. tit. 15. lib. 3. nova recopil.* Cujus miniſterium & quomodo ab eo ſit exercendum, ultra ordinarios in dictis locis explicant latè Joannes de Platea *in l. 2. Cod. de annon. & tribu. lib. 10.* Caſſaneus *in conſuetud. Burgenſ. rubric. 1. 1. §. 4.* Roland. à Valle. Alciatus, Molin. Burgos de Paz. Michaël Ferrer. Portoles, & alios quos refert Calixrus Ramires *d. leg. Regia, §. 26. n. 8.* Aviles *in cap. Prætorum cap. 8. in gloſſ. verb. dineros*, ubi ſatis utiliter loquitur, & plurima in praxi quotidie & paſſim occurrentia, diſputat & reſolvit Maſtrillus *de Magiſtratibus lib. 3. cap. 10. ex n. 178. uſque ad n. 219.* Caſtillo de Bobadilla *lib. 2. politicorum, cap. 19. n. 116. & lib. 4. cap. 1. n. 13. & in gloſſ. litt. C.* & nos in explicanda hujus capitis theſi & materia non immoramur, qui Deo favente in alio ſpeciali tractatu cujus labori incumbimus, pleniſſimè eam agemus.

CAPUT XIX.

De officio Proxenetæ venditionum, & aliorum contractuum qui vulgò dicitur *Corredor.*

SUMMARIUM.

1 *Proxenetæ nomine quid intelligatur.*
2 *Proxenetæ officium ſordidum & abjectum reputatum fuit.*
3 *Proxenetæ electio ad quem pertineat.*
4 *Proxenetæ plures quàm uſu & conſuetudine uſurpatum eſt, non ſunt eligendi.*
5 *Proxenetæ librum habere debent ubi venditiones & contractus initi, & nomina contrahentium inſcribantur.*
6 *Tonſores & Sartores cur appellari non debeant Proxenetæ.*
7 *Proxenetæ in matrimoniis & ſponſalibus contrahendis ſolent intervenire.*
8 *Proxeneta quis verè & propriè dicatur.*
9 *Proxenetæ de quibus ſpecialiùs Regiis legibus cavetur, quinam ſint.*
10 *Proxenetæ ad officium non poſſunt nominari, nec illud exercere, exteri à Regno, ex* leg. 7. tit. 18. lib. 5. *quæ* ibi *affertur.*
11 *Exteris à Regno plura ſunt prohibita munera quæ naturalibus tantum in præmium naturalitatis condonantur.*
12 *Exteris ne officia ad jurisdictionem vel gubernationem ſpectantia concedantur, cautum extat*, in leg. 2. tit. 3. lib. 7. Recopil.
13 *Exteros non gubernare civitates & Villas, ſed ipſos Hiſpaniæ Regni Naturales, cur expediat.*
14 *Exteris in Indiis negotiare, & aurum, argentum & alia ibidem contenta emere prohibetur per* leg. 5. tit. 18. lib. 6. recopil.
15 *Exteris mercatoribus merces portantibus, in Hiſpaniæ Regna, ab eis aurum & argentum aſportare interdicitur*, leg. 10. tit. 18. lib. 6. recopil.
16 *Exteris prohibetur ne intra duodecim leucas in Regno jumenta habeant.*
17 *Exteris & alienigenis à Regnis Hiſpaniæ, nulla poteſt fieri per Regem donatio civitatis, villæ, caſtri aut Inſulæ vel alterius rei ex contentis* in reg. 2. tit. 10. lib. 5.
18 *Alienigenus ſeu exterus qui per decem annos in Hiſpaniæ Regnis commoratus eſt, poteſt ad aliqua officia admitti.*
19 *Proxenetæ quibus rebus ſint interdicti.*
20 *Proxenetæ non admittuntur in rebus quæ continentur*, in leg. 2. tit. 4. lib. 9. recopil. *quæ* ibi *affertur.*
21 *Proxenetæ officium etſi contrahentibus poſſit eſſe*

eſſe utile, non tamen præcisè neceſſarium, ſed voluntarium.

22 *Proxenetæ quando & in quo caſu teneantur ad damnum & intereſſe erga contrahentes,* & n. ſeqq.

25 *Expenditur in propoſito textus* in lege ſi quis affirmaverit in fin. princip. ff. de dolo.

26 *Dolus præſumitur in proxenetis affirmantibus de idoneitate contrahentium vel mercium, quando ex celebratione venditionis aliquod lucrum præter debitum Proxeneticum conſequutus eſt.*

27 *Proxenetæ duo pluresve ſi intervenerint in negotio & dolosè ſe geſſerint, adverſus ſingulos in ſolidum agi poterit, ſed ſi altero conventio ſatisfecerit, in alterum actio erit deneganda.*

28 *Emptor venditori vel è contra venditor emptori, an teneatur ex dolo commiſſo à Proxeneta?* & n. ſeqq.

36 *Proxenetæ dolus non reddit contractum ipſo jure nullum.*

37 *Dolus tertii in matrimonio & ſponſalibus non reddit contractum ipſo jure nullum.*

38 *Mediator matrimonii vulgò* Caſamentero, *nimis laudando & approbando alterum ex conjugibus, falsò videlicet enarrando divitias & animi dotes, an ad aliquid teneatur alteri?*

39 *Proxeneta ut de dolo, ita & de lata culpa ad inſtar Menſoris tenebitur.*

40 *Proxeneta qui ſcienter falſitatem & dolum commiſit in venditione rerum, eas uſurpando vel alteri adjudicando minori pretio quàm vendi debeant, ſi hoc fiat in rebus bellicis quarum venditio curæ & fidei ejus ſit, in damnum militum qui participare debent de pretio, pœnam mortis incurrit.*

41 *Proxeneta rem alteri dans minori pretio, cum tamen alius plus obtulerit, & faciens id dolosè, tenetur ad reſtitutionem.*

42 *Proxeneta an de imperitia & negligentia teneatur?*

43 *Proxeneta non poteſt ſibi ſuſcipere res vendendas ſua interventione, nec per ſe nec per perſonas interpoſitas, pro ullo pretio majori aut minori.*

44 *Proxeneta non poteſt eſſe mercator & negotiator mercium.*

45 *Proxenetæ prohibentur intervenire in cambio improborum contractuum, & in omnibus aliis illicitis & reprobatis contractibus.*

46 *Proxeneta, an circa contractus vel negotia in quibus intervenit & fuit mediator, poſſit adduci ab aliquo ex contrahentibus in teſtem, & an ei danda ſit plena fides,* & numer. ſeqq.

51 *Proxenetæ in libro ſcriptis, an ſit habenda plena fides?*

52 *Proxeneta ſi fuit examinatus, communiter loquendo non facit ſemiplenam probationem, nec ex ejus dicto poterit parti juramentum deferri in ſupplementum.*

53 *Proxeneta, licet non reputetur teſtis integræ fidei & omni exceptione major, non tamen in totum ad teſtificandum repellitur.*

54 *Proxeneta de conſenſu partium poterit in teſtem admitti.*

55 *Proxeneta, ubi veritas aliter haberi non poteſt, in teſtem regulariter admittitur.*

56 *Proxeneta non arcendus eſt à teſtimonio in inſtrumentis & contractibus in quibus nihil eſt quod ejus teſtimonium impediat recipi.*

57 *Proxeneta in crimine ſimoniæ & ſolutionis uſurarum admittitur in teſtem, nec non etiam quando contractu & negotio jam perfecto, agitur de probanda aliqua qualitate, ſeu præludio, aut quovis antecedente ipſius contractus.*

58 *Proxenetæ teſtimonium recipitur quando ab alio quam altero ex contrahentibus in teſtem adducitur.*

59 *Mediator ſeu proxeneta favore Matrimonii & dotis in teſtem admittitur.*

60 *Proxeneta, ſi ita ſtatuto vel lege caveatur, non ſolum in teſtem admittitur, ſed etiam plenam probationem facit & ejus duntaxat dicto & depoſitione poterit lis & controverſia dirimi.*

61 *Expenditur in propoſito textus,* in lege Regia 28. tit. 29. lib. 9. recopil. *quæ* ibi *affertur, & intelligitur ex relatis à Joanne Guttierrez.*

62 *Proxeneticum ſeu ſalarium, quod & alio modo dicitur Philotrophum, in emptionis contractibus debet ſolvi proxenetæ per venditorem ex* leg. Regia 9. §. 10. tit. 30. lib. 9. recopil.

63 *Proxenetæ ſalarium in contractibus qui non ſunt venditionis, debet perſolvi per utrumque contrahentem.*

64 *Proxenetæ quantum Salarium perſolvi debeat* & n. 65.

66 *Proxeneticum ſeu Salarium ſi fuerit conventum in certa quantitate, peti poteſt à Proxeneta per certi condictionem; ſi verò in incerta quantitate per actionem ſtipulatus.*

67 *Proxeneticum ſive Salarium non debetur, ſi proxeneta dolo malo verſatus ſit in negotio in quo intervenerit.*

68 *Beneficio indignus eſt qui in legem committit.*

69 *Proxeneta ſi in aliquo negotio verſatus ſit dolo malo, nihil prohibet in eo in quo ex fide verſetur proxeneticum deberi.*

70 *Proxeneticum non debetur ſi proxeneta miniſterium extrinſecum, & non intrinſecum & ſubſtantiale præſtiterit.*

71 *Proxeneta ſi in negotio intervenerit & miniſterium intrinſecum præſtiterit, etiamſi negotium perfectum non ſit, nec effectum ſortitum fuerit, dummodo culpa Proxenetæ non fuerit diſſolutum, debetur adhuc ei Proxeneticum.*

72 *Proxeneticum datum ab emptore debet reſtitui per conſanguineum qui poſt factum contractum & perfectam venditionem, vigore legis municipalis & ſtatuti, rem venditam retrahit.*

73 *Gabella an debeat ſolvi tantum de pretio venditionis, an verò etiam de Proxenetico & Salario præſtito mediatori Proxenetæ?*

PRoxeneta eſt medium † inter contrahentes, Conciliator ſeu Interventor qui eos ad contrahendum allicit, & ſtipulantes atque expendentes hinc indeque ſolicitat, ut contractus ſortiatur effectum, ut cum Budæo notat Theſaurus linguæ Latinæ verbo *Proxeneta*, Senec. *lib.* 2. *de Beneficiis & lib.* 21. *Epiſtol.* ibi: *Æs alienum facias oportet, ſed nullum per interceſſores mutueris, nulli proxenetæ nomen tuum jactent*, qui etiam eum pararium appellat, & ita habetur apud Martialem, *lib.* 10. ibi:

Quæ ſulfurato nolit empta ramento
Vatiniorum proxeneta factorum.

Tiraquel. *de utroque retract.* §. 29. *gloſſ.* 4. *num.* 8. Bertrand. *conſ.* 225. *dixeram lib.* 3. Briſonius *de verbis Juris*, *verbo proxeneta*, & ejus varias definitiones cum Accurſio, Azore & aliis, Benvenutus Stracha *in peculiari tract. de proxenetis & proxeneticis*, 1. *part. in princip. à num.* 1. *cum tribus ſeqq.* ubi *num. fin.* ab Arbitro differri contendit & allegat pro ſua opinione Joann. Baptiſtam Peroſinum pronepotem Bart. *in tract. de arbitriis*, *lib.* 1. *cap... à num.* 2. *cum ſeqq.* cum tamen Bart. *in l. final. ff. de var. & extraordin. cog.* dixerit quod arbitrator eſt quidem quaſi proxeneta adhibitus ad componendas partes, de quo loquitur textus *in l.* 2. *de proxeneticis, & in l.* 33. *tit.* 26. *p.* 2. ibi: *Corredores ſon aquellos, que andan en las almonedas, y venden las coſas pregonando quanto es lo que dan por ellas, e por que andan de la una parte a la otra, moſtrando las coſas que venden, por eſto ſon llamados Corredores, ſon tratantes de las vendidas y compradas, y troques que ſe hazen en las mercaderias.* Sed præconcionare de quo, *in dict. l. partitione*, non pertinet ad Proxenetas nec ad inſtitutum eorum.

2 Proxenetæ verò officium † ſordidum, & abjectum fuit reputatum, ut *in l. ult. ff. de proxeneticis*, ibi: *De proxenetico quanquam eſt ſordidum, ſolent Reſides cognoſcere; ſic tamen, ut in his modus eſſe debeat, & quantitatis & negotii, in quo à perula iſta defuncti ſunt, & miniſtrare an quale accommodaverit*, ubi notat gloſſ. *verb. ſordidum* & ita pungit Matienzo *in l.* 8. *tit.* 14. *gloſſ.* 1. *lib.* 5. *Recopil.*

3 Et tamen proxenetæ officium † publicum eſt, & ideo Proxeneta eſt eligendus per civitatem, villam aut oppidum ubi officium exerceri debet, ut *in l.* 11. *tit.* 18. *lib.* 5. *Recopil.* ibi: Item *que ninguna perſona en las ferias pueda uſar del officio de Corredor de mercadurias o de cambios ſi no fueren aquellos que ſon ò fueren nombrados por las Ciudades, y Villas, y lugares deſtos Reynos que han coſtumbre de los eligir, y nombrar.*

4 Nec plures quam conſuetudine † uſurpatum & obtentum eſt, eligi debent, qui librum pu-
5 blicum † habituri ſunt, ubi venditiones celebratæ & contractus initi cum die & nominatis contrahentibus tranſcribantur, *ex dict. l. Regia*, ibi: *Y no puedan nombrar mas numero de aquel que haſta hora han eligido y nombrado, los quales Corredores ayan de tener libros en que aſſienten todos los Cambios que hizieren, y para donde, y a que precio, y entre que perſonas con dia, mes y año.*

6 Ex quo nullo modo poſſunt appellari † Proxenetæ Tonſores, & Sartores, quia licèt emptores comitentur, & eos in domos mercatorum, ut pannos emant ex quibus veſtes fiant, communiter conducant, id principaliter faciunt, ut affirment quod veſtes conficiendæ menſuris, ſeu vulgo *Varas* indigeant, licèt obiter de pretio agant; nec in iſtis concurrunt qualitates Proxenetarum, de quibus, *in dict. l. Regia*, in quo deceptus fuit Eviabolanos *in cur. Philippica*, 2. *part. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 2. qui etiam univerſitatum Bidellum, qui Scholaſticis dies feſtivos & quietis annuntiat, Proxenetam intendit, & allegat pro ſua opinione *leg.* 10. *tit.* 31. *part.* 26. *E ſi acaeciere que algunos quiſieren vender libros, o comprar, deven ſe lo dezir, enſi debe el andar preguntando, e diziendo que quiere tales libros, que vayan a tal eſtacion, ò des que ſupiere quien los quiere vender, e quales quieren comprar, debe traer la trajameria entre ellos lealmente.*

Sed in ſponſalibus & matrimoniis contrahendis ſolent intervenire † Proxenetæ, ut notavit 7
Accurſius, *in rubrica de proxenet.* ubi Azor. *in rubric.* idem Accurſius *in l. final. ff. de proxenetis verb. conditiones*, Alciat. *lib.* 1. *diſputat. cap.* 22. unde in codice conſtituitur, Rubrica de ſponſalibus & arrhis ſponſalibus, & quoniam id munus ſolet per fœminas fieri, tales fœminæ Proxenetæ ſolent vocari progynneſtriæ, ut tradit Benvenutus Strach. *ubi ſuprà* 1. *part. n.* 19. & 2. *part. n.* 15.

Proxeneta autem propriè & verè dicitur † In- 8
terventor & ſollicitator qui vina oppidorum vendi, & emi ſolicitat, & vulgo apud nos dicitur *Mozonero*, cujus officium in pleriſque locis publicum eſt, & per Concilium ſolet talis Interventor nominari, & jurare in Oppido de Tudela de Duero, cujus negotia perago, talis interventor, ſeu proxeneta, nominatur, & proponitur à Duce de Lerma qui inter alios reditus illud jus ſibi habet, & in locationem ſolet concedere pro certa penſione.

Sed Proxenetæ, de quibus ſpecialius noſtris legibus Regiis cavetur, ſunt † mercium & cam- 9
biorum Inſtigatores ſeu Interventores, ut in legibus ſupra adductis & *in tot. tit.* 18. *dict. lib.* 5. *& aliis legibus infra referendis.*

Et circa Proxenetas Cambiorum, & mercium ſtatutum eſt neminem hujus Regni † exterum ad 10
tale officium poſſe nominari, nec id exercere, ut *in l.* 7. *tit.* 18. *lib.* 5. ibi: *Otroſi que ningun eſtrangero pueda uſar en eſtos Reynos el officio de Corredor de Cambios, ni mercadurias, ſo pena de perdimiento de todos ſus bienes y que ſea deſterrado perpetuamente deſtes Reynos*, & idem in Campſore publico ſtabilitum eſt, *in l.* 6. *tit.* 18. *lib.* 5. *Recopil.* ut ſuo loco dicemus.

Plura enim Exteris † à Regno iſto prohibita 11
ſunt, quæ naturalibus tantum in præmium, & honorem naturalitatis, & peregrinis ſunt condonata & permiſſa, ut *in l.* 14. & 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* ubi exteris à Regno non ſunt litteræ naturalitatis in contrarium conceſſæ; & idem in Regno Franciæ ſancitum, & maxima cura obſervari tradunt Renatus Chopinus *de dominio Franciæ lib.* 1. *tit.* 11. ubi plura ex uſu & moribus diverſarum Gentium in propoſitum ſatis notabilia refert Petrus Gregorius *ſyntagmat. Juris*, *lib.* 17. *cap.* 6. *ex num.* 40. Benedictus *in cap. Rainutius*, *verbo ad uxorem Adelaſiam numero* 483. Cujus rei rationem tradit Covarr. *in pract. cap.* 35. *numero* 5. *verſic. Unde*; Azeved. *in dict. l.* 14. & 25. *n.* 50.

Et ad inſtar hujus prohibitionis ſimiliter cautum extat *in l.* 2. *tit.* 3. *lib.* 7. *Recopil.* quod officia ad † Juriſdictionem vel gubernationem ſpe- 12
ctantia, exteris non concedantur ibi: *Otroſi ordenamos y mandamos que de aqui adelante ningunas perſonas, que ſean eſtrangeros deſtos nueſtros Reynos y Señorias, y anſi miſmo tengan officios ni cargos que toquen a governacion y no puedan tener, ni tengan en ellos Alcaldias, officios ni Regimientos en las Ciudades, Villas y lugares deſtos nueſtros Reynos y Señorias, ni carnicerias, ni panaderias, ni peſcadurias, ni otras coſas ſemejantes, ni ſe entrometan en ello*, docet Gregor. Lopez *in l.* 2. *tit.* 24. *part.* 5. *gloſſ.* 13. & 14. & nos diximus *in cap.* Avendan. *in cap.* 19. *Pratorum n.* 17. & 19. *lib.* 1.

Idem dicendum *in l.* 1. *tit.* 14. *lib.* 7. *Recopil.*

ubi

ubi hæc prohibitio ad officia publica extenditur, cujus prohibitionis rationem tradit Azeved. *in* 13 *dict. l. 2. tit. 3. lib. 7. ibi:* Expedit enim † Regi & Regno non per exteros, ſed per Regnicolas Regna, civitates, & villæ gubernari, tum ne arcana Regni publicentur per exteros tales, tum etiam ob amorem Regnicolarum Regno & ſuis adhibendum, & ipſorum cum eis; nam & alibi dixi: facilius quis converſatur cum cane ſuo quàm cum homine extero: & facit illud Eccleſiaſtici: *Cum extero non facies conſilium, neſcis enim quid pariet.*

Et per legem 5. *tit.* 18. *l. 6. Recopil.* exteris 14 prohibetur etiam in Judiciis † negotiare, & emere, argentum, aurum & alia ibidem contrectare, eodem etiam modo per *l.* 10. *tit:* 18. *lib. 6. infra:* 15 mercatores † exteri portantes mercantias in noſtro Regno prohibentur ab eis aſportare argentum, aurum vel monetam; Item quod ſi naves Regnicolarum extiterint in portu maris non onerentur naves exterorum ibidem exiſtentes, ſecundùm textum, *in l.* 8. *tit.* 10. *lib.* 7.

Item quod intra duodecim leucas exteri ju- 16 menta † non habeant, *l.* 20. *tit.* 18. *lib.* 6. ubi & *in legibus* 15. & 19. alia duo exteris prohibentur. Item & exteris his & alienigenis à Regno 17 nulla † donatio poteſt fieri per Regem Civitatis, Villæ, Caſtri aut Inſulæ vel alterius rei ex contentis, *in l.* 2. *tit.* 10. *lib.* 5. *infra* & in Caſtro probat optima *lex* 1. *tit.* 18. *part.* 2. & ibi *gloſſ.* immò nec dominium villæ aut civitatis illius, ſecundùm *l.* x. *ejuſdem tituli* 10. *lib.* 5. & alia reperientur.

Quæ omnia, & naturalium hujus, Regni favore nituntur, & aliis rationibus de quibus eleganter Guillelmus Benedictus ubi *ſuprà dict. verb. & uxorem, nomine Adelaſiam, numero* 491. ibi: *Et conſultiſſimè cum qualibet patria ſuo ſenſu, & non alieno abundet*, cap. Certificari de ſepulturis, *& melius ſciunt illi de patria, ſi quid de juribus regiis uſurpetur, quàm extranei qui patriam minimè noverunt:* additio, *hanc ordinationem habetis* in l. 6. *ordinationum Regiarum, Cameræ Inquæſtarum Parlamenti Tholoſæ, fol.* 165. *Imò incolæ novi qui de novo civitatem & patriam incolere cœperunt, honoribus civitatis non participant, ut habetur* 3. Politicorum: *Sed antiquiores patriæ, ſunt illis præferendi, moderni verò maximè penitus extranei poſtponendi, coram quibus non eſt concilium faciendum, neſcitur enim quid pariet*, ut habetur Eccleſiaſtic. 8. in fin. *facit* text. in Authentic. de collat. §. Sed nec Provinciarum Judices; *ubi Imperator poſſeſſores exprimit eoſque repetit, non autem habitatores ſimplices de quibus mentionem antea fecerat, cum hominibus præfectio communis alienæ nullum fas eſt inire certamen*; 24. quæſt. 3. cap. cum quibus in fin. *Peregrini & incolæ officium eſt nihil præter negotium ſuum agere, nihil de alio inquirere, minimeque eſſe in aliena republica curioſum, ait Cicer.* lib. 1. offic. *ut amicos quærat, laborare curet. ubi Terentius in Eunucho*, Sola, inquit, ſum, habeo neminem, hìc enim nec amicum, nec cognatum, quamobrem alios cupio parare amicos beneficio meo, id amabo adjuva me, quo facilius fiat, *propter quod à vero facilius deviabit; quæ pericula in originariis & antiquis habitatoribus non præſumuntur, auſpiciis enim patriis, non alienigenis Rempublicam adminiſtrare oportere Antiqui judicabant, dicit Valerius*, lib. 1. tit. de auſpiciis in principio, *cum originarii in bonis ſint jam ibi radicati & fundati; pariter olim non præſumebantur in exteris, ubi officia temporalia erant, cum tunc brevi tempore quo officium duraturum erat, magna familiaritas contrahi non poſſet, imo nec appeti, ut plenè per Lucam de Penna* in l. quis Cod. de omni agro deſerto lib. 11. *D. Cerdan* in ſuo veriloquio *de raçones y reglas de eſtado* cap. 462.

Licèt Regiis Conſtitutionibus ita decretum ſit, tamen † alienigenæ qui per decem annos in 18 hiſce Regnis ſunt commorati ad prædicta officia poſſunt admitti, ut à ſummis conſiliaribus deciſum tradit Burgos de Paz *in l.* 1. *Tauri concl.* 8. *num.* 373. Salcedo *in addition. ad praxim Bernard. Diaz. cap.* 54. *numero* 34. & facit textus *in l.* 2. *tit.* 24. *part.* 4. ibi: *La decena por morança de diez años que fagan en la tierra, maguer ſea natural de otra*: & plura in propoſito diximus, *in tract. de paſcuis & jure paſcendi, cap.* 20.

Aliquarum tamen rerum † proxenetæ ſunt in- 19 terdicti, veluti pecorum, & animalium, ut in l. 8. tit. 14. lib. 5. novæ Recopil. ibi: *Mandamos que de aqui adelante no aya Corredores deganados en las ferias y mercados donde ſe vendieren, y que las Juſticias no los dexen uſar los dichos officios, y que ninguna perſona ſea oſada de ſalir ni embiar a comprar à los caminos los ganados que vinieren a venderſe a los mercaderes, ni parte alguna dellos ſo pena de haver perdido lo que aſſi compraren con el doble, lo qual applicamos por tercias partes para nueſtra camara y ſentenciador.*

Nec etiam Proxenetæ † admittuntur in rebus 20 quæ continentur *in l.* 2. *tit.* 4. *lib.* 9. *Recopil.* videlicet *de las rentas y mercedes, razones y quitaciones que el Rey dà, ni lo pueden ſer dello los Contadores y officiales de la contaduria.*

Officium verò † Proxenetarum etſi contrahen- 21 tibus poſſit eſſe utile, non tamen præciſè eſt neceſſarium, ſed voluntarium; cum ipſa abſque Proxenetis & mediatoribus poſſint circa contractus conveniri, cum ſimul atque de pretio partes convenerint, fit emptio, ut *in princip. Inſtit. de emptione & venditione*, & ita in Proxenetis deſumitur expreſsè, *ex l.* 9. §. 11. *tit.* 30. *lib.* 9. *Recopil.* ibi: *Y la quiſiere vender por mano de Geliz, o por ſi miſmo que lo pueda hazer, y ſi quiſiere dar la en ſu lugar el mota la fè, para que la trayga a vender que ſea a ſu excogimiento, y querer* & in l. 2. §. *Y por que nos tit.* 22. *dict. lib.* 9. *Recopil.* & *l.* 7. *tit.* 4. *eodem lib.* 9.

Sed & officium Proxenetarum cum tantum ſit laudare & commendare contrahentes, & dicere eſſe idoneos vel merces utique valere pretium in quo venduntur; & ſic hoc deficiat, non tenentur ad † damnum ſeu intereſſe, etiamſi 22 Proxenetæ præmium & mercedem acceperint dummodo & dolus ex parte eorum non intervenerit, *in l.* 2. *ff. de Proxenetis:* ubi Ulpianus ita ait: *Si proxenetæ intervenerint faciendi nominis cauſa, ut multi ſolent, videamus an poſſit quaſi mandator teneri; & non puto teneri, quia monſtrat magis nomen quam mandat, tametſi laudet nomen, idem dico & ſi aliquid Philamphopiæ nomine accepit, nec ex locato nec ex conducto, erit actio planè ſi dolo & calliditate, Creditorem circumvenerit de dolo, actione*, & idem deducit *ex leg. eleganter*, §. *fin. ff. de dolo*, ubi ita idem Ulpianus. *Item Pomponius refert Cecilianum Prætorem non dediſſe de dolo actionem*

adverſus eum, qui affirmarat idoneum eſſe eum cui mutua pecunia dabatur, quod verum eſt, nam niſi ex magna, & evidenti calliditate non debet de dolo actio dari: docet Felin. *in leg. ſi verò, §. 1. ff. qui ſatis dare.* ubi Paulus Caſtrenſ. Alexand. & Jaſo, Bald. *in leg. cum oſtendimus, §. fin. propè finem verſic. in textu*, ibi: *affirmatorem, ff. de fidejuſſor. tutorum*, ubi ait ſpecialem caſum eſſe ibi *quod affirmator, vel laudator dicens aliquem idoneum, teneatur etiamſi dolus non adſit.* Et idem procedere, *in leg. 2. §. Divus, ff. de Magiſtrat. conven.* & eſt communis opinio ſecundùm ſuprà relatos; ſpecialitas verò in eo conſiſtat tum ob favorem minorum, & publicæ utilitatis cauſam quæ regulariter adſiſtit, ne patrimonia eorum, & pupillorum conſumantur, aut deteriorentur, habeantque à quibus ipſa recuperare valeant, ut *in leg. 1. cum pluribus illius tit. 1. ff. de minoribus, & ff. de in integrum reſtit.*

23 Vel etiam in eo quòd † *dict. leg. cum oſtendimus, §. fin. & in dict. §. Divus*, affirmatio idoneitatis fuit facta in judicio; unde nihil mirum quod colore ejus ne circumveniatur judicantis authoritas, qui affirmat quem idoneum & locupletem, ſi contrarium appareat, teneatur, prout ſi pro eo fidejuſſiſſet, & in dictis juribus ſentiunt Bald. & Alex. & communiter DD. quod proſequitur eleganter, & ſatis utiliter Azeved. *in leg. 18. tit. 9. lib. 3. Recopil.* Guttierrez *lib. 1. pract. quæſt. 132. num. 8.* qui etiam tradunt alium caſum ſpecialem nempè in approbante, aut laudante conductorem tributorum Regis, gabellarum, vel fiſci Adminiſtratorem, quia iſte talis tenetur etiam ut fidejuſſor, *per textum in leg. juxta & in leg. exactores in fin. Cod. de ſuſcepto, lib. 10.*

24 Excluſo tamen † prædicto caſu ſpeciali regulariter affirmator vel laudator de idoneitate perſonæ (dummodo dolus, & calliditas abſit) ad nihil tenetur *ad notata in leg. ſciendum, in princ. ff. de Ædilitio*, per quem textum Alciat. Peregrinus *lib. 2. cap. 12.* ait quòd verba quæ alicujus commendandi cauſa proferuntur, nullam obligationem producunt, nec enim qui commendat tanquam ſponſor conveniri poterit, ut ibi per eum, etiamſi Proxeneta partes commoneat, & hortetur, nam mandatoris opera non fungitur, *leg. idem quæ, §. ſi quis eas, ff. mand. leg. ob hæc, ff. de his qui notant. infam. leg. ſi verius mei, ff. de negotiis geſtis.* Etiamſi conſultat, quia nemo ex conſenſu abſque fraude obligatur, etiamſi non expediat ei cui datur; quia liberum eſt cuique apud ſe explorare an expediat ſibi conſilium, *leg. 2. §. fin. ff. mandat. §. tua, inſtitut. eodem, & in regula conſilii, ff. de regulis jur.* & etiamſi literas in negotio ad ſe non pertinente ſcripſerit, ut in facto conſultus Baldus ita reſpondit, *conſ. 366. viſis conſiliis, lib. 5.* Stracha *ubi ſuprà 3. p. num. 23.* & quælibet commendatio, hortatio, ſeu laudatio ex qualitate perſonæ, & officio penſanda eſt, ut *in leg. plenum, §. equiti, ff. de uſufructu, leg. ſi ſervus plurium §. fin. ff. de leg. 1. leg. item mella, ff. de alimentis, & cibariis leg.* & conducunt trad. per Bart. *in leg. ſi non ſortem §. liberius, n. 29. ff. de condict.* Marſ. *in rubrica de probation. à n. 13. cum ſeqq.* & voluntas perſonarum, & ex eo quod ſolitum eſt, declaratur, *leg. quod ſi nolit. §. quia aſſidua, ff. de Ædilitio edicto, leg. fin. Cod. de fideijuſſoribus, leg. ſi fundus, ff. de*
25 *evictionibus*, & conducit † textus *in leg. ſi quis affirmaverit in princ. ff. de dolo*, ubi perſuaſor alicujus ut repudiet hæreditatem, affirmans non eſſe ſolvendo, vel quod optet ſervum, dicens meliorem in familia non eſſe, de dolo tenetur, dummodo dolosè id perſuaſerit, vel affirmaverit, etiamſi oppoſitum affirmationi ſuæ fuerit verum, & revera hæres repudians, vel optans fuerit deceptus, & ſic dolus neceſſariò requiritur quod expreſsè fatetur Ulpianus *in leg. quod venditor, ff. eodem tit.* de dolo *quod venditor* (inquit) *ut commendet, dicit, ſic habendum eſt quaſi nec dictum, nec promiſſum, ſic vero decipiendi emptoris cauſa dictum eſt æque ſic habendum eſt, ut non naſcatur adversùs dictum, promiſſum ut empti actio; ſed de dolo actio detur.* Ubi commendatio, & laudatio ſi dolosè facta non eſt, non obligat, & *ex leg. Julianus, §. ſi venditor, ff. de actionibus empti*, ut *in leg. ea quæ ff. de contrahend. emption.* ubi *nam hoc ipſo pluris vendidit.* Ubi ut commendatio venditoris obliget eum, non ſufficit quod ſit falſa; ſed ſimùl requiritur quod eam fecerit, ut pluris rem venderet, & ſic cum de dolo, & *ex leg. quod ſi cum ſcires, ff. de dolo*, ubi ſi cum ſcires quempiam facultatibus labi, ſui lucri gratia affirmaſti mihi eum eſſe idoneum, meritò adverſus ſe cum mei decipiendi gratia alium falsò laudaſti, de dolo judicium eſt dandum. Non omnis igitur laudatio, & affirmatio obligat, ſed illa quam quis facit gratia decipiendi, & lucri faciendi Cefalus omninò videndus, *conſil. 487. & numer. 37.* Anton. Gomez. 2. *tom. var. cap. 13. numer. 5.* Baëza *de inope debitore, cap. 1.* Julius Clarus *lib. 1. pract. quæſt. 132. ex numer. 7.* Gama *deciſ. 380.* Velazquez de Avendaño *de cenſibus, cap. 9. 7. n. 15.*

Dolus autem, etſi non præſumatur, ut *in leg. 2. §. merito, ff. pro ſocio*, tamen † in Proxenetis 26
affirmantibus de idoneitate contrahentium, vel mercium, utique præſumitur, quando ex celebratione venditionis aliquod lucrum præter debitum Proxeneticum fuit conſequutus, ut *in leg. ſi ſervus tuus, ff. de dolo, dict. leg. ſi cum ſcires, illo tit.* Dolus autem ex modica utilitate non præſumitur, ut *in cap. accedens de crimine falſi*, notant Hoſtienſ. Joann. Andreas Ancharanus, Butrius, & alii quos refert Farinac. *de falſitate, quæſt. 151. num. 20. part. 2.* Vel conſtiterit Proxenetam habuiſſe ſcientiam, & notitiam in contrarium eſſe, quod laudaverat, & ſic expreſsè falſum affirmaſſe, quod ſatis eruditè tradit Benvenutus Stracha, *ubi ſuprà 3. part. num. 20.* his verbis: *Reſtringendum eſt etiam quod diximus* (ni fallor) *niſi cum laude, & Proxenetico, ſcientia concurreret; quia ſcilicet Proxeneta ſciens nomen non idoneum, vel facultatibus illum labi, cui multa dabantur, vel merces vendebantur, laudaverit, eu proxenetici gratia aliquod receperit; puto enim his tribus intervenientibus Proxenetam teneri, & dolum malum præſumi, judiciumque de dolo dandum eſſe, pro qua ſententia, & temperamento notanda ſunt juriſconſulti verba*, in dict. leg. quod ſi cum ſcires, *illic enim ita ſcriptum eſt: meritò adverſus te, qui mei decipiendi cauſa, alium falſo laudaſti & reliqua.* Comparat ergo hoc caſu Juriſconſultus laudare, & affirmare; cujus rei illa ratio reddi poteſt; quia non fuit propoſita ſpecie nuda laus, & Juriſconſultus inquit *in dicta leg. ſciendum*, & cum laude & lucro concurrit ſcientia; & hanc ſententiam admittendam puto, compeſcendæ etiam improbitatis hoc genus hominum; ſolent enim perſæpe mali Proxenetæ ſcientes prudenteſque,

Proxe-

Proxenetici avidiores præter æquum, & boni lucri causâ, laudare, & non exiſtentes ſolvendo, jamque fortunas, & rationes conturbaturos commendare, accedit, quod cùm id genus hominum ad lucrum vel turpiter faciendum pronius ſit, dolus malus facilius præſumetur, idque ſenſit, ut *in leg. 1. in §. aiunt Ædiles num. 26. de Ædilitio edicto citat legem juſtiſſimè in fin.* Caveant ergo Proxenetæ à mendaciis, & ſit eorum commendatio honeſta, & ſine dolo malo, & admonuimus, *in antecedenti parte ſub n. 6.* ſequuntur aliæ declarationes *ad dictas leges.*

27 Verùm ſi duo pluresve Proxenetæ † intervenerint in negotio, & dolosè ſe geſſerint, adverſus ſingulos in ſolidum agi poterit, ſed altero convento, ſi ſatisfecerint in alterum actio erit deneganda, ut *in leg. ſi duobus in princip. ff. ſi mens falſ. mod. dixerit, l. 1. fin. ff. de eo per quem factum erit, leg. ſi plures, ff. de dolo*, Bartol. *in leg. eleganter in princ. n. 2. ff. eodem tit. & in leg. ſi Procurator. Cod. de Procurator.* per quæ jura obſervat Stracha *ubi ſupra 3. part. n. 15.* Eviabolatius *in loco ſupra citato n. 13.*

Sed & illud notatu dignum eſt, an ex dolo
28 commiſſo à Proxeneta emptor † venditori, vel è contra debitor emptori teneatur, quam utique quæſtionem pleniſſimè diſputaſſe Pileum refert Albericus *in leg. 2. ff. de Proxeneticis*, & quia difficilè admodum erit Pileum inveniri, ejus verba maximo labore originaliter quæſita retulit Stracha, & ego vobis propter antiquitatem tanti Doctoris ad literam tranſcribere curavi.

29 Pileus ergo † in ſuis quæſtionibus quæſt. 38. ita in propoſito ait. *Quæritur utrum teneatur emptor venditori nomine doli commiſſi à mediatore. Proponitur actio ex vendito, quod teneatur, ſiquidem talis emptor ex dolo minoris, ergo ex dolo mediatoris, ut* ff. ſi mens fal. mod. dixerit leg. 3. §. *Pone, nemo debet cum jactura venditoris*, argum. leg. mater, ff. de jur. dot. *Item maximè cum dolus alterius alteri non prodeſſe, vel obeſſe debeat*, ut in leg. ſi quis inficiatus in fin. ff. depoſiti & ff. pro ſuo, ſi ancillam & ff. de acquirend. rer. domin. *Pomponius item; quia nihil intereſſe debet à quo dolus commiſſus ſit in hac venditione; ſed an ſit commiſſus*, ut in leg. ſi cum excep. §. in hanc, ff. quod met. cau. *Nam & aliàs non intereſt qui commiſerit, nimirum licet aliàs dari non deberet, datur tamen, quia ex dolo aliquid ad eum pervenit*, Ergo, ff. quoniam ex facto tutor. leg. dolus & in hæredem, ff. quod vi aut clam. *Item alia ratione emptor convenitur, fortiori ſcilicet; quia tunc dolo videtur facere, cum ſciens dolo acquiſitum mediatoris, non reſtituit, licèt nihil ab initio fuerit conſcius & doli particeps, at poſtea*, ut ff. de tribut. leg. illud §. 1. de per hæredit. ſed etſi §. de ea; *quapropter ex dolo ſuo potius committitur, quàm alterius, eſt quoque ratio fortior, quæ ad condemnationis laqueum emptorem adducit. Item quia dolum mediatoris ſuo quoque nomine commiſſum ratum habere convincitur, quando ſciens dolosè factum non reſcindit, imo defendit.* arg. eſt leg. ult. de admin. tutor. leg. ſine Cod. de impen. & leg. ſi filius, Cod. de impen. & leg. ſi filius, Cod. ad Macedon. *quamobrem quod ab initio fieri mandaſſet & exigi*, ut in leg. 1. §. quoties & leg. idem eſt, ff. de vi & vi arm. & leg. Jul. 13. §. 1. ff. quod cujuſque.

Quod non teneatur hoc modo, videtur pro-
30 *bari, quia* † *ſi quis velit aliquem propter dolum convenire probare debet ejus quem convenerit factum*, ut leg. 2. ff. de dolo excep. & leg. dolus Cod. de reſcindend. vendit. *Ne ad emptorem conveniendum non dolus vel ſcientia mediatoris, ſed ipſius ſpectatur*, ut in leg. ne ſervo, ff. de doli cauſ. & leg. ſi ſint ff. de tabel. exhib. & non Procurator minorum 3. part. *allegaſti dicit emptor, delicta ſuos debent tenere autores, nec alter pro delicto alterius debet plecti, vel inquietari*, ut in leg. ſancimus, Cod. de pœnis & leg. 1. Cod. ne uxor pro marito. *Item cum habet quem poſſit convenire de dolo ſine me poſſeſſore, convenire non debes* argumento de dolo exceptione, leg. & 49. leg. ex hoc §. 1. ff. de eo per quem fac. *Nempè licet judice captus ſit, ſi modice me venire non pateris; licet enim contrahentibus ſe invicem circumvenire naturaliter*, ut in leg. in cauſæ §. ult. & §. Papinianus, ff. de minorib.

Solutio.

Inprimis poteſt diſtingui utrum emptoris dolus latuerit mediatorem, an certus fuerit? in primo caſu abſolvitur, in ſecundo arguitur, ut leg. 2. ff. de noxal. action. *Item aliter refert utrum ex dolo mediatoris aliquid pervenerit ad emptorem, an non; ut ſi pervenerit, in id damnetur, ſi non, abſolvatur*, argument. de tribus, leg. 3. & ff. de doli exceptione, leg. 4. & ff. quod metus cauſa quod eximius. *Sed & aliter poteſt diſtingui, ſcilicet utrum mediator qui dolum adhibuit, ſit ſolvendo an non; ſi ſolvendo, non teneatur emptor, ſinon, teneatur*, argum. leg. ſi Procurator, ff. mandat. leg. 1. & 2. de inſtit. & argum. leg. 1. & 3. Cod. ſi vend. pignor. *Item adhuc poteſt intereſſe qui mediatorem adhibuerit, utrum emptor, an venditor, an uterque vel neuter, ſed ex caſu advenerit, ſi emptor convenitur omninò ſive ad eum pervenerit, ſive non, dum tamen abſit aliquid venditori, quia imprudenter elegit*, argumento leg. qui natura, §. ult. ff. de neg. geſtis & leg. 2. ff. ſi mens falſ. mod. dixerit. *Si venditor, omninò non teneatur emptor, quia ſibi debet imputare venditor, quod talem adhibuerit, niſi emptor dolo participatus fuerit, niſi fortè in ſubſidium, ſcilicet cum mediator non eſt ſolvendo, & aliquid ad emptorem pervenerit*, ut leg. hæc Pileus §. 1. verſ. gratuitam, ff. de præſcript.

Quem doctè quidem, & breviter more veterum Juris interpretum, ſcripſiſſe commendat Strach. *ubi prox. num. 2. in fin.* ſed ejus reſolutioni non ſatis acquieſcit. Unde diſtinguendum † in propoſito arbitratur, quod aut dolus 31
dedit cauſam contractui, intelligimus quando quis non erat contracturus, ſed deceptus fuit in pretio, vel ſimilibus dolo malo, ut tradit Albericus *in dicta leg. eleganter. 7.* & ibi communiter DD. Pichard. *in §. actionum quæſt. 9. n. 2. & nu. 12. inſtit. de actionibus qui à legat.* Covarr. *in regul. poſſeſſor. 2. p. §. 6.* & vide textum *in leg. 57. tit. 5. part. 5.*

Primo igitur caſu quando † dolus dedit cau- 32
ſam contractui, ſi dolus fuit commiſſus tam ex parte Proxenetæ quàm emptoris contrahentis, intervenitque in hoc ipſo ut venditor venderet, id eſt venditioni cauſam dedit, emptor tenetur, priuſque conveniendus eſt; quoniam ad eum negotium principaliter ſpectat, & in ſubſidium, ſi emptor ſolvendo non ſit, contra Proxenetam agi poterit, *dicta leg. eleganter*, ubi Bart. *ſub num. 2.* citat in argumentum eandem legem, §. *ſi quadrupes in §. ſi dolum.* Si verò dolus, qui contractui

cau-

cauſam dedit, tantùm per Proxenetam admiſſus ſit, abſque interventu emptoris contra Proxenetam tantum agendum erit. Certum ſi Proxeneta ſolvendo non ſit, contra emptorem agi poterit, qui ex dolo lucrum ſenſerit, nec propter dolum alienum lucrum faciat, & venditor damno afficiatur *leg. fin. §. 1. ff. de eo per quem factum erit* & facit, *in argumento leg. ex Procurator. ff. mandati leg. dolus, ff. qui ex fact. tutor. leg. 2. & 2. ff. de inſtit.* Idque ſenſiſſe videtur Albericus *in dicta leg. eleganter ſub num. 10.* & ſicut ex dolo, & circumventione propria nihil conſequi quiſquam debet, *leg. fin. cum gloſſa, ff. de dolo*, malitia enim ſua ullis lucroſa eſſe non debet, & hæc ſententia firmatur ex his quæ Raphaëlus Fulg. ſcripſit, *in leg. ſi duobus & in leg. ſi menſor. ff. ſi mens falſ. mod. dix.* illic enim ita ſcriptum eſt, ſed mihi videtur facere hæc gloſſa mirabiliter ad quotidianas quæſtiones ut ſi factum ſit compromiſſum in arbitrum ſeu arbitratorem, & convenit ſtare ſententiæ, ſeu laudo, ſive æquo, ſive iniquo non proſit, qui ſe dicit læſum contra ſecum compromittentem de redditione, etiam ſi dolus arbitri arguatur agere, ſed debeat tamen contra arbitratorem, vel arbitrum ex dolo ſuo actionem inſtituere, hæc namque actio dolum dumtaxat menſoris coërcet, *leg. 2. §. hoc acti ſuprà eodem.*

33 Nec hujus diſtinctionis primo † membro, quatenus regulariter ex dolo Proxenetæ emptorem non teneri, niſi in ſubſidium, & cum Proxeneta ſolvendo non ſit, affirmans poterit opponi, *de textu in dicta leg. ſi cum exceptione §. in hac ſententia adducta*, in illa exceptione non quæri utrùm is qui convenitur an alius metum fecerit, & ſufficere debere metum eſſe illatum.

34 Quia reſpondetur quod † actio quod metus cauſa, de qua *in illo textu* eſt in rem ſcripta, ut *in leg. metum §. fin. ff. de eo quod metus cauſa leg. 3. & 4. Cod. de his quæ vi, metuſve cauſa fiunt*, Emilius Ferretus *lib. 3. ſuarum opinionum cap. 20.* ideo metus unius nocet omnibus ad quos commodum pervenit ex metu. Sed actio de dolo perſonalis eſt, unde meritò perſonam committentem dolum non egreditur, & ita reſpondit Bartolus, *in dicta leg. & eleganter in fin. 1. columnæ* cui adde Decium *verſ. 41. n. 6.* & Aimonem Gabet. *conſ. 120. confirmando opinionem, & conſ. 252. reſponſiones ad dubia.*

35 In ſecundo verò caſu † quando dolus incidit in contractum, quia purgatur per actionem deſcendentem ex eo contractu, impedit origini actionem de dolo quæ datur ſi alia actio non ſit *leg. 1. leg. 2. & eleganter, ff. de dolo.* Idem Proxeneta ad quem negotium principaliter non ſpectat, non poterit conveniri, nec ex contractu, quia non contraxit, nec ex dolo, quia alia competit, idque ſenſiſſe videtur Bartol. *in eadem leg. & eleganter col. 2.* qui ſubjicit, niſi fortè in ſubſidium, ut ſuprà *leg. proxima & ead. §. ſi qua duplex*, quod & memoria tenendum inquit, & quod ſubdubitans dixit Bart. clarè meo quidem judicio probatur, *in leg. ſi duobus in §. 1. ff. ſi mens fal. mod. dix.* Verba autem Juriſconſulti talia ſunt. *Si emptor plus dederit venditori propter renuntiationem; quia condicere poteſt quod plus dederit, agi cum menſore non poſſe, nihil enim emptoris intereſt cum poſſit condicere, niſi ſolvendo debitor majorem modum tradiderit fraudatus à menſore, conſequenter dicit Pomponius non eſſe actionem adverſus menſorem, quia ex vendito actio adverſus emptorem, niſi & hic emptor ſolvendo non ſit, contra Proxenetam, qui fraudem commiſit agendum eſſe*, & notandum eſt, quia variis, & diverſis modis plerumque contingit fraudulenta renuntiatione atque ſuaſione Proxenetæ emptorem integrum pretium non ſolvere, ſolvitur namque pretium perſæpè, & in numerata pecunia & mercibus, valore earumdem, certis modis conſtituto.

Quibus adde quod dolus † Proxenetæ non 36
reddit contractum ipſo jure nullum; quia alterius dolus aliis obeſſe non debet, *leg. qui Procurator, ff. de doli exceptione leg. iniquiſſimum, ff. de jur. & facti ignor. leg. in ſumma, §. emptor, ff. de peculio*, & in terminis ita notavit Accurſius *in dicta leg. & eleganter, verbo hoc ipſo* ibi : *Et ſecundum hoc, dolus Proxenetæ, vel alterius tertii non vitiat contractum*, ibi Bart. Bald. & Raphaël Cuman. Jaſon. *in §. actionum inſtitut. de actionibus, num. 44.* Bene tamen agi poterit de dolo contra Proxenetam, ut cogniter notatur, *in dicta leg. & eleganter*, Albericus *in regula alterius de reg. jur.* ubi Decius *& in dicta probata parte*, textus *in dicta leg. 2. ff. de Proxeneticis*, ibi : *planè ſi dolo & calliditate creditorem circumvenerit de dolo actione tenebitur*, Stracha *ibi ſup. 4. art. numero 1. cum duobus ſequentibus.*

Et in matrimonio, & ſponſalibus loquens 37
de dolo tertii † idem in ſumma, nempè quod contractum non reddat ipſo jure nullum, tradit Pater Sanchez, *de matrimonio lib. diſput. 64. per totam.* Dubitari tamen in propoſito ſolet
ſi aliquis mediator † Proxeneta, ſeu (ut mavis) 38
Caſamentero laudando, & approbando nimis alterum ex conjugibus dicat formoſum egregium forma, divitem, & alias animi dotes & virtutes in eo concurrere, quæ verè non aderant in eo, ſed penitus contrarium, an talis mendax, & fallax Mediator ad aliquid teneatur, cum matrimonium nullatenus diſſolvendum ſit ex ſuprà dictis.

Et quemadmodum Proxenetam † de dolo te- 39
neri ſuprà diximus, etiam tenebitur de lata culpa ad inſtar menſoris, *in l. 1. §. hæc actio, ff. ſi menſor falſ. mod. dixerit* ſenſit Accurſius *in leg. 2. verbo actio, ff. de Proxeneticis*, Bart. *in leg. fin. ff. de variis & extraordin. cognit. num. 15.* Aretinus *in princ. Inſtitut. de obligat. quæ ex quaſi delicto, n. 2.* & ratio eſt, quia lata culpa æquiparatur dolo, ut *in leg. quod Nerva; ff. depoſiti*, & magna negligentia eſt culpa, & magna culpa dolus; præſumptam enim fraudem in ſe continet, *leg. magna culpa leg. latæ, ff. de verbor. ſignific.* & quælibet diſpoſitio loquens de dolo comprehendit latam culpam ex pluribus quæ tradit Bart. *in leg. ſi mora 10. in part. ludis, n. 24. cum ſeqq. ff. de ſolut. matrim.*

Unde Proxeneta qui ſcienter falſitatem & do- 40
lum † commiſerit in venditione rerum, ea uſurpando, vel alteri adjudicando minori pretio quàm vendi debent, ſi hoc fiat in rebus bellicis quarum venditio curæ & fidei ejus ſit, in damnum militum, qui participare debent de pretio, pœnam mortis incurrit, ut *in leg. 33. tit. 26. p. 6.* ibi : *o por ende ſi el Corredor tomare mas de a que le huvieſſen pueſto de dar, debe lo pechar doblado, e no ſer Corredor por eſſe año. E ſi otra vegada en tal lo fallaſſen, deben lo matar por ello; por que lo primero podria ſer por neceſſidad, e concuſta, & lo ſegundo por uſo malo, mas ſi falſedad hicieſſe a ſabiendas en alguna de las coſas, que huvieſſe de almonedar, fur-*

furtandolas ò haziendolas haver algunos por menos de lo que valieſſien, de manera que tornaſſe a daño del la Cavalgada, debe morir por ello. In rebus autem pacis pœna eſt arbitraria, ut *in leg.* 8. *tit.* 7. quæ licèt in agri menſore loquatur, communiter extenditur ad Proxenetam, ut tradit Ebiavolanus *ſuprà.*

41 Et hinc etiam provenit, quod ſi Proxeneta † minori pretio dederit rem alteri, cum tamen alius plus obtulerit, & id fecerit dolosè, tenetur ad reſtitutionem reſidui pretii, ut *in dicta leg.* 33. *titul.* 26. *part.* 2. *& in leg.* 9. §. 11. *tit.* 30. *lib.* 9. *recopil.* ubi Gregor. Lopez *gloſſa* 7. & vide Petrum Navarrum *tract. de in integrum reſtit. lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 144. Quod ſi affirmaverit eſſe emptorem qui ducentos pro re præſtat, & non fuerit, & intuitu iſtius doloſæ affirmationis venditor ducentos præſtiterit, tenebitur etiam Proxeneta ad reſtitutionem ejus quod iniquè, & cum exceſſu fuit ſolutum, Gregor. Lopez *ubi proximâ gloſſa* 2. Azeved. *in leg.* 14. *tit.* 12. *lib.* 5. *recop.* qui ait, quod ſi hoc prætextu ſimulatus licitator offert pretium non lucratur promiſſum, & refert Avendañum *cap.* 12. *per. tit. n.* 8.

42 Non tamen Proxeneta tenebitur de † imperitia, vel negligentia, ſecurus enim eſſe debet, & imputare ſibi poterit ei eum adhibuit, vel admiſit, ut *in leg.* 1. §. *hæc actio, ff. ſi mens falſ. mod. dixerit, & argum. text. in* §. *præterea, Inſtitut. quibus modis re contrahitur obligatio, & in* §. *fin. Inſtitut. pro ſocio*, tradit Stracha *ubi ſuprà part.* 3. *n.* 5.

43 Sed & Proxeneta non poterit ſuſcipere ſibi res alteri vendendas † ſua interventione, nec per ſe, nec per interpoſitas perſonas pro ullo pretio majori vel minori, ut *in leg.* 14. *tit.* 12. *lib.* 5. *recopil.* ibi: *Mandamos, y defendemos que ningun Corredor de eſtos nueſtros Reinos, y Señorios, Corredor de lonjas ni de veſtias, ni de otras mercaderias, y bienes anſi muebles, como raizes no ſean oſados de tomar para ſi compradas ningunas heredades, ni veſtias, ni mercaderias ni otros bienes, muebles, y raizes qualeſquier que les dieren a vender por poco precio, ni por mucho, por ſi, ni por interpoſitas perſonas ſo pena de que por cada vez que qualquier de ellos lo hiziere, pierda el officio y mas caya en pena de cinquenta mil maravedis, la tercia parte para el que lo acuſare, la otra tercia parte para los propios de la ciudad, ò Villa, ò lugar donde acaeciere, y la otra tercia parte para la nueſtra Camara.*

44 Nec eſſe mercator, & negotiator † mercium tradit latè Stracha, *ubi ſuprà* 4. *part.* §. *occurrit hìc alia quæſtio*, ubi poſtquam quid de jure communi poſſet conſiderari pro utraque parte adduxit, tandem in fine ita concludit: *Laudandi propterea ſunt omnes populi, qui in mercatura exercere ſolent ſi Proxenetas ab officio mercaturæ abſtinere ſe dicere velint, prout providenter in patria ſub pœna non levi, Proxenetæ mercaturam facere prohibentur.* Et in noſtro Regno Caſtellæ ita ſancitum eſt, ut *in dicta leg.* 1. nec facere ſecuritatem navium, aut mercium, per mare evectarum, & talem aſſecurationem per ſe, vel per aliam firmare, ut *in ordin.* 31. *conſulatus Hiſpalenſis.*

45 Prohibentur inſuper Proxenetæ † intervenire in faciendo Cambio contractuum improborum, ut *in leg.* 11. *in fin. tit.* 18. *lib.* 5. *Recopil.* ibi: *Y que no puedan hazer cambio alguno de los prohibidos illicitos, ſo pena de perdimiento de la metad de todos ſus bienes, y deſtierro de los Reynos por diez años.* Et tandem prohibitionem intelligo in cæteris contractibus illicitis, & reprobatis veluti in revenditione tritici, & uſura, ut *in legem* 4. *in principio tit.* 25. *lib.* 5. *Recopil.* tradit Ebiavolanus *ubi ſuprà numer.* 10. & an ſtipendium, vel quid aliud ex talibus contractibus illicitis teneatur reſtituere Proxeneta *infrà* dicemus.

Sed diſputari ſæpè ſolet, & maximè eſt controverſum, an Proxeneta circa contractus, vel negotia in quibus intervenit, & fuit mediator, poſſit adduci ab aliquo ex contrahentibus † in teſtem, & an ei ſit danda plena fides. 46

In qua quæſtione † tam pro affirmativa, quàm pro negativa parte plures, & ferè innumeros retulit Farinacius, *in praxi criminali tit. depoſitionibus contra teſtes q.* 60. *illat.* 26. *per totam*, & utramque communem affirmat, ſed negativam pro regula conſtituit, nempè Proxenetam in teſtem admitti non poſſe, *ex gloſſa in* §. *inviſum, verbo ad numeratorem in Auth. de inſtrum. fid. & aut ea, & in cap. ſi quis Epiſcopus in verbo mediator.* 1. *quæſt.* 5. *& in cap.* 1. *in verbo civiliter de teſtibus in* 6. & *in cap. dilectorum in gloſſa* 1. *de teſtibus cogend. & in cap. Romana in verbo in teſtem de teſtib. in* 6. 47

Et propoſitam regulam † ampliat Farinacius procedere multò magis ſi neutra pars conſentiat Proxenetam in teſtem admitti, & ibi allegat Joannem Andream, Ancharranum, Stracham & alios qui apud eum videri poterunt. 48

Et in Proxeneta † qui mercedem conſequitur, & ſalarium ex eo in quo fuit mediator, & in non ſalariato, & in gratis operante, ex Gabriele, *tit. de teſtibus concluſ.* 20. *numer.* 3. *lib.* 6. 1. *communium*, Stracha *ubi ſuprà part.* 4. §. *illa etiam quæſtio numer.* 4. & 5. & *n.* 34. Maſcard. *de probat. lib.* 3. *concluſ.* 1036. *n.* 6. 49

Et non ſolùm quando contractus † non eſt perfectus, quo caſu, ut perficiatur agitur de emolumento, & ſalario ipſius Proxenetæ, ſed etiam perfecto contractu & quando Proxeneta nullum poteſt ſperare commodum ex Alex. *verſ.* 128. *n.* 1. *lib.* 2. *& conſ.* 13. *n.* 14. *lib.* 1. dicit communem, Stracha *ubi ſup. n.* 4. *verſ. & hoc admittendum* Ceph. *conſ.* 65. *n.* 23. *l.* 1. 50

Et cum ſuprà diximus Proxenetam debere conficere, & habere librum, ut *in leg. Regia ibi adducta*, expreſsè ſancitur, etiam ampliatur prædicta regula, ut nec tali libro Proxenetæ † ſit adhibenda fides ex ratione quam tradit Baldus *in leg.* 1. *col.* 4. *Cod. de edendo* ubi ita ait: *Sed quid in his qui ſcribunt ea in quibus verſantur, an teneantur codicem ſuum edere, videtur quod non; quia non admittitur eorum vox v va, niſi utraque parte volente, ut* in cap. 1. de teſtibus, lib. 6. *ergo nec mortua, niſi utraque pars conſentiat*, & ſubjicit; *Sed quid ſi librum Procuratoris mei peto edi contra tertium, an audiar, videtur quod non; quia cujus teſtimonium non admittitur, ejus ſcripturam non reſpiciam* leg. deferre, §. idem decreverunt, ff. de jure fiſci, *nam cum talis ſcriptura juris adminiculum non conferat, ideo fruſtra edi poſtulatur*, docet Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concluſ.* 1036. & accuratius Stracha *ubi ſuprà ex n.* 2. *cum ſeq.* 51

Quinimò ſi Proxeneta † fuit examinatus, non facit ſemiplenam probationem: unde ex ejus dicto non poterit parti juramentum deferri in ſupplementum, ſicut poſt alios probat Maſcard. *ubi proximè n.* 27. 52

Ve-

53 Verum licèt Proxeneta † ex ſuprà dictis, non reputatur teſtis integra fide, vel omni exceptione major, non tamen in totum ad teſtificandum repellitur, & quanta fides ſit illi adhibenda, ex circumſtantiis, & qualitate perſonæ judex arbitrabitur, ex Abbat. *in cap. dilectorum, num.* 3. *verſ. ideo dicerem de teſtibus cogendis*, Stracha Maſcard. & aliis ſuprà relatis, Farinac. *ubi ſuprà n.* 414.

54 Et de conſenſu partium etiam poterit † admitti in teſtem, ut probat Bartol. *in leg. omnibus num.* 4. *verſic. cave tamen tibi, Cod. de teſtibus* Odofred. *in leg. fin. col.* 2. *verſic. nam dicit ipſe, ff. eodem*, Bartol. *in leg. deferre, §. item decreverunt n.* 2. *ad finem.* Petrus Benitenſis *deciſ. Bonon.* 61. *ſub nu.* 1. Stracha, Maſcard. & alii *ubi ſuprà*, quod ampliat Farinacius *ubi proximè n.* 416. uti in iſto caſu Proxeneta de conſenſu partium admiſſus plenè probet.

55 Et regulariter ubi veritas † aliter haberi non poteſt, Proxeneta in teſtem admittitur, Abbas *in cap. inſuper* 11. *verſic. & maximè in defectu aliorum teſtium de teſtibus.* Montecejo *in ſuo repertorio teſtium, verbo Proxeneta, fol.* 60. *verſic. tertio, & verbo teſtes inhabiles, fol.* 74. *verſ. ſecundo* Maſcard. *dict. concl.* 1036. *numer.* 16.

Et in inſtrumentis & contractibus in quibus
56 nihil eſt quod impediat Proxenetæ † teſtimonium recipi, Proxeneta nequaquam arcebitur à teſtimonio ſicut alius quilibet, ut docet Stracha, Gabriel, Monticelus, & Maſcard. jam relati.

57 Et in crimine † ſimoniæ, & ſolutionis uſurarum etiam Proxeneta admittitur in teſtem, & quando contractu, & negotio jam perfecto, agitur de probanda aliqua qualitate, ſeu præludio, aut quovis antecedenti ipſius contractus, ut probat Alexand. Salicet. & alii quos allegant Stracha, Gabriel, Maſcard. *ubi ſuprà*, Rota Genuenſis *deciſ.* 97. *num.* 4. *& deciſ.* 188. *num.* 9. *&* 10.

Et quando Proxeneta non adducitur in teſtem
58 ab aliquo † ex contrahentibus inter quos fuit mediator, ſed ab alio; tunc enim rectè ejus teſtimonium admittitur ex Felino, *in cap. cum à nobis, n.* 16. *verſic. vel niſi producatur ab extraneo*, de teſtibus & doctoribus proximè adductis.

59 Et favore † matrimonii, ac dotis mediator, & Proxeneta admittitur in teſtem, ut pluribus adductis probat Farinacius *ubi ſuprà ex n.* 442. *uſque ad n.* 449.

60 Et tandem Proxeneta non ſolum † admittitur in teſtem, verùm etiam plenam probationem facit, & ejus tantum dicto, & depoſitione poterit lis, & controverſia decidi, ſi id ſtatuto, vel lege caveatur, prout affirmat Stracha *tract. de aſſecuratoribus gloſſ.* 39. *& dict. de Proxeneticis part.* 4. *dicto §. illa quæſtio, num.* 33. ubi loquitur de Proxeneta jurato; Maſcard. *dict. concl.* 1036. Rectè enim poteſt ſtatuto caveri, ut unius teſtimonio maximè officialis publici fidem eſſe adhibendam, ut per Gabrielem, *lib. communium, tit. de teſtibus concl.* 1. *nu.* 5. *&* 11. Joannem Crotum *de teſtibus à num.* 208. Dueñas *reg.* 8. & facit textus *in cap. ſtatutum de reſcriptis in* 6. *& in cap. cum dilectus verſ. ſuprà de fide inſtrumentorum*, Farinac. *quæſt.* 63. *de oppoſitionibus contra teſtes; num.* 53. *& num.* 227. ubi de officiali publico, & ego dixi *in tractatu de paſcuis, & jure paſcendi, cap...* Anguiano *in tractatu de legibus lib.* 3. *controverſia* 19. *lib.* 9. *per totam* maximè *numer.* 13.

Unde † *ex lege Regia* 28. *tit.* 19. *lib.* 9. *Recopil.* 61 quæ circa Proxenetam in propoſito depoſitum ſtat ei fidem plenam in caſibus in illa lege expreſſis, & integram dandam, & ejus dicto decidendam controverſiam, ut patet ibi: *Por quanto los Corredores ſon tratadores de las vendidas y compras, y trueques que ſe hazen en las mercaderias; mandamos que el Corredor por cuya mano ſe hizieren algunas ventas, y trueques, y los ſaſtres, y tundidores, que algunos pannos ſacaren para algunas perſonas, y los mozoneros que tratan las ventas de los bienes arrobados ſean obligados a hazer le ſaver al arrendador, ò fiel o cojedor de la alcabala haſta ſegundo dia deſde el dia que ſe hiziere la venta, ò trueque, ſo pena que la primera vez ſea obligado a pagar el alcabala ſola, y por la ſegunda que la pague con el dos tanto, y por la tercera con el quatro tanto; y ſi el arrendador, ò Cojedor los trajere en prueba contra el vendedor, ò comprador, que vala todo lo que dixere, ſiendo hombre de buena fama ſobre el juramento que le ſea tomado aunque no aya ende otro teſtigo; y anſi miſmo ſea creido el Comprador ſiendo hombre de buena fama ſobre juramento que haga en forma debida de derecho, aunque aya otro teſtigo, y valga lo que dixere.*

Circa quam legem, quam, ut notabilem, & ſingularem omnes profitentur, plura cumulat Avendaño, *in capit. Prætorum* 1. *part. cap.* 1. Lazarte Azevedo, quos refert & adducit Guttierrez *in tractatu de Gabellis lib.* 7. *quæſt.* 224. *ex n.* 65. qui ſtudiosè, & ſumma cum diligentia plura admodum notabilia & utilia in praxi circa intellectum dictæ legis adductæ; & quia ſumma cum diſtinctione procedit, ejus verba vobis proponenda duxi, qui ita ait *circa cujus legis intellectum, & praxim plura ſunt conſideranda, & obſervanda. Primò quod licet regulariter ſecundum jus commune unius teſtis teſtimonium, & reſponſio non audiatur, etiamſi peculiari curæ honore præfulgeat*, ut in leg. jusjurandi verſiculi modo Cod. de teſtibus leg. 32. ad medium tit. 16. part. 5. *Petrus Dueñas* in regula 84. *latiſſimè cum ampliationibus, & fallentiis Proſper Farinacius* 2. tomo quæſtionum criminalium, quæſt. 68. cap. 1. num. 1. cum ſequentibus fol. mihi 324. cum ſequentibus: *Ad exactionem tamen gabellæ unius mediatoris ſeu proxenetæ, aut ſolius emptoris dicto in judicium per gabellarium adducti, ſtandum eſt, ut ſtatuitur*, in dicta leg. 28. in ſecunda parte, *quam ad hoc notabilem allegant Avendaño*, 1. part. cap. 1. num. 18. verſiculo in materia cuſtodiæ, cap. Prætorum, *Laſarte* dicto cap. 18. n. 74. *& Azeved.* in dicta leg. 28. num. 1. *Secundò etſi maximè controverſum ſit in jure communi inter gloſſas, & DD. utrùm Proxeneta poſſit eſſe teſtis in negotio in quo fuit mediator, & tandem communior ſententia ſit negativa, quamvis affirmativa ſit etiam communis, & nulla verior, & latiſſimè cum pluribus ampliationibus, & limitationibus priores ſententiæ negativè reſolvit Proſper Farinacius* in 2. tom. quæſt. crimin. de oppoſit. contra teſtes quæſt. 60. illatione 16. per totam fol. mihi 280. cum ſequentibus. *Attamen in propoſito noſtro exactionis gabellæ ſtatur ſolo dicto emptoris, vel Proxenetæ à gabellario in judicium in teſtem producti*, ut in dict. leg. 28. *cavetur cum requiſitis de quibus in ea.*

Tertiò quod ſimiliter etiamſi maximè controverſum ſit in jure an teſtis de facto proprio reponens plenè probet; communis namque

eſt

eſt ſententia affirmativa cum Paulo de Caſtro, & aliis; negativa tamen cum Cyn. & aliis pluribus, etiam communis, ut eos referens ſequitur negativam cum pluribus ampliationibus, & limitationibus latè probat Farinacius ubi ſuprà quæſt. 63. cap. 4. fol. mihi 366. cum ſequentibus. *Quoad exactionem tamen gabellæ plenè ſtatur dicto ſolo emptoris vel Proxenetæ in teſtem producti à gabellario in judicio, ut apertè videmus deciſum*, per dictam leg. 28. in 2. ejus parte, *cum requiſitis ejuſdem ſtatim dicendis, quod eſt ſatis ſingulare.*

Quartò quod ita demum ſtandum eſt in propoſito dicto emptoris, & mediatoris ſi per gabellarium adducti ſunt in teſtimonium, ut expreſsè cavetur, in dicta leg. 28. *ſecus ſi contra gabellarium adductus ſit in teſtem, mediator autem emptor à venditore; quia nullam fidem faciet juxta regulam* dictæ legis jurisjurandi, *ceſſat enim tunc favor, & ratio vitandæ fraudis, quam pro gabellario conſideravimus, licèt enim æqualitas alias in judicio ſervanda ſit inter actorem, & reum; qua ſunt correlativi, juxta tradita per Felinum* in proœmio Gregorii num. 8. *hoc procedit quando correlativa pariformiter ſe habent, alias ſecus, ut in noſtro caſu, ut conſtat ex Felino poſt Abbat.* ubi ſuprà numero 4. & Abb. in cap. 1. de collat. *ita Laſarte* dicto cap. 18. numero 75. *& Azeved.* numero 3.

Quintò quod deciſio, dictæ legis 28. in 2. part. *quæ dicto jurato emptoris, vel mediatoris ſtandum eſſe ſtatuit, adducti in teſtem per Gabellarium, procedit quando conſtat de ipſa venditione videlicet per confeſſionem partium, vel alio modo, dubitatur tamen de cætera pretii quantitate cujus gabella ſolvi debet, ſecus ſi de venditione quoque contentio ſit, an ſcilicet contracta fuerit, vel non, tunc namque nullo modo ſtandum eſt dicto ſolius emptoris affirmantis, etiamſi per gabellarium contra venditorem negantem venditionem, adducantur, aliter enim fieret quod emptor eſſet teſtis ſolus ſufficiens in cauſa propria, & propterea quod ex non probata venditione, & ideo plus quam ulla gabella ſolveretur, quod eſſet abſurdiſſimum; ita Laſarte* n. 77. *& Azeved.* dict. n. 4. ubi ſuprà, *idem reſolventes innumeris ſtatim ſequentibus in perſona Mediatoris in hac eadem ſpecie.*

Sextò quòd ſi neuter contrahentium contractui venditionis,, aut permutationis ſtare velit, ſed uterque contraxiſſe neget, nemo poterit contrà eos vel contra alterutrum mediator in teſtem adduci per gabellarium, ex dict. leg. 28. *ne fortè contrahentes cum à contractu, mutuo conſenſu receſſiſſent, contractum occultent Regalem decimam fraudaturi; ita rectè obſervavit Laſarte*, dicto cap. 18. numero 79.

Septimò, & penultimo adnotandum erit ex eadem lege ad hoc, ut ipſius perfecta deciſio procedat, neceſſario requiri, quod emptor talis, vel mediator, cujus ſoli dicto jurato à gabellario in judicium producti ſtatur in caſibus prædictis, ſit bonæ famæ, ut conſtat ex eadem lege, ibi: *De buena fama: ita ut id omninò probandum ſit, etiam ſi non reprobetur per reum conventum, ut maxima cum ratione obſervavit, & probat Azeved.* in dicta leg. 28. num. 7.

Verùm pro complemento hujus capitis ſupereſt nunc, ut de mercede, & Salario Proxenetarum, quod Proxeneticum vocatur, verba faciamus.

62 Et ſanè Proxeneticum † illud de quo loquitur titulus, *ff. de Proxeneticis, & Rubrica Cod. de Otero De Officialibus.* *ſponſalibus, & Proxeneticis*; & alio modo ſolet vocari Philotrophum, & *in leg. 2. ff. illo tit.* ſecundùm expoſitionem Accurſii *ibi: ff. illo tit. de Proxeneticis, & in leg. 1. in fine*; ubi Albericus, *ff. de variis, & extraordin. cognit. & in leg. hæc actio, ff. de action. & obligat.* Alciatus *dicta leg. 1. diſput. cap. 22.* Stracha *dicta parte nu. 14.* debet perſolvi Proxenetæ, ut *in leg. 1. 2. & 3. ff. de Proxeneticis, & dicta leg. 9. §. 11. tit. 30. lib. 9. Recopil.* ibi: *Y al Corredor ſu Corretagie*; & in Caſu illius legis ſolvitur per venditorem, ut ex ea patet.

In aliis verò † contractibus per utrumque ex 63
contrahentibus, *argumento textus in leg. ſed, & loci §. 1. ff. finium regund.* & conducunt quæ tradunt Speculator, *in tit. de Aſſeſſoribus, §. Salarium num. 4.* & Bartol. *in leg. ſi poſtulaverit in princ.* Alciatus *apud eum; ff. ad leg. Jul. de Adult. & in leg. 7. tit. 27. part. 3.* & eorum quæ diximus *in cap. de menſoribus num....*

Quæ autem quantitas † debeat perſolvi pro 64
iſto Proxenetico relinquitur arbitrio judicis, qui pro modo negotii, qualitate, & quantitate proque labore in propoſito rem penſabit, & medium habebit, ut in leg. fin. ff. de Proxeneticis ibi: *Sic tamen, & in his modus eſſe debet, & quantitatis, & negotii in quo operula iſta defuncti ſunt, & miniſterium quale commodaverint*, attenta etiam conſuetudine terræ, *leg. 1. §. in honorariis, ff. de variis, & extraord. cognit.* latè Stracha *ubi ſuprà 2. part. ultimæ partis, §. de modo Proxeneticorum.*

Quod utique † intelligendum eſt, niſi Pro- 65
xeneticum fuerit conventum à contrahentibus, vel fuerit etiam facta taxatio à judicibus, vel aliis officialibus nominantibus Proxenetas, ut ait Eviabolanus *ſuprà num. 28. in fine.*

Et ſi Salarium hoc, vel Proxeneticum fuerit
† conventum in certa quantitate peti illud Pro- 66
xeneta per certi condictionem, ſi verò incerta quantitate per actionem ſtipulatus, ut *in §. 1. Inſtitut. de verbor. obligat. ut in leg. ſi quis certum petatur*, de quo per Speculatorem, *in titulo de Salariis, §. ſequitur verſic. is quoque*, Salicetus *in leg. Salarium, ff. mandati*, Stracha *ubi ſuprà, §. quo jure petatur Proxeneticum, num. 5.*

Non tamen debetur Proxeneticum iſtud ſi
Proxeneta dolo † malo verſatus ſit in negotio 67
in quo intervenerit, *argumento textus in leg. Mævia*, juncta doctrina Bartol. *ff. de annuis in leg. §. Divus circa finem, ff. de extraordin. cognit.* Cum enim teneatur de dolo, ut *in leg. 2. ff. de Proxeneticis*, ut ſuprà diximus, abſurdum videbatur ejuſdem negotii nomine quidquam conſequi, & ob facinus ſuum lucrifacere; indignus eſt namque † beneficio qui in legem committit, ut 68
in leg. ſibi hæreditaria, ff. de negotiis geſtis leg. ab hoſtibus, ff. ſoluto matrimonio, leg. relegatorum §. fin. ff. de interdictis, & relegat. leg. auxilium in ff. de minoribus.

Cæterum ſi in aliquo negotio dolo malo verſa-
tus ſit nihil prohibet in eo in quo † ex fide ver- 69
ſetur, Proxeneticum deberi, nec enim corrumpi quod rectè factum eſt ſuperveniente delicto poteſt, ut *in leg. reſcriptum, ff. de his quibus, ut indign. leg. 2. ff. de itinere actuque privato.*

Nec Proxeneticum iſtud etiam debetur, ſi mini-
ſterium † extrinſecum, & non intrinſecum, & ſub- 70
ſtantiale præſtitum ſit, ex Bald. *in dict. conſilio 469. tria dubia vol. 2. & verſic. 50. eodem vol.* ſi verò Proxeneta in negotio in quo intervene-

71 rit miniſterium intrinſecum † præſtitit & in his quæ ad negotii explicationem pertinent, laboraverit, etiamſi negotium perfectum non ſit, nec effectum ſortitum fuerit, dummodo culpa Proxenetici non fuerit diſſolutum, vel diſtractum, adhuc debetur ei Proxeneticum, ut *in leg. qui operas, §. fin. & in leg. ſi uno, §. item eum quidem ff. locati*, ubi Bartol. tradit Stracha, *ubi ſuprà* 4. *part. §. de Proxeneticis & eorum modo à quo jure petantur, ex num.* 5. ubi ad partes articulum iſtum diſputat, quem, ſi caſus occurrerit, videre poteris.

Quod ſi facto contractu, & perfecta venditione, conſanguineus vigore legis municipalis, aut ſtatuti rem venditam retraxerit *ex leg.* 70. *Tauri*
72 *cum ſeqq.* quod ab emptore † Proxenetæ eſt datum, ei erit reſtituendum à conſanguineo retrahente; quia Proxeneticum eſt pars pretii, ut reſolvit Tiraquel. *de utroque retract. §.* 29. *gloſſa* 5. *numero* 8. & 9. Et idem procedit quando reſcinditur contractus per actionem redhibitoriam, ut *in leg. debet, ff. de ædilitio edicto, & in leg. illud. §. condemnatio eodem tit.* ibi: *debet autem recipere pecuniam quam dedit, vel ſi quis acceſſionis nomine dederit*: dari autem non id ſolum accepimus quod numeratur venditori pretium, & uſuras ejus, ſed & ſi quid emptionis cauſa erogatum eſt; ubi Accurſius *verbo erogato exponendo*, inquit, id eſt, mediatori: Stracha *ubi ſuprà* 4. *part. §. item quæritur cum ſeqq.* ubi intelligit id procedere quando ex voluntate partium Proxeneticum fuit ſolutum Proxenetæ.

73 Utrùm verò Gabella † debeat ſolvi tantum de pretio venditionis, an verò etiam de Proxenetico, & Salario præſtito mediatori, ſeu Proxenetæ diſputat Bart. *in leg. ſed ſi hoc §. quidam, ff. de conductionibus & demonſt.* ubi Paul. Caſtr. Tiraquel. *ubi proximè, numero* 9. & §. 15. *numero* 5. Stracha *ubi ſuprà dicta part.* 4. §. *quæro lege municipali per totum.*

CAPUT XX.

De officio Deſcribentium vicinos in publico Æſtimo vulgo *Padron*, Cenſitorum, Peræquatorum, & Diſcurſorum, quos Hiſpano ſermone vocamus, *Empadronadores y Deſagraviadores de pechos, y tributos.*

SUMMARIUM.

1 *Deſcriptionem populi & ſubditorum ſuorum olim David juſſit fieri.*

2 *Deſcriptio populi Davidis juſſu facta, exoſa Deo fuit, & cur* & n. 3.

4 *Auguſtus Cæſar fuit primus qui gentes ſibi ſubditas incapitari & deſcribi fecit, cenſum vel tributum imponendi cauſa.*

5 *Deſcriptionis Orbis Edictum quo in loco à Cæſare fuit editum.*

6 *Deſcriptor ſeu Incapitator populi quis fuerit in Judæa delegatus.*

7 *Deſcriptio ſeu incapitatio quamdiu in Judæa duraverit, & quantus fuerit numerus incapitatorum.*

8 *Tributum quod unuſquiſque deſcriptus ex Edicto Cæſaris erat ſoluturus, in quo ſiſteret,* & n. 9.

10 *Tributi ſolutio pro Edicto Cæſaris maximum creavit apud Judæos ſcandalum & altercationes.*

11 *Deſcriptionem ſubditorum & Vaſſallorum facere, an poſſit eſſe utile, vel quæ incommoda & pericula ex tali deſcriptione poſſint oriri*, remiſſivè.

12 *Tributa non ſolùm imponere pro cognitione Vaſſallagii & ſupremæ poteſtatis, ſed etiam alias Collectas & impoſitiones, publicâ causâ & communibus neceſſitatibus urgentibus, Regno & Vaſſallis injicere ad Reges jure Regaliæ ſpectat.*

13 *Tributorum quæ in Hiſpania imponuntur, variæ cauſæ ſunt, & eorum nomenclatura diverſa.*

14 *Gregorii Lopez ſententia circa tributum quod in Hiſpania vulgari ſermone vocatur* Fonſadera, *non admittitur, imo refellitur ex quodam vetuſtiſſimo privilegio per Alphonſum primum Regem Legionis, Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Valpueſta conceſſum, quod* ibi *affertur.*

15 *Tributi vulgò* Fonſadera, *antiquitas unde deducatur.*

16 *Tributi vulgari ſermone* Fonſadera *dicti, in quo conſiſtat ratio & ſubſtantia.*

17 *Tributorum varia afferuntur nomina.*

18 *Tributum vulgò* Siſas *quo tempore fuerit impoſitum.*

19 *Tributum vulgò* Alcaval *qua ratione ſit dictum*, remiſſivè.

20 *Tributa quæ in Hiſpania exiguntur, in quo cenſibus & impoſitionibus à Romanis Imperatoribus indictis, correſpondeant.*

21 *Tributorum in triplicem ſpeciem diviſio.*

22 *Tributa perſonalia quid?*

23 *Tributa Realia quænam dicantur.*

24 *Tributa miſta quænam ſint.*

25 *Tributa omnia quæ in Regno Caſtellæ inveniuntur ad perſonalia & realia ſeu patrimonialia reducuntur.*

26 *Tributum quod vulgò dicitur* la Moneda forera, *ex perſonalibus potiſſimum & antiquiſſimum inventum eſt.*

27 *Tributum vulgò* la Moneda forera, *ut ſolvatur, non habetur ratio patrimonii, ſed tantum capitis.*

28 *Exemptus licèt quis ſit à cæteris tributis ex ſpeciali Principis privilegio, non tamen cenſetur exemptus à cenſu monetæ foreræ.*

29 *Eximi nullus poteſt à præſtatione Tributi monetæ foreræ, nec per ætatem aut ſexum, nec etiam per præſcriptionem immemorialem.*

30 *Exemptio à vectigalibus & cæteris tributis, exceptâ monetâ forerâ, conſuetudine & præſcriptione immemoriali poteſt induci.*

31 *Eximi quis poteſt à tributo monetæ foreræ, & quolibet alio capitis cenſu, ex ſpeciali Principis privilegio.*

32 *Exemptionem à tributo monetæ foreræ per viam nobilitatis, præſcriptione acquiri poſſe, ſentit* Flores de Mena.

33 *Tributi capitis vim & ſpeciem continet tributum quod communiter vocatur* de la Martiniega.

34 *Tributorum realium vel patrimonialium quodnam potiſſimum ſit in Regno Caſtellæ.*

35 *Cenſitores quidam antiquitùs publicè nominari ſole-*

ſolèbant qui perſonarum & bonorum deſcriptionem faciebant, ut tributa perſonis & rebus indicenda exactè & ſine fraude patrimonii Regii perſolverentur ab omnibus.

36 *Cenſorum ſeu Cenſitorum varia circa Tributorum impoſitionem & ſolutionem munera.*

37 *Peræquatorum in tributis indicendis & colligendis quale eſſet officium.*

38 *Peræquatores à Cenſoribus in quo differant.*

39 *Inſpectorum munus ad quid inſtitutum.*

40 *Cenſorum antiquorum ad inſtar ſunt deputati quidam publici miniſtri in Hiſpaniæ Regno, præſertim Caſtellæ, qui vulgò* Empadronadores *vocantur.*

41 *Cenſitores vulgò* Empadronadores *à quo & quomodo nominari debeant colligitur* lege 8. tit. 33. lib. 9. recopil. *quæ* ibi *affertur.*

42 *Cenſitores ſeu* Empadronadores, *legitimè & pro debita forma nominati debent facere Æſtimum, deſcriptionem ſeu matriculam vulgò* Padron, *ad impartienda vicinis tributa nempe* El ſervicio Real, Moneda forera *& alia jura reditualia quæ Principi vel Conſilio ſolent perſolvi.*

43 *Æſtimus vulgò* Padron, *à Cenſitore conficiendus debet eſſe ſolemnis, Authenticus & publicus.*

44 *Æſtimus ſeu matricula facta à Cenſitore, debet approbari à Judice & Decurionibus.*

45 *Pauperes Tributum perſonale & capitis ſolvere non tenentur.*

46 *Cenſitor, vel Peræquator vulgò* Empadronador *non debet quemquam ſcribere in dubio pauperis, vel habentis bona unde ſolvat, ſed cum diſtinctione,* ex leg. 10. tit. 33. lib. 9. recopil. *quæ* ibi *inſeritur.*

47 *Deſcriptio ſeu impartitio facienda pro tributis vulgò* El ſervicio ordinario, y extraordinario, pecho que ſe paga de los bienes, *requirit, ut forma* leg. 4. tit. 14. lib. 6. recopil. *ſervetur & omninò attendatur.*

48 *Æſtimus ſeu deſcriptio, ut fiat à Cenſitore ad tributa realia imponenda, tenentur poſſeſſores manifeſtare bona ſub fide juramenti, licet in aliquibus locis conſuetudine obtentum eſt quod non fiat Æſtimus, ſed Cenſitores ad bonum oculum arbitrarii, ut dicunt, bona ad facultates æſtimant.*

49 *Partitio in Æſtimo regulariter fit per Æs & librum.*

50 *Immunes à tributis realibus quinam ſint,* remiſſivè.

51 *Peræquatores, ſeu* Empadronadores *ſi inæqualem partitionem aut deſcriptionem quoad tributum in bonis vel perſona fecerint, quonam remedio uti poterit gravatus.*

52 *Bona poſita in Æſtimo ſi creſcant vel decreſcant ultra æſtimationem in eo factam, an impartitio tributi debeat augeri vel minui,* remiſſivè.

53 *Æſtimus vulgò* Padron *licèt publicus & authenticus, non probat nec dominium nec poſſeſſionem bonorum.*

54 *Æſtimus quando producitur unà cum ſolutione Cenſus & Collectarum, tunc rectè probat locum vel villam ſolventem cenſum vel Collectas eſſe de dominio illius cui ſolutio fit.*

55 *Cenſitorum officium publicum reputatur, atque adeo neceſſarium, ut nullus ab eo excuſari poſſit.*

56 *Diſcurſores per Regnum à Rege mitti ſolent, qui querentibus de injuſtitia vel inæquali partitione circa tributa, Juſtitiam exhibeant.*

57 *Deſcriptiones vicinorum vulgò* Padrones *debent in libro Concilii cujuſlibet oppidi ſcribi per ejus Tabellionem, non autem per alium.*

PRo perfecta elucidatione hujus Capitis, & genuina ſetiæ materiæ (quæ & grata & utilis, ni fallor, apparebit) notitiâ, altius rem petere, & à rerum primordiis originem ſumere fas mihi erit.

Et primò conſtituo Deſcriptionem † populi, 1
vaſſallorum, & gentium ſubjectarum à Davide Rege factam fuiſſe, & habetur, 2. *Regum cap.* 24. ibi: *Vade, & numera Iſraël, & Judam: dixitque Rex ad Joab Principem exercitus ſui: perambula omnes tribus Iſraël à Dan uſque Berſabèe & numerate populum, ut ſciam numerum ejus,* & paulò inferius ibi: *dedit ergo Joab numerum deſcriptionis populi Regi, & inventa ſunt de Iſraël octingenta millia virorum fortium, qui educerent gladium, & de Juda quingenta millia pugnatorum,* & Paralipomenon 1. *cap.* 21.

Quam deſcriptionem † non ad tributa impo- 2
nenda, vel incapitandos vaſſallos, Davidem feciſſe omnes Interpretes agnoſcunt; exoſam tamen Deo omnipotenti viſam fuiſſe, & in ea graviter peccaſſe commune eſt eorum placitum, & ex ipſo textu deſumitur apertè ibi: *Percuſſit autem cor David eum, poſtquam numeratus eſt populus, & dixit David ad Dominum: peccavi valdè in hoc facto.* Quam autem ſpeciem peccati continuerit talis † deſcriptio in corde Davidis, tradunt ibi, 3
gloſſa ordinaria apud Lyran. Joſeph. *lib.* 7. *antiquit. cap.* 23. & Cajetanus *ſuper Exodum cap.* 30. Joannes Benedictus *in ſcholiis marginariis ſuper lib.* 1. *Regum D. cap.* 24. qui duplici peccato innodatum fuiſſe Davidem auſpicantur utroque mortali & graviſſimo, altero omiſſionis contra præceptum Dei de quo Exod. *cap.* 30. ubi præcepit Deus, quod dinumeretur populus (ut non eſſet in eo plaga) & pro uniuſcujuſque capite Deo certa ipſi pecunia offerretur, quam dinumerationem omiſerat David, & licèt tunc eam fieri decrevit, non tamen eo fine ut Deo ſolveretur tributum. Altero (& hæc eſt communior ſententia) elationis, & ſuperbiæ, ut ſentit Divus Gregor. *in cap. Eccleſia* 1. *quæſt.* 4. *verſic. item David,* ibi: *item David populum numeravit, quo peccato gladius Domini deſæviit in populum, ſed in lata gente gloria Regis eſt, in diminutione plebis contritio Principis; qui ergo de numero ſic & ſuæ gentis ſuperbivit, jure in ejus diminutione punitus eſt.* Quod ita comprobat & ſequitur elegantiſſimè Marquez *in gubernatione Chriſtiana, lib.* 1. *cap.* 29. quem omninò vide, & ex noſtratibus Joan. Guttierrez *lib.* 3. *pract. q.* 17. & 18. *n.* 170.

Sed cauſa imponendi cenſum, tributum, vel collectam, primus qui gentes ſibi ſubjectas incapitari, & deſcribi fecit, fuit † Auguſtus Cæſar 4
ſuper quo promulgavit Edictum, ut habetur Lucæ *cap.*2. ibi: *factum eſt autem in diebus illis, exiit Edictum à Cæſare Auguſto, ut deſcriberetur univerſus orbis.*

Quod utique Edictum Tarragone † Provinciæ 5
Catalauniæ editum fuiſſe ab Auguſto Cæſare poſt victos Cantabros, nempè *Bizcainos* tradunt Gerundienſ. *lib.* 10. *Chron.* Tarrapha *de Regibus*

Hiſpan. & Palacios Rubios, *tract. de inſulis, & de retentatione Regni Navarræ* quos refert Pineda *in ſua Monarchia part. 2. lib. 10. cap. 12. §. 3.* & in eadem civitate ſuſcepiſſe octavum & nonum conſulatum, addit Suetonius *in Auguſto cap. 29.* & Gerundienſis *ubi proximè*, quod ita in Annalibus Romanis originale Edictum fuit inventum & jus data in Tarragonia, & ex eo quod datum eſſet in Hiſpania, Tabelliones ob adulationem exinde in monumentis, & ſcriptis publicis conſueviſſe ſub Æra Cæſaris ſubſcribere, quouſque tempore D. Berengarii Archiepiſcopi Tarragonenſis hoc fuit abolitum; præcepit enim, & ordinavit expreſsè quod loco Æræ Cæſaris apponeretur annus currens à Nativitate Domini: & poſtea Rex D. Petrus Aragonis id ipſum ſtabilivit in Curiis Valentiæ celebratis ſub anno 1358. & in Regno Caſtellæ primus omnium Rex D. Joannes primus in Curiis in civitate Segovienſi factis ſub anno Domini 1358. & in Regno Luſitano alter Joannes primus anno 1415.

Et licèt hoc Edictum deſcriptionis ab Octaviano Auguſto editum cum viris loqueretur tantum, & capitibus familiarum; tamen Sanctiſſimus Joſeph cum in Nazareth viveret, accepit ſecum Beatiſſimam & ſanctiſſimam Virginem Mariam Dominam noſtram (quæ jam Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum de Spiritu ſancto conceperat, & in nono prægnationis menſe erat) & in Bethlehem cauſa deſcriptionis & Edicti adimplendi ſe contulerunt, ſanctiſſimus enim Joſeph tanquam ortus & originarius de Domo David, debebat nomen ſuum ibi deſcribi facere ac tributi impoſiti didrachma perferre; & obiter conſiderare poteris iter illud laborioſum mulieri ita gravidæ, & prægnanti fortaſſis fuiſſe & tempore hiemis præſertim cum Naxareth à Jeruſalem, & Bethlehem 30. vel 32. diſtet Leucis, ut advertit Doctiſſimus Villegas, *lib. 2. de Patriarchis, & Prophetis, & vita Dominæ noſtræ Ducæ & ſacratiſſimæ Mariæ, cap. 11.* cum autem in Bethlehem ob magnum gentium concurſum causâ ejuſdem deſcriptionis ſive incapitationis illuc occurrentium, diverſoria eſſent occupata, in Spelunca ſub muro, & mœnibus civitatis abſciſſa & facta, quæ ut ſtabulum cum ſuo præſepio inſerviebat diverſorio quod intra civitatem ibi pone adhærebat, de quo intelligi debet illud Lucæ *cap. 2. Quia non erat locus in diverſorio*, noctem fecerunt, & ibi orta eſt ſalus mundi, & natus Salvator noſter: Et ſtabulum iſtud jam non ita nominandum, ſed ſacratiſſimum Solium, & venerabiliſſimam domum depingit, & deſcribit Brocardus *in deſcriptione terræ ſanctæ 1. par. cap. 7. §. 56.*

6 Qui autem † deſcriptionem, ſeu incapitationem Judæ, juſſu & Imperatoris mandato fecit, fuit quidam Cirenius, ut probatur Lucæ *dicto cap. 2.* & ut tradit Divus Hieronymus, *cap. 2. ſuper Iſaiam*, primus Incapitator, & Executor Edicti illius.

7 Et incapitationem iſtam † per novem annos duraſſe in Judæa tradit Joſeph. *lib. 18. antiquitatum cap. 5.* Zonaras *1. tom. annalium*; Nicephorus *lib. 1. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 17.* & cum eis Pineda *ubi ſuprà §. 2. & 3.* ubi in propoſito alia non contemnenda (ſi curioſitatem appetis) perlegere poteris; ubi quot in iſta deſcriptione ſecundùm Nicephorum incapitati fuerunt *Veinte y ſeis mil, y treinta y ſiete myriadas de todos los del Imperio Romano, y como cada myriadas valga diez mil, ſuman docientos y ſeſſente quentos, y trecientos y ſeſſenta mil Barones, y no ſe contavam mas de las cabezas de las familias.*

Tributum † autem quod unuſquiſque deſcriptus, & incapitatus erat ſoluturus, in una didrachma conſiſtebat, valorem duplicis Drachmæ habente. Didrachma autem 36. marapetinos Caſtellæ valet, ut docet Cava *de veter. numiſ. in collat. cap. 2. y de eſtos didragmos de ados reales y un quarto, dize Budeo*, lib. 5. de aſſe, *que eran los treinta dineros por que Judas el traidor vendiò al Redemptor del Mundo, y que tenian por la una cara entera, y por la otra un Ramo, y dice Pineda en el lugar referido qui en Roma ſe hazian muchas de aquellas monedas de cobre con las miſmas figuras tamano y peſo y que el llevo muchas de ellas.* 8

In quo tributo imponendo non attendebatur ſubſtantia † bonorum, ſeu rei familiaris, licet ad alios reſpectus etiam fiebat deſcriptio, ſed tantum erat tributum capitis in recognitionem dominii, vaſſallagii, & ſubjectionis, & ſic æqualiter omnes ſolvebant, & tributum capitis dicebatur, ut infrà dicemus. 9

Ex cujus tributi ſolutione † maximum ſcandalum apud Judæos fuit ortum, & altercationes irrepſerunt, ut aptiſſimè perpendit Joannes Gutierrez *ubi ſuprà ex num. 161.* cujus verba, quia mirè huic rei conſonant, & conveniunt, vobis ad litteram referam, & ſic ſe habent ibi: *Quo loco debemus animadvertere quod Judæi non recuſabant Cæſari tributa perſolvere, ſed illum tantum cenſum qui in Hiſpania* Moneda forera *appellatur in ſignum Regalis ſubjectionis, imperatum pendebatur, ſed ad ſuperbiæ potius rumorem extorquebatur, & hoc erat quod Judæi Chriſtum ſciſcitabantur, quia ſe liberos putabant tanquam filii Abrahæ.* 10

Vel verius quod Judæi recuſabant ſolvere cenſum ſive tributum Cæſari. *Y haviam ſcrupulo dello*, ut conſtat Matthæi 22. *donde preguntaron à Chriſto (aunque con malicia)* licet cenſum dare Cæſari, aut non? recuſabant (inquam) hac ſola ratione quantum ego arbitror; quoniam reputabant eſſe ipſis illicitum, *por ſer publico particulariſſimamente dedicado à Dios y al culto divino reconocerſe por ſujetos, y rendidos a ningun Principe, y infiel y Pagano como era Ceſar, mayormente morando y viviendo en ſu propia y natural tierra donde fueron nacidos, y criados*, & quoniam illa ſolutio cenſus ſive tributi erat ſpecialiter ordinata in profeſſionem ſubjectionis perſonalis, ideo recuſabant ſolvere, *ſin tener attencion a mirar ſiel Ceſar lo pedia por hinchazon, o ſoberbia, o por otra conſideracion*, ita Cajet. & Nicol. de Lyra, & multi alii, *ſuper illum locum Matthæi.*

Eſte cenſo commenzò a imponer Auguſto Ceſar quaſi al nacimiento de Chriſto nueſtro Redemptor, ut conſtat Lucæ 2. *donde dize*, exiit Edictum à Cæſare Auguſto, ut deſcriberetur univerſus orbis *y anſi lo dize ſan Buenaventura, y el venerable Beda ſobre eſte lugar, y annade ſan Buenaventura que eſte cenſo era licito*, & quia facta erat jam Judæa tributaria, ſignificabatur quod tempus advenerat Nativitatis Chriſti juxta illud, *Geneſ. 49. non auferetur ſceptrum de Juda, y como eſte cenſo, o tributo parecia coſa nueva, levantò ſe entonçes (como dice Joſepho* lib. 18. antiquitatum) *un famoſo Judio cuyo nombre fue Judas Gaulonites*, cujus meminit, *ſan Lucas* actuum cap. *5. eſte commenzò a perſuadir a los Judios que no les era licito reconocer ningun ſennor en la*

la tierra moyormente infiel, ni pagar tributo ordenados a eſte reconozimiento, y hico a muchos de ſu opinion, y anſi a Chriſto como a Maeſtro, y muy docto le preguntaron ſi era licito, ſi en conciençia ſe podia poner: itaque Judæi nefas eſſe reputabant unius ſummi, & veri Dei cultores, & ipſi ſpecialiſſimè dicatos Principi infideli, & Idololatræ cenſum, & tributum ſolvere in ſignum ſubjectionis, & hac ſola ratione illud recuſabant. Cæterum aliis rationibus, & titulis alia tributorum genera optimè ſolvebant, ut inſinuat D. Paul. *ad Roman.* 13.

11 Sed an facere deſcriptionem Vaſſallorum, & patrimoniorum poſſit eſſe † utile, vel quæ incommoda vel pericula ex tali deſcriptione poſſint cauſari, diſputat elegantiſſimè Marquez *in gubernat. Chriſtiano. cap.* 25. *per tot. lib.*

12 Secundo conſtituo quod cum ad Reges † jure Regaliæ ſpectet non ſolum pro cognitione Vaſſallagii, & ſupremæ poteſtatis, tributa imponere; ſed etiam alias collectas, & impoſitiones publica cauſa inſtante, & communibus neceſſitatibus exigentibus, Regno & Vaſſallis injicere ut latè tradit Ubaldenſis *tract. de collect. n.* 3. Nicolaus Feſſas *eodem tract. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 1. Flores de Mena *lib.* 2. *var. quæſt.* 2. *part.* 1. §. 1. *num.* 11. Maſtrill. *de Magiſtr. lib.* 3. *cap.* 10. *ex num.* 219. *cum pluribus ſeqq.* D. Joann. del Caſtill. *tom.* 7. *de tertiis cap.* 41. *num.* 79. & nos ſuprà diximus. Varia tributa in Hiſpaniæ Re-
13 gnis inveniri conſtituta quæ diverſam † nomenclaturam, vel ratione cauſæ, & finis ſuæ inſtitutionis, vel rei perſolvendæ, aut temporis in quo ſolutio debet fieri, accepere: & communiter noſtro idiomate Caſtellæ uſurparunt: *Como ſon el Pechero, ſervicio ordinario*; de quo *in toto tit.* 13. *lib.* 6. *novæ Recopil. el maico, o marcazga*, quod eſt quoddam tributum quod ſolvitur in menſe Martii, *la Martiniega*, quod die ſancti Martini debet perſolvi, & ideò hanc nomenclaturam communiter uſurparunt; de quibus, *leg.* 26. *tit.* 28. *part.* 3. ubi Gregor. Lopez, *La Moneda forera*, de quo tributo infra latius dicemus. *La ſonſadera* cujus meminit, *dict. leg. partitæ & leg.* 34. *tit.* 18. *p.* 3. *aſſi como darles heredamientos, o quitar les pecho, o de Hueſte, o ſonſadero*, & cum tributi iſtius inventum, & qualitatem non ſatis perceperit Greg. Lop. ibi, non parum laboris & curæ mihi fuit iſtius rei lancem invenire.

Gregor. Lopez itaque ubi *proximè gloſſa verbo ſonſadera*, ita ait: *fortè ſic dictum; quia imponebatur pro verſatis Caſtellorum vel exercitus; non eſt hodie in uſu quod ego ſciam.*

14 Sèd certiſſimum † virum genuina, & vera hujus tributi qualitas latuit: ejus antiquitas deſumitur ex quodam vetuſtiſſimo privilegio, quod Rex Alphonſus primus iſtius nominis, & Tertius Rex Legionenſis (qui ob eximias ejus virtutes primus cognomentum Catholici meruit, in ſuis ſucceſſoribus uſque ad hæc tempora feliciter, & ſumma cum ratione conſervatum) Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Valpueſta conceſſit: cujus litteram, è latino ſermone in hiſpanicum converſam fideliter tranſcripſit Garibai, 1. *tom. hiſtor. Hiſpan. lib.* 9. *cap.* 7. & pro ſtudio antiquitatum notitiam appetentium, eam hìc inſerere libuit, & ſic ſe habet.

15 *Yo Don Alonſo por la Gracia de Dios Rey de Obiedo, por el amor de Dios, y por el perdon de mis pecados, y por las animas de mis padres hago privilegio por teſtamento con conſejo y conſentimiento de mis Condes, y Principes a la Ygleſia de ſanta Maria de Valpueſta; y a ti al venerable Juan Obiſpo, y maeſtro mio, aſſi de las coſas genadas de la miſma Ygleſia, como de las que tus anteceſſores uvo adquirido; y le doy tambien eſta Ygleſia, conviene a ſaver los proprios terminos de Orondia haſta la fuente de Sanabria, y deſde la fuente de Sanabria haſta Morales, y deſde Morales haſta Rodel, y de Rodel haſta Penila; y de la otra parte haſta la fuente de Zembrana, y deſde la fuente de Zembrana haſta la fuente de Buſto y deſde la fuente de Buſto haſta Pina Rubia, y deſde Pina Rubia haſta ſan Chriſtobal, y de ſan Chriſtobal haſta ſan Emiterio y Zeledinio por la calcada que va a val de Goloia haſta Guiniela, y de Guiniela lomo a lomo haſſia lo alto de Pocos, y de Pocos haſta Pena alta con todos fuentes y lagunas, y prados con ſalida y buelta; y ſi algune por algun homicidio o culpa ſe acojiere dentro de eſtos terminos, ninguno ſea oſada a ſacarle de alli mas antes de todo punto ſea ya ſalvo: y los clerigos de la Ygleſia en ninguna manera reſpondan por ello; y demas de eſto, ſi alguno fuere muerto entre eſtos terminos, ni los clerigos ni los legos que ay fueren vecinos, den razon de tal homicidio, ni por ninguna manera ſea prenda de ay ſacada. Y a lo de arriba ſe annade el lugar que ſe llama Loſacilla formal con ſus terminos, y ſus derechos, y Valla lumprios con ſus derechos, y Freſno con los terminos llamados de Reantia haſta ſanta Maria ſubeſcus carrera, haſta el Vallejo de la fuente de la Hicedo, y do ay haſta la Calzado con ſus montes, y fuentes y lagunas, todo enteramente. Y tangan demas de eſto lizencia de paſſar por todo mis montes, y por aquellos lugares por los quales otros paſſaren. Doy tambien el lugar que llama Pontacer, las Yglesias de ſan Coſme y ſan Damian; y ſan Eſtaban y ſan Zibrian, y ſan Juan y de los ſantos Pedro y Paulo, y ſan Capraſio con ſus heredades, y terminos de Penna haſta el Rio de Oroncon; los molinos y prados, y huertos, y con ſus pertinenzias. Y tambien mando que tengan plenaria libertad para cortar madera en mis montes para labrar Yglesias y edificar caſas, y para que mar, y para otra qualquier coſa neceſſaria en deheſas, y en los prados, y en las fuentes, y en los arroyos y en ſalida, y entrada ſin montazgo, ni portazgo; y doy a eſta dicha Villa, ò monaſterio, ò Yglesias, ò terminos ſobre dichos, y a los que tu, y tus ſucceſſores pudieredeg alegar, y acquirir que no tengays Caſtilleria, ò ronda, ò ſonſadera, y no padezcan injuria del ſayon, ni por ſonſado, ni por hurto, ni por homicidio, ni por fornicio, ni por otra alguna calumnia, y ninguno ſea oſado de los inquietar por ſonſado, ò anubada, ò trobajo de Caſtillo, ò ſervicio fiſcal, ò Real. Y la data dize fecha la carta del teſtamento debajo del dia que era doze de las calendas de Junio era de ocho cientos, y doze, Reynando el Rey Don Alonſo en Obiedo.* Quod utique Privilegium verum, & authenticum etiam referunt, & profitentur Morales *lib.* 13. *Hiſpan. cap.* 15. *& cap.* 34. Pater Anton. Yepes *in Chronica ſancti Benedicti, tom.* 3. *centur.* 4. *ſub anno* 802. *in fundatione Eccleſiæ de Valpueſta fol.* 349.

Ex quo utique deſumitur quanta fuerit † 16 hujus tributi antiquitas, ſi quidem ſecundùm computationem annorum factam à Garibai privilegium prædictum expeditum fuit 21. die Maii ſub anno Nativitatis Domini 774. & tempore

Alphonſi Catholici, vel ut Ambroſius, & Morales, & Yepes ubi ſuprà malunt tempore Alphonſi Caſti ſub dicto anno 802. quibus accedit Pater Mariana, *lib. 7. Chronicæ cap. 6.* (Sed hoc nihil ad nos) & in ipſo ſupponitur jam tale tributum eſſe impoſitum, ſiquidem ejus exemptio per prædictum privilegium Eccleſiæ de Valpueſta condonatur.

Licet tamen ex eo antiquitas nota fiat, non tamen in quo tale tributum conſiſtebat, vel ejus
16 ſubſtantia † aperitur, eam tamen ſignificat Garibai, *ubi ſuprà in fine capitis*, per hæc verba: *Aquel nombre de Fonſadera de que el Privilegio haze arriba mencion, era en eſtos tiempos, y en los de los Reyes Godos un genero de tributo uſado en Heſpanna, que era la reparticion y derrama en que contribuian los pecheros de eſtos Reynos para la paga y ſueldo de la gente de Guerra de las hueſtes, y exercitos contra enemigos: y anſi en diverſos antiguos Privilegios dados por los Reyes, ſe halla hecha menzion de los nombres de fonſadera, y ſalir a fonſado era yr en perſona a la guerra y los que iban a fonſado, eran libres de fonſadero.* Hactenus Garibai, cui diligentiſſimo & perſpicaciſſimo viro ac magno antiquitatum exploratori libens adhæreo, ridiculum exiſtimans quod ab aliquibus ſine Autore vulgò jactatur *fonſadera* dici corrupto vocabulo ablata *A.* & dempta *L.* quia tributum tale ab Alphonſo Rege fuit impoſitum, quod ex dicto privilegio non ſignificatur, ſed potius (ſicut & alia tributa, de quibus ibi fit mentio) antea poſitum fuiſſe, & cum Zamalloa ac Garibai convenit Joannes Garcia *de Nobilitate gloſſa 1. §. 1. n.* 22. ibi: *etenim el cargo de yr en hueſte* fere idem *con el cargo de fonſado ò fonſadero el qual era*, dare commeatum militi qui ſuo loco ſubiret munus militare.

17 *El mantenimiento † ò por el qual ſe entiende ſalir a los alardes, velar, rondar e yr en perſona a las guerras, guardar las puertas*, ut teſtatur Bobadilla *lib. 5. Politicorum cap. 5. n.* 38.

El Almonifazgo, y portazgo, quod idem eſt de quo loquitur, *lex 25. tit. 9.* quæ incipit *Almo jarife part. 2. leg. tit. 28. part. 3. leg. 4. tit. 5. part. 5. & in prædictis legibus*, Gregor. Lopez *per varia Scholia, & tit. 24. & 25. lib. 9. Recopil.* & plures leges de quibus *in tit. 6. lib. 3. & tit. 11. lib. 6. & titul. 27. lib. 9.*

Contribuçion quod puto nomen genericum, quo vocabulo utitur, *leg. 15. tit. 4. lib. 4. de las ordenanzas Reales*, quæ eſt *leg. 17. tit. 18. lib. 9. Recopil.*

Derechos etiam nomen genericum, ut *in leg. 37. tit 18. lib. 9. & in leg. 11. tit. 9. eodem libro*, & in pluribus relatis ab Azevedo *in repertorio ejuſdem lib. 9. derechos.*

Pedidos de quibus *in leg. 27. tit. 8. lib. 9. Recopil.* & paſſim in pluribus legibus, *ſub tit. 11. lib. 6. Impoſitiones*, nomen generale tributorum de quibus in pluribus legibus, *ſub dict. tit. 11. lib. 6. Recopil.*

Montazgo quod etiam ſolet vocari, *ſervicio de quo in toto tit. 27. lib. 9. Recopil.* cujus originem tradidimus, *in libro de paſcuis.*

Puertos y portazgos, de quibus *in leg. 6. tit. 28. part. 3. & leg. 5. tit. 7. part. 5. & leg. 8. tit. 83. part. 7.*

Rentas quo nomine utuntur, *lex 6. tit. 28. part. 3. leg. 2. tit. 13. lib. 6. Recopil.* & plures leges *ſub tit. 8. lib. 9.*

Tercias de quibus *in toto tit. 21. lib. 9. recopil.* quarum naturam & qualitatem cum diverſis quæſtionibus, materiam tangentibus, tum difficilibus, tum etiam in praxi utilibus mirificè, & ſumma cum diligentia illuſtravit D. Joann. de Caſtillo & Soto major, *tom. 7. pract. per tot.*

Siſas de quibus † loquitur *leg. 16. tit. 4. no-* 18
væ Recopil. quod tempore Regis Alphonſi II. vel ut alii dicunt XII. originem habuit. Cui conceſſum fuit in civitate Burgenſi ad certum tempus, Belloque contra Mauros durante, & deinde à reliquis Caſtellæ & Legionis civitatibus, oppidis & locis libenter admiſſum eſt, conceſſum fuit inquam, quatenus in Hiſpaniæ Regno illa patent, quæ ſola ſub illius Regis ditione erant, idque pro expellendis Mauris, & nominatim pro expugnatione civitatis Algericæ anno Domini 1342. *ut patet ex Chronica ejuſdem Regis Alfonſi Undecim. cap. 262.* & referunt, ac id profitentur Parlador. *lib. 1. rerum quotidianar. cap. 3. in princ. num. 15. cum ſeqq. &* Zamalloa *in compendio Hiſtoriarum Hiſpan. lib. 14. cap. 17.* ibi: *que ſele otroga con dificultad con condicion que ſolamente gozaſſe durante el cerco de Alguira, y que deſpues la Ciudad de Leon, y el reſto de los pueblos de los Reynos de Caſtilla y de Leon hizieron lo miſmo que las cavezas, concediendo al Rey Don Alonſo el decimo de veinte uno de alcavala, que deſpues con ſus neceſſidades de guerras vin a doblarſe eſte tributo.* Cujus etiam meminit Doctor Illeſcas Hiſpan. *in Pontificali hiſtor. lib. 6. cap. 19.* quos & alios ex noſtri juris profeſſoribus citat, & ſequitur Laſarte *in præfatione ſui tract. decima venditionis parte, nu. 19. & 20.* ejuſdem ſententiæ eſt Humad. *in leg. 45. gloſſa 3. num. 6. part. 1.* quamvis dicat hoc contigiſſe anno Domini 1380.

Addit tamen Laſarte Uſip. *num. 21. cum ſeqq.* quod poſtea anno Domini 1349. cum jam expugnata captaque eſſet Algeria, congregatis Compluti ſolemnibus comitiis ipſiuſmet Regis Alfonſi eadem neceſſitate, & non modo durantibus, ſed & creſcentibus bellorum malis, & ex aliis cauſis relatis à Montalvo *in leg. 50. verſ. qui Pharaon, columna 4. verſic. dictum tributum tit. 6. part. 1.* iterum ſimpliciter conceſſum ei fuit jus iſtud Alcavalæ & in Regale patrimonium, ſicut & cætera jura hactenus inſtituta, perpetuo reductum, quod & refert Zamalloa *in compend. hiſtor. Hiſpan. lib. 14. in vita Regis Alfonſi undecimi, cap. 23. adonde doze que fue para cercar la Ciudad de Gibaltar, y que todo contradijo eſto al principio; pero que deſpues viſtas las notarias, y grandes neceſſidades del Reyno conſintiò en ello; y lo miſmo hizieron los demas Reynos viſtas las cauſas legitimas, que el Rey repreſentava; y no declara eſte autor que eſta conceſſion fueſſe por cierto tiempo ſennalado como la otra primera, ſino dize ſimplemente que ſe lo concedieron los Procuradores de cortes, y anſi le alega y ſigue en eſte ſentido*, quæ ſimpliciter huic bis idem conceſſum fuit hoc tempore Laſarte *ubi ſuprà num. 21.* in hac ſecunda conceſſione quæ ſimplex, & indefinita fuit, tota iſtius vis, & juſtitia conſiſtit.

Qua verò ratione † hoc tributum noſtro Hiſ- 19
pano ſermone vocatur *Alcavala*, tradit Laſarte *decima vendit. part. nu. 28.* Parlador. *lib. 1. rerum quotidian. cap. 3. in princ. nu. 20.* Molina Theologus *3. part. de Juſtitia, & jure diſputat. 663. num. 1.* Joann. Guttierrez *de Gabellis quæſt. 2. ex nu. 13.*

Los

Los Millones, quod tributum inventum fuit anno Domini 1550. tempore Philippi.

20 Quæ quidem tributa in quibus † correſpondeant cenſibus & impoſitionibus à Romanis Imperatoribus indictis, quæ diverſa etiam nomina in jure ſortiuntur; qualia ſunt munera, tributa, vectigalia, gabella, cenſus, annona, functio, penſitatio, indictum, ſuperindictum, talia, præſtantia, collecta, pedagia, portoria, gindaya, angaria, perangaria, canon, videre poteris apud Otaloram 1. *part. cap.* 2. *in princ.*

21 Tributa autem hæc † ad triplicem reducuntur ſpeciem; nam alia ſunt perſonalia, alia patrimonialia, alio verò mixta.

22 Perſonalia † quæ ſolum perſonis imponuntur abſque patrimonii conſideratione, & in labore, & miniſterio perſonæ conſiſtunt abſque ejus ſumptu pecuniæ.

23 Realia, quæ imponuntur † Patrimonio ipſi, vel perſonæ ob res tantum, & eorum intuitu, & conſideratione.

24 Mixta † quæ perſonæ vel rebus inſimul imponuntur; ita ut debeat, & miniſterium, vel ſervitium perſonæ præſtari, & ſimul ejuſdem perſonæ ſumptus, & pecunia, ut exemplis illuſtrat Hermogenianus, & Archid. alter *in leg.* 2. & alter *in leg. munerum*, *ff. de muneribus*, *& honor.* Otalora *ubi ſuprà dict. cap.* 2. *num.* 2. Nicolaus Feſtaſius *dict. tract. de Collectis & æſtimo part.* 1. *in princ.* Petr. Gregor. *ſyntag. jur. part.* 2. *lib.* 18. *cap.* 12. *& cap.* 20. Flores de Mena *dict. quæſt.* 21. *in princ.* ubi contendit collectas impoſitas perſonis pro rebus, ſive quantitas aliquando ſit major, ſive minor, contra aliquorum ſententiam nec eſſe munera mixta, & talia mixta munera à Republica Chriſtiana penitus obſoleviſſe, & inuſitata eſſe, ut latius per eum *num.* 3. *&* 5.

25 Tributa ergo † quæ in Regno Caſtellæ inveniuntur, & omnia ac pleraque alia quæ ante dictis, & relatis nominibus ſignificantur ad perſonalia, & realia ſeu patrimonii reducuntur.

26 Ex perſonalibus † tamen potiſſimum, & antiquiſſimum inventum eſt illud quod communiter vocamus, *la moneda forera*, ſolvitur enim pro ſingulis capitibus, ut apud Romanos cenſus capitis fuit conſtitutus, de quo, *in leg. fin. ff. de cenſibus*, *& in leg. ult. Cod. de annonis.*

27 Ita & eodem modo † in ſolutione iſtius tributi, *de la moneda forera*, non habetur conſideratio patrimonii, ſed tantùm capitis, præſtatur enim in recognitionem Domini, & juris Regalis, ut expreſsè colligitur, *ex leg.* 10. *tit.* 18. *part.* 3. ibi, *Non otroſi non es quito de la moneda por tal carta, fueras en vida de aquel Rey que le haze aquel quitamiento, ſino dize en ella que le quita por ſiempre. Ca moneda es pecho que toma el Rey en ſu tierra apardatamente en ſennal de Sennorio conozido*, & facit textus *in leg.* 1. *& ferè per totum tit.* 33. *lib.* 9. *recopil.* ibi: *Por que la moneda forera ſe acoſtumbra pagar a nos en nueſtros Reynos de ſiete en ſiete annos en reconozimiento del Sennorio Real, ſegun que la ſiempre dieron y pagaron.* Et ita obſervant Otalora *dict. cap.* 2. *num.* 8. Joannes Garcia *de nobilitate gloſſa* 7. *num.* 2. *& gloſſ.* 1. *§.* 1. *num.* 18. Flores de Mena *dict. lib.* 2. *quæſt.* 21. *numer.* 128. & ita obſervat Otalora *de nobilit.* 1. *part. cap.* 2. ibi: *Y a mi parecer tambien oy ſe podria llamar*, tributum capitis, *la moneda forera que ſe paga a ſu Mageſtad y a los Reyes de Caſtilla de ſiete en ſiete annos medio Real de cada caveza, ò caſa.* Non habita conſideratione ad patrimonii ſubſtantiam, ſicut in tributis patrimonialibus, ſed ad capita, vel perſonas; quia datur in ſignum recognitionis Regalis tempore quo in Reges recipiuntur. *Y aſi la Reina Donna Maria mujer del Rey Don Sancho hijo del Rey Don Alonſo el Sabioa, legava por principal raſon, y cauſa para defender el Reyno a el Infante Don Fernando ſu hijo, que fue el que dizen muriò emplacado que el Infantes, Don Juan y los otros Infantes tios de ſu hijo, y los Procuradores de los Reynos, avian reconozido a ſu hijo por Rey, y en ſennal de reconozimiento le avian pagado la moneda forera en las cortes de Valladolid*, Laſarte *de decima vendit. parte in præfatione*, *n.* 15. Joannes Garcia *de nobilit. gloſſ.* 1. *§.* 1. *nu.* 18. Azeved. *in leg.* 33. *titulo* 33. *lib.* 9. *Recopil.* Flores de Mena *dict. lib.* 2. *var. quæſt.* 21. *§.* 3. *num.* 128.

Unde ex hoc provenit, licèt quis exemptus † 28
ſit ex privilegio ſpeciali Principis à tributis, non cenſetur ab hoc monetæ foreræ cenſu exemptus, ut expreſsè cavetur, *in leg.* 10. *tit.* 18. *part.* 2. ubi Gregor. Lopez, Joannes Garcia *ubi ſuprà*, Azeved. *in dict. leg.* 33. & niſi expreſsè dicatur, non cenſetur perpetua, Azeved. *in leg.* 2. *num.* 2. *tit.* 1. *lib.* 6. *Recopil.* & nullus ab hujus † tri- 29
buti præſtatione excuſatur, nec propter ætatem, nec ſexum, cum debeatur in ſignum recognitionis, ut *in leg. ætatem*, *ff. de cenſibus*, nec præſcriptione acquiri poteſt ejus exemptio, etiam immemoriali, ut *in leg. competit cum ibi notatis*, *Cod. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annor.* Franciſcus Baldus *in tract. de præſcript.* 2. *part. princip.* 2. *quæſt.* 7. & facit textus *in leg.* 6. *tit.* 29. *p.* 3. *& in leg.* 2. *tit.* 15. *lib.* 4. *Recopil.* ibi: *Y aſi miſmo lo que las leyes dizen, que las coſas del Reyno no ſe puedan ganar por tiempo, ſe entienda de los Pechos, y tributos a nos debidos.* ubi notat Azeved. *n.* 41.

Quod ſecus erit in aliis tributis, ut puta *en el ſervicio Real*, *y extraordinario*, & in Vectigalibus, nam talis † exemptio conſuetudine, vel præ- 30
ſcriptione immemoriali rectè poterit induci, ut notant ſuprà citati, præſertim Flores de Mena *ubi ſuprà num.* 132. *in fine.* Aviles *in capitibus prætorum cap.* 12. *verbo Alcavalas*, Laſarte *de decima vendit. part. cap.* 19. *num.* 6. *&* 7. & quomodo hæc præſcriptio contra Regem poſſit induci, diſputat ſatis utiliter Guttierrez *lib.* 1. *pract. quæſt.* 84. *& quæſt.* 85. *cum ſequentibus.*

Verum ex privilegio † Principis rectè poterit 31
quis eximi ab hoc tributo monetæ foreræ, & alio quovis capitis cenſu, ut expreſsè per varia jura firmat Burgos de Paz *conſ.* 45. *&* 46.

Quin imò per viam nobilitatis † hanc exemp- 32
tionem præſcriptione acquiri poſſe contendit etiam Flores de Mena *ubi ſuprà num.* 134. *per textum in pragmat.* Joannes Garcia *gloſ.* 19. *ubi ſuprà*, Otalora *in tract. de nobilit. part.* 4. *cap.* 6. licèt contrarium poſtea obſervet Joannes Garcia *gloſſ.* 21. *num.* 75. quos pro reſolutione videre poteris.

Tributi etiam † Capitis vim, & ſpeciem con- 33
tinet tributum quod communiter vocamus *de la Martiniega*, quod etiam aliquibus in locis ſolet perſolvi pro capite uniuſcujuſque vicini, & contributio tantummodo fit duodecim marapetinorum, & vocatur vulgò, *Martiniega*; quia in die ſancti Martini uniuſcujuſque anni cedit ſolutio, ut docet Otalora *dict. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 11.

34 Ex realibus verò vel patrimonialibus † tributis potiſſimum eſt in Regno Caſtellæ illud quod communiter vocatur *ſervicio ordinario y extraordinario* & aliàs *pechos*, *y derechos Reales y concejales*, *y pedidos*, ut *in leg.* 5. *tit.* 9. *lib.* 6. *novæ Recopil.* quod proſequuntur Otalora, Joannes Garcia, & Flores de Mena *ubi ſuprà*.

Tertiò conſtituo quod ad hæc tributa perſonis, & rebus indicenda, & diſtribuenda, & pro eorum exactione facienda, & ne quid in fraudem patrimonii Regis fiat, & integrè ab omnibus tributa perſolvantur, ſolebant publicè nominari an-
35 tiquitus quidam † Cenſitores, qui perſonarum, & bonorum deſcriptionem faciebant, ut *in leg.* 2. §. *poſt deinde*, *ff. de origine juris*, *leg. omne territorium*, *Cod. de cenſibus & cenſitoribus perſonarum.* Cum ſinguli vicini, cives, aut municipes in ſua tribu, centuria, vel dare nomina ſua, uxorum, liberorum, libertorum, ſervorumque ſuorum, item cujuſque ætatem, & quam urbis Regionem habitarent, profitebantur: bonorum verò prædia ſua tam urbana quàm ruſtica, ſervorum pecudumque numerum, fundorum inſtrumenta, ſupellectilem, pecuniæ denique quantitatem deſcribebant ad hoc, ut pro cujuſque facultatibus tributum imponeretur; quæ deſcriptio vulgò *ſe lama*, *Padron*, *ò encavezamiento*, *ò taſſacion de las haziendas para repartir el Pecho*, &
36 qui hanc † perſonarum, & bonorum deſcriptionem juratam fieri præcipiebant, Cenſitores, ſeu Cenſores appellabantur, teſte Aulo Gellio *lib.* 4. *cap.* 20. qui quidem cenſibus etiam colligendis præerant, judicabant, & diſponebant ſuper his: adde quod prædia vendebant ob cenſum non ſolutum, *leg. formam §. illam leg. cum poſſeſſor. §. pro pecunia*, *ff. de cenſibus*, *& in leg. cenſere* in *ff. de verbor. ſignific.* ubi Gloſſa docet, Accurſius, & Lucas de Penna *in Rubrica Cod. de cenſibus*, *& Cenſitoribus lib.* 11. Lucius Feneſtella *in tract. de Magiſtratibus cap.* 17. Petrus Gregor. *ſyntag. jur. lib.* 47. *cap.* 16. *per tot.* præcipuè *num.* 28. qui etiam puniebant Provinciales ſi in cenſus adæquatione, & ſolutione fraudem committebant. *leg.* 2. *cum duobus ſeqq.* ibi: *Eſtos eran como ſi oy ſe diera comiſſion a algunos para que fueſen Juezes del Pecho Real*, *ò alcavala*, *y otro tributo para hacer taſſar las haciendas de los pechos que los deben*, *para que acada uno ſe reparta conforme a ſu hacienda por ſus padrones*, *y que ſe cobre de ellos*; *lo qual todo junto oy no haze una perſona ni dos*, *ſino que unos taſſen y otros repartan*, *y otros cobren*; *y en eſto ay diverſas conſtumbres en diverſos pueblos*, ut infrà dicemus.

37 Erant etiam olim † Peræquatores eidem ferè miniſterio & muneri inſervientes, qui homines, & territoria peræquabant, bona exiſtimando, taxando, & emendando, ut relevarentur prædia, & bona quibus onus tributi gravius impoſitum erat, & ut gravarentur ea quæ levius erant exiſtimata ut æqua, & juſta fieret cenſus impoſitio, & ſolutio ut notant gloſſa, & alii *in dict. Rubric. Cod. de cenſibus*, *& cenſitoribus*, *& peræquatoribus.*

38 Differebant autem Peræquatores † à Cenſitoribus de quibus ſuprà, in eo quod Peræquatores juſſu Cenſitorum ſuum munus exequebantur, *dict. leg. formam*, §. *illa*, *ff. de cenſibus*, ubi gloſſa *verbo cenſitor*, qui etiam Diſcurſores appellabantur, ut *in leg. peræquatores ac diſcurſores*, *dict. tit. Cod. de cenſibus*, *& cenſitoribus*, & in noſtra Hiſpania Peræquatores tributorum, vel eos quos communiter dicimus *Repartidores*, ſentit Joannes Garcia *de nobilitate gloſſ.* 5. *num.* 10.

Tandem & huic incumbebant alii Reipublicæ 39
officiales Inſpectores † nominati, qui per Cenſitores mittebantur ad inſpicienda Provincialium prædia, an ſcilicet recte, & juſtè eſſent adæquata, æſtimata, & taxata à Peræquatoribus, ut *in dict. leg. peræquatores*, *leg. ſancimus* 6. *Cod. de advocatis diverſorum judiciorum leg. qui gravatos Cod. eodem*; de cujus textus intellectu & praxi infrà agendum eſt. Notat Licenciatus Garcia Toletanus *in lucerna juris ſuper dictum tit. de cenſibus & cenſitoribus*, ubi ait: *que eſtos oy ſe pueden llamar vehedores de la taſſa de las haziendas*, *y repartimiento del pecho*, *alcavala*, *ò encavezada*, *ò otro tributo Real para deſagraviar a los que en eſto o eſtubieren.* Quibus ſic conſtitutis & prælibatis ad inſtar prædictorum officialium etiam in Regno Hiſpaniæ præcipuè Caſtellæ ſunt quidam miniſtri publici deputati, † 40
qui vulgò *Empadronadores* vocantur, de quibus eſt noſter ſermo, & potiſſimùm hujus capitis thema; quos in unoquoque oppido, & ſimul Collectorem tributorum † per judices, con- 41
ſilium, aut Decuriones nominari debere, & formam nominationis cum obligatione juramenti & miniſterii impertiendi conſtituit, *lex* 8. *tit.* 33. *lib.* 9. *Recopil.* ibi: *Mandamos por que los maeſtros arrendadores ſepan quales ſon las perſonas que han de pagar la moneda. Mandamos a los Alcaldes*, *y Alguaciles*, *Rejidores Jurados de los Concejos do ſe ha de cojer la dicha moneda*, *ſean obligados de poner un Empadronador en cada collacion*, *y un Cojedor que la coja*, *y que ſean vicos*, *y abonados*, *los quales tomen juramento en forma*, *que bien y fielmente haran los dichos Padrones*, *y cojeran los maravedes de ellos*, *los quales dichos Empadronador y Cojedor ſean obligados los dichos Concejos a dar dentro de tercero dia deſpues que fueren requeridos per los dichos arrendadores*, *y ſino los dieren en pena de ſu reveldia*, *les paguen ducientos mar. y pierdan los officios*, *por aquel anno*, *y que los dichos arrendadores puedam tomar en cada Villa*, *ò lugar un Empadronador*, *y Cojedor que ſean vicinos ſi abonados*, *y que juren en la manera que dicha es*, *y que los dichos Concejos y Juſticias compelan los que anſi nombraren*, *que aceten y uſen de los dichos officios ſo la dicha pena*, *y que dentro de ſeis dias el dia que fuere pueſtos los Empadronadores haſta ſei dias primeros ſiguientes ſean tenidos atener hechos los dichos padrones y entregados a los dichos Cojedores ſo pena de los dichos ducientos mar. para los dichos arrendadores*, *y que los dichos Cojedores cojam luego los maravedis de los dichos Padrones y los den cojidos haſta veinte y dos dias primeros ſiguientes a los dichos arrendadores*, *ò Receptor*, *y ſino los dieren al dicho plazo*, *que ſea preſſo el tal Cojedor en poder del recaudador*, *y entre tanto le vendan ſus bienes*, *muebles y raices ſegun que por maravedis de nueſtros havery no ſelo reciva en excepcion alguna ſalvo paga*, *ò quita que mueſtre dentro de tercero ò nuebe dias ſegun fueren los bienes muebles*, *ò raices que ſe ubieren de vender*, *y ſean pagados los dichos arrendadores*, *ò recaudadores y ſi el tal Cojedor no fuere abonado*, *el Concejo ò collacion que lo paſſiere paguen lo que el fuere alcanzado y para ello les ſean vendidos ſus bienes muebles y raices los muebles al tercero dia*, *lo rayzes a nuebe dias ſin que aya otro plaço*, *ni delacion alguna. Y mandamos a los dichos officiales que ſi al-*

guno